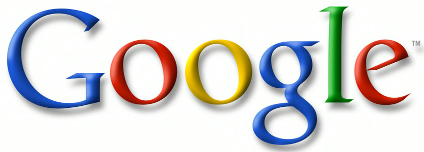

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

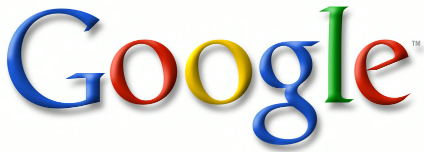
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Dette er en digital utgave av en bok som i generasjoner har vært oppbevart i bibliotekshyller før den omhyggelig ble skannet av Google som del av et prosjekt for å gjøre verdens bøker tilgjengelige på nettet.

Den har levd så lenge at opphavretten er utløpt, og boken kan legges ut på offentlig domene. En offentlig domene-bok er en bok som aldri har vært underlagt opphavsrett eller hvis juridiske opphavrettigheter har utløpt. Det kan variere fra land til land om en bok finnes på det offentlige domenet. Offentlig domene-bøker er vår port til fortiden, med et vell av historie, kultur og kunnskap som ofte er vanskelig å finne fram til.

Merker, notater og andre anmerkninger i margen som finnes i det originale eksemplaret, vises også i denne filen - en påminnelse om bokens lange ferd fra utgiver til bibiliotek, og til den ender hos deg.

Retningslinjer for bruk

Google er stolt over å kunne digitalisere offentlig domene-materiale sammen med biblioteker, og gjøre det bredt tilgjengelig. Offentlig domene-bøker tilhører offentligheten, og vi er simpelthen deres "oppsynsmenn". Dette arbeidet er imidlertid kostbart, så for å kunne opprettholde denne tjenesten, har vi tatt noen forholdsregler for å hindre misbruk av kommersielle aktører, inkludert innføring av tekniske restriksjoner på automatiske søk.

Vi ber deg også om følgende:

- Bruk bare filene til ikke-kommersielle formål
  Google Book Search er designet for bruk av enkeltpersoner, og vi ber deg om å bruke disse filene til personlige, ikke-kommersielle formål.
- Ikke bruk automatiske søk
  Ikke send automatiske søk av noe slag til Googles system. Ta kontakt med oss hvis du driver forskning innen maskinoversettelse, optisk tegngjenkjenning eller andre områder der tilgang til store mengder tekst kan være nyttig. Vi er positive til bruk av offentlig domene-materiale til slike formål, og kan være til hjelp.
- Behold henvisning
  Google-"vannmerket" som du finner i hver fil, er viktig for å informere brukere om dette prosjektet og hjelpe dem med å finne også annet materiale via Google Book Search. Vennligst ikke fjern.
- Hold deg innenfor loven
  Uansett hvordan du bruker materialet, husk at du er ansvarlig for at du opptrer innenfor loven. Du kan ikke trekke den slutningen at vår vurdering av en bok som tilhørende det offentlige domene for brukere i USA, impliserer at boken også er offentlig tilgjengelig for brukere i andre land. Det varierer fra land til land om boken fremdeles er underlagt opphavrett, og vi kan ikke gi veiledning knyttet til om en bestemt anvendelse av en bestemt bok, er tillatt. Trekk derfor ikke den slutningen at en bok som dukker opp på Google Book Search kan brukes på hvilken som helst måte, hvor som helst i verden. Erstatningsansvaret ved brudd på opphavsrettigheter kan bli ganske stort.

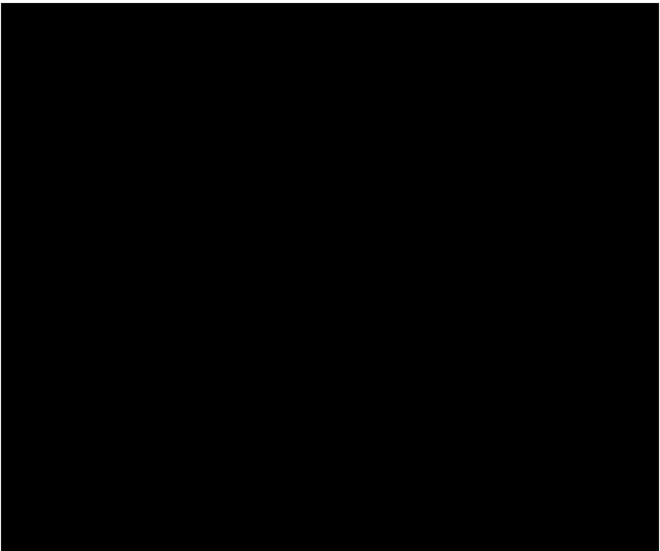
Om Google Book Search

Googles mål er å organisere informasjonen i verden og gjøre den universelt tilgjengelig og utnyttbar. Google Book Search hjelper leserne med å oppdage verdens bøker samtidig som vi hjelper forfattere og utgivere med å nå frem til nytt publikum. Du kan søke gjennom hele teksten i denne boken på http://books.google.com/

212

Hellige Taler

ved

Johan Nordahl Brun.

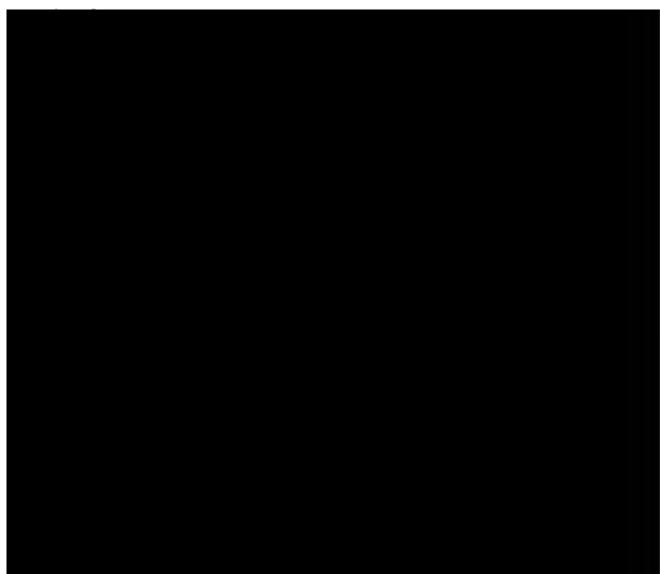
Første Deel.

Fra Nytaar til Trinitatis.

Bergen, 1797.
Trykt hos R. Dahls Efterleverske.

Læsere!

I! som troe Guds Ord, kun for Eder er dette en Oplysnings-Bog, men for Eder ogsaa en Opbyggelses-Bog tillige. Naar vore Religions Sandheder ere os guddommeligen aabenbarede, naar intet bør tages derfra, og intet lægges dertil, saa er intet Menneskets i Religions Underviisning, uden Form og Orden. Den Fortieneste, jeg vilde give disse Taler, var altsaa kun at giøre gamle bekiendte Sandheder ved et nyt Fordrag elskværdige og indtrængende. Om jeg har fundet, hvad jeg vilde, skal den skiønsomme Læser dømme. Men da haarde Modsigelser læses i Modersmaalet af meenige Mand, da jeg deraf har læst det vigtigste, og prøvet hvad jeg læste, og antaget eller forkastet det, jeg havde prøvet; Da den Ulærde altid hænger og maae hænge af de meere Oplystes Meeninger; Da ogsaa jeg har skrevet adskilligt, da mine Samtidige endnu ikke med alle deres Modsigelser have seet sig berettigede til at fradømme mig Grandsknings-Aand, eller beskylde mig for Vankundighed i de Ting, jeg burde vide; Da turde det være læg Mand behageligt, at see, hvad ogsaa jeg omsider, midt i all denne Strid, ved Enden af det 18de Aarhundrede i vor allerhelligste Religions-Lære, endnu agter Fornuften værdigt, at troe. Her

har du derfor, kiere Læser! min Troes Bekiendelse, saadan, som GUd læser den i mit Hierte:

1 §. Om Guds Ord.

Jeg troer, at Skriften, det gamle og nye Testamente, er Guds Ord, 2 Tim. 3, 16. 2 Petr. 1, 21. Apostl. G. 10, 24.

Det er høyst sandsynligt, at Aand kan virke paa Aand, altsaa fornuftigt, at troe, at Guds Aand har indgivet de hellige Skribenteres Aand alt det, de ikke af Naturen, ikke ved Fornuften kunde begribe eller vide, Math 16, 17 v.

Mirakler vare ikke Naturens egne, endnu mindre Kunstens, men Guds Almagts og Viisdoms umiddelbare Virkninger til Tid og Sted. Vel vare de forudseete af Skaberen, da han skabte, og derfor ikke i Stand til at forstyrre Naturens Orden; Men denne Forudvidenhed paalagde ikke Tildragelsen saadan naturlig Nødvendighed, som den, der frembringer Solens eller Maanens ordentlige Formørkelser; thi ellers kunde man og sige det samme om Verdens Skabelse. Ogsaa den vedste GUd forud, forend han skabte. Men vilde man paastaae en forud for Haanden værende Frugtsommelighed, som nødvendig maatte frembringe vor Verden, saa ophørde Begrebet om GUd, Almagt og Skabelse, da var Naturen GUd.

Den store Folkemasses Oplysning maa altid grunde sig paa Myndighed i alt det, som ikke falder ind i Sandserne; Men for frie Skabningers Meeninger bør ingen blot menneskelig Myndighed være gieldende. Da jeg ikke kan giøre det copernicanske Systems Fortrin for det Tychoniske saa sandsynligt for meenige Mand, som det er for mig selv, bør jeg ikke forlange, at min Meenighed skal troe Copernicus, fordie jeg troer ham. Men i ubegribelige Ting er dette den eeneste Myndighed, Mennesket med Ære kan underkaste sin Meening: Dette er saa, fordie GUd har sagt det. Bleve alle Lærde nogensinde

eenige om en blot Fornuft-Religion, saa kunde den dog aldrig, uden ved et Mirakel, blive Almuens, fordie den savnede Myndighed; Og kunde den blive Almuens, blev den dog altid uden forbindende Kraft, fordie den kun grundede sig paa Menneske-Myndighed.

2 §. Om Gud.

Jeg troer paa een Gud, Fader, Søn og Hellig Aand, Math. 3, 16. 17 v. 28 Cap., 19 v. 2 Cor. 13, 13.

Fordie Gud har selv aabenbaret sig saaledes for

[redacted]

Med denne Sandhed maaler jeg baade Guds Godhed og Retfærdighed bedst.

Menneske-Snak om Guds formodentlige Godslighed, er Guddommen uværdigt, og tilfredsstiller ingen Tænkende. Jeg kalder den Fyrste retfærdig, som efter Lovene straffer sine Loves mindste Overtrædelse; Jeg kalder den svag, som ikke gior det. I Sønnens Lidelse seer jeg GUd uendelig retfærdig, og at han er en fortærende Ild, Ebr. 12, 29.

I Sønnens Lidelse finder jeg fast Friemodigheds Grund til at kalde GUd Fader, at troe denne Fader forsonet, Gal. 4, 4. 5. 6.

I Sønnen er Guds Fader-Kierlighed bedre forklaret, end i Naturen; Der tager dog Ulven det fromme Lam, og Ørnen Duer; Der anrette Jord-Skiælv Orcaner, Pest og Oversvømmelser mangfoldig Ødelæggelse; bedre end af Forsynets Indflydelse paa Menneskers Skiæbne; thi jeg seer tit den Redelige arm, den Listige riig, og Voldsmænd seyrende over sagtmodige Fromme.

Af Joh. 3, 16 finder jeg først fuldkommen Grund til denne Beskrivelse over GUd, min Fader: GUd er Kierlighed, 1 Joh. 4, 16.

[redacted]

Jeg troer, at JEsus Christus er sandelig Gud og sandelig Menneske, Joh. 1, 1. 2. 3. 14. 8 Cap., 58 v. 10 Cap., 30 v. Rom. 9, 5. 2 Cor. 5, 19.

I Kraft af den menneskelige Naturs Foreening med den guddommelige, var Guds Søn stærk nok til at fyldestgiøre den fuldkomneste Lovgivers uigienkaldelige Villies Krav, Gal 3, 22.

Bibelen siger ikke, at Gud døde; men at Menneskens Søn, som døde paa Korset, var Guds Søn tillige, og at Faderen og Sønnen ere Eet, Joh. 17, 5. 22.

Jeg begriber ikke dette, Paulus begreb det ikke heller,

[redacted]

[redacted]

Jeg begriber ikke, hvad Aand, ikke hvad min egen Aand er, endnu mindre begriber jeg, hvad Skriften siger om den Hellig Aand; Men jeg føler Trang til at troe det. Jeg læser Marc. 16, 16, Joh. 3, 16. 18, og jeg føler, at jeg ikke kan troe, naar jeg vil og som jeg vil, ikke stemme min Aand til den Andagt, som jeg ønskede, og ikke beholde min Aands Nærværelse, mit Sinds Ligevægt, hvor det under Prøverne var meest nødvendigt; En høiere Aand maae forædle, oplyse, advare, trøste og styrke min Aand, at jeg opholdes i Ordet og i Troen indtil jeg døer; og dette er den Hellig Aands Gierning.

3 §. Om Sacramenterne.

Jeg troer, at Daabens og Alterens Sacramenter ere hellige Handlinger, af Christo befalede, hvor han har lovet under synlige jordiske Ting at meddeele og besegle sin usynlige Naade, Math. 28, 19. 1 Cor. 11, 23. 24 25.

Jeg troer, som Lutherus, om Daaben, at uden Guds Ord bliver Vand Vand, og var ikke Daab; men at Hovedsagen er Guds Ord, forenet med Vandet, hvorved Gud ligesom sætter sit Navn paa den Døbte, erkiender ham for sin Eyendom, og for et virkeligt Medlem af hellige Menne-

skers Samfund, og hvorved den Døbte forpligtes til at troe paa Gud, Fader, Søn og Hellig Aand. Rettelig indgaae vi ældre denne Forpligtelse paa vore smaae Børns Vegne, deels fordie vi derved troe at erholde de Fordeele for Børnene, som Gud i sit Ord tilsiger de Døbte, Marc. 10, 14. 15. 16. 16, deels fordie vi paalægge dem en moralsk Tvang, til siden at undervises i og antage den Religion, som vi af alle erkiendte for den beste, Galat. 3, 27.

Om Alterens Sacramente troer jeg, som Lutherus, at: „Disse Ord: Det gives for Eder; Item: Det udøses til Syndernes Forladelse, er Hovedsagen, og at den, som troer disse Ord, er allerbedst bered." Jeg

[redacted]

[redacted]

skers Samfund, og hvorved den Døbte forpligtes til at troe paa GUd, Fader, Søn og Hellig Aand. Rettelig indgaae vi ældre denne Forpligtelse paa vore smaae Børns Vegne, deels fordie vi derved troe at erholde de Fordeele for Børnene, som GUd i sit Ord tilsiger de Døbte, Marc. 10, 14. 15. 16. 16, deels fordie vi paalægge dem en moralsk Tvang, til siden at undervises i og antage den Religion, som vi af alle erkiendte for den beste, Galat. 3, 27.

Om Alterens Sacramente troer jeg, som Lutherus, at: „Disse Ord: Det gives for Eder; Item: Det udøses til Syndernes Forladelse, er Hovedsagen, og at den, som troer disse Ord, er allerbedst bered." Jeg [redacted]

[redacted]

4 §. Om Bønnen.

At bede, er at aabne mit Hiertes Anliggende for Gud i den fortroelige Tillid, at han for JEsu Skyld vil give mig det, som tiener til mit Bedste, især det, som bidrager meest til min evige Lyksalighed, Math. 21, 22. Joh. 14, 13. Jac. 5, 16. Jeg beder, uden ængstelig at grandske over Gavnligheden for mig, af hvad jeg beder om. Det rammer min Fader best. „Vi skulle," siger Lutherus, "bede, ligesom vi see Børn bede noget med vis Tillid af deres Forældre." Gode Forældre give ikke Barnet alt hvad det beder om, undertiden det Mod-

satte,

E. gr. Nota, cui prædicatum Banco vulgô additur, non est materiale, nec reale pretium, sed verum, qvippe qvod non significat Centum, ut vocant, Imperialium, sed totidem verè valet & valebit in omni casu dabili, in qvo Centum Imperialibus uti qvis poterit. Ejusmodi valor, respectu verborum & nominum cartæ impressorum, intrinsecus pendet ex auctoritate, potestate vel divitiis summe imperantis, vel reipublicæ, cujus est inscriptio. Atqvi Christo data est omnis potestas in Coelo & in terra ergo valent & valebunt in coelo & in Terra vero & intrinseco valore verba: hoc est corpus meum &c.

[redacted]

satte, men altid det bedste de vide, og høre gierne Barnets Bønner, og deri daglige Beviiser paa dets inderlige skiønt barnlige Fortroelighed, Rom. 8, 15.

5 §. Om gode Gierninger.

Troen uden Gierninger, er død, Jac. 1, 20. Troer jeg med levende Overbeviisning Indholden af 2 §., saa elsker jeg GUd des meere; Jo meere jeg elsker, jo meere adlyder jeg, og jo lættere; Ikke som Træl, men som Søn, Math. 11, 30. 1 Joh. 2, 5. Alle selskabelige Pligter samles under Kierlighed til Næsten; Ogsaa ved den, og

[redacted]

[redacted]

virkende paa min Æregierrigheds Plan; thi jeg attraaer Ære, eller Rigdom, eller Vellyst; Det er kun Forskielligheden af den Mynt, hvori jeg vil være betalt, og ligefuldt Egennytte. Jeg er mig selv nærmest, og havde min Samvittighed ingen Overdom at befrygte efter Døden, skulde den kalde mig en Daare, hvorsomhelst jeg handlede mod min Egennytte; Men nu giør den mig glad, naar jeg taaler Opofrelse til Broders Bedste, i denne Tanke: Dette behager vor fælles Fader, som seer og belønner. Nu bliver jeg tilfreds, endog med et byrdefuldt Liv, i Haab om et bedre hisset; Nu bliver Verden og Livet mig kun en kort Giennemvandring, kun en Opdragelses Foranstaltning til Evigheden; Samtidiges

[redacted]

hos mine Landsmænd deres National-Aands Uafhængighed af Menneske-Meeninger.

Nordmænd! Brødre! Medchristne! Medens blødere Nationer omdrives af hvert Lærdoms Veyr, da lader os være standhaftige nok til, i vor Religion ikke at troe og antage noget Menneskes Meening, uden den er overeensstemmende med hvad Gud har sagt os i den hellige Skrift: Hellige Fader! hellige os i din Sandhed! dit Ord er Sandhed! Amen.

Register over Hoved-Materierne.

[redacted]

[redacted]

1. — Nytaars Dag 1794.

Bøn for Prædiken:

:su Navn skal al vor Gierning skee. I dit Navn
elsignet all vor Tanke og Tale, vor Bøn og
vor Indgang og Udgang! Dit Navn er en ud-
lve; dermed indvie vi hver sine Handlinger i det
)ende Aar. HErre! hielp, HErre! lad alting
!es! I JEsu Navn vi prise ville GUd. Vi
) JEsu! dit Navn Æren for all den Gierning,
det forbiegangne Aar lykkedes ved vor Haand.
avn være velsignet for Freden i Landet, for Kir-
ied, og for hvert Ord af Fredens Evangelium,
ir stillet Stormen i oprørde Hierter. Vi samle
i Sum, og sige GUd og Faderen Tak for alle
den HErres JEsu Navn. I JEsu Navn vi
. og døe. Vi føre dit Navn i vor Skiold, og
ll vor Strid i Møde med Friemodighed. Vi
l vor Bøn i dit Navn, og Faderen i Himmelen
re os, naar vi end raabte af Dybsens Nød:
)ette Aar være det sidste for nogen iblandt os,
os finde all vor Salighed i dette Navn, og fin-
ar vi heden fare, at vore Navne ere skrevne i
le! Amen.

---

vner Barnet! Saa sige vi til dem, der frem-
re Smaae, for at døbes. Noget deslige maae
ve sagt paa denne Dag, da vor evig velsignede
r skulle omskiæres; Og der blev sagt et stort

Ord, da man første Gang nævnede Barnets Navn, hvis Navne-Dag vi paa denne Aarets første Dag helligholde. Der var Meening i Børne-Navne hos Israel oftere end hos os. Vore personlige Navne, som gives os i Daaben, ere som oftest blotte Navne, uden Bemærkelse, og medbringe i det høyeste Erindring om en eller anden af vore Forfædre, Beslægtede eller Venner, som have baaret det samme Navn. Men denne kan dog ogsaa have givet Navnet Bemærkelse; Vor barnagtige Tids Alder har indtil Væmmelse giort sig tilgode paa store Navnes Bekostning; Men jeg finder dem dog ikke at være saa gandske ligegyldige. Opkaldes en Søn efter berømmelig Stammefader, saa bliver det ham dog en Spoere til ædel Daad, naar han i skiønnende Alder tænker paa sit Navn, paa den som før bar det, og hvorledes han bør blive Navnet værdig, og ikke vanslægte fra hans berømmelige Navne.

[redacted]

[redacted]

hvad han skulde heede, men hvad han skulde være: JEsus, en Frelser. Jeg undres paa, at ikke Omskiærelsens Kniv faldt af Præstens Haand, da han hørde dette Navn, allerhelst om han var bevandret i Propheternes gamle Bøger. Jeg undres paa, at han ikke med bævende Læber nævnede Barnet, at ikke hellig Rædsel betoeg ham, og at han ikke tænkte: Her er den som skal komme! maaskee forretter jeg i Dag den sidste gyldige Omskiærelse, og fra nu af vil vorde en nye Pagt mellem GUd og hans Folk. Eller hvorfor gik han ikke hen, denne Mand, til sine Brødre og nævnede Barnet, og bad dem aabne Templets Dørre, og aabne det Allerhelligste, og nedlægge præstelige Prydelser, og slutte den gamle Tieneste og begynde en nye i den HErres JEsu Navn? Andægtige Tilhørere! Nævner Barnet i Dag, og I nævne Eders evige Forløsnings faste Haab; thi der er intet andet Navn givet Menneskene, hvori de skulle blive salige, uden i JEsu Navn. A: T:! nævner Barnet i Dag! saa begynde i det nye Aar værdeligen og all Eders Gierning i det rette Navn. Jeg har holdt meer end een Tale fra dette Sted paa denne Dag over dette Navn; Jeg har igiennemgaaet i fleere Taler hvert Ord i Dagens korte Text; og har jeg skiønt ikke udtømmet Texten, saa har jeg dog udtømmet hvad jeg om den og i Anledning af den kunde sige. Jeg vil derfor i Dag tale om vore egne Navne; Jeg veed, der gives Mennesker, meere bekymrede for deres Navnes Udødelighed, end for deres udødelige Siæles Salighed. Kunde min Tale foreene disse Bekymringer i ædle Hierter, saa havde jeg ikke talt omsonst paa denne JEsu Navne-Dag. Jeg vælger da til Text disse JEsu Ord til sine Disciple, Luc. 10, 20: **Glæder Eder ikke derudi, at Aan-**

 dernе

Ord, da man første Gang nævnede Barnets Navn, hvis Navne-Dag vi paa denne Aarets første Dag helligholde. Der var Meening i Børne-Navne hos Israel oftere end hos os. Vore personlige Navne, som gives os i Daaben, ere som oftest blotte Navne, uden Bemærkelse, og medbringe i det høyeste Erindring om en eller anden af vore Forfædre, Beslægtede eller Venner, som have baaret det samme Navn. Men denne kan dog ogsaa have givet Navnet Bemærkelse; Vor barnagtige Tids Alder har indtil Væmmelse giort sig tilgode paa store Navnes Bekostning; Men jeg finder dem dog ikke at være saa gandske ligegyldige. Opkaldes en Søn efter berømmelig Stammefader, saa bliver det ham dog en Spore til ædel Daad, naar han i skiønnende Alder tænker paa sit Navn, paa den som før bar det, og hvorledes han bør blive Navnet værdig, og ikke vanslægte fra hans berømmelige Navne.

hvad han skulde heede, men hvad han skulde være: JEsus, en Frelser. Jeg undres paa, at ikke Omskiærelsens Kniv faldt af Præstens Haand, da han hørde dette Navn, allerhelst om han var bevandret i Propheternes gamle Bøger. Jeg undres paa, at han ikke med bævende Læber nævnede Barnet, at ikke hellig Rædsel betoeg ham, og at han ikke tænkte: Her er den som skal komme! maaskee forretter jeg i Dag den sidste gyldige Omskiærelse, og fra nu af vil vorde en nye Pagt mellem GUd og hans Folk. Eller hvorfor gik han ikke hen, denne Mand, til sine Brødre og nævnede Barnet, og bad dem aabne Templets Døre, og aabne det Allerhelligste, og nedlægge præstelige Prydelser, og slutte den gamle Tieneste og begynde en nye i den HErres JEsu Navn? Andægtige Tilhørere! Nævner Barnet i Dag, og I nævne Eders evige Forløsnings faste Haab; thi der er intet andet Navn givet Menneskene, hvori de skulle blive salige, uden i JEsu Navn. A: T:! nævner Barnet i Dag! saa begynde i det nye Aar værdeligen og all Eders Gierning i det rette Navn. Jeg har holdt meer end een Tale fra dette Sted paa denne Dag over dette Navn; Jeg har igiennemgaaet i fleere Taler hvert Ord i Dagens korte Text; og har jeg skiønt ikke udtømmet Texten, saa har jeg dog udtømmet hvad jeg om den og i Anledning af den kunde sige. Jeg vil derfor i Dag tale om vore egne Navne; Jeg veed, der gives Mennesker, meere bekymrede for deres Navnes Udødelighed, end for deres udødelige Siæles Salighed. Kunde min Tale foreene disse Bekymringer i ædle Hierter, saa havde jeg ikke talt omsonst paa denne JEsu Navne-Dag. Jeg vælger da til Text disse JEsu Ord til sine Disciple, Luc. 10, 20: **Glæder Eder ikke derudi**, at Aan-

derne ere Eder underdanige, men glæder Eder meere, at Eders Navne ere skrevne i Himlene.

Christnes Glæde over deres Navnes høyeste Ære.

1) Den mindre Glæde over et stort Navn paa Jorden.

2) Den større Glæde over et godt Navn i Himmelen.

Hvad det første angaaer, da mærkes: A) Hvilke Slags Gierninger kunne skaffe Christne store Navne, B) Paa hvad Maade de maae udføres, om de skulle være Christne værdige, og C) Hvorvidt man da kan glæde sig i dem. A) Det er ikke ved enhver navnkundig Bedrift en Christen kan indlægge sig et Navn.

[redacted]

[redacted]

ke. Naar Qvaxalveren i god Meening befatter sig med det han ikke forstaaer, og forkorter sine Brødres Dage, er han vel ikke forsætlig Morder, men godt giør han ikke; han giør ilde. Disciplene uddreve Djævle, og det var det virkelige Gode. Jeg har ikke Tiid i Dag at beviise det, som skarpsindigste og dristigste Skrift-Fortolkere endog i seenere Tider ikke have kundet nægte, at denne Besættelse var ikke blot Sygdom, men en Plage, GUd just ved JEsu Komme i Kiødet tillod de onde Aander at paaføre Mennesker. Beskrivelserne derover ere ogsaa skrækkelige nok, for at lære os, at det var det største legemlige Onde, som nogensinde kunde hiemsøge Mennesker. Nu at skiænke Mennesket tilbaae til sig selv, det maatte da være virkelig godt, og virkelig god, velgiørende maae den Handling være, hvorved en Christen skal fortiene Navn. Jeg vil ikke *være misforstaaet*. Ogsaa en Christen kan fortiene Navn formedelst naturlige Fortrin; han kan være Kunstner, eller Digter, eller Helt, men dette kommer derfor ikke hans Christendom ved, han er derfor hverken større eller mindre i Guds Kirke. Et Navn, som skal gielde der, maae være for en Handling, velgiørende mod een eller fleere Mennesker. Om jeg havde Troe, siger Paulus, saa jeg kunde flytte Bierge, men jeg havde ikke Kierlighed, saa var jeg en lydende Malm og en klingende Bielde, 1 Cor. 13. Men den gode Gierning, som skal skaffe en Christen Navn, maae og b) være stor. Ikke den daglige Retskaffenhed forslaaer dertil; Udmærket maae Handlingen være. JEsus kalder Døberen stor, større end nogen Prophet; thi hans Friemodighed var større, han vovede meere, han talede mod den da værende Kirkes herskende Meeninger. Om Disciplene vare komne tilbage

 og

og sagt: vi have trøstet Bedrøvede, saa var det vist en god Gierning, men stor var den ikke; Men uddrive Diævle, var en Handling, som blandt de fleeste Miracler giorde meest Opsigt. Vi kunne ikke giøre os fuldkommet Begreb derom, vi, som aldrig have seet Plagen. Det nærmeste Billede vi kunne laane af all den Nød, som nu plager Mennesker, er madskee, naar nogen af vore nær anrørende Venner tabe Fornuftens Brug, blive rasende. Vi see intet græsseligere Legems Onde for vore Øyne, end dette; intet, som saa paa eengang giennemtrænger vor Siel med Gysen og Medynk. Vær Fader eller Moder, og see dit Barn i denne Tilstand, saa trænger sig et Sverd giennem din Siel, og den Afsindiges kolde Latter rører dig meere end det meest lidende Barns Veemods Taarer under andre dødelige Smerter. Og endnu er det dog ikke

[redacted]

Barnet vort eget Navn, og kalde Gierningen efter os selv; Ney! i JEsu Navn skal all vor Gierning skee; saa var det med disse. Deres Indberetning om den første Missions lykkelige Fremgang lyder saa i deres eget Sprog: **Men de 70 kom igien med Glæde, og sagde: ogsaa Diævlene ere os underdanige i dit Navn,** Luc. 10, 17; Det er: vi nævnte dit Navn, og da var det som naar den Stærkere kommer over den Stærke og borttager hans fulde Rustning. Den store Handling giorde da egentlig JEsu Navn stort, og saa sømmer det Christne, baade selv at tænke om deres store Handlinger, og at opvække denne Tanke hos andre. JEsu Navn til Ære blev mit Hierte aabnet, min Haand styrket til at frembringe dette Gode til at gavne mange eller meget. Du har det ikke af dig selv; **thi hvad har du, som du ikke haver annammet?** Giør du noget Stort, saa viid: **du haver ingen Magt, uden den, som er given dig her oven fra.** Naar du nu frembringer en stor Handling paa denne Maade, og derved faaer et Navn; saa Spørsmaal: C) **Hvorvidt du maae glæde dig i et stort Navn.** **Glæder Eder ikke**, siger Christus i Texten; at dette ikke er et reent Forbud, det kan vi see af efterfølgende Udtryk: **men glæder Eder meere.** Vi have lignende Steder af denne figurlige Talebrug, som endnu ere meere indlysende; Jeg vil nævne eet: **Frygter ikke for den, som kan ihielslaae Legemet; men frygter heller for den, som kan ihielslaae Siel og Legeme tillige i Helvede,** Math. 10, 28. Hvo seer ikke her, at her tales om en større og mindre Frygt, altsaa ogsaa i Texten om en større og mindre Glæde. Og saaledes har det sig med vore Lidenskaber, den større opsluger den mindre. Saa turde der vel og have blandet

sidst, det er et godt Navn som er skrevet der; den mindste der, er større end den største paa Jorden. Miracel-Gaven, vil JEsus sige, beviser endnu ikke Eders Naadestand. En Bileam kan have prophetisk Aand, og enda tiene for Uretfærdigheds Løn; men dette er det Store. J have Eders Borgerskab i Himlene, GUD kiender Eder ved Navn, og J have fundet Naade for hans Øyne. Nu taber sig Verdens Ære som Røg og Skygge; man faaer da nævne mig her med hvad Navn man vil, man maatte ogsaa udslætte mit Navns Ihukommelse af Jorden, naar det findes skrevet der oppe; did rækker ikke Avinds Efterstræbelse, der skal ikke Bagvaskelsens Orme-Tand afæde Bladene af min Æres Krone. Dog, min Christen! vaag og betænk, disse JEsu Ord indeholde ingen ubetinget Bestemmelse. Er du skiønt indskrevet, du kan ud-

[redacted]

king, saa agte vi det for en saare ringe Ting, at dømmes af nogen menneskelig Dag. Brødre! Christne! Der var en Dag, da hvers Navn blev skrevet i Himlene, da vi bleve ved Daaben indlemmede i hellige Menneskers Samfund, da man der nævnede Barnet, da blev Navnet skrevet, ikke allene i vor Kirke-Bog, men indskrevet blandt Himlenes Arvinger; thi Guds Rige hører saadanne til. Det var vor sande Navne-Dag, det var vort aandelige Livs Nytaars-Dag. Hvorhen ere vi nu komne, ere vore Navne indskrevne endnu, eller ved Synd udslættede; Nu velan, der staaer Raad til at begynde et nyt Aar, at faae et nyt Navn, eller det samme Navn fornyet, paa nyt indskrevet i Himlene. Vi nævne et Navn i Dag, ældre end Barnet, som nævnes; thi Engelen nævnede Barnet førend det var undfanget i Moders Liv. Om dette Barn kunde vi sige, som Abigael om Nabal: som hans Navn er, saa er han. JEsus er hans Navn, og han frelser Fortabte. Den, hvis Navn er udslættet af Bogen, han faae det indskrevet igien i JEsu Navn. I dette Navn begynde vi det nye Aar. Hvo tør sige, hvad dette Aar skal heede? Hvo tør aabne Skiæbnens beseglede Bog, for at nævne Barnet, for at kalde det et Naadens eller et Verdens Aar; et af de 7 feede i Ægypten, eller et af de 7 mavre; et Fredens Sabbats Aar, eller et Aar, fra hvilket Krigens Tiid ogsaa skal begynde hos os. Han eene sidder høyt, som skuer i Fremtiden; Vi Smaae prophetere, her neden giette kun Lykke og Fromme, og nævne ofte før Tiden det ufødde Barn; Men eet viide vi, at GUd hører Bønner, og derfor kommer alt Kiød til ham. Et Navn kiende vi, som giør vor Bøn antagelig, det er JEsu Navn. I JEsu Navn begynde vi da Aaret, og be-

gynde

gynde det bedende i dette Navn om de Ting, som høre til Fred. Fredens GUd! straf os ikke i din Vrede og tugt os ikke i din Grumhed! Sæt dit Navns Ihukommelse hos os, at din Ære maae udbredes i vore Forsamlinger! Giv Fred i vore Dage, for alting ikke indbyrdes Krig! Uddriv i JEsu Navn den onde Uroeligheds Aand, som omskaber Mennesker til levende Diævle, tusinde Gange farligere for Sæderne og Broderskabet, end hine legemlige Besættelser. Men er det besluttet i dit evige Raad, at dette Aar skal føre Feydens Bud paa sine Vinger; saa lad vor Strid blive mod dine Fiender, og strid selv for dem som frygte dit Navn! Velsigne os GUd, vor GUd, og Landet give sin Grøde! Og da du selv har befalet, at der skal skee Bønner for Konger og alle dem, som ere satte i Værdigheder; saa bede vi i Dag i JEsu Navn for Landets

No. 2. – Første efter Nytaar 1793.

Bøn for Prædiken.

Evige almægtige GUd, Kongernes Konge og den gandske Naturs Eenvoldsherre! Skræk og Forfærdelse gaae frem for dit Ansigt mod dine Fiender; men din Naade være faderlig mod dem, som dig frygte. Lad din Strid være mod vore Fiender, og din Fred over dit Folk, som tilbede dit Navn! Naar din straffende Haand falder tung paa de Gienstridige, da lad os være indsluttede i din Forsyns Varetægt, og staae i Klippens Rev, indtil Ulykken er gaaen over! Livsaligste Frelser, JEsu af Nazareth! til vor Lykke døede de, som stode efter dit Liv, at du frievilligen skulle give dit Liv for os, og døe til vor Salighed. Giv os at findes i [redacted]

sonerne, fordie de have byttet Dragt. Lazarus bær ikke sine Saar, ikke sine Pialter, ikke sin Armods Forsmædelse: den Rige Mand ikke sit Purpur og kostelige Liinklæde. Her saae du stundom Sandhed, som en fattig flygtende Pige med sønderrevne Klæder, og du saae i samme Stund Sandheds Fiende stolt i sin Rustning som Kiempen Goliath: hans Vaaben glimrede, hans Spydstage truede alt hvad som giorde Modstand, med at igiennembores: Men naar det store Forhæng ophidses, vil du finde ham værgeløs og bunden, og bærende alle Skiendsels-Mærket; men Sandhed i et Klædebon, skinnende som Lyset. Ingen Sandheds Fiende, uden JEsu Fiende tillige, og JEsum da, som de forfølge, hvis Fiender de ere, hvorledes gaaer det ham? Hans Krone skal grønnes over ham. Hermed var ikke allene sagt: at JEsus skulde være en Konge, [redacted]

at JEsus skulde fødes i Bethlehem. Intet er meere frygtagtigt, end den gruesomme Tyran; han føler sin Throne bævende, endog ved de Stød, som slet ikke ere ham tiltænkte. Nye Frygt føder nye Gruesomhed: Alle Drenge under 2 Aar i Bethlehem skulle myrdes, for ikke at tage Feyl af den eene Paagieldende. Det skeer, og allerede derved er JEsu Fiende bleven Menneskeslægtens offentlige Skiændsel. Saa mange Uskyldiges Blod, saa mange Mødres oprigtige Forbandelser, saa meget velgrundet Had hos enhver Retskaffen. Feyler der endnu meere, for at klæde ham med Skam? Jo! eet endnu: Hyklerie; men det feyler heller ikke; Sagde han ikke til de Viise, at de skulle komme tilbage og sige ham, hvor Barnet var, at han kunne komme og tilbede det? En Fiende da, saa mægtig, saa ond, og saa listig tillige, hvad skulle han ikke formaae mod [redacted]

[redacted]

see denne hans Naziræer-Krone, a) skinnende ved Hellighed, b) blodig, efter Løfte, c) blomstrende af Seyervindinger. a) Den var skinnende ved Hellighed. Naziræere vare hellige, enten efter Løfte de selv havde giort, eller andre paa deres Vegne. Saaledes var Samuel ved sin Moders Løfte en Naziræer. Medens deres Løfte varede, maatte de leve efter Regler, foreskrevne i 4 Mose B., saasom: at holde sig fra Viin, at ikke rage eller klippe sit Haar, og at ikke røre ved Liig. Hertil kunde komme andre frievillige Indskrænkelser: som en haardfør Levemaade, eenfoldig Klædedragt, som Døberen Johannes. Men det første som faldt i Øynene, var det frit voxende Haar; naar og hvor man saae det, vedste man der var en Naziræer, og man ventede en udmærket Afholdenhed og Sæders Strænghed. Men JEsus, iagttog han disse Skikke?

[redacted]

Man kunde nok sige, at denne Nazíræers Helligheds Krone var ikke saa ufrugtbar, som de andres; men den blomstrede, den giorde hans Tinding meere yndig, end en Krone af Guld, eller et stedse vorende Haar. Hellighed kiendte man kun før, som en Adskillelse fra andre Mennesker og Ting; kun af sin Strænghed kiendte man den. JEsus viiste os, at den rette Hellighed burde komme indenfra, og være velgiørende. Saadan viiste hans Hellighed sig paa Sabbaten: Han biede ikke til et vist Klokkeslæt, efter den Ceremonialske Lov; men han skyndede sig at helbrede en Vattersottig. Han foragtede en saadan pharisæisk Anmærkning, som denne: See! han drager ind til en syndig Mand, Luc. 19, 7. Det var ham vigtigt at opleede Syndere, og at frelse dem. Hans Hellighed jagede ingen fra sig, men droeg alting til sig, og os efterloed han et Exempel, at vi skulle følge hans Fodspor, ogsaa vi bør være Nazíræere, ikke jage efter en Besynderlighed, hvorved at falde Folk i Øynene, men just, som vor Frelser, ved inderlig Barmhiertighed, Fromhed, Godhed, Troe, Langmodighed. Men JEsus var og en Nazíræer frem for alle; b) thi hans Krone blev blodig, efter Løfte. Nazíræernes Krone vidnede, at de havde giort et Løfte, som ofte kostede dem megen Selvfornægtelse. Naar nu JEsus vilde bære det Navn Nazíræer, saa giver han tilkiende, at han har optaget et Løfte, som vel endnu kun var mellem GUd og ham; men Navnet gav tilkiende, at den Krone, han skulde bære, maatte kiøbes dyre; man vidste endnu ikke, under hvilke Betingelser. Han skulde blive en Samson, men langt større: aldrig bryde sit Løfte, altid seyre over Fienden, men meest i det han døede. At opfylde alt dette, var det tunge Løfte JEsus havde giort, og han giorde det første Gang i

Omskiærelsen. Navnet JEsus betyder en Frelser; men JEsus Nazaræus betyder en Frelser, som har lovet at svare til Navnet, at frembringe en Frelse, som overgik endog Engles Formodning. Siden fornyede denne JEsus Naziræus sit Løfte paa meere evangelisk Viis, da han af Johannes lod sig døbe: Johannes, som ogsaa var en Naziræer, og som derfor sagde: **Saa bør det os at fuldkomme all Retfærdighed.** Da blomstrede JEsu Løftes Krone over ham, Aanden saaes over hans Isse, og disse Ord hørdes fra det Høye; **Denne er min Søn, den Elskelige, i hvilken jeg haver min Velbehagelighed.** Men hvo kunde endnu tænke, at denne hans Løftes Krone skulle trykkes saa tungt paa hans Tindinger, at den skulle blive blodig, at Veyen skulle blive endnu saa meget trangere for denne Naziræer, end for de øvrige. Vi have hørt om Torne-Kronen han bar, om hans blodige Sveed, om hans

[redacted]

tens, og du tænker: der er den, som giorde Fyldest for alle; jeg og min Synd var med indberegnet i denne Naziræers Løfte, og hans blodige Krone blomstrer over ham; men jeg skal flætte min Krands med de samme Blomster; ikke mine Dyder, men hans Fortieneste skal være mit Hoveds Prydelse; med den vil jeg møde, og jeg vil ikke frygte for de Ting, jeg skal lide, men være troe ind til Enden; saa giver han ogsaa mig Livsens Krone; thi det skal gaae mig som ham. Hans Krone fik fornyet Glands, der han havde vundet, da c) saae man den blomstrende af Seyervindinger. Derfor er det mærkeligt, at Engelen nævner det samme Navn efter hans Opstandelse: I leede efter JEsum, den Naziræer, han er opstanden, han er ikke her. Da han opstanden kom til sine Disciple, da var der Ollie-Blade i Naziræerens Krone, da var det hans første Ord: Fred være med Eder! Han blev, siger Paulus, formedelst Dødens Lidelse kronet med Hæder og Ære, Ebr. 2. Men den Krone, som nu blomstrer paa Naziræerens Hoved i Herlighedens Himle, den kan vi ikke giøre os Begreb om, og endnu mindre beskrive; hvilke Seyers-Tegn han der har samlet, det viide vi ikke. Han har lagt alle sine og vore Fiender til sine Fødders Fodskammel. Han tilbedes af Englenes mange Tusinde, det siger Skriften os; men dette viide vi: at JEsu Krone blomstrer, naar hans Rige udbredes, naar hans Folk, som han kiøbte til Eyendom, bliver flittigt til gode Gierninger, 1 Thes. 2; da beskiæmmes Modstandere, da tilstoppes Daarernes Vanvittighed; Derfor siger Propheten til en saadan Guds Meenighed: Du skal være en deylig Krone i HErrens Haand, Es. 62. Hver brændende Lovsang, hver andægtig Bøn, ere Blomster i denne Krone. La-

der os giøre et Naziræer Løfte nu i Aarets Begyndelse først og fremst: at vi ville elske JEsum af Nazareth, og troe paa ham; thi det gaaer dog, seent eller tidlig, hans Fiender ilde, de klædes med Skiændsel; dernæst: at vi ville i dette Aar arbeyde os et Stykke længere frem til Kronen, efter den Kraft, GUd forunder os. Vi løbe alle paa Banen, og hver den som løber, entholder sig, og saa giøre hine, at de kunde faae en forkrænkelig Krone, men vi en uforkrænkelig. Christne! lader os holde fast paa det vi have, at ingen skal tage vor Krone fra os! Ni have begyndt Aaret; vi viide ikke, om vi skulle fuldende det, eller hvor mange blandt os, der i Aar skulle stride den sidste Strid for den bedste Krone. Lader os giere dette Naziræer Løfte hver for sig, men giøre det bedende:

Skriv dig, JEsu! paa mit Hierte,
Du min Konge og min GUd,

ta! Giv os, som du gav disse kiære Pant, Glæde af dem, Lykke med dem, og dem Lykke paa all deres Vey! Lær os i vor Kierlighed til dem, at kiende en svag Skygge af din Kierlighed til os, du, som saa elskede Verden, at du gav din eenbaarne Søn! Din Kierlighed være udøst i vore Hierter, formedelst den Hellig Aand! Mød og hver den med Trøst, som leeder efter JEsum med Bedrøvelse! Lad os dog finde ham i Templen, finde ham i hans Ord, finde i hans Ord altid Liv og Aand! Glæd os i Dag i vor Gudsdyrkelse, og lad enhver fuldende sin Andagt med denne Trøst: Jeg har fundet den, som min Siæl elsker. Amen.

Det har altid været den Allerhøyeste magtpaaliggende, at beskrive os sin Kierlighed: han har afbildet den i Naturen, ved sin faderlige Forsorg for alt det som lever: han har beviist den i Naadens Rige, ved sin Omhue for Kirken, og han har efterladt nogle Fodspor af den, endog i det menneskelige Hierte, saadant, som det var af Naturen. Jeg finder, at han herfra laaner en Lignelse, naar han vil beskrive sit Hiertelav for Kirken: Kan og en Qvinde forglemme sit diende Barn, at hun ikke forbarmer sig over sit Livs Søn: ja, om endog de kunde forglemme, saa vil jeg dog ikke forglemme dig, Es. 49, 16. Stærkere Billede, end dette, er der ikke i Naturen. En Moders Kierlighed til sit Barn, er ligesom en klar Kilde, i hvilken vi see Solens og Himmelens Billede. Denne Kierlighed er reen. En Moder elsker ikke sit Barn for Vederlag; hun elsker først, førend hun endnu af Barnet er elsket, førend det endnu har foraarsaget hende anden Følelse, end Smerte. Hun elsker høyt; thi

[redacted]

hun kan mangen Gang glemme sig selv, for ikke at glemme sit Barn, sætte sig i Livs Fare, for at rædde det fra Døden. En Faders Kierlighed er i Almindelighed ikke saa øm, ikke saa hæftig, den voxer gemeenlig ligesom Barnets Egenskaber udvikles, da Moderen allerede for det diende Barn føler den hæftigste Lue. Allerings Fader, kan jeg troe, har skrevet denne Lov i Mødrenes Hierter. Han har altsaa sørget for os, før vi bleve fødde; han har givet enhver, som fødes, et Creditiv til sin Moder, en frie Anviisning paa all fornøden Pleye og Omsorg; Og nu spør han: Var det og muligt, at Naturen kan forandre sig? Kunde der og findes en unaturlig Moder, som kunde forglemme sit Livs Barn; eller det, som var endnu værre: ikke ynkes over sit Livs Søn, naar hun nemlig saae ham i Nød? GUD lyser iblandt Menneskeslægten efter saa-

[redacted]

ieg vil beskrive Guds Kierlighed af det moderlige Hiertelav.

ı) Det moderlige Hiertelav.

2) Guds Kierlighed, som langt overgaaer samme.

Naar jeg betragter Mariæ Omgang med sin Søn, ær jeg det moderlige Hiertelav, som yttrer sig paa forskiællige Maader: A) Ved at være øm, B) for- ıet, C) glad. Først ved at være øm, og det baa- i behagelige og ubehagelige Tilfælde. Hvad a) de- agelige angaaer, saa see vi, at hvor Moderen gaaer , har hun sin Søn med sig; at efterlade ham hiem- og selv reyse med sin Mand til Jerusalem, det hun ikke bære over sit Hierte. En øm Moder er enstedes roelig, uden hun er omringet af sine Børn, i intet Selskab meere fornøyet, end i deres; og gaaer ı selv hen at være glad, op til en Høytid, Barnet ae deele Glæden, og om det nu end ikke var saa stort, det kunde tage nogen Deel i denne Glæde, saa maa e være med, for ikke at berøve Moderen den Glæde, n kan have. Kiere Christen! hvordan handler din ı himmelske Fader? Han er altid hos dig, altid med Varetægt over dig. Han seer dig gierne hos sig, er: i hans Huus og hans Helligdom. For hvem, en for dig, aabner han sit Tempels Dørre, til hvem hans Naades herlige Tilbud, for hvem bereder han Bord, er det ikke for den, som er hans rette Barn? an fører dig til Høytiden, og ved sin naadige Nærvæ- lse bereder han Høytid i dit Hierte. Han har intet ıødt, ingen Naade, ingen Salighed, hvori han jo il giøre dig deelagtig. Du faaer hos ham efter din Ders Naade, som du er voxen til, som du kan imod-

tage,

tage, saa meget faaer du. Han mætter din Si
i Tørheder; han er din Hyrde, dig skal int
fattes. Ja meere: Som en Moder sine Børn
saa vederqvæger, saa ledsager GUd dem, som ha
elske. Ja, vil du see Kierligheden i det moderli
Hierte brændende, saa betragt b) det ubehagelige. I
seer i Evangelio en Søn borte for sin Moder. Jeg v
ikke tale om de besynderlige Omstændigheder, som h
var med denne Søn, fremfor med en anden: det sto
Haab Moderen havde, de mægtige Forvarsler, Te
nene ved hans Fødsel: Jeg vil forbiegaae, hvad En
lene sagde til Hyrderne, hvad Hyrderne sagde til M
ria: Jeg vil ikke tale om Josephs Drømme, om S
meons Spaaedom; men allene betragte JEsum, so
en haabefuld og velartet Søn, der er borte for en o
Moder. Ved saadanne Leyligheder føler man Kierli

[redacted]

ude tre Dage borte; maaskee af Hunger vansmægtende, paa vilde Stier et Rov for Dyrene i Ørken! Nu fremstille sig alle Sønnens elskværdige Egenskaber, hver en Glæde hun har haft af ham, hvert Øyeblik hun har frydet sig ved hans blide Ansigt, hver Gang hun har trykt ham op til hendes moderlige Bryst. Erindringen af denne Glæde lægger Steen til Byrden, forøger Sorgen; hun klager, hun raaber med større Grund, med hæftigere Ild, end David over Absolon: Min Søn! min Søn! gid jeg maatte døe for dig! Hun kalder den Forlorne med Navn, som om hun vilde kalde ham tilbage fra Bierge og Dale, ja fra Jordens inderste Skiød: og saae jeg ham nu, saae jeg ham i Fare, fik jeg kun see ham, jeg vilde rive ham ud fra Løvernes Strube, jeg vilde springe ind i den brændende Lue, for at rykke ham ud, eller ned i det bundløse Hav, for at tage ham op. Hun foer frem, hun foer tilbage paa Veyen og i Jerusalem, i Byen og i Templen, og hvor hun kommer, er jeg vis paa, hun opfylder alting med sin Klage, og rører alle Hierter med sin Sorg. Det har venteligt kundet passe sig paa Maria, hvad der staaer om Rachel: Der er hørt en Røst i Ramah, en Klage, en bitter Graad: Rachel græder over sine Børn, hun vegrer sig ved at trøstes over sine Børn; thi de ere ikke meere, Jerem. 31; Saa ledte Maria med Bedrøvelse efter sin Søn. Vil du her see et Billede paa Guds Kierlighed, saa fraskil allene de menneskelige Skrøbeligheder: Taarer, Frygt, Bekymring, behold hvad du kan beholde. Troer du ikke, for Ex: at Maria alvorlig ønskede at finde sin Søn igien? troer du ikke, at hun anvendte alle Midler, som stode i hendes Magt, til at faae ham igien? Men lige saa vist

kan

kan du troe det samme om GUd: Er en Siæl i Fare, en Synder paa vrange Veye; hvad sætter han ikke i Værk, for at vinde ham tilbage, at forlade de 99, og gaae hen efter det eene, at tænde Lys og feye Huus, for at finde sin Penge, at anrette Giæstebud for en forloren Søn. Beskriver ikke alt dette denne Guds alvorlige Villie: Saa sandt som jeg lever, jeg vil ikke dens Død, som synder, siger HErren. Kunde du da, naar du er i Nød, tænke paa den Moder, som ledte efter sin Søn: Nu søger min himmelske Fader mig, han raaber efter mig i sit Ord, ikke fordie han veed jo, hvor jeg er, paa hvad Vey jeg gaaer; men fordie jeg veed det ikke selv. Han søger at fange mig, nu ved Velgierninger, nu ved Kors, nu ved at lokke, nu ved at straffe, og en Moder kan aldrig være ømmere for sine Børn, og tale venligere til dem, end GUd til [redacted]

iaae, som det synes, paa sin egen Vey, at være
ig i alt dette, dette kunde være god Grund til For-
ielse. Det er vel og med Alvorlighed, hun giør dette
ørsmaal: Søn! hvi giorde du os dette? Men
er dog ogsaa kun et Spørsmaal; Hun siger ikke:
n! du giorde os et vanartigt Stykke; Ney! hun
høre hans Undskyldning. Det er saa med Forældre,
ır de skulle undersøge deres Børns Afvigelser; ønske de
ne at finde dem uskyldige; og har de end foraarsaget
megen Sorg, da, naar den er forbie, bestaaer
raffen deri: at Forældrene betegne, hvor bedrøvede
have været. Guddommelige Kierlighed! du viiste os
Fodspor i disse svage Træk. Hvad er det, at du bliver
! Det er Talemaader, læmpede efter menneskeligt
greb. Men vil vi viide, hvordan den Vrede er; vi
intet bedre Billede, end en øm Moders Fortørnelse
den Frygt, hendes elskede Søn har sadt hende i.
løber ingen Galde over, der er ingen ond og gif-
Bitterhed i Sindet, ingen Lyst til Hævn; men det er
Fortørnelse, som er Kierlighed anstændig. Saa for-
ies den Allerhøyeste; derfor siger Jeremias, som
es vidner om sig selv: at han var den Mand,
n saae Elændighed ved Guds Vredes Riis.
n siger endog i samme Capitel om Guds Vrede:
i dersom han bedrøver, da skal han forbarme
, efter sin store Miskundhed; thi han plager
e af sit Hierte, eller bedrøver Menneskens
rn, Begræd. 3. O! kunde du, naar Diævelen, eller
Samvittighed, eller og dit tunge Blod mahler dig
ld, som en opirret Fiende; kunde du da forestille dig
is Kierlighed, som en Moders, der allene er mis-
ıøyet over, men ikke vred paa sit Barn; saa skulde
tage til dit Sprog, og sige: Lad ham mig føre op

og

og ned, hans Vey er alt Barmhiertighed. Og forandre sig da Omstændighederne: den, som var borte, findes igien; saa kan du see det nioderlige Hiertelav C) i Glæden. Hvo kan beskrive her den ømme Moder! Hun finder sin Søn, ikke allene uskad, men hvor hun mindst ventede at finde ham: I Templen, midt iblandt Lærere, oplivet af sit høye Kald, og allerede i sin himmelske Faders Forretninger. Var han allerede andres Forundring: hvad maatte han være for Moderen. Hun kunde nok sige: Denne min Søn var død, og er bleven levende; han var fortabt, og er funden, Luc. 15. Nu kom hver Forjættelse tilbage med nyt Lys. Maria foreener det eene med det andet: JEsus voxer og hendes Haab tillige: hendes Glæde fornyes for hver Dag som gaaer; Og saa skal der være Glæde i Himlene, naar en Synder omvendes: saa vigtig, saa elskelig er du i Guds Øyne, som et Barn for sin

[redacted]

fuld, en værdig Søn; men GUd leeder efter den Forlorne, den Fordærvede, den, som paa Tusinde Maader har giort sig hans Kierlighed uværdig. JEsus annammer Syndere. Ja, den evige Fader gav sin Søn, for at faae sine fortabte Sønner og Døttre frelste. See! der er Kierlighedens høyeste Spidse: See der, at GUd er Kierlighed! Nu bliver det moderlige Hiertelav intet, mod den guddommelige Kierlighed: nu forsvinder det bleege Skin for Solens klare Straaler. Nu seer jeg, hvor lidt David havde tabt, eller rettere, hvor meget han havde vundet ved Byttet, naar han siger: Fader og Moder forlode mig, men HErren annammede mig, Ps. 27. Nu seer jeg, at han er troefast, naar alting ellers svigter. Og nu føler jeg Vægten af vore Indgangs Ord: Kan og en Qvinde forglemme sit diende Barn, at hun ikke skulle forbarme sig over sit Lives Søn; ja dersom og de kunde forglemme, saa vil jeg dog ikke forglemme dig. Hvor kan da Zion klage: HErren har forladt mig! HErren har forglemt mig! ... elsker sine Børn, hvo bekymres over dem, eller ...rnes eller glædes? Som disse ere i Eders Øyne, ...rebare ere Eders Siæle agtede for HErren, ... ja endnu uendelig meget høyere. ... kiøbt Eders Børn med Smerte, Mødre! I ... kiøbt os med sin Død, og GUd har ikke sparet ...

... store GUd! din Kierlighed
Jeg aldrig nok kan skatte,
... Rigdoms Dyb jeg intet veed
Med all min Sands at fatte,
...edan du elskte Verden saa,
Din Søn at ville give,

At

At hver, som troer paa hannem, maae
I Himlen salig blive. Amen.

No. 4. – Tredie efter Nytaar 1793.

Bøn for Prædiken.

Evige GUd og Fader! Din runde og milde Haand uddeeler Naader og Velsignelser til alle dem, som dyrke dig med en sønlig Aand. Giv os, efter din Viisdom, Sorg eller Glæde, Mangel eller Overflødighed; allene giv os det, som tiener til vor Fred! Fører os, om du vil, giennem Ilden og Vandet; kun at du udfører os til at vederqvæges! Livsaligste Frelser, JEsu Christe! Glæden følger dig hvor du gaaer, Naade-Gaver udstrømme fra dit milde Hierte; du er mod Glade og Be-

[redacted]

[redacted]

ød til hans Efterfølger, til Anfører og Dommer
Israel, kampterede nu ved Breddene af Jordans
Dyb og fuld til alle Bredde randt Floden, og
forstod man ikke den Krigens Kunst, ved flyden-
'oer at foreene Strandbred med Strandbred, og
ætte i en Hast de mange Tusinde og deres Vaaben.
er Flod, som Jordan, syntes at sige til den mæg-
Hær: Hid til skal du komme, og ikke læn-
Paa hin Side Jordan laae den mægtigste Deel
maan fuldt af barbariske og stridbare Nationer;
paa den anden Side af Floden laae den med u-
igelige Muure befæstede Stad Jericho. Speyn-
are komme derfra, og omendskiønt de meldte om
i Modløshed hos Folkene, maae de dog timelig-
gsaa have berettet om Muurenes Styrke. Man
e endnu kun Piile og Kaste-Spyd, unyttige Vaa-
il at bestorme Fæstninger. Alle disse Vanskelig-
opkaste sig mod Josva; og een endnu: Det var
r Mands Fodspor han skulde følge, Moses. Det
! godt for Begynderen at betræde det Sted, hvor
eren stod. Man skulde, man maatte over Jor-
Folket erindrede Tildragelsen med det røde Hav:
s det ikke Josva i Dag, saa er det ude med ham,
aae han aldrig byde sig til at anføre Guds Folk
i nogen Strid. Ney! det er ikke Moses, vil
ige, han er død, den store Mand; han, nærvæ-
, skulle maaskee trukket os ud af Forlægenhed; thi
var med ham. I saadan Forfatning kom en saa-
orjættelse belevlig, som den Josva fik: Paa den-
ag vil jeg begynde at giøre dig stor for all
els Øyne, at du skal viide, at ligesom jeg
r været med Moses, saa vil jeg og være med
GUd giøre Josva stor, ja saa skulde det her være.

Det er vel altid saa: glimrer end nogen med fortrinlige Gaver, det maae heede: Hvad har du, som du ikke haver annammet? Men Josvæ heele Storhed paa denne Dag skulle bestaae deri: at han selv, at det gandske Folk kunde see, at GUd var med ham, som med Mose. Det er den Storhed, enhver Christen kan haabe, den eeneste han tør stole paa, at GUd er med ham, om ikke til at giøre Miracler, dog til at beholde sin Siæls Friemodighed i Farens og Nødens Stund; Om ikke andet, saa kommer du og engang, min Christen! til en Jordans Flod, førend du kan betræde det forjættede Land; den er baade dyb og bred. Det er Døden jeg meener. Staaer du ved Flodens Bredd, og udstrækker dine Hænder til Landet paa hin Side, og sukker: Min Hyrde god, hvor kommer jeg hen over! Det guddommelige Giensvar siger ogsaa til dig, dersom GUd

[redacted]

sa første Prøve, som om det var hans Hverdags Øvelse? Hvad er det for en Soel, hvis Morgenrøde er saa herlig, som Middagen? hvis Begyndelse udspreder en saadan Straale-Glands til alle Sider, at den ikke allene fyldestgiør, men overgaaer all Forventning? Det er JEsus i Texten, og det er disse Textens Ord, som skal udgiøre Indholden af denne min Tale: Denne Begyndelse giorde JEsus paa sine Tegn i Cana i Galilæa, og han aabenbarede sin Herlighed, og hans Disciple troede paa ham. Og herudi:

Den allerede ved sin Begyndelse store Mand.

1) De mange smaae Ting man lægger Mærke til hos den Begynder, man venter stor.

2) Det Store man opdager, der overgaaer Forventelse.

3) Det Opdagedes mangfoldige og frugtbare Virkning.

1) Man lægger Mærke til mange smaae Ting hos'en Begynder, man venter stor. De mindste Omstændigheder, som foregaae eller omringe Hoved-Handlingen, ere ligesom Miiner i det Ansigt, man seer første Gang. Man fatter et Grund-Begreb om det man ikke seer: om Tænkemaaden, om Hiertet, om Siælens Evner; Det kan feyle stundom, men det slaaer ofte ind, og vi kan ikke bare os for at fælde en Slags Dom. Begyndte JEsus i Dag, da synes mig han anmelder, endog i smaae Ting, en lykkelig Fremtid, og ligesom med et blidt og vennesaligt Aasyn hilser paa det Folk, han skulde frelse. Alle vedste, at han var merkværdig. a) Egte-Parret, til hvis Bryllup han var buden, maatte slutte af hans Nærværelse, at en saadan Foreening var

 ham

ham behagelig. Han vilde dog komme, maae de tænke; og skiønt han selv, 30 Aar gammel allerede, ikke indlod sig i denne Stand, see vi dog i Dag, han har intet imod den, og altsaa, at Egteskab er hæderligt hos alle. b) Selskabet maatte see ham med Glæde selskabelig. Hans Læremaade, maatte de tænke, vil nok ikke blive mørk og skummel, stiv og egensindig; han kan trives blandt glade Mennesker, og han er ikke kommen, for at qvæle nogen uskyldig Glæde; Han drikker Viin, og skaffer Viin, og altsaa tillukker han ikke heller denne Munterheds Kilde for Mennesker. Det er ikke Pharisæeren, som plager Mennesket med evige Indskrænkelser; ikke den stolte Fyrste, som indsvøber sig i en tom Høytideligheed, og taaler ikke, at nogen i en vis Afstand nærmer sig til ham; det er den jævne selskabelige Mand, som vel fører nok med sig, for at

[redacted]

Brudgommen er hos dem? Math. 9. Ney! jeg
ller ligne Himmeriges Rige ved en Konge, som
de sin Søns Bryllup, og skulle vi, efter given
e, nøde dem at komme ind, at Huuset kan
fuldt; saa maae vi giøre det, ved at forsikre, at
et gode Huus, et Giæstebuds Huus. Vi maae
ke hvad GUd har sagt: Jeg vil giøre dem gla-
mit Bedehuus. Men d) Maria, JEsu Moder,
tilstæde; og venter et Miracel, venter, at JEsus
denne Dag skal begynde at viise sig; Men hvad
hun slutte af Begyndelsen? At hun ikke meere har
Søn, som vil være Forældre underdanig, at JE-
ager sig ikke af andres Nød, og er ligegyldig, om
Fattige beskiæmmes paa hans Hæders-Dag; saa
ne vi slutte, som læse disse Ord: Qvinde! hvad
er jeg med dig at giøre; min Time er endnu
kommen; Men saa slutter ikke Maria, som hører
Vist nok lyde Ordene haardere i vort Sprog,
i Grund-Sproget. Vist nok skurrer i vore Øren
et Qvinde; men ikke saa i det græske; der er det
deeles venskabeligt Ord, hvormed at tiltale det an-
Kiøn. JEsus bruger det, da han taler det sidste
ighedsfulde Ord til sin Moder: Qvinde! see, det
in Søn, Joh. 19. JEsus bruger det i en Lov-
over en Heltinde, som havde holdt sig fyrstelig med
d: Qvinde! din Troe er stor, Matth. 25.
n Tonen, Udtalen, Miinen, hvormed Ord udsi-
giver dem en høyst forskiellig Bemærkelse. Og af
kningen paa Maria kan vi viide, at de maae have
et geleydede med den Mildhed, som var JEsu Hier-
fylde. Maria, langt fra at troe, Svaret var et
ag, tager Anledning heraf til at haabe; thi hun
der sig strax til de opvartende Tienere, og siger:

 Hvad

Hvad som han siger Eder, det giører! Jeg formoder, hendes Tankers Sammenhæng at have været denne; Nu kan jeg mærke, han vil træde ud paa den store Skueplads, fra det huuslige Liv! I hans Embedes Vey skal en Moder herefter ikke gielde meere for ham, end enhver anden gudfrygtig Matrone; han vil selv passe Tiden, og hvad denne Viin-Mangel angaaer, vil han ikke have med mig at giøre, maaskee, paa det ikke vor indbyrdes Forstaaelse skulde giøre Sagen mistænkt; han vil nok heller henholde sig til de for ham fremmede Tienere, som just have den Opvartning, at bringe Kiøgemesteren Viin. Jeg vil give dem et Vink, at de skulle staae færdige paa hans mindste Vink, og selv vil jeg lære heraf, altid at bie til Guds Time kommer. Jeg merker, den kommer snart, Hielpen er ikke langt borte. Mit Hierte fik Haab og Trøst og Frimodighed af hans Ord; han nægtede ikke at skaffe Viin;

lighed i det mindste, hvorledes dette vilde ; maaskee ogsaa med en god Ahnelse om et alds; maaskee med saadan Tanke og Tale ind- Hans Befaling førde saa meget lønligt med var i hans Ansigt, hans Øyne, hans Stem- et, vi viide ikke hvad, som havde Myn- ; Naade tillige. Her kommer vist noget ud af andling; Vi ville adlyde først, og begribe siden, ikke begribe, dog see, eller om ikke see, dog Saa mange smaae Ting blive vigtige hos den r, som man venter stor.

Og nu opdages det Store, som overgaaer lse. Dette var det andet. Derom Texten: aabenbarede sin Herlighed. Vi merke A) Det Store i sig selv, B) dets Aabenba- Det Store i sig selv, er: A) Vand forvandlet Vore nye andægtige Miracel-Fordærvere ke forlægne med dette: At Jordans Flod ad- naar Josva med Israel skal gaae over, at Van- til opdynges som et Field, at det løber bort Dermed har man endnu en Udvey, for at

samt hvad Beviis man kan anføre for saadan Virkning af Jordskiælv. At Floder voxe, at de ogsaa komme bort aldeeles, begge Deele troer jeg; men aldrig saadan Virkning, som den, der beskrives i Josvæ Bog. Det selvkloge Menneske er en underlig Modsigelse; man finder ham yderlig vantroe mod Skriftens Bøger, og den selv samme yderlig lettroende til alt det, hvormed en vindig Reyse-Beskriver finder for godt at underholde sine Læsere. Men dette Vand til Viin i Cana, dermed er man yderlig forlægen; der har man intet Jordskiælv, intet Tordenveyr, ingen opdaget Sundheds-Brønd, eller mineralsk Kilde, hvis Vand kunde passere for Viin; man havde ellers forlængst flyttet den hen til Cana i Galilæa; men nu maae man her enten tilstaae Miraclet eller nægte Tildragelsen. Mig falder det aldrig besværligt; thi troer jeg, at GUd haver skab- [redacted]

egyndte at blive stor. GUd giorde Josva stor; Jos-
rde intet; han lod dem, som bare Pagtens Ark, be-
Vandet med deres Fødder, og strax blev der Vey i
t. Her var ingen personlig Storhed hos Josva i
Tilfælde; ansaae man ham stor, saa var det kun
, man saae, at GUd var med ham. Men JEsus
de sig selv stor, beviiste sig selv at have guddom-
gt, og altsaa, at han var stor langt over Forventelse.
e blev B) opdaget: Han aabenbarede sin Herlighed.
lagde stundom Skiul paa den, men ikke her; dog var
heller ikke selv sin egen Lovtaler; Han sagde ikke: Jeg
er denne Viin, jeg forandrer dette Vand. Kiøge-
eren giør Brude-Par og Giæster opmærksomme,
erne kunde bevidne Resten. JEsus kunde jo befalet
egne Disciple at øse og frembære Vandet; men da
de Sagen været Mistanke underkastet; nu maae
blive klart, som Dagen. Og i Sandhed, paa denne
g begyndte JEsus at blive stor, og en stor Høytids-
g blev det ved denne Begyndelse. Saa bliver det
nu, naar JEsu Herlighed aabenbares, endog uden
racel. Ere her de nærværende, som erindre sig den
te Gang JEsu Fuldkommenheder bleve forklarede i
s Hierter, da de saae, at han var given dem af
d til Retfærdighed og Syndernes Forladelse, at de
de bygge paa hans Fortieneste saa fast et Saligheds
ab, at de ved ham fik tilbage deres Børne-Ret, ved
n fandt aaben Vey til det evige Liv; kort: da han
stor i deres Hierter: for dem blev det en Bryllups-
g: de kunne sige: **Vi saae hans Herlighed, Her-
hed, som en Eenbaarnes af Faderen, fuld af
aade og Sandhed.** Ja! JEsu Herligheds Aa-
barelse kan ikke være uden Virkning. Det er det
de, vi skulle merke:

3) Det

3) Det Opdagedes *mangfoldige* og frugtbare Virkning. Her nævnes *vel* kun den fornemste; men vi kunne let slutte *os til flere*; A) Og disse altsaa først: Om ikke alle *Giæster*, dog rimelig de fleeste, unægtelig a) nogle, *maae have* lagt Mærke til denne Forandring af Viinen, *disse* Kiøgemesterens Ord, denne nærværende *Mand*, fra hvilken det Gode kom. Jeg beklager den *Giæst*, som gik bort af dette Selskab allene med den *Glæde*, Viinen virkede; men der fandtes vist nok dem *iblandt*, som glemte Viinen, og tænkte paa ham, *som gav den*, som længe, længe der efter tænkte ved sig *selv*: Den Mand staaer mig endnu for Øyne, hans Billede mahler sig for mine Tanker, hvor jeg gaaer: det var den store Dag i mit Liv, da jeg sad til Bords med ham; at see hans Ansigt, høre hans Tale, nyde hans Omgang, smage hans Naade, det er Salighed, og intet uden dette; Det er mig godt, at jeg holder mig

[redacted]

ter. O Ja! JEsu Naade erstatter ofte
e Kaar, hvad han mangler mod de Mæg-
ttige haver han opfyldt med Godt,
osangen; men de Rige haver han af-
Nu c) Brude-Parret, som Sagen
: vedste maaskee ikke den fulde Forlægen-
i var afhiulpen; men at de siden oversaae
om kunde vi ikke tvivle. Hvilken Skam
t os paa vor Hæders-Dag! Vi vilde hel-
ud vor Livs Tid, end manglet Viin for
den Dag. Lykke for os, at JEsus var
han kom. Os fattedes, hos ham var
fra ham kom vor Glæde, vor Ære.
Dag blev bestraalet af Guddoms Glands;
forvarsel for et lykkeligt Ægteskab. Det
kast af vore første Fædres Foreening, da
rde den første Qvinde til den første
elsignede dem. Guds Søn velsignede
orde han sin Begyndelse, i hans Navn
af vort Ægteskab være velsignet. Vi
Børn at kiende ham, at elske ham, at
: skulle nævne hans Navn saasnart de
der og Moder. Vi ville sige dem: at han
g god, saa god mod Trængende, at han
g saae gierne Mennesker glade, og de
e tidlig at elske ham, og siden at tiene
it i Hellighed og Retfærdighed alle deres
Men end Maria da, mon hun hidind-
en Dag, som denne? Hvad føler en Mo-
sin Søn giøre Begyndelses Skridt paa
ne? Man burde være Moder, for at
n føler, naar den unge Mand strax bli-
dring. Nu har Maria ikke troet forglæ-

ves?

3) Det Opdagedes mangfoldige og frugtbare Virkning. Her nævnes vel kun den fornemste; men vi kunne læt slutte os til fleere; A) Og disse altsaa først: Om ikke alle Giæster, dog rimelig de fleeste, unægtelig a) nogle, maae have lagt Mærke til denne Forandring af Viinen, disse Kiøgemesterens Ord, denne nærværende Mand, fra hvilken det Gode kom. Jeg beklager den Giæst, som gik bort af dette Selskab allene med den Glæde, Viinen virkede; men der fandtes vist nok dem iblandt, som glemte Viinen, og tænkte paa ham, som gav den, som længe, længe der efter tænkte ved sig selv: Den Mand staaer mig endnu for Øyne, hans Billede mahler sig for mine Tanker, hvor jeg gaaer: det var den store Dag i mit Liv, da jeg sad til Bords med ham; at see hans Ansigt, høre hans Tale, nyde hans Omgang, smage hans Naade, det er Salighed, og intet uden dette: Det er mig godt, at jeg holder mig

rt Vunder. O Ja! JEsu Naade erstatter ofte
inge i sine Kaar, hvad han mangler med de Mæg-
De Fattige haver han opfyldt med Godt,
det i Lovsangen; men de Rige havet han af-
tomme. Nu c) Brude-Parret, som Sagen
angik, de vedste maaskee ikke den fulde Forlegen-
itrend den var afhiulpen; men at de siden overfaae
eelt, derom kunde vi ikke tvivle. Hvilken Skam
ikke mødt os paa vor Hæders-Dag! Vi vilde hel-
ikket Vand vor Livs Tid, end manglet Viin for
erne paa den Dag. Lykke for os, at JEsus var
, og at han kom. Os fattedes, hos ham var
lodighed; fra ham kom vor Glæde, vor Ære.
Bryllups-Dag blev bestraalet af Guddoms Glands;
r en god Forvarsel for et lykkeligt Egteskab. Det
t lidet Udkast af vore første Fædres Forening, da
eeren ledde den første Qvinde til den første
d, og velsignede dem. Guds Søn velsignede
os os giorde han sin Begyndelse, i hans Navn
ver Dag af vort Egteskab være velsignet. Vi
ære vore Børn at kiende ham, at elske ham, at
ham; de skulle nævne hans Navn saasnart de
nævne Fader og Moder. Vi ville sige dem: at han
a inderlig god, saa god mod Trængende; at han
læde, og saae gierne Mennesker glade, og de
ogsaa lære tidlig at elske ham, og siden at tiene
uden Frygt i Hellighed og Retfærdighed alle deres
Dage. Men end Maria da, mon hun tilforn
oplevet en Dag, som denne? Hvad føler en Mo-
om seer sin Søn giøre Begyndelses Skridt paa
fuld Bane? Man burde være Moder, for at
, hvad hun føler, naar den unge Mand strax bli-
les Forundring. Nu har Maria ikke troet forgiæ-

ves; Nu bedrøves hun ikke over dette Svar: Qvinde! hvad haver jeg med dig at giøre? Nu lærer hun at haabe og være stille til HErrens Frelse, nu at bie til Guds Time kommer. Nu kan hun, just paa denne Dag, sige med større Visshed, end nogensinde før, med større Sandhed, end hin Moder: Jeg haver fød den Mand, HErren. Og endelig de stakkels B) Disciple, som hidtil intet Tegn havde seet, og dog bestemt sig til at følge denne Mand. Om dem siger Texten: **Og hans Disciple troede paa ham;** i. e.: bleve overbeviiste om, at han var Messias. Hvilken Begyndelse, maae de tænke, skiønnere end hin Overgang over Jordans Flod? Den aabnede Vey, men Vey til Fienden, derpaa skulle følge haarde ødelæggende Krige; Men begynde med at giøre godt, med at glæde Hierter, dette spaaer Salighed, dette spaaer os [redacted]

give dig af hans Fylde Naade for Naade; Du skal erfare, at han er med dig, og ikke skal han lade af, førend han faaer ført dig ind til Lammets Bryllups Nadvere. Tilbed ham med dette Hierte-Suk:

Gyd i mit Bryst
　　Den sande Glædes Viin,
Den reene Lyst,
Den knuste Hierters Trøst,
　　Denne Tanke: jeg er din!
Om da min Skaal skiænkes skal
Fuld af Qval,
　　Taalmodig drak jeg af
　　Den Kalk min Fader gav;
JEsus har, det veed vist,
Udi Brude-Sahlen hist
Giemt den bedste Viin tilsidst.

No. 5. — Fierde efter Nytaar 1794.

Bøn for Prædiken:

O! du, som boer i det Høye og Hellige, og hos dem, som have en angergiven Aand, kom i Dag at være naadig nærværende hos os, som tilbede dig i Aand og Sandhed! Gier os glade i dit Bedehuus! Udbred dine Vingers Skygge over dit Huus hos os, hvor du har sat dit Navns Ihukommelse, og over ethvert af vore egne Huuse, at din Fred ogsaa maae boe i dem! Vel vare vi ikke værdige, at du skulle gaae ind under vort Tag; men dog indbyde vi dig bedende! Velsign vort Huus og Hiem, afvend de Plager, som omstyrte og fortære Huuse! Giv os, som have dit Ord, at holde

det

det, og saaledes ligne den forstandige Mand, s
de sit Huus paa en Klippe! Giv os for alle Ti
at bygges, som levende Steene, til at blive et
ligt Huus, at naar vort Legems Hytte skal fa
da maatte finde et Huus herovenfil, bygd ude
der, evigt hos dig i Himlene! Amen.

Glemmer ikke at laane gierne Huus; thi
have nogle uvidende herberget Engle!
Pauli Formaning, Ebr. 13, 2. Og altsaa er d
Giæstfriehed ogsaa een af de christelige Dyder.
friehed er den boesatte Mands kierlige Forh
fremmede Reysende. Apostelen anbefaler saada
hold, ikke som en nye Pligt, der nu først skul
ses at være Pligt, eller nu først begynde at udøv

[redacted]

ns Hierte; og derfor Apostelen: Glemmer ikke at
ane gierne Huus! Ja! ere endnu maaskee: Et-
ert borgerligt Gode vi nyde, vænnes vi til at glem-
e, og glemmer saa deres Ned, som savne det: Du
taer tusinde Gange ind i dit Huus, uden at tænke
aa, at du nyder et Gode, som tusinde savne. Jeg
il ikke tale om den, som flygter for sin Fiende: bød
Jorden ham blot en sikker Huule, den vilde være ham
ærere end det skiønneste Værelse i dit herligste Huus.
eg vil ikke tale om den boesløse vankende, der med sin
lok er som Fugle paa Qviste, eller som Duen, der
ke fandt et Sted paa Jorden, hvor hun kunde hvile,
ter langvarig Flugt over det vilde Hav; Men jeg vil
ale blot om den fremmede Reysende. I! Byernes
Indvaanere! som aldrig ere komne udenfor Eders Ree-
e, I kiende ikke den Livets Sødhed, og hvad det er,
aar man efter en Dags mødefuld Reyse, giennem-
rængt af Kulde eller Storm, eller badet fra Hoved-
isse til Fod-Saale af den stedse faldende Plads-Regn,
ndtages i den varme Stue, under et draabefrit Tag,
f en Mand, der gierne laaner Huus. Det daglige
Velleevnet skiuler for de Dødelige tusinde Livets beste-
nagende Nydelser, og derfor glemmer man ogsaa at
aane gierne Huus; Derfor giver Paulus Erindring
erom, og for at giøre denne desmeere gieldende, vii-
er han, hvad Belønning man tilfældigviis kunde haa-
e: Nogle have derved uvidende herberget
Engle. Man læse for Exempel Abrahams Giæstfrie-
ed imod de tre, som kom til ham i Mamre Lund, og
r det vel den Tildragelse Apostelen meener, 1 Mose
B. 18. Gaae nu just ikke Engle omkring i vore Da-
ge; saa vil det endnu træffe den giæstmilde Mand, at
han, ved at begegne Fremmede Ubekiendte med Forekom-

mende Venlighed, nu og da støder an paa en større, en ædlere Mand, end han selv tænkte, og denne Siæls Vellyst lader sig bedre føle end beskrive; og det er dog heller ikke herover jeg vil udbrede mig. Kun en Anmærkning skal føre mig nærmere til mit Maal: Den, som skal laane Huus, maae eye Huus, boe selv tryg i sit Huus; Og da dette er Siælen af all borgerlig Lyksalighed, da det er den saa mange nyde, uden at skiønne derpaa, vil jeg i Dag tale om vort Huus og Hiem. I Anledning af disse Ord i Texten: HErre! jeg er ikke værd, at du skulle gaae ind under mit Tag, og beskrive:

Den gode Borgers Lyksalighed, i sær ved Huus og Hiem, under en ordentlig Regiering.

Jeg veed nok, at alt bestaaer ikke i Huus og Hiem;

sige os om denne Ære, hvad man vil, den har beviist, og den skal beviise sig at være et med af Selskabets stærke Baand. Man forsøge kun at vende op og ned paa alle Ting, ophæve all Forskiæl mellem Bydende og Lydende, saa gaaer Mennesket tilbage til sin usædelige Tilstand, og udøver de Fortrin han fødes med; da maae den Svage trælle for den Stærkere, og den driftigste Voldsmand er altid Despot i sin Kreds. Vel var denne Hovedsmand ingen Jndfød, vel havde hans Embede noget forhadt i Jødens Øyne; thi han commanderede Krigsfolk, for at beskiærme Roms Erobringer. Men jeg for min Deel vil dog heller boet i Capernaum, naar der boede en saadan Mand, end om der slet ingen havde været. Naar den støyede Mængde raaber i Munden paa hverandre, naar den eene vil frem og den anden tilbage, og ikke 10 ville det samme, saa er det godt at have den Mand ved Haanden, som taler et Ord, og Hundrede adlyde ham, som kan strax bringe tilbage Selskabets gyldne Klenodie, den ædle Roelighed. Det er en Feyl af meenige Mand, naar de ansee denne Standens Ære og Stolthed for det samme; Ney! tvertimod, tage vi denne Ære bort af Selskabet, saa følger en af de christelige Dyder med, og bliver landflygtig, nemlig: Ydmyghed. Jeg seer ikke, hvorledes den kan beviises mellem Ligemænd, da den bestaaer i at erkiende andres Fortrin, eller at give dem Ære, som bør Ære. Ja! den som har dette Fortrin, just han har desmeere Leylighed til at øve denne Dyd; just hos Folk af Stand kan den viise sig; de foragte ikke den ringeste af deres Underhavende; de kunde viise Ydmyghed oftere og bedre end den Ringeste. Saaledes som Hovedsmanden i Texten, saa kunde ikke den Ringeste ydmyget sig for JEsum, den, der virkelig

 kun

kun boede i en Armods Hytte, i hans Mund havde disse Ord ikke sagt meget: **Jeg er ikke værd, at du skulle gaae ind under mit Tag.** Men naar denne siger det, hvis Huus gandske vist var et af de bedste i Capernaum, saa er det Ydmyghed; ja ikke det allene; men forstaaer jeg hans Udtryk ret, saa finder jeg kiendelige Spor til den Slags Ydmyghed, som viises mod Undermænd. Havde han været en af disse elændige Store, der opblæse sig, havde han vist nok sagt: Herre! han er ikke værd, at du skulle gaae ind under mit Tag; det er kun en stakkels Tiener, der kommer ikke saa meget paa og s.v. Ney! Jeg, siger han. Kort: Jeg finder ham endog ved Ydmyghed stor, jeg finder hans Stands Ære derved ikke fornedret, men ophøyet; thi seer jeg ogsaa b) Orden at hægne omkring hans Ære. Naar han siger til den eene: kom! saa kommer han; til den anden: gaae! saa gaaer han. Alt dette var jo en Frugt af de [redacted]

i Morgen; der gaaer vel den, som gaae skal, men med unge Skridt, som han vadede i Sand; der giør man vel Gierningen, men man giør den derefter. Ney! her er skiønt at see: Kom! siger Hovedsmanden, strax staaer Tieneren for hans Ansigt, som for at læse hans Villie i hans Øyne; gaae! siger han til en anden, og strax flyer han som Lynet; giør det! siger han til den tredie, og i et Øyeblik er Gierningen fuldkommet med Lyst og Flid. Og om all denne skiønne c) Orden hægner Mandens Huus og Hiem. Det er virkelig dette han vil have betegnet: Jeg kan sidde inden mit Huuses fire Vægge og virke langt borte, og derfor behøvte JEsus, som var saa uendelig større, heller ikke selv at umage sig, meente han. Denne Meening beviises saa meget meere, naar vi, ved at foreene Lucas og Mathæus, her see, at Hovedsmanden ikke var selv hos JEsum, men kun ved sit Bud, at han lod sige ved andre, hvad Mathæus indfører ham selv talende. Altsaa vil han sige: Mit Huus og Hiem er min Virksomheds Middelpunct, der har jeg den lille nydelige Eeneplads, hvor jeg seer mig selv, som den lykkelige Huusfader, æret og adlydet. Som en Monark i det Smaae, sidder jeg der og uddeeler Befalinger, der er jeg, hvad jeg der bør være, altid høyst bydende; Saasnart jeg gaaer ud derfra, forstaaer ogsaa jeg at adlyde, saa har jeg Øvrighed over mig, saa er jeg Tiener; men her, her skeer min Villie, her i dette Huus, fordie det er mit Huus, hegner god Orden om min Ære. Men du, hvis Huus er den gandske Natur, du maae være omringet af større og mægtigere og meere tienstagtige Opvartere. Du siger til Døden: gaae! og den viger; til Livet: kom! og det er der; Du taler et Ord, saa er min Tiener helbredet!

2) Men Huus og Hiem er og det Sted, hvor en Velstands Mand nyder Frugten af offentlig Sikkerhed. Betrygget Huus og Hiem er det første Indsegl paa offentlig Sikkerhed a) for enhver, men størst for en Velstands Mand. At kunde sige dette med Tillid til offentlige Foranstaltninger: Mit Tag, mit Huus, mit Hiem, det er dog yderst vigtigt, at jeg der kan troe bevaret, det være lidet eller meget, der kan samle mit Forraad, der forsyne mig til den lange Vinter, eller mod den endnu besværligere Alderdom, at mit Huus er en Friestad, om det ogsaa stormer uden for, at jeg lægger mig trygt ned til Hvile, og staaer op igien uforstyrret, at det er mine smaae Børns trygge Reede, og for min Families Gamle eller skrøbelige Svage et taaleligt Hospital. See! dette er Frugten af Øvrighed, Love og borgerlig Indretning. Det er derfor mærkeligt,

[redacted]

saa netop Tag over Hovedet, naar han kun kunde sige: mit Tag, saa kan du troe, det smerter, at forlade det. Vandrer han saa med Kone og Børn huusvild omkring, saa skulde det være Under, om ikke hans tunge Sukke hænge over den rige Mands Pallads, der forfulgte ham, om de ikke trække Torden-Skyer sammen, og om ikke Uveyret bryder ud ogsaa over ham eller hans, seent eller tidlig. Tungt gik David over Kedrons Bæk, fordrevet til en Tid fra sit kiære Huus; tungt gaaer den Fattige af sit Huus, for ikke at see det meere som sit, og seer sig tilbage med større Føye, end Loths Hustrue til Sodoma. Dog, dette kan skee, og skeer i de best indrettede Stater; men aldrig der, uden efter Love. Men vee mig! om jeg boede der, hvor mit Tag skulde nedstyrtes over mig, og begrave mig sovende: hvor jeg ikke skulle være tryg for Overlast i mit eget Huuses inderste Værelse: hvor jeg kun behøvede at mishage et Par uroelige Hoveder, for at see mit Arnested vanhelliget, og mit Huus bestormet; Ney! da tusinde Gange heller vanke i Ørken med Israel, og boe under Telte. Men nu især den b) rige Mand, som har i sit Huus fleere Beqvemmeligheder, end den Fattige, meere Gods at giemme i sit Huus, meere Rum i Huuset, end ogsaa til at laane gierne Huus, han høster der den største Frugt af offentlig Sikkerhed, og han maatte være inderlig fortsynet, om han ikke skulde elske den Statsforfatning, som betryggede ham disse hans Eyendomme, disse hans Husbonds Rettigheder, om han ønskede sig en Tilstand, hvor Lighed kuldkastede all Orden, og hvor det var Brøde nok, hvor det var halsløs Gierning, at eye meget og boe vel. Jeg kan tilgive den fattige vankende Huusvilde, som gaaer og vansmægter mellem boesatte Rige, om han lader falde et U-

taalmodigheds Ord; Men naar den rodfæstede Velstands Mand hos os ikke smager den Frugt han nyder af offentlig Sikkerhed, naar han kan tilsmile fremmede Uroeligheder Biefald, saa var han ikke værd at gaae ind under sit eget Tag, men fortiente Herberge i det almindelige Huus, hvor man hensætter Daarer. Ney! det er saare vigtigt, at boe vel og boe trygt: at mit Huus er en Helligdom, paa hvilken ingen fremmed Haand maae forgribe sig; at jeg kan lukke det for hvem jeg vil, og aabne det for hvem jeg vil; og saa sættes jeg i Stand til, derved at giøre meget godt, at laane gierne Huus. Jeg tilstaaer, Giæstfriehed kommer mindre i Betragtning i Byerne end paa Landet; thi de, som i Byerne laane gierne Huus, lade sig og gierne vel betale, og tiene derved sig selv meere end sin Næste; Men den veltænkende Byens Indvaaner, som har Formue, glæder sig i sit Huus, og finder en Vellyst i Handlin-

[redacted]

derviisning, og Capernaum gav ham derfor tilbørlig Ære. Han er det vel værd, sagde de til JEsum, at du giør ham dette; thi han elsker vort Folk, og har bygt os Synagogen; Og dette var endnu meere, end at laane gierne Huus; det var at bygge Huus og give Huus. Frembdeeles var han nu nær ved at blive bedre belønnet, end de, som uvidende herbergerede Engle; thi han havde nu nær seet uformodentlig i sit Huus den, som var meget meere end Englene. Jeg er vis paa, da han lader sige til JEsum: Jeg er ikke værd, at du skulde gaae ind under mit Tag, ønsker han i sit Hierte: Gid jeg havde været en Indfød, en af Israels Folk, saa turde jeg haabet den Ære, den Naade, at see JEsum i mit Huus; Men saae han ikke JEsum selv der, han skulde dog der see JEsu Ords Kraft, og see sin Troe styrket, og det kunde nok heede her: Sandelig! i Dag er dette Huus Saliggiørelse vederfaret. Dog, jeg taler ikke forgiæves om Giæstfriehed i Byerne, naar jeg taler i denne Bye, naar jeg giør os opmærksomme paa den Lyksalighed vi nævne, ved at nævne Huus og Hiem, saa taler jeg ikke fremmede Ting for Bergens Bye. Dens Indvaanere vide af Erfarenhed, hvad det er, at gaae fra Huus og Hiem. Mange af dem have oplevet det frygtelige Øyeblik, da Huusets Eyer ikke turde gaae ind under sit eget Tag, og maatte takke GUd, at de kunde krybe ind under andre Qvarteerers giæstmilde Skygger. Ja! den store Huuseyer boer her oventil, han kan giøre den mægtigste huusvild; der staae Elementerne og vente paa hans Vink, Ilden og Stormen og Havet. Han siger til den eene: kom! saa kommer han; til den anden: gaae! saa gaaer han, og til denne: giør det! og det skeer. Det værste Onde have vi ikke prøvet: Vi have

ikke seet Huuse bævende for borgerlige Uroeligheder; og om endskiønt Guds Straffedomme ere frygtelige, siger dog jeg for min Deel med David: **Jeg vil heller falde i Guds Haand, end Menneskens.** Man har dog alligevel prøvet nok i denne Bye, for at kunde skiønne paa Huus og Hiem, for at kunde ynke dem, som miste det, eller alle Øyeblik leve i Fare for at miste det. Her skal i Dag, efter Øvrigheds Befaling, oplæses og i denne Uge ombæres en Collect for en Mand af min Orden *), som om Natterid blev overfalden af sin mægtige Naboe, som nær med alle sine var bleven begravet under sit Huuses Ruiner. Det var ikke Ilds og og ikke Vands Vaade, ikke Jordskiælv, ey heller Orcanen. Naturen har endnu fleere Handtlangere, naar Naturens HErre byder: Et himmelhøyt Field, mod hvilket disse vore ere Dværge, taarner op i Skyen

[redacted]

allerede, ved at beskrive, hvor lyksaligt det er at boe roelig under eget Tag. Han laante ikke Huus, Manden i Texten, men han byggede et Lære-Huus, hvortil man trængte; Her er en Lærer, som trænger til et Huus; at biedrage til dets Bygning, er meere, end at laane gierne Huus; og herbergere vi nu just ikke derved Engle, saa kunde vi dog sige om Virkningen af denne Godædighed, som Qvinden i Sunem, da hun havde istandsadt et beqvemt Værelse for Propheten Elisa: Det skal skee, naar han kommer, at han kan vige derhen. Er denne Mand hverken Engel eller Prophet, saa er han dog en af dem, der kan sige med Paulo: Vi ere Sendebud i Christi Sted. Og om vi for Christi Skyld biedrage hver noget lidet til, at han maae boe uden Døds Angest, finder jeg det christeligt, og stemmende, om ikke med Formaningen i vor Indgang, dog med en næsten lige lydende, Rom. 12, 13: Bliver saadanne, som antage sig de Helliges Nødtørftigheder, og laane gierne Huus! Vi glemme da ikke at takke GUd, som lader os boe hver under sit Tag, og nu i lang Tid har beskiærmet hver Mands Huus i denne Bye mod de Plager, som giøre bart indtil Grundvolden; og naar GUd besøger os i vore Huuse med sin Naade, ydmyge vi os, sigende: Herre! jeg er ikke værd, at du skulle gaae ind under mit Tag. Naar vi møde her med Fredi vor Guds Huus, bøye vi os i Støvet, sigende: HErre! jeg er ikke værd, at jeg skulde gaae ind under dit Tag; Men bede tillige: Udfør ikke den Dom over os som over Israel: Eders Huus, Eders Guds Huus skal efterlades Eder øde. Her ere under dette Tag de giæstmilde Skygger, hvor GUd indbyder alle fattige i Aanden, alle sønderknuste Hierter, og hvor den bodfærdige

Syn-

[redacted]

Synder ofrer han denne Lovsang: Nu har Svalen fundet sit Reede og Fuglen sit Huus, som er dit Alter, HErre Zebaoth, Min Konge og min GUd! Amen.

No. 6. — Femte efter Nytaar 1797.

Bøn for Prædiken:

Af det Dybe raabe vi til dig, o HErre, vor Frelses GUd! Fra dine høye Himle kast et naadigt Blik til os, som endnu tumles paa Verdens brusende Hav! Dit Zion være den Havn, hvorfra vi hente det friske Vand, øsende af Livsens Kilder! Styrk os til at fortsætte vor Reyse, og lad din Fader-Haand føre os uskadde over [redacted]

saa. Ikke Ungdommen, som slipper ud af Skolevangens Buur, eller fra strænge Forældres myndige Opsigt, og overgiver sig til Nydelsen af nærværende sandselige Glæder: Ikke den standhaftige Mand, som, efter mangeaarig Anstrængelse, kiæmper sig frem til et Maal, og naaer Maalet, skal kunde sige med saa megen Føye, som Peder her: Her er godt at være. Og dog har Peder ogsaa Uret, naar han tænker at blive længe, at giøre Boelig, at aldrig forlade det Sted, hvor han fandt sig saa vel. Ikke engang jeg vil tillade mine Betragtninger i Dag at fæste sig paa dette hellige Bierg, at mahle den paa Peders Siæl indstrømmende Fryd, den fra JEsu Ansigt udstraalende guddoms Glands, den mellem ham og de forklarede Vidner, Moses og Elias, holdte Samtale. Jeg har ikke Ord til denne Tale, ikke Lys til denne Glands, ikke Ild til at mahle denne Glæde. Kun anmærker jeg, at Peder ogsaa her ligner Mennesket, at han og hvert Menneske er at undskylde, som vil befæste den flygtige Glæde, som, naar han nyder et nærværende Gode, tiltroer sig, eller ønsker i det mindste at kunde giøre det bestandigt, kunde gribe det, kunde holde fast derpaa. Men ach! ney! var end Glæden aandelig himmelsk, var det end Indflydelse af Naadens Fylde i det før sønderknuste Hierte, det er her ubestandigt. Medens du sagde: Nu er det mig Vel, nu aander mit Bryst saa frit, nu er her godt at være, burde du erindre, at Peder maatte strax ned af Bierget, at der blev ingen Boelig bygd, at han siden kom i Gethsemane, hvor der var ikke godt at være, i den ypperstes Præstes Sahl, hvor der var endnu værre, i en Forfatning udenfor Sahlen, hvor han maatte græde bitterlig. Langt fra mig, at fordømme Glæden; den er Livets Balsom, den er som hine siældne Træe-

Frug-

Frugter, der voxe ikke hvert Aar; den bør annammes, nydes, smages med levende Taknemmelighed. Kun vilde jeg bringe Psalmistens Ord i Erindring: **Fryder Eder med Bævelse**, Ps. 2, 11. Betænker: Livet er intet Bierg, hvorpaa at bygge Boelig, Glæden er intet evig Grønt, som Vinter og Sommer groer i vor Have. De ret blanke Dage ere sielden blandt Dagene, som blandt Fuglene den hvide Ravn. Ubestandighed er Livets Lod. Kommer og seer Peder i Texten, der finde I ham ikke paa det grundfæstede Bierg, men paa den ustadige Bølge: ikke hvor Herlighed overskinner ham, men hvor Døds Angest omspænder hans Hierte: ikke hvor han siger: **Her er godt at være, her ville vi giøre Boelig**, men hvor han ville flye, om han kunde, hvor han kan intet, uden raabe: **HErre! hielp os, vi forgaae!** Ofte har jeg talt fra dette

[redacted]

ikke Nøden drev ham, naar ikke hans Tilfælde var som Noahs. Han maatte vel i Arken sige: Her er godt at være! da der ikke ellers var Værelse for ham, ikke blivende Sted for hans Due paa den heele oversvømmede Jord. Jeg skulde fristes til at kalde Søefarten et formasteligt og den kloge Mand uværdigt Foretagende, fristes til at give den Søefarende dette Sirachs Reyse-Pass: Hvo som elsker Faren, skal falde i den, Sir. 3. Dertil skulde jeg fristes, dersom jeg ikke af Texten saae, at ogsaa JEsus betroede sig paa et Skib, vovede sig til Søes, lagde ud fra Land, hvor det dog ikke syntes saa uomgiengelig nødvendigt, hvor han dog kun ved en længere Omvey kunde kommet tryggere til det samme bestemte Sted; Men dog træder JEsus med sine Disciple i Skibet, og derved retfærdiggiør denne Handling blandt menneskelige Idrætter. Det vil altid være os værdigt, at betræde hver den Vey som JEsus gik. Men at reyse for en Gangs Skyld over Søe fra Sted til andet, er, det forstaaer sig, endnu ikke at være Søefarende, og det er om dem jeg taler. Vor Bye har mange saadanne, og var, uden dem, neppe en Bye, neppe det Sted, om hvilket nogen skulde sige: Her er godt at være! Men er da Søefarten den vigtigste og alle de andre oplivende Næringsvey for denne Bye, saa ere de Søefarende en Folke-Klasse, talrig nok til ogsaa om dem og til dem og for dem at tale et særskilt Ord, og i Dag et Ord om deres ustadige Lod: Den Søefarende har mægtige Befordrere, det er sandt; men de ere luunefulde, og det han meest skal forlade sig paa, er ofte utilstrækkeligt. a) Mægtige Befordrere har han: Selve Havet er en alfar Vey, altid aaben, altid bred nok for alle Verdens Flaader. Der falder ingen dyb Snee, der fryser ingen

Iis,

Iis, der ligger intet steilt og uoverstigeligt Bierg, ingen trang Stie. Der vrimle nok Uhyre-Kroppe i Dybet, de leege vel og stundom paa Havets Overflade, men de skade ikke, de ere ikke frygtelige som Tigrene i Ørken Sara, som Krokodillen ved Nilens Bredde. Et Havblik, saadant, som her tales om i Texten, er et himmelsk Syn; Du seer Himlen i Havet, og hvor Synet taber sig, synes Hav og Himmel at gaae i eet; du seer ingen Verden, ingen Natur, intet, uden dig selv og Skibet; du seer din egen Lidenhed, mod denne umaalelige Storhed, og forbauses, men ligger dog saa roelig der, og saa ømmeligen dysser af Havets Dyninger, som Barnet i sin Vugge. Da er Havet din Ven; da synes du at kunde vilde slutte en evig Pagt med denne Mægtige, da er ogsaa der godt at være. Dog, du vil længere, du behøver en mægtig Befordrer. Det er Vinden, den kommer, og kommer fra den Kant du

[redacted]

e til dækket Bord, som betroede dig at føre sit Gods,
gave dig derfor din Sold og Løn, som aabnede dig
ved en Næringsvei, da andre Veye maaskee vare
te. Da takker du GUd; thi baade Veyret og
vet var ham lydigt, staaer der i Texten. Da
ker du GUd; thi han har de Mægtiges Hierter
in Haand, og kan bøye dem som Vandbække,
er Salomon, Prov. 21. Men det gaaer ikke al-
, og kun sielden saa lige frem. Dine mægtige Be-
dreere b) ere lunefulde, stundom troeløse og høyst
ygtelige, naar de blive dine Fiender. Naar endog
tormen raser paa det faste Land; naar vore Huuse
ste, saa bæve vore Hierter, skiønt ingen Jord ryster
der os, ingen Bølge skyller over os, ingen nogenlun-
fast Boepæl flyttes fra sit Sted; hvad skal da Søe-
anden sige, naar han med samt hans Huus kastes fra
ølge til Bølge, naar disse Mægtige, Vinden og Ha-
t, foreene sig til at angribe ham, eller angribe hver-
ndre, og han befinder sig midt i Striden. Naar en
Storm reyser sig, som i Texten, og pløyer dybe Furer
a den blaa Slætte, naar Skibet fyldes af Bølger-
, naar Orcanen hyler, naar Afgrunden udgiver sin
øst, naar Bygningen sukker og bæver, naar Eege-
lanker knage og vride sig som Menneskers Ledemod
nder krampagtige Convulsioner; Afmægtige Dødeli-
e! da truer ikke du Stormen og Havet, men de true
g, true dig hvert Øyeblik med Døden; da er der
ke godt at være, da ønsker du dig en roelig Plæt paa
t Tørre, og da midt i denne Tilstand frygter du for
et meere, end just for det kiære Land; veed du hvor
et er, saa holder du af, du nødsages at flye din bed-
e Ven, og at søge Frelse mellem dine gruesomme Fi-
nder, og medens de sønderrive dine Klude, bryde

E dine

dine Stænger, og velte Søestyrtninger over dig, raaber du og dit beængstede Selskab: HErre! hielp os, vi forgaae! Ubarmhiertigt, om nogen af os fra det faste Land vilde tilraabe dem: Hvi ere I saa frygtagtige, I lidet Troende! Disciplene burde været tryggere, burde kiendt JEsu Almagt, burde haabet paa hans Varetægt, at han ikke havde ført dem ud for at omkomme, men ladet dem komme i Fare, for at see Frelse. Men det er forsmædeligt at høre, naar vi paa det faste Land, i vor varme Stue, ved vort dækkede Bord ville opholde os over den ængstede Søemands Frygt, eller tale om hans Farer, som smaa Ting, eller om hans Forhold i Farens Stund, som Feyl. Saa tale vi mangen Gang om det vi ikke forstaae, ere kiekke, fordi Faren er langt borte, og følesløse mod Brødres Nød, fordi vi ikke kiende deres Lidelser. Nu de Søefarendes [redacted]

ker over Tabet af en haabefuld Søn, for mangen Enke, som tabte sin Mand, og beholdt kun sin nøgne Børneflok og sine naggende Sorger. De vare ikke tvungne, vil man sige; vilde ikke den eene, saa vilde den anden, og vi vare forligte med ham om en Penning. Men Brødet er kiert; vee dig, som skar det for tyndt for den Hungrende. Der voves meget, for at vinde lidet; vee dig, som intet vover, uden Penge, som vinder meest, naar der vindes, om du ikke skienner paa dem, som til din Rigdoms Forøgelse vove det, som du ikke med al din Rigdom kan betale, Livet, og du er for GUD ikke et Haar meere værdt, end denne din Broder. Men er da Søemanden underkastet Vindens Ustadighed og Brusen, det oprørte Havs troeløse Bevægelser, Ebbe og Flod i de Mægtiges Gunst paa det faste Land, saa er hans Lod da ogsaa saa ustadig, som nogens, saa tør han da neppe nogensteds i noget Havblik, ved nogen enskelig Vind paa nogen klar og blid Dag, tillade sig, over sin Forfatning, denne Tanke: Her er godt at være; thi ogsaa c) det han meest skulde forlade sig paa, er utilstrækkeligt. Den stærke Planke brister dog stundom. Skibets Ligevægt læmper sig vel længe efter den mægtigere Bølge, som den smidige Hofmand efter Tyrannens Vrede, men stundom falder dog Orcanen ned som Ørnen over en Due, og Afgrunden aabner Dødens Huule, og med eet begraver alt. Kompasset lader sine Misviisninger fraregne, og lærer dig en sikker Linie; Men mange mørke Dage, ingen Soel, saa faaer du ingen Middags-Linie, saa ere endnu dine Beregninger vaklende. Flittig beregner du Skibets Fart, men den lumske Strøm spotter din heele Nøyagtighed. Du nærmer dig til en ublid og ubekiendt Strand i stormende Veyr. Ankeret

er dit Haab, men det brister stundom, stundom fæster det ikke, og stundom maae det kappes. Menneske! dine Opdagelser ere store, dine Kunster vidt drevne; men mod den fortørnede Naturs Kræfter ere de kun Spindelvæv, du glemmer dem, du foragter dem i Vaadens Tid, og der rester dig kun eet; dette, meener jeg, at raabe til Naturens HErre, som eene kan true Veyret og Havet: HErre! hielp os, vi forgaae! Men hør mig, min søefarende Broder! du, hvis Kunst jeg beundrer, hvis Mod jeg ærer, hvis Farer og Lidelser jeg ynker, hør mig du, hvis Sag jeg taler; Jeg har et Ord imod dig, i det mindste mod mange af dine Stalbrødre: Hvad? om du endnu bær det ustadigste med dig i din egen Barm? Dit vaklende og letsindige Hierte. Du, som i Døds Farc saa tit lærte at synge med Andagt: Af dybsens Nød lader os til GUd

[redacted]

jeg kommen til lands igien, for ogsaa at erindre os, som have vores paa det Tørre.

2) At en Christens Lod er ustadig, som den Søefarendes. Jeg begynder med den velopdragne Ungdom, som først betræder Verdens Skueplads, for at styre selv sine Handlinger, og være GUd og Mennesker ansvarlig for dem. Han er som den Søefarende, der med nyt Skib og rig Ladning løser af Havnen. Fylder strax Lykkens Vind Seylene, fristes han til at sige om Verden og Livet: *Her er godt at være;* og han burde dog strax og altid siden tænke: Det er ikke her vi skulle være, vi have her intet blivende Sted, og det er langt frem til Havnen. Uerfarne unge Ven! endog i mags Veyr, er der en Strøm, som kan forsætte dig til den Strand du burde flye; det er: dine egne Lyster; *hver fristes, naar han drages og lokkes af sin egen Begierlighed.* Det kommer an paa, om du med Fornuftens Roer kan bortstyre denne Strøm; faaer den Overhaand, lystrer dit Skib ikke Roret, saa driver du, og inden du veed et Ord deraf, har du lidt Skibbrud paa Troen. Dernæst mangler dig eet, som kun Erfaring kan give: Landkiending; thi ellers ere der skiulte Skiær, paa hvilke du kan forliise i bedste Veyr; i. e. Du kiender ikke Mennesket og Verden, hvor mange Anstøds-Klipper der skiule sig under den speyleklare Overflade; *Vee Verden for Forargelses Skyld!* Ungdommen er troeskyldig, de gamle Forrædere ere rænkefulde; De vide at antænde Irreblus, at lade vanke Lygtemænd paa det faste Land, for at lokke dig ind mellem Skiær og Brændinger. Det gielder og at holde god Vagt; *Vaager og beder, at I ikke skulde falde i Fristelse.* Fremdeeles mærk dog vel, at ingen Vind er farligere, end netop Fordevind;

vind; Med en Stræg i Seylet er man altid sikkrere. Alting efter Ønske, min Broder! da staaer du Fare, da voxer Stolthed, Selvtillid, Sikkerhed i dit Hierte, du slumrer ind, dysses i Søvn, slipper Roret og taber Havnen af Sigte. JEsu Søvn er intet Exempel for dig; thi du er ikke, som han, Stormens og Havets HErre. Dig tilhører det at vaage, at mistænke Lykken, naar den smiler, at give Agt paa dit forraskelige Hierte, og at komme ihu, at du dog er paa det troeløse Hav. Tak GUd endog for dine Byrder, dine smaae Plager, de ere paa din Overreyse til Evigheden den nødvendige Baglast, uden hvilken du seyler for rank; At jeg ikke skulde hovmode mig, er mig givet en Pæl i Kiødet, siger Paulus. Eller var der vel ogsaa nogen Dødelig, som oplevede en Mands Alder, og saae Havblikke fra Vuggen til Graven? Endog Hverdags Tildragelser ere Bølger, som følge den eene den anden, nedbryde hverandre. Venner forflyttes [redacted]

dog altid noget fast og vist tilbage, hvorefter at holde Cours i det taagefulde Veyr, i den stormende Nat. Men hvad indrømmer jeg her? Bekiendelsen — har den Misviisninger? Ja! jeg bekiender det ydmygeligen. Men vel at mærke, Bekiendelsen. Kirkens Meening, en Kirkes meere end en anden, den er den bedste, som har de mindste og færreste. Ved Bekiendelsen forstaaer jeg altsaa ikke Guds Ord, ikke den Hellige Skrift, om den vidner og troer jeg med Apostelen: **Vi have et saare fast prophetisk Ord, og I giøre vel, om I give Agt derpaa, som paa et Lys, der skinner i et mørkt Sted.** Om Skriften troer jeg hvad JEsus sagde i sin Bøn: **Hellige Fader! hellige os i din Sandhed, dit Ord er Sandhed!** Men Bekiendelsen er en Kirke-Forsamlings Meeninger om Guds Ord, Oversættelser af Guds Ord, Forklaringer over Guds Ord. Disse ville beholde deres Mangler, større eller mindre, saalænge indtil den yderste Dag aabner alle Seylene paa Bogen, og sætter den heele Skrift i sit fulde Lys, og saalænge vil endnu vor Fornuft tumle sig med nogen Misviisning i Bekiendelsen. Det kan ikke heller andet være. Guds Ord handler om saa høye og dybe Ting, om GUd og hans Egenskaber, om Siel og Aand, om Opstandelse og Evighed. Dette har GUd aabenbaret os i sit Ord; men naar vor Fornuft paa dette Ord, paa denne Aabenbaring opfører sin egen Lærebygning, saa er det ingen Under, om den meest oplyste Fornuft giør et eller andet Misgreb i Sammenhæftelserne af de dyrebare Materialier, da det alt gielder om Ting, som ligge saa høyt over, saa langt udenfor vor Undersøgelses Kreds. Men er den forskende Fornuft kun tilbørlig ydmyg og redelig, saa skal altid disse Misviisninger kunde fraregnes, og Sandhed nok blive i Behold, for

 at

at viise og føre os til Havnen. Saaledes, om jeg ikke har den rette Meening om Guds Billede hos Adam og Eva om Livsens Træe i Edens Have, om Ypperstepræstens Urim og Thummim, om adskillige Tids-Beregninger i det gamle Testamente. Om jeg ikke kan fyldestgiere mig selv eller andre over Stiernen, som gik for de tre Viise af Østerland, over de Gergesseners Svinehiord, over Apostelens Udtryk om Christi Nedfart til Helvede, over adskillige det nye Testamentes, især Johannes Aabenbarings Spaaedomme. Det er derfor ikke Misviisninger i Guds Ord, men i min Forstand, i mine Indsigter, i min Meening, følgelig og i min Bekiendelse derom. Jeg ønsker Lys deri, søger det, haaber det, og beder imidlertid: HErre! oplad mine Øyne, at jeg maae see de underlige Ting i din Lov! Men disse og fleere saadanne Misviisninger fraregnede, har jeg nok tilbage. Ja veed vist, at disse

tundom mørknes Himlen, Torden slaaer Slag
Vandet gaaer dig ind til Siælen, Skibet fyl-
Bølgerne, du raaber da: Min Hyrde god! hvor
jeg henover! eller som hine i Texten: HErre!
s, vi forgaae! Saa vældig kan Modgang
id paa det faste Land, saa kan den blotte Sorg
it Hiertes Afgrund. Du tænker da, og har
n Tanke: Jeg vilde heller sidde paa et Vrag
i Havet, naar der var Fred i min Siæl. Jeg
n være døv til Stormens Bragen, min ankla-
Samvittighed skulle overstemme den, jeg skulde
ie Afgrundens Huule kun som en almindelig
Grav; min Siæl gruer for en Afrund, endnu
. Jeg skulde, uden at blinke for Lynildens
er, i mine Qvaler tænde mig en Ild, som kom-
g at glemme enhver anden, og det som overgaaer
t JEsus synes at sove, at ikke give Agt paa
od, at ikke høre min Bøn. Da har jeg kun eet
Guds Ord. Da finder jeg, at Fornuften er
svend, som flyer, naar Ulven kommer. Da
n Ordet er indplantet i mig, som kan giøre min
lig. Om jeg har alting klart, paa reede Haand,
ebare Guds Løfter, som ere Ja og Amen i JE-
sto, om jeg med dette Ord kan true Stormen i
n Barm: Min Siel! hvi bruser du saa?
er HErren, og han skal hielpe. Om jeg
olde dette Prophetens kort forfattede Søe-Kort:
godt at haabe og være stille til HErrens
Kiere Christne, medfarende Brødre paa det
Hav! vi som troer Guds Ord, lader os fatte
og sige med Paulo: Vi have en stærk Trøst,
flye hen til det os foresatte Haab, hvilket
e som vor Siæls trygge og faste Anker,

og som gaaer ind indenfor Forhænget, Ebr. 6, 19. Dog, den overhængende Storm er der ikke altid, rammer ikke alle; Men de fleeste Guds Børns Lod ligner dog den Søefarendes daglige Møyer, ofte Modvind, stundom lange Reyser, idelig Vagt, manglende Føde, bedærvet Vand. Vi forklare os disse Billeder med Livets trykkende Byrder, langsom gnavende Sorger, tærende Armod, krænkende Sygdomme; da gielder det at udholde alle vore Strids Dage, indtil vor Omskiftelse kommer. Er Guds Ord ikke vor Trøst, saa maae vi omkomme i vor Elændighed; men der staaer skrevet: Han er troefast, han lader os ikke fristes over Formue; Vi skulle vide, at vi ere paa Havet, hvor der er ikke godt at være, men hvor det heller ikke kan ventes stort bedre. Vi vide hvorhen vi tragte, og naar det nu endelig kommer saa langt, naar vi skulle søge Land, saa turde der vel bryde paa Skiær og Banker, Døden turde vel have sin Bitterhed; men Land-

[redacted]

[redacted]

7. – Siette efter Nytaar 1788.

Bøn for Prædiken:

e GUd! almægtige Himmelens og Jordens HErr
Din Naade har en Himmel paa Jorden, og i de
ges Meenighed tilbedes Du i Aand og Sandhed!
is derfor alle den Kierlighed, at vi maatte kaldes
Børn! Føer dine forlorne Sønner og Døttre paa
tte Vey, og lad din faderlige Naade røre os, at
r Langmodighed endog med Overtrædere, og lader
ig dine Børn voxe tilsammen indtil Høsten. Lad
Sæd qvæles, som Fienden saaede! og lad din
Sæd, dit det levende og saliggiørende Ord boe rige-
landt os! Og efterdi vi have en Talsmand hos
en, JEsum Christum den Retfærdige, da træd
em for os hos vor himmelske Fader, at han ikke
Vrede lader Høstens Dag komme, førend vi ere
le til en salig Evighed! Vaag selv, o JEsu! over
lantelse, at Fienden ikke maae saae Klinte blandt
n! Lad os i Dig og i din Døds Kraft bære megen
, og lad vor Frugt blive ved evindelig! Værdig-
llig Aand! fald du ned, som en frugtbargiørende
paa vore Hierters tørre Agn! Levendegiør hvert
om skal tales! Opliv hver Bøn vi frembære, og
r Andagt af dig være velsignet! Og naar Høstens
ommer, da lad os samles i de Levendes Knipper!
e da din Kirkes adspredte Lemmer til den trium-
ide Kirke, hvor vi først ret skulle fatte, at alle
ens Veye ere Miskundhed og Sandhed for dem,
olde hans Pagt, hvor Du vil sætte os i Stand
til

[redacted]

til at bære Retfærdigheds fuldkomne Frugter, som skee ved JEsum Christum, GUd til Ære og Lov! Amen.

Riget er dit, Magten og Æren i Evighed. Dette er Slutningen af den Bøn vor Frelser har lagt i Guds Børns Munde, og dette skal blive Slutningen, naar alle Guds Børns Bønner ere hørte, naar Naadens Huusholdning er forvandlet til Ærens, og den stridende Kirke er bleven triumpherende. Den troende Siæl skal imidlertid her saaledes beslutte sin Bøn: Dit er Riget. Rige er en vis Huusholdning, hvor Regent og Undersaattere staae i den nøyeste Forbindelse, hvor disse skulle elske, adlyde og ære, hvor denne, nemlig Regenten, skal styre og beskierme. Dit er Riget, siger den Bedende, og indstiller saa alting [redacted]

[redacted]

Riget er dit; Men glem heller ikke, at hans er Magten, at han formaaer at udvikle de vanskeligste Omstændigheder, at han har Magt til at give og til at tage. Viise Love og herlige Indretninger nytte intet, uden Magt; Hvad hielper det, at Laster trues med Straf, naar der ikke er Magt til at udføre Straffen? Eller er der ikke de Forlægenheder i Verden, hvor jeg forgiæves skulle komme frem til min Regent, og sige: Riget er dit, og din Undersaat, Du bør forsvare eller frie mig. Forgiæves skulle jeg foreholde ham alt dette, forgiæves skulle hans faderlige Hierte brænde til min Frelse, naar han ey havde Magten. Men aldrig saa med GUD; Hans er Magten over alle Ting; og Viisdom og Magt forreenet, maae endelig naae sin Hensigt, som er Æren. Den tilkommer GUD, den faaer han, her stykkeviis, hisset fuldkommen. Dette er den Bedendes Løfte: Æren skal være din, enten du bønhører eller nægter; Æren skal være din størst og meest fuldkommen i Evighed. Ja, store Ord! guddommelige Bøn! Troens stærke Sprog! At sige det, er let, men at sige det med klar Overbeviisning, er meere, end noget Guds Barn til alle Tider kan giøre. Seer du vel altid den Viisdom, med hvilken alting bestyres, medens det Onde og Gode blandes saa underlig sammen? Seer du den Magt og det Overherredømme, som GUD forbeholder sig, medens det lykkes, at de tøylesløse Laster trodse Himmelen? og medens en stor Deel Mennesker leve, som der var ingen GUD til? Faaer du vel altid ud her i Verden de Slutninger du ønskede til Guds Ære, naar den Ugudelige blomstrer og den Retfærdige visner? I Sandhed, det gielder om undertiden at kunde sige med Hiertets glade Overbeviisning: **Dit er Riget og Magten og Æren i Evighed.** Ja! seer du til Verden,

saa

saa maae du vakle, men seer du til Guds Ord, saa
du Kraft og Styrke. Det er herligt at foreene vore
gangs=Ord med disse Ord i Texten: Lader dem b
voxe tilsammen, indtil Høsten! Her ville v

Guds viise Hensigt i det Heele.

1) At han har sin viise Hensigt, skiønt K
og Hveden staae tilsammen.
2) At han naaer sin Hensigt, skiønt de un
den begge voxe.
3) At han retfærdiggior sin Hensigt, naar
engang lyster.

Vor Text er vist nok en af de Dybheder, som
gandske tilfulde kan forklares her i Tiden. Vi
sige herom, som Job, naar han i Naturens Be
ning har ladet sin Siæl stige saa høyt, som den k
lige til de deylige Himle og deres Dannelse; Saa

[redacted]

[redacted]

eller udvortes Hindringer: De mange onde,
ringe de Gode, den onde Sæd, som Fienden
et; Hvor kan da Guds Kirke voxe? Jo! den
gevel voxe indvortes. Seneps-Kornet er en
Sæd, men bliver et stort Træe. Guds Ords
Virkninger i Hierterne synes svage, men de
og omsider bære Retfærdigheds fuldkomne Frug-
om skee ved J'Esum Christum, Gud til
g Lov. Den skal ogsaa voxe udvortes: Guds
ikke allene som en Sæd, der i et og det samme Hier-
t; men det er som en Suurdey, der anstikker det
det griber om sig og sætter en Giær, et Arbeyde
Hierter. I saadan Sammenhæng staaer den
e, som udgiør vor Text, og som handler om de
tes Hindringer for Guds Riges Fremvext. I
hed, naar vi see Guds Kirke midt i Verden, saa
ikke *saa let* at Øyne Guds viise Huusholdnings-
. Imidlertid har han sin viise Hensigt, skiønt
n og Klinten staae tilsammen. Apostlerne, disse
og guddommeligen beskikkede Sædemænd i den
lliske Kirke, de vidste nok hvor god den Sæd var,
havde faaet at udsaae; Det var en uforkrænke-
ed, et levende Guds Ord. Desto underligere
: det være dem, at see ved Sæden at oprinde an-
ugter, anden Sæd: Vildfarelser ved Sandheds
, Split og Ueenighed i Fredens Skiød, midt i
ns Barm. Ach ja! Fienden saaer ogsaa sin
sit Ukrud; og Ulykken er: de fleeste Hierter ere
t Agerland, hvor denne Sæd trives. Deraf
er det, at naar du nu seer Guds Kirke udvortes,
r den ud som en ureen Ager; Et og andet godt
ar hist og her, men rundt omkring fuldt af Ukrud.
elige Syn! Er dette Guds Rige, er dette Guds

Ager, i hvilken GUd saaede den frugtbare Sæd? Ja! det er den samme. Vi see Guds Kirke, den synlige meener jeg, hvor alle kalde sig Christne, men faa ere det; hvor mange læse Guds Ord, mange bruge Sacramenterne, men faa forbedres derved; Mange tale om Troe, faa beviise den. Er dette Guds Kirke? Jeg meente, den var kun hellige Menneskers Samfund; men dette seer jeg ikke. Ney! derfore kaldes og den sande Kirke usynlig, derfor er det indsluttet i din Troes Articel: **Jeg troer en hellig almindelig christelig Kirke:** Nu! den kortsynede Forstand skulle snart tænke: Vor HErre har ikke meer saadan en Kirke. Kan jeg kalde det en Hvede-Ager, hvor der er meer Klinte end Hvede? Jo! Guds Grundvold staaer fast: HErren kiender sine. Hvor langt fraskildte fra hverandre, og hvor vidt, dog i Aandens Samfund foreenede, ere de hans høyre Haands Plantelse, den

[redacted]

[redacted]

ngdommen. Du seer i Verden den yderste For-
se, men GUD styrer dog; Hans er Riget, end-
det Onde og Gode er blandet. Men vil du sige:
ledes fremmes da hans Hensigt? gik det endnu
Ugudelige ilde og den Gudfrygtige vel, men de
begge. Ja! og just derfor skal du see

2) At hans Hensigt fremmes, endskiønt de voxe
L. Vel er det et underligt Syn at see, de Onde
Laster at modnes, hvorledes de voxe mod GUD
ne Forsøg formasteligere end det andet, og d[illegible]
sidst: Hvo er den Herre, hvis Røst jeg skulle
de? Men her maae vi mærke: GUD lader dem
. Det skeer vel ikke mod Guds absolute Villie,
uden hans Vidende, men han tillader det. Men-
et, enten han er ond eller god, saa voxer han, han
r altid frem, enten til det bedre eller til det værre,
synderligt! ved de samme Midler. Den samme
skinner paa Klinten og Hveden, den samme Regn
ug vederqvæger dem begge, de voxe begge ved det
ne Veyrligt; kun Sæden er forskiellig, saa bliver
rugten. Ved at bruge og tillige misbruge Salig-
Midler, voxe Lasterne. I det mørke Hedendom
ne aldrig Lasterne saa hent, som i Christendom-
derfor siger Christus: Det skal gaae lideligere
il med Sodoma og med Gomorra paa hin
3, end med dig, Capernaum! O sørgelige Be-
paa den dybe Fordærvelse! ved at høre Ordet, ved
uge Sacramenterne, voxer din Brøde. Sikkre
der! betænk: GUD vil ikke holde dig uskyldig,
tager hans Navn forfængelig. Foragt ikke
ds Langmodigheds og Taalmodigheds Rig-
s! Du voxer endnu, men det er GUD, som lader
voxe; Det er hans Langmodighed, som venter dig;

Hans kierlige Hensigt er denne med dig: At du, før end Høsten kom, skulle giøre Frugter, som hør til Omvendelse. Du er det Træe, som allerede va udsect til at hugges om; men Vingaardsmanden JE sus Christus bad for dig, siaende: HErre! lad de blive ogsaa dette Aar, indtil jeg faaer grave derom og giødet det, om det da vil bære Frugt men om ikke, da hug det siden af, Luc. 13. Me medens du nu saaledes staaer og voxer, som det synes til Trods for vor HErre, saa er dog dette ikke Mange af Magt, ikke fordi, du jo er veyet i Skaaler o funden for let; men det er et Beviis paa Guds Barm hiertighed, og saa langt fra du maae indbilde dig, a du i mindste Maader forstyrrer den Wiisdoms Orden som GUd har anlagt, at du meget meere hører til de heele Bygning. Lader os nævne de største Ukrud v have kiendt i Skriften: Broder-Morderen Cain, Tr

[redacted]

Billede i den Uguddelige og Ryggesløse. Dette giør neere ivrige i Bønnen; Vi see, hvilken Ulyksalighed det er, at trodse GUD, at overlades til sig selv. Vi voxe derfor; thi Lasterne øve os, i det vi bestride dem. Hovmod og Undertrykkelse øver os i Ydmyghed og Taalmodighed. Vellyst i sin liderlige Skikkelse Dragt byder os at passe paa vort forraskelige Hierte, og lægge Vind paa Afholdenhed; List og Svig lærer os Forsigtighed; Løgn og Vildfarelse lærer os at holde fast ved Sandheds Ord; Sandhed vidner endog stundom ved at angribes, den sættes i et nyt Lys. Imidlertid maatte den være blind og afsindig, som ville sige: at dette skeer blot i Følge Tingenes naturlige Løb. Ney! at det gaaer saa vel, er vist nok til enhver Tid et unægteligt Beviis paa Guds Almagt, som er i Stand til at tvinge Lasterne til at fremme hans Hensigt. Det er GUD som giver Verten, som lader sin Plantelse voxe, naar den ellers skulle visne. Naar du derfor merker, at GUD altid har sine Børn, at disse voxe og trives, all Ugudelighed og Diævelens heele Rige til Trods, naar du seer denne Tornebusk midt i Ilden, som brænder og ikke fortæres, saa seer du og, at Guds Hensigt fremmes, og saa maae du udbryde: Dit er Riget og Magten. Imidlertid gaaer det til saa her i Verden: Verdens Børn triumphere, Guds Børn sukke; men der kommer en Dag, naar

3) GUD vil retfærdiggiøre sin Hensigt. Lader dem begge voxe indtil Høsten! Store Dag! du skal forklare Guds hemmelige Raad, og beviise, at han har handlet ret. Vox du, o Lastværdige! saa høyt som du kan, misbrug Guds Langmodigheds Rigdom, og roes dig i din Ondskab; men viid: der kommer en Høst efter denne Sommer! en Dag, da GUD

vil lade skille Klinten fra Hveden. Denne Dag er enten de store og udmærkede Ødelæggelses og Doms Dage paa Jorden, naar heele Folkeslag have opfyldet deres Syndemaal, og deres Laster'ere blevne moedne, saa at GUd giver Befaling til at høste. Saaledes var Syndfloden en Høste-Dag over de syndige Jordens Indbyggere, for hvilke Noah forgiæves havde prædiket; Saaledes var det i det røde Hav, Klinten blev skildt fra Hveden, da Israel blev frelst og Pharao druknede; Saa gik det Israel, da Jerusalem blev ødelagt, da Prophetens Syn blev opfyldt: **Og jeg saae en Kurv med Sommer Frugt og HErren sagde: Enden er kommen til mit Folk Israel, jeg vil ikke ydermeere blive ved at gaae dem forbi,** Amos 8. Paa saadanne store Høste-Dage, da lægger GUd sin Hensigt for Dagen, da er det med Ild og

Malach. 3. Denne Høstens Dag den forestaaer; da skal Høstens HErre, til sin retfærdige Doms Beviisning, lade komme Trængsel og Graad over dem, som ikke have været vor HErre JEsu Christi Evangelio lydige. Hans Ære skal forfremmes, endog i de Fordømte, at de skal tilstaae: de lide med Rette; og Hveden, som sankes i Laden, den er da vel forvaret. Det skal da ikke fortryde dig, mit Guds Barn! at Verdens Ondskab voxte op ved din Side, og trængte dig; da skal du give GUD Æren, da skal du see, hvor stort det Gode er, som han har tilovers for dem, som ham frygte, og: at denne Tids Pinagtighed var ikke værd at ligne mod den Herlighed, som skal aabenbares paa os. Evige Barmhiertigheds Fader! Du, som lader os voxe tilsammen, lad dit Ord, den gode Sæd, fæste Rod i vore Hierter! Lad os aldrig glemme Høstens Dag! og lad os da sankes blandt Hveden i din Lade! Da skal vi takke Dig, og, dit allerhelligste Navn til Ære, istemme med alle Hellige denne Lovsang: Dit er Riget og Magten og Æren i Evighed. Amen.

No. 8. – Sønd. Septuagesima 1785.

Bøn for Prædiken:

Evige, alsommægtigste GUD! Du skabte Himmelen og Jorden, og Du raader eene i det heele Store. Du gier med dit hvad dig godt synes; giv os at finde all din Forsyns Vey god og ret! Giv os at nøyes hver med sin Deel, og for alting aldrig at see skievt til Andres Lykke! Du giorde os ikke Uret; Du er forligt

med os om en Penning, og saa snder Forliget: Du gav din eenbaarne Søn, paa det, at hver den som troer paa ham, ikke skal fortabes, men have det evige Liv. Ja, Fader! Du gav os din Søn, og gav os alle Ting med ham; Giv os og nægt os for Resten hvad Du vil; men naar engang Du deeler Lønnen ud, da giv os vor Deel af Naade, giv os Arv og Lod med alle Hellige, og imidlertid forøg dem Troen, forøg dem Taalmodighed, som skulle udholde Dagens Byrde og Heede! Amen.

Jeg ville, om jeg kunde, i Dag fremmane en ond Aand af sin mørke Huule. Jeg ville fremstille den til Skue, og ifald jeg var hældig nok til at beskiæmme den, til at opvække Afsky for den, til at forstyrre dens Roe- [redacted]

Villiens Handlinger ere to Slags: At vælge og at forskyde. Derfor ere og Lidenskaberne to Slags: Enten Følelser af det Gode, eller af det Onde. Trende Hoved-Lidenskaber høre til den første Klasse: Glæde, Kierlighed, Haab; trende til den sidste: Sorg, Had, Frygt. Man kan med Sandhed sige: at disse tre ere eet. De faae kun forskiellige Navne og forskiellige Skikkelser, alt efter det Gode eller Onde, som er disse Lidenskabers Gienstand. Glæde er Følelse af et nærværende Gode, som jeg besidder heelt. Kierlighed er en Attraae til at foreenes med det Gode, som jeg deels besidder, og deels endnu meere vil besidde. Haabet er Følelse af et tilkommende Gode, som jeg endnu slet ikke besidder. Sorg er Følelse af et Onde, som jeg ikke med Ondt kan betale; Had, Følelse af et Onde, som jeg tillige ønsker at betale med Ondt; Frygt, Følelse af et Onde, som endnu ikke er kommen. Dersom disse Følelser styres af Fornuft, ere de ikke andet end Villie, og fortiene ikke Navn af Lidenskab. Sinds Bevægelser ere de vel alle, virkelige Lidelser ogsaa, alle Følelser af det Onde; men all den Stund de ere ordentlige, biedrage de alle til vor Lyksaligheds Befordring; kun naar de koge over, naar de giøre Opstand mod Fornuften, ere de Plage-Aander. Glæden selv er da et Ruus, eller en Drøm, som fører Mennesket ud paa den glatte Iis. Kierlighed, denne gode Hierters Yndling, bliver en Roeligheds Forstyrrer, og Haabet forvandles til Hunger og Tørst, til Higen og Tragten, saa hæftig, at det ligner en Sygdom. Hvor meget meere da de modsatte Følelser: Frygt bliver Bævelse, Had Raserie, og Sorg Døden; og endnu med alt dette kan jeg finde Undskyldning i Menneskets Svaghed for enhver af disse Plager: Tilsyneladende Farer føde u-

grundet Frygt; formeentlige Fornærmelser ubilligt Had, og alt for stor Kierlighed til det Tabte kan frembringe overdreven Sorg. Hertil kommer endnu Forskielligheden i Temperamentet eller Menneskets naturlige Sinds Beskaffenhed. En har af Naturen mindre Friemodighed, hos ham undskylder jeg Frygt; en meere Galde, han opbringes lættere til Had; og han, som førde med sig ind i Verden det sørgelige Arvegods: et tungt Blod, hans bittre Sorg bør vi billigen ynke. Alt dette er endnu naturligt; Men det lader, som en ond Aand blander sig stundom i menneskelige Lidenskaber, og frembringer en Vanskabning, og denne kalder jeg Misundelse. Alt det Ængstelige af Frygt, alt det Bittre af Had, alt det Hiertequælende af Sorg, er ligesom ved Helvedes Gløder sammenkogt, for at udgiøre et særskildt Væsen. Den bleeggule Avind, jeg finder den

[redacted]

da strax her, at Glæden jeg taler om, er ikke den ordentlige, naturlige, os alle medfødde Lidenskab, behagelig Følelse af et nærværende Gode; Ney! den er tvertimod behagelig Følelse af et Onde, som rammer en anden; Men det maae nu vel ogsaa være saa sin egen Sag med denne Behagelighed, den maae nok være blandet med en vis Gysen, en vis Kulde, saa den dog ikke er noget Giæstebud for det Hierte, som føler den. Dette slutter jeg, deels af den Omsorg, med hvilken Vedkommende skiule den, deels deraf, at naar man kommer over den undertiden, er den saa læt at kiende fra reen naturlig Glæde. Smiler den, da synes mig see en Ondskabs Aand, som leeger i hvert Træk; Naar Glæden ellers i et Ansigt er blid som Morgen-Røden, saa er denne, som det gyselige Glimt i Nordvest, der mod Aftenen glaner frem mellem tordensvangre Skyer. Lader den høre sin Skade-Fryd, da ligner den Ualens Skrig, naar den sande Glædes Røst er som en liflig syngende Nattergal. Glæden, den rette, er aabenhiertig, velgierende; Avinds Glæde er indkneben, listig, og røber en smerteblandet Umættelighed, der endnu immer synes at ønske, at det Onde, som rammer andre, maatte blive verre. Er Avinds Glæde saadan; hvordan skal da dens Sorg være? Unaturlig, som Glæden? Ikke, som anden Sorg, Følelse af det Onde man lider, men smertelig Følelse af det Gode, som vederfares andre. Den gnaver, denne Sorg, den sanker alle Øyeblik og allevegne nye Tønder til Ilden. Kun at see et Menneske glad, det er nok for at bedrøves; at see et Menneske elsket, nok for at hade ham; at see en, som nærmer sig op til en eller anden Lykke, en eller anden Fuldkommenhed, det er nok til at frygte, som om der forestod en ødelæggende Fare. Disse ere Grund-

Linierne til Avinds fæle Billede; men endog blot derefter saa var det værdt at spørge: b) hveden den kommer. Den kommer ikke af Naturen; Det er allerede viist, den strider mod Naturen, vender op og ned paa enhver ordentlig Lidenskab, sørger, hvor den skulle være glad, er glad, hvor den burde sørge, hader, hvor den skulle elske, frygter, hvor den burde haabe. Den kommer ikke fra Verden; den kan give dig Anledning til Sorg, til Had, til Frygt, men aldrig i samme Forstand Anledning til Misundelse. Hvad skader det dog mig, at en anden er glad; og skulle hans Glæde friste mig, maatte det være til at tage Deel i Glæden, være glad med, og blive Daare med de Glade, om deres Glæde var Daarskab. Jeg seer da ikke rettere, end at ogsaa Avind hører til den Sæd, som Fienden saaede, der Menneskene sove. Er det ikke fornuftstridigt, og endnu mindre skriftstridigt, at en Aand kan virke [redacted]

[redacted]

fukke derom, som vi synge: Almægtig Lue! fald ed, og tænd os an i Kierlighed! Og dette er saa t meere fornødent, naar vi betænke: c) hvor vidt an rase. Jeg taler, man erindre sig det, endnu m Hiertet, eller om den Avindsyge selv, og da den begynde med at være en Flyvetanke, en kom- e og reisende Giæst, men slutter med at boe, at Overherredømmet over Siælens Kræfter; den ingen Belønning med sig; Mennesket er misfor- : med alle, med alt, med sig selv. Avind er, Salomon, som Raadenhed i Beenene, Ordspr. 30, eller som en indvortes gnavende Beensmerte. Mahler tænkte ret godt, der første Gang gav os ds Billede, i at mahle os en Qvinde med et mørkt nt Ansigt, med et Haar, bestaaende af sammen- de Slanger, med dybt indsiunkne Øyne, som al- re vrængende til Siden, matte, men hvoraf dog e nu og da ligesom Ondskabs Gnister; Men det e af alt, det meest talende i dette Billede: hun r sit Hierte i sin Haand og gnaver derpaa med Tænder. Arme Dødelige, hos hvilken Avind er ten til Moedenhed! du bær et dagligt Helvede i gen Barm, der brænder en Ild, og alt det som slægtet med Lykke, med Glæde, med Skiønhed, Fuldkommenhed, er Tønder til Ilden. Du maatte e trives bedst i selve Helvede, hvor du saae lutter saliahed omkring dig; og vel at mærke: Naar d er bleven meest moeden, meest plagende, tør kke aabne sig for nogen; thi den skammer sig, den 'ke sige, hvor inderlig det smerter, at det gaaer en n vel. Sorgen lættes dog ved at meddeeles; Ha- som grunder sig paa Fornærmelser, faaer Luft, man kan fortælle dem til en Ven. Frygten er me-

gen

28, 56. Jeg troer, enhver for sin egen
efter denne Beskrivelse, faae Lyst at væbn
Avind; og skulde der endnu behøves mee

2) Hvad den er for Selskabet.

saa uselskabeligt, som Misundelsen, og
endelig være i Selskaber, eller om ikke i
dog Mennesker saa nær, at den kan see d
bemærke deres Skridt; den gaaer helst p
ind igiennem Dørre og Vinduer, og seer
mindst ønsker at see: andres Glæde,
Men for ikke heller her at tale saa løst
forklare os a) Avinds Kiendemerker,
Virkninger. Man skiælder ofte det
som ikke er det. Om Lazarus sukker tu
seer den rige Mands Purpur og kosteli
er det ingen Under, naar han selv savner
forbinde sine Saar. Om Huusfaderen
krænkende Nærings-Sorger, seer en m
Møde for sig og sine, om denne, naar ha
at Rigdom strømmer ind til hans Nab
Brug og Anvendelse han er belemret, om
sit eget Onde, sin egen Plage tyngre,
over, og taler derom; dette maatte vi ikke

undelsens Sprog, og den rige Mand har godt ved, om han ellers vil, at afvende velfortient Avind. Det er atter noget andet, man ogsaa urettelig kalder Avind, da det meget meere er en ædel Siæls Forfatning, hvor den findes, naar vi sige, for Exempel: Vi misunde denne eller hin hans store og elskværdige Pund, saa er denne skiønne Tanke avlet i vor Siæl af oprigtig Kundskab om vore egne Mangler, og oprigtig Beundring over den andens Fortrin; Ney! ney! den ægte Misundelse tager sig nok vare for saadanne Udtrykke, den indrømmer dig aldrig, at der er noget Stort hos andre, den gaaer meget meere og leeder, og snusker omkring alleveqne, for at opdage Ufuldkommenheder; Bliver den nødt til at rose, da mærker du strax den fiendeligste Kulde i Sproget, den Smerte og Tvang det koster, at sige et eeneste godt Ord om andre. Til at være *Kunstdommer*, Fiskal, Spion, Forklikker, kan ingen bedre faaes, end den Avindsyge. De sikkreste udvortes Mærker du kan finde paa Avind, er: at du seer den ikke glad, naar det gaaer andre vel, og ikke bedrøvet, naar det gaaer andre ilde, at den er taus, naar der tales om andres Dyder, snaksom, naar det kommer an paa at mahle en lastværdig. Nu forstaaer det sig selv, at den veed at bruge Maske, den sminker sig; thi den er hæslig. I Staten kommer den undertiden frem og kalder sig Retfærdighed, ja vel endog Fødelands Kierlighed: saa klager den erbarmelig over denne Misbrug, dette Underslæb, disse Uordener; I Grunden er det en eller anden Rigdoms Kilde den vil have tilstoppet, en eller anden Medbeyler den vil have indskrænket i sin Næringsvey. I Kirken kommer den stundom frem under Hellighebs Forklædning, da kan den græde endogsaa, da saae jeg den med taarefulde og

til

til Himlen opspilede Øyne at sige sukkende: Han, eller hun, er vist et smukt Menneske, Naturen har været meget gunstig; men ach, han er forført, den Arme! forfalden i Diævelens Strikker; Gud give ham Naade til Omvendelse! Stundom er dette Avinds sorte Gift. Stundom kommer den frem som Philosoph, da er den endnu allermeest listig, da taler den med bitter Forhaanelse om alt det smaae Glimmer, hvormed Mennesket leeger; om Ære og Værdighed, som Røg og Damp; om Rigdom og Guld, som Støv og Aske; om Magt, som en Byrde; om Thronen, som en Tue; om Palladset, som en Hytte. Her, skulle vi troe, var ret den Mand, som havde nok i sig selv; men stundom røbes han; man merker ham af, at han hemmelig tragter efter det han selv lastede, og at han nød det altsammen ret med Smag, naar han naaede Maalet. Saaledes er Avind ofte der, hvor man mindst befryg-

[redacted]

[redacted]

heds Sæd, saaet mellem fortroelige Venner; og lykkes nu ikke dette, tager den sin Dolk, sin Gift, sine Morder-Vaaben, og fører aabenbare Avinds Skiold. Avind berøver Fyrsterne paa Jorden deres største oprigtigste Raadgivere. Du seer en Mand tæt ved Rigets Roer, som Kongen kalder sin høyre Haand, og denne Mand er viis og god og virksom; hvo kan rokke ham, tænker du; Jo! den lille foragtelige Orm, som slikker Støvet, og som du neppe kan øyne, en liden underdanig, nedrig krybende bleeggul Hykler, skal styrte den store Mand. Seer du stundom store Marke bestrøede med Saarede; seer du den rasende Krig med alle Ødelæggelser, og du spør: Hvo væbnede alle disse mod hverandre? Som oftest ingen anden end Avind. Et Rige blomstrer, et blomstrende Rige voxer, strax er Avind i Naboelavet aarvaagen paa sin Post, og taaler ikke at see fortrinlig Lyksalighed. Og overalt: Jeg troer, denne Last skal blive ved, naar alle andre Laster ophøre, og den skal blive ved, at være sin egen Bøddel tillige: thi disse Udtrykke i Skriften, som beskrive os Helvedes-Straffen med Ild, som aldrig udslukkes, med Svovel-Søe, med det yderste Mørke, turde ligesaavel være Billed-Sprog, som de gyldne Harper i Himlene, og disse Kroner, og disse lange hvide Klæder, og denne Livsens Vands reene Flod, disse Vellystens Strømme, og saa videre; Men disse stærke Billeder maae betyde noget, og da troer jeg sikkerlig, at det meest Væsentlige af de Fordømtes evige Straf skal bestaae i Avind; De skulle være vidende om de Saliges Glæde, og de skulle ikke meere kunde formindske den, og altsaa føler nok ingen en meere levende Forsmag paa Helvede, end den Avindsyge, der ikke kan faae sin Krig frem. Og skulle jeg da vel nu behøve at lægge til en Beskrivelse over

3)

til Himlen opspilede Øyne at sige sukkende: Han, eller hun, er vist et smukt Menneske, Naturen har været meget gunstig; men ach, han er forført, den Arme! forfalden i Diævelens Strikker; Gud give ham Naade til Omvendelse! Stundom er dette Avinds sorte Gift. Stundom kommer den frem som Philosoph, da er den endnu allermeest listig, da taler den med bitter Forhaanelse om alt det smaae Glimmer, hvormed Mennesket leeger; om Ære og Værdighed, som Røg og Damp; om Rigdom og Guld, som Støv og Aske; om Magt, som en Byrde; om Thronen, som en Tue; om Palladset, som en Hytte. Her, skulle vi troe, var ret den Mand, som havde nok i sig selv; men stundom røbes han; man merker ham af, at han hemmelig tragter efter det han selv lastede, og at han nød det altsammen ret med Smag, naar han naaede Maalet.

heds Sæd, saaet mellem fortroelige Venner; og lykkes nu ikke dette, tager den sin Dolk, sin Gift, sine Morder-Vaaben, og fører aabenbare Avinds Skiold. Avind berøver Fyrsterne paa Jorden deres største oprigtigste Raadgivere. Du seer en Mand tæt ved Rigets Roer, som Kongen kalder sin høyre Haand, og denne Mand er viis og god og virksom; hvo kan rokke ham, tænker du; Jo! den lille foragtelige Orm, som slikker Støvet, og som du neppe kan øyne, en liden underdanig, nedrig krybende bleeggguul Hykler, skal styrte den store Mand. Seer du stundom store Marke bestreede med Saarede; seer du den rasende Krig med alle Ødelæggelser, og du spør: Hvo væbnede alle disse mod hverandre? Som oftest ingen anden end Avind. Et Rige blomstrer, et blomstrende Rige voxer, strax er Avind i Naboelavet aarvaagen paa sin Post, og taaler ikke at see fortrinlig Lyksalighed. Og overalt: Jeg troer, denne Last skal blive ved, naar alle andre Laster ophøre, og den skal blive ved, at være sin egen Bøddel tillige: thi disse Udtrykke i Skriften, som beskrive os Helvedes Straffen med Ild, som aldrig udslukkes, med Svovel-Søe, med det yderste Mørke, turde ligesaavel være Billed-Sprog, som de gyldne Harper i Himlene, og disse Kroner, og disse lange hvide Klæder, og denne Livsens Vands reene Flod, disse Vellystens Strømme, og saa videre; Men disse stærke Billeder maae betyde noget, og da troer jeg sikkerlig, at det meest Væsentlige af de Fordømtes evige Straf skal bestaae i Avind; De skulle være vidende om de Saliges Glæde, og de skulle ikke meere kunde formindske den, og altsaa føler nok ingen en meere levende Forsmag paa Helvede, end den Avindsyge, der ikke kan faae sin Krig frem. Og skulle jeg da vel nu behøve at lægge til en Beskrivelse over

skrevet: Døden er Syndens Sold; men GUd er forliigt med mig om en Penge; JEsu Verdskyld i Troen tilegnet, saa faaer jeg evig Salighed; thi Guds Naades Gave er det evige Liv i JEsu Christo vor HErre. Avind kroner sin Brøde tilsidst derved: c) At den lader Guds Godhed blive Bevæggrund til Ondskab, eller er dit Øye ondt fordi GUd er god? Dette er den høyeste Spidse: at Avind seer skieft til alt det Gode, all den Naade, alle de Velsignelser, som den gode GUd uddeeler; den kan ikke fordrage, at GUd er saa god, den bliver ilde til Mode, hvorsomhelst nogen glædes, nogen belønnes, nogen giør Fremgang. Græsselige Vanskabning! skiul dig da i de dybeste og mørkeste Huuler, kom aldrig gode Hierter nær med din Slange-Gift! Kiere Christen! hver Gang du seer, at GUd er god, endogsaa imod andre, saa tænk: Jeg vil stræbe at ligne ham; Eller tænk dog: Han [redacted]

[illegible] Forældre [illegible] deres Børn; Selv gamle, selv svage og sukkende under Livets Møye, [illegible] dem dog vel ikke ondt, naar de see deres Børnes [illegible] sund og rask og skiøn og glad. [illegible] Fortrin, tænke de, saa længe I kunne, [illegible] Glæde, og just saa bør det os at tænke [illegible] meere heldige Medmennesker i Verden; [illegible] meere Naade, større Lys, stærkere Troe end du, glæd dig, og lad det være dig sagt: Lad dig nøye med min Naade; thi min Kraft fuldkommes i Skrøbelighed! Du dybt nedbøyede Lidende, see kun [illegible]ftenen i Møde, saa trøstes du.

Du, som længe Korset drager,
Synes Tiden giøres lang,
Over Livets Byrder klager,
Over Sygdom, Sorg og Trang;
Viid: din Deel hos GUd er giemt,
Løn[illegible] Aften er bestemt,
Vent, og lad din Fader raade,
Lad dig nøye med hans Naade! Amen.

[illegible]o. 9. — Sønd. Sexagesima 1795.

Bøn for Prædiken:

[illegible]ægtige GUd! Naadens og Naturens HErre! [illegible]begribelige Væsen laae Sæden til Skabningen. [illegible] dit Ord ere Himlene giorde, og ved din Munds [illegible] all deres Hær. Himmelske Sædemand! det [illegible]dens Vaar, da du saaede Stiernerne og Solen. [illegible] endnu all Sæd Magt til at voxe, og du [illegible]e Ting ved dit Kraftes Ord. Ja! dit Ords

Sæd

Sæd saaer Du endog i Dag i vore Hierters
Med dine Velsignelsers Fylde overøser du os, at
den maae blomstre, og Høstens Dag nærmer sig
alle. Evige Forbarmer! aabne Du da selv vore
ter, at vi maae annamme Ordet med Glæde!
vore Hierter, at vi maae beholde det Ord, vi ha
nammet, og lad dette dit Ord udbrede sig i Hiert
til Lys paa Veyen, til Trøst i Nøden, til Kr
Friemodighed mod alle vore Fiender! Er nogens
te en slagen Vey for Lyder og Laster, saa lad D
Lovs Torden oprive denne haarde Jord, paa de
dets Sæd maae giemmes; ikke ved Foragt træde
der Fødder, ikke opædes af Himmelens Fugle,
og forfængelige Tanker! Sæt selv et Gierde ogs
Veyen, at den maae indhegnes til dit Sædeland
Eyendom! Er nogens Hierte som Steen, da veel

[redacted]

som skee ved JEsum Christum, GUd til Ære og Lov. Amen.

Hold fast ved det du haver, at ingen skal tage din Krone fra dig! Saa formanes den philadelphiske Meenighed, Aabenb. 3, 11. Men hvor er den christelige Meenighed i Verden? Hvor er den Siel i Meenigheden, der ikke skulle trænge til en Formaning, som denne? Hold fast paa det du haver, heeder det, og jeg kand vende mig til den Fattigste med denne Tale, jeg kan tale Ordene til den, som synes han haver intet. Det er den saliggiørende Sandheds Kundskab her tales om. Har du den, saa har du meget, saa er du i Besiddelse af en Skat, som holder dig skadesløs, naar du savner enhver anden; den er ikke allene Lyset paa din Vey, Trøsten i din Nød, Skioldet mod din Fiende; men det er det evige Liv, at kiende dig, den evige sande GUD, og den han udsendte, JEsum Christum, Joh. 7. Denne Kundskab er en Skat at føre med sig hen over Tidens Grændser; hvor liden, hvor indskrænket den end kan være, er den kun reen, saa er den altid et Sædekorn, som skal voxe bedre hisset end her. Her skue vi i Speylet, der Ansigt til Ansigt; Her kiende vi kun stykkeviis, det er, tildeels, der skulle vi kiende ham, ligesom vi ere kiendte af ham, 1 Cor. 13. Men hvor vel bevaret denne Skat end maatte synes at være, saa kan den dog berøves, og derfor hold fast paa det du haver! Dette skeer ved Bøn til GUd, at han vil opholde dig i Ordet og i Troen indtil du døer. Dette skeer ved Aarvaagenhed over dit Hierte, at det ikke forraader dig, ikke bliver ligegyldigt, og endnu mindre troeløst mod dine

kiæreste Grundsætninger. Dette skeer, ved flittig a
høre Guds Ord, at fornye Erindringen af de Sand
heder, du før har lært, men som aldrig bør glemmes
ved stedse at danne dig derefter, at adlyde Sandheden
Dersom nogen vil giøre hans Villie, siger JE
sus, han skal prøve, om Lærdommen er af GUD
eller jeg taler af mig selv, Joh. 7. Saaledes holde v
fast paa det vi have, men det gielder fornemmelig, naa
Sandheds Fiender ville berøve os vort Hiertes Eien
dom, naar vildfarende Lære vil borttage den eene Sand
hed efter den anden, biebringe os, under høyere Op
lysnings Skin, den eene Tvivl efter den anden; D
da bør vi holde fast, da er Paastaaelighed et Gierd
omkring vort Sinds Fred, da bør vi ingenlunde giv
Slip, ikke engang paa de Artikler, som maatte syne
mindre vigtige, ikke levne Fienden en Fods Bred pa
Sandheds Grund; Ere Udværkerne opgivne, saa an

[redacted]

rstelige Diademer, det var dog alt intet mod den u-
:visnelige Krone, som du forlorede. Ney! hold fast
a det du haver, at ingen tager dim Krone fra dig;
len spør du: Kan ogsaa nogen tage den? Ach! ja;
l ikke for at bære den selv; Ney! men for at skade
ig; Fienden er ikke at troe. Dit Kiød og Blod fri-
er, vrang Lærdom forfører, Verden lokker eller tru-
r, og en ond Aand, som du ikke seer, som Skriften
lder din Saligheds Fiende, gaaer omkring som en
:ølende Løve, og søger hvem han kan opsluge.
a læs Dagens Text; Der staaer et advarende Ord,
frygteligt Ord; maatte det opvække os af Søvne:
le falde fra i Fristelsens Tid. Her er kraftig Be-
:vægegrund til at holde fast ved det man haver:

1) At man virkelig maae stride for Kronen.

2) At man kan endog miste den.

1) Man maa stride for Kronen; thi der kommer
i Fristelses Stund. De fristende Ting ere i Almin-
elighed enten A) lokkende eller truende. Det er Men-
eskets Feyl, at ikke tænke paa Fristelse og Fare, uden
r er nogen synlig Nød for Haanden, nogen nærgaa-
nde Modgang, nogen nedbrydende Sygdom. Vi
oe, at enhver Fristelses Stund skulde anmelde sig
ned Bulder; men ney, den kommer ofte langsom frem-
lidende, som det umærkelige Mørke mod Aftenen voxer
Øster. Men med alt dette vil jeg dog ikke tale om de
iglige Fristelser, dette usle Livs kiedsommelige Følge-
ende: At hver fristes, naar han drages og lok-
es af sin egen Begierlighed, Jacob 1; Men om
isse afgiørende Øyeblikke, disse strænge Prøver, da
et gielder din Krone, da den vakler paa dit Hoved.
i Rigdom ber-der dig stundom en saadan Strid, den

[redacted]

har sine Tillokkelser, den anvender sine Kræfter til at underkiøbe dit Hierte, den har og en Krone at byde dig, og en Krone af Guld. Selv Fornuften er dens Talsmand. Med den, heder det, kan jeg trøste og husvale, med den føde den Hungrende, klæde den Nøgne, antage mig Enker og Faderløse, med den kan jeg giøre hver Mand Ret og Skiæl, med den stifte nyttige Indretninger til det Almindeliges Vel; Men aabnes dig nu Adgang dertil paa Vilkaar: Enten at du sælger din Samvittighed til Laster, eller bortgiver noget af det du haver, og opofrer erkiendt Sandhed for glimrende Vildfarelse; da er det en Fristelses Stund, en farlig Tids Punct, naar Modpartiet viser dig sin Skat, og siger, som Fristeren i Ørken: Alt dette vil jeg give dig, om du falder ned og tilbeder mig. Haster du da til at blive rig, saa falder du i ad-villig Fristelse. 1 Tim. 6. Og allerhelst om du før

[redacted]

at være stærk nok, for at holde fast paa det man haver, at ingen skal tage vor Krone. Men der ere fleere Tillokkelser, der er b) Æren, den fremviiser og sin Krone, glimrende af kostbare Steene. Jeg taler ikke om forfængelig Ære, ikke om Fortrin i Gang og Sæde, ikke om tomme, allermindst om kiøbte Navne; Dette er kun Fristelse for den, som allerede er forfængelig, og som er svag nok til at glæde sig i disse Rangler for Børn. Enhver Mand af nogen Siæle-Kraft, han være Christen eller ikke, foragter alt sligt i sit Hierte; Han anseer alt saadant, som prægtig Udskrift paa Breve af ingen Indhold; Men den sande Ære, det er en anden Sag; Deres Høyagtelse, Biefald og Roes, blandt hvilke man lever, det er, det bør være alle vigtigt; Foragt er ædle Hierters Dolke-Sting. Er det nu Tilfælde: Naar du ytrer denne Meening, holder fast paa denne Bekiendelse, saa foragtes du, saa kalder man dig en Kortsynet, en Overtroisk, en Tosse; Men giver du efter, danner du dig lige med denne Verden, saa kaldes du en Oplysnings Mand, en Tænkende; saa kroner dig Verden med sit Biefald, saa sætter man dig paa Tindingen af Templen, og der og da turde du vel have en Fristelses Stund at bestride. Naar du vil holde fast paa det du haver, kalder Verden dig en Paastaaelig, en Trættekiær, en Intolerant, da vil der Styrke til at ikke skamme sig ved JEsu Christi Evangelium, at holde alle Ting for Skade og Skarn at være, mod JEsu Christi Kundskabs Ypperlighed, Phil. 3. c) Vellyst opfordrer vel og til en Strid, har og sine Tillokkelser, indbyder og med sine vellugtende Blomster-Krantser, der beruuse Mennesket, fortumle hans Sandser, og inddysse sin Samson i en fortryllende Søvn. Her er Kiød og

 Blod,

Blod, din underkiøbte Ven, som undfalder dig i S
den; Kiødet begierer imod Aanden, Gal.
Dog kommer det her sielden til nogen mærkelig St
til nogen egentlig Fristelses Stund; Kan du stride
saa har du vundet; men du glider og glider, du m
ker ingen Fiende, indtil du er bunden; og endsk
disse Slags Fristelser ere nok saa farlige som nogen
den, saa ligge de dog udenfor min Betragtnings P
naar jeg egentlig taler om nogen mørk Fristelses St
Ligesom og Textens Udtryk fornemmelig synes at
til de Ting, B) som true. Saadanne ere legem
Smerter, som vare længe, som true med Tilvext.
segner allerede under Byrden, tænker den Lider
hvad vil jeg da giøre, naar der endnu komme saa m
ge fleere Strids Dage, saa meget haardere St
Jeg beder, og bønhøres ikke; jeg ville haabe, men
ikke; jeg burde troe, men jeg tvivler. Nu gielder
[redacted]

af Oldtidens Historie; Os er i saa Fald ingen Fristelse paakommen, uden menneskelig; vi have endnu ikke imodstaaet indtil Blodet. Men det hører med til vore Tiders tøylesløse Tænkemaade, at ringeagte, at lade haant om disse Fristelser, og disse Vidner, som have vundet deres Krone. En vis Kirke tilbeder dem, det er en Feyl; men om nogen Christen Kirke foragter dem, den Feyl er ulige større; Paulus kalder dem dog **Mænd," som Verden ikke var værd,** Ebr. 11. Saadan Fristelses Stund synes ikke frygtelig for os, i det mindste endnu langt borte fra os, og altsaa ikke nødvendig at tale vidtløftig derom. Men Christne opleve endnu, midt i Kirkens roelige Skiød, Fristelses Stunde. Jeg har nævnet legemlige Smerter, der truende friste, og ere det Modsatte mod Vellyst, der frister lokkende. Jeg kan lægge til Foragt, det Modsatte mod Æren. At spottes, er bittert, at ilde omtales, at haanligen bedømmes, smager ikke godt, og neppe har Guds Kirke oplevet en meere spottende Alder, end den nærværende. Man hører Letsindigheds heyrøstede Jubel-Fryd fra alle Kanter, og der hører Aand og Naade til at forsmaae Verdens Spot og Usselhed. Det gielder om at have disse Ord i sit Hierte, og holde fast paa det man haver: **Salige ere I, naar Menneskene forfølge og bespotte Eder, og tale allehaande Ondt om Eder for min Skyld, naar de lyve det,** Math. 5. Jeg kunde nævne Armod, det Modsatte mod Rigdom; den sætter Christendom paa Prøve, den kommer, som en bevæbnet Mand, udrustet med alle sine Rædsler, med Mangler, med Nød, med Foragt. O! den frister truende, og det er ikke med tomme Trudsler. Leve tarvelig, nøyes med lidet, det er ingen Fristelse; men ikke kunde være redelig

lig i Gierning, , som man er det i Hiertet, dette hører med til de bittre Skaaler. Naar den vanmægtige Skyldner skal taale at kaldes Bedrager af den Formuende, der ved Tusinde lykkelige Bedragerier først er bleven i Stand til at svare hver Mand Ret og Lige, da oplever den Fattige en haard Fristelses Stund, da fristes han til at tænke: Hvorledes vaager dog Forsynet over Menneskens Børn! O! Du, som læser i Hierterne hver Tanke, og veed, hvor lidet jeg vilde for den mindste Skiærv svige min Næste, hvi gav du mig ikke i det mindste nok, for at svare hver Mand Ret og Lige? Dræbende er denne Tanke, som en Plage-Aand, og mørk, som Midnat, denne Fristelses Stund; Men den saa kaldte blotte Fristelse turde vel endnu være den haardeste af all Nød. Naar Mennesket ikke er, eller i det mindste ikke begriber, at han er syg, ikke vanæret,

[redacted]

vende fra denne Afgrunds Bredde, vender mig til dem, som endnu ere med mig paa Veyen, og advarer enhver: **Hold fast paa det du haver, at ingen skal tage din Krone fra dig!** Lad til den Ende dit Hierte ikke være en Klippe, naar Ordets Sæd nedlægges deri, men den gode Jord, hvori det fæster Rod, voxer op og bær Frugt i Taalmodighed. De beste Mennesker kunne fristes; men Grunden til det endelige Frafald, er altid en vis Troelsshed fra Menneskets Side; thi ellers er **GUD troefast, han lader os ikke fristes over Formue, men giør en god Udgang paa Fristelsen, at vi det kunde taale.** Naar vi blive svage nok, til ikke at kunde holde fast paa nogen Ting, saa holder GUD fast paa os. Ja, var der end nogen frafalden iblandt os, jeg vilde kalde ham tilbage, jeg vilde nævne ham den Eed GUD har soret: **Saa sandt som jeg lever, siger HErren, jeg vil ingen Synderes Død, men at han skal omvende sig og leve.** Endnu er der Valg mellem Liv og Død; **endnu staaer Naadens Dør aaben, endnu staaer den evige Forbarmer med udstrakte Arme den gandske Dag til et gienstridigt Folk;** Jeg vilde forsikre ham af Guds Ord: **at den gode Hyrde gaaer hen i Ørken at opsøge det fortabte Faar;** Jeg vilde af det samme Ord tage dette stærke Sprog: **Betænk, hvorfra du er falden, og giør de første Gierninger; og du, som staaer, see vel til, at du ikke falder!** Andægtige Tilhørere! staaende eller faldne, lægger denne Beslutning paa Hierte, for de mange Fristelsers Skyld, for Eders egen Svagheds Skyld, for JEsu Lidelses og Døds Skyld, for Eders Siæles evige Salligheds Skyld: **Holder fast paa det I have, at ingen skal tage Eders Krone fra Eder!** Amen.

No. 10

[redacted]

No. 10. — Fastelavens Sønd. 1792.

Bøn i Fasten. For Prædiken.

I JEsu Navn skal all vor Gierning skee! I din Søns Navn, o velsignede Fader! begynde vi i Dag vor Gierning, i din Søns Navn bede vi dig i Dag, at Du vil hellige vor Gierning, og fuldende den Gierning, som Du har begyndt i os! Syndere og Overtrædere, som vi ere, nedkaste vi os her i Dag i din Helligdom, hvor du har sat dit Navns Ihukommelse, og lovet at være tilstæde hos dem, som paakalde dig i Aand og Sandhed. Vi nedkaste os med angergivne Hierter for din Throne, og da vi have fundet Naade for dine Øyne, og det er os tilladt, endnu engang at

[redacted]

'iqdom, og fruqtbargiør saaledes disse vore Be-
iger, at vor Trøst i Liv og Død maae være
ide Ihukommelse! Amen.

---

nin Tiener, hvilken jeg ophølder, min
jte, til hvilken min Siæl haver Behage-
; Jeg haver givet min Aand over ham,
il udføre Ret for Hedningene. Saa lyder
t Es. 42, 1, som i Dagens Evangelio forkla-
ler, om vi saa ville, den Prophetie, som ved
s Flod gaaer i Opfyldelse. Uopfyldte Spaae-
i Guds Kirke, ere Rigdomme, bevarede for
ægten, eller de ere endnu i Sandhedens Rige,
rinde Knopper ere i det smukke Blomster-Beed.
unsterfarne Urtegaardsmand udrækker ikke sin
elige Haand, til at aabne dem før Tiden; han
il deres Time kommer, da udbrede de selv sine
da prange de med sine Rosers friske Farver,
inste de deres livsalige Lugt. Som udsprungne
saadanne ere opfyldte Prophetier, og saadan
e om Christo; Men at min Indgang handler
isto, derfor er mig Evangelisten Mathæus Bor-
Math. 12, 18, som ordlydende anfører den, og
vangelistens klare Ord gielder ikke all Verdens
e Forklaring. Jeg tager i Dag Prophetien med
Jordans Flod, og jeg veed ikke, enten den op-
andlingen, eller Handlingen oplyser den, eller
igemeget give Lys til hverandre. Her nævnes
n Persons Egenskaber og Værdighed, om hvil-
len er: See min Tiener; Ikke her saa meget,
gt til den dybe Fornedrelse, at han paatog sig
en

en Tieners Skikkelse, som det meget meere her udmærker hans sande Værd. Blandt alle Guds Tienere paa Jorden, blandt de mange Tusinde Tienere i Himmelen, var denne frem for alle Guds Tiener, den, som gik i hans Ærinde, den, som skulle være altid og allevegne Indholden af denne Lovsang: **Lovet være den, som kommer i HErrens Navn!** Og derfor: **See min Tiener!** derfor burde Himmel og Jord være opmærksom paa denne over alle, fremfor alle ophøyede. Om denne heeder det: **Hvilken jeg opholder;** Mathæus siger: **Hvilken jeg udvalgte,** det er det samme, den jeg har udseet, bestemt, har i Beredskab til det store Værk; og at han var sin Bestemmelse værdig, derom vidner fremdeeles dette Udtryk: **I hvilken min Siæl haver Behagelighed;** eller nærmere oversat: **I hvilken min Siæl hviler.** Men denne Elskelige skulle beskikkes til sit Kald ved en overordentlig Hand- [redacted]

JEsu Indvielse til sit vigtige Kald.

1) Personen.
2) Indvielsen.
3) Kaldet.

1) Den Person, som til nogen vigtig Sag skal indvies, bør forud, enten a) Vælges, b) eller prøves, c) eller have Vidnesbyrd. a) Vælges kunde her ikke have Sted. Vel var JEsus den eeneste af Evighed Udvalgte, derfor kalder GUd ham hos Propheten i vor Indgang: Min Udvalgte, til hvilken min Siæl haver Behagelighed; Men Valg kunde ikke her have Sted; thi her vare ikke tvende, mellem hvilke at gaae i Valget, her var kun den eeneste, han, eller ingen anden, og Valg desuden, som synes vel være en grumme herlig Sag, dermed er ikke saa meget bevendt, som man skulle tænke, fordi Mennesker ikke kunne see Mennesker ind i Hierterne. Samuel, en saare værdig Mand, altid retfærdig Dommer over Folket, allerede graaehærdet, og ved Erfarenhed klog, havde nu vel saa megen Menneskekundskab, som nogen i sin Tid: Efter guddommelig Befaling gaaer han til Isai Huus, for at salve een af Mandens 7 Sønner til Konge. Samuel skulle vælge, Sønnerne komme frem for ham; Eliab, den ældste, var den høyeste tillige, værdig af Anseelse. Samuel troer sine Øyne, og siger: denne er den HErrens Salvede; Han fik guddommelig Advarsel om sin Vildfarelse, og da David, den sidste, den yngste, den laveste af Brødrene, kommer, faaer han den Indskydelse, eller der siges ham: Denne er den, salv ham! 1 Sam. 16, 12. Hvad David var blandt sine Brødre, var JEsus blandt Mennesker: Han havde ingen udvortes Anseelse; Man

havde aldrig ladet Valg falde paa ham, naar der skulle vælges til noget Stort. b) Nu prøves da: Den Maade bruger man dernæst, for at finde nogen værdig til et vigtigt Kald; derfor siger Paulus om Meenighedens Tienere: Disse skal og prøves først, siden maae de tiene, 1 Tim. 3, 10. Men hvorledes dette her? Den Prøvende maae forstaae meere, end den, som skal prøves; Og hvo tør fremtræde, for at undersøge JEsu Dygtighed. Aaron og Josva! I vare herlige ypperste Præster; men I begrebe ikke engang, hvad Offer denne skulle frembære; I ginge ind i det Allerhelligste een Gang om Aaret, og jeg vil troe, med hellig Ærefrygt; men I forsloge ikke til at aabne den Helligdom, hvor JEsus skulle gaae ind og finde en evig Forløsning. David og Salomon! I vare store Konger; men alt for smaae til at prøve JEsu Færdighed til Strid, og hans dybe Regierings-Kunst. Da-

[redacted]

ng. Er det forud sagt, hvordan JEsus skal være, ndtil hans Døbe-Act, indtil de derved brugende ke forud beskrevet, og det nu svarer til Beskri- , da er det Vidnesbyrd nok. Men det maatte nu forgaaende, som skulle vække Opmærksom- JEsu Person: See! min Tiener, staaer Propheten, og der maatte være et saadant fo- : See! Og det var her, det var Døberen. s Person, Embede og Tale synes bestemt til e: Til at varsle Verden: See min Tiener! og een Gang sagde han: See det Guds Lam, all Verdens Synder! Selv stod han nu ne store Mand, udmærket saa meget, som no- ig kunde blive det; Kun ved at tale Sandhed, bleven stor, og ved at tale den uden Persons An- . Hans Sprog havde Kraft, han sagde haarde Ting, og maatte man høre ham; Han prædikede om Poe- , der ingenlunde smager Kiød og Blod, men dog den vellystige Saduceer være hans Tilhører; de om de Store, mod de Store, men dog blev ofprædikant. At faae Vidnesbyrd af en saadan , det sagde noget; Alles Øyne vogte paa ham; taaer der ved Floden, hvert Øre giver Agt paa hans og nu nærmer sig til ham en Mand, paa ingen udmærket, han begiærer, hvad saa mange andre re: At døbes; Men nu vidner Døberen: Jeg vel Behov at døbes af dig, og du kommer ig. Rimeligt er det, at Johannes endnu havde meget meere end disse Ord, siden Evangelisten for- der denne Erindring: Han formeente ham det ; det er: Var meget paastaaelig og meget vide- at vægre sig, og at dette var Hoved-Indholden d han sagde: Jeg havde vel Behov at døbes

af dig, og du kommer til mig; Jeg, men ikke du, behøver Renselse; du, men ikke jeg, kan meddeele Naade-Gaver; du for stor til at døbes, jeg for ringe til at døbe dig. Hvem er han da, denne, maaske meenige Mand tænke, om hvilken en Mand, som Døberen, taler med saadan Ærefrygt? Johannes er dog ikke en af disse smaae andægtige Væsener i Guds Kirke, der have Ærefrygt for alting, bøye sig i Støv for de Mægtige, og sælge Sandhed, for at kiøbe sig Varetægt? Ney! den maae være meere end Menneske, om hvilken Johannes aflægger et saadant Vidnesbyrd, og altsaa maae hans Daab blive noget gandske andet, end naar enhver anden døbes; Og her ville vi

2) See Indvielsen. Ved Indvielse bliver det giort vitterligt, at denne Person, fra denne Tid, har Ret til at føre dette Embede. Den, som var tapper til Krig, viis i Raad, og god og menneskekierlig i sit

det, Vandet skal ikke adskilles under ham, men Himmelen over ham, et Syn, vi ikke understaae os at beskrive, eller, efter metheorologiske Regler, at maale; Vi troe ligefrem, at i den himmelblaae Hvelving, som vi skue over os, var bleven seet en overnaturlig og ubeskrivelig Klarhed; Og saae det legemlige Øye kun her et usædvanligt Lys, Troens Øye tænkte sig i dette Syn en nye Vey til det forjættede Land, det Forhæng revnet, som er mellem os og Herlighedens Himle, et Skimt af det utilgiængelige Lys, hvori GUd boer; Nok sagt: Det var himmelsk Herlighed, aabenbaret over Forløserens Hoved, og Herlighed er en Samling af Fuldkommenheder, som vi ikke kunne beskrive. Jeg troer vist, at hos de fleeste Tilskuere opkom nu en Tanke, som lignede, hvad vi synge i vor Kirke-Psalme: "Jeg seer i ham en aaben Dør, en Dør til Himlens Throne, jeg seer, det jeg ey vidste før, en uforvisnet Krone." Men hvor er Øllien, hvormed det dyrebare Hoved skal salves? hvo raaber: See min Tiener ꝛc? Jo! her høres en Røst, det kan ikke være noget Menneskes, ikke engang nogen talende Engels; Den evige Fader, den usynlige GUd høres talende: Denne er min Søn, den Elskelige; en Søn, som vil være Tiener, en Tiener, som GUd erkiender for sin Søn den Elskelige, i hvilken han har sin Velbehagelighed, i hvilken hans Siæl hviler, heeder det i Prophetens Sprog. Det være Verden vitterligt: at hvad denne foretog sig, vil GUd være fornøyet med; naar han lærer, naar han lider, naar han ofrer, alting skal behage; Ja meere: Enhver, som kom til GUd formedelst ham, med hans Navn i Bønnen, med Troe paa ham i Hiertet, med hans Verdskyld til Gieldens Betaling, dermed vil Faderen være tilfreds. Aldrig var noget

noget meere umiddelbar Guds Ord, end her dette Ord: Denne er min Søn, den Elskelige &c. Men var det og til JEsum, disse Ord sigtede? maaskee til Døberen? Ney! det vorder synbart, paa hvad Hoved Salve-Ollien nedflyder, hvem Propheten taler om, naar han siger: Jeg haver givet min Aand over ham; eller: Sadt min Aand paa ham. Aanden sees i en Dues Skikkelse, hvilende paa Forløseren. Venteliq var Skikkelsen større, herligere end en Dues, og herlig nok, for at overtyde Tilskuerne, at det var ingen Due; Venteliq forholdt denne Skikkelse sig til en virkelig Due, som Englenes Gestalt til et Menneske. Her aabnedes, saavidt skee kunde, den store Gudfrygtigheds Hemmelighed, Tre-eenigheden; Her blev JEsus udrustet med Kraft, efter sin menneskelige Natur, til sit vigtige Kald; Her kunde det heede om ham i meget egentligere Forstand, end om Josva ved [redacted]

dret, saa opløftet: saa dyb Ydmygelse, saa høy en Ære: neddyppet ved et Menneskes Haand under Vandet, ophøyet ved GUddoms Ord over alle Himle: Han maae være Guds Søn, og Guds Aand maae komme over ham: han maae blive elændig, fristet af den onde Aand, hiemsøgt med Himmelens Vrede: Vandet maae gaae ham ind til Siælen: døe maae han og begraves, og dertil døbes han; men saa skal og alting blive ret, baade for Israel, og dem, som endnu vare Hedninger; GUd skal faae sit, og du troende Siæl skal faae, hvad JEsus gaaer hen at fortiene dig. Ogsaa vi vare Hedninger; men vi ere døbte paa Christum og have iført os Christum, og nu bliver alting ret for os, nu begribe vi, hvorledes vi skulle finde Naade for den Guds Ansigt, som er en fortærende Ild imod Synd. Vi have seet JEsu Indvielse til sit Kald, og vi indvie disse kommende Uger til at see, hvorledes JEsus fuldkommer Kaldet, hvorledes han bliver giort til Synd for os, at vi skulle vorde Guds Retfærdighed i ham. O! maatte han fra i Dag af blive ret stor i vore Hierter, større, jo dybere han nedstiger; størst, naar han døer for os alle. Ved Daaben forbandt han sig at giøre alt for vor Skyld, ved Daaben forbandt vi os at giøre alt hvad vi kunde for hans Skyld; men hvad kunde vi? Men fik vi Kraft og Aand og Naade i Daaben, hvorledes da bedre slutte denne Tale, og begynde Fasten, end ved at bede:

Kom, Hellig Aand! og Vidne giv
I mig, at JEsus er mit Liv,
Og at jeg intet andet veed,
End hannem mig til Salighed. Amen.

No. 11. – Første Sønd. i Faste 1796.

De vente alle paa dig, at Du skal give dem Føde i sin Tid. Saa synger David om alt hvad som lever, og om alt Levendes Fader, Ps. 104, 27. Udmærket skiøn er denne heele Sang; Den gandske Natur mahles som en beslægtet Familie, og den Evige, som Familiens Hoved. I næst foregaaende, v. 26, sang han om Havets vrimlende Mængde, om Skibene, som svæve paa dets Overflade, om Dyr, som Mennesket hader, om Krokodillen, som leeger, hvor de store Strømme styrte sig i det Dybe; men om GUd, som lige faderlig deeler til enhver: De vente alle paa dig. Et Begreb om GUd hos Umælende, det troe vi ikke, det troede ikke David; men Mennesket er Na-

[redacted]

alle paa dig, og hvilket Forraads-Kammer maae du have, hvor utømmeligt! hvilken Fader-Kierlighed, og hvor udstrakt! Du giver dem deres Føde, den Føde, som er deres, med enhvers Natur overeensstemmende. Hvilken alt omfattende Viisdom, og hvor huusholderisk! Du giver dem Føden i sin Tid, ey allene i den af dig bestemte, men den for dem beleylige Tid: Rovdyrene deres om Natten, om Dagen Fuglene deres, og Nat og Dag og Hav og Jord og Luft og Ild, og den gandske Natur bestyrker os i vor Troes Bekiendelse: Jeg troer ogsaa, at han opholder alt det, som ellers maatte forgaae. Under denne Betragtning seer jeg mig i Selskab med alt det som lever og drager Aande; Ja! mig tykkes, jeg bør elske endog Græsset paa Marken, endog Dahlens Lillier, endog Jorden, hvori de voxe, da jeg selv er af Jord, og skal blive til Jord igien, da vi alle tage Brødet af den samme Haand, og opholdes ved den samme Fader-Kierlighed: da ogsaa jeg er een af de mange, som vente paa dig, at du skal tildeele mig mit beskikkede Brød, een af de Svage, som maatte omkomme, dersom du lukkede din Haand til for mig. Vel føler jeg mit Fortrin, jeg, som fik, frem for Dyrene, Fornuft til at fatte, Kraft til at vælge og forskyde, Hierte til at føle, og Mund og Tunge til at love og takke. Skaberen selv har ophøyet Mennesket til første Rang i Naturen, ey allene ved meddeelte Gaver, men ogsaa ved udtrykkelige Bud; Naar JEsus sætter sine Disciple blandt Lillierne paa Marken, blandt Fuglene under Himmelen, spørger han dem tillige: Ere I ikke meget meere end de? Math. 6. Skulle da ikke Mennesket sætte sit Haab til HErren og vente paa ham? Skulde Mennesket ikke haabe at faae sine Smuler af din runde

de og milde Haand, som giver alle deres Føde i rette Tid. Ja endnu kan mit Fortrin stige høyere; endog blandt mine Ligemænd, blandt mine Medmennesker, kan jeg have annammet For-Rette. Kan jeg regne mig blandt Børne-Flokken, hører jeg til den lille udsøgte Hiord, hvor dristig bliver da min Fordring, hvor fast mit Haab. Den gode, mægtige Familie-Fader, som ikke allene vel føder alle tamme Huus-Dyr, alt sit Qvæg, alle sine Faar, men som endog lader sine Tienestefolk leve vel, giver dem rundelig Kost og Løn, og ingen skiællig Grund til at klage; skulle han lade sine egne Børn, dem, som sidde ved hans eget Bord, mangle? Da det Tilfælde dog var mueligt: at det ikke var smukt, at tage Brødet fra Børnene og kaste det for Hunde; skulde da Nærings-Sorg krænke den, som havde annammet en sønlig Udkaarelses Aand, og kan raabe Abba Fader? Skulde denne [redacted]

[redacted]

te Træk paa de bleege Kinder, allerede længe og æng-
lig leedende efter et Figen-Træe, eller nogen anden
rdens Grøde? Hvem er det, som, imedens Ravne-
nger fødes, medens Løven finder sit Rov, og tørsten-
Hiort sin Kilde, imedens Mennesket i sit Ansigtes
Sved æder sit Brød, og Guds Børn rundelig mættes
Fader-Haand, hvem er det da, som der gaaer og
ansmægter? Det er Guds eenbaarne Søn. Jeg træ-
r med Ærefrygt nærmere, for at see det store Syn,
r at beskue

Guds Søns Seyer over Hungers Fristelse,

for derved at anmærke:

1) Hungerens Nød.
2) Fristelse i Nøden.
3) Seyer over Fristelsen.

Saa beskrives 1) Nøden: Der han havde fa-
et i 40 Dage og 40 Nætter, hungrede han om-
der. a) Hunger er i sig selv en fristende Nød, og
f all Nød maaskee den meest fristende. Lovet være
Ud! de fleeste af os kiende den kun af Navnet. Mil-
ner Mennesker døe af Fraadserie og Drukkenskab,
r hver en, der døer af Hunger. Blandt den virkelig
engende Skare hos os, gaaer Mangel længe om-
ing og fortærer de smaae Beholdninger, førend det
mmer til den egentlige Hungers Nød. Jeg turde
e saa store Ord om christelig Medlidenhed hos os:
t det ikke kommer saa vidt med nogen. Mangt et
aaltid er vel mavert i Hytten, og mangen Rose vis-
r paa Enkens bleege Kinder, fordi hun alt for spar-
mmelig maae indskrænke Naturens Fordringer; men
a skiøn er vor Omsorg for Fattige, saa almindelig
bodædighed mod dem: at dersom nogen omkom af

Hun-

Hunger i vor Bye, saa er det fordi, man ikke androg Nøden, hvor den kunde afhielpes. Kun i beleyrede Byer, eller paa Søe-Reyser, eller i Ørkener, prøves nu og da den egentlige Hungers Nød, og man veed, den i sig selv er mægtig at drive Mennesket til de meest fortvivlede, meest grumme Foretagender; Man har hørt, at den omskabede de sælskabeligste Folk til Menneske-Ædere, de ømmeste Mødre til Børne-Morderskeer. Sagen maae være denne: Mennesket føler Savnet af sine første Natur-Rettigheder, dem han har tilfælles med Dyrene: at vente sin Føde i rette Tid, eller dog saa meget deraf, som behøves til Livets Ophold. For denne Rettighed maae enhver anden vige, hver Lov overtrædes, hvert Baand briste, hver Følelse neddæmpes. Min arme Broder, du, hvis Maaltider ere mislige, hvis Brød altid er tyndt skaaret, du, som sielden vidste hvad det var at være tilfulde mæt! [redacted]

var hans Viisdom agter det nødvendigt til hans Æres
bredelse, og til at styrke hans svage Vidner. Galdt
t nu om et Vunder, saa havde det været at vente her;
er var jo den, som siden selv bespisede fleere Tusin-
i Ørken, her var jo Guds Søn den Elskelige, i
vilken han havde sin Velbehagelighed. Ved fælles
Bord blandt fleere Sønner, maatte hans Lod blevet,
om Benjamins blandt sine Brødre ved Josephs Bord:
en Deel af Retterne, som blev lagt for ham, var
m Gange større, end den, enhver fik af hans Brø-
e, 1 Mose B. 43. Eller her maatte, synes mig,
avne kommet fra fierne Lande, hver med sit Brød:
ller her maatte Løver og Tigre nedlagt deres Rov,
om et Giestmildheds Offer for [illegible] sieldne Fremmede,
om beærede Ørken med sin Nærværelse: Eller her
aatte Figen-Træe med moeden Frugt, Viin-Ranke
ed drægtige Druer, oprundet pludselig, som Jonæ
ikajon, af den tørre Sand; Men intet saadant skee-
e, ey heller blev JEsu Natur ved overordentlig Kraft
ærdet mod Følelse af Hunger, som ventelig var Til-
eldet med Moses og Elias; Ney! tvert imod: Han
ungrede omsider; det er: Naturen følede sin fulde
rang, Nøden var der i all sin Voldsomhed, og Nø-
ens Følelse i en høyere Grad, end den nogensinde
unde stige hos det blotte Menneske. Dette skulde
ære Smerternes Begyndelse; og for din Skyld var
et, o Christen! at JEsus ogsaa skulle hungre, at han
ulde mætte din Siæl i Tørheder, at han kunde efter-
de dig denne usvigelige Trøst, naar yderste Mangel
edtrykker dig til Jorden: Jeg arme Orm, hvad vil
g klage! Guds eenbaarne Søn har jo fastet saa læn-
e, har jo vanket udmattet i Ørken, har jo følet Hun-
erens gruesomme Sverd; han har helliget for mig og-
saa

sket forsætlig overgiver sig. Dit Navn være velsignet, du, som ikke allene vilde lide Hungers Nød, men endog udholde Fristelse i Nøden; om dig vidner Paulus, og vi antage dette Vidnesbyrd, som et Skiold mod den Ondes gloende Piile: I det han leed, der han blev fristet, kan han og komme dem til Hielp, som fristes, Ebr. 2. Dog, medens jeg raader til Friemodighed i saadan Strid, maae jeg ogsaa advare om Forsigtighed, til nemlig nøye at give Agt paa vore Tankers Gang. Fristeren gik til JEsum, og sagde, den eeneste muelige Maade her; thi JEsus kunde ikke bedrages. Til os derimod taler han ikke et Ord; Alt hvad anfægtede eller frygtagtige eller sværmende Mennesker fortælle om Røster, om Syner, om Skrækbilleder, det erklære vi høytidelig for Indbildnings-Fostere, for naturlige Virkninger af Blodets uordentlige Løb. Ney! den onde Tanke, som Fristeren biebringer [redacted]

rberge i din Siæl; sig kun da: Viig fra mig
; thi du er mig til Forargelse! Jeg kien-
Sprog, du leede Aand! endskiønt du ikke taler.
tænke om denne Tanke, der kommer frem som
, hvad der blev sagt om Klinten: Det haver
giort, Math. 13. Men naar JEsus skal
maae Modstanderen tale, Tanken maae kom-
hans egen; Og nu, hvad sagde han da,
bestod Fristelsen? Er du Guds Søn, da
disse Steene blive Brød! Uskyldigheds
synes dette at være: Er du den, Røsten sagde
dans Flod, da overbeviis mig nu derom, siig:
Steene blive Brød! hungre bør ikke den, der
Guddommen saa nær beslægtet, og bevise sit Kald
, som er sendt af GUd i saa vigtigt Ærinde.
es antager hver fristende Tanke, den Onde ind-
s, ogsaa et Skin af Uskyldighed, undertiden saa:
Guds Barn, saa kan du vove meere end andre,
a slibrigere Steder, binde an med stærkere Fien-
saaledes føres du lættelig frem til Formastelse.
modsat: Naar din Nød bliver dig for tung, naar
s see den voxende, og ingen Udgang, saa kom-
ne Tanke: Jeg holder det ikke ud, jeg bør ende
age, paa hvad Maade det og kan skee; Jeg kan
be Brød af den haarde Steen, jeg kan ikke leve
rød, men jeg kan giøre Ende paa min Trang
Hvad Skaberen ikke vil opholde, maae for-
Naar han ikke vil give mig Brød, vil han heller
eg skal leve; han vil altsaa min Død, og jeg
en at forekomme hans Villie. Naar saadanne
fremstille sig under Følelsen af en ubodelig Nød,
e uskyldige, og om det endog var andres, ikke
ne, er vor Aand da stemt til at antage dem,

 som,

som belejlige Venne-Raad, stemt til en Beslutning, som igiennem all Evighed ikke kan kaldes tilbage. Min Christen! du, som har Guds Ord, giv ingen Tanke Biefald, uden den, som dermed er stemmende, viis dem bort, disse Natte-Ravne, disse Dødens Fugle, som qviddre dig i Øret Fordærvelse og Undergang. Giv dig aldrig af med, at prøve saadanne Tanker efter Fornuft; din egen er da ikke stærk nok, og andres, endog den stærkeste, har ingen Modvægt at lægge i din Vegeskaal, som kan hæve dit synkende Mod; Ney! først og fremst see hen til Troens Begynder og Fuldkommer JEsum, see ham her fristet, og lær af denne Fristelse, at hvor uskyldigt Fristerens Angreb synes, er det dog høyst fordærvende. Lykkedes det Fristeren: Sagde JEsus her til Steenene, at de skulle blive Brød, saa handlede han for det første mod Guds Viisdom; Et Miracel er ikke den værdigt, uden hvor [redacted]

[redacted]

...n giøre. Det er denne Fristmens Giers...
...ten beskriver med dette Udtryk: At fordær...
...g Legeme tillige i Helvede. Det kaldes
...tets Side, at synde paa Naade, at tillukke
Naadens Dør; Det er at gaae ud fra Her...
Naturens Love, det er at helbrede et Onde
...elig værre; det er, kort sagt: At tage en
... Forskrækkelse. Og denne Mørkhed kan
...ore hvid, denne, den ubodeligste af alle
...ger, kan han skiule under Figen-Blade.
...yder! kiend den List, som er opdaget, flye
... naar en ond Aand leeger i den! Kast et
... hen i Texten, i Ørken, og see
... Seyer over Fristelser. JEsus sagde:
...reven: Mennesket lever ikke af Brød
... af hvert Ord, som udgaaer af Guds
Der see vi JEsu, der see vi vore, der see
...le seyerrige Vaaben: Det som skrevet staaer.
... du tænker, ikke hvad du føler, ikke hvad
... og sige; men hvad der staaer i Skriften,
...re Grundsætninger, naar alting hos dig er
...oaklende. Først denne, at der ere skiulte
...naar du ingen seer, og ingen kan see: Men...
...ver ikke af Brød allene; det er: ikke allene
...lig Føde. Ordene læses 5 Mose B. 8, 3.
... det Manna, som faldt i Ørken, som Israel
...te, og mindst kunde haabe der. Lad dette
...t hvad det vil, enten et Vunder, frembragt
...mægtige, eller en under den Himmel-Egn
Natur-Product, ved det milde Forsyn her
...overflødighed, saa bliver Grundsætningen for
...r Nøden synes ubodelig, er den det derfor
... i tiltroe os falskelig Alvidenhed, naar vi i

Hungers eller yderlig Mangels Tilfælde sige eller tænk
Nu er all Redning umuelig, uden GUD giør Mirac
af Steene Brød, eller noget deslige. Kortsyned
begiær dig Øyen-Salve, hør ikke den fristende Tank
Sprog, men hør Guds Ord: **Mennesket lever ik**
af Brød allene; han har Nøgelen til de skiulte Ki
der, han har Rigdom i Afgrunden, han kan berei
din Redning langt borte. Sandt nok: det gielder om
haabe uden Haab, at troe, hvor man ikke seer, at hol
fast paa Skioldet, naar Fienden bennytter vor Sva
hed, og giør de stærke Udfald; men her skal Standhafti
hed seyre. Du har, du kan i det mindste have nok
Grundsætning: **Mennesket lever af alt det so**
udgaaer af Guds Mund. Dette heeder i 5te Mo
Bog: alt det GUD vil, alt det GUD befaler at sk
skee; Men i JEsu Mund er ikke Meeningen o
Manna eller nogen saadan i Ørken frembragt usæ

[redacted]

j du skal lide; vær troe indtil Enden, og
vil give dig Livsens Krone. Dersom Guds
vidner med din Aand, at du er et Guds Barn,
ar du et Liv, som ingen Hunger kan udslukke, som
et udvikler sig, naar ogsaa Mangel af Brød fuld-
: det usle naturlige Liv. Undergang, Nedbry-
, Død! hvad ere I da? Plage-Aander vist nok,
kun saa længe, indtil mine Strids Dage ere fuld-
, og min Omskiftelse kommer. I synes vinde
ever, men jeg vinder meest, jeg faaer min forløs-
Siæl til Bytte. Der er en Aand, stærkere end
rren, den opholder mig i Ordet og i Troen indtil
der. Der er et Livsens Ord, som udgik af min
rs Mund: Salige ere de Døde, som døe i
rren. JEsus har lært mig at stride, han blev
r og vandt, og jeg deeler Rovet. Englene kom
der frem og tiente ham, og døer jeg end Lazari
under all Forsmædelse, saa skal dog ogsaa Englene
ne frem og tiene mig, og bære min Siæl i Abra-
s Skiød. Amen.

).12. — Første Faste-Præd. 1795.

det skal skee, naar du hører en Lyd af en
g paa Morbær-Træernes Toppe, da maae
øre dig; thi da er HErren udgaaen for dit
gt til at slaae Philisternes Leyr. Dette vun-
re Tegn til Slag, denne kraftige Forsikring om
r, denne høytidelige Opmuntring til Friemodig-
Farens tvetydige Øyeblik, gives David, 2 Sam.
. Vi beundre atter her, hvor faderlig den Evige

 ned-

nedlader sig til os, som vi til vore umyndige Smaae, hvorledes han læmper sig efter Menneskets Sandselighed, og vælger mahleriske Billeder, og frembringer Optrin, passende til at giøre mægtige Indtryk, og at bringe os derved hvorhen han vil. Naar David adspørger HErren, hvad her var at giøre, da Philisterne, nyelig slagne, atter i større Mangfoldighed havde udbredet sig i Rephaims Dahl; saa kunde det jo været nok, maatte vi tænke, med et saadant guddommeligt Giensvar: **Du skal angribe dem, og seyre;** Men hans evige Viisdom maae have seet, at dette skulde denne Gang ikke været nok, at enten Philisterne maaskee efter forrige Slag vare saa opirrede, eller Israel saa medtaagne, saa til Angreb modvillige, at guddommelig Biestands kiendelige Nærværelse maatte anmelde sig her ved meere talende Tegn, og som stærkere falde ind i Sandserne. Faa af mine Tilhørere kunne vel

nesker. Goliath er en Dværg mod et maadeligt Træe, og en tæt Skov af saadanne Træer forestiller en staaende Hær, ved Siden af hvilken en Samling af stridbare Krigsfolk taber sig for det langt fra skuende Øye, som det lave smaae Krat. Uden foregaaende Advarsel, skulde Rædsel betaget David og hans Fok, naar han fik at see det stolte Syn, hvorledes Bechaims eller Morbær-Træernes Toppe bøyede sig, som under en paa dem tungt vandrende Fod, eller som under Fodderne af en over dem fremtogende Krigs-Hær, naar han hørde en Lyd, ikke som af en Storm; thi deri var intet usædvanligt, men Lyd, som af Gang, af Trin, af Vandring; Men nu, guddommeligen advaret, veed han hvad det er; man kiendte Ahimaas Zadoks Søn langt borte paa sin Gang, og sagde allerede forud: Han er en god Mand, og bær et godt Budskab. Men nu kiendte David paa denne Gang paa disse Træernes Toppe Krigs-Hærens GUd nærværende, kommende, rustet til Fiendens Undergang. Et Menneskes Gang, siger Syrach, forkynder, hvordan det er med ham, Syr. 19, 30, og denne den HErre Zebaoths Gang forkynder hvad han fører i sit Skiold: Mægtig Biestand for dem, som han elsker, og mod Fienden Skræk og Død. See, hvor de ydmyge sig, disse stolte Træers Toppe, som det svage Straae under Menneskets vandrende Fod; hør, hvor der giøres visse Trin med Fodderne, og erkiend den GUd stærk og frygtelig nærværende, som gaaer paa Veyrets Vinger. Det er det Ord, som han sagde mig: Og nu er HErren udgangen for vort Ansigt til at slaae Philisternes Leyr, og nu er det Tid til at røres, haste, bryde op, giørk Angreb. Dette skeede, og hvad Under, at David sloeg Philisterne fra Geba ind-

[redacted]

til man kommer til Geser? Vi samle heraf disse Lærdomme:

1) At hvilket somhelst Sted i Naturen GUd udmærker med sin kiendelige Nærværelse, bør være os helligt, høytideligt.

2) At GUd udmærker helst med sin Nærværelse Steder, passende med de vigtige Optrin, som kunde ventes.

3) At Mennesket vandrer saa tryg i den Eviges Fodspor, paa hvilket somhelst Sted, hvor han beviser sig at gaae for os og med os.

Med disse Grundsætninger nærme vi os i Dag til disse Textens Ord: Og han gik hen ud over den Bæk Kedron, og hans Disciple fulgte ham. Den Hoved-Sag disse Ord skulle lære os, er:

At HErren er udgaaen for vort Ansigt til

[redacted]

mærke vi: A) Det første Skridt JEsus giør, B) Den Vey han betræder, C) Og hvorledes dette passer til de Optrin, som kunde ventes. A) Han gik ud, efter Sædvane. Han gik ud, han, een i Væsen med den, som hørdes vandrende paa Træernes Toppe, men her en HErre i Tienerens Skikkelse. Hist vilde den Vandrende erkiendes for vældig GUd, her ville han skiule, at han var det, her frasagde han sig Brugen af sine guddommelige Egenskaber; som en svag Dødelig maatte man ansee ham her ubevæbnet, og intet mindre end urustet til Strid, en Pillegrim uden Stav paa den ubanede Vey, uden Blus og Lamper i den mørke Nat, uden Skiold og Hielm mod de Stiemænd, der overfalde i Mørket; og dog var GUd aldrig synligere nærværende, aldrig meere naadig nærværende paa Jorden, end i Christo; GUd var i Christo, og forligte Verden med sig selv. Han gik ud. Dette Ord i vor Indgang er et Krigens Ord, brugeligt om Anførere, som bryde op, som gaae ud i Spidsen af deres Hær, for at erobre Lande. Denne Udgang synes være den Modsatte; Han gik ud fra Nadverens Maaltid, ud fra Jerusalems Stad, ud fra alt det, som betrygger Mennesket mod Overlast, ud, som for at stille sig blot for ethvert Angreb; Han gik ud paa en Tid, da andre gaae ind, da Mennesket forlader den aabne Mark, og søger hen til bygde Huuse, til faste Stæder, til Venne-Circler. Hans Udgang lignede meere en Flugt, end et Angreb, meere den Svage, som unddrager sig, end den Stærkere, som gaaer de Stærke i Møde. Han gik ud, efter Sædvane, at denne Begyndelse ingen Opsigt skulde giøre, saa havde han giort de forrige Aftener. Naar HErren lod høre Lyd af Gang paa Morbær-Træernes Toppe,

saa var det imod Sædvane, det var aldrig skeet før, og skeede aldrig siden, og maatte altsaa være desto meere opvækkende. Men her skulde den stille Begyndelse ingen Opsigt giøre, med ingen Usædvanlighed udmærke sig, intet tilsyneladende nyt Optrin indeholde. Saaledes var det første Skridt JEsus giorde; Men nu dernæst **B) den Vey han gik, hen over den Bæk Kedron.** Maaskee var dette en behagelig Spadsere-Gang om Aftenen, maaskee var denne Bæk, hvad Bække ofte ere i Naturen, den store Moders fuldblodige Aarer, der løber hen igiennem de grønne Vange, og pryde dem, ligesom de blaae Aarer, der i mange Greene paa en sneehvid Tinding udbrede sig, og skiuler sit Udspring under Haarets guule Lokker. Maaskee var det een af de Bække, som den Vandrede seer saa glad i Mode, ved hvis stille Raslen han indslumrer saa sødt, som Barnet ved sin Moders Dyssen, eller af

[redacted]

Bæk, hvis Vand samles af Vinterens optøede Snee, som kommer fra Biergene; men derfor kunde Vandet have filtreret sig igiennem lange Canaler, og endnu være baade reent og klart; men det var det ikke; denne Bæk løb her ikke langt fra Jerusalem giennem en dyb Dal, som kaldtes Kedrons, og siden længere nordenfor Byen, Josaphaths Dahl. Hen i denne Bæk blev udkastet alle Stadens Ureenligheder, hen til denne Bæk ledde man, ved Canaler, fra Templen Offer-Dyrenes Blod. Ned i denne Bæk havde Israels gudfrygtige Konger kastet Afgudsdyrkelsens sønderbrudte Redskab, og brændte Afgudsbilleders Aske. Ingen Bæk paa Jorden kunde være meere vanhellig, meere grumset, end denne; at toe sit Klædebon der udi, var at besmitte det, og en vandrende Israelit skulde før vansmægtet af Tørst, end lædsket sin Tunge ved Kedrons Vand. Hvad Navnet angaaer, da antage Stæders Navne forskiellige Endelser og Beyelser efter forskiellige Sprog, uden derfor at tabe Bemærkelsen af sit Døbe-Navn, om jeg saa maae kalde det. Det er ikke Grækerne, men Ebræerne, som først gav Bækken Navn, og der bemærker Kedron Sorthed, og dette Navn havde den faaet, kan jeg tænke, baade for Vandets Skyld, og fordi den randt giennem skumle Steder. Denne Vey gik JEsus over Kedrons Bæk, ikke heye, som Bechaims bekrantsede med kneysende Træer, men den lave dybt nedsænkede Dahl, hvor Natten var dobbelt mørk, hvor Bækkens huule Vandfald maatte forekommet ham som en Hylen af Zihim og Ohim, hvor det stinkende Vand maatte være ham en Døds Lugt til Døden. Men hvor passende C) alt dette til de Optrin, som vare i Vente? thi denne heele Strid skulde fra JEsu Side føres paa en Maade, modsat enhver

anden

anden Strid; Hans bedste Vaaben skulle være Taalmodighed, hans sidste Vedermæle for Retten Taushed, hans afgiorde Seyer Døden. Han vedste, Timen var kommen til Smerternes Begyndelse, men han vilde ikke oppebie Fiendens Angreb i den folkerige Stad; Ney! et Mod-Partie af hans Venner skulle da maaskee samlet sig, og fordrevet og adspredt den Flok, som ubehindret kunde gribe ham i Gethsemane, derfor gik han ud, geleydet kun af elleve værgeløse og yderlig svage Venner. Han gik ud, efter Sædvane. Han kunde jo denne Gang taget en anden Vey; men just paa det Judas skulde finde ham, thi han vedste den Sted, hvor JEsus pleyede at samles med sine Disciple. Saadan Udgang passede til saadan Strid. Han kunde, i Steden for at gaae ud med elleve Disciple, bedet sin Fader, og han skulde sendt ham tolv Legioner Engle, og en himmelsk Herskares Mangfol-

[redacted]

[redacted]

Kedrons Bæk faldt ud i Søen Asphaltites, eller det saa kaldte døde Hav, og til Døden skulde vore Synderført os alle, med stridrindende Fart førdes Menneslægten ned i dette bundløse Hav i den evige Død. Saadanne Skræk-Billeder var Kedrons Bæk beqvem til at opvække, og over denne Bæk gik JEsus ud.

2) Men hvilket somhelst Sted i Naturen GUd udmærker med sin kiendelige Nærværelse, bør være os helligt, høvtideligt. Dette var min anden Sætning. I Davids Sted vilde jeg fredlyst Morbær-Træernes Skov, ingen formastelig Øxe skulde fælde et Træe af denne hellige Lund; Kom jeg siden vandrende der forbi, jeg vilde giøre Knæefald, jeg vilde tilbede: ikke Høyen, ikke Træerne, ikke heller Træernes Toppe, men den GUd, som aabenbaredes for mig der i sin fulde Styrkes Kraft. Jeg veed, han er altid allevegne, men nu skal disse Billeder i Naturen være mig *talende* Mindes-Mærker om hans Aabenbarelse. I Jordens Dronninger! I Kiempe-Jexter! I bøyede Eders Hoveder paa Stridens Dag; thi den Kraft var guddommelig, som trykkede ovenfra; nu staae I der saa ranke, og sige mig, at det ogsaa sømmer Fyrsterne paa Jorden, at ydmyges under Guds vældige Haend, at han maae ophøye dem i sin Tid. Saaledes, Andægtige! Naar I paa denne Dag høre Lydrn af en Gang over Kedrons-Bæk, da tænker: at HErren er udgaaen for Eders Ansigt. Glemmer alle Verdens Floder og Kildet, og tænker paa denne Bæk, og lad den opvække i Eders Andagt alle de alvorlige og høytideligen sørgelige Tanker, som den er beqvem til at opvække. Foragtelig i sig selv, er den bleven navnkundig ved denne vor Frelsers Udgang over Kedron. JEsus gik ud af Staden, og for at hellige

hans

hans Lidelse vor Opmærksomhed, for at indvie vor Andagt til de Betragtninger, som i disse Uger skulle anstilles over den Smerters Mand, som leed for os, saa bør vi ogsaa gaae ud fra Verdens Sverm, paabyde et dybt Stille i vor Siæl, naar vi møde i det Stille i Sion, og til en Begyndelse i Dag, i Tankerne sætte os ved Bredden af Kedrons Bæk. Vi tænke os der siddende i den merke Nat, vi høre Vandrendes Lyd over Bækkens Vandsted, vi vide hvo det er, JEsus med sine Disciple, og vi vide hvad han gaaer i Møde. O Kedron! dit Navn er Sorthed, og hvor svarer du nu meere end nogensinde til dette Navn. Vi mindes en Dag, og den var mørk, da gik David, en seyerrig Konge, flygtende over Bækken Kedron, og grædende op ad Olle-Biergets Bakker. Fader for sit troeløse Folk, og sin gienstridige Søns Fader, har hans Taarer formodentlig blandet sig med Kedrons Vand. Sør-

[redacted]

[redacted]

ı Jorden, og igiennem dette Dyb skal JE-
Reene, den Hellige, vandre til Døden; Saa
'r Siæl paa Kedrons Bæk, og erindre derved
'8 Ureenhed, og høre den klagende Prophetes
ig: Lad Graad flyde som en Bæk Dag
, giv dig ingen Hvile, lad din Øyensteen
)e stille! Begr. 2. Men hvad var dette dit
ver Kedron, o JEsu? Det var dit første
I Døden, og nu rinder os mørke Tanker i
medens vi betragte Kedrons Bæk. Vi tænke
ır vi skulle stige ned i Dødens Skygges mørke
aar ubedragelige Mærker sige os: Nu, nu
lle ogsaa vi gaae over Kedrons Bæk: Naar
byder os at gaae ud af Staden, ud fra Ver-
immel, ud fra Selskabets Glæde; da slukkes
elighehds blændende Lamper, da trækker sig en
at op over os, da aabner sig Gravens dybe
ved vore Fødder, og vare end vore Levedage
ıe, som den klare Bæk, hen over blomstrende
ga nu, naar Bækken bøyer sig, for at styrtes
døde Hav, saa faaer den Navnet: Kedron,
: Sorthed, da, om ikke før, bliver Vandet
Selv den skiønneste Natur vanskabes, det
Menneske fordærves, den rosenrøde Kind bli-
e, som Lerret, de tindrende Øyne sammen-
)m Melk; Den fuule Forraadnelse begynder
ge allerede før Døden at arbeyde sin Gierning,
'et bliver en Væmmelse baade for sig selv og
Men især oprøres da en til den Tid sovende
:ighed; hver ureen Tanke, hvert syndigt Ord,
gdoms Daarlighed, blander sig da sammen,
meget meere, om nogen Mørkheds Gierning,
Belials Handel laae begravet i Hiertet under

Sik-

Sikkerheds og Forglemmelsens Dække; O! da komm- alt dette strømmende, som om en Dæmning var opr- vet, o! da grumses det klare Vand, og ingen Stra- af Kedrons Bæk kan være saa modbydelig, som den- Menneskets Tilstand for sig selv. O! da er Døden i Kedrons Bæk, den Døende ligger ved Bredden i sukker: Min Hyrde god! hvor kommer jeg hen over- Da, o! da kommer det vel med, at ihukomme han- som gik hen ud over Kedron, for at see,

3) At Mennesket vandrer saa tryg i den Evig- Fodspor, paa hvilket somhelst Sted, hvor han bev- ser sig at gaae for os og med os, og dette var min tr- die Sætning, da bruger jeg Textens Billede saa- Naar du hører Lyd af hans Gang, som gaaer ud ov- Kedron, da maae du røres; thi da er HErre- udgaaen for dit Ansigt til at slaae Philisternes Leyr. Her læres os, til Opmuntring, hvad vi skul-

[redacted]

[redacted]

men just den gik han hen at drikke. Han ved-
dette var de Ondes Time og Mørkhedens Magt,
en gik han hen at overgive sig. Isach gik lydig
Bierget med sin Fader, men han vedste ikke
fer Faderen skulde giøre; Men Guds Eenbaar-
over Kedron, og vedste, at han selv skulle blive
Paaske-Lam, som skulde ofres for al Verdens
:, og dog gik han over Kedrons Bæk med be-
Skridt. I Sandhed, det var HErren, som
r vort Ansigt, og endskiønt der hørde guddom-
Siæle-Kraft til at gaae denne Vey, saa gik han
, at hans troe Efterfølgere kunde gaae hvert
er ham. Naar HErren udgik for Davids An-
g der hørdes Lyd af Gang paa Morbær-Træer-
ppe, saa kunde derfor ikke David og hans Folk
disse Fodspor; Men JEsus gik saaledes over
, saaledes til Gethsemane, saaledes Lidelsen
m, saaledes indtil Døden, at hans Disciple kunde
n samme Vey. Han gik ud for vort Ansigt, som
ldig til Strid; men han efterlod os et Ex-
, at vi skulle følge hans Fodspor. Og
, hvad skulle vi tænke om b Fienden? Hvad
ens Skiæbne i det afgiørende Slag? Hvad, til-
begyndelsen os at haabe og troe? dette Store:
en er udgaaen til at slaae Philisternes Leyr;
altsaa ikke til at ringeagte Fienden; Ney! de ere
, de ere Philister, alle Guds Folkes Fiender;
havde de befæstet en frygtelig Leyr, nu syntes
e deres Seyers Time; men dog skulde Løven
a vinde, just da, naar vi ikke saae andet, end
ds Lam, som bar all Verdens Synder; Dø-
lde miste sin Braad, og Helvede sin Seyer,
ens Sæd sønderknuse Slangens Hoved, og Syn-

 den

den aldrig meere faae Herredømmes Ret over frels
Hierter; Seyer over dem alle skulle stænkes pa
hans Klæder, og dette skulle blive Guds Folkes Se
ers Sang: Magten og Riget og Ære og He
lighed og Kraft hører vor GUD og hans Christ
til. Og nu tilbage til os selv. Hvad skulle vi tæn
c) om os? hvad have vi at giøre? hvad er vor Plig
naar vi høre disse Begyndelser: Lyden af en Gang ov
Kedrons Bæk, eller denne Begyndelse anmeldt i L
delsens Historie: Han gik hen ud over Kedron
efter Sædvane, og hans Disciple fulgte ham
Da maae du røres, heeder det til David, da fat
Mod, da bryde op, da stride under saa lykkeligt Tegn
og det heder ligesaa til os. Ikke allene nu i disse Uge
da JEsu Strid og Seyer skal være alle Talers In
hold, men altid; thi alle vore Dage ere Strids Dag
thi den overvundne Fiende angriber endnu, skiønt m

[redacted]

er dog kun en Bæk, nogle Skridt endnu, saa er jeg derover; Og hvad lævner jeg da tilbage i Bækken? Min syndige Naturs Vanart, dette usle Livs Bekymringer, alle mine Sukke, alle mine Taarer. Lad alt dette slæbes ned til det døde Hav, og jeg vil sige i samme Stund: O GUd! min Synd du sænke ned, hvor Havet dybt mon være! Jeg vil røres, jeg vil bryde op, og glemme alt paa denne Side af Bækken, eller maaskee i det høyeste kun glædes ved, om nogen troefast Ven, som fulgte mig til Bredden, fælder nogle ømme Veemods Taarer i den Bæk, til Afskeed ved min Overfart. Men paa ham vil jeg tænke, som gik ud for mit Ansigt, hen over Kedrons Bæk. Der er en Have paa hin Side Bækken, did staaer mit Hue og Sind, derfra synes mig at høre Seyervinderens Kald, derfra Brudgommens Røst, som siger: See, jeg er kommen, *min Søster! o Brud! i min Have*. Amen.

No. 13. — Anden Faste-Præd. 1796.

Udslukker ikke Aanden! Forkaster ikke Prophetier! Saa varsler Paulus 1 Thess. 19, 20. Saaledes er jeg opstegen paa dette Sted, at varsle mod uforsigtig Omgang med Ild og Lys, især paa en Tid, da saa megen guddommelig Ild skal komme vore Hierter saa nær, da saa mange Lys skulle tændes i vore Forsamlings-Huuse, da saa vigtig Deel af de herligste Prophetier skal sees opfyldte paa det nøyagtigste i vor HErres og Frelsers JEsu Christi Lidelses Historie. Naar nogen Stad eller Bye holder Høytid, til Erindring om en høyst vigtig og høyst velgiørende Tildragelse, naar

Natten herliggiøres med Lys og Lamper, naar korte Kraft-Sprog brænde i skiønt mahlede Transparenter, da kan Uforsigtighed desto snarere anrette Ødelæggelse, da maae de være dobbelt aarvaagne, som skulle styre de Redskabe, hvorved i Tilfælde at kunde slukke opkommende Vaade-Ild. Aldrig var en Nat i Naadens Huusholdning opklaret med fleere Lys, end den Nat, der JEsus blev forraadt. Aldrig var forsigtig Omgang med Ordets Lys meere nødvendig, end medens denne Nattes Tildragelser Forklares, medens Ordets Tienere tage af denne Nattes Lys, for at kaste Ild paa Jorden. Men mit anførte Billede er ufuldkomment; denne Ild kan aldrig blive Vaade-Ild, ved at gribe om sig, men vel ved at slukkes. Den Forsigtighed Apostelen anpriser, er modsat den nødvendige i en med kunstige Lys af Mennesker opklaret Nat. Her gielder det om at underholde med Ollie hver Lampe,

[redacted]

lle og Hellige, frembragt ved denne Aand i Hier-
e, ordentligt eller overordentligt. Det sidste havde
d endnu, da Paulus skrev sin Epistel; Kun det
te gielder hos os, men høyt bør det gielde. En-
r Sandhedens levende Følelse i dit Hierte, min
risten! er en Virkning ved Ordet af den samme
nd, det er en hellig Ild antændt, du brænder dig,
du vil slukke den, og den er lættere slukt end tændt.
meere mørk Natten er, jo mindre har du ved Haan-
de Redskabe, hvormed at frembringe Ild, jo
re omhyggelig maae du holde Liv i din svagt bræn-
nde Midnats Lampe, at den ikke slukkes; thi det var
i Skaberen, som kunde sige saa stort et Ord: Bliv
ys! og der blev Lys. Men de Lys, som brænde
en om dig, dem kan du da, Gud skee Lov! ikke
kke; men desværre for dig selv, du kan lade dem
ende forgiæves. Derimod Apostelens Varsel: For-
ter ikke Prophetierne! Vi kunde ikke altid see alt
id vi vilde ved deres Lys, ikke altid forklare dem,
allermindst førend de ere gangne i Opfyldelse; men
e dem høyt bør vi, aldrig foragte dem, aldrig om-
les dem med Ligegyldighed, allermindst med Ringe-
else; Naar de endog ere os fuldkommen mørke,
lle vi bevare dem som Sandhedens Riges dyrebare
nodier, saaledes, som den søefarende Orlogsmand
varer det forseglede Konge-Bud, det han kun først
i en vis Hende maae bryde. Saa bør det os at
gaaes med de Prophetier i Guds Ord, som vi ikke
staae; thi er der dog, som Apostelen siger, ingen
ophetie fremkommen af menneskelig Villie,
n de hellige Guds Mennesker talede, i det de
ve drevne af den Hellig Aand, 2 Petr. 1, hvil-
vi troe i Eenfoldighed; saa have vi, som troe, et

 saare

saare fast prophetisk Ord, og giøre best, at vi give Agt derpaa, som paa et Lys, der skinner i et mørkt Sted. Endog den uopfyldte Prophetie indeholder dog immer enten Advarsel eller Forjættelse, eller begge Deele tillige, og som oftest anbringes disse Ting som Bevægegrunde til Sædernes Dannelse, til Hierters Forædling; Men jo meere de nærme sig til Opfyldelse, jo klarere de blive, jo meere de varsle mod overhængende Fare, eller oplive Haabets længselsfulde Forventelse; Men naar de tilfulde ere opfyldte, udbredede, o! hvor klar en Dag! Aldrig have fleere opfyldte Spaaedomme lyset i et kortere Tidsrum, end i den Nat, da JEsus blev forraadt; Derfor er det ligesom et Omqvæd, der slutter næsten enhver Handling i Lidelsens Historie, at det skulde opfyldes, som skrevet staaer. Saaledes, i Dagens oplæste Text, melder JEsus om hvad der staaer skrevet. Jeg vil [redacted]

den findes hos Propheten, B) Dernæst sat i sit Lys ved Opfyldelsen. Vi tænke os da selv i den samme Stilling, som Prophetens Tilhørere eller Samtidige, vi kiende Manden, og hvorledes han i alle Deele fortiente sit Folkes Tillid og Agtelse, efterdi, blandt andet, hans store Kald var, at trøste de modløse Bygmestere, som, efter det babyloniske Fængsel, skulle opreyse Jerusalems Tempels faldne Muure. Troeværdig fortiente Manden at holdes; der var ingen Grund til at troe, at han vilde spille med Ord, eller fremføre Tomheder i et forblommet Sprog. Naar man altsaa da lagde Mærke til denne hans Prophetie, maatte man see deri a) en guddommelig Viisdoms Hemmelighed, b) en frygtelig Retfærdighed, c) en for Haabet svagt skinnende Trøst. a) Seer man en guddommelig Viisdoms Hemmelighed, just i den Person han taler om; GUD kalder ham: *Min Hyrde, Manden, og min Næste.* Vigtige Mand! Altsaa den, GUD værdiger at kalde, ikke en Hyrde, men *sin Hyrde*, af GUD sat til at sørge for mange, anføre mange, GUDs Hyrde, en GUD behagelig Hyrde. Dette lod sig endnu forklare om en stor og fortræffelig Konge, af GUD elsket, for sit Folk umistelig, deri var endnu intet saa saare mørkt; Men disse Ord: *Manden, min Næste,* hvem er det, hvem kan det være, hvem kalder den Evige sin Næste, og som dog tillige skulle være en Mand? Og Ordet *Næste*, udtrykkes her i Grundsproget ikke med det almindelige Ord, som saa tidt forekommer i Skriften; Ordet *Næste*, er i vort Sprog et Nød-Ord, fordi vi ikke have noget bedre. Her betegnes en Person, som er altid for mig, hos mig, omkring mig, min inderligste Fortroelige. Naar vi vilde, ikke oversætte, men omskrive Ordet, vedste jeg intet,

 det

saare fast prophetisk Ord, og giøre best, at vi give Agt derpaa, som paa et Lys, der skinner i et mørkt Sted. Endog den uopfyldte Prophetie indeholder dog immer enten Advarsel eller Forjættelse, eller begge Deele tillige, og som oftest anbringes disse Ting som Bevægegrunde til Sædernes Dannelse, til Hierters Forædling; Men jo meere de nærme sig til Opfyldelse, jo klarere de blive, jo meere de varsle mod overhængende Fare, eller oplive Haabets længselsfulde Forventelse; Men naar de tilfulde ere opfyldte, udbredede, o! hvor klar en Dag! Aldrig have fleere opfyldte Spaaedomme lyset i et kortere Tidsrum, end i den Nat, da JEsus blev forraadt; Derfor er det ligesom et Omqvæd, der slutter næsten enhver Handling i Lidelsens Historie, at det skulde opfyldes, som skrevet staaer. Saaledes, i Dagens oplæste Text,

den findes hos Propheten, B) Dernæst sat i sit Lys ved Opfyldelsen. Vi tænke os da selv i den samme Stilling, som Prophetens Tilhørere eller Samtidige, vi kiende Manden, og hvorledes han i alle Deele fortiente sit Folkes Tillid og Agtelse, efterdi, blandt andet, hans store Kald var, at trøste de modløse Bygmestere, som, efter det babyloniske Fængsel, skulle opreyse Jerusalems Tempels faldne Muure. Troværdig fortiente Manden at holdes; der var ingen Grund til at troe, at han vilde spille med Ord, eller fremføre Tomheder i et forblommet Sprog. Naar man altsaa da lagde Mærke til denne hans Prophetie, maatte man see deri a) en guddommelig Viisdoms Hemmelighed, b) en frygtelig Retfærdighed, c) en for Haabet svagt skinnende Trøst. a) Seer man en guddommelig Viisdoms Hemmelighed, just i den Person han taler om; GUD kalder ham: Min Hyrde, Manden, og min Næste. Vigtige Mand! Altsaa den, GUD værdiger at kalde, ikke en Hyrde, men sin Hyrde, af GUD sat til at sørge for mange, anføre mange, GUDs Hyrde, en GUD behagelig Hyrde. Dette lod sig endnu forklare om en stor og fortræffelig Konge, af GUD elsket, for sit Folk umistelig, deri var endnu intet saa saare mørkt; Men disse Ord: Manden, min Næste, hvem er det, hvem kan det være, hvem kalder den Evige sin Næste, og som dog tillige skulle være en Mand? Og Ordet Næste, udtrykkes her i Grundsproget ikke med det almindelige Ord, som saa tidt forekommer i Skriften; Ordet Næste, er i vort Sprog et Nød-Ord, fordi vi ikke have noget bedre. Her betegnes en Person, som er altid for mig, hos mig, omkring mig, min inderligste Fortroelige. Naar vi vilde, ikke oversætte, men omskrive Ordet, vedste jeg intet, det

saare fast prophetisk Ord, og giøre best, at vi give Agt derpaa, som paa et Lys, der skinner i et mørkt Sted. Endog den uopfyldte Prophetie indeholder dog immer enten Advarsel eller Forjættelse, eller begge Deele tillige, og som oftest anbringes disse Ting som Bevægegrunde til Sædernes Dannelse, til Hierters Forædling; Men jo meere de nærme sig til Opfyldelse, jo klarere de blive, jo meere de varsle mod overhængende Fare, eller oplive Haabets længselsfulde Forventelse; Men naar de tilfulde ere opfyldte, udbredede, o! hvor klar en Dag! Aldrig have fleere opfyldte Spaaedomme lyset i et kortere Tidsrum, end i den Nat, da JEsus blev forraadt; Derfor er det ligesom et Omqvæd, der slutter næsten enhver Handling i Lidelsens Historie, at det skulde opfyldes, som skrevet staaer. Saaledes, i Dagens oplæste Text, melder JEsus om hvad der staaer skrevet. Jeg vil [redacted]

[redacted]

den findes hos Propheten, B) Dernæst sat i sit Lys ved Opfyldelsen. Vi tænke os da selv i den samme Stilling, som Prophetens Tilhørere eller Samtidige, vi kiende Manden, og hvorledes han i alle Deele fortiente sit Folkes Tillid og Agtelse, efterdi, blandt andet, hans store Kald var, at trøste de modløse Bygmestere, som, efter det babyloniske Fængsel, skulle opreyse Jerusalems Tempels faldne Muure. Troeværdig fortiente Manden at holdes; der var ingen Grund til at troe, at han vilde spille med Ord, eller fremføre Tomheder i et forblommet Sprog. Naar man altsaa da lagde Mærke til denne hans Prophetie, maatte man see deri a) en guddommelig Viisdoms Hemmelighed, b) en frygtelig Retfærdighed, c) en for Haabet svagt skinnende Trøst. a) Seer man en guddommelig Viisdoms Hemmelighed, just i den Person han taler om; GUD kalder ham: *Min Hyrde, Manden, og min Næste.* Vigtige Mand! Altsaa den, GUD værdiger at kalde, ikke en Hyrde, men *sin Hyrde*, af GUD sat til at sørge for mange, anføre mange, GUDs Hyrde, en GUD behagelig Hyrde. Dette lod sig endnu forklare om en stor og fortræffelig Konge, af GUD elsket, for sit Folk umistelig, deri var endnu intet saa saare mørkt; Men disse Ord: *Manden, min Næste*, hvem er det, hvem kan det være, hvem kalder den Evige sin Næste, og som dog tillige skulle være en Mand? Og Ordet *Næste*, udtrykkes her i Grundsproget ikke med det almindelige Ord, som saa tidt forekommer i Skriften; Ordet *Næste*, er i vort Sprog et Nød-Ord, fordi vi ikke have noget bedre. Her betegnes en Person, som er altid for mig, hos mig, omkring mig, min inderligste Fortroelige. Naar vi vilde, ikke oversætte, men omskrive Ordet, vedste jeg intet,

[redacted]

der kunde komme Meeningen nærmere, end det Udtryk Johannes bruger om den Eenbaarne: *Han er i Faderens Skiød*, Joh. 1, saaledes med GUd foreenet, saaledes den Evige lig, saaledes i Guddommen deelagtig, som intet Menneske paa Jorden, ingen Engel i Himmelen. Abraham kaldtes Guds Ven, det sagde endnu meget mindre; og hvormeget dette Udtryk: *Manden, min Næste*, siger, naar den Evige taler, overgaaer alt hvad vi kunde fatte. Det er et Rigdoms Dyb, en Gudfrygtigheds Hemmelighed, og jeg er vis paa, de Retskafne i Zachariæ Dage foragtede ikke denne Prophetie, fordi de ikke forstode den. Men frygtelig blev den ved b) Retfærdigheden, som i Ordene ere saa truende: *Vaag op, Sverd! over min Hyrde*, og atter: *Slaae Hyrden, saa at Faarene skulle adspredes*. Store GUd! hvilken mørk Vredens Dag! Byder du Sverdet op over din Elske-

[redacted]

tes. Men jeg skimter dog ogsaa i Prophetien frem til c) et svagt smilende Haab. Men jeg vil omvende min Haand over de Svage; Jeg vil handle anderledes med dem, de skulle samles tilbage fra den almindelige Adspredelse, af dem skabes paa nye en liden Hiord. De Smaae, et passende Udtryk; naar man hænger i Billedet af Hyrde, Hiord, Faar, da betegner det Lammene, de mindste, de eenfoldigste, de Uskyldigste; Billed-Sproget tilsidesat, saa bemærker det blandt Mennesker de Foragtede, de Ringe, de Skrøbelige, de Fromme. Jeg seer dog, maae den tænke, som hører Propheten, at der skal herske Naade midt i Straffen: jeg seer dog, der bliver en liden Hiord, over hvilken Gud vil lade lyse Fred og Barmhiertighed; o! maatte jeg da findes i den, om jeg skal opleve Dagen! Ligemeget, om man skal regne mig blandt de Smaae, de Fattige, de Foragtede. Lad dem være større, som være ville, og rige og mægtige; jeg boer gierne ubemærket i det Lave, naar jeg kun maatte vide mig en Tilflugt paa Nødens Dag. Jeg vil gierne kaldes eenfoldig, forhaanes af den flauende Klogskab, dersom jeg samles naar andre adspredes, saa har jeg dog været klogere end nogen af dem. Betimelig vil jeg ydmyge mig for HErren min Gud, qvæle all forfængelig Selvtillid, og kun haabe paa ham, som omvender sin Haand over de Smaae. Jeg tager da atter til mit Sprog, jeg tiltaler atter Guds Meenighed med disse Guds Ord ved Apostelen: Foragter ikke Prophetier! Ærer disse den Hellige Skriftes gyldne Klenodier, endog førend I kunde nytte dem tilfulde, fyldes med Ærefrygt af deres Mørkheder, advares af deres Trudsler, oplives af deres løfterige Forjættelser. Men da, naar de opfyldes, da først skulle de ret blive B) skinnende,

og dette Lys oplivende i Sandhedens Rige; Da bliver den oplyste Hemmelighed a) anvendt Læresætning, b) den truende Retfærdighed, beskuelig i Gierningen, og c) Haabets Forventelse kronet med Virkelighed. Kom, min Ven! og lad mig føre dine Tanker til Gethsemane, der skal du see Prophetens Skrift, om jeg saa maa sige, illumineret; det som før var dig næsten ulæselige Hieroglypher eller Billed-Skrift, skal du kunde læse lige frem; Der er denne min Hyrde, HEren taler om, virkelig den eeneste, som saa fuldelig gen kunde kaldes Guds Hyrde, mod ham dog all Resten Leye-Svende, han, den eeneste gode Hyrde, som satte sit Liv til for Faarene, han, den eeneste, som kunde ikke alleneste leede sine Faar til Føde, men skabe Føde for dem, den eeneste, som kunde leede sine Faar, ikke allene til rindende Vande, men som kan lade Livets Kilder opvælde paa vandløse Steder, han, den eene-

[redacted]

r, nu læse min Prophete meer end een Gang, ,nu
ke mig i dette Udtryk: Manden, Guds Næ-
end hvilken ingen GUd nærmere, væsentlig deel-
i det guddommelige Væsen, Manden, som GUd
har forgudet. Dog, vore Udtrykke ere fattige;
le-Sprog maatte ikke forslaae til at udsætte denne
eniug i tydelig Tanke. For mig kan den dog aldrig
: for høy; jo høyere den bliver, jo større min Glæ-
jo høyere ogsaa min egen Rang, som Menneske;
iger jeg over Englene; de ere ogsaa Guds Børn,
Mænd ere de ikke, ikke Mennesker. Men den,
ilbeder, den, jeg troer paa, den, som frelser min
el, han var en Mand, et virkeligt Menneske; men
var Guds Næste, GUd lig, inderlig eet med GUd,
han vil føre mig til GUd, og o! hvor nær haaber
da ikke at komme! Denne Hyrde, Manden, Guds
ste, ham seer jeg i Stand til at opfylde, eller at
opfyldt den Bøn han bad for sine Disciple, for
og alle Troende: Men jeg beder ikke allene for
n, men ogsaa for dem, som formedelst deres
d skulle troe paa mig, paa det de skulle alle
re eet, ligesom du, Fader! i mig, og jeg i
, at de og skulle være eet i os, Joh. 17. O!
eening uden Lige! høyst ubegribelig, men høyst
kelig; thi hvad forstaaer sig den skarpsindigste Men-
ke-Forstand paa Foreeninger, meget lavere end den.
Man udvikler ikke til Tydelighed den, ved hvil-
Mennesket bliver til, man forstaaer ikke Baandet
lem Legem og Siæl, man tænker, og man begriber
det i os selv tænkende Væsen; men dette begribe
At jo guddommeligere denne Hyrde er os, jo fastere
t Haab, jo større vor Lyst til at danne os efter hans
delære, jo større den Fortroelighed, hvormed vi

høre

[redacted]

høre Hyrdens Røst og følge den. Men b) det Truende i Prophetien beskues i Gierning, naar vi læse Lidelsens Historie. Vaag op, Sverd! sagde GUd ved Propheten, og GUd opvakte Sverd over JEsum i Lidelsen: Slaae Hyrden, heeder det hos Zachariam, og Hyrden blev slagen, der han døede paa Korset: Faarene skulle adspredes, det var Spaaedommen: Da forlode alle Disciplene ham og flydde, dette var Spaaedommens Opfyldelse. Aarsagen, som frembragte denne Virkning, nævner JEsus; Ikke den naturlige Følge, som man uden Prophetie kunde spaae om enhver Hiord: Hyrden slagen, saa adspredes Faarene; om enhver ordentlig bestyret Folke-Forsamling: Bestyreren borte, saa vil den eene hid og den anden did, saa er alting i Oprør, i Tvedragt, den eene Broders Sverd mod den anden, det Huus, som er bleven ueens med sig selv, bliver øde; Ney! men Aarsagen

[redacted]

maatte skee, at Stierner skulle falde ned af Him-
, det troede vi for mueligt, end at vi skulle
ges paa dig; Imidlertid du har sagt det, vi ville
desmeere paa vor Post. Saa Peder: Om de
alle forargede sig paa dig, saa vil jeg dog ikke
rge mig. Det var altsaa Sæde-Læreren vel,
naar han ved saa mægtigt Varsels Ord kunde op-
saadanne Tanker. Du træffer Fiskeren ved
d, færdig at fare ud paa den blik stille Fiord i det
te og tryggeste Veyr; Siger du ham: Min Ven!
ke der ud, jeg frygter du omkommer, saa ville han
te din Varsel; Men har du forud giort din for-
ge Viisdom høyt agtet hos ham, saa vil det virke
meere, om du siger: Min Ven! du omkommer
haver i denne Dag. Saadant dette JEsu til Di-
rne: I skulle alle i denne Nat forarge Eder
mig. Dernæst bagefter har saadan Spaaedom,
denne, en mægtig Kraft til Troens Bestyrkelse.
n efter maatte Disciplene, og især Peder, tænkt:
falder da intet af hans Ord paa Jorden; Saa var
kiende den, som saae det Tilkommende. Jeg
r min Standhaftighed urokkelig som Klippen; han
den svag, som Røret; Kunde det skee, som jeg
t umueligt, saa troer jeg nu, at alt det vißelig
, som han har forud sagt, at det skal skee. Og nu,
rige! atter til mit Sprog: Foragter ikke Pro-
ier; thi opfyldte ere de den guddommelige Sand-
umiskiendelige Beseglinger, ey heller ere de saa
ske Tordener. Som oftest c) krone de tillige et
ndet smilende Haab. Jeg vil omvende min
nd over de Smaae, siger GUd ved Propheten.
r jeg er opreyst, vil jeg gaae hen for Eder
Galilæa, siger JEsus i Texten. De skulde see

Hyr-

Hyrden slagen, men og den slagne Hyrde oprevst, de skulle forarges, see sig selv adspredde fra Hyrden, men de skulle see Hyrden atter at samle dem, atter at gaae for dem, atter at anføre dem. O! det Trøstens Ord, som den er, denne Deel af Prophetien. O! det Lys, som den tænder i den mørkeste Nat, og som den evig lader skinne naar Natten er forbi. Forud burde da Disciplene have tænkt: Dette vil nok blive en mørk Nat, skrækkelige Optrin ville møde, det vil blive os underligt, blive os tungt, nedbryde maaskee vore stærkeste Beslutninger; Men alt skal dog ikke være forloren. Der tindrer en liden Stierne midt imellem Nattens Tordenskyer, der smiler et Haab. Jeg skal miste min Hyrde, men jeg skal see ham igien. Opreyst; ja det Ord forstaaer jeg ikke, men uden Meening kan det ikke være. Hvorledes oprevses den, som først er falden for Sverdet virkelig død paa Valgpladsen, hvor-

[redacted]

[redacted]

', o! hvor glad skal jeg følge ham! Men nu
'aaedommen opfyldt, JEsus oprenst, Disciplene
ham, og han hos dem i Galilæa; da undres jeg
over det jeg læser: Disciplene bleve glade, at
saae HErren. Det var endog naturligt, hvad
atter læser: De kunde ikke troe for Glæde, og
:undrede sig; Og var der endnu en tvivlende Tho-
is, han skulle faae Troen i Hænderne, han skulde
i endelig see nyt Lys udbredet over Zachariæ Spaae-
n, han skal dog erkiende den Guds Hyrde, Man-
i, Guds Næste, han skal dog omsider sige, hvad
n seer ved dette Lys, og hvad han fra nu af evig
er, naar han udbryder: Min HErre og min
ud! Hvo ville da foragte Prophetier, især de saa
'ende, som denne, og hvis Lys saa velgiørende! Ja,
lan! den som vil, ham paatvinge vi dem ikke; Vi
e Pauli Ord: Prophetier ere til Tegn, ikke for
Vantroe, men for de Troende, 1 Cor. 14.
i antage dem som brændende og skinnende Lys, der
re os at kiende Christum, og at troe paa ham, især
, som allerede ere opfyldte, især de, som bleve op-
dte i Lidelsen. For os skulle de ikke have skinnet for-
ves; thi de skulle giøre os

2) Brændende i Aanden. Vi følge her den
mme Orden for vore Tanker, vi betragte a) Prophe-
ns Mørkhed herliggiort i Christo. Og hvad er
n os da? En Guds Hyrde, og vor Hyrde.
n Fortroeligheds Aand optænder dette i vort Bryst,
vi overlade os til hans Førelse, at han vil leede os,
derqvæge os, føre os, beskiærme os, at vi, uden
m, ere Faar uden Hyrde, vildfarende Faar, Rov-
rs visse Bytte, at han endnu sørger for sin Meenig-
d, som Manden i Nathans Lignelse for Faaret: Det

aad

aad af hans Brød og drak af hans Bæger og laae i hans Skiød, og det var ham som en Datter, 2 Sam. 12. Propheten kaldte ham Guds Hyrde, selv kaldte han sig den gode Hyrde, og beviiste han det nu ved at sætte sit Liv til for Faarene; saa var det, jeg veed intet Navn derpaa; det var Utaknemmelighed, det var Haardhed, det var Kulde, det var den sande Død i vore Hierter, om vi ikke følede nogen reen Kierligheds Aand. Virkelige umælende Faar kunde kiende deres Hyrde, og elske ham, og høre hans Røst, og de skulle beskiæmme os, om vi ikke elskede ham; og føler nogen sin Aand oplivet af denne Kierligheds Aand, han udslukke ikke Aanden, han oppuste heller denne Ild, han lægge Lidelsens Betragtninger, som Tønder til Ilden, at den maae være gloende Gløder, HErrens Lue, Høys. 8. Høre vi af Propheten, sande vi endog i Lidelsen, at det er [redacted]

[redacted]

Senecas, og saa seer jeg ikke hvad meere
kulle have paa mit Hierte, end enhver an-
ning af enhver anden dødig og viis Mand.
neppe antage alt det han har sagt mig. Sa-
Bedrøvede, siger han; Den blotte For-
Lykkelig er kun den, som er glad. Uden
m Børn, siger han, da kunne I ikke
i Guds Rige, item: Uden nogen tager
paa sig, item: Uden nogen bliver fød
g Aand o. s. v., var JEsus mig kun en
, saa ville jeg giøre deraf hvad jeg fandt
andt mit Folk gavnligt i det selskabelige Liv,
aader jeg ikke forstod, over dem gad jeg ikke
i jeg lod dem staae ved sit Værd. Men nu
ropheten Udtryk om Christo, hans egne
n ham selv, hvor han beskrives som GUd og
da er hans Sæde Lære en guddommelig Lov,
og saa desbedre, hvad han selv har sagt:
som jeg haver talet, skal dømme dem
ag. Da troer jeg, og ellers kan jeg ikke
dste Ord paa hans Himmelfarts Dag: See!
Eder alle Dage indtil Verdens Ende,
Da er denne Sandhed inderlig oplivende,
ærk, den skaber en nye Aand i mine Tan-
, og Vee mig, om jeg slukker denne Aand,
m ikke da alle mine Tanker drages alt meere
d i Guds og JEsu Kierlighed. b) Og
forhøyes nu alt i Lidelsen. Naar jeg seer
os Propheten udført i Gierning, saa voxer
anke; Naar jeg da seer Hyrden slagen, og
, hvem han er, og hvad der vilde blive af
er, om han sagde: Vaag op, Sverd!
yrdens Fiender! om han havde tilkaldet

L fra

fra sin Fader tolv Skok Engle, eller blot altid meddeelt sine Ord den Guddoms Kraft, som da han sagde: Det er jeg, og da fulde de alle paa Jorden. Nu seer jeg Hyrden at give efter for enhver Lidelse, ikke af Afmagt, men af Kierlighed, ikke fordi han maatte, men fordi han vilde. Nu bliver der Aand i disse Ord: Han gav sig selv for os. Nu lærer min Aand mig at ære ham lidende, at elske ham døende, at tilbede ham opreyst fra de Døde. Medlidenheds Aand ved Lidelsens Betragtning er ikke den vigtigste, at fælde Taarer derover, som ved at høre et Sørge-Spil, hvor den Fromme leed, er vel et skiønt Indtryk, men af liden Varighed, det er ikke stort andet, end den fremleedede Indbildnings-Krafts Tryllerie; thi vi vide jo dog alle, hvor gammel den er, denne Lidelsens Historie, at den JEsus, som da leed, sidder hos Guds høyre Haand. Men vigtigere er den Efterlignelses Aand,

[redacted]

[redacted]

dan gives, mod ham tordne vi meere, end mod den,
aldrig kiendte Christum. Om saadanne, som syn-
paa Naade, bruger Skriften dette haarde Udtryk:
: have korsfæstet sig selv Herlighedens HErre,
r. 6. Ney! bliv fortroelig med JEsu Lidelses Be-
gtning, og din Aand skal opvækkes til Helliggiørelse;
u skal fornyes i din Sinds Aand, du skal blive alle
ynders oprigtige Fiende; Din Siæl skal brænde af
idkierheds Ild mod alle Laster; Du skal underholde
ine Ild i din Aand ved din Børne-Lærdoms Bekien-
se: Og dette haver han giort altsammen der-
:, at jeg skulde være hans egen, som en synder-
Ting, paa det jeg skulle tiene ham retfærdig,
tyldig, salig. c) Og nu Haabet: Disciplenes Haab,
gd paa Prophetien, blev ikke beskiæmmet, og dit skal
ller ikke blive det. Han blev oprenst fra de Døde
gik hen til Galilæa; Du har og Spaaedom for dig:
ιπ er gaaen hen til Faderen at berede dig Sted. Du
r dette Løfte, som han gav sine Troende: Fader!
g vil, at de, som du haver givet mig, skulle
ere der, hvor jeg er, og see den min Herlig-
d an, som jeg havde hos dig, førend Verdens
rundvolde bleve lagde. Saa faaer den da, efter
uds Behag, komme ogsaa over mig den mørke Lidel-
ns Nat; Mit Haab fik af disse Spaaedomme en nye
iemodigheds Aand, jeg maae blive liden i mine egne,
en i all Verdens Øyne, han, som opvakte Sverdet
er sin Hyrde, han skal omvende sin Haand over de
maae, han skal samle mig til en Hiord, som aldrig ad-
redes, Hyrden er gaaen hen for mig, og jeg skal
lge ham, finde ham, tilbede ham, love ham i all
vighed; Ind i selve Døden skal denne Aand beroeli-
, denne Ild brænde; Derfor, Andægtige! Udsluk-

ker' ikke Aanden, foragter ikke Prophetier! Amen.

No. 14. — Anden Sønd. i Faste 1782.

I Daag har jeg en stor Text; Jeg skal tale om Troen paa JEsum; Jeg har at beskrive den levende Fortrøstning, hvormed den Elændige kaster sig med all sin Nød ind i Forløserens Arme, uden at tiltroe sig anden Ret og Adkomst til Naade og Frelse, end JEsu inderlige Kierlighed. O! den der kunde tale saa værdelig, som de Ting ere værde, om hvilke jeg skal tale! Jeg frygter ikke for, at Materien skal undfalde mig, men jeg frygter for, at jeg ikke er Materien voxen. Skulle jeg kun tale om et tørt og koldt Biefald til de guddommeli-

[redacted]

der jeg strax i JEsu Navn, og fremsætter Hoved-Ma-
terien af alle Materier:

Den seyerrige Troe;

Og da der ingen Seyer erholdes uden Strid, saa betragte vi:

1) Troen stridende.

2) Troen seyerrig.

Førend jeg gaaer videre, maae jeg forud sætte en Erindring: Troen paa JEsum maae hos alle sande Christne være af samme Væsen og Natur; men da der er saa stor Forskiæl paa Menneskens Vilkaar, Prøvernes Beskaffenhed, Troens Styrke, og hvorledes den ytrer sig hos et Menneske fremfor hos et andet, at mange sande Troendes Troe er ligesaa forskiællig, som visse Personers Ansigter, der, hvor meget de end ligne, kan kiendes fra hverandre; Saa følger deraf, at det eene Menneske maae ikke maale sin Troe efter det andet, men allene efter de almindelige Beskrivelser i Guds Ord; Det er: Jeg maae ikke tænke, at fordi jeg ikke har faaet Troen paa den Maade, fordi den ikke ytrer sig i den Grad, som hos den eller den, derfor skulde den ikke være sand Troe. Disse Mærker maae jeg leede efter: Om jeg har alvorlig Længsel efter at deelagtiggiøres i Christi Fortieneste, om denne Længsel giør mig Synden væmmelig, og giver mig Lyst til det Gode, samt Mishag til alle uordentlige syndige Begiæringer, som opstige i Hiertet. Savner jeg dette, saa har jeg ingen Troe; Men derimod maae jeg ikke slutte saa; Jeg kan ikke bede som den Cananæiske Qvinde, ikke være friemodig, naar Bønhørelse forhales, ikke stærk og uforsagt, og jeg har endnu aldrig fundet det Vidnesbyrd i min Samvittighed: Din Troe er stor,

dig skee, som du vil, derfor har jeg ingen Troe; O Ney! de ere ikke alle Helte, som gaae i Strid, og du maae ikke forhaste dig, og kalde den Stridsmand troeløs, som nu og da tager Flugten; Veed du ikke, hvad Propheten har sagt om JEsu milde Hiertelav for de Skrøbelige: **Han skal ikke sønderbryde et knuset Rør, og den rygende Hørr skal han ikke udslukke,** Es. 42, 3. Kom da enhver, som elsker JEsum, kommer, i svage Stridsmænd! som sukke: **HErre, forøg os Troen!** Kommer og seer med Glæde i Dag, til hvilken Mandoms Styrke dette Hiertets spæde Foster kan voxe. Kommer og seer

1) **Troen stridende**, saadan, som vi her finde den i Exemplet i Evangelio. Troen er ingen Natur-Gave, den bestaaer ikke i en smuk Opdragelse, og det man kalder en ophøyet Tænkemaade; men det er Guds Aands Naades Virkning formedelst Ordet. Heraf kommer

[redacted]

de, og hun bar en større Byrde af Datterens Kors, end Datteren selv; Datteren var besat af den ureene Aand, en Forfatning, der maatte opvække, endog hos Uvedkommende, baade Gysen og Medlidenhed, og et Tilfælde, som just ved JEsu Komme i Kiødet yttrede sig meere end baade før og siden. Jeg kan troe, Mørkhedens Magt skulle være stærkest, jo nærmere dette Rige var sin Undergang, og det skulle kiendes, at **JEsus var dertil kommen, at han skulle løse Diævelens Gierninger.** Spørge vi nu: Hvad har denne syndet, eller hendes Forfædre, at hun skulle hiemsøges med saa gruelig en Plage? O ney! Det skeer alt, paa det Guds Gierning kan kiendes; hvor hans Straf er svar, pleyer og Naaden blive overflødig. Gud har tilladt den onde Aand at plage Datteren, men han har igien ved sin den gode Aand ladet Christi Kundskab blive kraftig i Moderens Hierte. Vi tilskrive det Guds Naades Virkning, at hun, som var en Hedning af Fødsel, tør nærme sig frem for hans Ansigt, som var Israels Trøst. Hun kom ikke, som Nicodemus, om Natten, ikke heller som hin bange Blodsottige, der kun ville røre ved Sømmen af hans Klædebon, men hun gik ud imod ham og raabte. Jeg er vis paa, hun har haft megen Frygt, mange Modsigelser i sit Sind at bestride, førend hun tilfulde kunde bestemme sig. Hun vedste jo vel, hvad Modbydelighed Israel havde for andre Folkeslag; Hun maatte frygte for Folket, om ikke for Afslag hos JEsum. Hvor længe holdes ikke mangt et Hierte tilbage fra gudelige Beslutninger, af Frygt for Vreden? Ikke at tale om den arme Datter, som hun dog nu maatte efterlade hiemme til andres Omsorg, og man veed, hvor nødig ømme Mødre ville afsee deres lidende Børn. Alt dette

det kommer an paa, hvordan jeg er i Forhold til Guds Fordringer paa mig, og min Fordring paa GUd; og der er det best at bekiende: Dig allene hør Retfærdighed til, men os vore Ansigters Bludsel. Qvinden forstaaer Sagen, eller rettere: Den gode Aand styrker hende i Striden, og opløfter hendes svage Aand, jo meere den nedtrykkes; Det som var Afviisning for andre, er Adkomst for hende. Hun trætter ikke med sin Overmand; Ja HErre, siger hun, smaae Hunde, de ere ogsaa Skabninger, som æde Brød, tage imod hvad Herren giver dem, de ere ogsaa regnede med i en stor Herres Huusholdning; Og det hun bygger endnu sit Haab paa, er: Naadens Overflødighed. Ved Herre-Bord gaaer ikke saa knapt, der falde Smuler ned, saa faae ogsaa Hundene deres; Der kommer ikke meere paa min Part, end Smuler, men disse ville og være mig nok; Sæt mig [redacted]

virkelig Israelit i Hiertet; Hun holdt sig fyrstelig med GUD. Qvinder kaldes i Skriften skrøbelige Redskabe; men her seer du, at GUD er stærk i de Skrøbelige, her seer du en Strid, som føres med stærke Vaaben, en Siæl, som er bestandig i Bønnen, og størst da, naar Nøden er haardest. Glem Helte og Heltinder, glem alle disse buldrende Bedrifter, som giøre Opsigt i Verden, men see det store Syn, at Tornebusken brænder og ikke fortæres. Det er lidet, at være stor for Verden; men at være stor for GUD, det er meget, og dette er Qvinden, og denne er

2) Troens Seyer. Hun vinder en herlig Krone, og et rigt Bytte. Kronen er denne: O Qvinde! din Troe er stor. Hyklere flætte saa mange Kroner, men de visne i samme Øyeblik; men denne Krone skal grønnes over hendes Hoved lige ind i Evigheden; Det er i Sandhed en uforvisnelig Krone. Vist nok seer jeg vel og i den større Beviis paa JEsu Naade, end paa Qvindens Fortieneste. Din Troe, siger JEsus, og Troen er dog en Guds Naade-Gave; Men saadan er Troens Natur: Det GUD giver, bliver vort eget, og GUD betragter det siden som vor Eyendom; Troen faaer JEsu Retfærdighed, men saa betragter GUD den, som din; Kort: HErren giver Naade og Ære: O Qvinde! din Troe er stor. All Seyer synes at føre Ære med sig; men større Ære kan ikke tænkes, end at være stor i Guds og JEsu Øyne. Der kommer en Tid, naar de Store og Største i Verden ville blive meget nedsatte, naar Krone og Zepter skal nedlægges, og Mennesket maales efter sin Troe; en Tid, naar alle store Bedrifter skal blive smaae, og den arme fattige Synder fremtræder nøgen, om han ikke i Troen har tilegnet sig JEsu Retfærdighed. O! den,

der da kunde føre med sig dette Vidnesbyrd i Samvittigheden: Din Troe er stor, saa vil han og faae Deel i det rige Bytte: Dig skee, som du vil! Nu gaaer hun til et dækket Bord, som før ledte efter Smulerne; Nu aabnes Naadens heele Rigdom for den nødtørftige Siæl; Nu tager hun af JEsu Fylde ogsaa Naade for Naade. Mennesker stride mangen Gang om Vind og Veyr, og den, som vandt, gik tomhændet fra Valgpladsen; Men hvo kan beskrive dette Bytte! Hvor rig gik hun bort, hun, som kom saa fattig frem! Hun gaaer bort, det er jeg vis paa, opfyldt med Glæde over Velgierningen, af Kierlighed og Høyagtelse for Velgiøren. Hun kunde sige, som vi synge: Jeg var en Draaben værd, men fik et gandske Hav. JEsus var stor i hendes Hierte; men han blev større, da hun vandt Seyer, da hun fik Naadens Forsikring. Hans Magt og hans Miskundhed blev hende lige dyrebar. Og nu, [redacted]

[redacted]

de Ting, der høre til min Skrøbelighed:
g af sin Styrke hvo som vil, af denne urokke-
dblodighed, hvormed man skuer trindt omkring
nde Brødre. Paa Krigens Skueplads turde
e en Egenskab for Helte, i Lazaretter en Nød-
ed maaskee for Haandlægen, for at giøre hans
ærk og sikker, naar han afsætter Ledemod, an-
if den kolde Brand; men i Selskabet, og især
Kirke, er denne Kulde, denne Haardhed, denne
t fordærvet Hiertes sande Mærke. Den gode
ider med de Lidende, og man behøver ikke at
postel, neppe at være Christen, kun at være
ke, for at føle Smerters Ild, naar de From-
eges, naar de snuble over en Anstøds Steen,
n Dydige lærer at synde, eller den Rettroende
s af vildfarende Meeninger; At see den altid
dige, at høre den altid Spottende, er mindre
gt; man veed, det er engang saa: Der voxer
landt Hveden; Men at see den Frommes Fald,
Harme for hver Retskaffen, som staaer. Et
Fald trækker ogsaa gierne fleere efter sig, ska-
re Ubefæstede, og standser dem, som maaskee
de i Begreb med at giøre det første Skridt paa
e Vey. Ja nok en Smerte for den Retskafne:
bs Triumph, Seyers-Raabet i Spotteres Pau-
Lætsindiges skadefroe Latter over en nye Disci-
ørkhedens Synagoge. Alt dette antænder en
n gode Mands Barm; med Paulus føler han,
ulus lider han, med Paulus siger han: Hvo
forarget, og jeg ikke brænder? Nu An-
Stenen selv, over hvilken den Fromme falder,
saa forskiellig Ild, efter Steenens forskiellige
Er det ondt Exempel, som fordærver gode

Sæder,

Sæder, vrang Lærdom, som forstyrrer Samvittigheds Fred, saa give disse Steene Ild, Nidkierheds fortærende Ild mod det givne onde Exempel, mod den udspirende vrange Lærdom. Er det tagen Forargelse, er den Steen, over hvilken nogen snubler, til Opbyggelse brugbar, tienlig til en Hoved-Hiørnesteen, hvorpaa at grundfæste det herligste Tempel, saa giver den ogsaa Ild, vel en mildere, men dog en smeltende Lue. Ach! tænker han, du var ikke lagt der, at nogen skulde falde over dig, du var alt for dyrebar til at forarge, til saaledes at miskiendes af det forblindede Menneske, til saaledes at blive til Fald for dem, som du var givet til Opreysning af Faldet! Saa brænder den Retskafne naar nogen forarges, og saadan Lue ønskede jeg i Dag at kunde antænde, da jeg skal tale om Forargelse, da disse Ord skulde være min Text: **J skulle alle i denne Nat forarge Eder paa mig.** Mit Forsæt er at

[redacted]

Hvo som forarger een af disse Smaae, som
paa mig, ham var det bedre, at der var
t en Mølle=Steen om hans Hals, og at
var sænkt i Havets Dybhed, Math. 18. De
a svage, saa bøyelige, disse velsignede Smaae, at
ade skade deres Sædelighed, uden at ville det.
s let fængende Hukommelse opsnapper i Flugten,
vi troede at skulle gaae deres Opmærksomhed for.
Deres ufrievillige Efterlignelses=Aand antager
else af alt det, som omringer dem, alt det, som
ind i Sandserne, næsten ligesom Speylet viser
t ethvert Billede, som for dets Overflade frem=
Ach ja! vore Børn ere just ved deres Svag=
just ved deres Lærvillighed, just ved deres Ge=
ers bløde Bøyelighed vort Forholds frygtelige
dere; men dog saa kier en Flok, dog saa beretti=
vor ømmeste Opmærksomhed. Forholdsmæssig
et og være saa med ældre, naar de ere gode, men
, men eenfoldige; saa var det med Disciplene i
n. Svaghed, for saavidt den blotter meere eller
e for Anstød, bestaaer a) enten i Antallet, b) eller
dskaben, c) eller i Gemyttet, og undertiden for=
alle disse tre Ting, som her hos Disciplene. Svag=
bestaaer stundom i a) Antallet. Faa forarges
re af mange, end mange af faa. I skulle alle,
JEsus; men disse Alle vare ikke mange, langt fra
ange nok, endog saare faa, kun elleve mod den heele
nede Skare, som angreb JEsum. Det forarger
ig, naar de Gode blive faa; Disse faa blive svag=
, om de og vare stærke. Angribes de end ikke,
mærkes dog, de forlades. Verden bryder med
De sættes til Skue, som underlige, som egensin=
hoveder, udpeges, forhaanes. Det Gode hos
dem

dem bliver Text til Bebreydelse: Ogsaa du var med JEsum af Galilæa, Math. 26. Det kommer an paa, om Guds Ord kan trøste, om de Faa kunde blive deres Grundsætninger troe, om disse elleve erindre, hvad JEsus imod et saadant Tilfælde har sagt: Frygt ikke, du lille Hiord! thi det er Eders Fader behageligt at give Eder Riget, Luc. 12, 6. Men faa eller mange. Mennesket er svag eller stærk, som han har b) Kundskab til, som han er meere eller mindre grundfæstet i den; Derfor ere de Unge, de Eenfoldige altid de Svage, altid de, som snarest forarges. Vel havde Disciplene hørt og lært og seet mange skienne Ting, men de vare ubefæstede, de havde ikke ordnet deres Boehave, alt hvad de vedste, vedste de som Ulærde, og den Ulærde, eller læg Mand, er dog med alle sine Kundskaber den, som lættelig bortbytter en Grundsætning mod en Gisning, Sandhed mod Sandsynlighed, [redacted]

heller dette milde Kierligheds Bud: Hielper saadan en til rette med Sagtmodigheds Aand, I! som ere aandelige, Gal. 6, og overalt træder de Svage nærmere; beskuer nøyere deres Stilling; Kommer og og seer B) Den Forargelsens Nat, i hvilken Disciplene befinde sig. Jeg nævner Nat, fordi Texten nævner den, fordi jeg, ved at nævne Tiden, omfatter alt det Forargende, denne Tid, denne Nat førde med sig, baade det Onde og Gode. Det er blandet her, ligesom fleere Anstøds Steene mellem hverandre paa Disciplenes Vey. a) Det Onde, som rammer os selv, kalder jeg ikke Forargelse, men Fristelse, Lidelse, eller Forfølgelse; men det Onde, som strømmer ind fra alle Sider over JEsum, truer, angriber, fornærmer ham, det forarger dem, giør een af dem fremfusende, og de andre nedslagne. De skulle være stærke, som ikke forargedes, naar de saae den, som de troede langt ophøyet over dem selv, yderlig at mishandles. Denne Tanke kommer da mørk, som Natten: Gaaer det saa med det grønne Træe; hvor vil det da gaae med det tørre? Det er tilladt at oplyse store Ting med smaae Exempler; Jeg fremsætter eet: Dersom vi, der holde fast paa Bekiendelsen i denne Tidernes forargelige Nat, dersom vi kiendte en Mand i vor Kirke, større end vi andre, grundigere bevandret i alskens Videnskab, dertil i Forhold ustraffelig, sagtmodig og beskeden i sit Fordrag, troelig arbeydende for den gode Sag, og vi saae ham bitterlig forhaanet, det maatte være os et Anstød, det maatte oprøre vor Siæls Inderste, vi fristedes lættelig, enten med Peder at drage Sverd i Utide, eller forsage, som de andre, og troe, det var ude med Guds Kirke, i det mindste hos os, allerhelst om en af vor egen Orden opstod imod samme Mand, blev troeles,

blev Hykler, kyssede og forraadde tillige: Hil være dig Rabbi! af en Judas, forarger meere end Svøbe-Slag af romerske Stridsmænd. Hvo der intet føler ved saadanne Syner, er visselig fremmed fra det Liv, som er i GUD; Hvad Under da, at saa eenfoldige, frygtagtige Disciple gave efter, at de, hvis eeneste Fortieneste var at elske JEsum, snublede over denne Anstøds Steen, at de ogsaa kom i Strid med deres egen Troe, og forargedes ogsaa b) over det Gode, over JEsum selv? Nærværende Syner stride mod de forbigangne; Før alting saa stort og mægtigt, nu saa svagt og ringe: Før en Haand, som helbredede Sygdomme, en Kraft, som uddrev Diævle, en Røst, som opvakte Døde. Men nu, har nogen Dalila afskaaret denne Nazirææers Haar? Eller hvorledes har denne Samson tabt sin Styrke? Seer han ned i denne Nat, den Evige, som raabte fra Himlene over Jordan: Denne er min Søn, den Elskelige, i hvilken jeg haver

[redacted]

det, og det blev blik stille? Saa ravede, saa snublede, saa faldt Disciplene over den Steen, paa hvilken Guds Kirke skulde grundfæstes. Saa C) slukkedes i denne Nat denne Ild, som før brændte. Forargelsen, Virkningen, Ildens Slukkelse, findes siden i disse Ord: Da forlode alle Disciplene ham og flydde. Vi skulle ikke af denne udvortes Handling dømme om den indvortes Forargelse, om ikke vor Text var Spaaedommen, og disse Ord Opfyldelsen. Deres Flugt skulde vi ellers kalde Klogskab, at vige for den Overmagt, de ikke kunde modstaae, at forlade den, de ingen Bistand kunde giøre, at følge hans eget Vink, nytte hans eget Leyde-Brev, som han syntes at give dem ved disse Ord: Lede I efter mig, da lader disse gaae! Joh. 18. Men nu vide vi af vor Text, hvad de tænkte, da de flydde, med hvilket Sindelav de forlode JEsum, nemlig: Som vi forlade den Velgiører, som nu begynder at blive os ukiendelig, af hvilken vi nu intet godt meere have at haabe, som vi nu troe, ikke kan hielpe sig selv, end sige os; Saa forlode de ham og flydde, saa forargedes de paa JEsum; Saa slukkedes her en Ild, som brændte skiønt, endskiøndt den brændte svagt. Der er to Slags Ild, som slukkes i Forargelsens Nat; Det er a) enten den, som opgløder Hiertet til Dyd, eller den, som opklarer Fornuften til Viisdom. Det første er saa tit Tilfældet i Verden: Den Fromme, men Svage, forarges, falder og bliver uformærkt med Lasterne fortroelig, eller i det mindste for Dyden kold. Verden kan han endnu bedrage, men hans nærmeste Venner, hans Med-Disciple, opdage, til deres Bedrøvelse, Forandringen. Før Uskyldighed, leegende paa hans Kinder; nu en Rødme, som ligner Bludsel: før den gode Samvittighed smilende over hans Pande;

nu en mørk og tung Hielm, som nedslaaer hans Øyne: før Ild og Liv i gode Handlinger; nu nogle tørre Iagttagelsers kolde Maaneskin. Man fatter lettelig, at Ilden er slukt, at han har forladt sin første Kierlighed og faaet Lyst til Verden. Men dette var nu ikke Tilfældet her med Disciplene. Peder giorde et Fald, det var dybt; men de andre forlode vel JEsum og flydde, men vare dog endnu de samme fromme og uskyldige Mennesker, som før. De forlode JEsum, men gik dog ikke, som Judas, over til Fienderne; de flydde, men ikke ind i Verden, ikke ind i Adspredelsers Sverm; Man fandt dem siden eendrægtigen forsamlede bedende inden lukte Dørre, af Frygt for Jøderne. Men den Ild slukkedes hos dem, b) som skulde opklaret Fornuften til Viisdom. De formørkedes, de før skinnende Sandheder, den tabte sig for Øyet, den Haabets Stierne, som skulde været deres Veivii-

"Næringsvey føder os, ingen Trøst ophølder os; For-
"følgelsens Aand vil rase ud over os, Ilden vil aldrig
"tændes meere i vor Troes Lampe." Saadan omtrent
forestiller jeg mig deres Forargelse over JEsum, deres
Tankers Strid, og den Ild, der nu til en Tid slukkes
i deres Barm. Vi ynke dem, vi undskylde dem; men
retfærdiggiøre dem gandske, kan vi ikke, maae vi ikke.
Der var endnu ikke eet af JEsu Ord falden paa Jor-
den, ikke een Ting mødt, som jo var forud sagt: Om
Lidelse, om Død, om Opstandelse, om Judas, om
Fienden. Hvo kiender ikke dette: Jeg vil see Eder
igien, og Eders Hierter skal glæde sig, og ingen
skal tage Eders Glæde fra Eder? Hvo kiender
ikke dette: Timen er kommen, Menneskens Søn
skal overantvordes i Synderes Hænder; See!
den mig forraader, er hart hos? Alt dette var
forud sagt, nyelig forud, tydelig forud, og naar nu
alt dette begyndte at skee, kunde jeg med Føye sagt
til Disciplene disse Petri Ord: Værer ikke frem-
mede ved den Modgangs Heede, som skeer udi
Eder, Eder til en Fristelse, ligesom Eder hen-
dedes noget fremmed! 1 Petri 4. Ja, det havde
været at vente af dem, at de skulde kunde underholdt
Ilden, hvor den hos andre svagere vilde slukkes, at
de kunde sagt til mindre Befæstede, hvad JEsus sagde
til dem efter Opstandelsen: Saa burde det Christum
at lide, og saa indgaae til sin Herlighed, Luc. 24.
Desuden blev JEsus sig selv liig, endog i sin Lidelse,
endog i sin Fornedrelse stor, endog midt i Afmagt almæg-
tig. Talede han ikke endnu, som den, der havde Myn-
dighed, da han sagde: Det er jeg; da fulde de alle til-
bage til Jorden? Var der ikke Kraft i hans Haand,
da han udrakte den til at helbrede Malchi Øre? Bur-

 de

de ikke Disciplene nøye bemærket JEsu Ord til Peder: Meener du ikke, jeg kunde bede min Fader, og han sendte mig tolv Skok Englè? og at altsaa all denne Lidelse laae netop i JEsu Plan, at han kunde undveget enhver Deel deraf, at han leed alt frievillig, med Skriftens Ord: At han gav sig selv for os; Thi var deres Forargelse paa JEsum et Fald, en Ilds Udslukkelse, som havde Næring, som burde og kunde have brændt, og jeg tvivler ikke paa, at jo denne Disciplenes Forargelse udgiorde en øm Deel af hvad JEsus leed; ikke for den Biestand han ventede af dem, eller savnede hos dem, da de forlode ham; men fordi han saae hos disse kiere Svage denne heele Modsigelsers Sverm i deres Hierters Tanker, fordi han i disse Øieblik saae sig selv miskiendt af dem. Jeg er vis paa, han, dybere end Paulus, følede: Hvo bliver forarget, og jeg ikke brænder? Og denne Tanke leder [redacted]

[redacted]

du see alt dette Forargende, og endnu sove, og
a være kold, saa hviler der en tung Nat over dit
Hierte; Ney! lad dette være Ollie, kastet i din
, lad denne Ild brænde klart nok, for at oplyse den
, i hvilken du selv lever, eller for dog at underso-
om ogsaa du lever i en Tid, som kunde kaldes For-
lsens Nat! Velan da! hvad seer du i din Verdens
r? hvad hører du? hvad omringer dig? Er det
ıde Dyd? er det Evangelii Fremgang? er det Ee-
Helligdom? er det stræng Retfærdighed? Eller er
verimod? Lever du maaskee i Tider, hvor Laster
frem med Frækhed, uden at see deres egen Blud-
Hvor Vildfarelser, ja hvor Guds Ords Spot
s ikke allene, men yndes endogsaa, hvor Eeds
igdom taber sig med Religionens, og leeger paa
rne som Omqvæd paa en Viise, hvor Retfærdig-
sætter sin høyeste Roes i at skaane Laster, de grove-
aster, de dybeste Fald, hvor Konge-Mord, Børne-
d, Selv-Mord, undskyldes, beblomstres, retfær-
ores, hvor Medlidenhed opfordres mod Tyverie og
, hvor Liderligheds Verksteder agtes nødvendige,
Kændesteene paa Gader, og falbudne Skiøger kaldes
dens Piger? Levede du, min Ven! i saadanne Tider,
a enda kunde trives i dem, saa gik du selv i Natten,
var Ilden slukt, saa var der ikke levende Gnist under
n paa dit eget Arnested; Ney! du maatte søge
egen Retskaffenheds sande Mærke i Følelser, som
s, om hvilken Peder: Denne Retfærdige, som
e iblandt dem, pinede Dag fra Dag sin ret-
dige Siæl med uretfærdige Gierninger, som
saae og hørde, 2 Petri 2. Hører du i disse Uger
JEsum, som en Anstøds Steen, lad ham blive dig
være en Saligheds Klippe! Naar Judas kysser

[redacted]

og forraader, tager du dig til Hierte Davids Ord: Kysser Sønnen, at han ikke bliver vred! Naar giftige Tunger bespotte, ja bespytte ham, da lad det være som Pintzedags Ild paa din Tunge, at dens Baand maae løsnes, at den maae giøre eet med hver Tunge, som bekiender, at JEsus Christus er en HErre til GUd Faders Ære! Eller levede du selv i Tider, hvor netop JEsus, netop den Korsfæstede er Anstøds Steenen, hvor endog Bygningsmændene forskiøde den, hvor Lærere i Kirken, i offentlige Skrifter nedværdigede Forløseren, kaldte ham Sæde-Lærer, men ikke Forsoner, gave os romersk Borger-Dyd at møde med for GUd, i Steden for JEsu Retfærdighed, Natur i Steden for Naade, Fornuft-Religion i Steden for saliggiørende Troe paa ham, som døde for os alle; Vare disse din Tids Mærker, min Ven! saa beklager jeg dig meget, om du regnede saadan Nat blandt [redacted]

d skuffedes rundt omkring dig, hvor et Lys blev ud-
st efter et andet af hvert omdrivende Lærdoms Veyr,
or de Svage, Fromme, Oprigtige virkelig bleve for-
jede, hvor den eenfoldige Mængde bragtes til den
derlighed, at de vedste ikke hvad de skulle troe, hvor
isciplene, som skulle dannes til Folke-Lærere, fik
ulde i Steden for Ild, at kaste paa Jorden, Men-
ske-Meeninger i Steden for Guds Ord at prædike
Folket, hvor de beste iblandt dem vedste noget af
ert, undtagen om JEsu forsonende Død, da Pau-
s derimod agtede sig at vide slet intet, uden
Esum Christum, og hannem korsfæst, 1 Cor. 2.
er du selv i saadanne Tider, da Vee dig, om du
e siger og tænker: Hvo forarges, og jeg ikke
ænder. Ja! bliv brændende i Aanden, om du er-
rer noget, lignende dette; men lad din Lue skiælve,
el ikke paa dig selv! Hør atter min Apostel, naar du
r forargede Brødre: De ere afbrudte ved Van-
de; du haver staaet i Troen, vær ikke hovmo-
g, men frygt! O! forbarmende GUd! lad dog
rig Natten falde saa tung over os, at det skulde he-
til Eder, som høre, til os, som tale: I skulle alle i
nne Nat forarge Eder paa mig! Jeg haver til-
ge for denne Tanke; Jeg omfavner dig, min Forlø-
! i Troen; Jeg flyer, men ikke fra dig, men ind til
, men dybt ind med dig i Gethsemane Skygger.
g vil indvie min Siæl ved dit Korses Ord; Jeg vil
ne nye Ollie i min svagt brændende Lampe af dit An-
s blodige Sved. Som den Fredløse fordum omfav-
e Alterets Horn, saa omfavner jeg dit Kors, din
re-Støtte paa Golgatha; Eller meere: Jeg omfav-
dig selv, du Korsfæstede! Jeg forlader dig ikke,
slipper dig ikke, førend du velsigner mig,

 før-

førend du lader mig føle Trøsten af din Lidelse, Livet i din Død, Retfærdighed i din Opstandelse fra de Døde, førend du, som er en Anstøds Steen for saa mange, bliver min Saligheds Klippe, og min Deel evindelig; førend jeg kan lægge mit Hierte paa min Tunge, og sige:

Jeg paa dig min Troe har grundet,
Du min eene Tilflugt sand,
Og din Død har Døden bundet,
At den mig ey skade kan,
At jeg haver Deel i dig,
Trøster, skytter, redder mig,
Ja, din Naade mig har givet
At staae op til Lys og Livet. Amen.

No. 16. — Tredie Sønd. i Faste 1797.

[redacted]

[redacted]

byrter Huuse; Jeg sælger mine smaae Kostbarhe-
, et Stykke efter et andet; Jeg pantsætter mit
igdags Klædebon; Jeg løser intet tilbage; Mit
ktøy vandrer tilsidst, mine kiere brødvindende
dskabe; Ja, om jeg brugte Oxe og Asen for Plo-
, tog den rige Mand dem fra min udyrkede Ager,
troede sig ved borgerlige Love frietagen fra Lydig-
mod den guddommelige Lovs 10de Bud; Nu vox-
ans Formue til Overflod, til det Uberegnelige,
ens jeg, som intet haver, fratages det jeg
er. Saa gaaer det kun alt for ofte, og Forsy-
Øye seer det, og dog alligevel gaaer det saa."
egtige Tilhørere! Saa skulde vi forklare Ordene,
ikke JEsus havde talt dem; men fra disse naade-
Læber ere de endnu meere mørke, alt for mørke,
om dette Skal, skal gives, skal fratages, var et
ilings-Ord; Men det er ingenlunde; Vi høre ikke
en afgudiske Mammons Dyrker, sigende til sin
: "Gak ud i Verden og giør dig gieldende hos
, som gielde meest! Træd frit paa de Ringes Hal-
og lad dem betale dig indtil sidste Skierv; men
mod, eyer du nogen Sieldenhed, noget dyrebart,
være sig Kunstens eller Naturens Frembringelser,
det flyve hen paa Ydmygheds og Taknemmeligheds
iger, til at pryde den rige Mands dyrebare Kunst-
mmer, eller til at staae blandt Lækkerheder paa
s smagfulde Giæstebuds-Bord; thi hvo som ha-
, ham skal gives; Du betræder en Jord, hvor
ldet er almægtigt, hvor den Kloge, den Stærke,
Duelige staaer i den rige Mands Sold; Han siger
en eene: Kom! saa kommer han; til den an-
: gaae! saa gaaer han; til hans Tiener:
r det! saa giør han det; Hvor somhelst dersom

"du

»du seer rige Mænd voxende, der lær at tale dette Trold»qvindens stærke Sprog: See! jeg seer Guder »opstige af Jorden, 1 Sam. 28;" Men ney! aldrig var JEsus dette nedrige Afguderies Talsmand. Han sagde ikke til Mennesker allene, men til Mørkhedens Fyrste selv, da denne bød ham, for at tilbedes, all Verdens Riger og deres Herligheder: Der staaer skrevet: Du skal tilbede HErren din Gud og tiene hannem allene, Math. 4. For de Fattige prædikede han Evangelium; men jeg er vis paa, det var intet Evangelium for den rige Mand, da han sagde: Sælg dit Gods og giv dem, som trænge, Math. 19. Men hvad er det da han siger her? Er det ikke netop det Modsatte? Ney, andægtige Tilhørere! JEsus laaner ofte giængse Ordsprog, antagne og bekiendte Sandheder, bruger dem til at bevise, eller, som her, til at oplyse andre ubekiendte. Det er her om Kund-

[redacted]

[redacted]

han skal have til Overflod; men hvo som ikke haver, ham skal fratages ogsaa det som han haver. Vi ere, andægtige Tilhørere! blandt dem, som have, visselig blandt de Velhavende, som der skal gives; Men det er dog muligt, ved Ødselhed atter at synke ned blandt dem, som ikke have, og det er der imod jeg i Dag vil advare i JEsu Navn, og med disse JEsu Ord: Salige ere de som høre Guds Ord, og bevare det. Jeg vil anprise

Den beste Rigdoms beste Varetægt,

Og derudi hvorledes den besørges:

1) Af Meenighedens Bestyrer.
2) Af den heele Meenighed.
3) Af hver Siæl i Meenigheden.

Det er altsaa kun det sidste Ord af min valgte Text, som i Dag betragtes: At bevare Guds Ord; Og naar jeg først spørger: 1) Hvorledes Meenighedens Bestyrere kunde og burde biedrage dertil, maae jeg forud anmærke: at jeg ved Meenighed forstaaer dem, som have, Guds plantede Kirke, bestaaende af mange Troes Forvandte, enten adspredde, eller tilhobe boende, hos hvilke Guds Ord boer rigeligen, hvis eenstemmige Religions Bekiendelse indeholdes i, eller grunder sig paa den hellige Skrift. Dernæst forstaaer jeg ved Guds Ords Varetægt, ikke dets Bevarelse paa Jorden; derfor skal Christus, Kirkens Hoved, nok selv sørge; det skal nok findes der indtil Dagenes Ende. Guds Rige kommer vel af sig selv, siger Lutherus, endog vi aldrig bede; men vi bede her, at det maae ogsaa komme til os. Jeg forstaaer Guds Ords Bevarelse hos et og det samme Folk, i et og det samme Land, og da forplanter Guds Ord sig ikke selv, som een og den samme Vext, der

hver

"du seer rige Mænd vorende, der lær at tale dette Trold-"qvindens stærke Sprog: See! jeg seer Guder "opstige af Jorden, 1 Sam. 28;" Men ney! aldrig var JEsus dette nedrige Afguderies Talsmand. Han sagde ikke til Mennesker allene, men til Mørkhedens Fyrste selv, da denne bød ham, for at tilbedes, all Verdens Riger og deres Herligheder: Der staaer skrevet: Du skal tilbede HErren din Gud og tiene hannem allene, Math. 4. For de Fattige prædikede han Evangelium; men jeg er vis paa, det var intet Evangelium for den rige Mand, da han sagde: Sælg dit Gods og giv dem, som trænge, Math. 19. Men hvad er det da han siger her? Er det ikke netop det Modsatte? Ney, andægtige Tilhørere! JEsus laaner ofte giængse Ordsprog, antagne og bekiendte Sandheder, bruger dem til at bevise, eller, som her, til at oplyse andre ubekiendte. Det er her om Kunds-

[redacted]

han skal have til Overflod; men hvo som ikke haver, ham skal fratages ogsaa det som han haver. Vi ere, andægtige Tilhørere! blandt dem, som have, visselig blandt de Velhavende, som der skal gives; Men det er dog mueligt, ved Ødselhed atter at synke ned blandt dem, som ikke have, og det er der imod jeg i Dag vil advare i JEsu Navn, og med disse JEsu Ord: Salige ere de som høre Guds Ord, og bevare det. Jeg vil anprise

Den beste Rigdoms beste Varetægt,

Og derudi hvorledes den besørges:

1) Af Meenighedens Bestyrer.
2) Af den heele Meenighed.
3) Af hver Siæl i Meenigheden.

Det er altsaa kun det sidste Ord af min valgte Text, som i Dag betragtes: At bevare Guds Ord; Og naar jeg først spørger: 1) Hvorledes Meenighedens Bestyrere kunde og burde biedrage dertil, maae jeg forud anmærke: at jeg ved Meenighed forstaaer dem, som have, Guds plantede Kirke, bestaaende af mange Troes Forvandte, enten adspredde, eller tilhobe boende, hos hvilke Guds Ord boer rigeligen, hvis eenstemmige Religions Bekiendelse indeholdes i, eller grunder sig paa den hellige Skrift. Dernæst forstaaer jeg ved Guds Ords Varetægt, ikke dets Bevarelse paa Jorden; derfor skal Christus, Kirkens Hoved, nok selv sørge; det skal nok findes der indtil Dagenes Ende. Guds Rige kommer vel af sig selv, siger Lutherus, endog vi aldrig bede; men vi bede her, at det maae ogsaa komme til os. Jeg forstaaer Guds Ords Bevarelse hos et og det samme Folk, i et og det samme Land, og da forplanter Guds Ord sig ikke selv, som een og den samme Vext, der

hver

hver Sommer groer af sin Rod i en og den samme Ager. Ney! det forplantes middelbar ved Mennesker, det kan fordrives fra Sted til andet, det paanødes ingen, og frarøves heller ingen, som vil bevare det. Og derpaa til Spørsmaalet: A) Hvilke skulde, og B) Hvorledes disse kunde i en Meenighed bevare Ordet. Blandt dem A) som skulde bevare det, ere unægtelig a) Lærere de første; De ere satte over HErrens Varetægt; de ere Huusholdere over Guds Hemmeligheder. Det er ligesaa ubegribeligt og unaturligt, at verdslig Magt nogensinde trængte sig ind i Kirkens Bestyrelse, som at Lærere nogensinde befattede sig med verdsligt Regimente; Konger og Fyrster og Statsmænd opdrages ligesaa lidet til at være Dommere i Guds Ords Fortolkning, som Lærere til at være det i Statens Anliggender. Det var nok allevegne best, at hver skyttede sig selv; ventelig, hvor det er anderledes, var det og først

[redacted]

[redacted]

un og bør være Undersaat, betaler og bør betale
)ar ikke og bør ikke have verdslig Magt; Vore
s Vaaben, siger Paulus, ere ikke kiødelige,
:ndelige, 2 Cor. 10. Underviisnings-Væse-
1ds Ord fordrer Orden; til Orden hører nogen
til Tvang nogen Magt; Vi have ingen, vi
!ke havde os selv Kirke-Fred, ikke beskierme os
d Overlast i vort Embede; Til alt dette trænge
dette nyde vi under høyst Bydende Regierings
gt. Derfor er det Prophetens Lykønskning til
Kirke: Konger skulle være dine Fosterfæ-
g deres Dronninger dine Ammer, Es. 49.
thi ellers er ogsaa Kirken, det faderløse Pige-
underkastet 1000 Mishandlinger; Kunde ikke
Fædre knæesætte denne Himlens Yndling i Fyr-
Skiød, saa faaer hun vanke, som en Agar, i
, eller flagre, som en Due, over Havet, indtil
Noah vil aabne Vinduet, og modtage den un-
Arkes giæstmilde Skygger. I saadan Nød
ons Vægtere med Asaph: Giv ikke vilde Dyr
irteldues Siæl! Ps. 74. Fyrster og Kirke-
'e da de, som med Samfunds Hænder skulde,
) hvorledes de kunde bevare Guds Ord, bør
iges; Men hvo kan her sige alt? En Seyer vun-
ax atter nye Fiender, og atter nye Vaaben; En
kt, som man vilde bryde op, atter gaaer Tyven og
n andensteds ind, og atter maae denne Dør lukkes;
tid Aarvaagenhed fordres af a) Lærere, altid An-
lse, altid Troeskab. Hvo kan nævne alle hensigts-
: Bestræbelser til Rigdoms Forøgelse? Men
e Billede vil jeg dog laane mine Grund-Linier:
Rigdom voxe, den maae bruges, bringes i Om-
de Renter. Vi bevare ikke Guds Ord, ved at
beholde

beholde det for os selv, ved at afholde læg Mænd fra Skriftens Læsning; Ney! vi ønske, vi arbeyde paa at meddeele Skatten, at udbrede Kundskab, at oplyse alle, at lære fra os alt hvad vi selv vide. Kirkens høye-ste Forsatte maatte sørge, ikke for sin egen allene, men og for sine Underordnedes grundige Lærdom, at naar en Paulus forlader Chreta, han der kan efterlade sig en Titus, og denne atter sætte til Rette det, som stod tilbage, og beskikke Lærere i hver Stad, Tit. 1. Fremdeeles maatte vi, ligesom de Gierrige, ængstelig værne om Skatten, at intet tabes, naar saa meget bruges. Kiereste Tilhørere! Beskylder os ikke for Stivhed i Meeninger, naar vi holde fast paa Be-kiendelsen, naar vi ikke give Slip paa det ringeste, naar vi ville beholde den heele Bog Bibelen, saadan, som vi have den, alt Guds Raad til Salighed, naar vi foragte enhver Mand og enhver Bog, som modsiger

[redacted]

rædike vi Christum, den Korsfæstede, som er
ödderne en Forargelse og Grækerne en Daarlig-
d, 1 Cor. 1. Vi ere forsikrede, at den modsatte
tergivenhed, endog i smaae Ting, er farlig, at Skat-
n derved uformærkt forødes, ligesom aldrig nogen blev
mundrig Mand, der ikke var nærseende med de smaae
dgifter; Ney! lad dem tale og skrive hvad de ville,
iske tvetungede Nyheds Apostle, vi holde os til JE-
Ord i Dagens Text: Hvo som ikke samler med
ig, han adspreder. Og endelig dette Store i en
d Huusholdning: Orden, en sig selv altid lignende
remgangsmaade i alt det Udvortes af Gudsdyrkelsen.
voeder ere Pengeforødere, og idelige Forandringer,
ndog i ligegyldige smaae Ting, forvirre Almuen, og
Guds Ord selv bevares mindre. At være sig selv altid
g i alle Ting lig, klæder en Mand, og i Kirke-Sager
r det et Symbol paa den stadige, sig selv altid lignende,
ærdom. Kun til Exempel: Vor Dragt; skulle vi ikke
ierne troe, en anden kunde være skiønnere eller be-
vemmere? Men dog elske vi den fremfor enhver an-
en, da den nu engang er saadan; Vi skulde elsket
en ligesaa høyt, om den havde været, som Døberens:
Kiortelen af Kameel-Haar, og om Lænderne et
Læder Bælte, Math. 3; Men nu ville vi ikke bytte,
hverken med Døberen eller nogen anden. Jeg er vis
paa, begynder man først at omskabe os, saa vil For-
andring følge paa Forandring, vi ville tabe os blandt
andre brogede Væsener; Mængden ville tabe lidt efter
lidt Agtelsen for vor Stand, og vi selv, som ogsaa ere
mandselige, skulle føle, at Klæderne smittede lættelig
paa Tænkemaaden; Sommer-Fugle i Klæder først,
blive vi snart i Tænkemaade saadanne Vendekaaber,
om hvilke Paulus: De omdrives af hvert Lær-

 doms

doms Veyr, Ebr. 13, og da turde Guds Ord tilsidst blive dyrt, da ville neppe Skatten bevares. Men skulde denne Læreres Omsorg blive virksom, maatte den understyttes af b) Landenes Beherskere. Skoler og Høyskoler trænge til Regieringens Formue, Beskyttelse og Myndighed; Uden disse blev ikke Skatten meddeelelig, uden disse blev Lære-Embedet kun en mislig Proselyt-Jagt; Men at der til Oplysnings-Væsenet netop nu af vor milde Regiering arbeydes troelig, det falder hver tænkende Mand i Øynene; Indløbe der Feyl, er en og anden Anordning enten upassende, eller paa sine Steder umuelig at udføre; saa er det ikke Regieringens, men deres Skyld, som Forslaget giorde; Ja! vi fortiente, til Straf, en anden Regiering, om vi ikke takkede, ikke elskede, ikke velsignede denne. Til Landsfaderen sige vi med meere Grund, end Tertulus til Filix: At vi nyde stor Fred ved dig, og at mange

[redacted]

ringen nærmest i denne Tid, raade den det Beste og Tienligste, i Hensigt til vore egne Freds Forstyrrere og Vildfarelsers Sædemænd, det vil Tiden lære. At Regieringen ogsaa her vil det beste, derom ere vi saa forsikrede, som om vor egen Tilværelse. Og der maatte dog vel altid findes en Kongens Mand, som sagde ham: At hans Throne staaer og falder med Religionen, at hans paalideligste Mænd ere de, som ikke forandrer deres Religions Meeninger, at den, som kan ved hver nye Bogs Læsning forandre dem, kan endnu lættere paa første Vink forandre sin Meening om sit verdslige Herskab, og den Troeskabs Eed, han samme har svoret. Hvad Orden angaaer, da kunde Lærere endnu allermindst haandhæve den, uden Konge Bud. Der giøres visselig ikke heller, og har aldrig været giort noget Indgreb af Regieringen i Kirkens Skikke, uden det først var kommen fra Lætsindige eller Kortsynede af vor egen Orden, eller fra saadanne, som have forud seet, at et saadant Forslag vilde skaffe dem et Navn hos den mægtigere Deel af den glimrende Verden; Kort sagt: Skattens Varetægt er fornemmelig betroet Regentere og Lærere, de maae være aarvaagne; thi der Menneskene sove, kom Fienden og saaede Klinte blant Hveden, Math. 13. Men jeg iiler, for at komme til

2) Den heele Meenighed, for kun at sige faa Ord om den; thi det meeste, som kunde siges, forbeholdes som passende paa hver enkelt Siel i Meenigheden; Kun dette her: Naar den foreenede Folkemængde vil bevare Guds Ord, kan det neppe berøves; Ingen Tyran vover, naar Folket holder sammen, at forandre dets herskende Religion. Ingen, endog velgiørende Fyrste, har Ret til at oplyse et vildfarende Folk i en nye og bedre, uden med Læmpe, med Overbeviisning, med

Sandheds Kraft; Evangelium vil allermindst af alle Religioner forplantes ved Sverd, men er og allermeest af alle Religioner værd at forsvares med Sverd, om man vilde fordrive den med Vold, hvor den engang var plantet. Dog, dermed har ingen Fare; men naar vi Lærere ikke kunne gribe de smaae Ræve, som fordærve Viingaarden, Høys. 2, naar en og anden tør spotte høyt i Tale og Skrifter, naar løse Folk blande Kirkens Mænd blive skriftstridige i deres Lære, saa har Mængden ufeylbare Vaaben imod dem; ikke Vold og Overlast, det bør endog Regieringen afværge; men Mængden har et skiønt Vaaben: Det er Foragt; Ytres den i Mængdens høyrøstede Stemme, saa er den frygtelig, saa maae disse qvækkende Frøer stikke Hovederne ned under deres egne Moradser, saa kunde de ikke bringe deres Vahre til Torvs, og ville de vinde ved deres Handel, maae de opslaae deres Kramboder paa et

[redacted]

are Guds Ord. Det gielder om a) at giemme Skat-
n, men dog b) at bruge den, men og c) at forøge
en. Du giemmer Skat under Laas og Lukke for Ty-
ehaand; har du Guds Ord blot i Hukommelsen, saa
det endnu kun ilde bevaret; Ney! Maria bevare-
e alle disse Ord i sit Hierte; Men endog derfra kan
tiæles, endog naar du føler, at dit Hierte elsker Or-
et, maae du være aarvaagen. Uforsigtig Fortroelig-
ed med vildfarende Skrifter eller letsindige Spottere,
det samme, som at herbergere Huus-Tyve; Du er
stiaalen, førend du veed et Ord deraf; Derfor Pau-
s: Skye et kietterst Menneske efter en og an-
en Paamindelse! Tit. 3. Kiere Christen, troe
ig! Løgnens Ord ere glatte, ofte meere underholden-
e, end Sandheds alvorlige Tale. Forlad dig ikke paa
ine Laas og Lukkelser, de turde ikke være saa dirkefrie,
m du tænker; Vaag heller og bed til Gud: Bevar
et, som du haver nedlagt hos mig! Nu ere der
ere og Fristelser; Skrækkeligt hvad vi læse om Fri-
: Han kommer og river Ordet bort af Hier-
tet, at de skulle ikke troe og blive salige, Luc. 8.
er Korset, naar det bliver tungt, Sorg, naar
varer for længe, Armod, naar den daglig varer;
du holde fast, da gielder det om, at haabe uden
, at troe, uden at see, at elske den faderlige
haand, som er smertelig tugtende; Salig da, om du
ke lader dig rive de dyre Løfter af Hænderne; thi ellers
er du der alt for blottet; Salig da, om Guds Ord
e din Trøst, thi ellers omkommer du i din Elændighed;
en derimod heder det til den, som troelig har vaaget
er sit Liggendefæe: Efterdi du har bevaret mit
Taalmodigheds Ord, saa vil jeg og bevare dig
i Fristelsens Stund, Aabenb. 3. Men medens

du saa gjemmer Skatten, maae b) den dog bruges. Guds Ord bruges, naar du anvender det paa alle dine Fornødenheder, paa all din Trang; Her sparer du ikke, ved at laane andensteds, ved at borge utilstrækkelig Trøst i Adspredelsers Sverm i Vellysters Ruus, ja ikke engang hos den kolde Fornuft; Ney! brug du kun flittig Guds Ord; det ligner Magneten; den tiltager i Kraft jo meere den øves til at drage sin Jern-Byrde op. Brug du derfor Guds Ord til all din Kummer, i all din Bøn, og lad det veylede, oplive all din Lovsang! Derimod at bruge det i Selskaber, (hvorom Bøger ere skrevne), troer jeg som oftest vilde være at misbruge det, at tage Guds Navn forfængelig; Der vilde jeg heller tale om Vind og Veyr; Men at tale det til dem, som trænge til Trøst, som gierne vilde høre det, det er at giøre en herlig Brug deraf; Der taber du intet ved at meddeele, naar du veed at tale et Ord i Tide med en

[redacted]

om end Verden ellers berøver dig alt; Ney! siger du, denne min Skat skal dog ingen kunde røve, den er for vel bevaret; Jeg skal føre den med mig ind i Døden, ned i Graven, op i Himmelen, der skal jeg see det Ord, jeg her hørde, der skal jeg sande, hvad jeg her lærte: At alle HErrens Veye ere Miskundhed og Sandhed for dem, som holde hans Pagt; Her var jeg da blandt de Salige, som hørde Guds Ord og bevarede det; men der skal jeg være endnu meere salig blandt dem, som have stridet og vundet formedelst Lammets Blod og Vidnesbyrdets Ord. Amen.

No. 17. – Fierde Faste-Præd. 1793.

Medens Kongen var i sin Kreds, gav min Nardus sin Lugt. Dette Udtryk findes i Salomons høye Sang; en Sang, hvis Guddommelighed Lærde og Retlærende have antaget paa stærke Grunde; Grunde, som vor Tids Alders Flanegeist lader blive uigiendrevne, men dog raaber Seyer og Triumph i alle Ungdommens Synagoger. Lærd Strid er i en Opbyggelses-Tale Tids-Spilde. Jeg siger kun uden Beviis, at det anførte Sprog er en Deel af det os aabenbarede Guds Ord, og læses Høys. 1, 12. Ordene er en Deel af Brudens Sang om sin Brudgom, som er Konge. Vi ere vante, naar vi nævne det Ord Konge, dermed at foreene Begreb om den Værdighed, som vi kalde Majestæt. Majestæt er atter det personlige Fortrin, mange ere komne overeens om, at tilstaae og erkiende hos een eller faa, hvorved denne eene eller disse faa blive hellige Personer for enhver i

det heele borgerlige Samfund. Saaledes nævner ingen god Undersaat sin Konge, eller seer ham, uden Ærefrygt for hans Majestæt. Her tales om Kongen i sin Kreds; Jeg vil ikke indskrænke Ordet til den bekiendte Salomons Omgang, som nogle have troet, ey heller tænke mig Kongen siddende til Bords; men ved Kreds forstaae vi hvilken som helst offentlig Plads, hvor Kongen er at skue i et eller andet høytideligt Optrin; og da siger Kongens Brud: Medens Kongen var i sin Kreds, gav min Nardus sin Lugt. Nardus er i den Hellige Skrift et almindeligt Navn paa alt Aromatisk og Vellugtende, fordi Nardus, i sig selv en vellugtende Urt, var det fornemste Species i de kostbare Salver, man giorde saa meget Væsen af. Der JEsus sad til Bords, staaer der hos Marcum, kom en Qvinde, som havde en Alabaster Krukke med uforfalsket meget kostelig Nardus-Salve, og

[redacted]

min Nardus sin Lugt; i sær om hun tænker sig ham paa Stridens Bane, iført sine Vaaben, omringet af Fiender, udfordret til en blodig Kamp? Hvad Under, at hendes Hierte da aabner sit Liggendefæe, at hendes Hierte brænder i reeneste Lue, at hendes Bønner stride for og med den stridende Brudgom? Saadan er Sagen i Dag for os, Andægtige! Kongen er allerede i sin Kreds, allerede raaber han til dig, o Zions Datter! fra Gethsemane: See, jeg er kommen, min Søster, o Brud! i min Have! Den Salve er ikke spildt, som nu giver sin Lugt; Kan du blande dine Bønner i hans Strid, dine Taarer i hans Smerter, saa er nu Stunden kommen. Give GUd, det Ord, jeg i Dag skal tale, og hvert Ord, som skal tales i disse Dage om den blodige Brudgom, maae blive som en Salve paa JEsu Fødder, og at denne Salves Lugt maae opfylde dette Huus! Saa vil jeg i JEsu Navn betragte:

Hvad der fordres af Bruden, medens Kongen er i sin Kreds.

1) Kongen i sin Kreds.
2) Brudens Pligt, medens han er der.

Hvad det første angaaer, da ville vi giøre os først A) bekiendt med Kredsen, B) dernæst med Kongen i denne Kreds. Naar vi nævne Kreds i den allerede antagne Bemærkelse, forstaaer vi ikke allene det a) blotte omcirclede Rum, b) men og alt det og alle de, som foruden Hoved-Personen er der til Skue. Det a) blotte Rum kan være skikket til at opvække enten Glæde, eller Ærefrygt, eller Rædsel. Man har længe mærket, at Mennesket er sandseligt, og at det Udvortes Sandselige biedrager meget til at stemme den ind-

vortes Sielens Tanke og Følelse. Hvad er det he
en Kreds? Hvor gik det for sig, som vi læse i Te
som vi have hørt om i forrige Uge? Skuepladse
alt dette, er Gethsemane, et frygteligt Sted, f
JEsu og Disciplene helliget til Bøn og Lovsang
til Lidelse og Strid; før ved sine roelige Skygge
qvemt til en stille Aands Opløftelse, nu ved sin
somhed og Mørke skrækkeligt, nu meere rædsom
Ørken, meere sørgeligt end Bochims Dahl, nu
vet til en Valgplads, hvor Mørkhedens Magt
angribe Livets Fyrste. »Hvor er os dette Sted f
»dret, maae Disciplene tænke; Her holdte vi vor
»og Gethsemane var os et Bede-Huus; Her istem
»vi vore Lovsange, og Gangene mellem Træerne i
»ven vare os i Steden for et høytideligt Tempels
»Hvelvinger; Her hørde vi de livsaligste Sukke,
»med JEsus opløftede vor og all Verdens Skiæb

[redacted]

[I]ndbildnings-Kraften med alle de Skræk-Bille[d]
[so]m nogensinde kunde opdigtes. Vi plante dem
Rader ved Siderne af vor Vey, vort Øye seer,
[..]tet er til Skue, vort Øre hører, hvor alting
[T]ræerne synes vandrende imod os, og høres der
[..] en svag Raslen af Vinde i Buskenes Blade,
[..]et for de bange Ørne, som Vaabenbrag af en
[..]kommende Hær; Men det oprørte Sind skal
[..]ae lang Tid til at tumle sig her med sine egne
[T]anker. b) Kredsen skal blive vigtig, den skal
af Mennesker, af virkelige Syner, af vigtige
[T]inger. Hist opdager det bange Øye vandrende
[B]lus og Lamper. Disse nærme sig, og ved dem
[..]s en Skare, og den bevæbnet, og den frygtelig,
[be]staaer af romerske Stridsmænd, Folk, som hav[de]
[..]ist at skaffe deres Vaaben Ære, ikke hos Jø[der]
[..]allene, men næsten over den gandske Verden.
[D]em følger en sværmende Flok, en udsøgt Forsam[ling]
det meest dumdristige, som Israels Publicum
[..]inde havde at fremvise: De ypperste Præsters
[S]kriftkloges, Pharisæernes og de Ældstes
[..]re, Folk, der altid have gode og magelige Da[ge]
[..]m ofte ere i deres Ungdoms blomstrende Alder,
[..] ikke sielden, naar de ere paa deres egen Bolga[..]
[..]re en vrangviis Anvendelse og Brug hver af sin
[..]s Fortrin. Jeg er vis paa, blandt de ypperste
[..]rs og Ældstes Tienere fandtes der de, som iførte
[..]es Herrers heele Myndighed, og blandt Pharisæ[..]
og de Skriftkloges, de, som gave sig en utaale[..]
[..]rdoms Miine; Hvo som faaer et saadant Partie
[..]ig, hvo som seer dem fremtrædende paa Skue[..]
[..]n, han ønsker nok, at kunde saa sagte træde ud
[..], om det vilde lykkes, og opsøge en roeligere
Kreds.

Fiender noget af sin Majestæt, sine Venner m
og vi see allermest, som beskue det Heele saa lang
i Eftertiden. Hans første Tiltale til Judas røbe
vidенhed: Forraader du Menneskens Søn m
Kys? Handlingen bar jo alle udvortes Ven
Mærker, og denne Hilsen: Hil være dig Ko
var, efter Tidernes Sæder, aldeles værdig;
Kongen seer Forræderen midt igiennem dette Skal
Skiul, og Judas befinder sig greben i Gierni
Mangen Judas bedrog mangen anden Konge,
denne ikke kunde see saa dybt; men JEsus kan ikk
drages; Han veed alt, seer alt, en Beslutning
i hemmeligste Raad, strax veed han det, og de
ved Spendere, ikke ved udsendte Kundskabs-M
Ingen kunde have bragt ham Budskab i Gethse
om hvad der gandske nyelig i største Stilhed mellem
ræderen og de ypperste Præster var passeret; Og

[redacted]

[redacted]

oſt. S. 12. Jeg gad hørt, hvad de Klogeſte af
ne Skare tænkte og talte mellem ſig ſelv ſiden over
ne Sag: "Hvad gik der ad os i Gethſemane? Vi
re mange, bevæbnede, driſtige, vi møde en Mand,
n vi ſøge, den vi ſkulle gribe; Sagtmodig vandrer
an imod os, og ubevæbnet; Det var ingen Saul,
t Hoved høiere end alt Folket, og endnu mindre en
Goliath; Hans Anſigt var lyſt, indbydende, hans
Stemme var meere naadefuld, end tordnende; Han
er, hvem vi lede efter, ſaadan, ſom man kan ſpør-
e den Vildfarende, hvor han gaaer hen, for at viſe
am den rette Vey. Vi nævne Manden, han kien-
es ved Navnet; han ſiger: Det er jeg. Hvad var
er nu i diſſe Ord, ſom faldt paa vor Siel; Vore
Fødder vilde ikke bære os, vore Hierter ſmeltede i vor
Barm; Det var ligeſom han med dette Jeg beſkriver
it heele Væſens Herlighed. Det var ikke blot Frygt,
om betog os, ſom for en vældig Torden, ſom naar
i hørde en brølende Løve; Det var Ærefrygt, det
var en Følelſe, blandet med Kierlighed. Dette Jeg
orekom os ſom et Væſen, vi ikke turde røre, ikke nær-
ne os til, og ſom dog havde noget ubeſkrivelig tiltræk-
ende, noget tilbedelſesværdigt; med et Ord: ſom en
nærværende Guddom, hvis Aabenbarelſe vi ikke kun-
de taale. Vi faldt til Jorden, uden at kunde forklare
os hvorfor; vi bleve opreyſte, uden at vide hvorledes.
Denne Mand maae, naar han vil, kunde iføre ſig
en Majeſtæt, for hvilken Frækhed bæver." Endnu
eere: En vis Malchus bliver ſaaret, han var ſit høy-
e Øre qvit, om ikke JEſu Almagtes Haand havde
ært derved, havde heldredet ham; Malchus helbredes
ke langſomt, ikke ved Midler, ſom under Lægens
haand, men ſaa øyeblikkelig, ſom Hugget, ſaa var og

Helbre-

Helbredelsen. Det er Kongedaad, at læge de S
som fremfusende Tienere have tilføyet Landets T
men det lykkes saa sielden, og aldrig lykkes det som
Fyrsterne kunde ikke give lemlæstede Undersaatter
res Førlighed igien, men JEsus kan, og han gi
endog mod Fiender. Dette er kongeligt, og den
Skare maatte af saadanne Træk begribe, at denne
sus af Nazaret var en Person, gandske usædva
og som forstod at iføre sig Majestæt. 2) Me
Disciplene da, som saae og hørde baade dette og
re; De vare Vidner til hans Mod og til hans M
de hørde af hans Mund dette Helte-Sprog:
den mig forraader, er hart hos; staaer op,
der os gaae! Men hvor hen? hen at flye? Ney
at møde, hen at lade sig finde af dem, som søgte,
at see Faren under Øynene, ret som om Kongen
de dannet sig efter denne Davids prophetiske

[redacted]

hver Siel i Riget, for en urykkelig Grundvold til et evigt Rige. Naar vi tænke os den heele Mørkhedens Magt, den fiendlige Hær, og vi blot tillige tænke os det hidtil i Lidelsens Historie Betragtede, læse vi allerede Opfyldelsen af denne Prophetie: **Der opstiger den, som bryder igiennem for deres Ansigt, og de bryde ogsaa igiennem, og deres Konge trænger igiennem for dem, og HErren fremmerst for dem,** Mich. 2, 13. Men et Spørsmaal endnu om denne Konge i denne Kreds: b) Hvorledes han begegnes? Finder man ham roelig eller angrebet? æret eller forhaanet? Selv mine Tilhørere kunde besvare det. Det er vel kun endnu Smerternes Begyndelse; men deraf seer man alt, at det vil gaae en høy Gang. Han skiælver og bæver; i Sandhed ikke for Mørket. Jordens Rystelse pleyer spaae en udbrydende Ild; naar Jordens HErre skiælver, vil vist nok en Ild udbryde, som *ikke* Tusinde Vande kunde slukke. Der maae være en usynlig Magt, som trykker ham, og da hans **Siel var bedrøvet indtil Døden, da hans Ansigtes Sved blev som Blods Draaber, der fulde paa Jorden,** da maae den indvortes Strid have været haard, evige Døds Angester maae have bespændt hans Barm. Naar han bad: **Tag denne Kalk fra mig! O [illegible] skee ikke min, men din Villie,** saa maae der i[illegible]ve været Nectar i denne Kalk, saa see vi en i høyeste Grad lidende Konge, en Konge, som synes her at have Himlens Vrede imod sig, hvis Hoved var et Maal for alle Straffens Lynild-Straaler. Læg nu her til, at han forraades af sin Ven, at han angribes af Fiender, og forhaanes, at han begegnes ikke som Konge, men som en Misdæder, at man vil gribe og binde ham, og føre ham bunden, saa seer du Ma-

jestæts-Forbrydelser i egentligste Forstand. Læg endnu et hertil: At han ikke allene selv er blottet for alle Farer, selv i haardeste Strid, selv i yderste Nød; men at han ogsaa har dem han elsker at stride for; Man er kun halv lidende, naar man lider alleene. Men JEsus har sine Disciple. Nu stedes han i Bekymring for deres Søvn; den er altid Dødens Broder; men her syntes den at være Døden selv, og værre end Døden. Nu bedrøves han over een af sine, den som gik forloren, det Fordærvelsens Barn Judas, en Siel, han ogsaa gik hen at førløse, men som kastede sig selv i Fiendens Vold. Nu almindelig Bekymring for alles Fare: Lede I efter mig, saae lader disse gaae! Nu Forlægenhed med den formastelige Peder, som trak Sverd i Utide, og som kunde fordærvet sig selv og alt, om han havde fremturet. Aldrig, ney! aldrig saae man saa stor Konge i saa vigtig Kreds, og hvo som haver nogen [redacted]

JEsum i Stormen og Disciplene sovende. Hvor JEsus sov, der kunde enhver ved hans Side være sikker, om han og førdes over Dødens aabne Huuler; men hvor JEsus bad og stred, og var bedrøvet indtil Døden, der maatte hvert Øye vaage. Jeg skulde ikke vide, dette var JEsu Brud, og endnu mindre, at hun havde nogen Nardus, som kunde give Lugt, dersom det ikke var mig sagt af Evangelisten. Jeg skulde troe, dette var gandske dovne og ligegyldige Personer, som ingen Deel toge i Kongens Skiæbne; Men dette lille skrøbelige Selskab her, er dog Bruden, de sove, men af Bedrøvelse. Den samme Aarsag frembringer ikke altid den samme Virkning; Ofte virker Bedrøvelse søvnløse Nætter, men undertiden, naar en svag Siel er udmattet af Søvn, Øyet mæt af Graad, Hiertet træt af at sukke, blive Senerne slappe, og Mennesket indslumrer. Saaledes dysses det grædende Barn i Søvn, fordi det ikke har kundet forklare sin Nød. Det var dog altsaa Kierlighed i Hierterne, men langt fra ikke svarende til den, hvormed de vare elskede. Vaage og bede havde været meere passende her; JEsus anbefaler det, dog kun som Pligter, de skylde sig selv, at de ikke skulle falde i Fristelse. Her var ingen svag Fyrste, som bad sin Vagt være aarvaagen, ingen almindelig Lidende, som bad om gode Menneskers Forbøn; Ney! det var til deres eget Beste, han sagde: Vaager og beder, at I ikke falde i Fristelse! Denne Omsorg for dem maatte dog fremkaldet alle gode Sinds-Bevægelser i deres Hierter; Deres Nardus maatte givet sin Lugt, om de havde den uforfalsket. Du strider, saa maatte de tænkt og sagt, du strider som en Konge og elsker som en Brudgom; Selv bespændt af Helvedes Angester, indgyder du Trøstens Balsom i mit

 Hierte-

Hierte-Saar; selv forladt af alle, forlader du ikke din lille Hiord; O! hvad Offer skal mit Hierte bringe dig, du, som ofrer dig selv, hvad, uden mit gandske Hierte, min evige Troeskabs ubrødelige Eed? Og nu Peder i Texten, han giør dog noget, han meener det vel: men hans Nardus var blandet. Hellig Iver giorde hans Hierte Ære, men Fremfusenhed antændte den til urette Tid og Sted. JEsu Sagtmodighed maatte slukke den Ild Peder havde tændt, og som ellers skulde fordærvet det heele salige Forløsnings Verk. Men lat os holde op med Anmærkninger over dem. Vi ere altid saa kloge, naar vi sætte os i andres Sted: Da skulle vi giort saa, talt saa, tænkt saa, og vi vide ikke, om vi med de samme Indsigter i samme Forfatning skulde giort det langt værre. B) Alvorlig Betragtning over disse Optrin, hvad Virkning bor den frembringe hos os? Jeg er vis paa, Kongen har sin Brud ogsaa

Kreds, hvorhen han vil drage os alle til sig. Er der i Hierterne nogen Troens Kraft, nu maatte den styrkes, nu voxe, nu grundfæstes paa en evig Klippe. Nu seer jeg hvad der er giort for min Skyld, hvilken Betaling der er givet for min Synd, hvorledes JEsus døede, at jeg skulde have Livet, og have det overflødigt. Er der hos os nogen Bønnens Aand, nu er det Tid at tilbede ham, som stred og vandt, at bede for os selv, at alt hvad han leed i denne Kreds, maatte dybt rodfæstes i vore Hierter, og komme os til Hielp i Fristelsens Stund. Ever vor Siel det mindste Gran af Taknemmelighed, nu er det Tid til Lovsang, til at prise Brudgommens Kierlighed, Kongens Magt, at sige GUd og Faderen Tak for alle Ting i vor HErres JEsu Navn. Giver denne Nardus saaledes sin Lugt medens vi betragte Kongen i Kredsen, det skal være best for os selv, det skal blive os selv en Livs Lugt til Livet; naar vi enten føres ind i en eller anden Lidelses Kreds, saa skal denne Salve styrke vore Hierter, og vi skulle beholde Haabets Roes fast indtil Enden; Naar vi skulle ind i Dødens Strid, der er en mørk Kreds, og der voxer Malurt i denne Have, saa skal vor Nardus give sin Lugt, denne Trøst qvæge vore Hierter: At een er vor Brudgom, een er vor Konge, at han døede for os, at han bereder os en Kreds, hvor vi skulle møde ham, og see ham kronet med evigÆre, og see hans Salighed, og deele den med alle Hellige, og befinde os evig i den Brude-Sahl, hvor vi med Englene og de Forløste skulle bekiende: At JEsus Christus er en HErre til GUd Faders Ære. Amen.

No. 18. — Midfaste Sønd. 1793.

Hvo veed, om du ikke for saadan Tids Skyld, som denne, er kommen til Riget, Esters 4, 14. Saa taler den gudfrygtige og viise Mardochæus til sin Fosterdatter Ester, allerede da den persiske Konges Dronning. En vis Hamand, nyelig ophøyet til den øverste næst Kongen, hadede alt det, som ikke gav ham den Dyrkelse, han vilde. Farlige Yndlinge for svage Fyrster! og Vee den Mand i Riget, som ikke behager dem! Han vovede mindre ved at fortørne Kongen selv; end ved at opirre den til Vrede, som engang har bemestret sig Kongens Hierte. Mardochæus, en Fremmed, en Jøde, bøyer sig ikke for Haman, og Haman beslutter alle Jøders Undergang. Der gives altid Farver, hvor-

[redacted]

Forsyns Længange, og denne viser ofte et tryggere Haab. Mardochæus havde hidtil seet Forsynets skiulte Haand paa saa forunderlig Maade at føre denne Jøde-Pige, at han troede, hun maatte være bestemt til vigtigere Opttin end nu; derpaa grunder han denne Formodning: Hvo veed, om du ikke for saadan Tids Skyld, som denne, er kommen til Riget? Du er maaskee derfor bleven saa skiøn af Naturen, at du skulle blive Dronning, og derfor Dronning, at du skulle rædde dit Folk? Sæden til Frelse ligger mangen Gang skiult i den tykkeste Skall; den spirer ud, bryder frem, bær Frugt, just i det Øyeblik, hvor Nøden er paa det største: Israel sukker under Ægypternes Aag, det seer ud, som det skulle vare evindelig; men hvad er det, som flyder derude paa Vandet? En Kiste, afmægtig, som det syntes, til at giøre den mindste Bølge Modstand? Hvo skulle troe, at den bar Israels Skiæbne? At i den forvares et Redskab, som skal sønderhugge Aaget, fordærve Ægypten, sætte all Israel i Frihed? Mardochæus har taget til sig en fattig Fader og moderløs Pige. Medens hun leegede der i sin Barndom, hvo skulle sagt: Denne skal engang udrette meere end Hundrede Tusinde Bevæbnede, denne skal frelse et heelt Folk, denne skal afvende det Morder-Sverd, som allerede var udstrakt over mange Tusinde uskyldige Hoveder? Sligt skulde man knap falde paa at tænke, ikke engang nu, hun allerede var Dronning. Ester har heller ikke af sig selv den Dristighed, at falde paa saadan Tanke; Hendes unge ubefæstede Hierte vakler mellem stridende Pligter. Hun elskede Asverus, det var rimeligt; hun elskede sit Folk, det var naturligt; hun vilde afvende alt Ondt, det var billigt; men handle mod Konge-Bud, mod Overmagt, men opirre til Vre-

de den, som man elsker, det var dristigt, det var formasteligt, det turde være at giøre Ondt værre; Og hun, som en Ungdom, midt i Glædens, Lykkens og Ærens Skiød, kunne da komme at afskiære sine blide Dage midt i deres Løb, til at bøde med Livet for sin Dristighed, og kun føre med sig i Graven den Roes, at ikke have villet overleve sit Folkes Undergang. Derimod igien at see sin heele Slægt, et talrigt Folk, at ofres paa een Dag, at deele siden Skiæbne med den Mand, over hvis Hoved hvilede saa megen Blodskyld, saa mange Mødres Forbandelser, saa mange uskyldige Børns tunge Sukke; Nei! enhver Død maatte være bedre end et saadant Liv; Men faaer man og strax døe, fordi man vil, naar man befinder sig i Tyranners Vold? Ney! disse Menneskelighedens Fiender vide alt for vel, at en øyeblikkelig Død er en Velgierning, og derfor leeger ofte Gruesomhed saa længe mueligt, med sit Bytte. Mar-

[redacted]

[redacted]

er kommen til Riget? Gid alle Lykkelige, alle Rige, alle Mægtige ville troe det samme, at de ikke havde disse Fortrin, for at giøre sig selv tilgode, men for at giøre vel mod andre, rædde i Nød, udbrede Lyksalighed. Ja' i Guds viise Hensigter i hans Forsyns endnu hemmelighedsfulde Huusholdning, er yderlig Nød og mægtig Frelse saa tidt saa nær forbundne, som Nat og Dag, og vi vide mangen Gang ikke, om denne Nat skulle gaae forud, for at giøre Dagens Lys herligere, eller om denne Dag skulle paafølge, for at fordrive Nattens Mørke: Eller kortere: Stundom er Frelsen forberedet for Nødens Skyld, stundom er Nøden forberedet for Frelsens Skyld; Det første have vi Exempel paa i vor Indgang, paa det sidste i vor Text. Vi ville see den Hungers Nød, der var for Haanden, og det Redning Middel, der gaves, og saa vende Spørsmaalet om: *Hvo veed, om ikke saadan Nødens Tid skulle komme, paa det JEsu Riges Ære maatte udbredes?* Vi ville see

Nød og Frelse foreenede til JEsu Navns Ære.

1) Nød, som synes være kommen for Frelsens Skyld.
2) Frelse, som kom for Nødens Skyld.
3) Begge foreenede til JEsu Ære.

Hvad det første angaaer, da er det nødvendigt, at bestemme rigtige Begreb om den Nød jeg taler om: Det er da altsaa a) ikke Nød, Mennesket modvillig paafører sig selv, en naturlig Følge af adskillige Synder. Der ere mange, som lede efter Brød, klage over Mangel, og vansmægte paa Veyen, og det er deres egen Skyld; Orkesløse, Forødere, Drankere; og

jeg sætter, om der nu traf en Gang i hvert Aarhundrede een af saadanne en uventet Arv, en uformodentlig Lykke; saa maatte man ikke sige: Denne Nød kom han i, paa det denne Redning skulle være ham desmeere behagelig. Jeg bør sige denne haarde Sandhed til den trængende Skare: At der gives en og anden, Gud skee Lov! dog vel ikke mange, som synes vente paa et Miracel, der lægger Hænderne i Skiødet, som om han vilde sige: Den rige Mand skal have nogen, paa hvilken at øve Barmhiertighed. Formastelige Tanke! at ikke saae om Vaaren, ikke sanke om Høsten, men da klage over et Uaar, eller da vente, Manna skal regne af Himmelen; det er at friste HErren din GUd. Men naar jeg har sagt dette, maae jeg heller ikke glemme at sige et Ord mod en og anden Formuendes Haardhed: Man er saa rask til at give den Trængende selv Skylden for sin Trang, og at giøre all Nød til Følge af [redacted]

[redacted]

: Vi faae, hvad vore Gierninger forskyldes;
enlunde maatte man da sige, at denne Nød var
or Frelsens Skyld, om en og anden nu og da blev
: af Nøden. Dernæst gives der Nød, som ikke er
aturlig Følge af Synd eller Daarskab, men en ab-
: b) Virkning af Guds straffende Retfærdighed.
er heller ikke om den vi her tale; Det er sielden
d udfører saadanne Domme paa Jorden, i det
dste sielden saa tydelig, at vi turde driste os til at
Dette var Synde-Straf fra HErrens Haand;
ndom fremblinker den dog, paa det ikke Jordens
ke Sønner skulle glemme, at de have en HErre
sig. Man maae dog billig frygte, hvor man seer
Synden moednes, Sæderne fordærves, GUd og
s Helligdom foragtes, Gienstridighed voxer, alle
and opløses, som vare lagde paa Lasterne; der moed-
ogsaa Straffen, Hævnen trækker sig sammen som
forderdensvangre Skyer, for at bryde ud til et U-
, for at frembringe almindelig ubodelig Nød. Vi
e leve sammen for at blive Vidner til noget deslige,
a, om ikke fer, lære af andres Skade: At det er
ærdeligt at falde i den levende Guds Hæn-
Ebr. 10. Vi have vel Exempler nok; Jeg behøver
ngan at nævne straffende Exempler, eller den umid-
are guddommelige Straf, ikke Syndfloden, ikke
oma og Gomora, ikke Pharaos Hær i det røde
, ikke Korœ Dathans og Abirams; men det Folk,
var rasende nok til at raabe, da de myrdede deres
ie: Hans Blod komme over os og over vore
n! Jo! det kom visselig; Der skeede intet Mira-
det gik gandske naturlig til med de romerske Vaa-
med Templets Brand, med Jerusalems Ødelæg-
, med Folkets Adspredelse, med deres Forsmædel-
se

se blandt alle Folk; Men hvo som ikke seer her Guds straffende Retfærdighed, han vil ikke see, og at tale Guds Ord til en saadan, det er at kaste Perler for Svin og Helligdom for Hunde. Men med alt dette er det dog ikke om saadan Nød man kan sige: At den kommer for Frelsens Skyld; Ney! den kommer for Syndens Skyld. Saadan Nød kan vi giøre Rede for; Men der er endelig c) Nød, som synes allene derfor at være kommen: At Guds Magt til at frelse, skal falde enhver i Øynene. Det, som udmærker saadan Slags Nød, er især disse tre Ting:

1) At fleere Omstændigheder sammenstøde, som ere ubeslægtede, og som Mennesket selv ikke har forberedet. Her var Stedet, et øde Sted, ingen Bye, uden Tiberias, intet Forraads-Kammer nærværende; Her var Tiden nær Paasken, Jødernes Høytid, da en Hoben usyret Brød maatte bages i Beredskab, og da Brød

[redacted]

var at bekomme: min Ven skulde just være saa at netop min Reyse-Kost skulde briste; Men er da min Faders Førelse, jeg vil ære hans skiulte , og naar det aabenbares, vil jeg dog maaskee Grund at sige: Han giorde det vel altsam-
Dernæst hører til saadan Nød, at 2) den læt-kunde være forekommet af Mennesker, om de hav-nkt derpaa, af GUd, om han havde vildet. Af nesker, om de havde tænkt derpaa: Et Par Dages kunde dog lættelig enhver føre med sig, om han tænkt paa at tøve et Par Dage. GUd kunde læt-forekommet denne Ulevlighed; JEsus saae den orud; Han kunde holdt Tale nærmere Byerne, kunde unddraget sig fra dem før; men han vilde give et Anledning til at aflægge denne Prøve paa deres til at høre Guds Ord, og siden selv aflægge Prøve it forbarmende Hiertelav og sin Guddoms Men-Kierlighed: Havde du været her, saa var min der ikke død, Joh. 11. Min Ven! dem ikke for ! Knurre ikke mod Guds Førelse! Det er gode nabe og tie til HErrens Frelse. Hist bortrykkes beste Aar Hovedet for en talrig Familie; Der du nok, GUd kunde have sparet en umistelig d; men vent nogle Aar, saa tør du maaskee faae den samme GUd giorde det for at forklare sig for all Verden, at han var de Faderløses og Enkers Dommer. Endelig er der og stun-en Omstændighed ved sagdan Nød: At Menne-gest giøres opmærksom paa den, naar den er gande-rlig; En Velgierning ofte, at vi ikke see den før endnu større, at vi da see den. Vi ledes frem, oden voxer alt som vi gaae, og vi see den ikke, fordi den er ubodelig. Dette er undertiden en Lyksa-

lang-

langvarig Frygt, martrende Qvaler skulle ellers ængstet os paa hvert Skridt. Havde Disciplene, havde Folket før blevet vaer deres Forfatning, de skulle ikke fulgt saa langt, ikke hørt med saadan Roelighed Guds Ord af JEsu Mund; Men nu var det og en Velgierning, at de, at Disciplene i det mindste, bleve giorde opmærksomme paa den yderlige Nød, førend Frelsen kom; Derfor disse Spørsmaal: Hvor kiøbe vi Brød, at disse kunde æde? Ingen følte Nød, ingen talede om Nød, ingen tænkte paa Nød, førend JEsus giør Anviisning, og uden denne Anviisning skulde ingen seet, ingen skiønnet paa Frelsen.

2) Men den Frelse som kom, var det vi dernæst skulle betragte: Den kommer altid for Nødens Skyld. Her vare Frelse-Midlerne ringe, næsten ikke værdige at komme i Betragtning: En liden Dreng bær Proviant for en Skare af Fem Tusinde: Fem Byg-Brød

[redacted]

skal give dem Mad i sin Tid! Der kommer end-
frelse fra Guds Haand, og den synes himmelsendt
en Trængende: Saadan er Velsignelsen af Havet:
ren har dette forud for Agerdyrkeren, han har
dning til meere at skiønne paa den GUd, som gi-
han kan ikke tilskrive sin Flid Velsignelsen, han
arbeyde Nætter og Dage, og faae intet, og med
dre Arbeyde kan en eeneste blid Dag skaffe ham
end nok for sig og Sine. Saadan er og den
, som nu og da tilfalder den Trængende fra glade,
ædige Medchristne; Dette raader han heller ikke
for; GUd har alle Menneskers Hierter i sin Haand,
an bøye dem, som Vand-Bække. Otte og Fyrre-
Rigsdaler uddeelte jeg i Gaar; Ingen af dem,
annammede hver sin Skiærv, kunde troe sig der-
erettiget, eller dertil selv at have biedraget i mind-
Maade; Det er alt Gaver fra den store Faders
nd, han aabner Hierter ved gandske modsatte Mid-
og frembringer den samme Virkning: Nu aabner
den Formuendes Hierte ved Glæde midt i Venne-
Den skiønneste Tanke, som nogensinde kan fødes
Giester ved et Bord, er denne: Medens vi sidde
og vælge mellem Retter, som best smage vor Ga-
have vi Brødre, Medmennesker, som denne Af-
ikke kunde dække sit Bord, mangen Enke, som dee-
et saadant Stykke Brød til sine mange Smaae,
jeg leeger med i min Haand, og hvoraf jeg levner
iskee meere end det halve. Jeg skal dog skaffe ved
Gave en saadan et tilstrækkelig Maaltid. Den
me Aften er Søemanden udenfor vore Skiær i Livs
e, medens hans Reedere ere glade ved Bordet;
den truer, og Haabets Stierne blinker ikke frem
nem Storm og Mørke, som giør et Løfte: Ræddes

jeg

jeg af denne Nød, saa vil jeg prise GUd min Frelser og jeg vil beseglc min Taknemmelighed med en Gave t den Trængende. Den samme Aften ligger den rig Mand under dødelige Smerter paa sin Sotteseng, o tænker den skiønne Tanke: Mine Lidelser ere haarde men mit Leye blødt, mine Opvartere mange, min Pleg overflødig; men end den, som lider det samme, me ligger paa Straae, men plejes af ingen, men døe vanrygtet; endeel af min Formue skal gaae hen til diss Korsdragere, og deres Forbønner skal nu give mig meer end Læge-Kunstens heele Forraads-Kammer. See! al dette er ikke Miracler; men den trængende Christen er kiender Guds Forsyn, og troer, det er Frelse, som kom mer for Nødens Skyld fra ham, som kan rædde af Nød.

3) Maatte kun baade Nød og Frelse forenes ti JEsu Ære! Philippus er jeg vis paa siden velsignede Nøden ligesaa meget som Frelsen; især at han blev

[redacted]

onning, naar hun frelste sit heele Folk, og denne
se var dog endnu intet Miracel; men det JEsus
de, var Guddoms Kraft. Ja! Konge skulle han
; men ikke saadan en Konge. For Nødens Skyld
han til Riget; men ikke for saadan Nød, som den
tten, men for en endnu større: Over Menneske-
ten var fældet Udryddelses Dom, dertil kom JE-
, at han skulde lide Dommen, bære Straffen, frelse
let; Derfor være han vor Konge, og vi give ham
en, endog naar vi giøres opmærksomme paa Nø-
Velsignet være mig, skal du tænke, hver Stund
gik i Mørket! Velsignet være mig den tunge Tid,
eg sukkede under min Synde-Byrde, da Synd
levende i mit Hierte, da jeg fik see den Afgrund,
ri den skulde styrtet mig; desbedre lærde jeg at skiøn-
paa JEsu Frelse og Salighed! Havde han ikke la-
min Siel blive hungrende, havde han ikke viist mig,
: liden Føde der var for den i Verdens Ørk, saa
jeg maaskee endnu med mit Siel skuldet træde
nning-Kage; Havde han ikke berøvet mig alt
d jeg havde at stole paa, saa havde jeg maaskee
t, jeg endnu kunde hielpe mig selv; Men nu kiender
i Sorg og i Glæde den samme: Min Velgiø-
naar han saarer og naar han læger, naar jeg hung-
naar jeg mættes, i Lys og i Mørk, i Mangel
Overflødighed den samme, den samme i Tid og
hed. Amen.

o. 19. — Femte Faste-Præd. 1790.

g vil give den i deres Haand, som have be-
et dig. Dette Løfte om Hævn fra Gud over

 grue-

gruesomme Fiender læse vi Es. 51, 23. Vi læse
dens tillige, hvor farligt det er at misbruge Over
ten mod den Svage, langt farligere end at trod
Stærke. Det er saare betænkeligt, at tilføye
Menneske paa Jorden hiertenagende Bedrøvelse.
der nogen i en afsides Hytte, forglemt af Verden
ladt af alle, og overgivet, som det synes, til sin
Plage, men han sidder der og sukker tungt over
du, som var Ophavsmand til hans Kummer,
som bedrøvede ham; da viid: du har ikke, du ka
faae frygteligere Fiende, end denne Afmægtige
hemmeligste Undertrykkelser have altid sit Vidn
oventil, og de Sukke, som synes qvalte, opstige
og de komme aldrig tomme tilbage. Hævnen hører
til, og GUd selv er det, som Propheten indfør
lende i vore Indgangs-Ord: Jeg vil give den
res Haand, som have bedrøvet dig. Til J

ik over. Prophetiske Billeder ere disse; men de ere
ærke, og betegne saadan tilføyet Vold, der ikke er
iertelig allene, men forskrækkelig tillige, hvor man
:dtramper sin Fiende i Støvet, som en Orm, og vil
ave ham all Ære berøvet. Det lykkes til en Tid;
ien Vee Tyrannen, naar Raden kommer til ham, at
rikke selv, hvad han iskiænkede for andre! Saa staaer
er i det foregaaende: See! jeg tog det Bægere,
voraf man raver, af din Haand; ja! min Grum-
eds Bægeres Bærme, den skal du ikke meere
rikke fremdeeles; men jeg vil give den i de-
es Haand, som have bedrøvet dig. Lignelsen er
igen af Gift, som iskiænkes for Misdædere. At ra-
ve, betegner Begyndelsen til de krampagtige Bevægel-
er, der ere Følger af Giften, og den Gift, som Hæv-
neren i de høye Himle i sin Grumhed iskiænker, den
saae være kraftig, og Bærmen, Bundfaldet af denne
Skaal, maae endnu være det kraftigste af alt; Men
enne Bærme af denne Gift i dette Bægere, den, siger
HErren, vil jeg give i deres Haand, som have bedrø-
et dig. Saa lever din Hævner, o Israel! og dine
aarer ere samlede og dine Sukke hørte, og du, hvo
u er, Folk eller Fyrste, som har bedrøvet Israel, tag
ed skiælvende Haand den forfærdelige Kalk; det skal
kke være borte, ikke forglemt, hvad du har giort mod
ndre, du skal visselig høste hvad du har saaet, eller
rikke selv hver en Draabe af den stærke Drik, du i-
kiænkede for andre. Hævngierrighed er ikke christelig,
et veed jeg nok, og Hævnen hører mig til, siger
HErren; Men den Undertrykte, som har ingen anden
ed Gud at klage sig for, kan dog vel heller ikke an-
et end føle Fryd, og siunge den guddommelige Retfær-
ighed en Lovsang, naar Giengieldelsens Ret kommer

den Gruesomme, naar GUd giver den, nemlig sin Grusomheds Bærme, i dens Haand, som bedrøvede ham. Der er kun een Slags Lidende, som ingen Medynk fortiener: Det er den Ubarmhiertige, som fandt Glæde i at bedrøve andre; Ja! den Huusbonde, som læmelig eftergav Ti Tusinde Punds Gield, straffer derimod Ubarmhiertighed, uden Skaansel, strax paa Stedet, Matth. 18. Men det jeg egentlig herved anmærker, er den Besynderlighed, at der dog kan gives Tilfælde, hvor en Christen kan være sig selv bekiendt, at han ikke ynker den Lidende, det er: hvor den Lidende just er den Mand, som hiemsøges af GUd, fordi han har bedrøvet andre. Denne er til all Medynk uberettiget, mod denne har Himlen erklæret sig, og paa hans Undergangs forfærdelige Dag istemmer Guds Kirke denne Fryde-Sang: Det er retfærdigt hos GUd, at give dem Trængsel, som trænge Eder;

[redacted]

dendes Ord: Skulle jeg ikke drikke den Kalk, som min Fader gav mig? Her ville vi see:

Drøvelsens Kalk i dens Haand, som glædede alle.

1) Den Kalk, som blev ham givet.
2) Hvorledes han tog og drak den.

1) Det er ikke enhver Nød, som fortiener at kaldes Kalk, et Vredes Bægere, en bitter Skaal, ikke disse selvgiorde Plager, ikke Gierrigheds umættelige Tørst, ikke Hovmods Smerte, naar det heder til en anden: Ven! sid bedre op! ikke Avinds Hierte-Nag, naar det lykkes for andre; Vi mærke derfor A) hvad der berettiger Lidelser til Navn af Kalk; B) og JEsu Lidelse frem for alle berettiget til dette Navn. Kun den Lidelse kalde vi med Rette en Kalk, som er a) sammensat, b) guddommelig, c) udmærkende, d) kraftig. a) Sammensat, eller i det mindste med Kunst og Flid tilberedet, troe vi den Drik at være, hvormed Kalken fyldes; Den indeholder ikke hvad man af enhver Kilde kunde ese; Der er et Bægere i HErrens Haand, siger Asaph, og Viinen er rørt, det er fuldt af blandet Viin, Ps. 75, 9. Til de største Gienvordigheder hører dette: At de længe beredes igiennem mange skiulte Forandringer, de samles fra forskiællige Kanter, de bestaae af meere end een Plage; I Klage-Brevet taler Jeremias i Jerusalems Navn: De kaldte, som til en Forsamlings-Dag, mine Rædseler over mig trindt omkring, Begr. 2, 22. Jobs Lidelse var en besynderlig Samling: Der var blandet Sorg i Sorg: At tabe paa eengang Formue, Børn og Helbred, det kunde kaldes en Kalk; Derfor klager han: Der ere Omskiftelser, ja en Hær imod mig, Jobs 10, 17. Dernæst maae Li-

delsen være b) guddommelig, eller rettere sagt: fra GUd; den behøver derfor ikke at være umiddelbar fra GUd. Endog hvad Onde Mennesker tilføye os, kommer fra ham; Maaskee HErren har sagt til Simei: Band David! Maaskee dette, efter Guds tilladelige Villie, just er mig tilsendt, som en Refselse, Ydmygelse; Men det jeg egentlig vil sige, er: At vi ikke bør kalde den Gienvordighed Kalk, som er en naturlig Følge af vor Daarlighed, at den Ødsle bliver fattig, Tyrannen forhadt, Drankeren syg, den Trættekiære indviklet i Fortrædeligheder; det kan man ikke kalde en Kalk; Men forfølges vi for Retfærdigheds Skyld, kommer Armod som en bevæbnet Mand og trodser all vor Vindskibelighed, eller kommer Sygdom og overfalder os midt i vort Kald, og begegner os med alle sine plagende Smerter; Velan! saa lad os kalde det en Kalk; ikke derfor sagt, at vi jo kunde have for-

[redacted]

[redacted]

mange bittre Skaaler; Hvad vi skulle kalde en Kalk, maae udmærke os fremfor andre Lidende. Saa maae g Lidelsen være d) kraftig, den maae virke paa sin Mand. Giften duer ikke, dersom den ey foraarsager Smerte. I vor Indgang hørde vi om det Bæger, hvoraf man raver; Min Meening er denne: Den Lidelse, der virkelig er Kalk for een, er det ikke for en anden: Forhaanelse af nedrige Mennesker, er vist nok bitter for den ærekiære Mand; men den Følesløse, Søvnige og Dovne bekymrer sig lidet derom; man maatte gierne spænde ham i Aag med Oxe og Asen, naar man kun ogsaa gav ham fuld Føde; Men den Lidelse, om virker kraftig paa sin Mand, den kan man kalde en Kalk. Døden, som forestaaer os alle, vil dog nok for de fleeste beholde dette Navn, den er alle Smerters sidste Virkning. Altsaa, hvor vi see en Døende, der see vi vor Broder med Kalken i Haanden, og vi bør tænke paa hvad skrevet staaer: Bægeret skal ogsaa komme til dig, Begr. 4, 21. Men nu vil det være let at see B) JEsu Lidelse fremfor alt berettiget til at kaldes en Kalk. Spørger man, om det som fyldte JEsu Kalk a) var sammensat, med Flid tilberedet, af fleere Ting blandet; behøver jeg da at svare, at det var besluttet i den Eviges Raad, at JEsus skulde lide, at dertil skulle biedrage den levitiske Gudsdyrkelses dybe Fordærvelse, Israels Forhærdelse og Blindhed, de ypperste Præsters Avind, Judæ Troeløshed? Behøver jeg at erindre, at hvad Adam begyndte med sit Fald, hvad hans Børn fortsatte ved deres Synder, hvad de endnu ikke fødde Slægter skulle paadrage sig ved Mishandlinger, med eet Ord, all Verdens Synder, hvad Straf der var bered i Helvede for enhver især, hvad Anklagelser Mørkheds Fyrste havde imod

 os,

os, og endelig hvad Guds retfærdige Vrede havde bestemt over os? Alt dette var samlet i den Kalk JEsus skulle drikke; dette kunde man kalde blandet Drik; det var i egentligste Forstand Guds Grumheds Bægeres Bærme. Til visse var JEsu Lidelse b) guddommelig, eller fra GUd; Han kaldes en Mand, plaget af GUd, og giort elændig, Es. 53. Lidelsen var saa langt fra nogen Følge af JEsu Forhold, at vi meget meere maatte troe, Naturen i en Hast var bleven forvendt: Den som bedrøver andre, faaer tilsidst all Verden imod sig, og derudi er intet underligt; men at han, som gik omkring og streede Velgierninger, og talede Trøst, og giorde Hierter glade, at han faaer Mængden imod sig, at Taknemmelighed har ingen Stemme til hans Fordeel, dette er meer end underligt, og vi see i alt dette den GUd, som saa elskede Verden, at han gav sin eenbaarne Søn. Og altsaa var JEsu Lidelse fremfor all anden en Kalk, og det saa

[redacted]

t traadde Persekarret, jeg alleene, og ingen
nd af Folket med mig, Es. 63, 3. Han skulde
navnkundig af sine Lidelser, han holdt snart op
ære iblandt Mænd, en Mand fuld af Piner,
en Smerters Mand; Ja! den Kalk han drak
ærkede ham tilfulde; thi i det han drak den ud med
Bærme, tildrog han sig Himlenes smilende Velbe-
, Helvedes fortvivlede Skræk, og frelste Synderes
edelse og Lovsang. Ja! kald hans Lidelse en Kalk,
en var d) kraftig, kraftigere end nogen hastig vir-
e Gift; Ja! hvo kan beskrive denne Kraft? Det
gen Kalk meere, det er en bundløs Afgrund, den
Forstand vilde kun flagre omkring paa dens Bred-
uden at turde vove sig ud paa Dybet. Det vi
staae, er lidet, det vi kunde beskrive, er det mind-
At skiælve og bæve, at bede og raabe, at svede
od, at bedrøves til Døden, at forraades af Judas,
ægtes af Peder, forlades af alle, at hudstrygges,
ekrones, korsfæstes og døe, er alt udmærkende nok
at kaldes en Kalk, og den fyldt til alle Bredde;
Bærmen, Bærmen, den see vi ikke; Hvad det er,
en Hellige blev giort til Synd for os, paa det vi
de vorde Guds Retfærdighed i ham, at den elskeli-
maae føle sin Faders Vrede, at han paa Kor-
e raabe: Min GUd! min GUd! hvi haver
forladt mig? Dette overgaaer all menneskelig
stand, og beviser kun desto stærkere for os, at JEsus
e drikke af Bægeret, hvoraf man raver. Vi
de denne bundløse Afgrund, og haste til at beskue
a) Hvorledes JEsus tog Kalken og drak den.
er stort at see A) hvad Betragtning Forløseren
de at bestride. Han vedste bedre end vi kunne tæn-
hvad Kalken var fuld af, eller hvad ham forestod

 at

at lide. Vi gribe ofte med Friemodighed til Bægeret, som rækkes os, fordi vi vide ikke, det er fuldt af Gift; og at denne Gift virker Døden; Vi trak vor Haand tilbage, om vi vedste alt, især om vi vedste det stykkeviis. Paulus vedste noget om Baand og Trængsel, som biede ham i hver Stad, men dog siger han: See! **jeg farer op til Jerusalem, og veed ikke hvad mig der skal møde,** Apostl. G. 20. Men JEsus vedste alt hvad ham forestod, det mindste med det meeste; ja endnu meere: Han havde allerede smaget den Kalk, han her taler om, og følt Virkningen, og den saa voldsom, at han endog bad: **Tag denne Kalk fra mig; dog skee ikke min, men din Villie!** Han havde allerede erfaret denne haarde Prøve: **Min Siel er bedrøvet indtil Døden.** Vi vide nok, at Døden maae være bitter, men hvor bitter, vide vi ikke, hvad os Dødens sidste Stund gier for Tanker mangelund. Lykkelige Uvidenhed! Den underholder vort

[redacted]

dende Betragtninger! Gid vi kunde fatte B) den Betragtning, som fik Overhaand! Gid jeg kunde beskrive a) den stærke Bevægegrund saa godt, som den herlige Beslutning! Nævne Bevægegrunden kan jeg i det mindste, skiønt ikke maale den i all sin Omkreds: Kierlighed var det, JEsu Kierlighed til sin himmelske Fader. Dette Ord: Min Fader gav mig, det seyrede, og det maatte; thi saadan havde JEsus lagt sin Plan fra det første Øyeblik af han tiltraadde sin Lidelse; Derfor siger han selv: Men paa det Verden skal kiende, at jeg elsker Faderen, og at jeg giør saa, som Faderen haver befalet mig; Staaer op, lader os gaae her fra! Joh. 14, 31. Mægtige Kierlighed! Her brød du igiennem! Min Fader, siger JEsus, gav mig Kalken; men Kierlighed til os laae endnu ogsaa indsluttet i Kierlighed til Faderen. Fader og Søn kunde let forenes; men Kalken var vores, fuld af vor Synd, vor Død, vor Straf; Kalken ikke drukket, saa vare vi evig forlorne, saa var der i Evighed ingen Draabe, hvormed at lædske sin Tunge. Drak JEsus ikke Kalken, saa kunde ingen anden, intet Menneske paa Jorden, ingen Engel i Himmelen. Vore Sieles Forløsning kostede saa meget, at den maatte ophøre evindelig; men Kierlighed fik Overhaand, og frembragte denne b) Beslutning: Skulle jeg ikke drikke den Kalk, som min Fader gav mig? Hvad skal jeg her meest beundre? Enten den stille sønlige Hengivenhed? eller det stærke uovervindelige Mod? eller den herlige Foreening af begge tillige? Naar var en Søn saa lydig? Naar erkiendte han endnu den for Fader, som rakte ham saa bitter Kalk? Forslaaer den fromme Isaach at sættes ved hans Side? Sandt nok, det er meget at han bøyer taalmodig sin Nakke under den faderlige

derlige Haand, og ledlægger sit roelige Hoved paa det frygtelige Alter; Men om Død var der dog endnu ikke talt til ham, og han syntes ikke have den at befrygte af Abraham. Men JEsus veed det, han kiender Beslutningen i det evige Raad, og dog beslutter han at drikke Kalken. Men enhver lydig Søn havde dog ikke saa meget Mod: Han vil, han tør tage Kalken og drikke den. Væk Peder med dit Sverd, og lær, at det sande Mod bevises ved Standhaftighed i Lidelser! Forfængelige Verden! du brammer med Seyers-Tegn, og taler høyt om Helte-Daad; men forsøg at lide, prøv Smerten først, som ingen Lindring kiender, ifør dig Taalmodighed, som et Pantzer, og slid det ud i Striden, lad dine Strids Dage blive mange, og din Plage hver Morgen nye; og siger du endnu: Skulle jeg ikke drikke den Kalk, som min Fader gav mig? velan! saa vil jeg kalde dig den Kiække. Men endnu [redacted]

Errrens Navn. Ved sin Død iskiænkede han en
k for os af sit Blod, og trint omkring Bægerets
edde staaer den Opskrift: Denne er det nye Te-
nentes Kalk i mit Blod, som udgydes for
er, til Syndernes Forladelse. Tænk paa Kal-
JEsus drak, hver Gang du gaaer til HErrens
ord! Han drak sin allene, men om den han skiænker
der, heeder det: Drikker alle deraf! Han drak
Kalk, og alle dine Synder og all deres Straf blev
s og ham tilegnet; Du drak af en Kalk, og all din
nd blev dig forladt, og all Christi Retfærdighed blev
Odel og Eyendom, og det evige Liv din Arves Lod
dit Borgerskab i Himlene. Men blev det din Lod,
drikke nogen bitter Modgangs Skaal, kom JEsu
rd ihu, og den Kalk han drak! Det være som det
, bør du tænke, den smager bittert for Kiød og
lod, denne stærke Drik, det er dog min Fader, som
v mig den, og Honning maae der ligge paa Bun-
n. Fat Mod, bliv stærk i JEsu Kraft, og tael hans
prog: Skulle jeg ikke drikke den Kalk, som min
ader gav mig! Men du, hvo du og er, om her ellers
nogen, og gid her var ingen, som ikke tager i Betænk-
ng, at iskiænke bittre Skaaler for andre, eller dog,
avidt det staaer til dig, at forgiste deres Glædskabs
Bægere, du, som glæder dig i hemmelige Undertryk-
lser, du, hvis lumske Efterstræbelser arbeyder paa
forstyrre din Næstes Fred, du, som hemmelig dra-
r til dig Nærings-Saften fra din vansmægtende Bro-
r, du, hvo du er, om her er nogen, viid: HErren
ger Bægeret, hvoraf man raver, og giver i
eres Haand, som bedrøve andre. Men, An-
ægtige! naar det sidste Bægere kommer til enhver af
os; O! maatte vi da komme ihu Kalken JEsus saa
senlig

sønlig drak, og hvorledes Dødens Bitterhed for os er bortveget! Tænk ikke da, min Ven! det er Gift du skal drikke; Ney! det er nok en bitter Drik, men det er kun en Sovedrik, og du skal vaagne for at vederqvæges af Vellystens Strømme; Siig da, min Ven! din Frelser til Ære:

Den Salighedens Kalk jeg skal
Af dine Hænder tage,
Og vandre giennem Bochims Dahl,
Som det kan dig behage;
See! jeg paakalder i dit Navn,
Og paa din Naade bygger,
Indtil jeg lander i den Havn,
Som evig mig betrygger. Amen.

No. 20. — Mariæ Bebudelses Dag

nedtrykkende Skiændsel for den Fader, som føler sig. Saa maatte de tænkt, saa tænkte de formodentlig, da Manoahs Hustrue, med et Ansigt, lysende af nye Glæde, møder sin Mand, fortæller ham et Englesyn, og Fortællingens Indhold var denne: "En Engel, siger hun, dog heller ikke blot en Engel, meere Menneskee lig, end den Skikkelse, i hvilken Engle aabenbaredes for Fædrene, en Mand da, dog ikke heller blot en Mand, omstraalet af saa megen Livsalighed, som man aldrig blev vaer hos den herligste af Adams Sønner." En Guds Mand kalder hun ham, han bebudede, at hun skulle føde en Søn, foreskrev hende Love, medens hun bar ham under sit Hierte: At hun ikke skulle drikke Viin eller anden stærk Drik, og ikke æde noget Ureent; Han skulle være en Guds Nazi-ræer af Moders Liv, og han skulde begynde at frelse Israel af Philisternes Haand, Dom. 13. Manoah, som enten ikke kan troe for Glæde, eller som ogsaa ønsker at blive fortroelig med himmelske Syner, giør et Knæefald for Himmelens og Jordens Behærsker, og dette er hans Bøn: HErre! kiære! lad den Guds Mand atter komme til os, som du udsendte, at han kan lære os, hvad vi skulle giøre ved Drengen, som skal fødes! v. 8. Den Evige bønhører; Den samme Skikkelse aabenbares for dem begge. Manoah, dristigere end hun, som skulde blive Moder, lader sig ikke nøye med Igientagelsen af samme Tilsagn, men giør endnu nogle Spørsmaal: Hvad Drengens Viis og Gierning skulde være? samt hvad dens Navn var, som talede med dem? hvortil Svaret: Hvi spørger du dette, om mit Navn? Det er: Underligt. Manoah byder ham til Giest, han forsmaaer det; Han befaler Manoah at ofre. Manoah

noah adlyder: Han bringer paa Klippen Veeden, e
Bukke-Kied og Mad-Offer. Nu traadde han nærmer
hen, han, hvis Navn var, Underlig, og forretted
selv Ofringen, og heeder det: Han giorde det under
ligen; men Manoah og hans Hustrue vare Til
skuere, v. 19. Nu kom Ild heroven ned og fortære
de Offeret, og i den opstigende Lue opsteg og forsvand
den, som havde baaret det glædelige Budskab. D
kiendte Manoah Engelen, og at det var meere end e
Engel, troede han nu; thi sagde han til sin Hustrue
Vi døe visseligen; thi vi have seet GUD. Saa
ledes vilde den uskabte Engel, Guds Søn af Evighed
stundom aabenbare sig for Fædrene, og vise dem e
Glimt af den Morgenrøde, som paa denne Dag skul
de frembryde over Israel. Saaledes forud sagde
Samsons Fødsel, som blev Philisternes Skræk ved si
Styrke, som begyndte at afryste Aaget, i hvis Bedrif

[redacted]

Vi læse i disse Fragmenter talende Forbud for denne Bebudelses-Dag, vi føre deres Erindring med os ind i Textens Udvikling. Vi ville, til Hoved-Materie, betragte

Den store Bebudelsens Dag,

og giøre os den høytidelig ved disse trende Spørsmaals Besvarelse:

1) Hvad er hans Navn, som bebudes?
2) Hvad skal hans Viis og Gierning være? og
3) Hvad skal der giøres med den Dreng, som skal fødes?

Spørge vi først: A) Hvad er hans Navn, som bebudes? Da bør vi atter erindres om a) Dristigheden af Spørsmaalet, og b) hvorvidt det kan besvares. Spørsmaalet er dristigt, og dette beroer paa den Spørgendes Meening; thi intet var uskyldigere, end at spørge en Fremmed om hans Navn; men hvad vide vi da, naar vi ikke vide noget meere end dette? Forend Maria kan spørge i Texten, siges det hende: Hans Navn skal du kalde JEsus; Men naar Manoah spørger i Texten, er det dristigt, og af Svaret kan vi see, at hans Meening har været, hvad vores Meening saa tit var med det samme Spørsmaal, nemlig: Hvem denne Person er, hans Herkomst, hans Natur, hans Ærinde? Manoahs Meening har været: Siig mig: Er du en Prophete, eller en Engel, eller en GUD? Vi fortænke ikke den Spørgende; Maria i Texten giorde et Spørsmaal af samme Indhold: Hvorledes skal dette gaae til? og vor Fornuft er strax færdig at spørge om det samme; Spørsmaalet er dristigt, Dristigheden en Feyl, men Feylen tilgivelig. Hierte-Kienderen seer vor Hensigt. Spørge vi, for at lære, udfritte vi nøye alt om en Sag, fordi den er os vigtig og kler, saa kun-

ne vi vel vove os for langt frem med vor Vide-Beg
lighed; men den gode Fader skiænker sine Børn de
Dristighed; Spørge de om det de ikke maae vide,
kunde fatte, saa fyldestgiør han dem vel ikke; men
straffer dem ikke heller, han fortørnes endnu mind
Men byder han dem en Gave, lover dem en Velg
ning, og de af en vrangviis Stolthed eller Indbildn
om deres giennemtrængende Forstand forsmaae Gav
og spørge, som Israel i Ørken om Manna: Hvad
det? saa er det dristigt, dumdristigt, en Utaknem
lighed, som straffer sig selv. Kom hungrende
fremmed Land, see der Indbyggerne glade ved de
Bord, den giestmilde Huusfader byder dig af Retter
du spørger: hvad det er? Det lader sig høre; men
som det er dig ubekiendt, dersom man ikke i Land
Sprog kan besvare dine Spørsmaale til Fyldestgiø
se, Kiere! sig mig: hvad giør du da? Gaaer du

[redacted]

ning; men tillad os, vi andre, som i Troens Eenfoldighed modtage den af vor hulde Faders Haand, tillad os at tabe vor Agtelse endog for din Forstand! Sæt: Vi stode i Sauls Leyr, vi saae og hørde Goliath i Egedalen; Skræk betog os alle, ingen af de vældigste og best væbnede Krigere turde møde ham; Hyrden David vil gaae med en elændig Slynge; Hvad gjøre vi nu? Tiltale vi ham i Politikens kolde Sprog: Hvo er du? og hvor tør du bilde Mænd ind, at du vil seyre mod Kiempen? Du træder ikke ned til Drenge-Leeg, vi tillade dig ikke et Skridt, som maatte vidne om, at vi vare kortsynede; Vi bevare dig blandt andre vanvittige Daarer, og overgive os heller til Philisterne paa Naade og Unaade; Ney! vi ville heller elske, heller takke, heller velsigne ham, som gaaer, hvor ingen anden tør og kan. Dette Mod, ville vi tænke, kommer fra en høyere Haand; hvo veed, om ikke den samme Haand virker med paa en for os ubegribelig Maade? Men saaledes ville vi tænke om GUd, som sendte sin Søn, og om den Søn han sendte. Og naar nogen spørger om hans Navn, som Manoah spurgte, da lader os see B) hvorvidt det kan besvares. Mit Navn, sagde den Guds Mand i Texten, er underligt; ikke at han virkelig heed Underlig; men mit Navn lader sig ikke udsige, ikke fatte, der er ingen Benævnelse, som tilfulde beskriver mig. Ikke desmindre var dog dette Svar naadigt; det ydmyger Fornuften, men opmuntrer den tillige; det bortviser den ikke fra at grandske, fra at tænke; det er ikke, som naar Fyrsten giver en Fest i sit Pallads, og sætter Vagt for sine Porte, at ikke den ringere Almue maae trænge ind for at see Herligheden nær hos; Ney! tvertimod, er din Meening, din Hensigt ydmyg, lærvillig, saa træd kun

nærmere, see kun nøye, spørg kun alt hvad du kan, din Belønning skal blive Grandskerens Belønning: Du skal lære at beundre. Jo nærmere JEsus kiendes, jo meere beundres han; Saa er det med alt hvad som hører GUd til; naar tvertimod de menneskelige smaae Sager, vore Kunsters Blændverk; de jordiske Herligheders magiske Lygte beundres meest, jo meere man seer dem langt borte, jo mindre man kiender dem i Grunden. Nær hos er det Forfængelighed og Aands Fortærelse; nøye veyet, findes alting læt, og all Forundring svinder bort, som Dug for Soel. Derimod alle Guds Egenskaber, ja endog det som er os nærmere, alle Guds Gierninger, opvække meere Forundring, jo nærmere de beskues. Hvad siger meenige Mands Forundring over Firmamentet? Han finder Solen herlig og skiøn, den blide Maane behager ham, de smaae Stierner synes ham at være mangfoldige gyldne glim-

igt, og derfor, da det er os tilladt, saa nok
maal, Manoahs Spørsmaal:
Hvad skal Drengens Viis og Gierning
Dette Spørsmaal er mindre dristigt, og lader
besvare. Drengens Viis; det er: Hvor-
hans Person udmærke sig? Texten svarer:
skal blive stor; stor a) over alle, b) for
alle. a) Stor over alle. Ja! nævn hvad
u vil, eller kunde du samle alle ypperlige Mænd
r sande Store hos dem, saa kunde du endnu
ed maale den eene JEsu Christi Storhed.
Nidkierhed, Arons Talegave, Josvæ Mod,
Styrke, Jobs Taalmodighed, Salomons
, Eliæ Aand; Tænk dig disse Storheder hos
, saa udgiør det endnu ikke din Messias. Jeg
vilse dette stykkeviis, ikke blive vidtløftig;
il Exempel nævne Samson, siden jeg dog har
ne Kiæmpe ind i min Tale; Han sønderrev
og fandt Honning i dens Aadsel. JEsus
er Mørkhedens Magt, over selve Døden, for
er Mad af Æderen og Honning af den
Samson begyndte at frelse Israel af Phili-
ig; JEsus begyndte ikke allene, men fuldende-
os alle fra Synd, fra Død og fra Satans
len det jeg her anmærker, er: Hvo der kalder
or? Døberen, som ogsaa anmeldes i Texten,
ndhed Guds Kirkes store Mand. Det siger
ar JEsus kalder ham den største, som var
vinder; Men hvad siger da Johannes Vid-
m Christo? Han er den, som skal komme
, som ogsaa haver været for mig, hvis
nge jeg er ikke værdig at opløse, Joh. 1.
i Texten vidner Over-Engelen Gabriel: Han

skal blive stor. Vi her neden, Døberen selv, ere kun vante med smaae Ting, vi kunde lættelig kalde det Maadelige stort, i Forhold til det Mindre; men Engelen, som kommer fra Fuldkommenheders Land, hvor alting er stort, alting lyksaligt, alting herligt, naar han siger om den Dreng, som skal fødes: Han skal blive stor, saa maatte han blive stor over alle; Man maatte de haabe forud hvad Paulus vidnede siden: I hans Navn skal hvert Knæe bøye sig, deres i Himmelen, paa Jorden og under Jorden, og hver Tunge skal bekiende, at JEsus Christus er en HErre til Gud Faders Ære, Philip. 3. Men naar du nævner de Store paa Jorden, bliver du ikke altid glad; stundom farer du tilbage, gaaer af Veyen, skiuler dig i en Klippens Rift, at ikke en eller anden Jehu Nimsi Søn skal lade sine Vogn-Hiul rulle over dit Hoved. De Smaae nedtrædes stundom, hvor de Store fare

[redacted]

som, en Ting kan være stor for dig, du kan beundre, men enda være kold, enda ligegyldig; men er den Ting eller den Person dig kier, dig vigtig, dig vedkommende, saa bliver han størst i dit Hierte. Du kan gierne skiænke det din Fornufts kolde Biefald, at Joseph var den store Mand, som oprettede Forraads-Huuse, underholdt et mægtigt Rige i syv mavre Aar, men du er ingen Ægypter, og den veldædige Borger er større i dit Hierte, som med sin runde Haand reddede dig og din trængende Familie i Nødens Tid; Dersom du faaer bekiendt med din Mund og troet i dit Hierte, at GUd opreyste JEsum fra de Døde, da er du salig, Rom. 9, saa kan JEsus blive stor i alle, saa maae han blive stor i dit Hierte, om hans Storhed skal gavne dig, og da er intet ham vedkommende dig ligegyldigt, da spørger du flittig: B) Hvad Drengens Gierning skal være? du lærer nøye at kiende JEsu Kald. Texten siger: Han skal være Konge over Jacobs Huus evindelig, og der skal ingen Ende være paa hans Kongerige. Glimrende var denne Tilsagn for Maria, det maatte den være, lys nok for at lære hende, at dette skulde være den længe ventede Messias; Men her vare endnu, her maatte være Skygger omkring Sandheden. De skulde ikke lyve, disse Billeder, men de skulle være Billeder, for at skiule det som Maria endnu ikke kunde taale at høre. For os ere alle disse Spørsmaal besvarede, som Engelens Ord gave Anledning til; Vi vide nu, at JEsus skulde blive og blev en Konge, men hvis Rige var ikke af denne Verden; en Konge, men som skulde forhaanes med en Torne-Krone, førend han blev kronet med Hæder og Ære; en Konge, som skulde oprette en Stat, men som skulde giøre det underlig; Maria paa

 Gol-

Golgatha skulde staae og see det, men endnu ikke forstaae det tilfulde; en Konge, som skulde føre Strid, men stride ved Lidelse og seyre ved at døe; en Konge, som skulle herske over en vis Klasse Mennesker, som her kaldes Jacobs Huus, men som her bemærker det aandelige Israel, sande Troende, de være sig Jøder eller Græker, Tienere eller frie; en Konge, men som aldrig skulde ophøre at leve, aldrig ophøre at herske, altid have sit Rige paa Jorden, og, naar Jorden forgaaer, fortsætte sit Regimente igiennem all Evigheds Evighed, der skal ingen Ende være paa hans Kongerige; Riget og Magten og Æren skal høre ham til. For os er alt dette besvaret; Vi vide da at fraskille alt det Forfængelige, alt det Skrøbelige, alt det Skrækkende, som Erfarenhed nogensinde fandt Grund til at foreene med Begrebet om Konge og Konrige. Konge, var stundom paa Jorden kun en Mand,

3) Hvad skal der giøres med Drengen, som skal fødes? Vi skulle A) Hylde ham i Dag, B) elske, adlyde og troe paa ham alle vore Lives Dage. A) Hylde ham i Dag. a) Enhver, som endnu ikke hører til hans Rige, sværge ham Troeskabs Eed, om vi ikke have giort det før, det var den beste Gierning for os selv, vi endnu havde giort, den beste Grundvold vi kunde lægge til timelig og evig Lyksalighed. Ogsaa jeg er en af dem, som i Dag have Befaling at bebude, som i Dag tage Ordet af Engelens Mund, og udraabe JEsum for Konge; Ogsaa jeg er en af dem, som fik dette skiønne Kald: Siger Zions Datter: See, din Konge kommer til dig! Han har ogsaa Lyst, denne Konge, til nye Erobringer, til at udvride sit Riges Grændser; O! maatte det lykkes hans Tienere, at vinde nye Undersaatter! Maatte du, som gaaer i Syndens Lænker, bryde dit forsmædelige Aag! JEsus byder dig den sande Frihed; JEsus vil kun een Tvang i sit Rige; Han vil kun bringe det derhen, at vi kunde sige: Christi Kierlighed tvinger os. Ja! b) I! som høre til hans Rige, fornyer ham Eders Hyldings Eed! Denne fæstlige Dag indbyder Eder. Vore Løfter blive kolde, naar de blive gamle. Om Gabriels Bebudelse have I hørt forend i Dag; Men var det Eder nogensinde et gladt Budskab, o! maatte da Aandens Ild herovenfra falde ned paa Eders Bøn-Offer! Maatte denne Bøn endnu i Dag opstige levende fra mangt et Hierte: HErre! Kiære! lad den Guds Mand atter igien komme til os, at han kan lære os hvad vi skulle giøre med den Dreng, som skal fødes? Vi høre ikke for tit det, som er os glædeligt; Hver Mand, som frygter Gud, fornye Løftet med Josva; Han giorde det heller ikke første Gang, da han

sagde:

sagde: Jeg og mit Huus, vi ville tiene HErr
Herlige, forædlende Følelser! I, som under hellig
dagt opløfte min Siel, værer mig velsignede, kom
mig ofte tilbage, I ere mig som Guds Engle: I
mig intet nyt, men I giøre mig de før bekiendte H
rens Løfter saa kiære, saa vigtige, saa indlysende,
om jeg hørde dem første Gang; Men ach! jeg v
I ere forbiegaaende, I forsvinde, som hin Engel i
opstigende Lue; Men naar I ogsaa ere borte, h
rester mig da? Hvad skal der videre giøres med D
gen, som skal fødes, med den Konge, jeg har hyl
Vee mig, om jeg, som paa Hyldingens Dag, ist
mede med: Lovet være dem, som kommer i H
rens Navn! om jeg nogle Dage efter blandede
Stemme i disse Afgrunds Røster: Korsfæst, K
fæst! Ney! jeg veed hvad jeg har at giøre: Jeg
B) alle mine Livs Dage elske, adlyde og troe paa h
a) Elske. Ja! det er Hiertets Sag; det er ikke

[redacted]

egen, som en synderlig Ting. Og er der da Gnist af Liv i din Barm, hvad gielder, det skal lykkes dig at opvække den indslumrede Kierlighed, du skal sige med Bruden: Medens Kongen var i sin Kreds, gav min Nardus sin Lugt. Og da, hvor let b) at adlyde? Da finder du, at hans Bud ere ikke svare, og i Sandhed Lydighed er bedre end Offer. Borgeren, som troelig adlyder Fyrstens Love, er bedre end den Gienstridige, som griber sig an paa en Fødsels-Dag, og anretter kostbar Festlighed. Seel! jeg er HErrens Tienerinde, sagde Maria, og det var ingen tom Høfligheds Erklæring, men et Lydigheds Offer. Og endelig, hvad bliver det dig da c) at troe paa ham? Det samme som at eye ham; Din Tillid voxer og udfylder alt det Tomme i din Siel; At troe paa JEsum, det er at være salig her allerede, at troe paa ham, er at see ham, og du skal saa langt fra forskrækket over dette Syn sige med Manoah: Vi maae visselig døe, at du meget meere skal holde dig til dette Kongens Æres-Ord: Hvo som lever og troer paa mig, han skal aldrig døe, hans Død skal være Fødsels-Dagen til et evigt Liv, til at leve og glædes for hans Ansigt i hans evige Herligheds Rige. Amen.

No. 21. – Siette Faste-Præd. 1792.

I tænkte Ondt imod mig; GUd tænkte at vende det til Gode, for at giøre, som sees paa denne

Dag,

Dag, at holde meget Folk ved Live.
uden min Erindring, vide de fleeste, at disse O
læses 1 Mose B. 50, 20, ere Josephs Ord
Brødre; Ogsaa denne Mands heele Historie er
derholdende, og derfor saa bekiendt, at det vel
verflødigt, ligesom det vilde blive for vidtløftig
fortælle den; Kun den skiønne Text til dybe
ninger vil jeg anmælde, hvorledes Guds faderl
syn, af det Onde som skeer, veed at uddrage d
ste Virkninger. Meget og mangfoldigt er de
som tænkes, tales og giøres i denne syndige
Intet deraf behager den gode GUD; men han
det; men han er mægtig saaledes at tillæmpe S
at sammenlænke Tildragelser med Tildragelser,
uden at berøve fornuftige Skabninger deres F
dog giør det saa, at de handle tvert imod der
sigt, at de lægge Grundvold til Lykke der,
[redacted]

Uorden, vil dog enten Tiden eller Evigheden lære os, at Guds skiulte Haand var i Værket, og at hans Navn tilsidst skal æres i alle Ting. Og hvor vi finde saa kiendelige Fodspor af Guds Forsyn, som i vore Indgangs-Ord, der glæde vi os, som ved en funden Skat. Vi sætte os som Øyenvidner til de Mishandlinger, som bleve mod Joseph udøvede: Gruesomme Brødre! ville vi da have tænkt, til hvilken Skiæbne overantvorde I denne Uskyldige? Kan dog den leede Avind saa reent vanskabe de menneskelige Hierter? Er det Josephs Brøde, at han er ypperligere end nogen iblandt Eder, at han af Anseelse er den skiønneste, ved Viisdom den klogeste, i Pligter mod sin Fader den lydigste? Ja! Menneske-Stolthed har soeret ethvert Fortrin hos andre evigt Had. Men sælge ham til ismaeliske Kiøbmænd, hvilken Handling! Sælge Mennesker for Penge, evig Skiændsel baade for den som kiøber og sælger! Sælge Isachs Afkom til Ismaels, den frie Qvindes til Tieneste-Qvindens. Isach og Ismael vare ligesaa lidet Venner, som deres Mødre, Sara og Agar, og deres Afkom ville neppe blive det. Vi maatte fældt Taarer ved Josephs Vanhæld; Arme uskyldige Dreng! maatte vi have tænkt, du rives bort fra en øm Fader, af din Families Skiød, du gaaer over fra Frihed til Trældom, blandt Fremmede skal du vandre, intet venskabeligt Raad skal leede dine Trin paa den slibrige Bane, du skal mishandles, og ingen skal ynke dig, du, som var saa meget bedre Skiæbne værd, du, som gav din Fader saa stort et Haab om dig, du, som bar i din Siel dette Spire-Frø, som, bedre dyrket, anderledes opelsket, lovede med Tiden et Træe, der skulde blevet Markens Ære. Saa tænke vi Kortsynene, og vide ikke, at dette var det første Trin til hans Lykke; At han, der selv blev

folgt,

[redacted]

folgt, som gangbar Vahre, skulde oplive og styr
heelt Riges Handel, at mange Tusinde Mennesker
selve disse umenneskelige Brødre skulde skylde ham Li
Gud tænkte ham det til Gode, hvormed Menne
vilde skade ham. Gud agtede ham for et udvalgt I
skab til at holde meget Folk ved Live. Saa
da Allskens Ondskab intet imod den algode Gud; S
maae den indbildte Kloge lægge stærke Planer til at
bryde det Gode, og det maae synes at lykkes for
første; men Gud er Bygmesteren, der opfører paa
inerne af de adspredde Deele et Tempel til sin Ære
Dyrkelse. Med disse Tanker vender jeg mig til
Text: Om ypperste Præsten, om Caiphas vil jeg t
om den Caiphas, som havde givet det Raad: At
var godt, at een døede for Folket. Men til
Ende vælger jeg min egentlige Text af Joh. 11 C.;

[redacted]

[redacted]

ge, A) Naar de, som her, synes at love et stort
e; B) Naar de komme fra en Mand af Indfly.
; C) Naar de gielde uskyldigt Blod. Onde Raad
eest farlige, A) Naar de synes at love et stort
. Et ondt Raad, som har ingen Sminke, bliver
ttteligen af alle biefaldet. Her var nu et samlet
d, det store Synedrium. Lazari Opvækkelse fra
de havde virket alt for meget, og JEsus var der-
leven alt for stor til at taales af Folkets Overster.
ar ude med dem, om han fik Overhaand, om han
ed at giøre Fremgang. Man skammer sig ved
e, som det er til; Avind sagde aldrig denne sin
ens Meening: Det giør mig saa inderlig ondt,
nne er større end jeg; men den sagde ofte: Denne
r vel ikke saa stor, som han synes. Dette lod sig
heller her sige; thi om Miraclet var ingen Tvivl,
ts Storhed kunde ingen nægte. Nu, saa er der
n Udvey; Man maae søge at vise: at dette eller
store Gode kan have onde Følger. Herfra he-
te den listige Politik ofte sine Anlæg til at styrte
fortiente. Ikke Caiphas, men de øvrige fornem-
Raadet, sagde alle med een Mund: Hvad giøre
hi dette Menneske giør mange Tegn? Der-
vi lade ham saaledes giøre, skulle alle troe
ham, og de Romere skulle komme og bort-
baade vor Sted og Folk, 47, 48 v. Avind
tid Ulykkers Prophetinde, den seer altid meere
ndre, og længere frem i Tiden, og finder altid
og gode Folk farlige, og Faren forfærdelig stor;
yver saa længe, til den troer det selv. Og maa-
vare der blandt dem, som sagde dette, nogle, der
e, at deres Slutning var rimelig; Men var den
Skulde nogen upartisk og klog Mand virkelig

troe

troe, den var det? Lad JEsum blive en nye Religions-Stifter, om man saa vil kalde det, lad alle troe paa ham; hvad bekymre Romerne sig om Israels Troe? Det var dem ligegyldigt, enten Jøden antog Moses Lære-Bygning, eller Christi, og neppe engang ligegyldigt, dersom de kiendte den heele Lov og det heele Evangelium; thi Mose Lov forbød Folket at betale Skat, 5 Mose B. 17, til hedensk Ovrighed; Men JEsus sagde: Giver Keyseren det, som Keyserens er; Og overalt, Israel havde under Romerne Religions Frihed, og kunde giere og lade i Kirke-Sager hvad de vilde; Derfor sagde den romerske Lands-Herre siden noget rigtig: Tager I ham hen, og dømmer ham efter Eders Lov! Joh. 18. All denne Skræk altsaa, denne romerske Krigs-Hær, og denne Folkets Bortreyse, og denne Stæders og Lands Ødelæggelse var gandske og aldeeles indbildt, digtet, og enten Virk-

[redacted]

[redacted]

ōde; man kiøber det ofte dyre, ofte med man-
nde Menneskers Blod, og kan det her erholdes
opofre et eeneste uroeligt Hoved, saa var det vist
Gode. Man taler saa meget om Hyklere i Re-
i, og der gives desværre! men der ere nok ulige
g farligere politiske Hyklere, hvis Skalkheds
r det Almindeliges Vel og Fædrenelandets Kier-
enhver smaa Projectmager skriger om truende
, og udkrammer sit dyrebare Anslag, som en
heds Kilde for Riger og Lande. Alle de øvrige
et see Faren, men Caiphas seer Frelsen, og alt-
les hans Raad at love et stort Gode. Hertil
: B) At han var en Mand af Indflydelse. Han
te Aars ypperste Præst, altsaa ikke alleneste den
Mand i dette lærde Selskab, men ogsaa den,
rd havde Vægt i Kraft af hans Embede. Naar
ab er udrustet med Magt, saa er den farlig, har
rstand og Kloqskab tillige, er den endnu værre.
phas enten virkelig var det, eller dog var almin-
nseet for at være det, slutter jeg af det dristige
, i hvilket han tiltaler det heele Raad: I vide
tet, ey heller betænke I. Dette var vel en
Tale, en uforbedelig Stolthed, en Grovhed,
'e lod sig undskylde; men neppe havde dog allige-
iphas, omendskiønt han var ypperste Præst, vo-
a, med mindre han havde vidst, at man i det rin-
msaae ham for en Mand af Indsigter; I vide
ntet, nemlig i denne Sag, I see nu ingen Ud-
I ere aldeeles raadvilde: Ey heller betænke I;
: I kunne ikke befinde Eder, og falde paa det,
saa soleklart, saa ved Haanden, saa lige frem.
andhed, han talte som den, der havde Myndig-
og brugte sin Indflydelse til at udmærke sit Aar.

R Han

Han vilde ikke være ypperste Præst omsonst; har h
det første Ord, saa vil han og tale et stort Ord, og h
farligt hans Raad, da det C) gielder uskyldigt Bl
Ethvert Raad er betænkeligt, naar det skal koste Bl
en Døds Dom er en Sag af Vigtighed; at berøve
Menneske Livet, er en Handling, vi ikke kunde gi
om igien, ikke godtgiøre, om den er ilde giort, ikke
statte med alt hvad der er i vort Eye. De Mægt
paa Jorden, som raade for Liv og Død, Domme
som skulde kiende i Livs Sager, vee dem, naar de a
Liv ringe, og især, om de ofre uskyldigt Blod! Bl
skyld over et Land er en Gield, som henstaaer en
uindfordret; men den udpantes engang med Rent
Rente. Var Nicodemus nærværende i dette Ra
som han rimeligviis var, saa gad jeg have læst i h
Siæl, hvilke Ulykker han saae i Møde, som Følge
ypperste Præstens Raad; Han var blandt JEsu V

iphas! du raader ilde, og det heele Folk forvaa
. Jeg seer den Afgrund aaben, hvori du ned-
dig selv, hvor du drager med dig den hellige
, det herlige Tempel, og det arme Folk, som dog
til vor fortrinlig Guds Folk paa Jorden. Saa
r. formodentlig Nicodemus tænkt; Men Guds
r ere ikke som vore Tanker, og Evangelisten Jo-
s lærer os i Texten:

1) At GUD stifter stundom ved saadanne Raad
dig Lyksalighed. Vi see her: A) Hvad Deel
har i Anlægget, B) hvilket Udfald, over For-
ing, han deraf udbringer. A) Han har Deel
gget, og det a) baade i Tanken, som tænkes, og
Ordene, som tales, og i c) den Persons Indsky-
som tænker Tanken og taler Ordene. a) In-
den een af Guds Aand veyledet og indblæst Skri-
kunde forklare Caiphas Ord, saa som Johannes;
te har Johannes ikke heller af sig selv; Men nu
igen: Dette sagde han ikke af sig selv; men
in var det Aars ypperste Præst, spaaede
Der er intet, Mennesket raader mindre for,
n første Tanke i Siælen; den kommer stundom,
veed hvor fra; men at prøve, at biefalde eller for-
den, det er Menneskets Sag; Vor Naturs For-
lse forsyner os med de fleeste onde Tanker; Kun
Guds Naades Biestand kunne vi adsprede dem.
rkelig Prophetie er af GUD, men enhver Prophe-
først i Tankerne hos Mennesket, forend den kom-
em i Ord, talte eller skrevne. Men har da Cai
ikke Tanken af sig selv, og er den i høyeste Grad
gruesom, uretfærdig; er det da GUD værdigt,
e indskudt Caiphas denne Tanke? Ney! Am-
je! dette var endog en Guds Bespottelse at tæn

 ke,

ke, og Caiphas selv var alt for stolt af sit Raa
ville skylde andre end sig selv denne sorte Tank
Fødsel. Er Caiphas en god Mand, har h
mod JEsum, har han samlet Raadet for at pl
for at stifte Orden, saa indgiver aldrig GUd h
nogen i lige Tilfælde en ond Tanke; Fra den G
ondt ikke komme, men kun det Ondes Bestyrels
perste Præsten bar med sig op i Raadet den ond
til at skade Christum, det meest bestemte og op
Had mod Christi Person. Her ledes nu om
om en anstændig Titel paa den Misgierning, n
rede havde Lyst til. Denne Ondskab tilhører C
gandske egendommelig; Nu styrer en høyer
disse onde Tanker saaledes, at Mandens egen
større, vigtigere end han selv tænkte, at den et,
vidende, gandske prophetisk, og nu skal den
frem i Raadet, nu skal den oversættes i Ord;

godt for os ypperste Præster, at dette Menneske ryddes af Veyen; thi han formørker os, han seer lige ind i vore Rænkers, vor Gierrigheds, vor Stoltheds Planer; Men nu propheterede han, uden at vide det: nu læse vi det menneskelige Kiens Frelse i disse Ord: *Det er godt, at et Menneske døer for Folket*; ja til visse godt, denne Gang det største Gode. Døds Dom var fældet i den evige Retfærdigheds Lov; Døden var Syndens Sold; Det gandske Folk skulde omkommet, ikke falde for Sverdet. Dette var for lidet; men forskydes, men evig fortabes, dette var meere, ingen overhængende Fare saa stor, som denne, og her var Maaden at afvende den: Et Menneske døe for Folket, ikke ligegyldigt hvilket Menneske; Ney! just som Caiphas ville have det; dette Menneske, han og ingen anden skulle kunde frelse fra den evige Død, ved selv at døe. Lad Barrabas døe, han kan have fortient det; men det nytter ikke, uden til Exempel og Skræk. Lad to Røvere korsfæstes; det frelser ikke Folket, uden fra disse Røveres Overlast; men eet Menneske, dette eene Menneske, er alleene stor nok til at døe for Alle, til at forsone med sin Død den fornærmede Retfærdighed. Arme Caiphas! du veed ikke selv, hvor meget du har sagt i disse Ord; du er som den Blinde, der bær de skiønneste Malerier; Du taler Ord, som ere dig selv en Døds Lugt til Døden, men os en Livs Lugt til Livet. Det er godt, siger du; O! du veed ikke hvor godt det er; Det er saa godt, at vi, som troe paa JEsum, kiende intet større Gode; Denne Død du der taler om, er vort Liv, vort Haabes Anker, vor Troes Grundvold, vor Saligheds Kildespring; Intet Godt var godt nok, uden dette; Ingen Dyd, ingen Fromhed, ingen Hiertets Retskaffenhed kunde udholde

den strænge Prøve; det var alt tilhobe et besmi
debon; dette Klædebon maatte renses, maatte
Der var ingen Kilde klar nok, ingen Flod ree
denne Renselse; Den maatte toes i Blod, i u
i helligt Blod, eller, for at tale uden Billede
nesket maatte tilegne sig JEsu Lidelses og Dø
skyld og Fortieneste, om han skulle bestaae fo
JEsu Christi Guds Søns Blod renser o
Synd. 1 Joh. 1; Eller med Paulo: I hv
have Forløsning formedelst hans Blod,
Overtrædelsernes Forladelse, efter hans
Rigdom, Eph. 1. Men den gode GUd ha
i den Persons Anseelse og Indflydelse, som t
dene: Det er ikke et overflødigt Tillæg: Da
det Aars ypperste Præst: Maaske rettere
Han, som var det Aars ypperste Præst; t
ingen Følge, at en skulle spaae; fordie han var

Menneske, du taler om, skal gaae engang ind i det Allerhelligste, og finde en evig Forløsning. Til ham havde GUD sagt: Du er en Præst efter Melchisedechs Orden, Ebr. 6. Det hører til Guds Omsorg for sin Kirke, at det Embede, han selv har helliget, skal føre Velsignelse med sig, og det hører os til at ære Embedet, om vi end ikke kunde ære Personen. Caiphas er her for sin Person en Morder; men som ypperste Præst, som den, der fremfører Spaaedom, bestyret af GUD, giver han os alle Anviisning paa det store Synd-Offer, saa har endnu aldrig nogen ypperste Præst anmældet en saadan Høytid. Dine Formænd, o Caiphas! erkiendte det godt, naar der blev ofret umælende Dyr, men du taler et høyere Sprog; det er godt, siger du, at et Menneske døer for Folket. Du har Ret, fuldkommen Ret; Du tænker det til det Onde, men GUD tænker at vende det til det Gode; Kun Skade for dig selv, at det ikke skal være godt for dig; Skade, naar den, som bær glade Budskab til andre, ingen Deel har i Glæden: naar den, som taler Guds Ord, har en anden Meening dermed, eller ingen Meening: naar den, som prædiker for andre, selv bliver forskudt: naar han er den blotte Røst, og har ingen anden Deel i Sandheden, end det døde Instrument i den levende harmoniske Lyd, Kunstneren frembringer: naar han bær Føde frem og selv vansmægter: naar han vidner Sandhed, og tænker Løgn; Men det være hans egen Sag, vi annamme dette Raad af ypperste Præsten: Det er godt at et Menneske døer for Folket; vi annamme det som Guds Raad til Salighed. Men et Raad maae være ondt eller godt, B) GUD raader for Udfaldet. Dette var det sidste vi vi skulle mærke. Naar Johannes her lægger til: Han

spaaede, at JEsus skulde døe for Folket,
ikke for Folket allene, men at han skulde og
le til en Hob de Guds Børn, som vare ad
de, er det Spaaedommens Opfyldelse han bes
og det Udfald, som var over all Formodning. I
anderledes her, end med Joseph; Ondskab kund
mod ham, den skal kunde alt mod JEsum; No
dog lignende: Joseph sælges, JEsus o saa:
berøves sin Frihed, og JEsus bindes: Joseph
des i Potiphars Huus, og kastes i Fængsel f
Synd, han aldrig har begaaet, og JEsus v
Guds Lam, som bar all Verdens Synder.
alle disse Trin ginge opad for Joseph; JEsus de
døede, og døede for det gandske Folk; Ogsaa f
Caiphas! døede han, ogsaa du kunde fundet
hans Død, om du havde søgt den, om du havde
din Ypperstepræstelige Dragt ned paa Golgatha

[redacted]

[redacted]

Faders Børn, og ved Troen paa JEsum blive salige. JEsus døede for alle, og alle, som ville, kunne nu samles til en Hob, blive et Folk, Guds Folk, Arvinger alle til det evige Liv. I adspredde Guds Børn, endog i denne Forsamling, thi Klinten og Hveden voxer tilsammen indtil Høsten! forsamler Eder endog paa denne Dag, og annammer Guds Raad til Salighed, smager ogsaa I det store Gode, at det Menneske JEsus Christus døede for Eder! Beder GUD, at I maatte kiende ham og hans Opstandelses Kraft, og hans Lidelsers Samfund, at I maatte blive lige dannedede efter hans Død! Lærer endog af det onde Raad, at GUD raader eene, hvad han vil have frem, kan ingen forholde! Ja du, endog, om her var nogen saadan nærværende, som agter GUD og hans Ord ringe, som hader de Gode, og efterstræber dem, du staaer og, mod din Villie, i den Almægtiges Sold, ikke som Søn, men som Træl, ogsaa du skal være et Redskab i Guds Haand til at fremme hans Tieneste. Han skal nok sørge for sin Kirke, og herliggiøre sit Navns Ære. Forsag ikke, kiære Christen! om du synes, at onde Raad faae Fremgang; Der skal komme Godt af det Onde, Sødhed af Bitterhed, Mad af Æderen, Honning af den Stærke. JEsus døede for Folket, det er nok. Denne Trøst skal ingen berøve dig; Ogsaa for mig døede han, skal du tænke, ogsaa jeg var et vildfarende Faar, men jeg er omvendt til min Siæls Hyrde og Biskop, ogsaa mig, og saa mange, som ham annammede, gav han Magt til at blive Guds Børn, vi som troe paa hans Navn, ogsaa jeg lever ved hans Død, og veed, at GUD er min Fader, og Himlen mit Hiem, og evig Salighed min Arv. Amen.

No. 22. — Palme-Sondag 1783.

Vær lykkelig i din Herlighed, far frem, fo
Sandheds Skyld, med Sagtmodighed og Re
færdighed, og din høyre Haand skal lære di
forfærdelige Ting. Saa synger en stor Konge o
den største, Ps. 45, 5. Denne Psalme kan med Ret
kaldes et Helte-Digt, og dette Stykke af Psalmen er e
Lykønskning, med hvilken et Folk hilser sin Konge
Fyrste eller Krigs-Overste, naar han fremtræder til a
oprette Rigets forfaldne Sager, eller til at angribe de
overlægne Fiender. Han beskrives, som den, d
a) blandt sine Egne er anseelig, b) over Fyrsterne y
perlig, og c) vældig mod Fienden. a) Vi forestille o

[redacted]

sine Brødre; Jo herligere han er, jo større Grund til Haab; jo meere Ærefrygt han kan indskyde alle sine, jo gladere Udsigter giver han dem og til bedre Tider; Kort: Man er eenig om at vælge ham til Hoved og Herre, og at agte ham for en Fyrste over sit Folk; Men dette er endnu ikke nok: b) Andre Folk har og deres Fyrster. Fienden, som væbner sig mod dem, mangler jo ikke heller Anførere. Det kommer an paa, om han har Egenskaber, som giøre ham ypperlig over Fyrsterne. Jo! saadan afmales han i Lyknskningen: Far frem, for Sandheds Skyld, med Sagtmodighed og Retfærdighed! Altsaa har han den beste Sag at stride for, og de beste Vaaben at stride med. At stride for Sandhed, er altid den beste Sag, om vi ogsaa blot forstod ved Sandhed det, som er Ret. Naar Fyrster stride, saa har den meget forud, som har Retten paa sin Side. Et gylden Skiold fra den HErre Zebaoth bedækker ham mod Fiendens Pile. Sandhed er selv nøgen, men den som vil forsvare hende, mangler aldrig Rustning; Han fører Herre Skiold, naar hendes Fiender kun ere at ansee som uværdige Niddinge, nedrige Røvere; Men forstaaer vi ved Sandhed det Modsatte mod Vildfarelser, saa er den Fyrste, der far frem for Sandheds Skyld, ypperlig blandt Fyrsterne. At udrydde skadelige Fordomme, at rykke den Vankundige ud af Mørket, er meere end at bygge Fæstninger og indbringe Rigdom; det er at omskabe et Folk, og bygge sig et evigt Æreminde; Men forstaaer jeg den Sandhed, som ikke fandtes paa Jorden, dersom den ikke umiddelbar var nedstegen af Himmelen, den guddommelige eller aabenbarede Sandhed, og jeg seer en Fyrste, som alvorlig tager sig den an, ham sætter jeg over alle Fyrster paa Jorden; han har taget et Partie

som

ge sig megen Agtelse. Der var ingen Forberedelse giort til dette Indtog, som man ellers pleyer, for at modtage Fyrsterne, ingen Ære-Port var byggет, ingen Vey banet, intet Huus i Jerusalem prydet til at imodtage denne Konge; Ikke heller have JEsu Tilhængere gaaet omkring, at forberede Gemytterne, at hverve Partie, at lægge dem Ord i Munden til Lovsang; og dog, saa snart JEsus fremviser sig, var det, som om een og den samme Aand sagde til alle Hierter i et og det samme Oyeblik: See, der er Manden! Dette er den som komme skal, og ingen anden vente vi. Saadan Majestæt og Herlighed har før aldrig fulgt noget Menneske. Det er en Herlighed, som ikke kiendes, uden af Virkningen. Naar jeg seer Salomon i all sin Herlighed, paa sin Elphenbeens Throne, saa veed jeg hvad det er, som virker paa mine Sandser, og giennem Sandserne paa mit Hierte; Men naar jeg seer en

[redacted]

[redacted]

e, som et Æspe-Løv, hvor Sand og Støv feyes op
den klare Luft, saa forstaaer du af Virkningen, at
stormen er stærk, og saadan er den Herlighed, JE-
s i Dag har iført sig. I denne hans Herlighed ønske
ham til Lykke, og erkiende Davids Lykønskning fuld-
ommen passende: Far lykkelig frem, for Sandheds
Skyld, med Sagtmodighed og Retfærdighed!
Det beskrives han b) ypperlig over Fyrsterne. Efter
Grund-Sproget heder det: I din Herlighed vær
lykkelig, far frem! og efter den hebraiske Tale-Brug
mærker dette: Vær lykkelig, far frem! det sam-
e, som: Far lykkelig frem! Og Ordet: At fare
em, indbefatter enten at ride eller at kiøre, og altsaa
vor passende paa JEsum i denne Forfatning. Han
kunde have gaaet nu, som før; og det var ikke fordi
han var træt, at han sendte sine Disciple hen i den
Bye, som laae for dem; men han vilde fare, han vil-
e denne Gang komme ridende til Staden; Hvorfor?
For Sandheds Skyld, for at giøre det til Sandhed,
om Propheterne havde sagt om ham. Nu dette syn-
es være en ringe Omstændighed; men den blev vigtig,
den gav et stort Lys i Sandheds Rige. Man erkiend-
e nu JEsum ikke blot for en Fyrste, men for den sto-
re, den forjættede Fyrste af Davids Huus, som skulde
blive stor over alle Fyrster paa Jorden; Men vi, som
af Udfaldet kiende JEsu Skiæbne i Jerusalem, vi kun-
ne endnu siae disse Ord med større Eftertryk: Far
frem for Sandheds Skyld! Han foer frem, for at
giøre alt det til Sandhed, som før var saqt, for selv
at blive Forklaringen paa alle Forbilleder, for at skaffe
os Sandhed til Salighed. Han gik ikke allene de da
værende Vildfarelser i Møde, men han gik hen at brin-
ge den saliggiørende Sandhed for Lyset; Han grov den
op,

op, ligesom en Guld-Miine, der hidtil havde laget forborgen i den dybe Afgrunds mørke Huuler. Aldrig gik noqen Fyrste for sit Folk saa blodigt Toq i Møde; der var saa dyb en Afgrund at nedstige i, der var saa megen Mørkhed og Skræk og Ild og Vrede at kiempe sig frem iqiennem; Død og Fordømmelse ruede som Drager over Skatten, og der var intet Vidne, hvor troefast endoq, ingen Prophet endog guddommeligen oplyst, ingen Sandheds Ven, intet Menneske paa Jorden, som kunde fare i dette Ærinde, for Sandheds Skiold; Ingen, uden JEsus, og ingen havde saadanne Vaaben: Sagtmodighed. Den nævnes endog i Texten: See din Konge kommer til dig sagtmodig. Sagtmodig kunde en anden ogsaa være, men ikke i den Grad at taale Fornærmelser, som man var i Stand til at afvende: at bede for sine Fiender, at være, som et Lam, der ikke oplukker sin Mund, at [redacted]

Retfærdighed fordrede, og hans Retfærdigheds Fortieneste maatte blive saa stor, saa overflødig, at den maatte kunde tilegnes os. Det blev den og: thi han blev giort til Synd for os, at vi skulde vorde Guds Retfærdighed i ham, 2 Cor. 5. Saa gaaer han frem for Sandheds Skyld med Sagtmodighed og Retfærdighed, og hvad Under da, om han maae blive c) vældig mod Fienden? Din høyre Haand skal lære dig forfærdelige Ting: Du skal lægge for Dagen forfærdelige Ting ved din Kraft og Styrke: Mørkhedens Magt skal bringes i fuld Rustning: Baqvaskeren, Mørkhedens Fyrste, skal komme frem med vort Synde-Register: Han skal udruste sine Haandtlangere imod dig; Men saa skal og hans Hoved knuses; overvundet skal han brøle i sine Lænker, og Menneskens Synd skal nedsænkes i Havets Dybhed, og Guds Vrede skal slaae ned med fortærende Ild paa det uskyldige Offer, og du skal giøre Fyldest for alt. Din høyre Haand skal ikke udgyde fremmed Blod, men dit eget, og deraf skal nedflyde god Betaling for all Gielden. Du gaaer i Dag paa Ærens Vey; men denne Uge, hvilke forfærdelige Optrin vil den aabne dig! Ligesom den, der bestiger en Høy, kan sige, at hvert Trin han giør, lærer ham, eller viser ham nye Ting; jo høyere op, jo større Udsigt; Saaledes vil JEsu Styrke aabne forfærdelige Syner: Han skal vise sig stærk til at lide, og i det han døer, skal hans Styrke vise sig kraftigst; thi da skal det Tempel han lader nedrive, ligesom Samsons Huus med sit Fald knuse Philisterne. Skræk skal opfylde Naturen, Jorden, vor store Moder, skal angribes af Fødsels Smerter, bæve skal den, og Gravene aabne sig, og Døde opstaae, og Solen, Naturens Øye, skal blive mørk, ligesom af

Sorg; men i det samme forfærdelige Øyeblik skal en urokkelig Grundvold lægges til Guds Naades Rige; Det er den Grund, som evig staaer, Naar Jord og Himmel selv forgaaer. Tag da, o Zions Konge! end- og i Dag denne Lykønskning af dette dit Folk: I din Herlighed faer lykkelig frem for Sandheds Skyld med Sagtmodighed og Retfærdighed, og din høyre Haand skal lære dig forfærdelige Ting; Thi ved saaledes at lykønske ham, ønske vi os selv den beste Lykke. Det var det andet:

2) De Fordeele Lykønskningen spaaer hans Folk. Min Orden er den samme: a) Er JEsus i Dag anseelig for sine Egne; Er han os saadan, som han i Dag gaaer Jerusalem i Møde: herlig i vore Øyne, saa er det best for os selv; Han stor i vore Hierter, saa ere vi behagelige for GUD. Er han herlig for dig i Dag, min Christen! brænder dit Hierte nu, og du ønsker dig

[redacted]

ed Udfaldet før, nu kan det ikke være andet,
ønske for dig selv: At du i denne tilstundende
ae faae Lykke til at følge JEsum Skridt for
med dine Betragtninger; at naar han gaaer
d Fart, du da i din Svaghed og Skrøbelighed
.ndre efter! Saaledes gaaer det stærke Skib
dens Huuler, og klyver Bølgerne, store som
. men den lille Baad, det slæber efter sig, fin-
banet Vey. JEsus farer frem for Sandheds
og du iiler did, hvor Sandhed lyser i den kla-
g. Du fandt vel ogsaa Sandhed paa Sinai,
ır denne: GUd er en fortærende Ild mod Syn-
du er dømt til Døden. Men faaer du saa vist
at kiende Sandhed, som JEsus fik Lykke til
for Sandhed, saa vil jeg raade dig, at du føl-
um indtil paa Golgatha, naar du har seet hvad
or sig, saa vil du sige: Loven er given ved
, Naade og Sandhed er bleven ved vor
JEsum Christum, og denne Sandhed vil
) den største, den elskværdigste du nogensinde
Den strider vel ikke mod Sandheden fra Si-
n den er saa meget større, at den opsluger den
, det bliver vel enda sandt, at du er en arm
; Men der skabes en nye Sandhed, og den
: JEsu Christi Guds Søns Blod renser
lle Synd, 1 Joh. 1. Dette bliver da vel
d: At GUd er en fortærende Ild mod
men det bliver en nye Sandhed: JEsus er
somme Synd-Offer, som af denne Ild lod sig
at du maae kunde sige om din forløste Siel:
e dette den Brand, som er rykket ud af
' Og om GUd: han er min forsonede Fader, og
len: det er min forventende Arv. Ja! erkiender

du JEsum e) vældig mod Fienden, saa er det jo din egen Sener du ønsker dig til Lykke; Hans h Haand viser dig forfærdelige Ting. Endo Seyeren er forfærdelig for den roelige Tilskuer. still din Hær, alle dine Fiender, dine Synders M foldighed, Diævelens Anklagelser, Livets Byrd Plager, Lovens Krav og Dødens Dom, fremkalt Skuepladsen Mørkhedens heele Magt, og see, de maae vige, bæve, falde, knuses for hans A Styrke, der strider for dig, gaae med bævende S imellem disse Ruiner, og tænk ved hvert Skrid gaaer: Her burde jeg have staaet, denne Straf jeg fortient, dette Bæger skulle jeg have drukket, ne Afgrund skulde have opsluget mig; Men nu: T hvor er din Braad? Helvede! hvor er din S er? GUd være lovet, som har givet os S formedelst vor HErre JEsum Christum!

[redacted]

[redacted]

er Esaiæ Prophetie mod Edomitterne, Cap. 21,
. 12. Det er altsaa ikke en virkelig Tildragelse, at
Mand af Seir kom til Propheten, og raabte:
ad siger du om Natten? En heller at Prophe-
i svarte, som han siger; men det er et prophetisk
ablerie, et Billed-Sprog, hvorigiennem forkyndes
ationers tilkommende Skiæbne, og hvorigiennem
lige nyttige Lærdomme meddeeles enhver tænkende
ker. Efter de sundeste Fortolkeres Meening, blev
nne Prophetie opfyldt, og altsaa best forklaret, da
abet smilede til Israel i det babyloniske Fængsel.
ngslet var Natten, og den samme Nat nedtrykkede
d all sin Grusomhed Edomitterne, der, skiønt ikke
rtførte, sukkede under Babylons tunge Aag. Mor-
nen besøgte Israel; men Natten udbredde endnu
e sorte Vinger over Idumæa; men ogsaa for dette
nds Indbyggere var der en aaben Vey til Frelse,
nne nemlig: At omvende sig og komme. Vigtige
re disse den Eviges Domme, og vigtig deres Forkyn-
lse for paagieldende Folkeslag; men da disse Folk ophø-
at være vigtige for os, vil jeg ikke videre udbrede mig
er Spaadommens Hensigt og Opfyldelse, men kun
ae nærmere og forlyste vor Andagt med at beskue det
rophetiske Optrin, som i Ordene mahles os. Som
aa Muuren af en Stad forestilles Propheten staaen-
e, og det er hans Kald, at vaage medens andre sove,
l varsle, om Faren nærmer sig, eller Fienden kom-
er, eller Ildsvaade truer med Undergang. Nattens
rke Dække indsvøber endnu den halve Jord, alting
tyst og roeligt, og nu hører han en Rest, den kom-
er fra Seir, et ham bekiendt Sted, som han kalder
. Der er en som raaber: Vægter! hvad siger
om Natten? og atter engang: Vægter! hvad

siger du om Natten? enten som om den Raabende formodede at Vægteren sov paa sin Post, eller som om han selv, som raabte, var hæftig i Aanden, ansaae sit Spørsmaal af yderste Vigtighed, og befandt sig selv i Fare. Hvad siger du om Natten? Er den ikke fryctelig? og varer den ikke længe? er den ikke lige mørk for os begge? Eller seer du et Grye af Dag, som skiuler sig for mine Øyne? Vægteren svarer: Morgenen er der, for os rinder Dagen, den hilser os med blide Straaler, med Morgenrødens heele Liflighed; men der er og Nat, Nat for dig og dine, mørke, tunge, sørgelige Vilkaar, som nedtrykke din Egn, og bringe dig til at sukke under Trældom. Men vil du spørge, saa spørg; spørg rettelig, spørg ikke som den frække Spotter, der, selv blind, glæder sig over, at heller ikke andre see Dagens Lys! Spørg, men ikke som den selvkloge Tvivler, der, fordie han selv er uroelig, ogsaa vil forstyrre andre Freden, fordie han selv

Lærvillighed, og da skal det Frygtelige i Tiden blive os frugtbart; Vi skulle faae Lyst og Kraft til at omvendes fra Mørket til Lyset, fra Satans Magt til GUD, og oversættes i hans elskelige Søns Rige. Vi ville, mine Tilhørere! tage disse Lærdomme med os, og see dem samlede, oplivede, frugtbare, i det vi lægge Mærke til et eeneste Udtryk i Dagens Text: I den Nat, der han blev forraad. Nu synes mig allerede at læse dette Spørsmaal i Meenighedens Hierter: Vægter! hvad siger du om Natten? Og mit Svar skal være min Hovedmaterie:

At denne Omstændighed af Tiden bidrager meget til Handlingens Høytidelighed.

1) Hvad denne Nat var for Christo.
2) Hvad dens Erindring er for de Troende.
3) Hvad den bør være for sikkre Syndere.

1) Betragte vi, hvad denne Nat var for Christo, saa maae vi mærke: A) Hvad den var, blot som Nat betragtet, B) og hvad den var, betragtet som den Nat, i hvilken han blev forraad. A) Nattens første almindelige Velgierning er, a) at den indbyder til at nyde Søvnens vederqvægende Roe. Den er som en velgiørende Moder, der paa engang dysser mange af sine grædende Børn i Søvn, ubeqvem til de fleeste Livets Handlinger, paalægger den med mørke Miiner den støyende Verden Taushed. Natten kommer, staaer der, da ingen kan arbeyde. Natten er velgiørende og skiønsom i sine Velgierninger, de Værdigste smage meest af det Gode hun deeler. Dagdriveren og den Lade velter sig paa sin Seng, som en Dør paa sine Hængsler, og den vellystige Fraadser drømmer Ulykker, og ængstes i Drømme, og snurker sig ind i Døden; men

[redacted]

stilentse, der kryber i Mørket nu, just nu foer om
udspyede deres Gift, og bestemte Gemytter og hverv
de Tilhængere; I Sandhed denne Nat og denne Tid
Natten var ikke beqvem for vor Frelser til stille Betrag
ninger, til saadan en Freds Handling, som den h
fuldendte. Du seer en Fader under sit Huuses roeli
Skygger, medens Natten er mørk udenfor, at udde
Gaver til sine Børn, foreholde dem Pligter, forsik
dem om faderlig Kierlighed, og du forunder dig ik
over den Fred, som hersker i dette Selskab, det Ove
læg, med hvilket han handler, den smilende Siele-Ro
som fremlyser af hans Ansigt; men du skulle forund
dig, naar du vedste, at denne Fader saae nu i samm
Stund, hvorledes Efterstræbere giorde Anlæg mo
hans Liv, hvorledes Ondskab spandt Strikker i Mø
ket, og beredde ham hans nær anstundende Undergan
da skulle du forundre dig over hans Siels Styrk

[redacted]

re Natur, min Tanke faaer Vinger, og hæver sig op til Eders og min Skaber, til den blide Fader, der ved denne udstrakte Befæstning ligesom lader sit Ansigtes Lys skinne over Støvets Børn. Saaledes er den stille stierneklare Nat til hellig Andagt indbydende; Men denne Nat, hvordan var den? hvordan skulde den blive? hvordan for JEsum, vor Frelser? At det var fuld Maaned, det vide vi, det kan Stierne-Kyndige ligesaa vist udregne, som de ved Udregning kan sige os forud, naar vi i tilkommende Aar skulle faae den; men at Himlen ikke var stierneklar, at Skyer skiulede Maanens blide Ansigt, og at Nattens Mørke giorde Gethsemane Skygger fryngtelige, det slutte vi med god Grund af Ondskabs Tilberedelser, og af den Skares Rustning, som kom at gribe JEsum. De kom med Blus og med Lamper, og disse Lys, tændte af Helvedes Ild, skulle viise Ondskab Vey til JEsum, de skulle være de Stierner, som skulle tindre denne Nat. Og spurgte vi, kunde vi spurgt, Israels Vægter: Hvad siger du om Natten? Da havde han havt Aarsag til at svare: Denne Nat skal vorde mig saa møysommelig, saa fuld af Uroe, saa mørk og skrækkende, som endnu ingen Nat har været for nogen Dødelig, siden der blev Forskiel paa Nat og Dag. Men betragte vi nu denne Nat, B) som den Nat, da han blev forraad, da maae vi atter spørge: Hvad var den for vor Frelser? Og hvad kan vi troe, Paulus denne aarvaagne Vægter vil have os bibragt, ved at sige dette om denne Nat? Hvorfor den Nat, der han blev forraad? Hvorfor ikke heller den Nat, da han tiltraadde sin Lidelse? den Nat, da han drak en Kalk i Gethsemane, som han først frabad sig, som den menneskelige Natur bævede for at drikke? Dette synes mig især burde være denne Nats

Mær-

forsamledes med sine Disciple, og at naar de kom der i den mørke Nat, gav han dem Anviisning, ved et Tegn, hvem JEsus var. Imidlertid var dog ogsaa dette at forraade, det var at aabenbare, hvad han heller burde søgt at skiule. Det blev regnet Skiøgen i Jericho til Retfærdighed, at hun skiulte Speyderne, og det skulde ikke klæd en JEsu Discipel ilde, om han havde viist Fienden en anden Vey, eller om han selv ikke havde gaaet paa den Vey, hvor Fienden skulde ved Trudsel eller Belønning formaaet ham til at forraade. De Viise af Østerland droge en anden Vey, for ikke at holde det Løfte, de havde givet en Konge, for ikke at forraade Kongernes Konge. Og just i denne Nat, da JEsus blev forraad, just da betroede han sine Venner en Hemmelighed; Hvorfor ikke bie til siden paa Ollie-Bierget paa hans Himmelfarts Dag, da han gav dem denne Befaling: Gaaer hen i all [redacted]

[redacted]

er den Brug og Nytte, et almindeligt Bæger kunde
re ham, at han dermed kunde øse Vand af Kilden,
i skiænke sin Viin, deraf slukke sin Tørst. Men
Sagen: Den Nat, da JEsus forraades, betroer
n endog til den, som forraader ham, en dyrebar vel=
rende Hemmelighed; Ja meere: Forraadelsen inde=
lder: at give en Ven til Priis for en Fiende; Men
adverens Indstiftelse indeholder, at giøre Venner
rke mod Fiender, baade nu i Særdeleshed at styrke
se Disciple mod de forestaaende mørke Timer, mod
Fristelsers svare Øyeblikke, mod den Forargelse over
Esu Medfart, som saa haardt skulle bestorme deres
etæstede Hierter. Saa og siden i Almindelighed
ulde det være et Maaltid til Troens B.styrkelse, til
øde for det aandelige Liv, til at giøre JEsu Venner
rke mod Fiender; Derfor sagde den Kongelige Pro=
ete i sin Sang: Du bereder et Bord for mig mod
ine Fiender, Ps. 23. Og dette giorde JEsus den
at, der han blev forraad, overgivet af Ven til Fien=
. Endelig c) hvad fødde denne Forraadelse af sig?
g spør nu ikke her i Henseende til JEsum: thi det er
ang Slutning, at vilde kalde Judas første og for=
mste Aarsag til alt det som siden begegnede vor Frel=
:; Alt hvad Judas giorde, var, at han gav Anviis=
ng paa Sted og Person; men deraf flød ikke, at
Esus skulde dømmes falskelig, straffes gruelig, over=
tvordes til Døden uden Barmhiertighed. Ilde
k giorde han; men det er kun Følgen for ham selv
vil betragte. Han var sig selv værst, den Arme!
n gik evig forloren, ikke fordi han maatte gaae evig
loren, naar han havde forraad Christus, men for=
han ikke gik tilbage til den sin HErre, som han
vde forraad, fordie han ikke nedkastede sig for hans

Fødder,

er død? JEsus indstiftede Nadveren den Nat,
han blev forraad; Der kommer en Nat, da ogsaa j
skulde ellers forraades: Naar Naturens Kræfter u
falde mig, naar Øynene briste og Synen forgaa
naar selv Fornuften, Sielens Lys, enten vanker s
en Lygtemand, eller gandske daler som den nedgaae
Soel, naar mine Saligheds Fiender ville forraa
mig, aabenbare mine skiulte Feyl, opskrive Anklag
ser mod mig, og stille mig blot, som et Slagt-Offe
bestemt til Døden; men jeg vil styrke mig med den Na
vere, JEsus beredde i den Nat, der han blev forraa
saa skal jeg ikke forraades; Naar jeg end skal va
dre i Dødens Skygges Dahl, vil jeg ikke fryg
for ondt; thi du er med mig, din Kiep og d
Stav, de skal trøste mig, Ps. 23. Forraader n
kun, vil jeg sige, J svage Kræfter, JEsus er n
Kraft; Jeg staaer i Klippens Rift, indtil d

sover, staa op fra de Døde, at Christus kan lyse for dig! Vaag op, spørg Vægteren: Hvad siger du om Natten? Men ville I spørge, saa spørger retteligt! Spørger ikke: Hvorledes er Brød og Viin JEsu Legem og Blod? thi det er unyttige, det er meere: det er formastelige Spørsmaale. Men spørge I: Hvorledes skulle ogsaa vi blive værdige Giæster ved HErrens Bord? Hvorledes skal den Nat lyse for os, der er JEsu Venner saa klar, som den blide Morgen? Jeg lader Lutherus svare, han, som løftede sin Vægter-Stemme, og forkyndte Dag midt i den mørke Nat: Den, siger han, haver omsider allerrettest bereed sig, som troer disse Ord: Det gives for Eder, item: Det udøses til Syndernes Forladelse. Sukke I da efter denne Troe, begiære I den, som en Naade Gave, o! saa seer op til Troens Begynder og Fuldkommer JEsum Christum! Og jeg, som ogsaa fik en Vægters Plads paa Sions Muure, hvad skal jeg raabe? Skal jeg afviise eller indbyde? true eller lokke? Ney! all Naaders Gud har sagt mig hvad jeg skal. Jeg kommer ikke med Torden fra Sinai, men med Livsens Ord fra Sion. Jeg ville vække, om jeg kunde, viise Faren, men ogsaa Frelsen, beskrive den sovende Siels Nødtørftighed, men ogsaa det dækkede Bord. Propheten har sagt mig, hvad jeg skal sige: Omvender Eder, kommer saa! End ikke de allerverste ere udelukte fra denne milde Stiftelses kierlige Hensigter. Ogsaa for Eder er Bordet dækket, kommer kun, men med aabne, med boedfærdige Hierter, med tomme Kar, at I af JEsu Fylde kan tage Naade for Naade, saa skal Eders Nat forvandles til Dag, og Morgenstiernen skal oprinde i Eders Hierter. Opgangen af det Høye skal besøge Eder, I, som sade i Dødens og Mørkets

Skyggers Land; og den Nat, der han blev forraad, skal vorde for Eders Hierter herlig over alle Glædskabs Dage. Tilsidst kommer lader os alle tilbede ham, som sørgede saa vel for os den Nat, der han blev forraad! Lader os slutte med denne Bøn:

Søde JEsu! naar jeg leeder
    Efter dig i Tvivlens Nat,
Naar mit Suk afmægtig beder,
    Lad min Siel da faae dig fat!
Tael dit Store: Det er jeg!
Saa skal Mørkheds Vaaben ey
    Mig den mindste Skade giøre;
    Thi min JEsu Magt er større. Amen.

No. 24. — Langfredag 1783.

Stage. Stavroi kaldtes de Pallisadere, hvormed man indhægnede et Stykke Land; Saa kaldtes og de i frie Luft opreiste Stager, paa hvilke man hængte Misdædere; og da der øverst paa disse som oftest blev slaget et Tver-Træe, har man i de seenere og nyere Sprog oversat det for Kors eller Kryds, hvilken Bemærkelse dog ikke indeholdes i Grundsprogets Ord. Sæt nu: du talte til een, som ikke havde hørt om JEsu Korsfæstelse, og du sagde ham, han skulde tage sit Træe og følge JEsum, saa skulde han vel ikke saa let kunde vide hvad du meente; Dog fører JEsus Disciplenes Tanker i det foregaaende hen paa en forsmædelig Død, saa de nok af Sammenhængen kunde slutte, at dette Kors de skulde tage, maatte være noget tungt, noget foragteligt; Og skulde de ikke slutte sig til, hvad det maatte være, saa heeder det: At tage sit Kors og efterfølge JEsum. Naar de da fulgte ham, saa vilde de nok faae at see, hvad det var, hvad han bar, og hvorledes han bar det. Denne Dag har forklaret Sagen; Kun disse Talemaader vil jeg først giøre Reede for. At tage sit Kors. Det er ikke at lede efter Kors, eller skabe sig det; men at tage derimod, naar det enten paalægges os af GUD eller Mennesker; Dernæst: Han er mig ikke værd: det er: Han fortiener ikke at kaldes min Discipel; Men Omsætningen som finder det at, er vanskeligere at forklare. Den, som tager sit Kors og følger JEsum, er da han JEsum værd? eller har han fortient, som en Ret, der tilkommer ham, at være JEsu Discipel? Hertil svarer jeg Ja: dog med denne Forskiæl: Der er en Slags Værdighed og Fortieneste, paa Grund af hvilken noget skyldes os, som en uundværlig Gield, og naar vi faae det, have vi ingen at takke derfor; Saaledes heeder det: En Arbeyder er sin

Løn værd; Men, naar en virkelig fortient og
din Mand ophøyes af Kongen til en Ære, et Fort
saa, omendskiønt andre maae tilstaae om ham, at
var det vel værd, som det heeder om Høvedsn
den, saa kunde han dog aldrig fordre det, som en
eller Betaling, men maae immer ansee det for Na
Nu mærke vi, hvad det vil sige: Den, som ikke
ger sit Kors paa, og efterfølger mig, er
ikke værd, og at heraf flyder: Den, som tager
Kors, og efterfølger mig, er mig værd.
er Forklaring, her er Beviis, her er Exempel paa
gen i Simon af Cyrene; om hvilken vi læse M
15. 21: Og en gik frem, Simon af Cyre
som kom af Marken, som var Alexandri og R
Fader, hannem tvang de til, at han bar hans K
Heri betragte vi:

Korsdrageren i JEsu Fodspor.

Forhold kunde afhielpe den. Derimod kan man og tage Ordet i en alt for indskrænket Bemærkelse, naar man kun derved vil forstaae den Lidelse, som umiddelbar paaføres os af GUd eller andre Mennesker; Een kan ved Uforsigtighed, ved Daarlighed, ja vel og ved forsætlige Feyltrin have bragt sig ind i sin Ulykke; men nu er den over ham, nu kan han ikke komme ud af den igien, nu er han i høyeste Grad elændig; Skulle vi nu nægte ham all Medlidenhed? skulle vi nu aldeeles frakiende ham Navn af Korsdrager? Jeg meener Ney! De to Misdædere, som nu gaae med JEsum, bære de ikke ogsaa deres Kors? ja og det er saa meget meere nedtrykkende, fornedrende for dem, som de maae sige: Vi faae hvad vore Giérninger forskylde. Hvad de selv tænke under Korset, det staaer ikke under vores Dom, og det er en alt for haard Dom af os, om vi ville sige: Ja, I Ro! gik I ikke der med Korset, saa vilde I gaae paa Røveres og Morderes Vey; Og saa herlig det klæder den Bodfærdige at sige: Jeg har forskyldt det! saa uhierligt er det af andre, at sige: Du lider, efter Fortieneste. Ei vist kan den fortiene Navn af Korsdrager, som enten selv har paafort sig sit Kors. Min Beskrivelse paa Korsdragere, er denne: Det er den, som bær en Byrde, han ikke selv kan befrie sig for. Havde Simon af Cyrene selv faldt paa det Indfald, at bære JEsu Kors, uden dertil at have anden Bevægegrund, end den de havde, som tvang ham, nemlig at JEsus ikke skulle dee under Byrden, at han skulde spares til større Piinsler, og at de kunde blive desto snarere færdige med denne Henrettelse, siden Paasken var saa nær, saa havde man ikke kundet kalde Simon en Korsdrager, men en Lastdrager, en som bar en Byrde, som han kunde nedlægge, naar han vilde.

 Men

Men nu var han virkelig en Korsdrager; thi de nødde ham. Nu er det vel et unyttigt Spørsmaal at spørge om: Hvorfor een bliver Korsdrager fremfor en anden? Thi det hører til de Guds urandsagelige og usporlige Stier, som vi ikke bør vente at hitte Rede i; Men her vil jeg dog giøre dette Spørsmaal, for deraf at hente os nogen Trøst: Simon var af Cyrene, følgelig en Fremmed, i det høyeste en Proselyt blandt Jøderne [illegible] dette var endnu ikke tilstrækkeligt; Men rimeligt [illegible], at denne Simon enten var bekiendt, som en af JEsu Tilhængere, eller i det mindste nu, da han af en Hændelse kom til, og saae dette ynkelige Optrin, [illegible] vist nogen Medlidenhed over JEsum, [illegible] over hans Fiender, det er saa overeensstemmende med disse [illegible] Menneskers øvrige [illegible], at de just derfor have taget fat paa

er Byrden. Vi maae nu først see Korsdra-
Forsmædelse. Alt Kors har sin Forsmædel-
hvert Kors ikke lige forsmædeligt. Forsmæ-
abet af alt det, som giør os agtede, og An-
at blive foragtede. Ethvert Kors har no-
it med sig; Jeg vil ikke tale om, at Mod-
ker Hovmod; men jeg vil nævne det mindst
ige af alt Kors: Sygdom fører dog ikke,
den, med sig nogen Forsmædelse? Om nu
nogen foragter dig, fordi du er syg,
dog i Sygdom, berøvet alt det, hvorved
rde dig agtet. Din stærke Arm kan ingen
te, din raske Fod intet Trin giøre, din ta-
ge hænger ved din Gumme, og den skarpsin-
stand tænker forvirret, ubestemt, ja synes un-
dslukt som et Lys; Alle maae hielpe dig, du
hielpe, ikke dig selv. End sige da andre
ienverdigheder: Armod for Exempel: For-
den, som Skyggen Legemet; Du maae ellers
ad Egenskaber du vil; er du trængende, saa
ov til at sidde nederst. Men dog er ikke alt
forsmædeligt; Det Simon af Cyrene bar,
Forsmædelse, det var sandelig ikke for Byr-
ld i sig selv; thi det vil jeg troe, Manden
aet ud med, desuden holder man ikke uden
r, at Simon bar Korset tillige med JEsum,
te Ende deraf, som ellers slæbede langs ad
at JEsus altsaa bar den tyngste; Men det
rs, et Misdæder-Tegn, og for en Mand,
Misgierning havde giort, saaledes at vanæ-
ar sandelig i høyeste Grad forsmædeligt; Den
smædelse er derfor det tyngste Kors. Af alle
lenodier vi eye, er intet kostbarere end Æren,

T 5 den

[redacted]

den sande Ære. En redelig Mand vil heller taale alle mulige Plager, end uskyldig ansees for en Misgierningsmand. Det er ikke omsonst, at GUd har sat et eget Bud til Gierde omkring vor Ære: **Du skal ikke sige falsk Vidnesbyrd imod din Næste!** Kort: Aarsagen maae være hvad den vil, da er dog Korset meest trykkende, naar vi blive forhaanede og bespottede af andre. Og jeg tør sige: Af alle de Mishandlinger, som bleve vor Frelser tilføyede af Mennesker i Lidelsen, var Bespottelserne de smerteligste; Derfor finder jeg, naar David indfører JEsum klagende over sin Lidelse, bruger han et saa mægtigt Udtryk om Forhaanelser: Forhaanelse, heder det, **brød mit Hierte** og jeg er svag, Ps. 69, 10. Nu det er saa, det maae saa være, alt Kors er i nogen Grad en Forsmædelse, og Korsdragere ere altid ringere agtede i Verden, end Lykkens Sønner. Allene Verden skulde

[redacted]

[redacted]

ne under JEsu Byrde. JEsus har selv sagt: Mit Aag er gavnligt og min Byrde er læt; Men det var umueligt, at Simon kunde bære Korset efter JEsum, uden at lære den himmelske Taalmodighed, med hvilken Kors skulde bæres; Desuden kom Simon, ved at bære Korset, did, hvor han maaskee ellers ikke havde kommet, paa Golgatha, og der fik han at see hvad Kors var, der lærte han, der samlede han Liggendefæe til det evige Liv. Ogsaa i Almindelighed: Korset synes nok at plyndre os, ja vist det kan skille os med mange Ting: med Verdens Venskab, med vor egen Lyst til Verden, det bryder Syndens Braad; men det skaffer os igien Øvelse i at bede, være taalmodige, det fører vore Tanker op paa Golgatha, skaffer os i Bekiendtskab med den Korsfæstede; og nu synes mig det bliver til et Livsens Træe. Jeg veed nok, dets Frugter ere ikke behagelige at see til, de smage ogsaa bittre; men de ere sunde, de ere for Sielen helbredende, vi staae da i en nøyere Samfund med Christo. Var det saa, som det synes rimeligt, at Simon bar den eene Ende af Korset, og JEsus den anden, saa kunde han nok siges at have lært den Viisdom, hvoraf Paulus bryster sig: At jeg kan kiende ham og hans Opstandelses Kraft, og hans Lidelsers Samfund, Philip. 3. Gik der en Kraft fra ham, da den Blodsotlige rørde ved hans Klædebon, saa meener jeg vel og, naar Simon bar Korset med ham, at der meddeeltes sig til ham nogen Kraft; Jeg meener nok, han fik nyt Liv, nye Taalmodighed for hvert Skridt han gik; Jeg meener nok den Dag kom, da Simon tænkte: Det var godt, at jeg var i mit Kald; havde jeg ikke kommet fra Ageren, saa havde jeg ikke lært saa meget; havde man ikke tvunget mig til at bære Korset, saa var jeg ikke kommen

men i saa nær Forening med den Korsfæstede; thi all Refselse, i det den er nærværende, synes ikke at høre til Glæde, men til Bedrøvelse; men derefter giver den dem Retfærdigheds fredsommelige Frugt, som ere øvede derudi, Ebr. 12, 11. Ja! det er endog en virkelig B) ærefuld Forretning, at bære Korset. Hvad var det og for et Kors Simon bar? Det var nu i egentligste Forstand JEsu Kors. Blev dette Kors siden den Banere, vi opreyste mod Fienden, saa var Simon JEsu Vaabendrager. Et større Regale, et kosteligere Diadem har aldrig nogen Dødelig baaret, end det Simon nu bar; Men enhver, som bær Korset, og følger JEsum efter; det er: Bær det, som han, med Taalmodighed, han bær et Æres Tegn; JEsus erklærer i vor Indgang: Han er ham værd, værd at kaldes hans Discipel, værd at declagtiggiøres i hans Verdskyld og Fortiene-

[redacted]

det er ham, som hielper dig at bære det, og at Lidelserne selv binde et helligere og stærkere Baand imellem dig og ham, og altsaa kan du med Paulo roese dig af vor HErres JEsu Christi Kors, Gal. 6. Ja! staaer ikke denne Korsdragers Navn saa udtrykkelig i den hellige Skrift, Mandens Navn og hans Fædrenelands Navn, Simon af Cyrene. Verden foreviger ikke Korsdrageres Navne; Man er saa glad, naar disse Jordens Byrder begraves; Men Gud har en Bog, der tør deres Navne findes, naar man forgiæves søger efter mange Store og Mægtige; Glæder Eder, siger JEsus, at Eders Navne ere indskrevne i Livsens Bog! Ja! det som er meere: Hans Sønner nævnes, Alexander og Ruffus, og da disse nævnes som bekiendte Personer, er det ikke urimeligt, at de siden våre blevne Christne, og at Alexander var den, som i Oprøret i Epheso blev, som Pauli Tilhænger, slæbet frem af Mængden, Apostl. G. 19, og Ruffus den, som Paulus lader hilse og kalde den Udvalde i HErren, og hans Moder sin Moder, Rom. 16; Saa det var gaaet Simon, som hin i Evangelio: Han troede selv og alt hans Huus. O! vare vore Fædres Navne ikke saa bekiendte for Verden, og havde de end ikke efterladt nogen Erindring om store Bedrifter, vare de kun retskafne JEsu Christi Korsdragere, saa meener jeg nok, der gik Velsignelse til Arv i Slægten. Jeg kiender den, som har sagt: Den Retfærdiges Børn skal leve, og deres Sæd skal trives for mig. Ja! hvad er det for en Ære-Støtte, som opreyses i Dag paa Golgatha? Er det ikke et Kors? Hvad staaer der for et Navn? Er det ikke det største, det Navn, som er over alle Navne? Hvo er du, som bær Korset, see op til Troens Begynder og Fuldkommer! Bliv

stærk

stærk i din Aand til at forsmaae Verdens Spot og Usselhed! Din Vey er Ærens Vey; thi saa gik JEsus igiennem Forsmædelse til Ære. Frygt ikke, han opreiser i Dag Banneren over dig, han bær alle Dage Byrden med dig! See det Guds Lam, som bar all Verdens Synder! Bær du da taalmodeligen dine Byrder, og naar du segner under dem, naar du kan ikke meere, saa kan han alle Ting, saa giver han Korset Vinger, din Siel hæver sig sin GUd sin Saliggiører i Møde. Værdige Hellig Aand! giv os alle i vore Hierter denne Troe, at vi intet andet vide til vor Salighed, end JEsum Christum og ham korsfæst. Amen.

No. 25. — Første Paaskedag 1796.

[redacted]

vore Grave, da lad os, for hans Skyld, som i Dag opstod, møde glade til de Retfærdiges Opstandelse! O JEsu, Livsens HErre! Dit Navn være velsignet for all din Seyer og Salighed! herligere end Morgenrøden bestraaler du i Dag din Christen Kirke; Lys nu og din Fred ind i alle beklemte Hierter! Byd den at boe i os, at hvile over os, at slaae sin Vognborg trint omkring os! saa skal ingen Fiende rive os af din Haand. O! Du, som tog Fængslet fangen, løs Du vore Baand, befæst vor Frihed, fredlys din Eyendom, og besegle denne Troes Articel i Dag i dine Forløstes Hierter: Jeg veed, at min Forløser lever. Amen.

For Sangen:

Vaag op, du, som sover; staa op fra de Døde, at Christus skal lyse for dig! Saa taler Apostelen Paulus til det i Synden sovende sikkre Menneske, Eph. 5, 14. Og med disse Ord opmuntrer jeg i Dag til Sang; De skulle ikke være bebreydende, men vækkende; og om nogen vaagnede derved, han skulle ikke fortryde det. Fandt jeg min Ven sovende, endog blot den naturlige, den søde Søvn; Kunde end mit Øye see, hvorledes han ved hvert Aandedræt inddrak den vederqvægende Balsom, der styrker saa ubeskrivelig meget de trætte Lemmer; det var dog et Vens Stykke at vække ham, naar jeg kunde fremstille for hans Øyne herlige Syner, eller forkynde ham en nye Lykke, et gladt Budskab; Men fandt jeg min Ven sovende, og hans Fiender vaagne, færdige til at angribe ham med dødelige Vaaben, eller jeg fandt ham sovende, og hans Huus anstukket af Luer, truende med Fald, da var det troeløst, ikke at vække ham, og jeg blev, uden at

være

røre ham, hans Banemand. Men saa farlig er Sikkerheds Søvn, saa frygtelig den Tilstand, naar Mennesket ikke tænker paa Siel og Død og Evighed. Ja Søvn synes endnu at være et Udtryk for svagt; Apostelen lader følge et stærkere: Stat op fra de Døde! Saa beskrives Syndestand, og skrækkeligt er dette Billede. Ingen god og Gud behagelig Bevægelse i din Hierte, intet Ord til Guds Ære i din Mund, intet Skridt fremad paa den Vey, som fører til Livet, gandske udenfor all Foreening med Gud, Øyet er lukket for det indtrængende Lys, Ørnene ere døve til Sandheds Røst, all Kierlighed er kold i Hiertet; du er i denne Tilstand levende død, fremmed fra det Liv, som er i Gud. Her hører Guddoms Kraft til at vække, og Guds Ord er Liv og Aand. Enhver Lignelse, ethvert Billede er ufuldkomment. Den Døde

... meere skulde see nogen Dags Lys, ... vaagner, og han seer den blide Sool rundt, ... Fiendens Heyen, og seer sig gandske nær ved sit ..., sin Faders Huus. Saa glad skulde den blive ... der vilde vaagne af sin Søvn, opstaae fra sin ... Christus skulle lyse for ham, hans Bøn skulle ... komme tom tilbage, hans Lovsang skulle stige op, ... Røgen af et velbehageligt Tak-Offer, og falde ned ..., som en Dug af Naader og Velsignelser paa hans ...de. ... og Liv besiæle da vore Sange, den Op... ...ne til Ære, og du, som i Dag opstod fra de Dø... ...ad dit Ansigt lyse over os! Lad dit Lys opliue vor ...! Lad dit Liv levendegiøre os til Helliggiørelse! ... vi opstaae, og istemme: Han er opstanden, ... ! 2c.

... I ikke læst om de Dødes Opstandelse, det ... er sagt af GUD, som siger: Jeg er Abra... GUD, og Isachs GUD, og Jacobs GUD; ... er ikke de Dødes GUD, men de Levendes, ... 22, 31. 32. Dette var JEsu Beviis for de ... Opstandelse mod Saducæerne, som nægtede ... Sætning. JEsus vælger Beviiset af det gamle ...mente, og netop af de Bøger, som Saducæernes ...ene antog; Man veed om dem, at de forkastede ... undtagen de fem Mose-Bøger, og at de troede sig ... fuldkommen betryggede mod Beviiser, som skul... ...ldkaste deres Yndlings Meening: At der var in... Liv efter dette, en Meening, den Vellystige især ...er at beholde, og Vellyst var Saducæernes karac... ...iske Mærke. Juist derfor vælger JEsus Beviiset ... Skrift, hvis Guddommelighed de selv erkiendte.

U ... Vi

Vi have heller ikke andre Beviiser for Troens Læ
me, end Skriften; og vi spilde ikke Beviiser paa
som nægte Skriftens Guddommelighed; For d
ikke vor Tale, for dem ikke vore Guds Huuse
for dem nogen Handling af vor heele Guds Dr
Dernæst vælger og JEsus Beviiset her af Mose
fordie Saducæerne havde opkastet en Indvendin
Opstandelsen af Mose Lov, og denne Gang af Le
Lovene, hvorefter en Broder skulde ægte den
Broders Enke, naar denne med den Afdøde
Børn havde haft. Man efterlæse selv, hvorlede
ducæerne fremsætte Knuden, og hvorledes JEs
løser den i det foregaaende fra 23de til 30te
Beviiset for Opstandelsen vælger JEsus af 2den
Bogs 3die, just af det høytidelige Sted, som
ver den brændende Tornebusk. Guds Søns Aa
relse i Tornebusken for Mose, Guds Ords O

ıme, som her kaldes Jehovas Engel, indføres talen-
i det 6te Vers, og sigende: Jeg er Abrahams
ld og Isachs GUd og Jacobs GUd, hvor al-
JEsus, den uskabte Engel, den anden Person i
ıddommen, kalder sig GUd. Ordene, JEsus anfører
s Pharisæerne, ere altsaa denne Guds Søns, den-
Jehovas Engels, og som selv er et Væsen med Je-
va, hans egne Ord, og da er enhver sine egne Ords
ste Fortolker. Jeg er Abrahams GUd, staaer
: udtrykkelig; Ikke: jeg var; Jeg er den nu, og
saa maatte, siger JEsus, Abraham, Isach og
acob leve, endnu skiønt de forlængst vare døde: thi
t var GUd uværdigt, at kalde sig de Dødes GUd,
Ud for dem, af hvilke han ikke kunde dyrkes, GUd
r dem, mod hvilke han intet Godt kunde beviise,
støvets GUd, forraadnede Beens GUd, det kunde
Ud ikke være, siger JEsus, men levende, men ude-
lige, men tænkende Aanders GUd; Men disse, disse
atriarchernes Aander levede hos GUd, med GUd,
r Guds Ansigt, kiendte ham, dyrkede ham, forene-
 sig med Engle til hans Navns Ære. Nu saae A-
aham JEsu Dag bedre end paa Moria Bierg. Nu
ød allerede Isach himmelske Belønninger for hans
illige Lydighed paa Jorden, da han var nær ved at
fres af sin Fader. Nu var Jacobs Aand i Englenes
Selskab kommen op over det øverste Trin af den Stige
an saae i Synen, som berørde Himlene. Nu vare
e Guds Hellige, Elskelige og Udvalgte, og Jehova
ar deres GUd. Jeg bør for de meere Oplyste af mine
Tilhørere anmærke, at vi ikke understaae os at fortolke
Guds Ord saaledes, som JEsus her fortolker sine eg-
ne; Vi havde ikke vovet at vælge det anførte Sted til
Beviis for de Dødes Opstandelse; Vi have ikke turdet

U 2 lært

lære meere af Ordene, end dette: Jeg er der
som Abraham og Isach og Jacob dyrked
nu tilstaae vi, at den, som selv har talt Or
selv best viide hvad Meening han havde med
Vi troe endnu, at der i Skriften ere mang
vanskelige at forstaae, og endnu uforklarlige,
en sildigere Dag skal forklare dem. Vi ha
andre Beviiser til at modsige Saducæerne;
valgt den skiønne Trætte mellem Job og hans
melige Trøstere, hvor disse vilde, at den plaged
skulde endnu haabe Lykke her; Da lader Job
de, at han ventede ikke et saadant Miracel, s
skeede; Men han havde en anden Udsigt, en bed
et fastere Haab. Og hører nu Ordene, An
saaledes, som de af erkiendte Sprogkyndige fra
Texten oversættes; Saa svarer Job: O! g
nogen vilde giøre, at mine Ord, bleve o

[redacted]

Aldrig kunde man anmelde Vigtigheden af det
n vilde sige med kraftigere Opfordring til Opmærk-
lhed, end Job her. Det er sand Oplysnings Na-
, den vil meddeele sig, den under all Verden sit eget
l. Den Viisdom, man vil beholde for sig selv alle-
, maae vist nok ikke taale Dagen. Job ønsker at
entliggiøre, at eviggiøre den kiære Sandhed, som
e var hans Tilflugt i Nøden. Vi vide vel, at Job
) ikke har skrevet Jobs Bog; Man troer, at Moses
:v den i sin Landflygtighed i Midians Ørk, altsaa
)en er ældre end de fem Mose-Bøger. Vi erkiende
i Bogen meere Moses Aand end Jobs Aand, og
hvad Aand Moses skrev, det er antaget af alle dem,
n antage Skriftens Guddommelighed. Vi troe,
ertimod gandske ugrundede Indvendinger, at Job vir-
ig har været til, da han som virkelig Person nævnes
Selskab med andre virkelige Personer af erkiendte
)dommelige Skribentere. Saa taler HErren ved
echiel om en ryggesløs Stad, som skulde udryddes, og
)r kun de faa Gode skulde spares: Og dersom disse
: Mænd, Noa, Daniel og Job vare midt
:udi, skulle de allene rædde deres Siele ved
res Retfærdighed, Ezech. 14, 14. Og Apostle-
i Jacob anfører Propheternes Exempler, og nævner
r Job, naar han siger: J have hørt Jobs Taal-
)dighed, og vide hvad Udgang GUd giorde
:d ham; thi HErren er meget inderlig barm-
:rtig og miskundelig, Jac. 5. Man maatte da
:saa gierne giøre Moses og Elias til opdigtede Per-
er, som Job; Men at derfor Job har været be-
let af den Aand og Ild, som Forfatteren af Jobs
)g, det behøve vi derfor ikke at troe; men at Mo-
, som venteligt af Tradition har annammet Jobs

 Til-

Tildragelser og Grundsætninger, ogsaa især har ann
met dette Sted, saadan, som det er, det troer jeg
Moses troede sig pligtig at opfylde Jobs Ønske: (
nogen vilde giøre, at mine Ord bleve optel
de! Det var ikke Manden nok, at man hørde h
Han kiendte Hukommelsens Troesløshed, og hvor f
lig Ord, som blev tales, tabe sig; Han ønsker
derfor optegnede; Ja meere: Han ønsker, at no
vilde skrive dem i en Bog, at ikke en løsligere
teignelse maatte forkommes! Fred over dit Stov
Job! Dit Ønske blev opfyldt: Dine Ord bleve
dine Dage skrevne i en Bog, og Bogen bevares
til denne Dag. GUD gav en Mand sin Aand
denne Mand opvakte ligesom dine Ord fra de D
Den Sandhed du efterlod Verden, laae ligesom
gravet, maaskee i en gudfrygtig Familiees Skiød;
det var denne Sandheds Opstandelses Dag, da S

da maatte gierne disse Ord smelte med; Da behøves ikke meere denne Sandheds Ord; den skal sees i Gierningen; ingen Prædiken om Opstandelse for de Opstandne, ingen Troens Lærdom i Beskuelsens Land; Men overalt, denne sidste Talemaade er nu vel ikke meere, eller andet, end et skiønt digterisk Udtryk; Vi ville ikke atter digte og sige: at dette Jobs Opstandelses Ord virkelig blev skrevet paa nogen Klippe; men det blev dog skrevet saa, det blev saa opbevaret til de sildigste Slægter i Guds sande Kirke, at ethvert Medlem af den, at enhver af os, som høre dette Dagens Evangelium, har saa hørt, saa lært, saa indpræntet sig denne Sandhed, at hvert Bierg paa Jorden maatte synes os talende; Vi maatte synes at høre dette Livsens Ord, som et Echo fra dem, som om de sagde os: Af Jord er du kommen, til Jord skal du blive, af Jorden skal du igien opstaae; Eller vi skulle selv tænke, naar vi saae Klippen, at den bar Jobs Indskrift; Vi skulle tænke: Var du og, o Klippe! den tunge Grav-Høy, Kiemper havde væltet over mit Støv, du skulle aabne dig, du skulle briste, du skulle, naar Dagen kom, omkastes, og tillade mig frie Udgang; Eller vi Christne kunne gaae til JEsu Grav, og see, hvorledes Joseph af Arimathia har bekostet Jobs Ord indskrevne i en Klippe; Vi kunne der see, at JEsu Gravsted var ikke muuret, ikke sammensat, men udhugget eller indhugget i en heel Steen; Vi kunne see en vældig Steen, væltet for Indgangen af Graven, og den Døde der begraven, der, som det syntes, evig indelukt, evig fængslet; Men ney! Engelen sidder der og læser Jobs Skrift, og siger: Han er opstanden, han er ikke her! Ja, dyrebare Sandhed! Job vilde giøre den vigtig, og vigtig er den for os alle; Den trænger ind i

Bierges Indvolde, den stiger ned i Jordens Dyb, den flyver op med Lysets Fart over alle Kloder, og hæver os op til GUD, ud over Tiden, ind i Evigheden. Job vilde have den skrevet i en Bog; Jeg ønskede at kunde indskrive den i Hierterne med uudslættelig Skrift, eller at jeg kunne illuminere denne Skrift i Dag, at den maatte skinne klart for alles Øyne, at jeg kunde, som JEsus med Disciplene i Texten, oplade deres Forstand, at de forstode Skrifterne! Jeg vilde skrive den i dit Hierte, du Hovmodige! du skal gaae dermed i din ydmygende Grav, du skal give Ormene Føde; men du skal staae op igien, og finde alle de Støtter knusede, paa hvilken du lod din Egenkierligheds Bygning knejse saa høyt paa Jorden; du skal staae blot for den GUD, som staaer de Hovfærdige imod, men giver de Ydmyge Naade. Tag det til Hierte, du Gierrige! Byg for dig og Dine, om [redacted]

ker, hvormed den gik i Graven. Beruset i dine sandselige Nydelser, maae du her længe nok forhaane dine alvorlige Brødre, som lagde Baand paa deres Lyster. Naar disse reene af Hiertet skulle see GUD, da vil det heede til dig: Søn! betænk, du haver annammet det Gode. Samtlige Guds Ords Tilhørere! I ere mange her; Jobs Steen-Skrift kalder os til et større Møde; Det er klippefast Sandhed: Vi skulle alle see hverandre paa en større Høytids-Dag, end denne; Hvorledes skulle vi mødes? hvorledes skal enhver af os kunde see den anden i Øynene? Har nogen bedraget sin Broder, der skal hans Broder vide det, og tør han da see sin Broder, hvorledes vil Undertrykkeren møde den her sukkende Enke? Der skulle Lærere og Tilhørere mødes, og da kommer det an paa, hvorledes vi have talet for Eder det Livsens Ord, og hvorledes I have hørt os og bevaret Ordet, og baaret Frugt deraf i Taalmodighed. I, som besørge afdøde høyt savnede Venner, og der faldt en Steen paa Eders Hierter, da de gik i Graven! læser Jobs Steen-Skrift, og den skal, om jeg saa maae tale, mane Eders Døde frem; I skulle see dem, og sees af dem i Opstandelsen; Der skal Mødre omfavne deres kiæreste Pant, en troefast Ægtefælle den anden, og adspredde Venner samles. Men især kommer og læser Skriften, og seer,

2) Hvad Trøst den har for en plaget Mand. Vi kiende A) den trøstende Sandhed, B) forend vi see, hvad Trøst den Plagede deraf samler. Saa begynder dette Livsens Ord: A) Jeg veed, at min Forløser lever. Ikke vil jeg paastaae, at Job skulle tænke sig i disse Ord just Messias, og endnu mindre, at han skulle tale Ordene i den Meening, som Disciplene kunde tale dem, efterat de havde seet JEsum op-

standen; Men denne Meening sees klart af Sammenhængen: At Job anseer den levende GUD for Livets Kildeføring, for Ophavsmand til det evige Liv, som Job havde i Vente. Han kalder ham sin Forløser, eller Igienløser, eller blot Løser. Grundsprogets Ord betegner den Beslægtede, der kunde indløse afdøde Slægtninges forhen tilhørende og nu til Fremmede solgte Gods, efter en Lov hos Israel, fuldkommen lig vort Fædrenelands Odels-Ret. Han lever, den som skal løse mig, at jeg skal vorde hans Arv og hans Eyendom. Job vidste dette med fuld Vished, skiønt vi med større Klarhed vide, hvorledes GUD sendte sin Søn, hvorledes han blev Løseren, hvad Løse-Penge han gav, hvorledes han, med det menneskelige Kiøn beslægtet, gav sig selv i Døden, og opstod paa den tredie Dag, og hvorledes Guds Kirke fra den Dag af ikke allene læser denne Jobs Klippe-Skrift, men anseer disse Ord for sin Troes Klip-

[redacted]

Dog holder jeg mig til en saadan Oversættelse: En anden skal opstaae af Støvet. Jeg; det forstaaer sig, er kun her i Oversættelsen et oplysende Tillægs-Ord.* : En anden Jeg skal opstaae af Støvet; Ikke denne plagede, denne sovende, denne klagende Job, men en Job med fuldkommen Sundhed, blomstrende i en evig Ungdoms Vaar; Min Huud, som er fortæret af Bylder, skal være en anden, en heel og skinnende, en forklaret og herlig, uden Sygdoms Furer, uden Alders Rynker, ikke bleeg, men hvid som Lillien, ikke blodig, men rød som Rosen. Altsaa bekiender Job Legemets eller Kiøds Opstandelse, og det opstandne Legemes Herliggiørelse, Forklarelse. Vil man læse en verificeret Gienpart af denne Steen-Skrift, saa finder man den vel ikke ordlydende, men i Meeningen aldeeles den samme hos Paulum; Saa skriver han: Saaledes er og de Dødes Opstandelse: Det saaes i Forkrænkelighed, det staaer op i Uforkrænkelighed: Det saaes i Vanære, det staaer op i Herlighed: Det saaes i Skrøbelighed, det staaer op i Kraft: Der saaes et naturligt Legeme, der skal opstaae et aandeligt, 1 Cor. 15, 42-44. Fremdeeles: At man ey skulle troe, det var med denne store Forandring en aldeeles anden Person, et andet Væsen; lægger Job til: Og af mit Legeme skal jeg see Gud; Jeg skal see mig ham, mine Øyne skulle see mig ham, og ingen Fremmed; Det er: Han skulle ikke see med andres Øyne, men med egne Øyne, selv see med blotte Øyne, see klart og grandgivelig see, og det evige Liv skal bestaae i denne Beskuelse, i denne umiddelbare Kundskab om Gud, at see det jeg nu troer. O! Trøst over all Trøst! Men kunde jeg nu lade dig, min Ven! læse denne B) Trøstes Virk-

ning

Betler-Staven og Posen og Plasterne, eller den, som endnu skiuler sig ængstelig under en borget og med Nød sammenhængende udvortes Velanstændighed; Kort: Enhver som liider nogen af disse Plager, uden sin egen Brøde, enhver, om hvilken man maae sige, som JEsus om den blind fødde: Hverken har denne syndet, eller hans Forældre. Hvad Trøst kan jeg række dig, ynkværdige Broder! Love dig forbedrede Vilkaar her, og at du igien skal vorde forligt med din Skiebne, det tør jeg ikke, jeg turde bedrage dig, byde dig den forroeste Philosophie, at taale det, som ikke kan forandres, at foragte det Gode, vi besværligen kan undvære; O! denne Steen-Skrift er kold og haard, og i Sorgens Nat hverken lyser eller varmer, hverken mætter eller lædsker; men jeg vil sige dig: Der er ingen i Verden, som kan hielpe dig, intet i Verden, som holder dig skadesløs; Denne Verden er ikke Guds Ret-

[redacted]

ſe være med Herren; Derfor trøſter hverandre med disſe Ord: Saa kom da, og, til Trods for alle dine Fiender, for alt hvad dig kan møde, for den Død, ſom ſkal lægge dig i Graven; ſiig du: Jeg veed, at min Forløſer lever. Amen.

No. 26. — Anden Paaſkedag 1795.

For Sangen:

Af Jord er du kommen, til Jord ſkal du blive, af Jorden ſkal du igien opſtaae. Dette er vor ſidſte Hilſen, det ømme Farvel vi ſige vore henſovede Brødre. Det er Menneſkelighedens Skiebne kortelig beſkreven. Vor fælles Herkomſt, at vi ere af Jord, lære vi af Skabelſens Hiſtorie; vi troe hvad den lærer os, og opbygges ved denne Troe. Deraf flyder den ſtore Sandhed: Menneſkens Slægt boer paa den gandſke Jordens Kreds af eet Blod, Apoſtl. G. 17; Derfra Broderſkabets Baand mellem os alle, derfra den dyre Forpligtelſe, at elſke vore Brødre, at ikke hovmode os af noget heldigere Fødſels Fortrin, men erindre, at vi alle ere Støvets Sønner. Derfra opløftes vor Tanke til den ſkabende Faders Haand, ſom af en Haandfuld Jord dannede ſaa kunſtig en Bygning, ſom Legemet, vor Siels Bolig, ſaa mange fiine og forſkiellige Uddannelſer af en eeneſte, ſaa grov Materie. Disſe haarde og ſtærke Been, disſe ſmidige og med Spænde-Kraft forſynede Seener, dette Hiertets Trykværk, ſom aldrig ſtandſer, og disſe derfra og dertil løbende ſtørre og mindre Canaler: Aarerne, dette all Bygnings Vunderverk: Øyet, ſaa

klart som en Himmel, saa tindrende som en Stj
og alt dette af Jord; Ja! dette var at skabe,
skabe dette, var Almagt. Men til Jord skal d
ve! Den Tanke er ydmygende. Men Sandhel
haandgribelig; Vi behøve ingen Aabenbaring
troe den, og ingen anden Grandskning for at se
end at grave i den Høy, hvor Helten tyve Vinte
ver sovet. Støv finder du, og Jord; ikke ander
end om Krøblingen, om den Verkbrudne, den
Død halv fortærede Ussling var der begravet. A
ydmygende var denne Tanke, dersom vi ikke,
af Aabenbaringen, og i en fast Troe kunde sige
Jorden skal du igien opstaae. Dit Støv
Sæd, din Opstandelse en Vaar, og JEsus er de
ste Grøde af de Dødes Opstandelse, og dette er
som minder os om dette fæstlige Optrin. Vi
tænke derpaa med Glæde, naar vi bygge vor

23. Det var Apostelen Paulus, som befandt
enen i Grækenland, Videnskabers høye Skole
, hvor dog alligevel skiønne Aander trivedes be
den alvorlige Sandheds oprigtige Grandsker.
Paulus omkring og gav Agt paa deres Guds
er; eller, om man vil, en anden Oversættelse af
Paa deres Helligdom; Deres Templer altsaa,
illeder, deres Altere. Blandt disse fandt han
meget meere værdigt hans Opmærksomhed, som
andt alle lagde mindst Mærke dertil, og ofrede
erpaa. Paa dette Alter fandt han disse Ord ind
For en ubekiendt GUD. Ubekiendt; ja dette
vel her ubenævnt, som de ikke vedste at tillægge
Navn eller Attributer; Thi ubekiendt var ogsaa
hver af deres navngivne Guder. Ingen nu le
enser havde seet, uden i Billede en Mars,
en Pallas; men man var dog eenig om, hvad
tænke sig ved disse Navne, og hvad Navne
give dem; men dette Alter var bygd for en
som man ikke vedste at nævne. Sandsynlig er der
lærde Meening: at man engang, da Pest grasse
a man forgiæves havde ofret til alle Guder og
der, forgiæves adspurgt Pythia, forgiæves raad
med alle Oracler, omsider var falden paa den Tan
r maatte endnu være en GUD, som vi ikke kiende,
, som i dette Tilfælde eene raader, en GUD, mæ
er alle andre Guder; thi bygger man et Alter, thi
an det denne Opskrift: For en ubekiendt GUD.
ed, om ikke den Gang i Athenen, hvor Forstands
lse var kommen saa vidt, en og anden havde
Vi dyrke nu disse Navne, som vore Digtere
Læren have overleveret os; Maaskee er det
alt til hobe; der tør være et Væsen over alle disse,

en Aand, som er første Aarsag til alle Virkninger, denne ville vi kalde vor GUD, bygge denne et Alter, ofre derpaa og dyrke ham. Sæden til en saadan Tanke ligger dog i hver tænkende Siel. Hvor somhelst der er eller har været nogen Forstands Dyrkelse, leeder i det mindste Forstanden efter et saadant Væsen, gietter sig frem, og vil gierne finde en Gienstand for Tilbedelsen. Paulus elsker dette Begreb, forlanger ikke denne Opskrift udslættet, eller dette Alter nedbrudt; Nej! siger han: I dyrke der meere end I selv vide; I ere der komne nær til Sandheden; Der er en GUD, Eder ubekiendt, den største, den eeneste, denne forkynder jeg Eder, denne er jeg kommen at prædike om; Og hvad siger da Apostelen om denne GUD? I Sandhed det, som overgaaer deres heele Gude Lære: Den GUD, siger han, som haver giort Verden og alle Ting, som ere der udi, han, som er Himmelens og Jordens

[redacted]

[redacted]

kan drives for vidt, kan føde Sværmere, kan Indbildnings-Kraften, og fortrykke den sunde Dømme-Kraft. Jeg veed, der var en Tid, :e Kræft greb om sig i Kirkens Skiød; men der Læger, for at helbrede, som vel var; men de vidt; der kom en nye modsat Sygdom i Steden, e end den man vilde helbrede; Den grandskende d gik langt over sine Grændser; Kulde kom i for Varme, og man fik, i Steden for velmee- Sværmere, frietænkende Spottere; Man vilde re om Naadevirkninger, om Guds Ords gud- lige Kraft, man fik en Religion, som kun be- Fornuft-Lære og Sæde Lære, man kaldte all vertroe, all Følelse Drøm, og mellem en Chri- i en sædelig Hedning blev ingen anden Forskiel, Navn enhver af dem gav sin Guddom. Disse lander vilde have fordnet mod dem, som uviden- ede Gud; De ville i Pauli Sted nedrevet et- lter med denne Opskrift: For en ubekiendt Ærer intet, I Dødelige! skulle de have den det, hvis Fuldkommenheder i kiende tilful- reer intet, uden det Fornuften kan prøve! Lad mørk Ahnelse skabe Eder noget Skræk-Billede, n sød Indbildnings-Drøm viise Eder et forfæn- haab! Men saa taler ikke Paulus; Ney! han eres Dyrkelse frem, oplyser den, helliger den, nder den Gud, som de skimtede frem til igien- videnheds Mørke. Vi finde et Par Vandrings- i Daa paa Veyen til Emaus. Hos dem finde vi r, som de ikke førend siden efter kunde forklare; om disse og deslige Følelser ere af noger Værd, vi ville undersøge og forklare. Disse Ord ere da ert: Brændte ikke vore Hierter i os, der

han talede med os paa Veyen, og oplod os Skri[f-]
terne, og min Hoved Materie:

Indvortes Følelsers Værd i Christendom[-]
men.

1) Ere der Følelser, som vi ikke raade for, og ik[ke]
kunde hitte Rede i.

2) Beroer det meget paa os selv, hvordan vi b[e-]
gegne og anvende disse Følelser.

3) Er den rette B[r]ug og Anvendelse af dem meg[et]
vigtig til vor Helliggiørelse.

1) Ere der Følelser, som vi ikke raade for, o[g]
ikke kunde hitte Rede i. Man seer da strax, at d[et]
ikke er enhver Følelse jeg taler om, ikke om de Sind[s]
Lidelser, der ere grundede i vort Væsen, og opvække[s]
ved let begribelige Aarsager, at frygte Farer, had[e]
Fornærmelser, sørge over Tab, glædes ved Lykke
[redacted]

... Det skal kun være en Ideal; men for hem-
... det ogsaa er et virkeligt Portrait. Jeg vil næv-
... teren i Athenens Lærde Mænd troe, at Epime-
..., en Creteenser, havde bygd det. Nu vil jeg mahle
... Epimenides's Følelser, saadanne som de kunde
... og maaskee vare de saadanne; Jeg vil indføre
... talende til een af sine Landsmænd: "Jeg kom til
...en, der grasserede den grumme Pest; ingen Æs-
... og ingen Apollo vilde hielpe, alle Guder bleve
...ldte, og alle Guder vare døve. Jeg gaaer en
... bedrøvet over mine Medmenneskers Ødelæggelse.
... mig en Tanke: Der er en GUD, som jeg ikke kien-
... Jeg blev glad, som Søemanden, naar han
... i Laage seer Land. Jeg tænkte mig denne Gud,
... intet Billede. Jeg bygde ham et Alter,
... Stenene vare saa lætte mellem mine Hænder. Jeg
... i Alteret disse Ord: For en ubekiendt GUD,
... blev fuld af Ærefrygt for min egen Skrift; Jeg
... for Udtrykket meere end ved at see Jovis Ham-
... Billede, eller Apollo til Delphos. Jeg ofrede
... Alter, og jeg blev saa glad i denne Handling,
... opløftet, saa fuld af hellig Andagt. Jeg tænkte;
... maae visselig være en ubekiendt Guddom; O! gid
... maatte kiende den! Gid jeg maatte vide, hvorle-
... kunde afbilde den, hvad jeg skulde kalde ham!
... det bæres mig for, at han kan ikke afbildes, at
... intet Sprog, intet Navn, som udtrykker hans
...n"; Eller vil nogen svare: Det var uvist, om
...enides tænkte saa; Ne'on! lad saa være; saa hos
... vor Text: Brændte ikke vore Hierter i os?
... de antændt denne Brand, eller forstode de den
... medens den brændte, eller kunde de giøre rigtig
... for deres Følelser, førend nu bag efter? Efter

 deres

deres eget Udtryk, maae deres Hierter i den Tid have liguet Alteret for den ubekiendte GUd, og den GUd, som de uvidende dyrkede, den forkyndte de nu. Lader os gaae den Ild en Smule nærmere, om hvilken de tale! Lader os tænke os ind i deres Tanker, saa godt som vi kunde, saa vidt, som deres Beskrivelse og Forfatning giver os Anledning! Hvordan var det, da deres Hierter brændte? Der var sandelig ikke megen Ild hos disse vandrende Venner. Selv deres Vandring fra Jerusalem til Emaus vidnede om dem, at de havde mindre Haab, mindre Frimodighed end de andre. De maatte dog bie i Jerusalem til denne Dags Aften; Noget om tre Dage havde de hørt; men naar de desuagtet forlade Jerusalem, have de ventelig tænkt: O ney, desværre! han kommer nok ikke; vi ville betimelig unddrage os fra den Storm, som vil bryde løs strax efter de tre Dage. Nu vandre de frem, bedrøvede i deres

[redacted]

denne Brand, eller, hvilket er det samme, disse livagtige Følelser? Jeg tænker mig dem saa tænkende: Hvad er det dog for en qvægende Varme, som ulmer omkring mit kolde Hierte? Hvad er det jeg føler for dette talende Menneske? Han straffer mig, og det er mig som et Evangelium: han kalder mig en Daare, og det tænder Lys i min Forstand: han bebreyder mig Seendrægtighed til at troe, og denne Bebreydelse giør mig troende; Mit Hierte opglødes for hvert Ord han taler, min Siel bindes til hans Siel: Jeg var tilfreds, han var hos mig Nat og Dag! Han er mig som en Guds Engel, og jeg er færdig at sige til ham, som Ruth til Naomi: Hvor du gaaer hen, der vil jeg gaae hen: hvor du bliver om Natten, der vil jeg blive om Natten; Dit Folk er mit Folk, og din Gud er min Gud, Ruth. 1, 16. Kort: Mit Hierte brændte, som for en nærværende, som for en naadig, men som for en ubekiendt Gud. Nu lægge man hertil alt det vi kalde Naadevirkninger, saasom: Opvækkelse af Sikkerheds Søvn, Kundskabs livagtige Lys, levende Følelse af sin Synd, brændende Længsel efter Naade; Dette kalde vi i vor Børne Lærdom den Hellig Aands Gierning; Derom sige vi: At han kalder, forsamler, oplyser, helliggiør, og dette ere vi enige om, at dette skeer middelbar ved Guds Ord. Jeg kan ikke indlade mig i ethvert af disse Stykker, som ere Texter, jeg vil ikke sige til heele Taler, men til heele Bøger; men jeg vil kun sige dette derom: At der i disse Følelser er ofte noget, vi ikke raade for, ikke kunne hitte Rede i. Veed du vel, hvoraf det kommer, at en Sandhed, som du Hundrede Gange har hørt, engang falder paa dit Hierte med oplivende Kraft, som om du læste eller hørde den første Gang? Stundom kan du finde Grund, enten i din egen Forfatning; for Exempel:

Du har ofte læst et Trøste-Sprog med Andagt, du føler først dets Kraft, naar du stædes i den Nød, hvortil det passer; Eller og du kan finde Grunden udenfor dig: Hos den Talende et nyt Fordrag, en nye og bedre begavet Taler, end den, du var vant at høre, kan giøre dig en gammel Sandhed nye, meere indtrængende, bedre lysende; Men disse Grunde finde vi ikke altid, vi søge dem ofte omsonst, hverken hos os selv eller andre; Ja! vi kunde hverken hos os selv eller andre opvække Sandhedens livagtige Følelser, naar og hvor vi ville; Var det saa, da maatte vi, som prædike Evangelium, kunde omvende alle Vildfarende, trøste alle Bedrøvede, og skabe Glæde hvor somhelst vi forkynde det glade Budskab. Nu de modsatte Følelser, som vi kalde Fristelser, Anfægtninger, tunge mørke Tanker; raader du for dem, kan du hitte Rede i dem? Ere ikke Bevægelserne i dit Hierte mørke Taler ofte for dig selv? Var det ikke no-

[redacted]

kke i Fristelse! Eller, som vi synge: Naar vi og ristes, lad os staae! Men jeg maae haste til at beviise

2) At det beroer meget paa os selv, hvordan vi egegne og anvende disse Følelser; Ikke foragte, men røve dem, prøve Aanderne, om de ere af GUD; Og vorfor da ikke antage det Aabenbaringen har lært os m onde og gode Aander? Naar vi have forgiæves ledt fter andre virkende Aarsager; hvorfor ikke troe hvad Skriften lærer os: At Aand virker paa Aand, at den Aand er ikke god, som indskyder onde Tanker, og da æbne os mod disse, som mod Fiender, da vaage og ede, at vi ikke falde i Fristelse. Vi kunne ikke forbyde onde Tanker at komme, de gaae ind ad lukte Dørre; men vi kunne nægte dem Biefald, afskye dem i deres første Fødsel, agte dem, som Plage-Aander, som Freds Forstyrrere, prøve dem efter Guds Ord; Stride de ver imod, saa strax føre Krig med dem. Jeg tilstaaer, nan behøver ikke at henføre enhver opkommende Kiøds Lyst, enhver paakommende qvindagtig Frygt, ethvert ætsindigt Indfald af kaade Tanker, til Diævelens gloende Piile; det skader endog, at skabe os Skræk-Billeder, det ophidser Indbildnings-Kraften, og det er desuden ligesom at ville velte Skylden af os paa et andet Væsen, at sige: Slangen bedrog mig, naar vor fordærvede Natur er den Slange, vi bære i vor Barm; Men efter denne Siele-Kundskab jeg har, seer jeg ikke rettere, end at saadanne Tanker og Følelser, som stride mod naturlig indprænted Attraae, at skade sig selv, sine Børn, eller bespottelige Tanker mod GUD, de lade sig slet ikke af nogen Philosophie forklare, og forklares paa den meest antagelige Maade, naar vi efter Aabenbaringens Lys kalde det Diævelens Fristelser, og da følge vi tillige Aabenbaringens Raad: At staae

ham imod, saa skal han flye for os, Jac. 4, 7, at udruste os med Guds Ord og Bøn, saa skulle vi overvinde. Fremdeeles ere der ubehagelige Følelser, men som paa en anden Maade begegnes; Vor Synds Følelse for Exempel: Ikke med Stolthed afvise den, ikke sige til os selv: O! dette er Milde-Syge, tungt Blod, fordærvet Indbildning, og saa jage Tanken væk, saa kaste os ind i Adspredelsers Sverm; Ney! heller tænke: Det er en høyere Prædikant, som indtaler den Eviges Rettigheder i mit Hierte: Det er Guds gode Aand, som vækker mig før det er for silde, som siger: Vaag op, du som sover, stat op fra de Døde, at Christus kan lyse for dig! Jeg vil høre denne Røst, jeg vil fuldføre denne Tanke, jeg vil see mine Synder i all deres Afskyelighed; Det smerter, men ligemeget; det nedbøyer min Aand, men det maae

igien gaaer ud i Verden, naar jeg vil til at glide paa den slibrige Bane, naar jeg atter fristes fra den gode Vey, saa vil jeg sige til mig selv: **Brændte ikke mit Hierte i mig, da min JEsus talede med mig paa Veyen, og oplod mig Skrifterne?** Følede jeg ikke da en Forsmag paa det evige Liv, vár det mig ikke da godt, at jeg holdt mig nær til GUd, og jeg, jeg skulle nu atter udslukke Aanderne, jeg skulde blive kold og lunken, jeg skulle glemme min første Kierlighed, og faae Lyst til Verden; Ney! jeg vil giøre en evig Pagt: Jeg vil tilhøre den GUd, som aabenbarede mig sin Naades Rigdom, jeg vil anholde om fornyet Naade, og komme den Guds Gave igien til at brænde. Saaledes bør vi begegne og anvende saadanne Følelser; men, desværre! mangen en siger med Felix: **Gak bort denne Gang til jeg faaer belevlig Tid!** Apostl. G. 24. Eller jeg vil forjage disse Tanker, disse Følelser, de kunne blive mig for alvorlige. Eller, for at holde mig til min Text: Da JEsus loed, som han vilde gaae bort, saa turde vel andre i Disciplenes Sted tænkt og sagt indbyrdes: Ja! vore Hierter brændte nok, vi syntes nok, der var noget, som traf os til denne Mand; men da vi dog ikke kiendte ham, da disse Følelser kom, GUd veed hvorfra, da det maaskee kun var sværmende Indfald, saa lade vi ham gaae, og vandre vor egen Vey; Ney! de bade, de nødde ham, at han skulle blive hos dem, thi det lakkede ad Aften. Gak du hen, min Ven! og giør ligesaa, og vær vis paa,

3) Saadanne Følelser, saaledes anvendte, have megen Nytte. Jeg vil ikke tale om Disciplene her, de gik frem fra Lys til Lys, JEsus blev kiendt af dem, i det han brød Brødet, de bleve hans Opstandelses glade Vidner, deres Brødres kraftige Trøstere.

Alt

[redacted]

Alt dette var nu Exempel uden Exempel; men jeg vil tale om den Naade, som endnu virker paa Hiertet, og da ingenlunde sige, at vi kunde haabe at vedligeholde saadanne Følelser uafbrudt, ey heller at vi skulle kunde finde de samme, naar vi vilde; Men kun ikke glemme dem, endnu mindre foragte dem; thi dette er Veyen til Forhærdelse. Jeg forfærdes, naar jeg tænker paa Mennesker, der virkelig engang har følet Guds Ords Kraft, og siden drevet Spot med deres egne Følelser; Ja, ja, den Tid kommer vel, da de bævende ønskede sig et Naades Vink; men Tordner brølede og Vreden truede, og et Afgrunds Svælg aabnedes for at opsluge dem. Ney, min Christen! du, som brugte retteligt din Besøgelses Tid, du priser din GUd for hver Naade-Virkning han lod dig føle, du faaer nye Kraft og nyt Lys, du beviiser din Troe af dine Gierninger. Det gaaer med Følelsen af din Kierlighed til

[redacted]

aldrig Naadens Virkninger, annammer ethvert Indtryk af Naaden, som en Besegling paa vor Guds Kierlighed! Slutter bedende:

Kom, Hellig Aand! og Vidne giv
I mig, at JEsus er mit Liv,
Og at jeg intet andet veed,
End hannem mig til Salighed.

No. 27. – Første efter Paaske 1783.

Bøn for Prædiken:

Tre-eenige GUD, Fader, Søn og Hellig Aand! I dit Navn og i dit Huus ere vi her forsamlede; lad din Ære boe i vor Forsamling, og din Frygt i vore Hierter! Forbarmende GUD og Fader! Du aabnede dit Huus for dine forlorne Sønner og Døttre; lad dit Hierte være stedse aabet for dem, og deres Hierter for din Naade! O! du, som gik ind ad lukte Dørre, livsaligste Frelser JEsu Christe! kom ogsaa i Dag for at være midt iblandt os! Kom, for at lyse din Fred over os! Kom, for at vise os dine Hænder og din Side, at vi ikke maatte være vantroe, men troe! Vær dine frygtagtige Disciples Lys og Liv, ligesom du er vore Fienders Seiervinder, høylovet i Evighed! Værdige Hellig Aand! du, som kalder, forsamler, luk Dørren op i Dag for dem, som banke! Forsamle dem til Meenigheden, som vare adspredde, og giv dem, som bekiende JEsu Navn, Naade til at afstaae fra all Uretfærdighed! Hør os, tre-eenige GUD, Fader, Søn og Hellig Aand! Amen.

[redacted]

Omendskiønt vi i vore Lære-Bøger og Underviis-
ger for Ungdommen retteligen bestemme, at Kun
er en Deel af Troen; saa maae vi dog erindre o
ofte i Guds Ord, oftere i gudelige Taler, og alle
test i daglig Tale, bruges disse Ord: Kundskab og
saa om hinanden, saa i Steden for hverandre,
ikke kan blive staaende ved den Bestemmelse, som
i sig selv er rigtig. Nu kaldes den saliggiørende
nelse af Christo og hans Fortieneste Troe: Hvo
troer og bliver døbt, han skal blive salig;
igien kaldes den Kundskab: Det er det evige
at kiende dig, den eeneste sande GUD, og de
udsendte JEsum Christum. Ikke desmindre
vi dog som oftest forskiellige Begreb, naar vi sige
veed een Ting, og naar vi sige: Jeg troer een
For Exempel: Jeg veed, at jeg er en Synder;

[redacted]

1) Den Kundskab, som er nødvendig forend Troen begynder.
2) Den Troe, som er nødvendig, hvor Kundskaben brister.
3) Kundskabens og Troens Forhold til hverandre.

1) Den Kundskab, som er nødvendig forend Troen begynder, skulde jeg forklare af Textens Ord, og til den Ende maae jeg forklare Texten. Ordene ere gandske figurlige, og kan ingenlunde forklares efter Bogstaven. 1) Salige ere de Øyne: Det er: Den Person, det Menneske, som ikke seer, men dog troer. 2) Salig er den, som ikke seer, bemærker ikke, at Saligheden bestaaer i, ikke at see; thi det Modsatte deraf læse vi i disse Ord: Salige ere de Øyne, som see det I see. Men Saligheden bestaaer i at troe; Det er: Salig er den, som, hvor han ikke seer og ikke kan see, dog troer. Nu, det Ord at see, er ikke blot med legemlige Øyne at see en Ting, men med Sindet at viide en Ting klart og tydelig, fast og rigtig. Nu synes vel Ordene, betragtede udenfor sin Sammenhæng, aldeeles at forkaste Kundskab, som om man vilde sige: Lykkelig er den, som troer, skiønt han ingen Ting veed; Men naar vi see Anledningen til Ordene, saa see vi og Meeningen. JEsus laster i Ordene just det, at Thomas havde foragtet den Kundskab han havde. Thomas havde, saavel som de andre, kiendt JEsu Person, og hørt hans Løfter, og været Vidne til hans Almagt; Nu havde han faaet nye Kundskaber, Qvinder havde seet JEsum, de tvende, som ginge til Emaus, havde talt med ham, alle de andre Disciple havde seet ham. Disse Kundskaber vare dog vel ikke at foragte; men Thomas foragter dem, Thomas saae ikke, og vilde ikke see, hvor der dog var Lys, klart som Dagen. Den

Kund-

Kundskab han havde, var nok for at vejlede ha
Troen; thi ellers havde hans Vantroe ikke været n
Synd. Sæt, at en sagde til en uoplyst Hedn
Der var en Person korsfæstet, som døede virkelig,
han tog sit Liv igien efter tre Dages Forløb;
Hedning skal troe dette, uden fuldstændigere Kun
om alle Ting, det kan du aldrig vente; Derfor e
en foregaaende Kundskab nødvendig, førend Troe
de begynde; Derfor heeder det: Hvorledes skul
troe paa den, om hvilken de ikke have hørt?
Hoved-Aarsag til Vantroe er da altsaa, enten M
paa Kundskab, eller Kundskabens Foragt.
Thomas vildet see det han kunde seet, saa havde
ogsaa kundet troe det han ikke saae. Det er de
man med saa megen Møye søger at indpræn de
Kundskab om Christo. Det er derfor man bringer
i Bekiendtskab med Forløseren, at de maae vird

[redacted]

end Rygtet havde sagt hende. Men det er ikke heller nok, at samle Kundskab, have Kundskab, men man maae bruge den, og det ligesom vi bruge den i Verden; Det er: Vi bør af to bekiendte Ting slutte os til den tredie; For Exempel: Jeg veed disse to Ting: Christus er almægtig og sandrue; dernæst veed jeg, at Christus har sagt: at han skulde opreyses tre Dage efter hans Død. Naar jeg nu veed vist, at Christus har sagt dette, og jeg veed vist, han er sandrue og almægtig, saa kan jeg jo let vide den tredde Sætning med, at naar der ere tre Dage siden han døde, saa maae han endelig være opstanden. Dette er at bruge sin Kundskab, og saadan Kundskab er nødvendig, førend Troen kan begynde. Men saa er der og Tilfælde, hvor Troen er nødvendig, naar Kundskaben brister, da brister Kundskaben, naar du gaaer i Sorgens Mørke under svart Kors og Modgang. Disciplene vare forsamlede inden lukte Dørre, af Frygt for Jøderne. Denne Frygt var et ægte Foster af deres Kundskab; De vidste nemlig, at Jøderne havde korsfæstet JEsum, de vilde ikke heller spare dem; Gik det saa med det grønne Træe, hvor vilde det gaae med det tørre? Deres Kundskab havde givet dem det Raad, at de nu ikke skulle gaae adspredde, men være forsamlede, ikke vise sig offentlig, men holde sig inden lukte Dørre. Men deres Kundskab om dem selv og om deres Fiender kunde og sige dem, at alt dette var utilstrækkeligt; Jøderne maatte snart faae spurgt, hvor de vare, overrumple, ødelægge dem. Her kunde deres Kundskab ikke hielpe dem, men vel deres Troe; Denne Troe nemlig: Han er opstanden, han lever, han som kaldte os, han som elskede os, han som døde for os; Vil han beskiærme os, saa ere vi uden Fare,

tge: See! jeg sender Eder som Faar iblandt Ulve. Skulde vi ikke troe Guds Forsyn, Varetægt og Naade, saa maatte vi jo ønske, at de aldrig havde seet Dagens Lys; men salige ere de Øyne som ikke see, men dog troe. Men det som er endnu længere borte, det evige Liv, see! did strækker vor Kundskab sig endnu mindre; Troen er en fast Overbeviisning om de Ting, som ikke sees. Troen forvisser mig om den Løn jeg strider for, Troen viiser mig det Land jeg iiler til. Troen paa Guds Ord, paa JEsum Christum er her nødvendig; thi haabede vi dog allene paa JEsum i dette Liv, saa vare vi de elændigste Mennesker; Her gielder det: Salige ere de Øyne som ikke see, men dog troe. Nu rester kun at betragte

3) Troens og Kundskabens Forhold mod hverandre. Kundskab er Troens Grundvold; men Troen er den herlige Bygning, som opføres paa Grundvolden; Naar man har lært Ungdommen at kiende JEsum, saa har man lagt en god Grundvold. Men der maae bygges paa den, og uden HErren bygger Huuset, arbeyde de forgiæves, som bygge derpaa. Bygningen gaaer høyere end Grundvolden, og skiuler den gandske; Naar du har faaet en levende Troe paa JEsum, saa seer du den gaaer saa meget høyere end Kundskaben gik. Det var godt, tænker du da, jeg vedste, at der var en Midler mellem Gud og Menneskene, men det var Tusinde Gange bedre, da Troen sagde mig, at han var min og jeg var hans: Det var godt, da jeg blev underviist om JEsu Lidelse og Død, om hans Opstandelse og Himmelfart, da jeg lærte at giøre Rede for disse Sandheder i Guds Meenighed; men endnu bedre var det, da jeg ved Troen lærte, at det var for mig JEsus døde, at det var min

og han vil, thi han er Kierlighed; Det seer sort ud f
os, men JEsus vil nok komme, saa bliver alting re
Salige ere de Øyne som ikke see, men dog tro
Dernæst brister Kundskaben, hvor Tingen er for mør
du kan ikke fatte den: Hvorledes kunde JEsus d
naar han var Guds Søn? Hvorledes kunde han sta
op igien, naar han var død? See! der heeder det
Kundskaben: Hidtil skal du komme, og ikke læ
gere! Og her fordres Troe, og jeg har sagt, at Tro
var nødvendig. Dette igien forudsætter, at den Tin
vi opfordres til at troe, maae være os vigtig og mag
paaliggende; thi var det os ligegyldigt, enten JEs
var en sand Gud eller ikke, enten han var opstand
eller ikke, saa behøvte vi ikke at troe det; men da d
er intet andet Middel til at bestyrke os i Saligheds st
Haab, saa er det os nødvendigt at troe det. Tvivl de

kge: See! jeg sender Eder som Faar iblandt Ulve. Skulde vi ikke troe Guds Forsyn, Varetægt og Naade, saa maatte vi jo ønske, at de aldrig havde seet Dagens Lys; men salige ere de Øyne som ikke see, men dog troe. Men det som er endnu længere borte, det evige Liv, see! did strækker vor Kundskab sig endnu mindre; Troen er en fast Overbeviisning om de Ting, som ikke sees. Troen forvisser mig om den Løn jeg strider for, Troen viiser mig det Land jeg iiler til. Troen paa Guds Ord, paa JEsum Christum er her nødvendig; thi haabede vi dog allene paa JEsum i dette Liv, saa vare vi de elændigste Mennesker; Her gielder det: Salige ere de Øyne som ikke see, men dog troe. Nu rester kun at betragte

3) Troens og Kundskabens Forhold mod hverandre. Kundskab er Troens Grundvold; men Troen er den herlige Bygning, som opføres paa Grundvolden; Naar man har lært Ungdommen at kiende JEsum, saa har man lagt en god Grundvold. Men der maae bygges paa den, og uden HErren bygger Huuset, arbeyde de forgiæves, som bygge derpaa. Bygningen gaaer høyere end Grundvolden, og skiuler den gandske; Naar du har faaet en levende Troe paa JEsum, saa seer du den gaaer saa meget høyere end Kundskaben gik. Det var godt, tænker du da, jeg vedste, at der var en Midler mellem Gud og Menneskene, men det var Tusinde Gange bedre, da Troen sagde mig, at han var min og jeg var hans: Det var godt, da jeg blev underviist om JEsu Lidelse og Død, om hans Opstandelse og Himmelfart, da jeg lærte at giøre Rede for disse Sandheder i Guds Meenighed; men endnu bedre var det, da jeg ved Troen lærte, at det var for mig JEsus døde, at det var min

Synd han bar, da jeg lærte at sige, som vi synge: Jeg kan finde i mit Hierte, at min Siel har Trøst deraf; Eller da jeg med levende Tilegnelse lærte at udbryde: Min HErre og min GUD! Men dog maae dette ikke bringe os til at agte Kundskaben ringe. Ikke allene her har det sig saa: Naar Troen bliver moeden, synes den være lutter Kundskab: Naar du er ret fast i din Troe, kan du først sige: Jeg veed, at min Frelser lever. Men hisset, naar Troe skal ophøre, da skal Kundskaben blive ved, og i all Evighed voxe, og man har fuldkommen Ret til at anføre det som en væsentlig Deel af vor tilkommende Salighed, at vi skulle kiende ham, ligesom vi ere kiendte af ham; Da skal det heede: Salige ere de Øyne som see, og ikke behøve at troe. I Unge! som fremstille Eder i Dag, betænker, hvad det er for en Viisdom I oplæres i! I den, som ikke allene skal holde Prøve i Verden,

No. 28. — Anden efter Paaske i Domkirken 1793,

Da Doctor Mossins Dodsfald blev anmeldt.

Bøn for Prædiken:

Lysenes Fader! fra hvilken nedstige alle gode og alle fuldkomne Gaver, udsend dit Lys og din Sandhed, som kan lyse og lede os, og føre os til dit hellige Bierg! Giv din Meenighed troe Tienere i Ordet! Giv dine Tienere din Aand! Giv din Kirke Fred, og dit Ord Indgang til Hierterne! O JEsu, vore Sieles Hyrde og Biskop! samle til din Faare-Stie de Adspredde, og lad de Forsamlede gaae ind og ud, og finde Føde! Du satte dit Liv til for Faarene; Lad din Død være vort Skiold mod Fienden, vor Trøst i Døden, vor Retfærdighed paa den yderste Dag, at vi alle med hverandre, fuldkommeligen beredde til de Helliges Arvedeel i Lyset, maatte samles der, hvor der skal være een Hiord og een Hyrde! Amen.

Jeg vil give Eder Hyrder efter mit Hierte, som skal føde Eder med Kundskab og Forstand. Dette var Løfte om en stor Lyksalighed, som GUd gav sit Folk Israel igiennem Propheten Jeremias, 3 Cap. 15 V. Det er Besøgelsens Dag for et Land, naar og hvor dette Løfte opfyldes. Det er saaledes GUd opretter sin Stat, saaledes han grundfæster og udbreder sit Naades Rige her paa Jorden; Ja! hvor Kirken var plantet allerede, og havde længe været det, maatte man an-

fik til Siele-Føde, ikke Manna, men det, som var uendelig bedre; Det Livsens Brød, den Kundskab, som kaldes det evige Liv, at kiende dig, den eeneste sande GUD, og den du udsendte, JEsum Christum, og intet Folk var saa lykkeligt, som dette. Jeg kiender en Hyrde, som var efter Guds eget Hierte i eet og alt, som gav Føde saa kraftig, at alting trivedes omkring ham, at ingen, som kom til ham, kunde vansmægte, en Hyrde over alle Hyrder; Men denne Hyrde er JEsus; men JEsus er Textens Indhold; men disse Ord ere min Text: Jeg er den gode Hyrde. For stor var denne Text til en Tale; stor nok for at være Text til Engles Lovtaler i all Evigheds Evighed. Kun Prophetien i min Indgang vil jeg følge, kun den vil jeg betragte opfyldt i min Text; Kun dette skal være min Hoved-Materie:

Hvad Gave Kirken faaer i en Hyrde efter [redacted]

er en Aand, har altsaa ikke egentlig Hierte, men at hån taler menneskeligviis; Men GUD skee Lov for han taler saa! GUD skee Lov for vi kan tænke og tale saa om ham! Det er et saadant hiertens godt Ord, dette Ord: Hierte, at jeg tykkes, jeg kan ikke undvære det, naar jeg skal tænke og tale om GUD; Fader-Hierte, forbarmende Hierte, hvor søde ere disse Ord, naar jeg taler om GUD! Hvor indbydende, naar jeg vil tilbede GUD! Jeg bytter dem ikke bort mod de meest forskruede nye Talemaader, mod de meest abstracte metaphysiske Begreber om Aand. Det er saa let, saa eenfoldigt, saa trøstefuldt at tænke og sige: GUD er min Fader, hans Hierte er aabent, hans Hierte røres, naar jeg med en sønlig Udkaarelses Aand raaber til ham: Aaba Fader! Jeg forstaaer da ret godt hvad GUD vil sige med en Hyrde efter sit Hierte, og hvo kunde være det meere end hans Søn? Da GUD gav os ham, gav han os sit Hierte. Da GUD sendte os sin Søn, kommer det mig for, som om han i Gierningen sagde til Verden hvad Paulus skrev til Philemon om Onesimus; Annam ham, det er mit Hierte! Philem. 12. I egentligste Forstand, var da den gode Hyrde en Hyrde efter Guds Hierte; thi GUD vidnede om ham: Denne er min Søn, den Elskelige, i hvilken jeg haver min Velbehagelighed. Meenighed er best tient med en Hyrde efter Guds Hierte; En Hyrde efter deres eget Hierte skulde ikke gavne dem nær saa meget; Hvo kan giøre alle til Maade? Og om nogen vilde, skulde han neppe være en Hyrde efter Guds Hierte. Ikke engang den gode Hyrde var efter det herskende Parties Sind blandt Jøderne, og ingen retskaffen Mand kunde være det; Derfor vidner JEsus mod denne Slægt: Johannes er kommen, som hverken aad

eller drak, og de sige: Han haver Dievelen; Menneskens Søn er kommen, som æder og drikker, og de sige: See! hvilken Fraadser er dette Menneske, og en Viin-Dranker! Math. 11. Ikke kan jeg opregne alle de Træk og Ord og Handlinger og Egenskaber, som beviise, at JEsus var en Hyrde efter Guds Hierte; Kun dette vil jeg sige: Den Kirke maatte blive lykkelig, som fik saadan Hyrde, om han end ikke var i eet og alt efter Menneskers Sind og Hierte. Ja! Gave nævnte jeg i min Sætning, og JEsus var det meere end nogen. Det heeder: GUD gav sin Søn, han var Himmel-sendt i bogstavelig Forstand, og overalt lykkes det bedre med en Hyrde, som gives, end med dem, som tages. Det var ikke Oplysnings- men Vankundigheds Dage Paulus spaaer om, naar han skriver: De skulle tage sig selv Lærere i Hobetal, efter som Ørnene kløe paa dem, 2 Tim. 4.

[redacted]

jeg vil kun indskrænke mig til min Sætning, til mi
Indgangs-Ord, og der heeder det: De skal føde E
der. Blot som Lignelse viide vi, at dette ikke kan-si
meere, end: At Faare-Hyrden besørger sine Faar fø
de, leeder og driver dem derhen, hvor de kunde fin
Føde. Men den egentlige Føde giver dog ikke han den
Han kan ikke skab et grønt Græs-Straae paa den for
Jord, ikke frembringe en Draabe Vand af den ter
Kilde; men JEsus er den Hyrde, som giver Fød
virkelig Føde, velsigner med Trivelse af denne Fø
See! dette er den gode Hyrde; Vee den Hiord, so
har Hyrde allene for at føde ham! Vee den, som all
ne er Hyrde, for at tage Føde af Hiorden, og inge
Føde kan give den! Saa taler Propheten: Vee Isr
els Hyrder, som føde sig selv! Skulle ikke Hy
derne føde Faarene? Esech. 34, 2. Jo! dette va
JEsu Kald, og hvo var dette Kald saa voxen, so
han? Hvo havde saadanne Forraads-Kammere, hvo
af at tage? Han var i den Henseende endogsaa Hy
dernes Hyrde, den, som gav dem den Føde, de sku
deele til andre. Om vi saae Templer fulde af Tilhø
re, om vi havde inde Philosophiens heele Liggendefæ
om vi vare veltalende, som Demostener og Cicerone
saa maatte vi dog lade dem gaae fastende hiem, o
vansmægte paa Veyen, dersom vi ikke havde d
Føde at gribe til, som JEsus satte os til Huusholde
over, og der altid er som Sabbathens Manna hos I
derne, der ikke blev fordærvet. Om enhver, som hør
til Hiorden, baade om Hyrderne og Faarene, kan den
Over-Hyrde sige: Han skal gaae ind, og han sk
gaae ud, og finde Føde, Joh. 10. C) Men hvori b
staaer denne Føde? Det vil jeg atter lade Prophet
sige os: De skulle føde Eder med Kundskab o

For-

Forstand. Atter igien her forbiegaaer jeg at tale om den Føde, JEsus giver paa sit Bord, den Føde, denne Meenigheds Ungdom i Dag første Gang gaae op at nyde, den Siele-Føde, der skal styrke hos dem det aandelige Liv, det begyndte Gode. Det er ikke min Tales Plan, ikke min Textes Indhold, ikke den lovbefalede Hensigt af denne min Forretning. Men da ogsaa dette træffer ind i Dag med de Unge, saa tilgives mig en kort Afvigelse. Et Ord derfor til Eder, J Pagtens Børn! Hyrden efter Guds Hierte aabner Eder i Dag sit Hierte, og giver Eder at smage de rette Canaans Viindruer, det sande Manna. Spørger ikke med ilde anbragt Fornuft: Hvori bestaaer denne Føde? Eller som Israel om den Føde, som faldt med Morgen-Duggen: Manhu, hvad er dette? Og derfor kaldte man det siden Manna. Hører Hyrdens Ord, og troer dem, troer Ordene, og tilbeder Hyrden, og trænger [redacted]

de, som ere plantede i HErrens Huus, skulle grønnes i hans Forgaarde, og selv skulle I paa denne Dag, naar I have annammet den Føde JEsus giver, gaae bort hver med denne Forsing i sit Hierte: **HErren er min Hyrde, mig skal intet fattes!** Og derpaa tilbage til min Hovedsag. Den Føde her tales om hos min Prophete, er Kundskab og Forstand, og hvo giver denne herligere, end Hyrden, den gode? Jeg vil ikke giøre meget Væsen af nogen bestemt Forskiæl mellem disse tvende Ord, der lode sig udtrykke med dette ene: Oplysning; Men siden vore Oversættelser, baade gamle og nye, have dem, saa anmærker jeg, at JEsus gav Kundskab, virkelig nye Sandheder, Sandheder, som indeholdt virkelig Siele-Føde: **Naade og Sandhed er bleven ved vor HErre JEsum Christum;** Og atter: **Ingen haver nogen Tid seet Gud; den eenbaarne Søn, som er i Faderens Skiød, haver aabenbaret det.** Han bad engang en Bøn, og den blev bønhørt: **Fader! forklar din Søn, at din Søn kan forklare dig!** Det JEsus lærde, var Grund-Sandheder; det blev Kirkens Liggendefæe, Sielenes Forraads-Kammer af aandelig Føde. Vi leve i underlige Tider; Hyrderne blive roeste, naar de blot underholde Hiorden med Sandheder, med Kundskaber, enten der saa er Føde i disse eller ikke. Man kunde erhverve sig en god Trappe, om man lærde Ungdommen Jord-Beskrivelse, ligemeget om de ikke vidste Veyen til det evige Liv. Man turde byde os saa kaldte gudelige Taler, men ikke et Guds Ord i dem; Den gudfrygtige Tilhører gik hiem og tænkte. Hvad han sagde, var skiønt, det var baade viist og sandt i alle Maader; men der var ingen Føde for min Siel i disse Sandheder, Guds Raad til Salighed, det fik

jeg ikke høre. Nei! Hyrden efter Guds Hierte føde
med Kundskab, der er Styrkes Røst med hans Røst
Naar han taler, saa kan det heede: Hører, saa ska
Eders Siele leve! Men han føder ogsaa med For
stand, og det kan ingen anden; Da han talede me
Disciplene, som ginge til Emaus, sagde han dem ikk
allene Skrifterne, men han oplod deres Forstand
at de forstode Skrifterne. O! hvo der kunde gi
re ham det efter! Hvo der kunde give Sielene denn
Føde! Jeg trodser all Verdens Oplysningsmænd, om
de kunde; Jeg foragter deres tomme Pralerier, om d
paastaae, de kunde. Ach ney! vi staae alt for tit suk
kende over vor Afmagt! Kundskaber kunde vi biebrin
ge; men Liv og Lys i dem, det er en høyere Aands
Gierning. Neppe fremstod i Guds Kirke nogen Op
lysningsmand med meere Aand og Kraft, end Døb
eren Johannes; men endog om ham heeder det: Ha

Kirken annammer endnu, og erkiender som Gave fra Overhyrden,

2) Naar han giver den Hyrder, som nogenlunde ligne ham. Dette var det andet vi skulle mærke. Her taler jeg om Mennesket; Her sees alting i det Mindre, alting i Skrøbelighed; dog endnu stort, saalænge jeg kun ville tale om Evangelister og Apostle, de med Aandens overordentlige Gave udrustede, de, som talede, i det de bleve drevne af den Hellig Aand. Disse vare Hyrder efter Guds Hierte, disse gave Hiorden Føde, denne Føde bestod i Kundskab og Forstand; Men dog havde ingen noget, uden det han havde annammet, den egentlige Føde var dog ikke deres. Endog om den Aand, af hvilken de bleve drevne, siger JEsus: Han skal tage det af mit, og forkynde Eder; Men jeg vil kun tale om Hyrder, saadanne, som de kunde gives i den plantede Kirke. Og enda faaer den Kirke en stor Gave af Over-Hyrden, som faaer en Hyrde, der nogenlunde ligner ham, og den Meenighed, som da skulle ønske sig een, maatte først og fremst ønske sig en Mand efter Guds eget Hierte, en Mand, som behagede GUd. En, som vilde behage GUd, alt skulde han og mishage mange andre: En Guds Mand, ikke et Verdens Barn: En Hyrde, ikke en Leye-Svend, en, kort sagt: som kunde have dette Skudsmaal af sin Herre og Huusbonde, som Moses: Jeg kiender dig ved Navn, og du har fundet Naade for mine Øyne. Vi tænke os nu ikke herved en syndesløs Fuldkommenhed; den gives ikke, uden hos den gode Hyrde; Ikke en hellig Engel, den kommer ikke at være Hyrde paa Jorden. Det er Kirkens Fiender, som opdage ængstelig fromme Læreres Svagheder, og føre dem i Triumph; Ney! som skrøbelige

Menne-

Mennesker maae vi tænke os dem, men ønske os i
som redelige Mænd, som Mænd efter Guds Hierte, ej
hans Sind, saa vide vi dog, at GUD er med dem,
at hans Kraft fuldkommes i deres Skrøbelighed.
Mand efter den lætsindige Verdens Sind, bliver
slet Hyrde; men en Mand efter Guds Sind, ville
tid gavne, end havde han ikke de fortrinligste Gav
end savnede han meget af den Klogskab, der kom
saa vel med i en fordervet Tids Alder, end skulde
heede til ham: Denne Verdens Børn ere klog
end Lysets Børn i deres Slægt. Var han dog
Hyrde efter Guds Hierte, saa maatte dette overv
alle Mangler, ligesom alle andre Fuldkommenheder i
kunde erstatte, om dette Store manglede. Freml
les: Hvad skulde Meenigheden ønske sig af en saa
Mand? Hvad, uden Føde? Hvad Beviis paa h
Kierlighed til GUD, uden det, som Peder blev be

bestaaer i Kundskab; men Kundskab ... af Hyrden, hverken om Sool eller Maane; om Veyen til Guds Rige, vor HErres JEsu Christi Kundskab. Vi gaae i Guds Huus, som de ... til dækket Bord, og vi begiere Brød, sund ... Føde, ikke opdrevet Skum, men den virkelige ...; ikke Opsatser og Pyramider for Øyet, men ... Føde, thi vi have en lang Vey at vandre. ... begiere meere: Vi ville have Forstand paa Kund...en, Lys i Sandheden; Kan Hyrden ikke just give ...ette saa gierne som han vil, saa dog, er han en Mand ... Guds Hierte, saa kan han bede for os og med os: ...nd dit Lys og din Sandhed, som kan lyse og lede ... og Lysenes Fader skal høre disse Bønner. Kort ...: Den Kirke, den Meenighed prise vi lykkelig, ... GUd gav Hyrder efter sit Hierte, der kunde ... dem med Kundskab og Forstand; Og det en ... Gave, jeg i Dag er kommen at tilbede dem ...nighed; til saadanne Bønner at opmuntre dem. ...r behaget den store Sielenes Hyrde og Biskop ...kalde denne Meenigheds første Hyrde, denne ...s Stiftsprovst, og Provst over Nordhordlehns ...fte, Høyærværdige og Høylærde Doctor Theolo... ... nu salige Hans Mossin. Jeg tænker ...e denne Meenighed sørgende ved dette Dødsfald; ... saae ikke, at den Gamle blev træt? Hvo hørde Oldingens Røst at tabe sig i dette Guds Huuses ...lige Hvelvinger? Hvo mærkede ikke, at Hukom...en, denne Sielens troeløse Tiener, begyndte at ...alde sit udlevede Herskab? Og hvo vilde misunde ... graaehærdede Hyrde, at nedlægge af Mødighed ... sin Hyrde-Stav i Skiødet af hans elskede ...? Sorg venter jeg derfor ikke af Meenigheden;

 men

postlene, efter hvilken han syntes meest at ha-
t sig, Johannes meener jeg, og jeg vurde vo-
til vor Afdødes Ære: Det var den Disci-
n JEsus elskede, som laae op til hans
Nadveren. Ja! saa talte han om Guds og
erlighed, som den, der havde drukket af den-
, som om Guds Kierlighed var udøst i
erte formedelst den Hellig Aand. Kom.
Kort sagt: Den var god den Aand, af hvil-
talte; Det var Guds Rige han søgte; Det
d han elskede over alle Ting, og saadanne
Kirken, om de end svækkes af Alder, ere dog
Helligdommens Klenodier. GUd er med
ans Fred følger dem, og de ere ingenlunde
ge i Selskabet. Lad Josva føre Krigen mod
naar den gamle Moses ikke kan; Men viid!
aaer ikke forgiæves paa Klippen og seer Sla-
staaer der bedende om Seyer til den HErre
Naar Mose oplæftede sine Hænder, vandt
men Amalek naar de ville synke. Men hvil-
Mand, hvilken Aron og Hurr vilde da ikke
de, med Ærefrygt lætte under Oldingens mm-
tte Arm? Paa denne Tildragelse tænkte jeg,
ng jeg saae vor værdige Gamle talende fra
ed, naar jeg ikke tilfulde kunde høre ham.
er ikke opstegen her for at holde Liig-Tale, ikke
vne første og sidste, og hver vigtig Dag i en
Liv, der graaenede med Ære og sov hen i Fred:
at tale til en bedrøvet Enke, en faderløs Dat-
rgende Familie; men for at opfordre Meenig-
Bønner, for at blande mine med deres, for
høstens HErre, at han sender Arbeydere i sin
rd! Mine Embeds Brødre! de tre, som have

 tabt

men jeg venter, hvert Hierte, som eyer Billighed, som frygter Gud og elsker hans Ord, og som længe har kiendt den salige Afdøde, ethvert saadant Hierte venter jeg opfyldt med ømme og oprigtige Velsignelser over den fromme Hyrdes Støv. Skulde jeg sige for meget, naar jeg sagde: Han var en Hyrde efter Guds Hierte? I det mindste er jeg vis paa, han vilde ikke være nogen Ting saa gierne som dette. Ingen Mand kunne være meere ligegyldig til forfængelig Ære, med megen Lærdom mindre pralende, og midt i Verden meere udenfor Verden. Er sand og usminket Ydmyghed en smuk Hyrde=Dragt, saa fandt man denne Mand altid iført denne Ordens Prydelse; Hans Hierte laae paa hans Læber, naar det galdt om at erkiende Fortienester hos andre, og dette turde være det Giboleth, som saa tit forraader den masqverede Stolthed. Han agtede det ikke for et Rov, at være Stiftsprovst; Han lod ikke

Apostlene, efter hvilken han syntes meest at ha- met sig, Johannes meener jeg, og jeg turde bo- sige til vor Afdødes Ære: Det var den Disci- som JEsus elskede, som laae op til hans i Nadveren. Ja! saa talte han om Guds og Kierlighed, som den, der havde drukket af den- lde, som om Guds Kierlighed var udøst i Hierte formedelst den Hellig Aand, Rom. Kort sagt: Den var god den Aand, af hvil- an talte; Det var Guds Rige han søgte; Det Huld han elskede over alle Ting, og saadanne i Kirken, om de end svækkes af Alder, ere dog lags Helligdommens Klenodier. Gud er med hans Fred følger dem, og de ere ingenlunde ledige i Selskabet. Lad Josva føre Krigen med lek, naar den gamle Moses ikke kan; Men viid! s staaer ikke forgiæves paa Klippen og seer Sla- han staaer der bedende om Seyer til den HErre th. Naar Mose opløftede sine Hænder, vandt l, men Amalek naar de ville synke. Men hvil- igre Mand, hvilken Aron og Hurr vilde da ikke Glæde, med Ærefrygt sætte under Oldingens nu- mmatte Arm? Paa denne Tildragelse tænkte jeg, Gang jeg saae vor værdige Gamle talende fra Steed, naar jeg ikke tilfulde kunde høre ham. jeg er ikke opstegen her for at holde Liig-Tale, ikke nævne første og sidste, og hver vigtig Dag i en ds Liv, det graaenede med Ære og sov hen i Fred; for at tale til en bedrøvet Enke, en faderløs Datt n sørgende Familie; men for at opfordre Menig- til Bønnet, for at blande mine med deres, for de Høstens HErre, at han sender Arbeydere i sin gaard! Mine Embeds Brødre! De nu, som have

men jeg venter, hvert Hierte, som eyer Billighed, som frygter Gud og elsker hans Ord, og som længe har kiendt den salige Afdøde, ethvert saadant Hierte venter jeg opfyldt med ømme og oprigtige Velsignelser over den fromme Hyrdes Støv. Skulde jeg sige for meget, naar jeg sagde: Han var en Hyrde efter Guds Hierte? I det mindste er jeg vis paa, han vilde ikke være nogen Ting saa gierne som dette. Ingen Mand kunne være meere ligegyldig til forfængelig Ære, med megen Lærdom mindre pralende, og midt i Verden meere udenfor Verden. Er sand og usminket Ydmyghed en smuk Hyrde-Dragt, saa fandt man denne Mand altid iført denne Ordens Prydelse; Hans Hierte laae paa hans Læber, naar det galdt om at erkiende Fortienester hos andre, og dette turde være det Giboleth, som saa tit forraader den masqverede Stolthed. Han agtede det ikke for et Rov, at være Stiftsprovst; Han lod ikke

blandt Apostlene, efter hvilken han syntes meest at have dannet sig, Johannes meener jeg, og jeg turde vove at sige til vor Afdødes Ære: Det var den Discipel, som JEsus elskede, som laae op til hans Bryst i Nadveren. Ja! saa talte han om Guds og JEsu Kierlighed, som den, der havde drukket af denne Kilde, som om Guds Kierlighed var udøst i hans Hierte formedelst den Hellig Aand. Rom. 5, 5. Kort sagt: Den var god den Aand, af hvilken han talte; Det var Guds Rige han søgte; Det var GUd han elskede over alle Ting, og saadanne Mænd i Kirken, om de end svækkes af Alder, ere dog et Slags Helligdommens Klenodier. GUd er med dem, hans Fred følger dem, og de ere ingenlunde overflødige i Selskabet. Lad Josva føre Krigen mod Amalek, naar den gamle Moses ikke kan; Men viid! Moses staaer ikke forgiæves paa Klippen og seer Slaget; han staaer der bedende om Seyer til den HErre Zebaoth. Naar Mose opløftede sine Hænder, vandt Israel, men Amalek naar de ville synke. Men hvilken yngre Mand, hvilken Aron og Hurt vilde da ikke med Glæde, med Ærefrygt lætte under Oldingens tunge og trætte Arm? Paa denne Tildragelse tænkte jeg, hver Gang jeg saae vor værdige Gamle talende fra dette Sted, naar jeg ikke tilfulde kunde høre ham. Men jeg er ikke opstegen her for at holde Liig-Tale, ikke for at nævne første og sidste, og hver vigtig Dag i en Mands Liv, der graaenede med Ære og sov hen i Fred: Ikke for at tale til en bedrøvet Enke, en faderløs Datter, en sørgende Familie; men for at opfordre Meenigheden til Bønner, for at blande mine med deres, for at bede Høstens HErre, at han sender Arbeydere i sin Viingaard! Mine Embeds Brødre! de tre, som have

tabt i den Afdøde en Fader af Alder og Embed
Broder i Kierlighed og Omgiængelse, en For
som byggede paa Fred, og elskede den gode Sag
kan det ikke være ligegyldigt, hvo der kommer i d
Dødes Sted, De ville med mig i Aands Samfu
de tillige; Kommer da, Brødre! lader os t
lader os bøye Knæe for HErrens Ansigt, som e
de! Kom, kiere Meenighed! at bede om de Tin
høre til Fred, at GUd vil forbarme sig over Z
være den naadig! Store Hyrde over alle Hyrde
kiender dine Faars Skikkelse, og du sætter dit
til Hiorden, giv denne Meenighed en Hyrde e
Hierte, og giv den, du udsender, Aand og Kr
de Siele kunde finde Føde, som komme her i di
og begiere at mættes af de Smuler, som falde a
HErres Bord! Lad det være Evangelium den fre
ger, som fra dette Sted skal tale! Fra Ynkebed

christen Kirke, og helliget vorde dit Navn! Giv ikke vilde Dyr din Turtelduues Siel! Fører ethvert vild-farende Faar tilbage til din Faarestie! Lad din lokkende Hyrde-Stemme, dit det Livsens Ord, saa længe kal-e, saa længe forsamle, indtil der omsider bliver een Hiord og een Hyrde! Amen.

No. 29. – Tredie efter Paaske 1792.

Bøn for Prædiken:

Miskbarmende Gud og Fader! Vi ere udgangne fra dig ved Skabelsen, ved Synden dine Frafaldne, men ved Naaden tilbagekaldte Sønner og Døttre; Frels hver fra sin vrange Vey! Styr vore Fødder paa Fredens Vey, og lad vort sidste Trin dog føre os ind i vor Faders Huus, hvor der ere mange Boeliger! O! du, som gik til Faderen, og aabnede Vey for os alle, saliste Forløser JEsu Christe! drag os efter dig, saa skulle vi løbe! Løs de Baand, som fængsle os til Ver-den! Bereed os ved din Aand og dit Ord, til engang at være der, hvor du er, og see den din Herlighed an, som du havde hos Faderen, førend Verdens Grund-volde bleve lagde! Amen.

Lignelsen om den forlorne Søn hos Lucam i det 15de beskriver os, saavel det boedfærdige Hiertes dristige Til-gang til Naaden, som Naadens aabne Beredvillighed til at antage boedfærdige Hierter. Der var et ungt Menneske, siger vor Frelser, fød til Velstand, men i den Alder, da man intet meere attraaer, end at nyde Verden. Forlade Faders Huus, reyse bort i

 frem-

fremmede Lande, føre med sig Fædrene Arv, hører alt
sammen til Ungdoms Planer, til de muntre og løfterī
ge Udsigter, der smile den Uerfarne i Møde, og lokk
ham ud paa den slibrige Bane, hvor Fald og Fordær
velse bie ham; Forlade vor Ungdoms Reede uden Nø
vendighed, er næsten altid Formastelse. Søge vi i
Bødet, eller nyt Lys til brødvindende Videnskaber
Kunster? Hvad søge vi da? Kundskab om GU
Han boer allevegne; Om hans Ord? Det som tien
til vor Salighed, boer længe siden rigelig iblandt o
Om Mennesket? O! hvo der vil, samle den, han bli
længe inden og den samme Kreds. Ved at reyse, se
man kun Menneskets yderste Overflade; Ved at b
længe sammen i det samme Selskab, opdages Hiertet
skiulte Ting, og der kan den Agtpaagivende lære, hva
den Reysende glemmer, og ham bliver Mennesket frem
med allevegne. Han renser da, og at forøde sin Arv,

lystens Kilder; Eller rettere: De smage dig ikke; Du føler først Mattelse, Kiedsommelighed dernæst, Vaursnelse omsider, og endelig kommer den bleege Fortvivlelse at slutte dette elændige Sørgespill; All Verden bliver dig øde og tom. Der bliver Hunger i Landet, heeder det i Lignelsen; Den Forlorne vælger at blive Svine-Hyrde, begierer at deele Føde med dem; men ogsaa dette nægtes ham. "Hvad har jeg søgt? maae „den Arme tænke, og hvad har jeg fundet? Hvi blev „jeg ikke under en kierlig Faders veyledende Omsorg? „Lyksalige Broder! om du endnu lever, du nyder alle „Livets Beqvemmeligheder! Du seer din Faders det „blide Ansigt, og spiser ved hans Bord, og drikker af „hans Bægere, lyksalige Broder! Dog, Ney! hvad „siger jeg? Lyksalige Dagløntere i min Faders Sold! „I have det ulige bedre end jeg. Udi Eders Ansigtes „Sved æde I Eders Brød; men Brød æde I dog, „og vanærende er heller ikke Eders Hænders Giers„ning. O! min Fader! hvor skammelig miskiendste jeg min egen Lykke, dit Huuses Værd og dit hulde „Hierte! Det koste hvad det vil, skient Veyen er lang, „skiønt Kræfterne ere faa, skiønt haarde Bebreydelser true: Jeg vil staae op og gaae til min Fader." Jeg standser ved disse Ord; thi de staae jo ogsaa i Dagens Text; Men aldrig kunde Ord faae meere forskiællig Bemærkelse, end disse, i Henseende til den Søn, som taler, til Veyen, der tales om, til Faderen, hvorhen Veyen fører. De Ord JEsus lagde den Forlorne i Munden, taler han selv i Evangelio: Jeg gaaer til Faderen. Dette er min Text; Men Veyen til Faderen min Hoved-Materie; Men min Tales Orden skal være:

 1) Veyen

1) Veyen, den Eenbaarne gik.

2) Veyen, den Forlorne bør gaae.

1 Man forarge sig ikke over denne min Tales underlige Plan, som var det to forskiællige Materier jeg gik hen at afhandle; Ney! forklare vi os Lignelsen om den Forlorne, og Meeningen af den Eenbaarnes Ord, saa ville vi finde disse Veye saa indflættede i hverandre, at vi ikke kunde tænke paa den eene, uden at tage den anden med, for at oplyse Tanken. Ingen Forlorn skulle kunnet sagt: **Jeg vil staae op og gaae til min Fader**, uden den Eenbaarne havde sagt og opfyldt disse Ord i Gierning. **Jeg gaaer til Faderen!** Om denne Vey mærkes: A) Hvor igiennem den ligger, B) Hvorhen den fører. Betragte vi, hvor igiennem den ligger, og følge vi den ligesom fra dens Begyndelse, saa synes den snarere at føre fra end til Maalet. Vor Text er, som mange fleere, ikke just

[redacted]

[redacted]

Velbehagelighed? Hvor er, mildeste JEsu! den
oms Glands, den Herlighed, som du havde hos
ren, førend Verdens Grundvolde bleve lagde?
var meget tilfælles med, men endnu meere forskiæl-
ra den Forlorne: Du liider, som han; men din
se er frievillig: Din Lidelse er, som hans, Syn-
Frugt: men ikke din egen Synds; Dine Veye
reene, Hellighed omgav dig, som et skinnende
ebon; Du vedste ikke af Synd, og der var ikke
en Svig i din Mund, og saadan gaaer du til Fa-
. Den Vey er ikke paa Roser, skiønt det er en
evey; Den ligger igiennem Ørken; Dog, dette
er lidet, for lidet at der var ikke Rum i Herberget,
ar havde ikke det, hvortil han kunde hælde sit
ed; Ney! Veyen var endnu besværligere, den
midt igiennem Fiendens Land. Læse vi paa et Sted:
kom til sine egne; Vi læse i samme Aandedræt:
i hans Egne annammede ham ikke, Joh. 1.
Veyen laae ikke igiennem Fiendens Land allene;
igiennem Dødens mørke Dahle. Og paa Golga-
er det Faderen? Ned i Gravens mørke Boelig;
ette den faste Borg, hvor den Evige dyrkes i Her-
d af Englenes mange Tusinde? Agur kunde ikke
en Mands Vey til en Qvinde, Ordspr. 30,
mindre fatte vi den Eenbaarnes Vey, for at tree-
sig en Brud, og allermindst, hvorledes denne Vey
e B) forde til Faderen. Did førde den, just for-
n var a) en Lydigheds, en Smerters og en Ærens
Saa var det besluttet i Guds evige Raad, saa
e det Christum at lide. Enhver Søn vender
n til sin Fader, naar han adlyder Faderens Vil-
JEsus blev lydig indtil Døden, ja Korsets
. Den himmelske Fader havde ingen gandske ly-

dig Søn haft før, ja hverken før eller siden; thi d
syndede alle, ginge hver paa sin Vey, alle bortvegn
ved Gienstridighed fra deres Faders Huus; men de
Eenbaarne siger: Jeg gaaer til Faderen: De
Lydigheds Vey gaaer jeg, som ingen før gik til Ende
Jeg gaaer saa til Faderen, at jeg kan kræve Himm
og Jord til Vidne om hvert Trin jeg gaaer, at jeg ka
sporge mine arrigste Fiender: Hvo af Eder kan beviis
mig nogen Synd over? og vidne med oprakt He
ved mod Himmelen: Der er min Fader, som mig
ærer, Joh. 8. Men det var ogsaa Veyen til Fade
ren, JEsus gik, fordie det var en b) Lidelses Vey
Faderen var fortørnet, Synd begaaet, Dom fældt
Straf maatte udstaaes. Ingen Søn til Faderen
forend dette var afgiort. Evig lukt skulde Faderen
Huus været, om ingen var funden stærk nok til at bær
den heele Byrde; Her opstaaer en Mand, og siger sa

[redacted]

ordentlige Vandel; Men just i saadant Ærinde gaaer den Eenbaarne til Faderen, just i den Forlornes Sted, just for at betale alt, at lide Straf for alt; Straffen ligger paa ham, paa det vi skulle have Fred, Es. 53. Men just derfor gik han og c) Ærens Vey. Han gik til Faderen, endog medens han gik midt under Forsmædelse, belæsset med alle vore Lasters Skiændsel, begegnet af de meest nærgaaende Forhaanelser; Endog da gik han Ærens Vey. Han viiste sig stor allevegne, stor i Alt, stor, endog da han steeg dybt ned i Smerters og Angesters mørke Dahl. Seyer skulde vindes, men kiøbes dyre, Kronen erholdes, men tages med blodig Haand. Nu! dette skeede, og begynd nu fra Paaske-Morgen, saa tæller du lutter Æres Trin paa JEsu Vey til Faderen. Han stod op fra de Døde paa tredie Dag. Dette var dog alligevel det største; det var at stige op fra en Afgrund, hvor ellers alt synes gaae forlorn. Siden at aabenbares for sine Disciple, var kun at gaae omkring i sin Faders Huuses Forgaarde; og endelig at stige op paa Ollie-Bierget, var kun at gaae hen mod Indgangen af det Allerhelligste; Men at fare op, at bæres paa den Skye, ved hvilken Skaberen hentede sin Eenbaarne, at modtages af lovsiungende Engle, at sætte sig hos Faderens høyre Haand i det Høye, det er Ære, som overstiger vor Forstand, der gaaer Veyen saa høyt, at den taber sig for Dødeliges Øyne. Skyen lærer os, at den er himmelfalden, for at være Seyervinderens Triumph-Vogn; Men den skiuler tillige det sidste af Veyen. Velgiørende skiuler den en Herlighed, som Dødeliges Øyne ikke endnu taale at beskue, som om den vilde sige; Lader Eder nøye med, og troer stadig den Eenbaarnes egne Ord: Jeg gaaer til Faderen. I Kraft heraf

kan

kan enhver af de Forlorne sige: **Jeg vil staae op** (
gaae til Faderen.

2) Om denne, **den Forlornes Vey**, maae mc
kes: At den er a) tung; men b) aaben; men c) d
rette Tung er denne Vey; thi, Lignelsen forklar
heeder det: Jeg vil giøre Omvendelse, og søge Naa
hos GUd. Snart sagt, men ikke saa læt giort; T
er ikke altid Hungers Nød i Landet, ikke Modgang
Gienvordighed, Mangel og Foragt, som bringer fo
lorne Sønner til den mandige Beslutning, at ven
om. Omvendelsen bliver da gierne lættere end eller
Naar Verden har forladt os, falder det ikke saa tun
at forlade den. Verden begegner mangen forlorn S
ret paa det beste, bestrøer hans Vey med Roser, ov
vælder ham med Ære, paalister ham Baand, der
les ligesaa lidet, som Samson følede sine, medens h
sov i Dalilæ Skiød; og sandelig da er det tunge

[redacted]

de, nogle Lærere, ved uforsigtige og overdrevne Udtrykke, have giort saa frygtelig, at den, som ikke allerede var omvendt, gruede for dette Trin, som for et skinbarlig Helvede? Ney! ilde leeder den til Faderen, der beskriver Veyen til Tyrannens Throne; Man giør bedre, naar man mahler Faderens blide Ansigt, fokbarmende Hierte, herlige Huus og overflødige Bord, og lokker og vinker og indbyder kierligen, og giør en Evangelistes Gierning, og lægger dette til: Tung er denne Vey, men den b) er aaben. JEsus gik til Faderen, og lukkede ingen Dør efter sig; Man følge ham kun, og man kommer der. Skal du gaae Lidelsers Vey, det var før, som en Vey tilspærret af Fiender; men JEsus gik Veyen og slog Fienden, og du gaaer betrygget midt igiennem de slagne Fienders afmægtige Angreb. Du seer dem, og siger: J hindre mig ikke; J befordre meget meere min Reyse; Jo meere Hungers Nød i det fremmede Land, jo meere staaer min Hue og Sind til min Faders Huus. Gaaer du paa Lykkens Vey, derfra var ingen Udgang, eller ingen Kraft til at rive sig løs, til at bryde igiennem; Men nu er Veyen aaben: Til JEsus blev sagt om Verdens Riger og deres Herligheder: Alt dette vil jeg give dig, om du falder ned og tilbeder mig; Men JEsus sagde: Viig fra mig, Satan! Math. 4. En anden Gang mærkede han, at man vilde komme og giøre ham til Konge; Da vigede han op paa Bierget selv allene, Joh. 6. Viger da, siger du, alle Verdens Tillokkelser, jeg har faaet opladte Øyne, jeg seer den skiønne Vey; men jeg seer ogsaa, at Enden derpaa er Døden! Til Rigdom, til Ære, til Vellyst vil jeg sige: Holder mig ikke op; thi HErren har givet Lykke paa min Reyse; Der er givet for mig en kraftig Dør, og

[redacted]

ingen kan lukke den! Skal du gaae Dødens Vey: Der var før en Jern-Port, ligesom for Peders Fængsel; Men nu aabnedes den af sig selv, da JEsus døede. Jeg døer, kan du sige, mine Øyne lukkes, jeg seer ikke Verden, ikke efterladte Venner, men det som er meget meere, meget herligere: Jeg gaaer ind ad Porterne til Staden, fra Fængsel til Frihed. Mit Støv bevares i Graven. Der var veltet en Steen for Døren af Graven, og den var meget stor; Men JEsus opstanden fra de Døde, blev Steenen afveltet, og jeg skal, som han, gaae ud derfra. Om det var Klippen, saa skulde den briste, og om det var Afgrunden, saa skulde den give sit Rov tilbage. Og overalt det sidste Trin af Veyen vil best beviise, at det var ey den rette. At JEsus havde gaaet den rette Vey, det saae Vidnerne best paa Christi Himmelfarts Dag; Derom vidnede hans Tale, derom Skyen, der-

[redacted]

[redacted]

løfte dit Hoved, fordie din Forløsning stun-
til: Eller, nyelig vaagnet af den lange Søvn i den
e Grav, skal du sige: Jeg staaer op og gaaer
min Fader. Arme Forlorne, som endnu vanker
vilde Stier! Staat op og gak til din Faders Huus,
dens endnu Naadens Dør staaer aaben! Din Bro-
har talt din Sag, betalt din Gield, og aabnet dig
rette Vey! Kom og prøv, hvor godt det er at holde
nær til Gud! Lær at sige: Lever jeg, saa lever
i HErren, døer jeg, saa døer jeg i HErren.
I, som allerede ere paa Veyen til Faderens Huus,
ter ikke Eders Friemodighed bort, hvilken ha-
r en stor Belønning! Beder til Faderen, medens
gaae til hans Huus: Styr vore Fødder paa Fre-
ens Vey! Glæder Eder i Haaber, og siger: I min
aders Huus ere mange Boeliger! Eller, som vi
nge:

Jeg gaaer til Himlen, hvor jeg gaaer,
Friemodig da, mit Hierte!
Kun did, hvor du en Ende faaer
Paa all din Sorg og Smerte!
Bort Verdens Lyst og Pragt,
Til Himlen staaer min Agt;
All Verdens Væsen jeg forsmaaer;
Jeg gaaer til Himlen, hvor jeg gaaer.

No. 30. — Bededag 1795.

Bøn for Prædiken:

Vor Fader, du som er i Himlene! Du, som dyr-
s i høye Chor blandt Englenes Lovsange; Forsmaae
e de Bønner, som vi fra Jorden opsende til din
Throne!

Throne! Vi ere dog dine Sønner og Døttre, ved di
Søns Blod indsatte til at arve Velsignelsen. O! du
som er i Himlene, nægt os aldrig din sønlig Udkaare
ses Aand, ved hvilken vi raabe Abba Fader! Hellige
vorde dit Navn! Vaag over din Christen Kirke, o
giv ikke vilde Dyr din Turteldues Siel! Adspre
Vildfarelser! Giv Sandhed Fremgang! Giv Religio
nens Spottere Naade til at betænke, at du vil ikk
holde den uskyldig, som tager dit Navn forfæn
gelig! Tilkomme os dit Rige! Lad dit Ord, som
læres iblandt os, være virkende i os! Lad Verden see
at vi, som bekiende dit Navn, og hellige det i vor
Munde, ogsaa regieres af din gode Aand, og bevar
dit Ord i smukke og reene Hierter, og bære Frugt der
af i Taalmodighed! Skee din Villie som i Himme
len, saa og paa Jorden! Væn os alt meere og mee
re til at underkaste os din Villie, at vi endog her pa

Verdskyld og Fortieneste! Vi ere Skyldnere, og kan intet betale; Men JEsu Blod være vor Betaling, hans Opstandelse vor Retfærdighed, ja vore Hierter smelte, naar vi betænke, hvad vi skylde dig! Vi omfavne vore Skyldnere, vi tilbyde hver sin Uven et forsonet Hierte, vi bede, Kierlighedens Aand vil udrydde alt Had af vore Hierter, og saa nedbøye vi os for din Naades Throne med denne vor Siels inderlige Begiering: **Forlad os vores Skyld, som vi forlade vore Skyldnere! Leed os ikke i Fristelse!** Kom de Fristede til Hielp, Du, o JEsu! som selv blev fristet! Lad aldrig vore Sieles Fiende vinde Seyer over os! Vær os troefast, og lad os ikke fristes over Formue; men giør en god Ende paa Fristelsen, at vi det kan taale! **Men frels os fra det Onde!** Du veed best, o evige Viisdom! hvad som er ondt og godt; Afvend fra os i Naade, alt hvad du seer er os skadeligt! Før os, som du vil; alleene frels os fra det store Onde, den evige Død, saa viide vi, at alle Ting skulle tiene dem til Gode, som elske dig. **Thi Riget er dit, og Magten og Æren i Evighed.** Du hersker over alle Ting, du formaaer alle Ting, og din Ære skal forfremmes, baade naar du bønhører, og naar du afviiser, hvad vi mod din Villie og vort Beste have bedet. **Amen.** Ja, Fader! alle dine Løfter ere Ja og Amen i JEsu Christo; Alt hvad vi bede dig om i JEsu Navn, har du lovet at give os; Og see! her ere vi nu omkring din Naades Throne, hver med sit Hiertes Anliggende! All vor Begiering er for dig, og vore Sukke ere ikke skiulte; Hør os nu, vi bede med JEsu Bøn i JEsu Navn: **Fader vor, du som er i Himlene.**

De Mænd af Ninive skal opstaae for Do
med denne Slægt og fordømme den; thi t
vendte sig ved Jonas's Prædiken, og see,
meere end Jonas. Denne JEsu haarde Tale
denne findes optegnet hos Luc. 11, 33; Og vee d
paa Jorden, den Stad i Landet, eller den Folk
samling i Staden, som fortiente denne Tiltale, so
fik at viide sin tilkommende Bestemmelse! Her er i
en tredobbelt Sammenligning, fuld af paafalden
brendelse. Høyt oppe fra Oldtidens Historie vælg
sus et Folk, at sætte ved Siden af de da levende
Meere end fem Hundrede Aar var der mellem de
af Ninive, for hvilke Jonas og de Mænd af
for hvilke JEsus prædikede. I fem Secler maae
Oplysning og Folkedyrkelse meget voxe, det begri
lætteliq; Men at Folk ikke derfor bliver bedre,

ttes ikke Synder mod Synder, Misgierninger
lisgierninger, men Omvendelse mod Mangel af
ndelse. Vi have det saa travelt i Verden med
Laster mod Laster, men den mindste er stor nok
ordømme, og den største fordømmer ikke, naar
skket paa Omvendelsens Vey søger Naade hos
Judas solgte JEsum, det var ilde, Peder for-
JEsum, det var værre; men Peder omvendte
i fandt Naade; Judas tillukte for sig selv Naa-
der, og gik til sin Sted. Men dette var den
ige Forskiæl imellem Niniviternes og Jøder-
rhold: De første omvendte sig, de sidste ikke.
il Omvendelse gives ogsaa stærkere eller svagere
agrunde. Til ethvert af disse Folk blev en Pro-
endt af GUD: Jonas til Ninive, JEsus til Je-
n; Jonas, en fremmed Mand, til et fremmed
JEsus, af Davids Huus og Slægt, kom til
ne, og hans Egne annammede ham ikke,
. Jonas, kun en Prophete, kun med Forkyn-
Straffe-Domme; JEsus, meere end Prophet,
med Naade og Sandhed, mægtig i Ord og
nger. Jonas, selv en grov Synder, som ved
hed mod Guds Kald paadrog sig Vrede og Straf,
nnem den strængeste Poenitentses Vee-Klager
ndt Naade hos GUD; JEsus, som var hellig,
tet, adskilt fra Syndere, som blev lydig indtil
, ja til Døden paa Korset. I Sandhed her var
nd Jonas; Men Jonas prædikede for Ninive,
vendte sig, JEsus prædikede for Israel, det om-
sig ikke. Frygtelige Beviiser paa den store
ed, at det just ikke altid er udmærkede Misgier-
himmelraabende Synder, som nedkalde over et
uds Vredes Dom; men oftere disse tre Ting:

 1) At

1) At Sædernes Fordærvelse er voxende, skie man ikke troer det.
2) At Naaden er overflødig for Haanden, skie man ikke erkiender det.
3) At Omvendelse er nødvendig og muelig, skie man opsætter den.

Med Udviklingen af disse Sætninger, Andægti har jeg i JEsu Navn foresat mig i Dag, at forbere Eders Andagt til Bøn og Bod; Altsaa først: Sæd nes Fordærvelse voxende, skiønt man ikke troer d Det er en evig Feyl, at vi maale vor Sædelighed m andre samtidige Folk, og troe os gode, fordi vi i vi Ting ere bedre end de; Eller vi maale os med vore F dre i Oldtiden, og naar vi nu see en eller anden Gr hed afslebet, forfinet, en og anden Vankundigheds F dum opklaret, eller fordrevet, ere vi lætsindige nok at troe, at vi i eet og alt gaae frem til det Bedre. Ik

[redacted]

den Fædernes Lov, som forbinder dette Folk; Jeg lader opfalde for mine Øyne denne lille korte Lov-Bog paa de tvende Tavler, jeg seer paa Loven og paa Folket, jeg læser det første Bud, og seer med Glæde, at Oldtidens Afguds-Dyrkelse er udryddet, den eeneste usynlige GUd erkiendes af alle; Men om han elskes over alle Ting, og frygtes, om man i all Nød forlader sig paa ham allene, det er hvert Hiertes Sag, og det er Guds Sag, at randsage; Men opdager mit Øye, hvorledes den Mægtige hist og her forgudes af mange, og tilbedes, medens Mamon synes være hans egen Afgud, hvorledes Forældre giøre deres Børn til Afguder, hvorledes den Lidende er utaalmodig, den Trængende overgiver sig til Fortvivlelse, som om han havde ingen almægtig og god Fader at forlade sig paa; Saa frygter jeg, at man der ikke elsker HErren sin GUd af gandske Hierte og af gandske Sind. Jeg læser det andet Bud, og mærker nok, at GUd blandt dette Folk har sat sit Navns Ihukommelse, eller den sande Religion, eller Guds Ord, hvilket er det samme, som Hans Navn, læres i dette Land puurt og reent; Men jeg gaaer ud paa Stræder og Gader, og hører Guds Allerhelligste Navn hvert Øyeblik misbrugt, Eeder og Forbandelser møde mig, som en Torden, hvor somhelst en Flok Mennesker findes samlede; Selv de uskyldige Smaae forarges, og viide at eftersige de græsseligste Eeder, førend de kunne læse HErrens Bøn. Jeg kommer i lættfindige Selskaber, og den mundkaade Spotter vælger Guds Ord til Maal for sin falske Vittighed; Her troer jeg, at Guds Navn tages forfængelig, og at HErren ikke vil holde den uskyldig, som giør det. Jeg tænker paa Sabbathen, og glæder mig, om jeg finder et eller andet Guds Huus fuldt af Tilhørere, og disse sy-

ge Guds-Dyrkelses Opbyggelse, holder man
then blot for en Hviledag, en Friheds Dag, en
lig Forlystelses Dag, saa troer jeg, at man i det
hos dette Folk ikke kommer ihu, men tverti
glemt at hellige Sabbathen. Vender jeg Bladet
seer paa Lovens anden Side, og paa dens førs
det store Ordens Bud, den all borgerlig Lyks
evige Grundvold; Jeg er glad ved, at ingen
Morder møder mig, eller ingen Absalon, som fø
dings Skield med sin egen Fader, glad ved at
stes af Rebellioner, og intet Anlæg blive vaer til
Mord; Men jeg synes at opdage en og anden Ch
blotter sin Faders Blusel; Jeg seer, at A
for Alderdom og de graae Haar forsvinder, a
føre Forældres graae Haar med Sorg i Grav
Ungdoms Frækhed voxer, at den Ting, roelig
de Lov og Øvrighed, at ikke tage sig selv til
faaer Navn af slavisk Tænkemaade, modtes F
hvor Selvraadighed, Trodsighed, Gienstridig
des Selv-Følelse, Kundskab om sine Rettigh
kiæk Borger-Daad, der frygter jeg, at borger
saligheð er flyttefærdig, at man ikke der kiend

staae, skal faae Dom over sig, Rom. 13. Jeg seer mig om, og glad opdager jeg hos et dyrket Folk, at Mord er en Sieldenhed, og at Borger-Blod ikke smitter Gaderne, eller giødsler de magre Marker; Men jeg hører en fremmed Aand talende i Folkets Domme over Morder-Scener i andre Lande; Jeg hører med Ære omtalt, hvorledes Uskyldighed blev gruesomme Dieveres blodige Offer; Saa troer jeg, at hvor Tænkemaaden først biefalder umenneskelige Handlinger hos andre, der fenler kun Leylighed, kun Anledning, for selv at udøve dem; Eller jeg bliver vaer, at omendskiønt man endnu afholder sig fra det grove Mord, saa raffinerer man desto meere enten de Fornærmelser, der paaføre Næsten Sorg og Vanære, som tærer langsom, som fremhaste Døden: Eller de Krænker, som giøre Indgreb i hans Nærings-Vei, og beskiære hans Brød saa kargeligen, at døer han just ikke af Hunger, saa vantrives han dog af slet Pleye: Eller jeg bliver vaer, at Had, Bitterhed, Hævn, Avind gaaer saa langt til Næstens Skade, som de nogensinde tør, at Taalmodighed, Eftergivelse, Miskundhed mod dem, som fornærme os, begynde at blive seldne Dyder, der troer jeg at see det femte Bud tilsidesat, uden Blods Udgydelse, der befrygter jeg, Folket moednet uformærkt til denne Straf: Der skal gaae en ubarmhiertig Dom over den, som ikke giør Barmhiertighed, Jac. 2, 6. Jeg seer et Land, en Bye, og glad seer jeg, den er der intet Sodoma; Og var der en og anden mistænkt for Sodomitternes Laster, saa blev han dog ogsaa just derfor en tilbørlig Afskye for alle; Men jeg giver Agt paa Sædernes Fremskridt, og synes mig da at opdage, at Ægteskabet, som skulde være hæderligt hos alle, begynder uformærkt at tabe meget

af sin Helligdom, at der handles lætsindigere end før med Skilsmisser, at Omgang mellem Ungdom af begge Kiøn tager til i usømmelig Frihed, at Ærbarhed, Kiønnets Prydelse, faaer Øge-Navn, og kaldes Mangel paa Levemaade, at man veed at nævne Huuse, som Oldtiden ikke kiendte, Dydens stinkende Begravelser, at man seer dem, som besøge disse Huuse, af Laster fortærede, at have ombyttet deres Ungdoms blomstrende Roser med indsiunkne Øyne og huule Kinder, der troer man, at Sædernes Fordærvelse voxer, og at forfinet Smag og Levemaade ikke erstatter Dydens Forliis, der vil man lættelig finde: Hvo som saaer i Kiødet, skal høste Fordærvelse af Kiødet, Gal. 6. Jeg seer et Land, og det er glædeligt, at ikke der møde Røvere paa Veyene, ikke høre om Indbrud i Huusene, og see mange grove Tyve straffede; Men opdager jeg, at den Kunst, at bedrage, læres som en Videnskab, at den [redacted]

tillader sig endogsaa at sige falsk Vidnesbyrd imod sin Næste i trykte Bøger, at Præsserne svede af den giftige Sværte, som skal bekiendtgiøre min feylende Broders ellers skiulte Brøde over den vide Verden, ja for ufødde Slægter; Der synes mig det ottende Bud udslettet af Folkets Lov-Bog, der synes mig Kierlighed kold, og hadefuld Ondskab seyrende, der finder jeg ingen Levning af den skiønne Christelige Sæde-Lære, at meene og tale vel om alle, og tage alle Ting op i den beste Meening. Seer jeg et Land, og læser Lovens tvende sidste Bud, ja saa seer jeg intet. Du skal ikke begiere! Det er en Sag mellem den evige Lovgiver og Menneskets Samvittighed; Ved Lyster og Begieringer kan hvert Bud overtrædes, og Overtrædelsen kun være synbar for den Alvidende. Jeg haaber at have beviist min Sætning, at Sædernes Fordærvelse kan være voxende, skiønt man ikke troer det. Jeg overlader til enhver enkelt Person, hvorvidt noget af det Anførte er hans Tilfælde, til hver Folke-Forsamling, til hver Bye, ja hvert Land og Rige, at giøre Anvendelse paa sig selv; Og er dette Tilfældet, saa er der intet andet Raad mod Fordærvelsen, end dette eene, som staaer i Texten: Den Ugudelige forlade sin Vey, og den, som ilde giør, sine Tanker, og omvende sig til HErren. Og møder da denne Indvending: Er der og de Foranstaltninger til at udrydde Fordærvelsen, som et Folk helst kunne ønske? Dertil svarer jeg med min anden Sætning:

2) At Naaden er overflødig, skiønt man ikke erkiender det. Jeg sætter, at jeg saae den foranførte Lovens Overtrædelse i et Land, men jeg saae et Syn der sammesteds endnu fryggteligere end dette: Jeg saae at Guds Ord boede rigelig iblandt dem, at der var,

[redacted]

af sin Helligdom, at der handles lætsindigere end før med Skilsmisser, at Omgang mellem Ungdom af begge Kiøn tager til i usømmelig Frihed, at Ærbarhed, Kiønnets Prydelse, faaer Øge-Navn, og kaldes Mangel paa Levemaade, at man veed at nævne Huuse, som Oldtiden ikke kiendte, Dydens stinkende Begravelser, at man seer dem, som besøge disse Huuse, af Laster fortærede, at have ombyttet deres Ungdoms blomstrende Roser med indsiunkne Øyne og huule Kinder, der troer man, at Sædernes Fordærvelse voxer, og at forfinet Smag og Levemaade ikke erstatter Dydens Forliis, der vil man lættelig finde: Hvo som saaer i Kiødet, skal høste Fordærvelse af Kiødet, Gal. 6. Jeg seer et Land, og det er glædeligt, at ikke der møde Røvere paa Veyene, ikke høre om Indbrud i Huusene, og see mange grove Tyve straffede; Men opdager jeg, at den Kunst, at bedrage, læres som en Videnskab, at den

[redacted]

tillader sig endogsaa at sige falsk Vidnesbyrd imod sin Næste i trykte Bøger, at Præsserne svede af den giftige Sværte, som skal bekiendtgiøre min feylende Broders ellers skiulte Brøde over den vide Verden, ja for ufødde Slægter; Der synes mig det ottende Bud udslættet af Folkets Lov-Bog, der synes mig Kierlighed kold, og hadefuld Ondskab seyrende, der finder jeg ingen Levning af den skiønne Christelige Sæde-Lære, at meene og tale vel om alle, og tage alle Ting op i den beste Meening. Seer jeg et Land, og læser Lovens tvende sidste Bud, ja saa seer jeg intet. Du skal ikke begiere! Det er en Sag mellem den evige Lovgiver og Menneskets Samvittighed; Ved Lyster og Begieringer kan hvert Bud overtrædes, og Overtrædelsen kun være synbar for den Alvidende. Jeg haaber at have beviist min Sætning, at Sædernes Fordærvelse kan være voxende, skiønt man ikke troer det. Jeg overlader til enhver enkelt Person, hvorvidt noget af det Anførte er hans Tilfælde, til hver Folke-Forsamling, til hver Bye, ja hvert Land og Rige, at giøre Anvendelse paa sig selv; Og er dette Tilfældet, saa er der intet andet Raad mod Fordærvelsen, end dette eene, som staaer i Texten: Den Ugudelige forlade sin Vey, og den, som ilde giør, sine Tanker, og omvende sig til HErren. Og møder da denne Indvending: Er der og de Foranstaltninger til at udrydde Fordærvelsen, som et Folk helst kunne ønske? Dertil svarer jeg med min anden Sætning:

2) At Naaden er overflødig, skiønt man ikke erkiender det. Jeg sætter, at jeg saae den foranførte Lovens Overtrædelse i et Land, men jeg saae et Syn der sammesteds endnu frygteligere end dette: Jeg saae at Guds Ord boede rigelig iblandt dem, at der var,

om just ingen Jonas overordentlig sendt til Folket
endnu mindre nogen Guds eenbaarne Søn, som i
Person prædikede, dog Lærere sendte af GUd, og
lærde Guds Veye rettelig: Jeg saae Sacramen
efter Stifterens Ord forrettede: Jeg saae Sabb
og Fæster og Bede-Huuse; Jeg saae den heele u
tes Guds-Dyrkelse endnu hævdet i sin Glands,
sagde i mit Hierte: GUd haver besøgt og fo
sit Folk! Jeg hørde Naadens Herolder indbyde,
mane til Omvendelse, ikke med Torden-Taler,
med blotte Trudsler, med Forkyndelse af Straf og
de, men jeg hørde den lokkende Røst: Jeg hørde
geliske Texter forklarede, endog paa deres Boede
Poenitentses Dag: Jeg hørde af Dagens Text
den malet med tredobbelt Styrke, man sagde om
ren med Propheten: Han findes, om noge
søge ham; Kom med din Ansøgning, som gielde

Aand og Naade, som virker med Ordet, skal du, om du vil, erfare, at han kommer dit Hierte nær, nærmer sig til dig mild og blid, og selv skal du erfare, det er dig godt, at du holder dig nær til GUD; Jo nærmere du kommer ham, jo herligere du finder ham, jo større bliver han dig. De Store pleye iagttage en vis Afstand, i hvilken at omgaaes deres Undermænd; Men her heder det om den Største, den evige alle Tings HErre: Han er nær. Hvilken Naade, og hvor indbydende! Men ogsaa om denne: Den Stund han er nær; Ikke fordie, han jo er i Gaar og i Dag og i all Evighed den samme. Luuner tilhøre kun det vægelsindede Menneske, men Naaden virker middelbar, og alle Midler sættes ikke til hver Tid i lige Virksomhed. Hiertet er ikke altid lige stemt til at modtage Naadens Virkninger, men just under Guds Ords Prædiken, just i HErrens Huus, just paa en saadan almindelig Forsamlings-Dag, som denne, da fleere nærme sig tillige til Naadens Throne, da en stor trængende Familie strømmer ind i sin Faders Huus, da er det den beleylige Tid, da er Salighedens Dag, da, naar GUD anmelder sig i sit Ord naadig og nærværende, naar Naaden, som er bleven ved vor HErre JEsum Christum, prædikes af Ordets Tienere, naar disse udraabe Fred, Fred for dem som baade er nær hos og langt borte, da er det Tid at giøre Skridt fremad til Hiertets Forbedring, da bliver dette Ønske varmt i hver Lærers Bryst over det samme Folk: c) O! at du vel vidste, endog just i denne din Dag, hvad som tiener til din Fred! Og har endnu noget boedfærdigt Hierte denne Betænkelighed: Jeg maae dog staae langt borte og raabe: Ureen! ureen! Mine Synder ere mange, som Sand hos Havet, mine Synder ere større, end at dem kan forlades;

Saa

Saa beskrives endnu Naaden overflødigere, saa siger Texten: Vor GUd er meget rund til at forlade! Eller: Er mangfoldig i Forladelse, overflødig i at tilgive. Forlorne Søn! hvad vil du meere, naar jeg kan sige dig: Kom tilbage, din Fader er ikke vred, han er forsonet, han venter dig med aabne Arme, med aabent Hierte, din Gield er betalt, din Brøde udslættet, du kiender ikke din Faders Sindelav, han er ikke haard, han vil ikke være vred evindelig; Kun at du vender om, saa skal du vorde ham ligesaa kiær, meere kiær, end den, som aldrig var udenfor sit Fædrene Huuses Dør-Tærskel; Der skal være meere Glæde over en Synder, som giør Omvendelse, end over Halvfemsindstyve Retfærdige, som ikke have Omvendelse behov, Luc. 15. Seer jeg et Land, et Folk, hvor Naaden er saa overflødig for Haanden, og enda Syndernes Fordærvelse i Vorende; Saa slutter jeg, at

[redacted]

Tales første Deel; Og ville jeg indskierpe Nødvendigheden endnu med et Ord, saa tager jeg det som Dagen tilhører: Øxen ligger allerede ved Roden af Træet, derfor skal hvert Træe, som ikke bær god Frugt, afhugges og kastes i Ilden, Luc. 3. Dyrekiøbte Guds Meenighed! Elskeligste Tilhørere, forløst alle med JEsu Christi Guds Søns Blod! Jeg læser for Eder Dagens Text nok engang: Søger HErren den Stund han kan findes, kalder paa ham den Stund han er nær! Den Ugudelige forlade sin Vey, og den, som ilde giør, sine Tanker, og omvende sig til HErren, saa skal han forbarme sig over ham, og til vor GUd; thi han er meget rund til at forlade. Ogsaa vi alle skulle opstaae paa Dommen med de Mænd af Ninive; O! maatte de ikke fordømme os! De omvendte sig ved Jonæ Prædiken; men den, som prædikes for os, er meere. Det er ikke Straffe-Dom, men Forjættelse: Det er ikke blot Guds Vrede over et syndigt Folk, men Naaden i JEsu Christo, Naade til Omvendelse, Naade hos den forbarmende Fader, som er saa meget rund til at forlade. Lader os ikke hykle for os selv, ikke troe, vi ere gode, fordie vi kiende dem, som ere værre; Vi fattes alle den Roes, vi skulle have i GUd; Dersom nogen tænker han er noget, da han dog er intet, han bedrager sig selv, Gal. 6. En Smule Kundskab, en Smule Oplysning meere i verdslige Sager, et stærkere Anstrøg af det vi kalde Cultur, det er saa ligegyldigt for GUd, som Farven paa vore Klæder; Ney! giører Frugter til Omvendelse, annammer JEsum, at I kunde faae Magt til at vorde Guds Børn, og at troe paa hans Navn! Saa bøye sig da i Støvet for Naadens Throne i Dag

hvert

hvert Hierte i Forsamlingen! Alle Hierter foreene sig i dette eene Suk: Gud vær mig Syndere naadig! Denne Bøn hørt, saa kunne vi frit udøse vore Hierter og hver sit Hiertes Anliggende, saa kunne vi bede om Fred, om Frugtbarhed, om Velsignelser af Jorden og Vandet, om Taalmodighed i Lidelser, om Kraft naar vi fristes, saa kunne vi bede for Riger og Lande, for Kongen og hans Huus, for Byen, og hver for sit Huus; men for alting om Naade til Omvendelse, om Kraft til Bestandighed for de Omvendte, om Fred for Kirken, om Naadens Overflødighed, og at vi ikke maatte tage den forgiæves, om Styrke mod Døden, og om Salighed i Evigheden, og derpaa op til Bøn! Lader os alle bede:

No. 31. – Bededag 1788.

maae selv have et større, selv have nogen Adkomst til at give den Stad, den Person dette Navn, og kunde paalægge andre den Forbindtlighed, at kalde den med samme Navn. Det hielper ikke, jeg giver en Person Navn, naar ingen efter mig vil kalde ham saa. Nu den arme forskudte Hagar, eensom og forvildet i en Orken, hun maatte give Gud hvad Navn hun vilde, ingen hørte det, ingen optog det af hendes Mund. De Stores og Mægtiges Meeninger optages gierne med stor Herlighed; Derom heeder gemeenlig: Det er Guds Røst, og ikke et Menneskes, Apostl. G. 12. Men den Fattige kan gierne tale Viisdom ubemærket, og give hver Ting sit rette Navn, og ingen hører, ingen lægger det paa Hierte. Dog, hos Gud er ingen Persons Anseelse; Hvad Hager siger, eller maaskee blot tænker i sit taknemmelige rørte Hierte, det skal være optegnet i den store Bog, de Slægter, som skulle fødes, til Trøst og Lærdom. Naar det derfor heeder: Hun kaldte Jehova: Du est Gud, som seer mig, forstaaer jeg det saa: At dette Ord laae Hagar daglig paa Læberne; Hvor hun gik, hvor hun stod, hørte man hende sige: Du est Gud, som seer mig. Det var hendes Morgen-Bøn og Aften-Sang; Hun nævnte Gud aldrig, uden med dette Tillæg: Gud, som seer mig, som seer mig ikke i Abrahams Huus allene, men i den vilde eensomme Ørk, ikke allene naar jeg fornærmes af Sara, men ogsaa naar jeg velsignes med en Søn, naar jeg seer ham trivelig, naar jeg tænker paa Forjættelsen om hans Sæds Mangfoldighed. Som Tieneste-Qvinde i Abrahams Huus vare mine Vilkaar ringe. Vel hørte jeg der om guddommelige Aabenbarelser, som nu angik Abraham, nu Sora; men intet saadant Syn fremglimtede for den arme Hagar. Jeg

maatte

maatte være Abrahams Med-Hustrue, naar Sara befalede, og Ære at være det, naar hun vilde. Udstødt af hendes Huus, maatte jeg vanke vildsom i en Ørk; men der aabenbaredes for mig den GUD, som seer alt, som ogsaa saae min Forsmædelse, som saae min Nød, ja min Søn saae han, førend denne Søn saae Dagen, hans Skiæbne saae han i de kommende Tider, og i mit Sprog skal denne GUD stedse kaldes: Den GUD, som seer. Jeg veed ikke, om dette Udtryk har givet vore Mahlere Anledning til at afbilde Guddommen med et Øye, omringet af en Straale-Glands; men dette veed jeg, at man neppe blandt Billeder kunde valgt et skiønnere. Et Billede der i sit Sprog, siger det samme, som Hagar: Den GUD, som seer. Øyet er den skiønneste Deel paa den heele Legem-Bygning, det udbreder Ære og Tækkelighed over all Resten, det er Hiertets Tolk, og det, som forraa-

her tænkte og sagde: Du est GUD, som seer
Det vilde leede hans eget Øye tilbage paa den
arne Tid, rundt omkring i den nærværende, langt
i den tilkommende. Mit Kald i Dag fra dette
kan ikke være andet, end at opmuntre til Bøn;
at oplive, til at antænde dette Bøn-Offer, kien-
g intet kraftigere Middel, end at foreholde For-
ngen, at den, som vi skulle tilbede: Er den
, som seer

Det Forbiegangne,
Det Nærværende, og
Det Tilkommende.

1) Det Forbiegangne saae han; Altsaa var hans
A) hver Afvigelses strænge Dommer, B) Hver
gangs troefaste Vidne, C) Alle vore Veyes mil-
eskyrer. A) Stil dig frem for den Dommers An-
som er tilfulde oplyst om din heele Brøde; Hvad
det virke hos dig, uden Anger og Ruelse? Hvil-
rindring ville det biebringe dig, uden denne: Den
delige forlade sin Vey, og den, som ilde
sine Tanker, og omvende sig til HErren!
an ikke tvivle paa, at jo Hagar bøyer sig i Støv,
hun siger disse Ord: Du est GUD, som seer
Om hendes Afvigelser hidindtil kunde vi ikke
melde, uden hvad hun havde tilfælles med alle
resker: Hun lod sig friste af Medgang til Over-
af Modgang til Utaalmodighed: Hun spottede
, da Hun befandt sig frugtsommelig: Hun blev
igelig og stolt, fordie det gik hende efter hendes
; Men da Sara ydmyger hende, hvad enten
irkelig legemlig Straf, eller med den giennem-
ende Myndighed, hvormed hun lader hende alle
ik føle hendes Slaveries tunge Kaar; saa bliver

 Hagar

[redacted]

Hagar utaalmodig, saa undviger hun af Abrahams Huus: Dette var ogsaa Stolthed, dette var ogsaa et af disse Ungdoms Beslutninger, hastig tagen og hastig angret. Dette tilsammen er Afvigelse med eet Ord; Da mon ikke Hagar kom den ihu, naar hun siger: Du est GUD, som seer mig? Jeg vil i det ringeste raade enhver, som tænker sig disse Hagars Ord i Dag, at forene med dem heller Tanken om Skyld og Brøde, end om Dyd og Retfærdighed, heller tænke: Du est GUD, som har seet alle mine Afvigelser, hvorledes jeg arme vildfarende Børn har tumlet mig i denne syndige Verden, end tænke: See! Du er GUD, som seer, hvor fuldkommen jeg har vandret, hvor redelig jeg har været, hvor meget Gode jeg har giort; For Verden og Mennesker gaaer det nok an at snakke saadant hen; Der er vel ogsaa den blandt os, som kunde fremstaae og sige: Hvo af Eder kan beviise mig nogen Synd

[redacted]

Naade, før du har afbedet gammel Synd? Tænker du, GUD er et Menneske, at han skulle ikke have gi-vet Agt paa dig? O nej! han er den GUD, som seer, han er heel og holden Øye: Alle Ting, siger Apostelen, ere ligesom Indvolde, udspiilede for hans Øyne, Ebr. 4. Og vil du altsaa paa nogen din Bededag ret oplefte dit heele Hierte, saa beed først Tolderens Bøn: GUD være mig Synder naadig! Derfor ere Sangens Ord i Dag: Vi have syndet med vore Fædre, vi have mishandlet og haft os ugudelig! Du saae det, o! min GUD! at jeg snublede paa min Vej, at jeg kun ilde blev mine beste Forsætte troe, at jeg fejlede daglig i mange Stykker; Du saae mig, naar Verden saae mig ikke, naar den roeste min Daad, kiendte du min Henfigt, min Tanke, mit Hiertes Løndom. Du er GUD, som seer, og ach! vee mig! jeg har syndet, og du saae mig, der jeg syndede! Jeg taaler ikke dit Aasyns Straaler, dine Øyne ere som Ilds Lue, og jeg maatte fortæres i din Vrede, dersom jeg af disse Øyne ikke ogsaa kunde læse mig Barmhiertighed til, dersom ikke den strænge Dommer var den hulde Fader tillige; B) Ja ogsaa hans Øye var hver Modgangs troefaste Vidne. Alt hvad Hagar hidtil har fordøjet, var ikke skiult for ham, som seer alt. Hagar var en ægyptisk Pige, altsaa fremmed i Abrahams Huus, og hvor godt dette Huus nu var, saa var hun dog fremmed, og blandt de Lidende er nok især fader- og moderløse Piger, som skulle trælle for deres Brød, de, som synes berettigede til at troe, at deres Sukke have intet Vidne; Men jo! da Hagar faaer opladte Øyne, begriber hun, at den GUD, som seer, ogsaa havde seet alt hvad hun fra første Tid af havde udstaaet, og at hun indsluttede dette Begreb med,

er saa meget meere rimeligt, som den Engel, der i Ø
ken taler til hende, siger: Du er frugtsommelig
og skal føde en Søn, og kalde hans Navn I
mael; det er: GUD hører; thi Jehova har hø
paa, at du er undertrykt. Hvo kan nu tvivle om
at jo Hagar i disse Ord: Du est GUD, som se
mig, ogsaa indbefatter den Tanke: Du har tællet a
mine Sukke, mine Taarer har du samlet, mine V
Klager ere opkomne for din Throne. Min Ven! h
du er, som møder i Dag i Guds Helligdom, hvilk
Tanke, Dagen værdig: Har jeg end ingen at klage m
for; den GUD, som seer mig, for hans Ansigt t
jeg dog udøse mit Hierte, for ham aabenbare min lønli
Sorg; Hvad jeg har forsmertet af denne Tids Pinagti
hed, det saae han altsammen; Hans Øye var dog m
Modgangs troefaste Vidne. Hist krybe de lumske U
dertrykkelser, som Pestilentse i Mørket: Jeg tør ik

d i min bittre Kummers Jammer-Dahl, han
veed, hvad Møye, Trængsel mig har mødt fra
Dag, da jeg blev født. Nu de lønlige Sorger,
med Flid maae skiule, for ikke at bekiæmme os
er andre, naar vi maae begegne Verden med
e Ansigter, medens det bittre Hierte-Nag lig-
gnaver under vores Bryst: Disse Sorger, som
Fortroelighed kan deele; O! der er dog den, i
kiød vi kunne udøse dem; det er den Gud, som
Og jeg vil nu ikke tale om, at vi ikke kunne skiule
: ham; men dette, at han seer, den Maade, paa
han seer til os, det smilende Velbehag, han i
ytrer mod alle Betrængte, indbyder os til frie
Aabenhiertighed; Derfor læser jeg om Daniel,
Prophete, som er bekiendt af sine lønlige Sor-
Guds Folkes Skiæbne, bekiendt ligesaa meget
kraftige Bønner, som af sine herlige Syner;
m læser jeg disse mærkelige Udtrykke foreenede:
abnede Vinduerne paa sin Sahl imod Je-
m, og knælede tre Gange hver Dag, og
g bekiendte for Gud Dan. 6, 11. Men end-
ere: Det Øye, som er hver Modgangs Vidne,
C) Alle vore Veyes milde Bestyrer. Naar Ha-
er: Du est Gud, som seer mig, kan vi u-
udelukke af Udtrykket den taknemmelige Erkien-
f Guds Forsyn, som seer til for os alle, og som
styret hendes Vey hidindtil, den havde vist ikke
ligefrem. Hun var fød i Egypten, og, Gud
vorledes, kommen derfra til Ur i Caldæa i Abra-
Huus, venteligt som Slavinde og Livegen, der-
d ham til Charan i Mesopotamien, og derfra til
n, og atter derfra til Gerar til Grændserne af
ten, der laae den Ørken Sur, hvor hun nu be-

fandt sig. Saaledes at vanke, at tumles om, og n
at være vildfarende, synes just ikke Vey til Lykke; me
nu erfarer hun, at Forsynes Øye dog vaager over hei
des Vey, og dette med glad Taknemmelighed erkiend
hun nu i inderste Hierte, naar hun siger: Du est GUD
som seer mig. Jeg skulde ikke meget tvivle paa, e
jo mange i en saa talrig Forsamling have erfaret nog
lignende dette, at jo disse erkiende det i Dag, at de m
de for at blande Lovsang i deres Ben, for at vidn
Hidtil haver HErren hiulpet. Paa mangen vil
som Este vanskede min uerfarne Fod, giennem mang
underlige krumme Veye er jeg omsider kommen til det
Maal; Nu seer jeg dog, der maae have været et Øye
som vaagede, eller om jeg nu først er kaldet tilbage fr
Fordærvelse, skal Davids Bøn i Dag være min Bøn
Jeg har faret vild, som et Faar, der omkommer
HErre! opsøg din Tiener! Ps 119. Men, d

[redacted]

Maade for hans Øyne? Hver tænke saa, som møder i Dag i HErrens Huus, det opvække hellig Andagt hos ham, at han har Grund til at sige: **Du est GUD, som seer mig.** Engelen kiendte Hagars Frugtsommelighed, og at hun skulde føde en Søn; Altsaa vidste han det, som hun selv ikke vidste, og det maatte altid være frygteligt, at fremstilles for saa dybt grandskende Øyne. Dette er enhvers Tilfælde i Dag, vi staae for hans Ansigt, som randsager Hierter og prøver Nyrer, som kiender os bedre end vi kiende os selv; Gik nogen frugtsommelig med et ondt Anlæg, saa staaer han i Dag for den GUD, som seer. O! maatte denne Erindring **afvende den Ugudelige fra sin Vey, og den, som ilde giør, fra sine Tanker!** Maatte ingen i Dag fordriste sig, som Hykler, at fremtræde for et Syn Skyld, at bede, for Dagens Skyld at laane Gudfrygtigheds Skin! Heller som den forlorne Søn i sønderrevne Pialter, end som en Ulv i Faare-Klæder; thi den GUD, vi tilbede, er den GUD, som seer. Hagar blev bemærket der, hvor hun mindst ventede: I Ørken, hvor hun troede sig eensom, fandtes den, som saae hende, og det er Guddommens Nærværelse, hun vil betegne med disse Ord: **Du er GUD, som seer mig.** Havde hun et rigtigt Begreb om GUD, maatte hun vel vide, at han saae hende altid og allevegne; Men det falder os ikke ind, at tænke derpaa, uden vi, om jeg saa maae tale, see GUD, eller uden GUD paa nogen besynderlig Maade betegner os sin Nærværelse. Overordentlig Aabenbarelse vente vi ikke, faae vi ikke, behøve vi ikke; men i den egentligste Forstand, kan GUD siges at see, at naar vi møde i Guds Huus paa en Dag, som denne. Denne Opmuntring til hellig Andagt, gives os i Texten med andre Ord: **Kalder paa ham, me-**

Ney! der er kun een, som seer alt; Maatte kun denne Tanke rette vor Bøn i Dag, at ikke vor Indbildnings-Kraft, denne falske Prophet, maatte vise os i Fremtiden en Bane, bestrøed med idel Roser, eller hos tunge Gemytter en alt for sørgelig Fremtid. Hist turde een sukke: Jeg seer, hvorledes min Fiende voxer i Magt, han blomstrer, han grønnes, og jeg visner desmeere, han drager all Jordens Nærings Saft til sig, og snart skal jeg falde, som et afbrudt Siv, og min Undergang tiene til at frugtbargiøre Jorden. O ney, Kortsynede! det er godt at haabe og være stille til HErrens Frelse; Han seer det du ikke seer; Sæt all din Sag i hans Haand, og lad hver Dag have sin egen Plage. b) Men han aabenbarer os dog det Fornødne. Han siger Hagar hendes Søns tilkommende Skiæbne: Han skulle blive til et stort Folk, han skulle være et vildt Menneske, hans Haand mod

lore Børns Skiæbne, som alt for længe vilde
om vi vedste det førend det kom; Men siger han
et? Nev! ingen Spaaedom; men det, som er
godt: Forjættelser; Han spaaer os evigt Liv og
ved, naar vi vandre paa Livets Vey. Det er
dom, god nok for os, at denne Tids Piinag-
er ikke den Herlighed værd, som skal aa-
res paa os; Spaaedom, advarende nok for
n, at denne Verdens Herlighed forgaaer,
tet føre med os af alt det, som her agtes høyt,
ey hialp et Menneske, om han vandt den
e Verden, og tog skade paa sin Siel.
Børns herlige Kundskab og lykkelige Uvidenhed
om tilkommende Ting, er os beskrevet saa af
elisten: JElskelige! nu ere vi Guds Børn,
endnu ikke aabenbaret, hvad vi skal være,
i vide, at naar han bliver aabenbaret, vi
orde ham lige; thi vi skulle see ham saa som
, 1 Joh. 3. Lovet være GUd, c) Det han lader
skuffer ikke! Bedre frem i Tiden skulde Hagar
bedre erfare, at GUd var den GUd, som
naar det skeede, som han havde sagt. Ja! lidet
n selv; Verdens Aartusinde skulde see meere,
Spaaedommen opfyldt indtil denne Dag. Han
e for alle hans Brødres Aasyn; Dette over-
edre af de Nyere: Han skal boe østen for alle
rødre. Man veed, at Arabien, Persien, In-
Mesopotamien, en Deel af Africa, især endog
Madagaskar, er beboet for største Deel af Sa-
, det er Ismaels Afkom, og man vil vide, at
jaskars Arabiske Indvaanere endnu kalde sig
Ibraim; i: e: Abrahams Slægt. Lykke for os,
HErrens Løfter ere Ja og Amen i JEsu

Chri-

Christo. Det staaer fast hvad han har sagt os, og han har sagt os vore Bønners Skiæbne i kommende Tider: Hvad somhelst I bede Faderen om i mit Navn, det skal ham give Eder; Thi møde vi da i Dag i dette Navn for hans Ansigt, som seer os. Om Synds Forladelse bede vi alle, om Naade til Omvendelse de fleeste, om Frelse af Nød mange, nogle om Biestand i Fristelsens Stund, andre om Taalmodighed under Korset, mange om dagligt Brød, nogle om Viisdom til at styre meget Gods, alle om Fred, alle om faderlig Beskiermelse over Riger og Lande, over Kongen og hans Huus, over Kongens Søn og Rigernes Haab. Alle indstille vi alt til den GUD, som seer, som har Rigernes Skiæbne og Kongers Hierter og Vaabens Lykke i sin Haand. Milde Fader! straf os ikke i din Vrede, og tugt os ikke i din Grumhed; du seer og veed, hvad der forestaaer os alle af farlig fristende Med-

[redacted]

No. 32. – Femte efter Paaske 1780.

Bøn for Prædiken:

Forbarmende GUd og Fader! Du hører Bønner, derfor kommer alt Kiød til dig. Vi aabne dig vore Hierters Inderste; See til os i all Nød! Forlad os all vor Synd, og frels os til dit evige Herligheds Rige. O JEsu! i dit Navn bede vi, for din Skyld haabe vi Bønhørelse; Vær du vor Talsmand hos Faderen, efterdi du lever stedse til at giøre alle dem fuldkommen salige, som komme til GUd formedelst dig! Du Naaders og Bønners Aand! opgløb vor Andagt, hellige vore Læber, og træd frem for os med uudsigelige Sukke! Løft vort sidste svage Suk paa stærke Vinger op til Naadens Throne, at vi bedende maatte slutte Tiden, og begynde Evigheden lovsyngende! Amen.

Derfor kan han og fuldkommeligen giøre dem salige, som komme til GUd formedelst ham, efterat han lever altid til at træde frem for dem. Dette gyldne Sprog læse vi Ebr. 7, 25. Den gandske Skrift er indblæst af GUd. Den er Lyset, som skinner for os i Verdens Mørke; men den har dog visse Sandheder fremfor andre, visse Steder frem for andre, hvor Lysets Straaler samles, som i en Middelpunct, og saadant et Sted, saadan en Sandhed, er denne vi hørte. Vil du see den høytideligste Beskrivelse over JEsu evige Præstedømmes Herlighed, du seer den her i Ordene. Her staaer ikke et Ord om Aarons Bryst-Baand og Liv-Kiortel, ikke om Urim og Tumim,

ikke

ikke om Bielderne og den ypperstepræstelige Hue, Prydelser, som altid overlevede den, som bar dem, som Aaron maatte aflægge og hans Eftermand iføre sig, og som dog i det hereste kun vare smukke Skygger, et Billed-Sprog, til at betegne den Sandhed, som er Indholden af vore Indgangs-Ord. JEsus er den ypperste Præst, som kan giøre fuldkommen salig, altid frelse, han lever altid til at træde frem for os hos Faderens høyre Haand i Herlighedens Himle; Iført guddommelig Ære, bliver han altid alle arme Synderes Talsmand. Eller vil du see Guds Raad til Salighed? Vil du vide, hvad dig bør at giøre, for at arve det evige Liv? Saa staaer det her: **Du skal komme til GUD formedelst JEsum Christum.** Høytids-Dage udraabes, Naadens Himmel, herligere end Salomons Tempel, aabner sine vide Porte, du [redacted]

se kan han dette; thi han lever altid, og altid lever han for mig; thi han lever til at træde frem for mig, bede for mig, tale min Sag hos GUD, bane mig Vey til ham, aabne mig Adgangen til min Faders Hierte. Men har jeg da disse Forjættelser, saa vee mig, om jeg sover ind over dem! Har JEsus givet for mig en aaben Dør, og ingen kan lukke den, saa er jeg utaknemmelig i høyeste Grad, om jeg ikke gaaer, hvor Døren er aabnet, ikke tilbeder, hvor Naaden smiler; Med faa Ord: Ikke kiender min Besøgelses Tid. Blandt de Vildfarelser, som indsnige sig i Christendommen, er det ikke een af de mindste, at vi sætte en blind Tillid til Naade-Midlernes Brug, eller naar vi betragte, hvorledes GUD har sørget for vor Salighed, selv blive sorgesløse, uvirksomme, sikkre, sovende; Siden Christus kan giøre os fuldkommen salige, saa bekymre vi os selv aldeeles ikke om vor Salighed, siden han lever altid til at bede for os, bede vi selv slet ikke; Men paa denne Maade naae vi ikke Maalet. GUD handler os ikke som Umælende; Vi føres ikke sovende ind i Himmelen; Vi maae selv vaage og bede, lide og stride, og dertil forunder den naadige GUD os altid fornøden Kraft og Biestand, da vi uden ham aldeeles inted kunde udrette. Det er omtrent denne Sag JEsus i Evangelio vil biebringe sine Disciple, især naar han siger: Paa den samme Dag skal I bede i mit Navn, og jeg siger Eder ikke, at jeg vil bede Faderen for Eder; thi Faderen selv elsker Eder, efterdi I have elsket mig, og troet, at jeg er udgangen af GUD. Jeg troer at nytte Ordene, naar jeg anmelder, som deres Hoved-Indhold, denne Sætning, dannet af mine Indgangs-Ord: At efterdi Christus lever altid til at træde for os, bør

vi selv desto flittigere komme til GUd formedelst ham. Og dette udvikle vi os atter, naar vi betragte:

1) Hvor ilde den benytter sig af sin Adgang til GUd, som bliver borte.

2) Hvor kraftig vor Adgang til GUd bør opmuntre os at komme.

1) Den benytter sig ilde af sin Adgang til GUd, som bliver borte. Denne Sætning ligger ikke udtrykkelig i min Textes Ord; thi det er ikke dette, JEsus her vil have sagt. Disciplene han talte til, vare ikke de Personer, og skulle endnu mindre blive det, til hvilke han behøvte at sige dette. Men Sætningen følger, som en fornuftig Slutning af Textens Ord, og altsaa maae jeg først forklare Ordene, hvoraf Slutning følger, og dernæst uddrage Slutningen af de forklarede Ord. Ordene, som jeg først især maae forklare, ere disse: a) Og jeg siger Eder ikke, at jeg vil bede

[redacted]

iger Eder, at jeg vil ikke bede Faderen for E-
er; Ney! ikke hører til, jeg siger, jeg siger ikke,
eg taler nu ikke om min egen Forbøn, jeg forbiegaaer
m, at jeg vil bede Faderen for Eder. Saadan
r vor Talebrug, mine Venner! naar vi kun saa løs-
igen indstrøe i Talen en Sag, vi ikke behøve at tale
meget om, fordie den er saa bekiendt, saa unægtelig,
ller vel endog fordie den af alt er det vigtigste; Men
hvad? Kan det da være ret, at tale mindst om det Vig-
tigste? Hertil vil jeg svare: 1) Man kan ikke tale om
alle Ting paa engang, og undertiden behøver man ikke
at tale vidtløftig om det, som man vil strax siden udfør-
ligere forklare. Nu ret strax skal JEsus opstaae
som en ypperste Præst, og med Indelig Rest bede for sine
Disciple. Vor Text er vor JEsu Afskeeds-Tale, og
denne Tale besluttes med JEsu Ypperstepræstelige Bøn,
og altsaa kunde med Rette her staae: Jeg siger Eder
ikke, at jeg vil bede Faderen for Eder, det vil I
nu ret snart faae at høre, snart ville I erfare, hvad I
den Deel have at vente af mig og af min Forbøn.
Dernæst 2) nævne vi ofte løsligen det mindst Vigtige,
og vidtløftig det mindre Vigtige, just for at drage
Slutninger fra det Mindre til det Større. For E: Jeg
vil foreholde en gienstridig Søn hans Pligt at adlyde
en god Fader, og jeg begynder saa min Tale: Jeg ta-
ler nu ikke om, at han er din Fader, at du skylder ham
Ære og Kierlighed, fordie du er hans Søn; Men
har han ikke været din Velgiører, veyledet din Ung-
dom, sørget for din Underviisning? Eller jeg vil be-
skrive GUd stor og ubegribelig, og jeg siger: Jeg taler
ikke om, at han gav Solen og Maanen og Stiernerne
hver sin Dunstkreds, hvori at hvile og veltes; men han
afmaalede for Mygget og Madikken sin Virkekreds, sin

Nærings-Vey, sin Føde; Og endelig 3) nævne vi
løsligen, som er meest bekiendt, aldeeles afgiort, hv
om ikke kan tvivles, for at tale vidtløftigere om i
som man uden Forsikring ellers ikke skulle vide.
har den Lykke, at være høyt anskrevet hos en af K
gens ypperste Mænd, og du er derom forsikkret.
tiltaler denne Mand dig i dette Sprog: De har fu
Naade for Kongens Øyne, han elsker Dem virke
De kan frit andrage lige til ham deres Nød, ikke at
om, at jeg taler til Deres B-ste. Nu forstaa
JEsu Ord: I skulle bede, selv bede til Fader
og jeg taler ikke om, at jeg beder for Eder.
forstaaer sig nu selv, derom ere I forsikrede, der
vil I snart høre det kraftigste Beviis. Men med
dette maae vi dog troe, der er en tilstrækkelig Aar
hvorfor JEsus her taler saa og ikke anderledes;
Dette meener jeg være denne, at vi ogsaa skulle ku

man formoder; thi lad være, vi nu just ikke bringe disse Tanker i Form, saa er dog Søvnen saa dyb, vort Bryst saa koldt, vor Troe saa død, at disse Ting vidne imod os; Elske JEsum, og tillige den Synd, for hvilken han leed: Troe, at JEsus er udgangen af GUd, og dog uden Smerte fortørne den GUd, fra hvilken han er udgangen; Hvorledes kan dette foreenes? Komme vi til GUd, eller gaae vi bort fra GUd, naar vi blive lige skikkede med Verden? Naar Sorg for Legemet er vort Hiertes vigtigste Anliggende, naar vor Ære sættes ikke i en god Samvittigheds Vidnesbyrd, men allene i Agtelse blandt vore Brødre; vor Rigdom, ikke i JEsu Kundskabs Ypperlighed, men i timeligt Gods; vor Glæde, ikke i at holde os til GUd, høre hans Ord, men i at fornøye Sandserne; Komme vi da til GUd, eller blive vi borte? Beredes vi da meere og meere til hans Naades Samfund, eller voxer ikke snarere Naturens Fordærvelse under alt dette? Besvar dette Spørsmaal, min Ven! men besvar det, uden at hykle for dig selv! Eller elsker du JEsum, fordie du ikke hader ham? Troer du, at JEsus er udgangen af GUd, fordie du ikke nægter det, eller fordie du ikke tvivler derom, og er det med denne kolde Kierlighed, med denne døde Troe du nærmer dig til GUd? De stakkels Disciple vare nu vel heller ikke saa store Troens Helte, men de kunne dog komme til GUd; thi de elskede JEsum, og troede, at han var udgangen af GUd, og derfor elskede Faderen dem selv. b) Dernæst benytte vi os ilde af vor Adgang, om vi ikke komme til GUd formedelst JEsum, ikke bede til GUd i hans Navn, om vi blindt hen stole paa, at JEsus beder Faderen for os. Jeg nævner end eengang den Lignelse, som vel er ufuldkommen, i Henseende til Faderen og Sønnen,

 da

da de to ere eet, men som, i Hensigt til os, er oplysende: Vor mægtige Velynder har talt, og taler daglig saavel for os hos Landsfaderen, at ikke allene vor fortiente Straf er eftergivet, men at vi virkelig staae i Naade, at hvad rimeligt vi forlangte, det kunde vi faae. Fyrsten venter vore Ansøgninger, men de komme ikke, vi anmelde os ikke for hans Throne; Vi gaae og grave i vore Hverdags-Sydsler, og indbilde os, at Lykken, som vi kalde det, skal overrumple os; Hvad maae den Fyrste tænke, uden at vi agte hans Naade ringe? Hvad har den Talsmand igien for all sin Møye, uden at den er spildt paa Uværdige? Men saa handle vi, om vi ikke komme til Gud med vore Bønner, saa ilde benytte vi os af vor Adgang, om vi ikke giøre, som der staaer i Texten: Paa den samme Dag skal I bede i mit Navn. Sovende Verden! der er Forladelse at faae for all din Synd, naar du faaer den i JE-

Stempel paa vor Bøn; Jeg venter ikke at høres for min Skyld, men for hans Skyld, som døde for mig og opstod til min Retfærdighed. Dette meener jeg, naar jeg beder i JEsu Navn, og da er Bønnen stærk opstigende, indtrængende. Endnu meere: Jeg veed, b) at jeg har en Talsmand hos Faderen, JEsum Christum den Retfærdige; Hans Blod taler bedre Ting for mig, end Abels Blod; Han lever altid til at træde frem for os. Vi forestille os vel ikke nu JEsum knælende for sin Fader i Himlene, som fordum i Gethsemane, ikke engang ordentlig talende med Faderen om os og for os. Skriften udlader sig i dette Børne-Sprog, for at læmpe Tingene efter vor Forestillings-Maade. Nok er det: Dette er det Væsentlige af Sagen: Han, som igienløste os med sit Blod, er eet med Faderen og den Hellig Aand, og hvad han giorde for os her, hvad han leed, hvad han bad, hvad han ofrede, er endnu, og er til evig Tid talende til vort Bedste. Ja! vil vi endnu have meere, da siger JEsus os, at vi ikke have at betragte ham som et Mellem-Væsen, med hvilken vi allene skulle have at handle, som vi kunde bruge en Tolk, eller tale til Kongens Raad, hvad vi ville have sagt til ham; Ney! JEsus har giort det saa vel, at vi kan komme til GUd formedelst ham. c) Faderen elsker os selv. Vi gaae da med vor Bøn ikke blot til en Fader, men til en Fader, som elsker os; Hvi skulle da vor Bøn være tvivlende, vor Røst bævende, vort Hierte frygte, naar vi bedende fremstille os for saa kier en Fader, ligesom, at jeg skal bruge Lutheri Ord: vi see Børn at bede noget med vis Tillid af sine Forældre? Vi beskrive i seyerrige Udtrykke vor Adgang til Naadens Throne med disse Apostelens Ord: Vi annammede ikke atter en Træl-

 doms

doms Aand til Frygt, men vi annammede en søn-
lig udkaarelses Aand, ved hvilken vi raabe Abba
Fader, Rom. 8. Skulle ikke ogsaa denne Adgang
B) kraftig opmunte os at komme til GUd? Komme vi
til ham, jo meere vi elske hans Søn, og troe, at han
er udgangen af GUd, saa bør vi vel daglig hente nye
Ollie til denne Kierligheds Ild, nye Tilvext til
denne Troens Kraft. Begge Deele opnaaes ved at
trænge ind i hans Kundskab; Jo meere vi kiende JE-
sum, jo meere vi elske ham, og jo meere vi kiende vor
egen Nød og Trang, jo meere bliver han os alle Ting
i alle. Lær ret at kiende din Synd, din Naturs dybe
Fordærvelse, din vel fortiente og ellers uundgaaelige
Straf, og see dig saa frelst ved JEsum, og ved ham
allene, see hvorledes han kan giøre dig fuldkommen sa-
lig, saa vil du lære at synge med Liv og Aand: Hver
elske hvad hans Sind staaer til, jeg kun min JEsum

[redacted]

som ham fristede. O! saa lad os da komme til GUD formedelst JEsum! Lader os tage til Hierte Pauli Ord 2 Cor. 7, 1, med hvilke jeg og vil slutte min Tale: Efterdi vi have saadanne Forjættelser, I Elskelige! lader os rense os selv fra all Kiødets og Aandens Besmittelse, og fuldende Hellighed i Gudsfrygt. Amen.

No. 33. — Christi Himmelfarts Dag 1797.

Bøn for Prædiken:

Evige Herligheds GUD, Himmelens og Jordens Fader! Nu har du givet os den Kierlighed, at vi skulle kaldes dine Børn; Nu er vort Borgerskab i Himmelen, hvorfra vi forvente Frelseren, den HErre JEsum Christum; Nu staaer vor Hue og Sind til at komme der, hvor han er, siddende hos din høyre Haand; Drag os efter dig, saa ville vi løbe! Lær os at forsmaae denne Tids Piinagtighed, mod den Herlighed, som skal aabenbares paa os! Himmelfarne Frelser! Du har lagt dine og vore Fiender til dine Fødders Fodskammel, du tilbedes nu og lovsynges af Englenes mange Tusinde; men du styrer endnu din Kirke, du skuer ned paa dit lille Salem i det Lave; Hør vore Bønner, modtag vore Lovsange, vort gandske Hierte ofre vi dig; Dette være vor Tak for all din Naade og Salighed. Lad ingen Skye skiule dig for vor Troes Øye, allermindst paa vor Fraskillelses Dag! Giør vor Hedenfart til vor Himmelfart, naar vore Øyne skal briste for alle Syner paa Jorden, naar Dødens mørke Taage skal berøve os alle Udsigter til Verden,

den, da giv enhver af os at kunde sige: See! jeg seer Himlene aabne, og Menneskens Søn staaende hos Guds høyre Haand! Amen.

For Sangen:

Og Abraham gav ham Tiende af alt. Disse Ord læses i 1te Mose Bogs 14 Cap., 20 v. Tiende er altsaa den ældste frievillige Afgivt, hvortil nogensinde en frie og uafhængig Mand findes at have forbundet sig. Abraham var saadan en; Ingen Konge herskede over ham, af ingen mægtigere Fyrste havde han Lehns Rettighed. Han boede i Mamre Lund, dyrkede den taknemmelige Jord, underholdt et talrigt Huusfolk, og, til sin Selvstændigheds Vedligeholdelse, der iblandt 318 i Vaaben øvede stridbare Svenne. Han elskede Fred, og holdt Fred og Forbund med sine Naboer. Hans naturlige og borgerlige Stilling var den lykkelig-

[redacted]

jav os alle Ti Deele. Fordie det er ikke saa vist, naar vi gaae i Krig, at vi skulle seyre, eller giøre Bytte, naar vi dyrke vor Jord, at den skal bære os de Mange-fold; men naar GUD velsigner, er Tiende den mindst trykkende af alle Paalæg. Abraham paalagde sig det selv, og vi, Andægtige! ville giøre det samme. David siger, og Paulus igientager hans Ord: At Christus var en Præst efter Melkisedeks Orden, Ps. 110. Ebr. 5. O! kunde vi give ham Tiende i Dag af alt det Gode, vi for hans Skyld nyde! Dog, det er end-nu mindre end Tiende, den Deel, som kan opstige til ham, det er kun vore rørde Hierters glade Tak; men takke for alt, formaae vi ikke, medens vi ere her til Huuse. Neppe kunde vi give ham Tiende af all den Taksigelse, vi skylde; Maatte dog kun det lidet vi give, være oprigtigt, uden Lyde, og saa frievilligt, som det, Abraham gav Melkisedek! Det er vel først, naar det ogsaa lykkes os at giøre vor Himmelfart, det er vel da og der vi skulle kunde sige GUD og Faderen Tak for alle Ting i den HErres JEsu Navn. Men er det kun Tiende heraf vi paa denne Dag kunde give; O! at dog ikke blandt denne Forsamling, som blandt de Ti Rensede, kun den Tiende maatte vende tilbage og give GUD Æren! Lader os alle foreenes, alle ofre, alle med Hierter, giennemtrængte af Taknemmelighed, lov-synge den Himmelfarne, alle, Salems Konge til Ære, opstaae og istemme: Det er fuldbragt, den faldne Jord Velsignelsen annammer, &c.

Melkisedek var i Ordets fulde Bemærkelse høylovlig af Hukommelse. Alt hvad den sølvgraae Alderdoms Historie har opbevaret om ham, er blidelig skinnende.

Hans Bedrifter vare ikke mange, men de faa, som ere optegnede, vare gode. Hans Stater vare ikke store, men hans lille Salem, med omkringliggende indskrænkede Provinse, var heel og holden lyksaligt. Han var Konge, men uden Pragt, som Salomons, uden Krige og Seyervindinger, som Davids. Man havde givet ham alle de kiere Tilnavne, hvormed Taknemmelighed nogensinde foreviger en Menneskeven. Om hans Navn skriver Paulus: Det er først udlagt Retfærdigheds Konge, men derefter og Salems Konge, det er Freds Konge, Ebr. 7, 2. Navne og Opskrifter bedrage, men ikke disse, og skiønnere Juveler skinne ikke i Konge-Kroner, end Retfærdighed og Fred. Større og gavnligere Kongedaad gives ikke, end den, at hævde hver Mands Ret indvortes i Landet, at belønne det Gode og straffe det Onde, og den, at frede Landet mod udvortes Fiender; og jo meere Fre- [redacted]

evige Bestemmelse henhørende Sager. Han
m et Lys, der skinnede paa et mørkt Sted.
lle Salem var i Canaan, den eeneste Plante-
for den usynlige sande Guds Tilbedere. Hans
dagede det sande Gode, om det fandtes ogsaa u-
ans egen Stat. Abraham kom ikke til ham, men
aaer der, gik ud imod Abraham, som giest-
gemand, med Brød og Viin, som den Aller-
s Befuldmægtigede paa Jorden, med gud-
elig Velsignelse; Velsignet, sigher han,
Abraham for den høyeste GUD, som eyer
el og Jord, og velsignet være den høyeste
som gav dine Fiender i din Haand! 1 Mose
, 19. 20. Sielden mødes to værdigere Mænd
rdens Overflade, end Stamme Faderen Abra-
Melkisedek, den allerhøyeste Guds Præst, og
ar nogen præstelig Velsignelse bleven saa fulde-
ende paa noget Hoved, som denne Melkisedeks
triarkens. Jeg meener Engle i Himlene, gode
kers Venner, stige ned fra deres Fryds Boe-
for at skue nær hos disse sieldne Optrin paa Jor-
t de paa usynlig Maade giøre Luft-Kredsen læt-
kring saadanne Troes Forvandte, og hæve de-
elige Andagts Opløftelser, og føre dem paa glade
berende Vinger ind med sig i Aandernes Forsam-.
Jeg vilde, om min Røst kunde høres, indbyde
nger paa Jorden til Salems Enemærker, for
Retfærdighed, for at see, at deres sande Stor-
egnes ikke efter deres Staters Qvadrat-Miile,
mindre efter deres blodige Seyervindingers
oldighed, allermindst efter deres Throners Pragt
ge slaviske Drabantere, men derefter om deres
lyksaligt, om Folkets Oplysning skinner mel-
lem

som Naboe-Stater, som Salem i Canaan, om Oplysningen er ikke blot den tusindfold Kunstige, som gielder for dette Liv; Men om det er den, som giver Udsigt til det Evige, om den sande Guds sande Dyrkelse hædres i deres Lande, medens Naboer dyrke Molok eller Baalim, eller, som i vore Dage, den blotte Menneske-Forstand. Jeg vilde indbyde alle Jordens Præster til at lære af Salems Olding, at Ypperstepræstens ypperste Prydelse, er at være den sande Guds Dyrkelse troe midt i Vantroens Mørke, at elske den sande Guds sande Tilbedere, naar vi endog see dem første Gang, og at møde hver den Retskafne med beleylig Velsignelse, som kommer træt fra Striden. Alt dette var at see og lære ved Salem, hos Melkisedek; Og Du, o Abraham! hvor maatte det blive dig let om Hierte, da du giorde denne Opdagelse, da du fandt et HErrens Sendebud, saa stemt til samme Guds Høytids Tone,

[redacted]

Præst efter Melkisedeks Orden. Endelig, da Paulus skrev Brevet til de Ebræer, anfører han alle de Besynderligheder, man vedste om denne Mand, og udmahler dem efter Davids Sang, om jeg saa maae sige, til et Christus-Billede. Jeg vil ikke trætte Tilhørerers Opmærksomhed med de mange urigtige Meeninger, Eenfoldighed har giort sig om alt det Melkisedek vedkommende, som der anføres i det 5te, 6te og 7de Cap.; Kun kortelig vil jeg oplyse: At naar Paulus kalder ham uden Fader, uden Moder, uden Slægt-Register, uden Dages Begyndelse eller Livs Ende, Ebr. 7, 3, vil det sige, at han havde ikke nævnt sin Herkomst, at ingen vedste hans Fødsels Dag eller Sted, at han, for at døe, havde unddraget sig fra alle Samtidiges Opmærksomhed, at han havde levet i eenlig Stand, uden Børn, altsaa og at derfor hans Navn ikke staaer i noget Slægt-Register. Saaledes var der noget urandsageligt ved denne Mands Herkomst, og da han forlod det Selskab, blandt hvilket han levede og virkede Held, savnede man ham kun, men fandt ikke hans Grav, ikke hans Legems jordiske Levninger, kun efterlod han sig evig grønnende Frugter af den gode Sæd, han havde saaet, og uden Grav-Høy, uden Ære-Støtte, sit ubesmittede Navns velsignede Erindring optegnet i den hellige Bog. Og nu fra Skyggen til Legemet, fra det Mindre til det Større, fra Melkisedek til den Himmelfarne, som er en Præst til evig Tid, efter Melkisedeks Orden. Og som saadan betragter jeg i Dag vor Frelser, og til den Ende

1) Hvorledes Forbilledet taber sig mod den afbildede yppersté Præst.
2) Hvorledes Guds Kirke vandt, da den syntes at tabe ham.

Naboe=Stater, som Salem i Canaan, om Oplys-
n er ikke blot den tusindfold Kunstige, som gielder
ette Liv; Men om det er den, som giver Udsigt til
Evige, om den sande Guds sande Dyrkelse hædres
res Lande, medens Naboer dyrke Molok eller Baa-
, eller, som i vore Dage, den blotte Menneske-
rstand. Jeg vilde indbyde alle Jordens Præster til
lære af Salems Olding, at Ypperstepræstens ypper-
e Prydelse, er at være den sande Guds Dyrkelse tro
midt i Vantroens Mørke, at elske den sande Gud
sande Tilbedere, naar vi endog see dem første Gang
og at møde hver den Retskafne med beleylig Velsign
se, som kommer træt fra Striden. Alt dette var
see og lære ved Salem, hos Melkisedek; Og Du
Abraham! hvor maatte det blive dig let om Hierte
du giorde denne Opdagelse, da du fandt et HEr
Sendebud, saa stemt til samme Guds Høytids
Tiel. Her saae du den første Guds
saae i Melkised

æst efter Melkisedeks Orden. Endelig, da
ulus skrev Brevet til de Ebræer, anfører han alle
besynderligheder, man vedste om denne Mand, og
ahler dem efter Davids Sang, om jeg saa maae
til et Christus-Billede. Jeg vil ikke trætte Til-
es Opmærksomhed med de mange urigtige Meenin-
Eenfoldighed har giort sig om alt det Melkisedek
mmende, som der anføres i det 5te, 6te og 7de
; Kun kortelig vil jeg oplyse: At naar Paulus
ham uden Fader, uden Moder, uden
t-Register, uden Dages Begyndelse eller
Ende, Ebr. 7, 3, vil det sige, at han havde
ne sin Herkomst, at ingen vedste hans Fødsels
r Sted, at han, for at døe, havde unddraget
Samtidiges Opmærksomhed, at han havde
Stand, uden Børn, altsaa og at derfor
ikke staaer i noget Slægt-Register. Saa-
noget urandsageligt ved denne Mands
Da han forlod det Selskab, blandt
og virkede Held, savnede man
hans Grav, ikke hans Legeme
efterlod han sig evig grønnende
Sæd, han havde saaet, og
rytte, sit ubesmittede
net i dem hellige
fra
der

ikke hans Forældre. Man veed og kiender Christi
komst, men man forstaaer den ikke; Som Gud
af Evighed, var han uden Moder, som Menn
Søn i Tidens Fylde, uden Fader; Hans San
miskiendte ham, naar de sagde: Er ikke denn
Tømmermands Søn? Hans Samtidige vili
forstaae ham, og vi kunde ikke, hvor gierne vi
Vi troe kun hans Ord i Eenfoldighed, naar han
om sig selv: Førend Abraham blev, er jeg;
desmindre, endskiønt JEsus, som Menneske,
paa Mødrene Side Familie-Forbindelser, rev h
tidlig løs fra dem, for at blive desmeere almeen
I sit tolvte Aar, da han blev siddende tilbage,
Viisdoms Vidunder, i Templen blandt Lærer
hans ømme Moder klager derover veemodelig, s
han: Bør det mig ikke at være i de Forre
ger, som ere min Faders? Naar hans Moder
nu ikke fuldkommen bekiendt med hans store Plan
ham et Forslag, spørger han: Qvinde! hvad
jeg med dig at giøre? Da man engang meld
hans Moder og Brødre vare udenfor, spurgte
Hvo er min Moder og mine Brødre? Den

hed for det Heele. Nepotismen, eller at Mænd i høye Værdigheder give deres Slægt utilbørlige Fortrin for meere Fortiente, trykker Stater allevegne meere og mindre. Melkisedek havde ingen Slægt, desto større Mand kunde han være; Christus havde den, rev sig løs fra disse Baand, hvor de vilde fængsle hans Hænder, og blev endog derved større end Melkisedek. b) Dennes Virke-Kreds var Salem med omkringliggende Provinse, en Stat, ikke stort større, end de, over hvilke vort Fødelands gamle Næsse-Konger herskede. JEsu Virke-Kreds var ikke allene Jerusalem, Stædernes Dronning i sin Tid, ikke allene Israels Land, det heele Canaan, men all Jordens Ender. Det var ham, David indførde siungende: HErren sagde til mig: Du er min Søn, jeg, jeg fødde dig i Dag; Begier af mig, saa vil jeg give dig Himmerige til Arv, og Verdens Ender til Eyendom, Ps. 2, 8. 9. At virke Held i saa stor Kreds, var meere end Melkisedek, meere end noget blot Menneske kunde. Melkisedek var en Mand for sine Samtidige i Salem; JEsus var en Mand for heele Verdens, for alle Tiders Mennesker. Vi føle det Vigtige i denne Sammenligning, naar vi tænke os hver Huus Fader sin smaae Huusholdning, hvad den er, mod store Rigers Bestyrelse; Indløbe der dog smaae Uordener, til Trods for vor bedste huusfaderlige Omsorg, saa maae vi med billig Overbærelse ansee de meget større, som under den bedste Landsfaders Bestyrelse kunde indsnige sig i vidtløftige Stater. Men var nu blot JEsus for Verden, hvad Melkisedek for Salem, hvor uendelig større var han da; Men han var endog det for Verden, som Melkisedek for Salem ikke kunde være. Det heeder om ham: Men denne ha-

doms Aand til Frygt, men vi annammede en søn-lig udkaarelses Aand, ved hvilken vi raabe Abba Fader, Rom. 8. Skulle ikke ogsaa denne Adgang B) kraftig opmunte os at komme til GUd? Komme vi til ham, jo meere vi elske hans Søn, og troe, at han er udgangen af GUd, saa bør vi vel daglig hente nye Ollie til denne Kierligheds Ild, nye Tilvext til denne Troens Kraft. Begge Deele opnaaes ved at trænge ind i hans Kundskab; Jo meere vi kiende JE-sum, jo meere vi elske ham, og jo meere vi kiende vor egen Nød og Trang, jo meere bliver han os alle Ting i alle. Lær ret at kiende din Synd, din Naturs dybe Fordærvelse, din vel fortiente og ellers uundgaaelige Straf, og see dig saa frelst ved JEsum, og ved ham allene, see hvorledes han kan giøre dig fuldkommen sa-lig, saa vil du lære at synge med Liv og Aand: Hver elske hvad hans Sind staaer til, jeg kun min JEsum

som ham frygte. O! saa lad os da komme til GUd formedelst JEsum! Lader os tage til Hierte Pauli Ord 2 Cor. 7, 1, med hvilke jeg og vil slutte min Tale: "Efterdi vi have saadanne Forjættelser, I Elskelige! Lader os rense os selv fra all Kiødets og Aandens Besmittelse, og fuldende Hellighed i Gudsfrygt. Amen.

No. 33. – Christi Himmelfarts Dag 1797.

Bøn for Prædiken:

Evige Herligheds GUd, Himmelens og Jordens Fader! Nu har du givet os den Kierlighed, at vi skulle kaldes dine Børn; Nu er vort Borgerskab i Himmelen, hvorfra vi forvente Frelseren, den HErre JEsum Christum; Nu staaer vor Hue og Sind til at komme der, hvor han er, siddende hos din høyre Haand; Drag os efter dig, saa ville vi løbe! Lær os at forsmaae denne Tids Piinagtighed, mod den Herlighed, som skal aabenbares paa os! Himmelfarne Frelser! Du har lagt dine og vore Fiender til dine Fødders Fodskammel, du tilbedes nu og lovsynges af Englenes mange Tusinde; men du styrer endnu din Kirke, du skuer ned paa dit lille Salem i det Lave; Hør vore Bønner, modtag vore Lovsange, vort gandske Hierte ofre vi dig; Dette være vor Tak for all din Seyer og Salighed. Lad ingen Skye skiule dig for vor Troes Øye, allermindst paa vor Fraskillelses Dag! Giør vor Hedenfart til vor Himmelfart, naar vore Øyne skal briste for alle Syner paa Jorden, naar Dødens mørke Taage skal berøve os alle Udsigter til Verden,

den, da giv enhver af os at kunde sige: See! jeg s
Himlene aabne, og Menneskens Søn sidder
hos Guds høyre Haand! Amen.

For Sangen:

Og Abraham gav ham Tiende af alt. Disse
læses i 1te Mose Bogs 14 Cap., 20 v. Tiende er
saa den ældste frievillige Afgivt, hvortil nogensinde
frie og uafhængig Mand findes at have forbundet
Abraham var saadan en; Ingen Konge herskede o
ham, af ingen mægtigere Fyrste havde han Lehns
tighed. Han boede i Mamre Lund, dyrkede den
nemmelige Jord, underholdt et talrigt Huusfolk,
til sin Selvstændigheds Vedligeholdelse, der ibl
318 i Vaaben øvede stridbare Svenne. Han elsk
Fred, og holdt Fred og Forbund med sine Nab

[redacted]

gav os alle Ti Deele. Fordie det er ikke saa vist, naar vi gaae i Krig, at vi skulle seyre, eller giøre Bytte, naar vi dyrke vor Jord, at den skal bære os de Mange-fold; men naar GUd velsigner, er Tiende den mindst trykkende af alle Paalæg. Abraham paalagde sig det selv, og vi, Andægtige! ville giøre det samme. David siger, og Paulus igientager hans Ord: At Christus var en Præst efter Melkisedeks Orden, Ps. 110. Ebr. 5. O! kunde vi give ham Tiende i Dag af alt det Gode, vi for hans Skyld nyde! Dog, det er endnu mindre end Tiende, den Deel, som kan opstige til ham, det er kun vore rørde Hierters glade Tak; men takke for alt, formaae vi ikke, medens vi ere her til Huuse. Neppe kunde vi give ham Tiende af all den Taksigelse, vi skylde; Maatte dog kun det lidet vi give, være oprigtigt, uden Lyde, og saa frievilligt, som det, Abraham gav Melkisedek! Det er vel først, naar det ogsaa lykkes os at giøre vor Himmelfart, det er vel da og der vi skulle kunde sige GUd og Faderen Tak for alle Ting i den HErres JEsu Navn. Men er det kun Tiende heraf vi paa denne Dag kunde give; O! at dog ikke blandt denne Forsamling, som blandt de Ti Rensede, kun den Tiende maatte vende tilbage og give GUd Æren! Lader os alle foreenes, alle ofre, alle med Hierter, giennemtrængte af Taknemmelighed, lov-synge den Himmelfarne, alle, Salems Konge til Ære, opstaae og istemme: Det er fuldbragt, den faldne Jord Velsignelsen annammer, ꝛc.

Melkisedek var i Ordets fulde Bemærkelse høylovlig af Hukommelse. Alt hvad den sølvgraae Alderdoms Historie har opbevaret om ham, er blidelig skinnende.

Hans Bedrifter vare ikke mange, men de faa, s
optegnede, vare gode. Hans Stater vare ikke
men hans lille Salem, med omkringliggende ind
kede Provinse, var heel og holden lyksaligt. H
Konge, men uden Pragt, som Salomons, uden
og Seyervindinger, som Davids. Man havd
ham alle de kiere Tilnavne, hvormed Taknemm
nogensinde foreviger en Menneskeven. Om hans
skriver Paulus: Det er først udlagt Retfa
heds Konge, men derefter og Salems K
det er Freds Konge, Ebr. 7, 2. Navne
skrifter bedrage, men ikke disse, og skiennere J
skinne ikke i Konge=Kroner, end Retfærdigh
Fred. Større og gavnligere Kongedaad gives
end den, at hævde hver Mands Ret indvortes
det, at belønne det Gode og straffe det Onde, o
at frede Landet mod udvortes Fiender; og jo meer

til vor evige Bestemmelse henhørende Sager. Han var, som et Lys, der skinnede paa et mørkt Sted. Hans lille Salem var i Canaan, den eeneste Plante-Skole for den usynlige sande Guds Tilbedere. Hans Øye opdagede det sande Gode, om det fandtes ogsaa uden for hans egen Stat. Abraham kom ikke til ham, men han, staaer der, gik ud imod Abraham, som giest-mild Eigemand, med Brød og Viin, som den Allerhøyestes Befuldmægtigede paa Jorden, med guddommelig Velsignelse; Velsignet, siger han, være Abraham for den høyeste GUD, som eyer Himmel og Jord, og velsignet være den høyeste GUD, som gav dine Fiender i din Haand! 1 Mose B. 14, 19. 20. Sielden mødes to værdigere Mænd paa Jordens Overflade, end Stamme-Faderen Abraham og Melkisedek, den allerhøyeste Guds Præst, og neppe var nogen præstelig Velsignelse bleven saa fuldelig hvilende paa noget Hoved, som denne Melkisedeks paa Patriarkens. Jeg meener Engle i Himlene, gode Menneskers Venner, stige ned fra deres Fryds Boeliger, for at skue nær hos disse sieldne Optrin paa Jorden, at de paa usynlig Maade giøre Luft-Kredsen lettere omkring saadanne Troes Forvandte, og hæve deres redelige Andagts Opløftelser, og føre dem paa glade triumpherende Vinger ind med sig i Aandernes Forsamling. Jeg vilde, om min Røst kunde høres, indbyde alle Konger paa Jorden til Salems Eenemærker, for at lære Retfærdighed, for at see, at deres sande Storhed beregnes ikke efter deres Staters Qvadrat-Miile, endnu mindre efter deres blodige Seyervindingers Mangfoldighed, allermindst efter deres Throners Pragt og mange slaviske Drabantere, men derefter om deres Folk er lyksaligt, om Folkets Oplysning skinner mel-

lem

lem Naboe-Stater, som Salem i Canaan, om Oplysningen er ikke blot den tusindfold Kunstige, som gielder for dette Liv; Men om det er den, som giver Udsigt til det Evige, om den sande Guds sande Dyrkelse hædres i deres Lande, medens Naboer dyrke Molok eller Baalim, eller, som i vore Dage, den blotte Menneske-Forstand. Jeg vilde indbyde alle Jordens Præster til at lære af Salems Olding, at Ypperstepræstens ypperste Prydelse, er at være den sande Guds Dyrkelse troe midt i Vantroens Mørke, at elske den sande Guds sande Tilbedere, naar vi endog see dem første Gang, og at møde hver den Retskafne med beleylig Velsignelse, som kommer træt fra Striden. Alt dette var at see og lære ved Salem, hos Melkisedek; Og Du, o Abraham! hvor maatte det blive dig let om Hierte, da du giorde denne Opdagelse, da du fandt et HErrens Sendebud, saa stemt til samme Guds Høytids Tone,

æst efter Melkisedeks Orden. Endelig, da ulus skrev Brevet til de Ebræer, anfører han alle Besynderligheder, man vedste om denne Mand, og tahler dem efter Davids Sang, om jeg saa maae , til et Christus-Billede. Jeg vil ikke trætte Til-eres Opmærksomhed med de mange urigtige Meenin-, Eenfoldighed har giort sig om alt det Melkisedek kommende, som der anføres i det 5te, 6te og 7de).; Kün kortelig vil jeg oplyse: At naar Paulus er ham uden Fader, uden Moder, uden ægt-Register, uden Dages Begyndelse eller s Ende, Ebr. 7, 3, vil det sige, at han havde nævnt sin Herkomst, at ingen vedste hans Fødsels g eller Sted, at han, for at døe, havde unddraget fra alle Samtidiges Opmærksomhed, at han havde t i eenlig Stand, uden Børn, altsaa og at derfor s Navn ikke staaer i noget Slægt-Register. Saa- s var der noget urandsageligt ved denne Mands komst, og da han forlod det Selskab, blandt hvil- han levede og virkede Held, savnede man ham kun, fandt ikke hans Grav, ikke hans Legems jordiske ringer, kun efterlod han sig evig grønnende Frug- af den gode Sæd, han havde saaet, og uden Grav-), udenÆre-Støtte, sit ubesmittede Navns vel-ede Erindring optegnet i den hellige Bog. Og nu Skyggen til Legemet, fra det Mindre til det Stør- fra Melkisedek til den Himmelfarne, som er en æst til evig Tid, efter Melkisedeks Orden. som saadan betragter jeg i Dag vor Frelser, og til Ende

) Hvorledes Forbilledet taber sig mod den afbilde-de ypperste Præst.

) Hvorledes Guds Kirke vandt, da den syntes at tabe ham.

ikke hans Forældre. Man veed og kiender Chri
komst, men man forstaaer den ikke; Som Gu
af Evighed, var han uden Moder, som Men
Søn i Tidens Fylde, uden Fader; Hans Sa
miskiendte ham, naar de sagde: Er ikke den
Tømmermands Søn? Hans Samtidige vi
forstaae ham, og vi kunde ikke, hvor gierne v
Vi troe kun hans Ord i Eenfoldighed, naar ha
om sig selv: Førend Abraham blev, er jeg
desmindre, endskiønt JEsus, som Menneske,
paa Mødrene Side Familie-Forbindelser, rev
tidlig løs fra dem, for at blive desmeere almeen
I sit tolvte Aar, da han blev siddende tilbage,
Viisdoms Vidunder, i Templen blandt Lære
hans ømme Moder klager derover veemodelig,
han: Bør det mig ikke at være i de Fort
ger, som ere min Faders? Naar hans Mode
nu ikke fuldkommen bekiendt med hans store Pla
ham et Forslag, spørger han: Qvinde! hvad
jeg med dig at giøre? Da man engang mel
hans Moder og Brødre vare udenfor, spørg

hed for det Heele. Nepotismen, eller at Mænd i høye Værdigheder give deres Slægt utilbørlige Fortrin for meere Fortiente, trykker Stater allevegne meere og mindre. Melkisedek havde ingen Slægt, desto større Mand kunde han være; Christus havde den, rev sig løs fra disse Baand, hvor de vilde fængsle hans Hænder, og blev endog derved større end Melkisedek. b) Dennes Virke-Kreds var Salem med omkringliggende Provinse, en Stat, ikke stort større, end de, over hvilke vort Fødelands gamle Næsse-Konger herskede. JEsu Virke-Kreds var ikke allene Jerusalem, Stædernes Dronning i sin Tid, ikke allene Israels Land, det heele Canaan, men all Jordens Ender. Det var ham, David indførde siungende: **HErren sagde til mig: Du er min Søn, jeg, jeg fødde dig i Dag; Begier af mig, saa vil jeg give dig Himmerige til Arv, og Verdens Ender til Eyendom,** Ps. 2, 8. 9. At virke Held i saa stor Kreds, var meere end Melkisedek, meere end noget blot Menneske kunde. Melkisedek var en Mand for sine Samtidige i Salem; JEsus var en Mand for heele Verdens, for alle Tiders Mennesker. Vi føle det Vigtige i denne Sammenligning, naar vi tænke os hver Huus-Fader sin smaae Huusholdning, hvad den er, mod store Rigers Bestyrelse; Indløbe der dog smaae Uordener, til Trods for vor bedste huusfaderlige Omsorg, saa maae vi med billig Overbærelse ansee de meget større, som under den bedste Landsfaders Bestyrelse kunde indsnige sig i vidtløftige Stater. Men var nu blot JEsus for Verden, hvad Melkisedek for Salem, hvor uendelig større var han da; Men han var endog det for Verden, som Melkisedek for Salem ikke kunde være. Det heeder om ham: **Men denne haver**

ver et uforgiængeligt Præstedømme, fordi
bliver til evig Tid; Derfor kan han og giøre
fuldkommeligen salige, som komme til Gu
medelst ham, Ebr. 7, 24. 25. Jeg nævnte P
dømme, og dette leeder os til at betragte B) han
bede og ders Forelse. Salem havde ventelig
Melkisedek til Konge. a) JEsus valgte selv den
skulde høre til hans Rige; Han valgte dem ikke
han kiøbte dem, og han betalte dem dyrt, at ha
de saae et Eyendoms Folk, flittigt til gode
ninger. Melkisedeks Rige ophørde med ham,
Salem voxte efter hans Dage til et Jerusalem;
ogsaa Jerusalem, hvor er det nu begravet?
sine Ruiner, og Folket adspredt over den vilde
den, som Faar uden Hyrde; Men over Christi
blev siungen af Gabriel, ja førend han endnu va
fanget i Moders Liv: Der skal ingen Ende

skulde siges; men Christus var troe, som en Søn, over sit Huus, Ebr. 3, og saadan en ypperste Præst behøvede vi, som skulle være hellig, ubesmittet, adskilt fra Syndere, høyere end Himlene; Ja! thi b) saaledes førde han og sit Embede, saaledes fortiente han endnu meere end Melkisedek, de herligste Tilnavne: Underlig, Raadgiver, Freds Fyrste, Es. 9. Ja! han maatte vel kaldes saa; thi vi have jo Fred med GUD formedelst vor HErre JEsum Christum; Og om vor HErres JEsu Christi Fred maae det vel heede: At den overgaaer all Forstand. Jeremias maatte vel sige: Dette er hans Navn, HErren vor Retfærdighed, og dette var uendelig meere end Melkisedek: Retfærdigheds Konge. JEsu Retfærdighed blev meddeelelig: Han blev giort til Synd for os, paa det vi skulde vorde Guds Retfærdighed i ham. Han var den sidste ypperste Præst, den eeneste fuldkomne; Han gik eengang ind i det Allerhelligste og fandt en evig Forløsning. Han ofrede, men saa, som ingen Melkisedek eller Aaron kunde; Han ofrede sig selv paa Korset for vore Synder. Det kunde vel ogsaa de have giort, men uden Nytte for os; men JEsu Christi Guds Søns Blod renser os af all Synd. Melkisedek velsignede Abraham, og Paulus anfører dette som et Beviis for, at den høyeste Guds Præst var høyere i Værdighed end Patriarken, som dog ogsaa kaldes Guds Ven og de Troendes Fader. Uden all Modsigelse, siger Apostelen, velsignes den Ringere af den som er bedre, Ebr. 7, 7. Men Kraften af denne Velsignelse var dog borget; Melkisedek kunde ikke, men GUD allene virkelig giøre den over Abraham og hans Sæd. Men JEsus velsignede af og med egen Kraft; Hos ham var

Velsignelse ikke Ønske, ikke Bøn, ikke prophetisk
sagn, men Gierning, men Gave, men tildeelt Ly
lighed. Vi lære dette nærmere, naar vi tænke
B) Hans Hiertelav og Veldædighed. Havde nu
og Melkisedeks Velsignelse, hvormed han mødte A
ham, ikke været andet end en blid venskabelig Lyk
ning, saa var den ham dog meget kierkommen, nu
kom træt fra Striden. Den, som ikke elsker B
Udgydelse, naar han end kommer med Seyer, vil
dog heller begegnes af Venner, end af nye Fien
og han seyrer anden Gang, naar Hædersmænd fr
sig derover, at han seyrede. Men JEsus, hvor
mødte han alle trætte Vandringsmænd? Hvor var h
ikke mod de Seyrende allene, men mod de Forful
mod dem, som endog havde tabt Slaget, huld og b
Var det ikke ham, som sagde: Kommer hid til m
alle I, som arbeyde og ere besværede, jeg

', Barmhiertighed levende i hans Barm, Kierlig-
) lysende fra hans Øyne? Var det ikke om ham Fi-
)er maatte vidne: Denne annammer Syndere,
æder med dennem. Og nu hans Veldæ-
hed. Brød og Viin kom Abraham vel med, og
affee bemærkede disse to Ord et af fleere Retter be-
aende Maaltid, nu paa hans Tog en sand Velgier-
ig, men som han ikke trængte til, naar han havde
het Mamre Lund. JEsu Veldædighed steg uendeligt
høyere: Gav han Brød og Viin til trætte Strids-
end, da vedste han ved sin Velsignelse at giøre disse
ng saa gieldende, at ingen paa Jorden kunde anrette
saadant Maaltid; Han sagde om Brødet: Dette
mit Legeme, som gives for Eder; Om Viinen:
ette er det nye Testamentes Kalk i mit Blod,
m udgydes for Eder, til Synders Forladelse;
i det Legemlige, hvad gav han? Den Blinde Sy-
t, den Syge Helbred, den Døde Liv. Vi glemme
lelkisedek, hvor fortræffelig han var, vi see ham som en
jende Skygge for den ypperste Præst efter hans Or-
n, som han dog kun i Ufuldkommenhed kunde afbil-
; Og vi spørge, hvorledes denne, den allerhøyeste
uds Præst, sørgede for sit Salem, naar han ikke
ere kunde være der? Vi betragte

2) Hvorledes Guds Kirke vandt, da den syn-
at tabe ham. A) Guds Kirke fik Lærere og Skik-
. B) Lærerne fik Lærdom og Aand, C) Lærdommen
Velsignelse og Fremgang. Apostlenes Kalds-
er beregnes egentlig fra denne Dag, fra nu af:
aaer ud i all Verden! Intet Salem skulle ind-
ænke deres Virke-Kreds, som Melkisedeks, ikke en-
ig det større Jerusalem, ikke Templen, ikke Jøde-
d; De skulde gaae til alt det, hvortil GUD sendte

 dem.

dem. Tænker jeg mig den usynlige Kirke hidindtil, som et Huus, afsondret og tillukt for alle, uden for de Omskaarne, eller nu for JEsu Disciple, saa i Dag, da JEsus gik ud derfra, efterlod han sig Dørren viid aabnet, alle Folk og Tungemaal maatte strømme der ind. Fra nu af skulde Peder bringe i Erindring: At GUd anseer ikke Personer; men hvo iblandt alle Folk, som ham frygter og giør Retfærdighed, er ham behagelig, Apostl. G. 10. Kirken fik Lærere og Skikke, saare faa Skikke, men ingen tomme. De bleve ikke Præster efter Aarons Orden, men Christi Huusholdere. Han aabenbaredes for de Elleve, da de sade til Bords, og ventelig fornyede og berigtigede Erindringen af den hellige Nadvere, ventelig rakte dem nu sidste Gang Brød og Viin, og besluttede saaledes sit nye Testamente, indsættende dem til at udføre hans Villie; Allersidst indsatte han Indvielsens

[redacted]

Saa er da Troen paa JEsum og hans Ord
ir heele Religion. Saa toge da Apostlene
JEsu Mund, og Verden tog det af deres,
det Livsens Ord vi prædike i Guds Meenig-
aa denne Dag. Vi vide ingen anden Vey
e til vor Melkisedek i Salem end denne, in-
at vise andre. Vi byde, min Ven! dit
ne Skat; Forsmaaer du den, kan din eller
stand opgrave en bedre af nogen forborgen
elan! grib den; men vogt dig for falsk Mynt!
ikt paa at besvare dette Spørsmaal paa den
Hvis Billede og Overskrift er dette?
vi byde dig, have vi ikke selv præget, vi give
det vi toge den, og vi sige med Paulo: Jeg
de det af HErren, som jeg og haver
rdet Eder, 1 Cor. 11. Det var blandt
Ord: Hvo som troer og bliver døbt,
live salig. Det var den Lærdom JEsus
e, og dem gav han b) Aand tillige. Den
d, som inden faa Dage skulde i rigeste Maa-
over dem, ved den skulle de tale fremmede
i ethvert Sprog med saadan Kraft, at ingen
den Aand imod, af hvilken de talede. Lær-
lv var Ollien i deres Lamper, den Hellig
n, som antændte denne Ollie, den vantroe
mørke Huus, som skulde oplyses ved denne
ne Aand til denne Lærdom skulde være en
Esu Himmelfart: Naar jeg gaaer bort,
sende ham til Eder. Ja det som endnu
Denne Lærdom fik C) ved JEsu Bortgang
nelse og Fremgang. JEsus forklaret for
anden, lysede klarere i sit Ord siden end for
ærende; Hvo JEsus var, hvortil han kom,

hvor-

hvorhen han gik, det skulde da blive dem klart
Dagen. Desuden fik Lærdommen en nye Tilvæxt a
signelse, en nye tilsat Lærdom: Lærdommen om
sti Himmelfart, om hans Sæde ved Guds høyre H
om en Talsmand for os hos Faderen: Han lever
siger Paulus, til at træde frem for os. Ha
optagen, og nu vide vi, hvor det store Salem er,
efter det mindre paa Jorden skal dannes, hvorh
saa vi skulle komme; thi han sagde: Der, hvo
er, der skulle og I være. O! I HErren
løste! tænker paa den Dag, naar Eders Mel
skal møde Eder, meere rig paa Velsignelser, en
Salems Konge, som mødte Abraham. Ogsaa I
stride og seyre, men blive trætte af Slaget. I
det ofte her paa Jorden; Striden er mødefuld fo
ge, og Kraften svag: men det Brød og den Viin,
[redacted]

Tak for all din Fødsels Glæde,
  Tak for dit det Guddoms Ord,
Tak for Daabens hellig Væde,
  Tak for Naaden paa dit Bord,
Tak for Dødens bittre Vee,
Tak for din Opstandelse,
  Tak for Himlen du har inde,
  Der skal jeg dig see og finde! Amen

'o. 34. — Christi Himmelfarts Dag 1792.

For Sangen:

)llie=Bierget er blevet navnkundigt ved mærkelige
)trin, og forsyner den tænkende Christen med frugt=
:e Billeder. Engang gik David op ad Ollie=
;erget, og som han gik op, saa græd han, og
ns Hoved var skiult, og hans Fødder vare
)tte, 2 Sam. 15, 30. Tungt var da hvert Skridt
n gik, og bittre de Taarer han fældte, og ydmygen=
den Stilling, i hvilken han vandrer. At omsvøbe
Hoved og blotte sine Fødder, var, efter Israels
æder, at hænge Skiltet ud for den dybt nedtrykkende
org. Det er lidet, at see her den sande Helt flyg=
:de, den store Konge fordrevet fra sin Stad og sin
rone; men du seer en Fader, sukkende over en gien=
)dig Søn, forfulgt af den, som hans Hierte elsker.
1 seer ham stigende op paa Ollie=Bierget; og nu,
r forsyner ikke Udsigten ham her med mørke Bille=
:. Han seer ned til sit kiere Jerusalem, under andre
nstændigheder et skiønt Syn; men nu seer han
aden, hvor hans Throne bæver, hvor hans Folk

 ilde

ilde bestyres af en vellystig ung Daare, hvor Pagtens
Ark kun ilde bevares, og hvor den Søn, som med all
sine Daarskaber var Faderen kier, gaaer og fører ove
sig den hævnende Retfærdigheds frygtelige Vrede. Me
dette Ollie-Bierg skulde længere hen i Tiden blive e
Skueplads for gandske modsatte Optrin. Paa denn
Dag gik Davids Søn op ad Ollie-Bierget, og saae n
over den vide Verden med et Herre-Blik: Mig, sig
han til Sine, er given all Magt i Himmelen o
paa Jorden. Han forlod ikke sit Rige nu, men gi
hen at sætte sig paa sin Throne. Han saae ned til Jeru
salem, hvor hans Taler havde tændt saa stort et Lys
Han saae den tæt under Biergets Rødder liggend
Gethsemane Have, hvor hans Ansigts blodige Sve
havde farvet Blomsterne, hvor han havde bedet Bøn
ner, som giorde Vold paa Himmeriges Rige, hvo
han havde drukket en Kalk, som ingen anden kunde sma

[redacted]

der uyelig glimrende blandt sine Brødre, i den meest ydmygdende Stilling; Men jeg saae ogsaa stundom dem, som fulgte den store Konge, den Davids Søn, den i Dag himmelfarende Frelser, og deres Hedenfart lignede min Frelsers Opgang paa Ollie-Bierget, især om de havde fulgt ham paa Korsets Vey; Man seer deres Døds Arbeyde at være som en Opgang paa Bierget, vel tung og besværlig, men som de, der have det største Gode i Vente; Hvert Trin giver dem nye herligere Udsigter. Hvad er det jeg forlader, siger denne? Et synbefuldt Jerusalem, hvor Fristelser hvert Øyeblik fordrede mig ud paa Vagt; Et Gethsemane, hvor min Siel saa tit var bedrøvet indtil Døden, et Golgatha, hvor Livets Plager, hvor Fienders Had, hvor Smerters Storm anfaldede, forfulgte, omtumlede mit usle Liv. Snart, snart er jeg der, hvor jeg helst vil være; Min Troe viser mig Himlene aabne, og Menneskens Søn hos Guds høyre Haand. Min Ven! naar du hører om JEsu Himmelfart, saa tænk paa din Død! Min Ven! naar du skal døe, saa tænk paa JEsu Himmelfart! Tænk paa begge Deele paa denne Dag, og lad denne Tanke oplive din Sang! Lad Sangen opløse din Siel paa dette Ollie-Bierg; Saa skal det høres fra Jorden til Himmelen, naar HErrens Forløste opstaae og istemme: Det er fuldbragt, den faldne Jord Velsignelsen annammer, &c.

HErren skal sende sin Engel for dig. Denne usynlige men kraftige Biestand tilsiger Abraham sin Tiener Eliezer i et vanskeligt Ærinde, 1 Mose B. 24, 7. Den Lærdom om gode og onde Aander, skylde vi Skriften; Hvad uden for den siges derom, er Fabel, Menneske-Digt, Indbildnings-Drøm. Besynderligt er

det dog alligevel, at alle tænkende Folk, [illegible] endo
have savnet vort guddommelige Aabenbarings Lys, er
alle faldne paa at forestille sig usynlige Væsener, so
blande sig i Menneskers Handlinger, ret som om Fo
nuft, overladt til sig selv, var tilbøyelig at leede eft
skiulte Aarsager til mange Virkninger. To giorde de
samme Gierning, udrustede begge med samme Færdi
heder, alle udvortes synlige Omstændigheder vare lig
Det lykkes herlig for den eene, det mislykkes aldel
for den anden. End ikke den kloge Hedning finder si
her fyldestgiort i den tankeløse Tanke om Slumpe-Lykke
Han leeder efter Grund, efter tilstrækkelig Aarsag, og
i Mangel af at finde, gietter han; Men denne Gie
ning løber da gierne ind i et Aandernes Rige, og dett
er for ham, at seyle uden Compass i den mørke Taag
Og herfra have vi de forskiællige Folkeslages forskiæll
ge Fabel-Lære. Vi Christne takke GUd for Skri

skiænker Mennesket usynlig, men kraftig Bistand i vanskelige Ærinder, ligesom Eliezer, til hvilken Abraham sagde: **HErren skal sende sin Engel for dig.** Jeg vil ikke her fortælle den næsten for alle mine Tilhørere bekiendte Tildragelse, men henvise dem, som ikke kiende den, til foranførte Skabelsens 24de. Eliezer, Abrahams fornemste Svend, er bleven navnkundig blandt værdige Tienere; thi ved at udføre et vanskeligt Ærinde efter Ønske, er han bleven sin Herre saa kier, som en Søn, og sin Herres Søn saa kier, som en Broder. Ærindet var vanskeligt: Han skulde reyse til Mesopotamien, til Nacors Stad, at hente Isach en Brud, han skulle, som Fremmed, komme til Fremmede. Var end Abrahams Navn endnu bekiendt blandt hans Slægt, saa kom det dog altid an paa, om man vilde troe, at Eliezer var hans Tiener, og, i Mangel heraf, hvormed skal han bevise det? Anbefalings-Brev havde han ikke; thi Skrift var endnu ikke opfunden; Og brugte man allerede Signete, hvorom vi dog først læse i Jacobs Sønners Historie, 1 Mose B. 38, saa førde dog ikke Eliezer saadant Tegn med sig: Men naar man ogsaa troer, at Eliezer er sendt fra Abraham, saa kiendte man dog ikke Isach, ham havde Bruden aldrig seet. En ung deylig Pige i formuende Forældres Huus, skulle hun vilde reyse til et fremmed Land, forlade alle Sine, bestemme sit Hiertes første Valg til den hun aldrig saae, var dette at formode? Var det underligt, at Eliezer giør Abraham den Indvending: **Maaskee Qvinden vil ikke drage efter mig til dette Land; Skal jeg da endelig føre din Søn tilbage til det Land, som Du er kommen af?** v. 5: Men ney! svarer Abraham: **Forvar dig, at Du ikke fører min Søn did igien!** v. 6. Noget

maatte

i vore Dage. En Pige desuden i Rebeccæ Ald
de tarvelige Tider, da Vellyst og Pragt ikke hav
let Armod, satte vel ikke saa stor Pris paa G
Gods, og fordrede ventelig til Ægteskab ikke sto
re, end en elskværdig Brudgom. Men maaske
Eliezer endnu noget med sig, som trak meere til
let: Maaskee var han udrustet med fortrinlige S
lelses-Gaver, der finde saadan Indgang hos m
de Hierter? Maaskee førde han i sit Aasiun det
skrivelige Noget, som giver en Mands Ord saa
paatvivlelig Troeværdighed? Vist nok skiønne
ben, men meest brugbare, om han beylede for s
Ney! men HErrens Engel gik frem for ham,
faldt ham saa vel til Haande; Han saae ingen
men han havde en Lykke paa denne Reyse, som h
anderledes kunde forklare sig, end at det gik i Op
se, hvad hans GUd hengivne Herre havde s
HErren skal sende sin Engel frem for dig,
kommer til en Brønd, som er udenfor den St
hvilken han skal reyse. Her udbad han sig af G
Tegn: See, siger han, jeg staaer hos denne B
og Folkets Døttre af Staden komme ud a

af Anseelse. Han beder strax om Vand af hendes Krukke, og faaer det, og siger hun: Jeg vil ogsaa give dine Cameler. Som sagt, saa giort, og Eliezer gav hende et Guld Smykke og to Arme-Baand. Og nu kommer det, som kroner Værket: Nu spør han hvem hun er? Just Bethuels Datter; Men Bethuel var Nachors Søn, men Nachor Abrahams Broder. Beviis nok for Eliezer, at GUd havde sendt sin Engel for ham; Beviis ogsaa talende nok for alle i Bethuels Huus, der antoge denne Tildragelse som et uimodstaaeligt Vink fra den evige Fader; derfor svarede ogsaa Pigen: Ja! jeg vil fare. Men paa den Maade var det heller ingen Sag, at være Eliezer, og at udrette et vanskeligt Ærinde; Jo! mine Venner! hans Troeskab, hans Nidkierhed fremlyser af hvert Skridt han giør, hvert Ord han taler. Han beder en Bøn, og der er Ild i, han bønhøres, og faaer et Tegn, og han bruger det ikke til at prale af sine Aabenbarelser, men til at fremme sin Herres Ærinde. Han forsmaaer at leve vel i Bethuels Huus, mod at bringe sin Herres Søn den ønskelige Brud; Holder mig ikke op, siger han, thi HErren har givet Lykke paa min Reyse! Og man erindrer sig derhos, hvad jeg ved en anden Leylighed om samme Eliezer fra dette Sted har anmærket: Der var en Tid, da han med Rette haabede at blive Abrahams eeneste Arving. Denne Tid var endnu muelig: Isach døer ugift, og døer uden Arvinger, saa gaaer atter Eliezer ind til det Heele. Den egennyttige Tiener kunde det have været, som heller havde seet sit Ærinde mislykket, og det er ingen Kunst at udføre den bedst lagde Plan med saadan Dovenheds Aand, at den nødvendig maae forrykkes. Ney! Eliezer har gandske sat sig selv til Side; hans

ædle

ædle Hierte føler oprigtig Glæde, og neppe var Isach gladere, ved at omfavne den unge deylige Brund, end Eliezer, ved at aflevere den i hans Arme. Af dette Heele atter den Anmærkning: Hvor somhelst noget høyst vigtigt og vanskeligt Ærinde udrettes med Lykke, ere vore Domme som oftest vrangviise; Enten tillægge vi den, som gik i dette Ærinde, for lidt eller for meget; Enten sige vi: Ja! dette var ingen Kunst, det skulde jeg ogsaa kunde have giort, naar alting vilde saa føye sig, eller og forgude vi Mennesket, giør ham til et overordentligt Væsen, og udelukke gandske den Guds Haand, som arbeyder med ham, som giver Lykke og Velsignelse til alt hvad han begynder. Med disse Anmærkninger gaaer jeg min Text i Møde, og især disse Ord: **Men Disciplene ginge ud og prædikede allevegne, og HErren arbeydede med dem, og stadfæstede Ordet ved medfølgende Tegn.** Her ville vi see:

[redacted]

været paa alle de befolkede Steder paa Jord-Kloden. Dette endoq beviist, eller dette Beviis bragt til nogen sandsynlig Troeværdighed, saa blev dog endnu altid America tilbage, denne Deel af Verden, som endnu ikke var opdaget for de øvrige, og altsaa vare dog Apostlene ikke, i denne Ordets bestemte Forstand, gangne ud i all Verden. Men Udtrykket vil sige det samme omtrent, som allevegne. Eders Kalds Grændser ere ikke indcirklede; Hvor der boer Mennesker, hvor Siele kunde vindes, hvor der var Ager-Land til at plante Herrens Viinqaard, did skulle de gaae. Eliezer kunde blive færdig med sin Reyse, aldrig Apostlene med deres; Altid blev der et Sted tilbage, et Land, som de ikke havde besøgt. Fra Jerusalem i Asien til Athenen i Europa, fra Grækenlands Athene til Rom i Jtalien, vare svare Reyser. Aopstlene maatte fuldende dem, og endnu, hvor meget ugiort? Endda maatte de sige: Vi have giort, som du befalede, og der er endnu Rum, Luc. 14. Rum i Kirken til fleere Siele, Rum i Verden til at vinde fleere. Og nu skulde de, hvorhen de kom, prædike Evangelium i den heele Verden om Christo, GUds Naade ved ham, Synderes Omvendelse til denne Naade, og deres evige Frelse paa denne Omvendelses Vey. Saa behageligt dette end var, vilde dog nok kloge Folk, Romere og Græker, ikke antage det, uden Beviis: De skulde beyle, men for en usynlig Brudgom. Man kunde vel roese hans Naades Rigdom, som Eliezer Abrahams; men førde man intet med sig af denne Rigdom, saa var det uvist, om nogen vilde troe Fremmede paa deres blotte Ord; Og hvormed beviise de, at deres Ord var Guds Ord? Det de skulde fremføre, var: GUds store og underlige Ting. Men en Eliezer maae først have vundet For-

troelighed

troelighed og Tillid hos alle i Bethuels Huus, om
skulde troe ham, hvis han, som jeg formoder, h
fortalt det, der dog i sig selv var Sandhed: Det
synderlige med Abraham og hans Søn Isach, hv
des denne blev skiænket Faderen, da Sara, lang
hendes Kiens naturlige Lov, blev den lykkelige M
hvorledes GUd havde forjættet Abraham, at i d
Søns Sæd skulle alle Slægter paa Jorden velsig
hvorledes Abraham fik det haarde Bud: Paa M
Bierg at ofre denne Søn af dette store Haab, hv
des Abraham, Kaldet lydig og stærk i Troen, s
fuld af Bekymring i faderlige Hierte, gik op, lagd
eenbaarne, sit Livs Glæde, Forjættelsernes Pant
det forfærdelige Alter, hvorledes han allerede havd
løftet med bævende Arm den gruesomme Offer-K
hvorledes en Engel aabenbaredes, bød ham holde i
og hvorledes han da fik alle Forjættelser fornyede

ham, alle Slægter paa Jorden skulde velsignes. Til denne Søns Bryllup skulle disse Tienere gaae at indbyde; Til hver Siel, som hører Rigets Evangelium, skulle det heede, som til Rebecca: Vil du fare med denne Mand? I Sandhed et vanskeligt Ærinde. Dette, at fare med ham, gielder et Offer, at løsgiøres fra alle Baand, som fængsle til Jorden, til Verden. Det heeder til Bruden: Forglem dit Folk og din Faders Huus, saa skal Kongen faae Lyst til din Deylighed, Ps. 45. Enhver var ikke strax færdig, som Rebecca, at sige: Ja! jeg vil fare. Et hvert Sted, hvor de kom, var ikke det gieftrie Bethuels Huus, hvor der var Herberge baade for Eliezer og hans Cameler. For Christo selv var der ikke Rum i Herberget, og hans Tieneres tilkommende Skiæbne skulde ofte blive denne: De skulle udstøde Eder af Synagogen, og forfølge Eder fra en Stad til den anden, og dette, sagde JEsus, skal de giøre Eder, fordie de hverken kiende min Fader eller mig, Joh. 16. Behøver jeg at sige meere, for at bevise, at dette Ærinde var høyst vigtigt og vanskeligt? Og altsaa, hvor trængte de

2) Til guddommelig Bieftand. De behøvte A) ordentlige Rigdomme, B) overordentlige Beviiser, C) en skiult medvirkende Naade. De maatte bringe med sig a) ordentlige Rigdomme, ikke rigeligen ladde Cameler; Ney! saa aldeeles ikke, at de ikke engang maatte bringe med sig, hvad de selv kunde behøve, hvad de selv kunde bære; I skulle ikke, sagde deres HErre dem, have Guld, ey heller Sølv, ey heller Kobber i Eders Belte, ey Taske til at reyse med, ey heller Skoe, ey heller Stav, Math. 10; Men deres heele Rigdom var nævnt med faa Ord: Ordet og Sacramenterne.

Det var en Deel af den sidste Tale JEsus holdte pa
Ollie=Bierget i Dag til sine Disciple, skiønt den ikk
just staaer i vor Text: Gaaer hen, lærer alle Folk
og døber dem i Navnet Faderens, og Sønnens
og den hellige Aands! Lærdommen selv var kostel
gere end Guld, den førde sin Herres umiskiendelig
Stempel; Der kunde ingen staae den Aand imod, a
hvilken de talede. Som oftest gik den Fornuften
Undersøgelser forbie, og tog Veyen lige til Hiertet
Hvo som ville annamme dette Livsens Ord, for han
blev det et Liggendefæe til det evige Liv. Eliezer ud
tog, staaer der, Sølv Tøy og Guld-Tøy, og
Klæder til Rebecca; Og JEsus siger om sine Tie
nere: Enhver Skriftklog, som er oplært til Guds
Rige, frembær af sit Liggendefæe baade Gam
melt og Nyt. Math. 13. De skulle gaae om fo
at døbe, og dette var at give JEsu Brud fæstende Ga

del er kommen af HErren, vi kunde intet
dig til, ondt eller godt; Det heeder i vort
g: Vi have ikke et Ord derimod at indvende.
endnu større og meere umiskiendelige Tegn skulde
Apostlene: Deels Frelse for deres egne Personer
e Farer, hvor enhver anden skulde omkommet,
n: At røre uskad ved giftige Slanger, eller at
Gift. Paa det sidste finde vi vel ingen Prøve i
lernes Gierninger eller Breve, og paa det første
en eeneste: Da Paulus paa Øen Malta ry-
en Øgle af sin Haand, Apostl G. 28. Jeg
gaaer de nyere Skrift-Fortolkeres Ophævelser
ette Sted; Kun dette vil jeg sige: Lige saa lidt,
et kan hindre, at vi intet finde om at drikke Gift,
a lidt troer jeg, at dette JEsu Løfte bør indskræn-
e Tanker til disse tvende Ting: Slanger og Gift,
esom der ikke vare andre Farligheder, end disse,
elen havde at gaae i Møde. Jeg meener, de an-
kun til Exempel, og at derunder med ind beregnes
r Døds Fare, som kunde lignes med disse, og
f GUd paa underbar Maade skulde frelse dem;
i Meeningen denne: Medens I gaae, og saa længe
lle gaae i mit Ærinde, saa skulle I ikke grue for
Farer, om det saa var giftige Slanger eller dræben-
t. Naar Fængslets Jern-Port aabner sig selv for
, henfører jeg ogsaa dette under denne Forjættelse.
postlenes Vey laae der altid Slanger i Græsset:
ræberes og Fienders utallige listige Anlæg; Man
te dem mangen bitter Skaal, at kun en overor-
g Biestand kunde sætte dem i Stand til at drikke
Men dette var nu kun eet Slags Beviiser, det
in Forsvars-Vaaben; men de skulde og være ru-

stede til Angreb, og derved beviise deres Sendelse. I
JEsu Navn skulle de uddrive Diævle: Det kraftigst
Beviis paa, at Qvindens Sæd havde sønderknus
Slangens Hoved, at den Stærkere var kommen ove
den Stærke, mægtig til at borttage hans fulde Rust
ning. Var legemlig Besættelse den høyeste Grad a
de onde Aanders Tyrannie fornemmelig synbar ved JE
su Tider og i Miracel=Alderen, saa var det og da fo
den da levende Slægt et ligesaa frygteligt, som herlig
Beviis for Apostlenes guddommelige Kald, at de kun
de uddrive Diævle i JEsu Navn. Intet af alt de
Onde, som nogensinde har trykket Jorden, var sa
ængsteligt, som dette. Forgiæves sammenligne vi det
med den faldende Syge, eller, hvilke som helst gruel
ge convulsiviske krampagtige Bevægelser. Forgiæve
have Bedragere siden villet efterabe dette Tilfælde, o
forgiæves vilde nyere saducæiske Fortolkere mane all

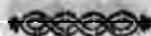
[redacted]

Erinde. Det maatte endelig lykkes dem, at bringe
res HErre, Christo, en troelovet Jomfrue til; Men
tte var dog alt overordentlige Beviiser, som kun lode
anvende i overordentlige Tilfælde. Naar ingen Syg
r nærværende, ingen af de Besatte for Haanden,
gen at tale med eller til, uden i fælles Moder-Sprog,
ar ingen Fare truede, og ingen Frelse kunde vises,
a lode disse Beviiser sig ikke anvende; ja! men saa be-
vtes de heller ikke. Jo, Andægtige! det kostede da
ere, at skaffe Talen Indgang; Endog vi Lærere er-
re dette i vort Embeds Vey: Er der nogen udmærket
aledning for Haanden, som sætter det menneskelige
ierte i en Slags Giæring, nogen truende Fare, no-
n trykkende Nød, eller nogen vigtig Høytidelighed,
a koster det ikke saa meget at giøre Talen vigtig, ind-
rengende; Men denne jævne daglige Kulde, denne
ngbare Sikkerheds Søvn, som er saa tungt indtryk-
paa saa mange Synderes Øyenlaage; At fordrive
n, dertil hører Liv og Aand, Kraft og Styrke; Og
or vilde det da gaae disse Tienere? Jo! der fulgte dem
c) skiult medvirkende Naade. HErren sendte sin
igel for Elieser; Men gik der nogen Engel for dem?
gandske vist, og meere end en Engel, meere end
iglers Herskarers Mangfoldighed. HErren selv
beydede med dem, staaer der i Texten, og saa
atte vel Gierningen lykkes. Marcus, som skrev
r Text, har ikke alt det, som hører til JEsu Tale paa
lie-Bierget; Lucas siger: At JEsus blev opta-
n, i det han velsignede dem; Eller ordlydende
ersat: Velsignende dem, blev han optagen; Og
atthæus har formodentlig just de egentlige Velsignelsens
d, de sidste Ord af JEsu Mund, disse nemlig: See!
er hos Eder alle Dage, indtil Verdens Ende,

 Math.

stede til Angreb, og derved bevise deres
JEsu Navn skulle de uddrive Diævle:
Beviis paa, at Qvindens Sæd havd
Slangens Hoved, at den Stærkere var
den Stærke, mægtig til at borttage ha
ning. Var legemlig Besættelse den h
de onde Aanders Tyrannie fornemmelig
su Tider og i Miracel-Alderen, saa va
den da levende Slægt et ligesaa fryg telig
Beviis for Apostlenes guddommelige K
de uddrive Diævle i JEsu Navn.
Onde, som nogensinde har trykket Jo
ængsteligt, som dette. Forgiæves samm
med den faldende Syge, eller, hvilke f
ge convulsiviske krampagtige Bevægelse
have Bedragere siden villet efterabe det
forgiæves vilde nyere saducæiske Forto

Erinde. Det maatte endelig lykkes dem, at bringe deres HErre, Christo, en troelovet Jomfrue til; Men dette var dog alt overordentlige Beviiser, som kun lode sig anvende i overordentlige Tilfælde. Naar ingen Syg var nærværende, ingen af de Besatte for Haanden, ingen at tale med eller til, uden i fælles Moder-Sprog, naar ingen Fare truede, og ingen Frelse kunde vises, saa lode disse Beviiser sig ikke anvende; ja! men saa behøvtes de heller ikke. Jo, Andægtige! det kostede da meere, at skaffe Talen Indgang; Endog vi Lærere erfare dette i vort Embeds Vey: Er der nogen udmærket Anledning for Haanden, som sætter det menneskelige Hierte i en Slags Giæring, nogen truende Fare, nogen trykkende Nød, eller nogen vigtig Høytidelighed, saa koster det ikke saa meget at giøre Talen vigtig, indtrængende; Men denne jævne daglige Kulde, denne langbare Sikkerheds Søvn, som er saa tungt indtrykt paa saa mange Synderes Øyenlaage; At fordrive den, dertil hører Liv og Aand, Kraft og Styrke; Og hvor vilde det da gaae disse Tienere? Jo! der fulgte dem c) skiult medvirkende Naade. HErren sendte sin Engel for Eliezer; Men gik der nogen Engel for dem? [illegible]gandske vist, og meere end en Engel, meere end [illegible]glers Herskarers Mangfoldighed. HErren selv [illegible] dem, staaer der i Texten, og saa [illegible] ingen lykkes. Marcus, som skrev [illegible]e alt det, som hører til JEsu Tale paa [illegible] Lucas sig[illegible] JEsus blev opta[illegible] velsign[illegible]; Eller ordlydende [illegible]gnende [illegible] han optagen; Og [illegible]ermoden[illegible]gentlige Velsignelsens [illegible]ordaf [illegible], disse nemlig: See! [illegible]der all[illegible]d til Verdens Ende, Math.

ſtede til Angreb, og derved beviiſe deres Sendelſe. I
JEſu Navn ſkulle de uddrive Diævle: Det kraftigſ
Beviis paa, at Qvindens Sæd havde ſønderknuſ
Slangens Hoved, at den Stærkere var kommen ov
den Stærke, mægtig til at borttage hans fulde Ruſ
ning. Var legemlig Beſættelſe den høyeſte Grad
de onde Aanders Tyrannie fornemmelig ſynbar ved JE
ſu Tider og i Miracel-Alderen, ſaa var det og da f
den da levende Slægt et ligeſaa frygteligt, ſom herli
Beviis for Apoſtlenes guddommelige Kald, at de ku
de uddrive Diævle i JEſu Navn. Intet af alt d
Onde, ſom nogenſinde har trykket Jorden, var ſ
ængſteligt, ſom dette. Forgiæves ſammenligne vi de
med den faldende Syge, eller, hvilke ſom helſt grue
ge convulſiviſke krampagtige Bevægelſer. Forgiæv
have Bedragere ſiden villet efterabe dette Tilfælde,
forgiæves vilde nyere ſaducæiſke Fortolkere mane a

ide. Det maatte endelig lykkes dem, at bringe
HErre, Christo, en troelovet Jomfrue til; Men
var dog alt overordentlige Beviiser, som kun lode
vende i overordentlige Tilfælde. Naar ingen Syg
tilstedværende, ingen af de Besatte for Haanden,
at tale med eller til, uden i fælles Moder-Sprog,
ingen Fare truede, og ingen Frelse kunde vises;
de disse Beviiser sig ikke anvende; ja! men saa be-
s de heller ikke. Jo, Andægtige! det kostede dem
, at skaffe Talen Indgang; Endog vi Lærere er-
ette i vort Embeds Vey: Er der nogen udmærket
ning for Haanden, som sætter det menneskelige
r i en Slags Giæring, nogen truende Fare, ho-
ykkende Nød, eller nogen vigtig Høytidelighed,
ster det ikke saa meget at giøre Talen vigtig, ind-
ende; Men denne jævne daglige Kulde, denne
are Sikkerheds Søvn, som er saa tungt indtryk-
a saa mange Synderes Øyenlaage; At fordrive
dertil hører Liv og Aand, Kraft og Styrke; Og
ilde det da gaae disse Tienere? Jo! der fulgte dem
skiult medvirkende Naade. HErren sendte sin
for Ezechier; Men gik der nogen Engel for dem?
indske vist, og meere end en Engel, meere end
rs Herskarers Mangfoldighed. HErren selv
dede med dem, staaer der i Texten, og saa
e vel Gierningen lykkes. Marcus, som skrev
ext, har ikke alt det, som hører til JEsu Tale paa
Bierget; Lucas siger: At JEsus blev opta-
i det han velsignede dem; Eller ordlydende
t: Velsignende dem, blev han optagen; Og
eus har formodentlig just de egentlige Velsignelsens
de sidste Ord af JEsu Mund, disse nemlig: See!
hos Eder alle Dage, indtil Verdens Ende,

 Math.

maatte da Eliezer føre med sig, og han kom ikke tomhændet: Hvad ti Cameler kunde bære, var den Morgen-Gave han bragte, Beviis nok for hans Herres Rigdom; Men Rigdom er endnu ikke alt; Den var vel heller ikke endnu bleven saa kraftig over Hierterne, som i vore Dage. En Pige desuden i Rebeccæ Alder og i de tarvelige Tider, da Vellyst og Pragt ikke havde avlet Armod, satte vel ikke saa stor Pris paa Guld og Gods, og fordrede ventelig til Ægteskab ikke stort meere, end en elskværdig Brudgom. Men maaskee førde Eliezer endnu noget med sig, som trak meere til Maalet: Maaskee var han udrustet med fortrinlige Overtalelses-Gaver, der finde saadan Indgang hos unge blede Hierter? Maaskee førde han i sit Aasiun dette ubeskrivelige Noget, som giver en Mands Ord saadan upaatvivlelig Troeværdighed? Vist nok skienne Vaaben, men meest brugbare, om han beylede for sig selv;

af Anseelse. Han beder strax om Vand af hendes Krukke, og faaer det, og siger hun: Jeg vil ogsaa give dine Cameler. Som sagt, saa giort, og Eliezer gav hende et Guld Smykke og to Arme-Baand. Og nu kommer det, som kroner Værket: Nu spør han hvem hun er? Just Bethuels Datter; Men Bethuel var Nachors Søn, men Nachor Abrahams Broder. Beviis nok for Eliezer, at GUd havde sendt sin Engel for ham; Beviis ogsaa talende nok for alle i Bethuels Huus, der antoge denne Tildragelse som et uimodstaaeligt Vink fra den evige Fader; derfor svarede ogsaa Pigen: Ja! jeg vil fare. Men paa den Maade var det heller ingen Sag, at være Eliezer, og at udrette et vanskeligt Ærinde; Jo! mine Venner! hans Troeskab, hans Nidkierhed fremlyser af hvert Skridt han giør, hvert Ord han taler. Han beder en Bøn, og der er Ild i, han bønhøres, og faaer et Tegn, og han bruger det ikke til at prale af sine Aabenbarelser, men til at fremme sin Herres Ærinde. Han forsmaaer at leve vel i Bethuels Huus, mod at bringe sin Herres Søn den ønskelige Brud; Holder mig ikke op, siger han, thi HErren har givet Lykke paa min Reyse! Og man erindrer sig derhos, hvad jeg ved en anden Leylighed om samme Eliezer fra dette Sted har anmærket: Der var en Tid, da han med Rette haabede at blive Abrahams eeneste Arving. Denne Tid var endnu muelig: Isach døer ugift, og døer uden Arvinger, saa gaaer atter Eliezer ind til det Heele. Den egennyttige Tiener kunde det have været, som heller havde seet sit Ærinde mislykket, og det er ingen Kunst at udføre den bedst lagde Plan med saadan Dovenheds Aand, at den nødvendig maae forrykkes. Ney! Eliezer har gandske sat sig selv til Side; hans

ædle

ædle Hierte føler oprigtig Glæde, og neppe var Isach gladere, ved at omfavne den unge deylige Brud, end Eliezer, ved at aflevere den i hans Arme. Af dette Heele atter den Anmærkning: Hvor somhelst noget høyst vigtigt og vanskeligt Ærinde udrettes med Lykke, ere vore Domme som oftest vrangviise; Enten tillægge vi den, som gik i dette Ærinde, for lidt eller for meget; Enten sige vi: Ja! dette var ingen Kunst, det skulde jeg ogsaa kunde have giort, naar alting vilde saa føye sig, eller og forgude vi Mennesket, giør ham til et overordentligt Væsen, og udelukke gandske den Guds Haand, som arbeyder med ham, som giver Lykke og Velsignelse til alt hvad han begynder. Med disse Anmærkninger gaaer jeg min Text i Møde, og især disse Ord: **Men Disciplene ginge ud og prædikede allevegne, og HErren arbeydede med dem, og stadfæstede Ordet ved medfølgende Tegn.** Her ville vi see:

været paa alle de befolkede Steder paa Jord-Kloden. Dette endoq beviist, eller dette Beviis bragt til nogen sandsynlig Troeværdighed, saa blev dog endnu altid America tilbage, denne Deel af Verden, som endnu ikke var opdaget for de øvrige, og altsaa vare doq Apostlene ikke, i denne Ordets bestemte Forstand, gangne ud i all Verden. Men Udtrykket vil sige det samme omtrent, som allevegne. Eders Kalds Grændser ere ikke indcirklede; Hvor der boer Mennesker, hvor Siele kunde vindes, hvor der var Ager-Land til at plante Herrens Viinaaard, did skulle de gaae. Eliezer kunde blive færdig med sin Reyse, aldrig Apostlene med deres; Altid blev der et Sted tilbage, et Land, som de ikke havde besøgt. Fra Jerusalem i Asien til Athenen i Europa, fra Grækenlands Athene til Rom i Italien, vare svare Reyser. Aopstlene maatte fuldende dem, og endnu, hvor meget ugiort? Endda maatte de sige: Vi have giort, som du befalede, og der er endnu Rum, Luc. 14. Rum i Kirken til fleere Siele, Rum i Verden til at vinde fleere. Og nu skulde de, hvorhen de kom, prædike Evangelium i den heele Verden om Christo, GUds Naade ved ham, Synderes Omvendelse til denne Naade, og deres evige Frelse paa denne Omvendelses Vey. Saa behageligt dette end var, vilde dog nok kloge Folk, Romere og Græker, ikke antage det, uden Beviis: De skulde beyle, men for en usynlig Brudgom. Man kunde vel roese hans Naades Rigdom, som Eliezer Abrahams; men førde man intet med sig af denne Rigdom, saa var det uvist, om nogen vilde troe Fremmede paa deres blotte Ord; Og hvormed beviise de, at deres Ord var Guds Ord? Det de skulde fremføre, var: GUds store og underlige Ting. Men en Eliezer maae først have vundet For-

troelighed

troelighed og Tillid hos alle i Bethuels Huus, om man skulde troe ham, hvis han, som jeg formoder, havde fortalt det, der dog i sig selv var Sandhed: Det Besynderlige med Abraham og hans Søn Isach, hvorledes denne blev skiænket Faderen, da Sara, langt over hendes Kiøns naturlige Lov, blev den lykkelige Moder, hvorledes GUd havde forjættet Abraham, at i denne Søns Sæd skulle alle Slægter paa Jorden velsignes, hvorledes Abraham fik det haarde Bud: Paa Moria Bierg at ofre denne Søn af dette store Haab, hvorledes Abraham, Kaldet lydig og stærk i Troen, skiønt fuld af Bekymring i faderlige Hierte, gik op, lagde sin eenbaarne, sit Livs Glæde, Forjættelsernes Pant paa det forfærdelige Alter, hvorledes han allerede havde opløftet med bævende Arm den gruesomme Offer-Kniv, hvorledes en Engel aabenbaredes, bød ham holde inde og hvorledes han da fik alle Forjættelser fornyede, og

, alle Slægter paa Jorden skulde velsignes. Til
ie Søns Bryllup skulle disse Tienere gaae at ind-
; Til hver Siel, som hører Rigets Evangelium,
e det heede, som til Rebecca: Vil du fare med
ne Mand? I Sandhed et vanskeligt Ærinde.
te, at fare med ham, gielder et Offer, at løs-
es fra alle Baand, som fængsle til Jorden, til
den. Det heeder til Bruden: Forglem dit Folk
din Faders Huus, saa skal Kongen faae Lyst
din Deylighed, Ps. 45. Enhver var ikke strax
ig, som Rebecca, at sige: Ja! jeg vil fare. Et
t Sted, hvor de kom, var ikke det giestfrie Be-
ls Huus, hvor der var Herberge baade for Eliezer
ans Cameler. For Christo selv var der ikke Rum i
berget, og hans Tieneres tilkommende Skiæbne
de ofte blive denne: De skulle udstøde Eder af
nagogen, og forfølge Eder fra en Stad til
anden, og dette, sagde JEsus, skal de giøre
er, fordie de hverken kiende min Fader eller
, Joh. 16. Behøver jeg at sige meere, for at be-
, at dette Ærinde var høyst vigtigt og vanskeligt?
altsaa, hvor trængte de

2) Til guddommelig Biestand. De behøvte A) or-
lige Rigdomme, B) overordentlige Beviiser, C) en
t medvirkende Naade. De maatte bringe med sig a)
tlige Rigdomme, ikke rigeligen ladde Cameler; Ney!
aldeeles ikke, at de ikke engang maatte bringe med
hvad de selv kunde behøve, hvad de selv kunde bære;
ulle ikke, sagde deres HErre dem, have Guld, ey
er Sølv, ey heller Kobber i Eders Belte,
Taske til at reyse med, ey heller Skoe, ey hel-
Stav, Math. 10; Men deres heele Rigdom var
nt med faa Ord: Ordet og Sacramenterne.

Ee Dit

stede til Angreb, og derved beviise deres Sendelse. I JEsu Navn skulle de uddrive Diævle: Det kraftigste Beviis paa, at Qvindens Sæd havde sønderknuset Slangens Hoved, at den Stærkere var kommen over den Stærke, mægtig til at borttage hans fulde Rustning. Var legemlig Besættelse den høyeste Grad af de onde Aanders Tyrannie fornemmelig synbar ved JEsu Tider og i Miracel-Alderen, saa var det og da for den da levende Slægt et ligesaa frygteligt, som herligt Beviis for Apostlenes guddommelige Kald, at de kunde uddrive Diævle i JEsu Navn. Intet af alt det Onde, som nogensinde har trykket Jorden, var saa ængsteligt, som dette. Forgiæves sammenligne vi dermed den faldende Syge, eller, hvilke som helst gruelige convulsiviske krampagtige Bevægelser. Forgiæves have Bedragere siden villet efterabe dette Tilfælde, og forgiæves vilde nyere saducæiske Fortolkere mane all-

Det maatte endelig lykkes dem, at bringe
ere, Christo, en troelovet Jomfrue til; Men
dog alt overordentlige Beviiser, som kun lode
de i overordentlige Tilfælde. Naar ingen Syg
rrende, ingen af de Besatte for Haanden,
ule med eller til, uden i fælles Moder-Sprog,
a Fare truede, og ingen Frelse kunde vises;
isse Beviiser sig ikke anvende; ja! men saa be-
heller ikke. Jo, Andægtige! det kostede da
skaffe Talen Indgang; Endog vi Lærere er-
i vort Embeds Vey: Er der nogen udmærket
for Haanden, som sætter det menneskelige
i Slags Giæring, nogen truende Fare, ho-
nde Nød, eller nogen vigtig Høytidelighed,
det ikke saa meget at giøre Talen vigtig, ind-
; Men denne jævne daglige Kulde, denne
Sikkerheds Søvn, som er saa tungt indtryk-
i mange Synderes Øyenlaage; At fordrive
l hører Liv og Aand, Kraft og Styrke; Og
det da gaae disse Tienere? Jo! der fulgte dem
t medvirkende Naade. HErren sendte sin
Skiczer; Men gik der nogen Engel for dem?
e vist, og meere end en Engel, meere end
erskarers Mangfoldighed. HErren selv
e med dem, staaer der i Texten, og saa
Gierningen lykkes. Marcus, som skrev
har ikke alt det, som hører til JEsu Tale paa
rget; Lucas siger: At JEsus blev opta-
t han velsignede dem; Eller ordlydende
velsignende dem, blev han optagen; Og
har formodentlig just de egentlige Velsignelsens
iste Ord af JEsu Mund, disse nemlig: See!
Eder alle Dage, indtil Verdens Ende,

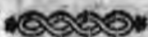
 Math.

Math. 28; Dette var meere, end en Vognborg af Eng
le. JEsus selv med dem, JEsus selv allevegne ho
dem; Hvad Under da, at JEsu Ærinde lykkes ve
dem, Gierningen drives med Kraft, at endog dere
jævne daglige eenfoldige Tale uden Tegn, uden Mi
racler, vinder, fængsler Hierterne; Dette forklare
Textens Ord: HErren arbeydede med dem. De
er godt at være Tiener, naar man arbeyder under si
Herres Øyne, og endnu bedre, naar han selv tage
Haand i med, og letter den tyngste Byrde; Hans naa
dige Nærværelse giør Hierterne aabne, brændende
Usynlig var den Brudgom, for hvilken Apostlene bey
lede; Men fraværende var han ikke, og heller ikke uvirk
som nærværende; Han giør selv sin Elskværdighed gie
dende, han forklarer sig i Troen for den boedfærdig
Siel; Hvad Under, at de faae Lykke paa deres Rey
se, disse Tienere, til at bringe denne Faderens eer

Har en Engel, som gaaer forud og bereder Vey. Ney! Lad os dog ogsaa med Ære nævne

3) De oprigtige Tienere. Der var med alt dette meget, som kunde friste dem. Jeg vil nævne Forfængelighed; thi hvert Hierte har sin Stolthed i meere og mindre Grad; Og om mange af vore Dages Apostle bleve afklædde, turde det vel opdages, om det var Sandhed de strede for, eller for Æren, for at indsinure sig hos den herskende Smag. Apostlene brugte ikke Miraclerne til at glimre, til at giøre Opsigt; Ney! men til at giøre JEsum stor for Hierterne; Derfor vidner Paulus, som havde blandt alle det største Pund: Vi prædike os ikke selv, men JEsum Christum at være en HErre; men os selv at være Eders Tienere for JEsu Skyld, 2 Cor. 4. Jeg vil nævne Egennytten, denne usynlige Aand i de fleeste Hiul. Der var ingen Tvivl om, at jo Disciplene kunde faaet deres Miracel-Gaver rigelig betalte, men de levede og døde i Fattigdom. Guld eller Sølv haver jeg ikke, sagde Peder til den, som bad ham om Gave; Og til den, som bød ham en Gave: Dine Penge blive hos dig, til Fordærvelse! Og Paulus siger; For JEsu Christi Kundskabs Ypperligligheds Skyld haver jeg lidt Skade paa alle Ting, at jeg kan vinde Christum, Philip. 3. Jeg vil nævne Vellyst, eller blot, om vi saa ville, Vellevnet. Giestebuds-Dage i Bethuels Huus kunde hindre den troefaste Eliezer at iile til sin Herre; Holder mig ikke op, siger han, thi HErren haver givet mig Lykke paa min Reyse! Og aldrig fandt vi Apostlene at overlade dem til Magelighed, men altid reysende, altid arbeydende, og det giennem megen Trængsel. Ja! saa behagede det den Evige, ved disse udvalgte Red-

skabe at bygge sin Kirke; Ogsaa vi ere opbygde paa Apostlenes og Propheternes Grundvold, saa at JEsus er Hoved-Hiørnesteenen. Ogsaa vort Ærinde til Meenigheden er det samme, som Apostlenes, og lovet være den HErres Navn, i hvis Ærinde vi gaae! Vi have de samme ordentlige Rigdomme at uddeele: Ordet og Sacramenterne; Ikke overordentlige Beviiser, men Beviiser, tagne af Skriften, overeensstemmende med Fornuften, indtrængende til hvert Hierte, som ikke hærder sig selv; HErren arbeyder ogsaa med os, JEsus er hos os alle Dage, indtil Verdens Ende. Ogsaa vort Ærinde er, at sige i JEsu Navn til hver troende Siel: **Vil du fare med denne Mand?** at giøre Fordring paa det menneskelige Hierte. Vi roese til den Ende vor HErres Rigdom, vi beskrive hans Søns Elskværdighed, vi sige, for Exempel, paa en Dag, som denne: JEsus Christus er en HErre til

[redacted]

...r din Siels heele Kierlighed! Hør hvad han har
...t om dem, til dem, som elske ham: Fader! jeg vil,
de, som du haver givet mig, skal og være hos
g, hvor jeg er, at de skulle see den min Her-
hed an, som du haver givet mig, Joh. 17.
..., salige ere de, som ere kaldede til Lammets Bryl-
... Nadvere; Men J ere kaldede, men J kaldes end-
paa denne Dag; Her er altid Glæden blandet med
...eg, ofte meere Sorg end Glæde, undertiden ingen
...æde og megen Sorg; Men vil du følge denne Mand,
...ge ham her, om det og var paa Korsets Vey, saa
...l du følge ham ogsaa paa den Vey han i Dag gik,
komme der, hvor han er, og blive der, og glædes
..., og mættes af evig Glæde i hans Ansigtes Beskuel-
O! sig da, som vi synge:

Skal jeg end her foragtet være,
Og leve i en Jammer-Stand,
Jeg skal i Himlen Kronen bære,
Og herske med min Frelsermand;
Hver elske hvad hans Sind staaer til,
Jeg kun min JEsum elske vil. Amen.

No. 35. — Første Pintzedag 1797.

Bøn for Prædiken:

...ellig, hellig, hellig er Du, vor GUd! og Hellighed
dit Huuses Prydelse! Hellige Fader! hellige os i din
...andhed, dit Ord er Sandhed! Skab i os reene Hier-
..., og fornye en standig Aand inden i os! Tag aldrig
... værdige Hellig Aand bort fra os; men giv os ved
... fornyet Kraft til at fuldkomme Helliggiørelse i din

 Frygt!

flødigt! Lad ham, efter din Forjæ
forkynde os, og forklare i Hierterne
fund, og din Opstandelses Kraft
Aand! Din er denne Fæst! Din
ere vi her forsamlede; Vær Du o
dommens Alter, til at antænde vo
lige vore Læbers Offer! Leed os alle
Vær os paa vor sidste Dag den op
frem for os da med uudsigelige Su
ste svage Suk med din Guddoms
forvandles til Lovsang for Guds H
vi paa Høytidens store Dag maa
Forløste med forklarede Læber istem
hellig er Du, vor GUd, Fader, S
Amen.

For Sang

For Forstyrrelse er Hovmodig
en høy Aand. Dette Salomo
som læses i hans Ordsprogs Bogs
klaret og befæstet ved tusindfold

gaaer op i Folke-Classer, jo meere tilsyneladende Ydmyghed finder man, jo sieldnere seer man Hovmod med haart Ansigt; ligesom man aldrig seer den, uden hos Mennesker af ringe Tanke-Kraft; thi kun disse savne fornøden Klogskab til at skiule den; men den kan dog alligevel være der, indspærret i Hiertet, som den fixe Luft i det uigiennemtrængelige Glas; Da er den en Sag mellem GUd og Mennesket, i Guds Øyne afskyelig, og Menneskets pludselige Fald let befordrende, og dog arbeyder vore Dages Sæde-Lærere flittig paa at opelske den, at opblæse alle tomme Blærer, for at hæve den Ting i det Høye, som var skabt til at krybe paa Jorden, at indaande Selv-Tillid og Selv-Følelse, og opløfte hver lav og ellers roelig Broder paa Tindingen af Templen, for siden at lade ham falde des dybere. O! maatte vi da alle, helst i vore Dage, altid have dette gyldne Tanke-Sprog i vore Tanker: *For Forstyrrelse er Hovmodighed, og for Fald en høy Aand.* Men det jeg egentlig til min Hensigt anmærker, er det sidste Udtryk: *En høy Aand*, efter Grund-Sproget: *Aands Opløftelse*, en saare livagtig Beskrivelse over indvortes Hovmod; Den er den Last, som har meest med vor Aand, mindst med vort Legem at giøre. Det er derfor den eeneste man har kundet tiltroe de Engle, som syndede; Os bliver det altsaa des meere vigtigt, *at prøve Aandere, om de ere af GUd.* Vi maae prøve vor egen Aands Bevægelser. Vi ville alle opløfte vor Aand, eller det er vor Aands Natur, at hæve sig, at stige op ad, som Luen. Mærke vi nu, at denne vor Aands Opløftelse føder i vor Barm Foragt mod de Ringere, Avind mod Ligemænd, Gienstridighed mod Foresatte, da bør vi bæve tilbage, og troe, at en ond Aand opblæser vor Aand, for at

føre

os i Fald, da er Tid at tilbede Faderen, at han sende os sin Søns Aand, som eene ret kan vise os vor Trang vor Svaghed, vor Fare; thi han, siger Christus skal straffe Verden for Synd; Han skal udrydde nedbryde Hovmod, denne uselskabelige Lidenskab, o danne os til Broder-Samfund; thi Aandens Frugt er Kierlighed, Gal. 5. Min Broder! vil du be skiærmes, vil du leedes i Sandhed, og ikke falde, be om denne Aand! Men I, (og maaskee taler jeg nu ti mange i denne Forsamling) I, som ere nedbøyede Aanden, I, som sukkende tænke: Jeg er færdig at seg ne, at falde, fordie min Aand ikke kan opløfte sig. Jeg har ingen Fristelse til at foragte nogen; Mig nedtrykke andres Foragt. Jeg har lært af gnavende Kummer a bede om Raads og Styrkes Aand, om den ypperst Trøster, som kan sætte mig i Stand til at forsmaa Verdens Spot og Usselhed. Jeg er kommen her i Da

[redacted]

denne Aand opstaae vi alle siungende: Nu bede vi den Hellig Aand ꝛc.

Dersom vi leve i Aanden, da lader os ogsaa vandre i Aanden. Denne stærke Fordring paa en frugtbar Christendom læse vi Gal. 5, 25. Apostelen vil her den oprigtigste Overeensstemmelse mellem det Indvortes og Udvortes. Mod Hyklere skriver han, og mod formummede Mund-Christne. Og saaledes er der Styrke i Ordene, var er ellers ingen; Ellers vare disse Udtrykke: Leve I i Aanden og vandre i Aanden, enten af een Bemærkelse, eller Opmuntringen var fuldkommen overflødig. Hvo som virkelig havde det aandelige Liv, eller ved Guds Aand og Naade var indvortes forædlet nok til at leve i saligt Samfund og Foreening med GUd, hans Vandel blev nok aandelig, derom var ikke at tvivle. Den Følge-Slutning var meere vis, end den: At hvo som levede udvortes ustraffelig, ogsaa derfor var indvortes og fra Grunden saa forædlet, at han maatte finde Naade hos GUd. Men Meeningen af de første Ord: Dersom vi leve i Aanden, er denne: Dersom vi foregive, beraabe os paa, eller ville have andre til at troe, at vi leve i Aanden, saa maae vi gaae saaledes frem, at ikke vor Vandel modsiger saadan Paastand. Foregave vi, at der ved den Hellig Aands Kraft var foregaaet den salige Forandring i vort Hierte, som Guds Ord kalder Igienfødelse, at vi havde disse salige Naadens Fornemmelser i vor Barm, denne himmelske Fred, som er en Frugt af vor faste Overbeviisning om Syndernes Forladelse, nu, saa kunde ingen modsige os; Men ilde var det da, om vore Handlinger modsagde vore Ord, om man skulde

see

see os, ligesaa graadige efter Rigdom, ligesaa ængstelig jagende efter Æren, ligesaa avindsyge over andres Held, ligesaa hadefulde og hævngierrige, som nogen; Fandt man os saadanne, havde man Ret at tillægge os en Last, endnu mørkere end nogen af disse: Hykleriet meener jeg. Derfor Paulus i strax følgende 26de Vers: Lader os ikke have Lyst til forfængelig Ære, at vi byde hverandre Trods, og bære Avind imod hverandre! Hvor saadan Modsigelse røber sig, der hersker Søvn og ikke Aand, Død og ikke Liv; Ney! det er Sandheds Aand, hvis Guddom til Ære vi holde Heytid, og ubedragelige ere dens Vidnesbyrd; Hvor den har begyndt et aandeligt Liv, der giver den Kraft til en aandelig Vandel. Orkesløs kan den ikke være, som drives af denne Aand; Falde kan han; thi Kiødet begierer mod Aanden; men han kan ikke taale at ligge, ikke blive fortroelig med Synd, glad i

all Aand, og især den Hellig Aand, af alle de Sprog, der med klare Udtrykke bevidne dens Tilværelse og Kraft; Men jeg paastaaer tillige, at om jeg, efter Fortidens Smag, som den nærværende uretfærdeligen forhaaner, forklarede af dette: At staae op, Opvækkelse fra døde Gierninger, og af dette: At gaae bort, Sindets Henvendelse fra Tiden til Evigheden, saa fremsatte jeg dog ingen Lærdoms Vildfarelse; Og den gode GUD, som gav mig sit Ord, vilde tænke om mig, hvad jeg ville tænke om en eenfoldig Ven, som paatog sig at roese mine Skrifter, og lagde meere Eftertryk i visse Udtrykke, end jeg selv havde givet dem, og vildet de skulle have. Foragte ham, vilde jeg dog ikke, fortørnes over ham, burde jeg ikke. Dette forud erindret, vil jeg vise, efter Løfte:

1) En mandig Beslutning til det første Skridt; Thi det er JEsum selv, jeg især betragter handlende. Det er i hans Handling, endog her, jeg finder megen Aand. Naar jeg anmærker: A) Hvad der ved dette første Skridt skulde bevises, B) Hvad derved skulde forlades, C) Hvad dertil, at giøre det, udfordres. A) JEsus, Disciplenes Lærer baade i Ord og Gierninger, havde her talt meget om, at elske Faderen, og adlyde ham tillige; Dette skulde udføres i Gierning: Paa det Verden skal kiende, at jeg elsker Faderen, og giør saa, som Faderen haver befalet mig. Staaer op! Mærkeligt: JEsus siger ikke: Lader os staae op! Men: staaer op! Ventelig havde han allerede reyst sig, ventelig stod han selv allerede; Hæftig i Aanden, brændende af Faderens Kierlighed, og til med Lydighed at bevise den, staaer han selv op, førend han udtalede Ordet til de andre: Staaer op! Hans Gierning er hastigere end hans Tunge, han er selv al-

klage mig for, ingen, hvorfor at for
Men ville I vide mine Bevægegr
frievillig Lydighed. Ville I see de
end Isach? Saa staaer han her r
vel vidende, at ingen Engel komm
den skarpe Offer-Kniv, at ingen
frembydes til Slagt-Offer i den
Saa stod JEsus op for at besegle s
deren ved sit Blod, sin Lydighed v
dre dig derfor ikke, min Broder!
troe dig paa dine Ord! Læs og be
lær og tael saa meget du vil, Ve
med Rette, om du ikke beviser din T
Kierlighed i at adlyde; thi Kierlighe
det, siger Christus, og Lydighed er be
Samuel. Ja! her vilde Mands
JEsu Skridt; Derom ville vi end
naar vi betragte

2) Hvad ved dette Skridt sk
sus sad her til Bords med sine Disc
Bordet den bekiendte rørende Affke

det for sidste Gang JEsus sad til Bords med dem? Var nu Timen kommen, skulde nu de blodige Optrin begynde? Den første Begyndelses Bevægelse er vigtig, naar Hoved-Handlingen gielder Liv og Død. Det synes vel ikke stort, naar JEsus byder: Staaer op! Men maaskee nu deres Knæe bævede, maaskee nu Kraften undfaldt dem, maaskee nu sank nogle af dem ned igien. De skulle nu forlade de roelige Samtaler med JEsus, de skulle slutte Maaltidet, og tillige slutte det gamle Testamentes Guds Dyrkelse. De skulle staae op nu, og ligesom afvænnes, slippe Leede-Baandet, gaae allene, og vel lære endnu, men ikke saa meget af Ord, som af Gierninger. Nu skulde JEsu Sveed tale, JEsu Blod raabe: Hidtil havde de været med Oyne og Ørne blotte Vidner; Nu skulle de vove at følge, begynde at ligne, forsøge at handle. Imidlertid er der Kraft i JEsu Ord; Han siger: Staaer op! og de faae Kraft til at reyse sig, til at forlade det dækkede Bord. I Sandhed det er et vigtigt Øyeblik, naar du kaldes fra Guds Ords roelige Betragtninger, fra Naadens trøstende Vederqvægelse, hen til en mægtig Strid, nogen Prøvelses Stund, da din Andagts Oprigtighed skal prøves. Ordets Kraft bevises: Du gaaer nødig, nødig forlader du denne Kreds, du ville nok heller sidde ved JEsu Fødder, heller ligge ved hans Bryst i Nadveren, heller samle Honning af den Naade, som var udøst paa hans Læber, end staae op for at følge giennem Gethsemane til Golgatha, giennem Lidelse til Døden. Men nu heeder det: Staae op! Fienden ruster sig, denne Verdens Første kommer, et Angreb beredes; Tør du holde Stand? Ja! da gielder det; Og hvorom gielder det? C) Hvad udfordres til at giøre dette Skridt? Gandske vist meere, end din egen Magt. Den mandige

dige Beslutninger fatter du neppe af dig selv, og iværk-
sætter den endnu mindre uden Styrke af en høyere
Aand; Ikke den blotte Bevægelse at staae op fra Bor-
det, det kan enhver; men at staae op, som JEsus her
med det Mod til at stride, til aldrig at vige, til at hol-
de ud, indtil det var fuldbragt, det sagde meget. Som
JEsus nu stod op, saa skulde Apostlene siden, naar d
vare udrustede med Aand og Kraft, staae op i Verden
Aasiun, staae op mod truende Farer, staae op saa, a
Verden kunde kiende, at ogsaa de elskede Faderen, o
giorde saa, som Faderen havde befalet dem; Men der
til fordredes den Kraftens Aand herovenfra, som va
denne Fæstes Gave. Saa stod Paulus der, hvor e
anden havde veget tilbage frygtsom, eller magelig ik
reyst sig, naar han kunde sidde i uforstyrret Roe. Sa
stod Paulus for Kong Agrippa, ikke blot som en Man
der kunde staae paa sine Fødder, men som en Man

in Broder, 1 Joh. 4. Dog, det er ikke
et første Skridt; At staae op, er endnu ikke
andre; Ville I, som begyndte i Aanden,
i Kiødet? siger Paulus til de Gallater, Gal.
! der vil
En utrættelig Standhaftighed til den lange
der os gaae her fra, siger JEsus. Da
atter sig selv med i deres Selskab her, mærke
han fordrer af dem, B) hvad han vilde giøre
A) Det han fordrer af dem, er atter igien her
Thi skulle de dog nu strax have gaaet i Strid,
, at gaae der fra, være at gaae til Døden;
vde det været meget, dette: Lader os gaae!
: lidet det endog nu var, var det dem dog for
unt de kun skulle følge og see og lære og vaa-
. Saa blev dog denne Vey dem nu for lang;
dt paa Veyen, strax i Begyndelsen af Vey-
man: Da forlode alle Disciplene ham,
. Det Lidet han fordrede af dem, var her
fordrende end byrdefuldt, snarere et Raad til
ytte deres Standhaftighed, end en Prøve,
svække dem. Stod JEsus op for at gaae,
været dem haardt, at blive tilbage; De maatte
at høre af hans Mund: Lader os gaae!
: frygtet meere, om han havde sagt: Bliver!
. Det var dette modsatte Frygtelige vi læse
: Tre: Han sled sig fra dem ved et Steen-
er maatte han dog slide sig fra dem, der skul-
de til en Eene-Kamp, som deres Øyne ikke
see. Men her endnu: Lader os gaae!
ang maatte dog disse Ord have indblæst en-
n: Jeg gaaer med JEsum hvor jeg gaaer;
olde os tæt sammen, klynge os omkring ham,

 følge

følge ham Skridt for Skridt. Og der er [illegible] ti
lige i Ordene et Løfte fra JEsu Side, om hvad ha
vil giøre for dem. Han vil ikke, som den feige An
fører, jage sin Trop for sig ind i Døden; Ney! ha
gaaer selv did, hvor Striden var haardest, selv forſ
selv for dem og med dem. Og at det fornemmelig [illegible]
de gielde ham selv, var nu vel ikke at begribe af det
lille Ord: Lader os gaae! Men af foregaaende U
trykke: I kunde ikke drikke den Kalk, som jeg
ikke døbes med den Daab, som jeg. Disse Udtryk
ke udgiøre tilsammen en Trøst, lignende denne Mo
ses's til Israel ved det røde Hav: HErren skal stride
for Eder, og I, I skulle tie, 2 Mose B. 14, 14.
Men til os, naar Ordet siger: Lader os gaae! da
det en Opfordring a) til at vandre, til at være virksom
giøre Fremgang, aldrig at standse, aldrig at være til
freds med vor nærværende Forfarning, men med Paa

aldrig tænkte vi om os selv: Nu er du saa god, som du kan blive, nu saa langt kommen frem, som du kan komme; Ney! immer: Staaer op, lader os gaae, lader os giøre Fremgang i Aanden! Og enda kan svadsende Frækhed paadigte vor Religion og dens Tienere, at ved den og dem Forædling standses, Menneskets Aand bedøves, underkues, at den er et Opiat, en Svimmel-virkende Dvale-Drik; Men det, som fortryder dem, er: At vi ophøye Guds Aand over Fornuftens Aand, at vi begynde all sædelig Forædling inden ifra, fra Troen paa JEsum, ved Guds Aand levendegiort, fra Synds Fortrydelse, fra Anger og Ruelse: At vi nedrive Fornuftens Afguds-Billede, Selv-Følelse, og sætte, i Steden for denne guld-glødende Molok, det lille lave usynlige Billede: Følelse af vor Jammer, Elændighed og dybe Fordærvelse: At vi erklære alle dem, som den blotte Fornuft har udmaynet med udvortes glattede Sæder og borgerlig Retfærdighed, endnu kun for kalkede Grave, for Dagens sande Pharisæere, der takke GUd, at de ere ikke som andre Folk; Og dette smerter dem. Vi ynke dem kun, vi bede GUd, at han ved sin Aand vilde give dem Forstands oplyste Øyne! Ville de være med os, vi skulle nok lære dem at gaae frem, vi skulle foreene os med dem, og sige: Brødre! lader os gaae, vi ere endnu langt, meget langt fra Maalet, vi have sandelig ikke grebet det. Det falder os aldrig ind at spørge: Hvad fattes mig endnu? Vi bekiende meget meere i oprigtig Ydmygelse for GUd og Mennesker: Vi ere alle Syndere, og os fattes den Roes, som vi skulle have i GUd; Derfor frem, derfor lader os gaae! Denne Opfordring for os, er dernæst b) at vandre i JEsu Fodspor, ikke efter vort eget, ikke heller efter nogen andens Hoved. Vi erkiende ingen anden Myndighed

dighed over vor Fornuft, end JEsus og [illegible] Ord han og hans Apostle talede, og den Aand han sendte; Men ligger og Veyen der, hvor vi ingen Vey see; vi følge JEsum med blind Lydighed, naar han siger: Lader os gaae! Det var Aften, da han sagde disse Ord. Han gik til Ollie-Bierget, den Gang ingen Lyst-Vandring, Dødens mørke Skygger legede ved dets Rødder; Han gik til Gethsemane, den Gang ingen Paradiises Urte-Gaard, den Gang en skummel Valg-Plads, hvor denne Verdens Fyrste lurede i et mægtigt Baghold; Men vi gaae, og vide vi dog vist, vi gaae i JEsu Fodspor, saa skal en usynlig Aand underholde vor Standhaftighed. Naar Paulus siger: Og nu, see jeg gaaer op til Jerusalem, og veed ikke hvad mig der skal møde, uden at Aanden vidner for mig i hver Stad, at Baand og Trængsel bier mig der, da lær, min Ven! at denne Aand var HErrens Kraf-

men: Jeg vil slaae Hyrden, og Faarene skulle adspredes. Men siden efter Pintzedag skulle vi see dem flittige til at bevare Aandens Eenighed i Fredens Baand; Siden vare vel Gaverne forskiellige, men Aanden den samme. Saadan virkede aldrig Fornuftens Aand, uden i sandselige jordiske Ting; Men om Aand, om Siel, om GUD, om Evighed, der faaer du gierne saa mange Meeninger, som der ere Mennesker; thi hvert Menneske har sin Fornuft, og den eene vil gierne være klogere end den anden, og den eenfoldige Almue, som maae dyrke sin Ager meere end sin Fornuft, geraader i en evig Tvivlraadighed. Ney! saa mange som drives af Guds Aand, de ere Guds Børn, og Børn maae dog tænke eet om fælles Fader, de sætte Ære i atvise Broderskabs Aand. Vi lægge Vind paa at tænke eet i JEsu Christo, og at foreene alle Tanker til een Meening. Men det er fornemmelig den Hellig Aands Gierning; thi Aandens Frugt er Kierlighed. Naar det heeder til os: Lader os d) gaae her fra! er det en Opfordring til at komme ihu, hvorhen Veyen fører. Brødre! vi gaae her fra. Vor Religions Hoved-Hensigt er ikke, som Dagens falske Propheter lære: En Vandring frem og tilbage paa Jorden; Ney, vi gaae her fra, og at danne os til at komme derhen, hvor Veyen egentlig fører, det er Hoved-Hensigten af Guds Ord, det er Guds Aands fornemste Virkning. Og naar vi nu skulle giøre det sidste Skridt her fra: ja! da behøves Standhaftighed, da blive de stærkeste Aander Krøblinge. Vi tiltroe ikke vor Aand den da tilstrækkelige Kraft; Vi glæde os ved den øverste Trøster i all vor Nød, at denne Dør-Vogter skal lukke op for os; Naar alting bliver os for trangt, naar Bønner døe paa vore Læber, Sukke qvæles i vort Bryst, Fornuften

Hiem, maae ikke hielpe, om
om hvert Trin er mødefuldt
er saa kier, saa glad, saa
vor Faders Huus, til de fr
ling, til det glade Broder
Derfor, Brødre! lader os
denne Aand opholde os i
døe. Amen.

No. 36. – Anden

For S

Og de blæste i Trompe
Røst. Disse Ord læses i
vidne paa dette Sted om de
drelands kiække Venner, d
ten med Undergang, eller m
smædelige Slave Lænker.
sen, som Tiden ikke tillade
beundre Judas Machabæus

at afværge Vold, hvormed den mægtige Antiochus v sin Hær-Fører Lysias truede Israel. Havde vi rt disse Trompeter, vi vilde glædet os over denne Kun- ns Opfindelse til at forhøye Menneskets Røst, vi lle glædet os meere, jo meere denne Stemme blev hen- stet, jo længere og af jo fleere paa eengang i den kunde rés: Og til saa beleylig Tid anbragte, ville vi velsig- t endog Instrumenterne selv, endog de livløse Trom- ter. Dog, disse ere Kunstens Værk; men Natu- ns Skaber gav Mennesket Stemme, og fik nogen rer den hey og reen, han kunde aldrig fuldtakke Erren sin Gud, og han fortiente at blive stum, om n var forfængelig nok til at hovmode sig af en Gave, n havde annammet saa uforskyldt. Men der er en ave, endnu høyere og ædlere end denne, det Vigtige, t Indtrængende, det Opvækkende i Udtrykket. Tomt ifrig og Skraal nytter ikke; Er der Søvn eller Kul- eller Mørkhed i vort Fordrag, da maatte vor Stem- e være som Torden, det skulde dog ikke opbygge. ersom Basunen, siger Paulus, giver en utyde- g Lyd, hvo bereder sig til Krig? Saaledes j, dersom I ved Tungen ikke giver en tydelig ale, hvorledes kan man vide det som tales? Cor. 14, 8. 9. Denne Klarhed og Styrke i vore rds Meening, kan vel meget dyrkes ved Flid; men n maae dog være Aandens Gave, om den skal blive rtrinlig; Har Taleren ikke faaet denne Gave herovea a, saa kommer han dog ikke vidt, og han har Gud takke, som giver den, ellers bliver det marvløse Ta- maader, glattede Smaaeering; Men er der en endnu yere Aand, som besieler ham, saa tier han aldrig, or der skal tales, saa hvisker han aldrig, hvor det al raabes høyt, saa raaber han af Struben, naar

JEsum den Korsfæstede for
korsfæstet ham. Paa denne
til Ære, med David: H
med sin Røst, Ps. 68.
synderbrynde Trompeter, skik
beholde nynende Sække-Pib
glade Dage. Ney! velsig
Aand, som giorde Appstlene
Ord raabe til os, endog paa
lede til Fæsten, for at tilbede
Aand: Jeg, som taler, at
Tale indtrængende, J, som
vil aabne Eders Ørne, røre
skulle syngende bede og takke,
denne Aand, maatte trænge i
vore Lovsange maatte lyde ind
og finde Naade for hans Ansi
Søns Aand i vore Hierter!
drivende Veyr, anmeldte d
se; O! maatte Tale og San
Huus anmelde for alle salige
drives! O! maatte til den

Afgrund raaber til Afgrund for dine Renders Lyd, alle dine Vand-Vover og dine Bølger gik over mig, Ps. 42, 8. Disse Skræk-Billedet laaner David af Naturen, for at udmahle det Sinds Oprør, hans Synds-Erkiendelse havde opvakt i hans Barm. Den letsindige Verden laaner gierne Davids Feyltrin, for deraf at udlede denne elændige Sandhed: Vi ere alle Mennesker; Men den har ingen Lyst til at følge ham til hans oprigtige Boedfærdigheds dybe Afgrund. Man gaaer gierne op med den unge Fyrste paa Altanen af hans Konge-Borg, for at see ned i Urias Have; men man træder ikke ned med den faldne Synder til Angers og Ruelses mørke Forbedrings-Huus. Og David var dog ikke allene oprigtig nok til at stille sig blot for den alseende Guds straffende Retfærdighed, men ogsaa til at opbygge det Selskab, han havde forarget, til ikke allene at bekiende sine Synder, men og til at mahle Syndens Frugt saa bitter, at ingen af hans Exempel skulde faae Lyst til at æde af det forbudne Træe. David har besiunget sine bittre Qvaler, og i disse Sange udtømmet næsten alt det skrækkeligste han kiendte i Naturen, for at afbilde hvad han maatte føle. Her er Vandet det Element, af hvis Gruesomhed han laaner Farver. Det er dog alligevel ikke hans Anger og Ruelse jeg i Dag har foresat mig at betragte, men kun Farverne, hvormed han mahler den; Kun Skræk-Billedet selv vil jeg fremstille til Skue. David tænker sig her som en Mand, omringet af himmelhøye Fielde, der sloge en uoverstigelig Vognborg omkring ham, indenfor disse tvende Søer eller Hav, som man kaldte dem, naar de vare store, og man ikke kunde lodde Bunden, her tænker David sig siddende paa en saare smal

Strim-

Vand-Vover gik over ham,
eene Afgrund raabte til den
efter at opsluge Byttet. Sa
beskueligt og frygtelig skiønt
raaber til Afgrund for di
dine Vand-Vover og dine
Fyrsterne paa Jorden tale et
stumme, naar Naturens Kra
giæves bygge de Bulværke, for
Muur, forgiæves sige de:
og ikke længere, naar en
anden; Ja! det endnu meer
det renser sig i Massa, naar
eene sig, da er det frygteligt;
behøver kun at tale, saa tie d
ikke engang var Ilden med si
ikke engang Jorden med sine b
engang Havet med sine sønder
blot den tynde Luft, naar d
tordnende Sprog, saa er det
Lyd, saa føle sig Menneske-
Madikker paa Jorden, og der

Naar vi læse det gyldne Sprog i Dagens Text: Hver den som troer paa ham, skal ikke fortages, men have det evige Liv. Saa seer vi tvende Afgrunde, hverandre meere modsatte, end Dag og Nat, end Liv og Død; men begge lige dybe, lige høyrøstede, lige talende: Fortabes, det er den første; Have det evige Liv, det er den anden. Jeg vil i min Tales første Deel vise: A) At Fortabelsen er en Afgrund, at denne Afgrund er raabende, at dette Raab stundom trænger igiennem. Fortabelsen er en Afgrund, den lader sig ikke maale; thi den er bundløs. Fortabt, det er gandske uden Redning, det er, som Steenen, der sank i Dybet, der aldrig flød op igien, aldrig lod sig finde af nogen Søgende. Fortabes, var det at tilintetgiøres, saa lod det sig lættelig maale, saa var det et Øyebliks Gierning, som den krybende Madik, der ophørte at være, da du knusede den under din stampende Fod. Men fortabes, beskriver en vedvarende, en uendelig Ulyksaligheds Tilstand. Jeg understod mig ikke at kalde nogen Afgrund bundløs, fordie min egen Snoer og mit Lod ikke kunde række nogen Bund. Jeg vilde ikke kalde de Fortabtes Tilstand evig, dersom det ikke stod i den Bog, som har lært mig det Lidet jeg veed af det Meget, som skiuler sig bag Tidens Forhæng. Men da heller ingen anden Menneske-Forstand har eller kan have nogen Maale-Snoer, som rækker længere, end hen til dette Forhæng, hen til Graven, hen til dette Livs Ende, saa troer jeg intet andet derom, en det, som en høyere Aand har aabenbaret de hellige Skribentere, den Aand som randsager alle Ting, endogsaa Guds Dybheder, 1 Cor. 2. Denne Bog, eller disse Skribentere, eller denne Aand, vidner: Deres Orm skal ikke døe, og deres Ild aldrig udslukkes.

Fordærvelse fra HErrens Ar
drister mig ikke mod saadanne og
Vidnesbyrd at formode nogen V
hvor Guds Aand vidner, at den
ikke engang ønske, at nogen skull
om det Modsatte; thi vakler mig
fens Uendelighed, saa vakler og
gen; Er det eene tomme Trud
smigrende falske Løfter, saa gaa
Troeværdighed forloren, saa m
staae enhver Frihed at vanskab
trykke, da der dog staaer skrevet
i Skriften bør drages til egen
1, 20. Naar jeg ikke troede
om Straffen, kunde jeg ikke tæn
derledes, end den svage afmægti
dede, hvor han skulde straffe, de
fulde udføres, som hans Love dig
for bleve ringe agtede, hvis gode
mede, hvis Retfærdighed, kort
intet betydende Ord; Og aldrig

end Leviathans Brusen, den mahles os i Skriften med de mørkeste Billeder, hvormed Natur og Indbildnings-Kraft nogensinde kan forsyne: Med Ild og Svovel-Strømme, med det yderste Mørke, med Graad og Tænders Gnidsel, med at tygge Tungen af Piine, Aabenb. 16. Jeg indrømmer enhver, som vil, at dette er Billed-Sprog; Men jeg paastaaer, at de betegne noget alt for sandt og virkeligt, disse Billeder. Jeg finder dem saa langt fra overdrevne, at jeg anseer dem endog for svage, skiønt de ere de stærkeste, Menneske-Forstand kan tænke, og Menneske-Sprog udtrykke; Vogte vi os kun for, at ansee dem, som disse udhængte, for Vinden flagrende Larver, hvormed vi ville skrække Fugle fra vore Agre; Vogte vi os kun for disse i Søvn dyssende Barmhiertigheds Apostle, som ville tilstoppe vore Øren, at vi ikke skulle høre, hvad denne Afgrund raaber til os, som love os ogsaa der maaskee nogen Trøst, ogsaa der maaskee nogen Lindring, ogsaa derfra maaskee nogen Udvey; som iskiænke skummende Bægere af Lædske-Drik for dem, for hvilke JEsus selv ikke havde en Draabe tilovers. Det er dog vel ikke omsonst, at han, paa hvis Læber Naade var udøst, selv i Lignelsen om den rige Mand lader ham begiere, at Lazarus maatte komme og dyppe det yderste af sin Finger i Vand, for at lædske hans Tunge, Luc. 6, og at dette uden Undtagelse nægtes. Lad det være Billed-Sprog og Lignelse, saa meget som det vil, saa betegner den mig en Sandhed, og den er frygtelig; Den er mig et tordnende Varsels-Raab fra den bundløse Afgrund. Ja, mildeste JEsu! du elskede Mennesker, du vilde ingen skulde fortabes, derfor beskrev du Fortabelsen saa frygtelig. Ingen, som havde hørt dit Evangelium, skulde, om han kom i denne Afgrund, kunde sige: Jeg vedste ikke, den

var saa dyb, jeg troede ikke, at Qvakerne vare saa fortærende, jeg var ikke strængelig advaret. Ney! der er sagt os saa meget, Afgrunden er bleven saa heyrøstet; Vil du ikke lade dig bedeve mod JEsu Røst, mod hans Vidners Røst, mod redelige Læreres Røst, saa skal du ikke falde i den, som i en taus og bedækket Løbe-Grav. Eller hvem anseer du for din Ven paa din Reyse, ent n den, som siger: Der har det vel ikke saa stor Fare paa den Vey, eller den, som raaber: Stands! der er en Afgrund, et Skridt endnu, og du er forlorn, uden Opreysning? Ja! sæt endog, at den sidste var frygtsom, at der nu ikke var saa stor Fare, som han raabte til, men han viste dig dog tillige en anden, en tryg, en ligesaa hastig Vey; ville du da ikke, burde du ikke lyde ham, elske ham, troe ham? Ja! om Afgrunden, alle Billeder tilsidesatte, kun raabte til dig et Ord, dette Ord: At fortabes, saa maatte det være nok sagt. Har [redacted]

ig til Forargelse! Da er det Tusinde Gange
, at høre hvad Afgrunden tilraaber dig. Og tør
el fremdeeles mahle dette Raab indtrængende,
hvilket er det samme: Skue ned i et Menneskes
es Afgrund, naar han tænker: Jeg er fortabt.
mesteSynd levende kan være nok for at oprøre hans
es Afgrund; da mahler hans Aand med sort, da
de Gløder paa hans Hierte, som ikke tusinde Van-
nde slukke; Eller: Da velte Vand-Vover og Bøl-
ver ham, som ingen Jordens Brand kan udtørre;
taaer et Ord for ham, som skrevet i den kullmørke
med stedse blinkende Lynilds-Straaler, det er Tex-
Ord: At fortabes, og det er hans sønderknuste
es gruelige Text. Fortabt, tænker han, alting
dette, heller tabe Gods og Ære og Frihed, heller
vad jeg elsker paa Jorden, heller spænde mig i for-
elligt Aag med umælende Dyr, heller martres alle
Levedage af Smerters, legemlige Smerters Ild;
ikke fortabes, saa kom dog engang min Opløs-
s-Tid; Men fortabt, det er en Afgrund, ingen
r, ingen Redning, evig fortabt. O! Tanke over
anker! Siig mig nu om Ild og Svovel, om Graad
nders Gnidsel, du siger mig intet nyt; Her i den-
arm bær jeg mit Helvede; Min Synd er stør-
nd at den kan forlades. Naar Synderen fører
Sprog, føler denne Qval, saa har han Uret, saa
han vild, saa bør han hielpes til rette med en sagt-
Aand af dem, som ere aandelige. Men hvori
an Uret? Visselig ikke i Begrebene om Synde-
, om Guds Afskye for Synd, ikke i hans smer-
Følelser af den naggende Samvittigheds Ild-
es. Ney! vil du trøste ham, du maae sandelig ikke
ham hans Følelser, ikke undskylde hans Synd,

 ikke

tabt; Ingen, som lever, er
fortabt, som søger Naade og
nu en Forsmag paa de Forta
skulle flye i Tide, Afgrun
du, kraftig varslet, ikke sk
Fortabt; Jeg er vis paa,
Skræk velgiørende; Grun
ængstet og med gruesomme
yderst paa Bredden af en
vets bratte Strand-Bred,
længere kiæmpe mod min Pl
den; Men en god Aand hvi
grunden synes at tilraabe
Stemme: Fortabt, evig f
bævende tilbage, og syntes
forfulgte ham; Men det ble
vendte om til en anden Afgr
andre Røster, og nedsænkte s
ders og Saligheders milde
med mine Betragtninger til
ten giorde henrøster i disse Or

Straa, og det er gulnet, visnet, tørt; Men hvad det nu er, dette Liv, hvorledes det frembringes, det veed ingen Naturkyndig, og ingen Dødelig kan frembringe det. Fordærve, dræbe, døde, det lære vi mesterlig, men levendegiøre, det formaae vi ikke. Vi ere vante til, ved Liv at tænke os noget behageligt; Men naar der paa mange Steder i Skriften tales om Liv, forstaaes ikke blot at leve: thi de Fortabte leve jo ogsaa, og den Død flyer for dem, som de hvert Øieblik ønske, men Liv og Salighed er saa tit ligelydende Ord. Liv er Guds Aands Yndlings Udtryk til at betegne den høieste Lyksalighed. Liv er altid en Forening mellem væsentlige Deele; ligesom Døden er disse Deeles Opløsning og Fraskillelse. Det Liv efter dette, som Texten taler om, bestaaer i de Forløstes Forening med GUD, Livets Skaber, all Godheds første Kilde-Spring. Have dette Liv efter Døden, leve i Forening med GUD, det er meget, det er det meeste: Høiere vide vi ikke at nævne det største Gode. Alt Billed-Sprog taber sig mod dette Udtryk; men det er for dybt. Vor Sandselighed staaer forlægen ved Bredden af denne Afgrund: Leve i GUD, nyde GUD, være hos GUD, dette er det Lange og det Brede og det Dybe og det Høye. Vi vide, det er det bedste vi kunde sige, og det rigtigste om Himmel og Salighed; men vi sige aldrig et Ord mindre forstaaeligt for os selv, end dette: Vi føle, at vi have talt alt for klogt for vor Alder. Guds Aand har førget for os, derfor og talt ogsaa her Billed-Sprog, Børne-Sprog, brugt, om jeg saa maae tale, vort eget Leege-Tøy paa Jorden, for at udmahle os denne Afgrund, Krone, Zepter, Throner, fyrstelige Dragter, alle den høieste Æres Attributer paa Jorden. Derfor disse Skriftens Udtrykke: At

 her-

den, siger Johannes, ha
dens Grundvold var
vare af Perler, og Ga
Aabenb. 21. Derfor alle
neden Glædens Marker :
suner, Sange, Fest, Bry
ket Liv, Andægrige! hvor
gen Ære og Herlighed, saa
de, saa stor og sand og
gode Fader, som nedlod
Sprog for sin kortsynede o
vor Indbildnings-Kraft e
denne Afgrund af himmel
samle det alt under dette ee
Dyb, baade paa Guds
Rom. 11. Og nu det
denne Afgrund saa bundlø
den Ophør, uden Ende,
ingen Frygt for at miste de
der fra, hvor jeg er, at
jeg øser min Nectar. D

med sin iiskolde Jern-Arm, og sønderriver dette søde Baand. Noed jeg Ære, denne de bedste Hierters Siele-Føde, ikke den forfængelige af Navn, Dragt, Sæde, Fortrin; men den sande, mine Medmenneskers Biefald, og at være stor i alles Tanker, som kiende mig; Hvilken uskatterlig Belønning for gode Handlinger, for Flid og Anstrængelse! Men hvor længe varer det? Hvor længe er jeg den samme? Hvor let forandres Mængdens Luune? Hvor let giør den Bedste et Feyltrin? Og en indviklet Tildragelse den Bedste miskiendt paa nye? Der vare fem Dage imellem, at Folket strøede Greene paa JEsu Vey, og sang Hosianna, og at det samme Folk raabte: Korsfæste! korsfæste! Ja selv i det Aandelige; Naar jeg end allerede her har Livet, føler mig i Troens Samfund med GUD; Saa veed jeg dog, hvor jeg er: Paa den slibrige Bane; Hvad jeg er: En Svag, Skrøbelig, som saa snart kan falde; saa tordne dog disse Ord i mit Øre: Hvo som staaer, see vel til, at han ikke falder! Eller disse: De troe til en Tid, men falde fra i Fristelsens Tid. Ney! hit være mig Livet her ovenfra! Det er evigt, det bestaaer i Foreening med Lysenes Fader, og hos ham er ingen Forandring eller Omskiftelses Skygge; Her udtømmer jeg saa snart hver Glædens Kilde; men lovet være GUD! denne Afgrund der, den er bundløs, Livet der er det evige. Men ogsaa denne Afgrund B) er raabende med ligesaa høy Røst, men i et gandske andet Sprog: Den første truer, den anden lokker; Den første siger: Flye! her er den evige Piines Sted; Den anden: Kom! her er godt at være; Jeg vil ikke blot sige, at Beskrivelserne selv over det evige Liv, saa ufuldkomne de endog kunde gives og fattes, ere dog alle indbydende, tiltrækkende, lignende dem, Israel fik af Josva

Josva i Ørken over Canaan. Naar jeg blev hav
om det evige Liv, hvad Skriften siger, kunde je
til: Saadan er der; Veed du det nogensteds
saa gaae der hen; Skiøtter du ikke derom, da
ikke! Bliv hvor du er, og kom hvorhen du
naar du maae herfra. Men dette kolde Sprog
ikke tilladt; Guds Aand fører det ikke; Nej! de
Liv er intet Mare pacificum, intet stille Hav;
en raabende Afgrund. Vi ere dens Rester, so
de i Ørken: Det er vort Kald at opløfte vor Ro
en Basune, ey allene for at skrække bort fra Fo
sens Afgrund, men ogsaa for at kalde tilbage fr
Tvivlelse, for at lokke, for at indbyde til denne A
af Naade. Vi give den de kiereste Navne m
helst dem vi laane af Skriften; Vi kalde det vi
nu en Nadvere, nu et Bryllup, nu det nye
lem, nu Canaan, nu Paradiset, nu Eden. Vi

Rige, som Eder er bered fra Verdens Begyn-
delse! Men eet endnu, som maae giøre denne Afgrunds
Raab saa meget meere tiltrækkende: At Adkomsten be-
skrives os saa tilgiængelig. Hvor fuld den var af Sa-
ligheder, hvor meget man indbød dertil; hvad Nytte,
naar et Bierg skiulede den, som ingen Dødelig kunde
overstige? Men, hvad tilraaber dig min Text: **Hver den som troer paa JEsum, skal ikke fortabes, men have det evige Liv,** antage, tilegne dig ham,
saa han bliver din Retfærdighed, saa du bliver Syn-
dens og alle Lasters Fiende; See der er Veyen, og der
er ingen anden, end denne, men denne er ingen Mand
for steil, allerhelst der er en skiult Kraft, som vil lætte
dig hvert Trin. Troe bogstavelig, at JEsus er død
for din Synd, og opstanden til din Retfærdighed, det
kan du nok; Du kan i det mindste lære og vide det af
Ordets Tienere; Men troe til Saliggiørelse, troe saa,
at du føler Troens Liv, at du bliver flittig til gode
Gierninger, det kan du ikke af din egen Styrke eller
Fornuft, det er den Hellig Aands Gierning, hvis Fest
vi helligholde; Men kun ikke modstaae denne Aand,
saa virker den med Ordet, giver styrkes Rest med sin
Røst, vel ikke vunderbar, som paa Pintzedag, da den
anmeldte sin Komme i en Lyd, som af et vældigt dri-
vende Vehr. Men den giør Afgrundens Raab ind-
trængende; Kun sande Troende have erfaret denne
Virkning af denne Aand med denne Røst: Det var,
som du havde været døv, og i samme Øieblik fik din
Hørelse, Sandheder, du havde Tusinde Gange hørt,
fremsatte med Styrke, syntes du da at høre første
Gang, da smager du den heele himmelske Sødhed i
disse Ord: **Hvo som haver Sønnen, han haver Livet;** Jeg har nu fundet den, min Siel elsker, den,

min

min Troe omfavner, den, mit Haab er bygt paa. (
almægtig Aand hæver min svage Aand op til hans F
eening, og denne Foreening er mig et nyt Liv; M
dette Liv er begyndt, see til det Evige, som aldrig s
endes. Jeg begierer nu ingen bedre Beskrivelse p
min Himmel og Salighed, end denne Paulii: Og
skulle vi stedse være med HErren. Guds g
Aand lader mig her allerede smage Canaans Vi
Druer; Jeg fornemmer her, hvor godt det er,
holde mig nær til GUd; Hvor meget stort mo
da ikke det Gode være, GUd har giemt for der
som ham frygte. Hvilken Afgrund af Salighe
maae det evige Liv være! Hvor venlig vinker det m
Hvor kraftig raaber min Forløser derfra, ned til m
Kommer hid til mig, alle I, som arbeyde
ere besværede, jeg vil vederqvæge Eder! O!
lige Stund! vær mig velkommen, naar jeg gand
skal nedsænke mig i denne Salighed! Mit Liv i G

Hellige Taler

ved

Johan Nordahl Brun.

Anden Deel.

Fra Trinitatis til Nytaar.

Bergen, 1798.
Trykt hos R. Dahls Efterleverske.

[redacted]

Register over Hoved-Materierne.

[redacted]

Forerindring.

Mine Læsere skylder jeg Regnskab for følgende tilsyneladende Besynderligheder, saavel i denne anden, som i den første Deel af disse hellige Taler: Først har jeg sat Aarstal over hver Tale; fordi jeg altid har villet tale efter Tidernes Tarv; Nu kan mit læsende Publicum, der dog fornemmelig befinder sig i Bergens Bye og Stift, ved at erindres om Aaret, forstaae desbedre det i Talen berørte Dagens Anliggende: Dette var især Tilfældet med No. 5, 28, 38, 46, 50, 53. Nok veed jeg, at Leyligheds-Taler tabe med Tiden noget af det Underholdende; Men en nye Anledning gav, syntes mig, nyt Liv til at tænke over de samme saa tit forklarede Texter, og altid forekom mig en saadan min Tale bedre, end de andre mine over den samme Text; Men mine Læsere skyldte jeg den beste. Dernæst har jeg givet to Taler til Bededag, 2 til Christi Himmelfarts Dag, to til anden efter Trinitatis; men ingen til 4de og 6te efter Paaske, og ingen til 20de efter Trinit.; Ikke fordie, jeg jo erkiender disse forbiegangne Texter frugtbare til Opbyggelse, men fordie jeg ikke fandt mine derover holdne Taler saa frugtbare, som dem, jeg her i deres Sted har givet. Fremdeeles findes ingen Tale til 16de og 17de efter Trinitatis, og ingen til Søndag mellem Juul og Nytaar; men i deres Sted 2de Kirke- og en Præstevielses-Tale; fordie jeg troede, dette Afvexlende vilde ligesaa godt opbygge Læseren, som Taler over de til Dagene anbefalede Texter. Endelig turde Valget af Ordsprog: 16 Cap. 18 v., og 1 Maccab: 3 Cap. 54 v. til No. 35 og 36 forekomme Læseren besynderligt; Her er Grunden: Da vi endnu hos os bevare den vakkre Skik af en kort Indbydelses-Tale til Sang paa Høytids-Dage; Da jeg, Præst paa samme Sted i 23 Aar, allerede havde holdt omtrent 160 saadanne smaae Taler, og dertil nyttet omtrent ligesaa mange Skriftens Sprog, frembød sig ikke meere saa lættelig et nyt, som var beqvemt. I denne Forlægenhed befandt jeg mig Torsdag i Pintze-Ugen 1797, næsten færdig i øvrigt med de i første Deel No. 35 og 36 trykte Taler, da jeg fik med Posten et trykt Skrift, min Person uvedkommende, uden for saavidt, at man, som bekiendt er, i en Note havde tilegnet mig foranstaaende

Skrift-Steder. Jeg valgte Sprogene strax, som ud af min Forlægenhed, og giorde den Brug af dem, som man ved meer-bemeldte Høytids-Taler kan læse. Jeg handlede da, troede jeg, som for engang i et lætsindigt Selskab, hvor man tillod sig den Uskik over Bordet, at kaste paa hverandre med Brød-Krummer: En forfængelig Dame traf mig, maaskee af Vanvare, med en saadan: Jeg tog den, aad den, og sukkede i mit Hierte til GUd: at han aldrig vilde lade os savne det velsignede Brød, hvormed man saa formasteligen leegede. Saaledes skal om disse Skriftens Ord, hvormed man har tænkt at fornærme mig, saavel som om alt Guds Ord, Prophetens Ord være mine: Dine Ord ere fundne, og jeg haver ædet dem, Jerem. 15 Cap. 16 v. Til Strid har jeg hverken Tid eller Lyst; Kan jeg nu nogenlunde fyldestgiøre, hvad Korskirken, Stiftsprovstiet, nok et Provstie af 10 Sogne-Kald, Forligelses-Commissionen og Biskoppens Vices fordre, skal man neppe fordre med Rette meere af een Mand. Jeg troede det desuden ikke forsvarligt, om Hyrden giorde saa langt Jagt paa Ulvene, at den forladte Hiord imidlertid maatte vansmægte; Men for en Mand, overvældet af vigtige Forretninger, at kives med ørkesløse Drenge, var altid labor improbus. Det Publicum, der ved saadan Strid kunde vindes eller tabes, vilde altid troe Seyeren hos den, som havde det sidste Ord; Men dette vilde altid en skrivende Lediggiænger beholde. Endelig indskrænkede jeg allerede længe min Opmærksomhed, som Skribent, allene indenfor norske Fielde. Her er det endnu ikke kommen saa langt, som i Danmark; Og Norge trænger endnu ikke i den Grad, som Danmark til en Biskop Balle; Men om det trængte, kiendte jeg ikke mine Indsigter stærke nok, skiønt mit

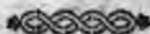
[redacted]

37. — Trinitatis Søndag 1788.

Bøn for Prædiken:

, hellig, hellig, er du, vor GUD, Fader, Søn
ig Aand! høylovet i Evighed af Englenes man=
ide, og tilbedet af dine Hellige i din Meenighed
:den! Høylovede Trefoldighed! i hvis Navn vi
e, hør i Dag din Christen Kirkes gudelige Bøn;
ne Tre=eenighedens Fest være velsignet paa vore
! Lad de tre store Fester fornyes i vore Betragt=
og disse Betragtninger frugtbargiøres til Sie=
Salighed! Tak, o himmelske Fader! for vor
Naade; thi saa elskede du Verden, at du gav
baarne Søn; Antag os endog i Dag i ham til
r og Døttre! Tak være dig, JEsu Christe! at
dig selv for os, og opstod paa Paaskedag til vor
ighed! Lad os endog i Dag see din Salighed,
ien tilegne os din Fortieneste! Værdige Hellig
som paa Pintzedag udgik fra Faderen og Søn=
rklar JEsum i Hierterne! bered Hierterne til
npel, og din Meenighed til JEsu Brud! Helli=
eenighed, Fader, Søn og Hellig Aand! ud=
lgierninger over os! Beskierm din Kirke! Be=
ed Naadens Midler, ved Ordet og Sacramen=
il Ærens og Herlighedens Rige, hvor vi med
lige, med forklarede Tunger i evig Glæde skulle
ellig, hellig, hellig, er du, vor GUD! Amen.

: hen til Troens Begynder og Fuldender
. Med dette Seyers=Ord opmuntrer Paulus

sig selv og andre, Ebr. 12, 2. Aldrig fik Sielens Øye en livsaligere Anviisning til et oplivende Syn, end denne. Paulus har i det foregaaende Capitel opregnet de Troens Helte, som have lykkeligen fuldendet deres Kampes Løb. Han opstiller dem ligesom en Støtte-Rad af Vidner paa begge Sider af vor Vey; Ja! ikke som blotte Vidner allene, men som Anklagere imod os, som Dommere tillige, om ikke ogsaa vi, som have endnu kraftigere og klarere Opmuntringer, iile frem paa Banen. Vor Frelser sagde jo om Dronningen af Saba: Hun skal staae op mod denne Slægt paa Dommens Dag. Derpaa aabner Apostelen os vor egen Skueplads, naar han begynder det 12te Capitel saaledes: Derfor og vi, efterdie vi have saadan Hob Vidner omkring os, lader os aflægge all Byrde og Synden, som lettelig staaer omkring os, og ved Taalmodighed løbe i den os foresatte

[redacted]

Sorg, her er Frygt, og jeg er færdig at segne under den svare Byrde; Og endnu det værste af alt: Den farligste Fiende fører jeg med mig, Synden, denne giftige Slange, der i Hundrede Bugter har viklet sig omkring mig. Hvor skal jeg faae Mod fra med saa jammerlig en Rustning, paa saa ærefuld en Bane, mod saa frygtelige Fiender at gaae i Kamp?" Jo, min Ven! Seyers-Baneren er opreyst for dig: See hen til **Troens Begynder og Fuldkommer JEsum!** Det var ved Troen paa ham hine Fædre have vundet; Det er ham, som har overvundet disse Fiender, som true dig; Det er, ved at faae Øye paa ham, Troen skal begynde i dit Hierte; Det er, ved stedse at have ham for Øynene, vi skulle fuldende Løbet og bevare Troen. O! see hen til ham! og er dog dit Øye kun fuldt af Længsel, det er nok; Troen er ikke din, men JEsu Naade-Gierning; Selv er han den som begynder, selv den, som fuldkommer Troen. See dig da kuns ikke tilbage, som Loths Hustrue, at du skulle angre paa den Tilstand, du forlader! See dig ikke tilbage, at du skulle frygte for de Farer, som omringe dig, men see stift og stadigt paa ham, som svinger Seyers-Fahnen over dit Hoved! saa skal din Plage læges, din Strid vindes, dit Klenodie bevares dig ubeskaaret. Jeg skulle næsten troe, at Paulus, da han skrev disse dyrebare Ord, havde haft Øye paa det stærke Billede. JEsus selv anfører i Dagens Text: **Ligesom Moses ophøyede Slangen i Ørken, saa skal det og Menneskens Søn ophøyes.** Vi ville betragte heri:

Hvad Kraft det har for Syndere, at see hen til Troens Begynder og Fuldkommer JEsum. Vi vil deri see:

1) Det

1) Det Billede, hvorved JEsus betegner os denne Sag.

2) Sagen selv, som ved Billedet betegnes.

Billedet: **Ligesom Moses ophøyede Slangen i Ørken.** Jeg nægter ikke, at dette Billede synes at have noget haardt i sig; jeg veed og, at Lærere kan have giort det endnu haardere, ved at uddrage fleere Liigheder deraf, end de burde, og at det var et uværdigt og urigtigt Udtryk, om jeg ville lade dette Billede forleede mig til at blot sige disse Ord: Christus er Slangen, omendskiønt andre Billeder kunde saaledes bruges, f. E: Christus lignes ved en Klippe, 1 Cor. 11, og det er Skriftens egen Talemaade: Klippen er Christus. Dette kan dog alligevel aldrig overtale mig til at antage en Meening, som et Par lærde Skrift-Fortolkere med en ubeskrivelig Møye have søgt at beviise: "At Kobber-Slangen var et Billede paa Diævelen, fordi han i en Slanges Skikkelse forførte Adam og Eva, og kaldes i Skriften Slangen." JEsus er nu vel den bedste Fortolker over alle Billeder i Skriften, og mig tykkes, det var en græsselig Tvang at indføre JEsu Ord, at ville forestille Diævelen ved Kobber-[redacted]

Kiæl paa en Slange, som forfører, og indfører Døden, og paa en Slange, som man kun skulle see hen til, for strax at frelses fra Døden. Hvo seer ikke altsaa, at en Kobber-Slange, ophængt paa en Stang i Ørken, var gandske det Modsatte, mod den i Edens Have? Desuden maae man lade Billede være Billede. Diævelen er ingen Slange, fordie han den Gang aabenbaredes saa; Christus endnu mindre, fordie hans Ophøyelse paa Korsets Træe blev betegnet ved en Kobber-Slanges Ophøyelse. Man kunde udføre en hadefuld og fornedrende Beskrivelse over Lærere, om man vilde ligne Lærere med Umælende, fordie der staaer i Skriften, naar der tales om Læreres Løn for deres Arbeide: Du skal ikke binde Munden til paa den Oxe, som tærsker! Billeder, eller Symbola, maae behandles ligesom Lignelser; De maae ikke trækkes uden for sin Hoved-Hensigt, og de ere meget forskiællige; thi der ere Billeder, som have ulige fleere Ting tilfælles med det, de skal afbilde, end andre. Naar JEsus indføres klagende over sin Lidelse; Ps. 22, siger han: Jeg er en Orm, og ikke en Mand! saa er der kun et eeneste, hvori Billedet ligner ham, nemlig: At være foragtet. Naar han lignes ved en Løve, er der to Ting: Mod og Styrke; Men naar han lignes ved et Lam, er der fleere Ting: Uskyldighed, Taalmodighed og Beqvemhed til at være et Offer. Men nu til Billedet, saaledes forklaret, som JEsus giver Anledning til, at forklare det: Da Moses ophøyede Slangen i Ørken, saae vi et Folk, som havde syndet, et syndigt Folk, som blev straffet, et straffet Folk, som anviises til Naaden. a) Et Folk, som havde syndet, see vi, naar vi læse Historien 4 Mose B. 21: Israel knurrede mod GUd. Anledningen dertil var ikke den, som de

: Mangel paa Brød og Vand, men heller, at
ærkede, at Moses atter tog Veyen hen imod det
Hav, og at der altsaa ingen Ende vilde blive paa
Vandring. Moses var dog ingen vildfarende
viser. Skye Stytten gik for dem, den fulgte Mo-
og havde Ret til at følge den; thi da fulgte han
ds Veyledelse; Men det gaaer altid daarligt, naar
ville være klogere end GUD. Vi have og et Canaan
vandre til, en Ørken at vandre i, en Anviisning at
andre efter; Men vil vi ikke følge den, naar vi ikke
Naalet. Vi trættes paa Veyen, det er ingen Under-
nen knurre bør vi ikke. Vi iile til Canaan, det er
godt; men vi maae ikke komme der ind, før GUD vil.
Vi sukke: HErre! hvor længe? men vi bør bie til hans
Time kommer. Men det som var det værste af Israels
Synd: Vor Si[el] kiedes ved det meget ringe Brød,
v. 5. Og dette Brød var dog Manna, himmelsendt
Brød, overordentlig Underholdning, Smuler, som
af deres HErres Bord. Ja, mine Venner!
... Maadens Foragt er
... men det kan aldrig

Honning-Kage, naar man misbruger Guds Langmodigheds og Taalmodigheds Rigdom, naar vi væmmes ved Himmel-Brød; saa løftes Øyen op, som laae ved Roden af Træet. Aldrig komme den Dag, naar vi skulle agte Sacramenterne ringe! Altid være den sort og ringe agtet iblandt os, som ytrer mod dem den ringeste Ligegyldighed! b) See her et syndigt Folk straffet. GUd sendte brændende Slanger iblandt Folket, og de beede Folket, og der døde meget Folk blandt Israel. Dette behøvte ikke at være anderledes et Miracel, end at GUd lod en overordentlig Mængde samles af de Slanger, som ellers fandtes i de arabiske Ørkener, hvis Bid naturligviis var dræbende. GUd behøver til at straffe ikke andet, end blot at benytte sig af Naturens Kræfter, samlede i en stærkere Grad. Han behøver ikke at skabe nye Udyr, for at skade os; han kan kuns kalde til dem, som ere skabte; Saa snart han lod blot en eller anden Slægt af de mindste Insecter formeeres i en usædvanlig Mængde, vilde det strax blive en Lande-Plage. Disse Slanger kaldes brændende, i Grund-Sproget Seraphim; ikke fordie de vare af Ild, ligesaa lidet som Englene, hvilke tillægges dette Navn, men fordie de lignede Ildens Farver: De vare brandgule glindsende; Derfor, naar Moses befales at giøre en brændende Slange af Kobber, forstaaes ikke derved, at han skulle giøre den heedbrændende, men at han skulle polere den, saa den saae ligesaa gloende og glindsende ud, som de Slanger, der stak Folket. Kort: Folket døede i Mængde, thi Døden er Syndens Sold. Vanartige Børn maae straffes med haarde Riis: Her fare disse glindsende Mordere imellem Israels Børn; Her var intet Vaaben at bruge mod disse Fiender, ingen Salve til at læge det dødelige Saar, ingen Bro-

ſom kunde giøre den anden Biſtand. Nu an- Synden, naar vi ſmage dens bittre Frugt: Nu bes Naaden, naar Straffen er over Hovedet; kom Folket til Moſe, og ſagde: Vi have ſyndet, vi have talet mod HErren og mod dig; Bed HErren, at han vil tage de Slanger fra os! ſee vi nu c) et ſtraffet Folk anviiſt til Naaden. faaer Moſes Befaling at giøre en Kobber Slange, ophænge den paa et høyt Træe for alles Øyne, og Det ſkal ſkee, ſiger HErren, at hver ſom er bidt, og ſeer den, ſkal leve. Ingen er daarlig nok til at troe, at Kobber Slangen havde den Kraft i ſig ſelv. Jeg vil ſige om den, ſom Lutherus om Daaben: »Vand det uden Tvivl kan aldrig udrette det, men Guds Ord, ſom er i og med Vandet; item: Troen, ſom troer ſta- dig.» Troen paa denne Guds Forjættelſe: Hvo ſom ſeer til den, ſkal leve, og Naaden, hvorved Gud giorde Forjættelſen kraftig; Dette frembragte den ha- ſtige Helbredelſe. Denne Kobber Slange blev længe ſom et kiært og elſkværdigt Billede blandt Iſ- [redacted]

de arbeydede med Naade=Midlerne i meere og mindre Grad, alt som Mennesket var i Stand til at modtage større og mindre Lys. Billeder vare i det gamle Testamente Naade Midler; og det var en uværdig Tanke, baade om GUd og om en oplyst Israelit, at han skulle troe, at det var GUd om alle disse Dyrs Offer at giøre; Ney! Hvor mørkt og indviklet Begrebet end var, saa maatte der dog være hos den Ofrende et Begreb om et fuldkomnere Offer, som i Tiden skulle skee, og som ved dette Offer blev afbildet; Derfor heeder det om det gamle Testamentes Troende, Ebr. 11: Alle disse ere døde i Troen, som fik ikke Forjættelserne, men have seet dem langt borte, og ladet sig overtale til at troe og hilset dem. Nu nok om Billedet, og strax

2) Til Sagen: Saa bør det og Menneskens Søn at ophøyes. Het vil jeg kortelig betragte: A) Den dødelig saarede Synder, B) Den paa Træet ophøyede Frelser, C) Den, ved at see til ham helbredede Troende. a) Den dødelig saarede Synder: Endnu bær Mennesket det Saar, han fik af Slangen i Eden; Da kom Synden ind i Verden; Dens Braad er giftig, og dens Frugt er Døden. Vi opelske denne Øgle i vor Barm; Dersom den ikke qvæles, saa vorer den; den er en gloende Slange; Der er ingen Fred i mine Been for mine Synders Skyld, Ps. 38. Vaagner Synden op, saa lader den dig smage Døden, en Forsmag paa Helvedes Ild; Og faaer du ikke Redning, saa kommer du der, hvor din Orm aldrig skal døe, og din Ild ikke slukkes; Kort: Den visse Død, den evige Død var alle Menneskers Lod. At fortabes, det var din Bestemmelse; Men kom og see! der staaer et Træe paa Golgatha, paa dette Træe hænger en Mand; b) Paa denne Mand hænger din Plage. Kobber-

Slangen var giort saa liig, som mueligt, eft
Slanger, som stak Folket. Det er Synden, s
fortære dig; Men kom og see den, som er ophæn
Træet! Han blev giort til Synd for os, pa
vi skulle vorde Guds Retfærdighed i ham.
Forbandelse var den Ild, som skulle fortære os
nu staaer der: Forbandet være hver den som
ger paa et Træe! Døden var Frugten af Sla
Bid; Men den ophøyede Slange var selv et
Stykke Kobber. Døden var Syndens Virkning
han, som bar vor Synd, leed vor Død, han
paa Korset for os alle; Og den, som havde D
Magt, det er Diævelen, blev ved JEsu Død
Stand til at dræbe. Da JEsus døede, da va
at Qvindens Sæd sønderknusede Slangens H
JEsus var ophøyet paa Korset, synbar for all
kringstaaende; Han afmahles endnu, som om ha
[redacted]

vede! hvor er din Seyer? Gud være lovet, som gav mig Seyer formedelst den HErre JEsum Christum! Ja! naar den legemlige Død kommer, begiærer jeg intet andet Skiold, intet andet Syn, ingen anden Frelse, end at see JEsum.

Vær du min Skiold og Bue
Naar jeg min Afskeed taer,
Lad mig dit Ansigt skue,
Som det paa Korset var;
Jeg derved Seyer vinder
I Troe, som det sig bør,
Dig til mit Hierte binder;
Vel den, saaledes døer! Amen.

No. 38. — Første efter Trinit: 1788.

Bøn for Prædiken:

Lysenes Fader, fra hvilken nedstige alle gode og alle fuldkomne Gaver! Tak for alt det du gav os! Men evig Tak for den store Gave: Dit allerhelligste Ord, som du lod boe saa rigelig iblandt os! Lad det være altid vore Hierters Liggendefæe, altid en Lygte for vor Fod og et Lys paa vor Stie! Lær os at høre, naar du taler til os i dit Ord, og hør os igien, naar vi tale til dig i vore Bønner! Ja! du som kan giøre langt over det, som vi enten bede eller forstaae, giv os Forstands oplyste Øyne, at vi maae kiende din den store Kierlighed, og at det Ord, som endog i Dag skal tales, maae trænge ind og bevares i smukke og reene Hierter, at vi bære Frugt deraf i Taalmodighed! O JEsu Christe! du som oplyser hvert Menneske, som kommer til Verden, veyled vore Tanker ved Ordets Lys til Sandhed, ved

Sand-

Sandhed til Salighed! Og troe vi end ikke, uden nogen opstod fra de Døde, saa lad os nu i Troen tilegne os dig; thi du er jo opstanden fra de Døde! Ja! Opstandelsen er du, og Livet, hvo som troer paa dig, skal aldrig døe; Bryd frem i dit Ord, rind op for Onde og Gode, som Retfærdigheds Soel, at vi alle maatte have Livet, og have det overflødigt! Værdige Lys, o Hellig Aand! dit Verk er det, at oplyse os med dine Gaver, og dine Gaver begiære vi, til vor Saliggiørelses Befordring; Lær os at fatte Ordet, i Ordet at kiende JEsum, men i ham Guds inderlige Kierlighed! Udryd, du Skaber i all god Gierning! all Vildfarelse, alle ureene Begiæringer; Med eet Ord: Fordærvelsen af vore Hierter! Velsigne denne vor Andagt! Lad Ordet blive en Guds Kraft til Salighed for os alle, og lad os alle opbygges, alle dannes, alle omsider frelses til det evige Liv! Amen.

le Lærdom skulde allene denne Gang undersøges:
t nok ligger der ikke Magt paa, enten vi her have
et rige eller fattige, naar kun vore udødelige Siele
ne fare evindelig vel; Men det kommer meget an
, hvordan den Rige aagrer med sit Pund, og hvor-
den Fattige bær sin Armod. Enhver Lazarus kom-
ikke i Abrahams Skiød, og ikke enhver riig Mand
efvede og i Piinen. Naar det engang heeder:
ør Regnskab for din Huusholdning! Da salig
, som har været troe, over lidet eller meget; Han
gaae ind i sin HErres Glæde. Seer du mangen
rig Nabal i Verden, som ikke har Hierte til at give
sin Overflødighed; Du seer og mangen forloren
m, som har forødet sin Arv; men tungt vil Regn-
bet blive for dem begge. Dog, jeg vil i Dag ikke
ome Død, Dom og Evighed, som vi dog i Livets
idske Huusholdning bør have for Øynene. Vi leve
Selskab, og om de selskabelig Love vil jeg tale.
r er en evig Strid mellem den Rige og Fattige, og
betænke ikke, at de begge ere den eene den anden lige
tige. Da Frelseren i Begyndelsen af Evangelio
ller mig den Riges og Fattiges forskiællige Vilkaar;
skal Hoved-Indholden af min Tale være at viise:

**Hvorledes den Rige og Fattige bør leve til-
sammen.** Jeg har da altsaa at tale

1) **Den Riges Sag til den Fattige,** og
2) **Den Fattiges Sag til den Rige.**

Først vender jeg min Tale til den Fattige; Og hav-
jeg paa det samme Almisse at uddeele, saa skulle her
mle fra alle Hiørner af dem, som vare trængende.
et Ord: Fattig, synes at have sit Udspring af, at
tes, og sandelig her holder man sig troelig til Bog-
staven;

staven; thi hver den som fattes noget, er i Stand til at give sig ud for fattig. Det er ikke sandt, at her ere saa mange fattige iblandt os; De fleeste, som give sig ud derfor, ere det kun i Hensigt til andre rigere; Den som ikke har alt det han bræger efter, eller ligesaa meget, som hans Naboe, han er fattig. Der er vel to Slags Fattigdom til, som man kunde kalde en borgerlig og en naturlig Fattigdom, fordi der er Forskiæl paa borgerlige og naturlige Nødvendigheder. Borgerlige Nødvendigheder, er det som jeg behøver, for at leve i den Stand, i det Embede, den Værdighed, som Staten har sat mig. Paa den Maade kan mangen Embedsmand være fattig, omendskiønt han eyer dobbelt saa meget, som den Arbeydsmand, der ansees for riig blandt sine Lige. Men det er om de Fattige vi ville handle, som søge Almisser; Det er de, som mangle de naturlige Nødvendigheder, og at mangle dem, kalder jeg naturlig Fattigdom. Disse naturlige Nødven-

dig Ulykke behøves just ikke for at giøre en Mand fattig; Der kan sætte sig undertiden en ræft, en tærende Syge i vor Nærings-Vey, r langsom, og GUD har i sin Huusholdning orgne Aarsager, hvorfor han lader undertiden jom og redelig Mands Flid mislykkes; Men ngen en dog alligevel blandt de virkelig Træn= som ved Ladhed, Ødselhed og Drukkenskab paadraget sig Armod? Sligt Exempel tiener rsel for enhver, at han arbeyder troelig i sit ehandler med Forsynlighed Guds Gaver, og Drukkenskab forøder sit Gods, fordærver sit g giør sig selv til en Vammelse baade for GUD nesker. Men hvad skulle vi sige, mine Ven= kal da disse arme Syndere udslættes af de Fat= te? Ney! Værer barmhiertige, ligesom himmelske Fader og er barmhiertig! Ere lle skyldige i vor dybe Forværvelse? End om e Retfærdighed havde sagt til os alle: Viger jeg kiender Eder ikke! Ney! GUD ynkedes Jammer; Han saae af Himmelen til Jor= t høre Fangernes Suk, og løse Dødsens Saa seer jeg da ogsaa Eder i de Fattiges Tall, egen Brøde ere blevne det. Jeg vil glemme feyltrin, og tænke paa Eders Nød; Og hører da, I Fattige! Jeg vil tale til Eder, og 1) Riges Sag. Jeg vil opmuntre Eder til at nderledes om den Rige, end I virkelig tænke. At de ham, er almindeligt, og dette forøger kun Jammer. Skal Eders Øye være ondt, fordi e godt? Maae GUD ikke giøre med sit hvad e synes, og sætte een til Huusholder over lidet, en over meget? Er der ikke Kors til i Verden?

Armod

Armod er det; Vær det som en JEsu Discipel,
skal du dog, efter en kort Strid, døe; d: e: S
evigt Farvel til Suk og Sorg, og Englene skal
din Siæl i Abrahams Skiød. Misundelse er sin
Plage, og den, som misundes, trives gierne b
Men det jeg egentlig vil sige om den Rige: At de
tige ansee ham altid som det menneskelige Kiøn
suer; Han trækker Kraften af vor Sved, tænk
Han er til for sig selv, vi for ham. At Konger o
den Øvrighed befaler over os, det kan vi skiøn
godt og nyttigt; men at rede Penge skal have G
volds-Magt, det er forsmædeligt: At den Rige k
mine Hænders Gierning, at jeg maae sælge ham
Sved og Møye, at jeg maae nægte mig Livets
heder, for at indrette Beqvemmeligheder for ham,
kan jeg enda finde mig i; men at den Rige gier
galt han vil, og forsoner det med Penge, at han k
min Ret, forvender min Sag, tilvender sig det

rigdom er som oftest Dovenheds Frugt, og Rigdom er ikke sielden Dueligheds og Fliids Belønning. To Mennesker fødes af slige Stand, Formue og Sinds Gaver; Den eene svirer i Ungdommen og lærer intet, søger efter den mageligste Nærings-Vey i Mandommen, og finder den ikke, lider Nød i Alderdommen, og betler hos den Rige. Den anden lærte i sin Ungdom, samlede i sin Mandom, og levede godt i sin Alderdom. Nu kommer den Fattige til den Rige, brummer og knurrer, fordie han ey faaer saa meget, som han vil. Døm nu mellem den Rige og den Fattige; Bør ikke deres Vilkaar være uliige? Var det ikke ubilligt, om den dovne og lade Krop skulde nyde de samme Bqvemmeligheder, som den flittige og duelige Huusholder? Og overalt; Aarsagen, hvorfor du fordrer saa meget hos den Rige, ligger just i den Vildfarelse: At du maaler din Fordring ikke efter din Trang, men efter den Riges Formue. Naar du faaer en Dags Underholdning af den Rige, siger du: Han fødde mig en Dag; Han havde neppe følet Tab, om han havde født mig et Aar, og efter denne Beregning foragter den Fattige den Riges Gaver. Maaler han derimod efter sin egen Trang, saa taler han strax et andet Sprog: J Dag vedste jeg ikke hvad jeg skulde æde; J Dag, fra Morgen til Aften, er jeg vederqvæget; Velsignet være den Godgjørende, hvis Haand rakte mig Brødet! Men den Fattige begiærer ikke allene for meget, men han skiønner heller ikke paa, hvad han faaer. End alle de Fordeele, han nyder for den Riges Skyld? Jeg vil ikke tale om, at den Rige sætter Hundrede Hænder i Bevægelse. Jo fleere Rige, jo fleere Haandverks-Folk, jo meere de leve herligen og i Glæde, jo fleere Kunstnere trives, jo fleere Forfængeligheds Betientere underholdes; Og

 langt

bedre giør den rige Mand mod det almindelige
te, som anviiser mange Nærings-Veye, end den,
underholder mange Ørkesløse. Men dette er end-
ikke nok: Du Fattige, som ikke kan arbeyde! nyder
ikke Landefred, Sikkerhed? Tør nogen overfalde
, fordie du er arm og fattig? Have vi ikke Øvrighed,
o og Ret? Hvo underholder dem? Hvo betaler Skat?
r det Lazarus eller den rige Mand? Du Fattige! gaaer
u ikke i Kirken? Hører du ikke Guds Ord? Betienes
u ikke med Sacramenterne? Men er det din Skyld,
at Kirken ikke falder ned, og at Præsterne ikke betle,
ligesom du? Ney! der for har du den Rige at takke,
paa hans Bekostning gaaer du for intet, og det bør saa
at være; Men du burde skiønne paa disse Fordeele, og
takke GUD for hver riig Mand, hans Forsyn sætte
iblandt Trængende. Nu vil jeg da ikke tale meere de
Riges Sag; Hans Penge tale for ham, og der er al
for mange Ting i Verden tilfals for Penge; Men sel
ge mig nu, I Fattige! til den rige Mands Der, o
jeg kunde være Evers Tolk! Gid jeg kunde, so
Den Fattiges Sag til den Rig
ugeløse Skat

rigdoms Triumph efter Døden; Det er og altsaa en høytidelig Forretning, at tale den Fattiges Sag; men til de Rige vil jeg tale. Hvo er riig? Dette er atter Spørsmaal; Gnieren svarer mig strax: Den, som lever hver Dag herligen og i Glæde. Jeg lever sparsommeligen, siger han; Seer du ikke mit ringe Huus, mine tarvelige Klæder, min afpassede og indskrænkede Levemaade? Jo! jeg seer den, roser den, dersom du tillige giver den Fattige med gavmild Haand; Men jeg kiender dine Miiner; Du vil narre Verden, og indbilde den, at du er fattig, og da er din Tarvelighed intet andet, end Skalkheds Skiul. Gnieren er det forargeligste Medlem i det menneskelige Selskab; Hans lille Siel kryber aldrig udenfor sin Egennyttigheds snævre Kreds; Han er til for sig selv, lever ubekiendt, og glæder Verden første Gang naar han døer, og ikke meer kan rue over den samlede Skat. Nu! Gnieren er da riig, endskiønt han ikke bruger sin Rigdom; Men hvad skal være os Beskrivelsen paa den rige Mand, som er forbunden til at give den Fattige? Eller hvor meget Rigdom skal den have, som man kan fordre Almisse hos? Skal han endelig eye Tønder Guld? have Penge paa Rente? være Gield-frie o. s. v.? Ney! da fik vi faa, som kunde yde Almisse. Vi tage Rigdom, ligesom Fattigdom, i en borgerlig eller naturlig Meening. En Mand, som, i borgerlig Forstand, er fattig, kan, i naturlig Forstand, være riig; Han kan sidde i dyb Gield, og møysommeligen svare sine Rettigheder; Men spørg denne fattige Mand, om han nogensinde har lidt Hunger? om han har været huusvild? om han har savnet Klæder? Læg en Lazarus for hans Dør, og spørg: Har du dog ikke et Stykke Brød tilovers for ham? Han vil visselig finde sig forbunden til at række

ham Haanden; Men svarer en anden: Jeg er skyldig meer end jeg eyer; Kan jeg da give af andres Gods? O ja! behandle det i den Henseende, just som det var dit eget! Kongens Lov befaler Skat, Naturens Lov Almisse, begge Deele maae udredes saa længe du endnu er Huusholder over noget. Du bør altid formode din Creditors Samtykke til at afgive saadanne Renter. Kort sagt: Naar en virkelig Nødlidende fremstiller sig, skal vi sammenligne os med ham, og saa snart vi, uden selv at lide Nød, have noget, i hvor lidt, tilovers, hvormed vi kan afhielpe hans Nød, saa skal vi giøre det. Vek med denne forvorpne Forsigtighed: Vi kan ikke viide, hvad vi selv kan trænge til; Mange Aar kan vi leve, stor er vor Familie, vi maae ikke give saa, at vi selv skulle lide. Forvendte Tanker! ret ligesom GUd ikke kunde giøre en riig Mand fattig, og en fattig Mand riig, ret ligesom det ikke var Guds Velsig-

[redacted]

Haand? Behøver den Rige et venskabeligt Raad, saa flyve jo Hundrede tienstagtige Aander omkring ham; Men ingen vil tale med Lazarus, allevegne er han tilovers, allevegne kiedsommelig, Lazarus er foragtet. Hvor længe kiemper ikke en værdig Trængende mod denne Fiende? Den, som aldrig har villet skiule sin Armod, fortiener at være arm; Men den Veltænkende arbeyder før Nat og Dag, end han vil give sig blot, som en Almisse søgende; Før ligger han elendig i en Afkrog, end han vil lade sig bringe for den rige Mands Dør. Men Armod kommer, som en bevæbnet Mand; Han bringes endelig til den Yderlighed, at han maae sætte Æren tilside; ikke den sande Ære, men det vi i Verden kalde saa. Dee bør han dog ikke af Mangel, saalænge der er en riig Mand til, saalænge der er nogen, som har meere end han. O! hvor tungt før ham, inden han første Gang faaer udrakt sin Haand til at begiere Almisse! Mangt et Suk trængte sig før af hans Bryst; Maaskee mangen Gang førend han blev saa øyensynlig elendig, gik han forbie den Riges Dør, og vilde, at han af hans gustne Ansigt skulde spaae hans Vilkaar. O! I, som have Magt at give, hvorfor vil I endelig, at den Fattige skal kaste sig saa dybt ned i Støvet? Skal han endelig trædes paa Halsen først, førend I give ham en Skierv? Giv ham førend han begierer, saa give I dobbelt, og saa er han dobbelt værdig Eders Gave! Vi bør ikke taale, at den Trængende skal dyrke os med østerlandske Tilbedelser. Vil du vel fordre meere af din Næste, end GUd fordrer af dig? Naar GUd indbyder dig til at bede ham om noget, hvordan vil han da du skal komme? Som en krybende Orm? som en skiælvende Træl? som den, der foragter sig selv? Ney! vi skulle bede, ligesom vi see

Børn med fuld Tillid bede af deres Forældre; Vi annammede ikke en Trældoms Aand til Frygt, men vi annammede en sønlig Udkaarelses Aand, ved hvilken vi raabe Abba Fader. Hvorfor vil man da, at den Fattige skal udsættes for Foragt, og krympe sig saa jammerlig, inden han faaer noget? Skal han endelig bede, da lad det dog i det mindste blive en broderlig Bøn? Og hvorfor kaster du dig saa tungt over ham, fordie du eyer meere? Derfor er og Guds Befaling til Lærere, ikke at de skal hykle for de Rige, men sige dem Sandhed, og blandt andre Sandheder denne: Byd de Rige i denne Verden, at de ikke hovmode sig? Nu meere: Hvad fattes Lazarus? Brød, og han begierer kun Smuler. HErre GUD! hvor mangen Gang stode vi dog ikke og belæsse vore Legemer med alt for mange Retter, medens Lazarus længes efter Lev-[redacted]

syg og saar. Sygdom er tung for enhver, men Sygdom og Fattigdom tilhobe, er gierne den visse Død. Naar den Rige bliver syg, saa anvendes alle Læge-Midler, og ingen Opvartning spares. Og sandelig, er der nogen Tid vi behøve vore Brødres Hielp, saa er det i Sygdom, naar vi ikke engang kan flytte og føre os selv, og da at være forladt af alle, det er ret Bærmen af Bitterheds Skaal. Hundene slikkede Lazari Saar, og i Dørren laae han. Vi plyndre Himmelens Fugle, for at hvile paa de bløde Duun-Puder, og enda er Sengen os en Piine-Bænk, naar vi ere syge. End den arme Lazarus da? Kan du Rige dog hver Dag leve herligen og i Glæde, imedens du veed, at Lazarus, saa ilde forsørget, ligger i din Dør? Nu, mine Venner! hvor mange fleere Trængende ere der ikke? Nu gamle Udlevede, nu Vanvittige, nu arbeydsføre og dog Almisse-værdige Lemmer; Enken f: E:, som med to tomme Hænder skulle forsørge mange faderløse Børn. O! disse her ikke lide yderlig Nød. GUD taler altid i sit Ord om Enken og den Faderløse og den Fattige. Det er paa dem vi skulle viise vor Kierlighed til GUD, mod dem, vi skulle bevise vor sande Guds Dyrkelse. Vore andægtige Sukke, vor flittige Kirke-Gang; det er intet mod vore Almisser. Vi have intet andet Offer at give vor GUD, end dette, og han opskriver dine Gaver, de skal ikke blive borte. Vor HErre har stillet Borgen for den Fattige, og det er uforskammet, om vi ikke tage den for fyldest. Meener du, han ikke kan holde hvad han har sagt, han som siger: *Giver, saa skal Eder gives! Kast dit Brød paa Vandet, og du skal finde det længe derefter!* Giør godt, saa er du elsket medens du lever, saa velsigner den Fattige dig og alt det du eyer; Han seer din Lykke blomstre, og glædes

 hver

hver Gang han seer det, og naar du døer, sandelig da er det godt at have en Velsignelse, en god Forbøn, ogsaa i den fattigste Hytte. Og naar du skal giøre Regnskab, da godt, om de Venner, du har forskaffet dig, de fattige Venner, kunde tage imod dig i de evige Boeliger. Ja! vor Frelser skal tale i den Fattiges Navn, og sige: **Jeg var hungrig, og I gave mig Mad; Jeg var nøgen, og I klædde mig;** Ja! efter din Død, skal din Ihukommelse være æret i Verden; end dit Støv i Graven skal man velsigne, og dine Børn skal man elske; de have allerede for din Skyld retmæssig Fordring paa Alles Kierlighed. Naar Tabita døer, saa var det hendes Grav=Skrift: **Hun var riig paa Almisser og gode Gierninger, som hun giorde; Og ved hendes Grav behøvtes ikke at sættes Marmor Billeder; thi Enkerne stode omkring og græde,** staaer der i Apostlernes Gierninger. Kort sagt: Den [redacted]

du bad mig: Skulle du da ikke forbarme dig
r din Broder? O! at vi da kunde give med gav-
) Haand, saa skulle Velsignelse fra det Høye ud-
e sig over all vor Handtering, saa skal vore Enker
ig mangle Forsvar, og ikke vore Børn Lykke; Den
tiges Forbøn skal opstige, og vi skal finde Fred og
lstand i vore Huuse, i Døden Naade, og i Him-
en Salighed. Amen.

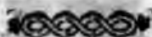
o.39. — Anden efter Trinit: 1797.

Bøn for Prædiken:

! Du, som kaldte os med et helligt Kald, ikke ef-
vore Fortienester, men efter dit evige Forsæt og
iades Forbarmende Fader! giør det vigtigt for vore
rter, at følge dit Kald! Løs alle Baand, som fængsle
Lad ingen Ager paa Jorden binde vor Hue og Sind
dette Lave her neden, men at vi maatte vandre som
hvis Fædreneland er her oventil! Giv os at bruge
rden, saa vi ikke misbruge den, ikke haste til at blive
, og derved falde i mangfoldig Fristelse, men samle
t Liggendefæe for Evigheden, som Møll og Rust ikke
ærer! Opløs vore ømmeste og kiereste Baand, om de
e hindre os fra din Naades Samfund! Bind vore
rter til din Kierlighed, vor Tillid og Troe til din Søns
rdskyld og Fortieneste, og vort Levnets Retskaffenhed
denne Troe! Bered os alle ved din Aand og Naade
dit evige Herligheds Rigge! Amen.

---

ornye en stadig Aand inden i mig! Saa bad David
salmen den 51, 12 v., og jeg veed ikke, hvilken Chri-
, der jo skulle behøve at bede denne Bøn. Jeg veed ikke,

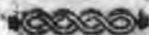

om ellers nogensteds, skal du finde Standhaftighed Klippe=fast." O ney, min Ven! du miskiender dig selv, du beregner ikke, hvad Magt den lange Dag har til at giøre træt. Du kiender ikke Overraskelsens uventede Øyeblik; Du mistænker ikke Vellystens Qvinde=List; Du lægger dit Hoved i denne Dalilas Skiød, slumrer sødt, bindes haardt, og vaagner for silde ved dette Anskrig: Philisterne ere over dig, Samson! See din faldne Broder, han var engang maaskee saa stærk, som du nu troer dig at være. See hans Fodspor, hvor han gleed; Tænk paa dig selv, og paa disse Pauli Ord: De ere afbrudte ved Vantroe, men du haver staaet ved Troen; Vær ikke høymodig, men frygt! Rom. 11. Kun styrket ved en høyere Aand, kun ved Naadens fornyende Kraft, kun flittig bedende om den, kan du blive troe indtil Enden. Men dette da ogsaa forudsat: Denne Stand- [redacted]

I vor Troes Meeninger,
I vor Kierligheds Forbindelser,
I vort Haabes Prøver.

1) En stadig Aands høye Værd kiendes A) I
inger i Almindelighed. Jeg veed nok, der gives
tandhaftighed i Meeninger, som er intet mindre
ion, ingenlunde Viisdoms Datter; men denne
vi Paastaaelighed. Stolthed kan drive den og
at nægte med Mund og Pen, hvad man hemme-
ae give sit Biefald; eller Dumhed og Søvn har
olet den. Fordie man ikke kan eller ikke gad tæn-
tfor tager man en Meening i Arv af Fædrene,
planter den til Slægten, som andet Odels-Gods,
den Vilse, eller dog blot den Lærvillige, aldrig
ner sig ved at tilstaae, at han havde feylet. Men
od er der en Standhaftighed i Meeninger, som
Sielen Ære. Den forudsætter a) Grund og
hed og Orden i vor Kundskab; Ikke just en stor
af Kundskaber, men at man dog i een eller fleere
den vis og fast, veed noget tilfulde, og ikke lidt
tt, og intet heelt. Skeptikkeren, eller den, som
r, eller troer, han bør tvivle om alt, er den eien-
blandt alle Secter, og denne Sect vil forplante
ennem den saa kaldede almindelige Oplysnings
delse. Naar Mennesker, som ikke have inde en
r Videnskabs Bygning, ikke de første Hielpe-
de til at prøve en eeneste nye Meening, naar disse
n denne Bog, og nu en anden, vilde de tilsidst
vad de vilde. Sandhederne løbe rundt for dem i
hvel, de troe i Dag dette, og i Morgen det Mod-
alt som den sidste skrev for dem, og tilsidst troe
inter; Og hvad Under? Vaklenhed har et for-
de Sprog. Den er ikke heller altid Sandheds

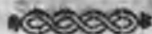
Tieners

Tienerinde; Den opvarter ogsaa stundom ved Løgnens og Vildfarelsens mørke Throne. Den standhaftige Mand beholder den Meening, han har begrebet og fundet god, og mistænker enhver nye der imod stridende, med mindre dens Fortrinlighed er desmeere indlysende. Saa forudsætter ogsaa denne Tænkemaade b) en vis indvortes eyendommelig Aands Standhaftighed. Der ere løse Folk, som af Svaghed følge Strømmen; Mode-Philosophiens frygtagtige Disciple, krybende Smigrere, naar det er Tonen at smigre og krybe, og dumdristige Spottere, naar Spot og Dumdristighed er i Moeden. Man læser i denne Tid fra Mennesker, af Naturen gode, fromme, sagtmodige, saadanne Ting, som vidne om, at de maae troe, de vare unyttige Tienere, dersom de ikke i det mindste een Gang deres Livs Tid havde sagt en drøy Grovhed mod en eller anden Konge eller Fyrste, eller opvakt en Smule Støy i deres snævre Kreds, saa at Verden kunde mær-

mod, nu Ven og nu Fiende, nu phanatisk og nu tænkende, nu Lam og nu Løve. Mellem saadan nkemaade og Standhaftighed er Forskiællen saa -, som mellem Vellystlingen, der brænder for hver ienhed, og en Ægtemand, der bliver een og den ime Hustrue ubrødelig troe. Men dette Billede er rkere, naar vi tale om Standhaftighed, B) især i dens Sager Der er det vaklende Forandrings- ne Væsen ligesaa farligt, som Løsagtighed for Æg- 'ab; Thi a) først er vor Troes Meening vigtigere end iver anden. Den angaaer Gud, Siel og Evig- , og dette er ikke smaa Ting. Meening herom, ikke Jordens Indbyggere ligegyldig, som den om iernernes Løb; Enten Solen staaer eller gaaer, kan finde den lige skiøn, love Skaberen lige høyt ved dens gang og Nedgang. Men Meeningen om min evige stemmelse, er vigtig; Vee mig, om jeg der er lige- dig! Det er overalt ikke Mands Væsen, at være sindig i Ting af Vigtighed, og dette er det vigtigste alt. Hvad hialp det et Menneske, om han ndt den gandske Verden, naar han skulde li- Skade paa sin Siel, siger Christus Math. 16. : at blive rig, lær at blive stor, lær at nyde Verden d Smag; Du har endnu intet lært, dersom du ikke lær at blive salig. Just som med Ægteskab og an- frievillige Venne-Foreeninger, om du ikke fiender saa nøye, med hvilken du indgaaer noget Broder- b; Om du derfor omvexler Venner og Bekiendtska- hvert halve Aar, det er vel ikke agtværdigt, men kunde dog blive en holden Mand. Men ikke saa d den, du skal udkaare dig til Hustrue; Der bestem- r Foreeningens Dag alle dine Dages Lyksalighed. saaledes er vor Siels Sag vor vigtigste Sag; Hvor

ilde

ilde er jeg der holden med en ustadig Aand! Om jeg bygger i Dag og nedriver i Morgen, om jeg bytter Meeninger, som jeg bytter Bøger, hvori at læse. Paulus ventede ikke at finde dette Væsen hos Børne, men kun hos Drenge; Vi skulle ikke meere være unge Børn, siger han, der lade os røres som Bølger, og omdrives af hvert Lærdoms Veyr, formedelst Menneskens Spil ved Forfængelighed, til snedige Vildfarelser, Eph. 4. Men imidlertid kunde Troens Meening være saadan, at vi burde opgive den for en bedre. Det var Israels Tilfælde i Texten. Mod Israel er Lignelsen fremsat, ikke at Moses Religion var en anden end Christi, men Pharisæerne havde tilflikket et Par selvgiorde Meeninger; Denne: At udvortes Skikkes Jagttagelse var Guds-Dyrkelsens væsentlige Indhold, og denne: At den belovede Messias skulle oprette et verdsligt Rige. JEsus var kommen, og gav en bedre Meening, den burde Israel mod-

ylværdig, fordi den er velgiørende, og det for-
Dens Hoved-Sag, er at opdrage os til det
ro, og Opdragelsens Aand er mild, er øm, er
le, den vil have os til elskværdige Borgere i en-
Stat paa Jorden, giøre os ydmyge, sagtmodige,
ig fredelige, barmhiertige. Den nægter os ikke
en af Livets uskyldige Glæder; At forsagte
, er ikke at plage Legemet, men at underkue
Lyster. Den fordrer en indvortes Forædling
vende, og siger aldrig, det er nok. Den an-
, naar vi gaae herfra, en Fyldestgiørelse for det
ende: JEsum og hans Fortieneste, og vor Re-
og ingen, som den, rækker os Bistand mod
g Sorg. Christne fordre ikke Beviiser for disse
ngen. Vor Troes Meening anbefaler sig, første
vi høre den, som velgiørende, og bliver det mee-
leere, jo længere vi beholde, jo nøyere vi kien-
Det gaaer os just, som den Mand, der blev
med Ægteskab; Første Gang han saae sin Brud,
ian hende skiøn, og hans Hierte giorde sit Valg;
den fandt han hende øm og troefast; Hun lættede
Sorg, satte Smag paa hans Glæde, biedrog til
e hans Handlinger; Nu blev hun for hver Dag
yrebar. Og saa med vor Troes Meening; Der-
andhaftighed i den saa gavnlig for os selv. For-
an endog saaledes at sminke en anden Meening,
begyndte at synes skiøn, burde du vel, endog
egen Roeligheds Skyld, faae Lyst til fremmed
hed? Var ikke denne Tanke, om den end var
din huuslige Lyksaligheds Fiende: Jeg befinder
l med denne Hustrue, men med denne eller hin
jeg befinde mig bedre; Ney! naar saadan Tanke
s Meeninger biebringes dig, sky den, som en

ond Aand, som en Ægteskabs Diævel, og bed til GUd: Fornye en stadig Aand inden i mig! Vil nogen Talende eller Skrivende besnakke dig; En saadan finder sit Sprog hos Apostelen Paulus: Dersom og vi, eller en Engel af Himmelen, prædikede et andet Evangelium for Eder, foruden det vi prædike, han være en forbandet Ting, Gal. 1, 8. Ja! Standhaftighed i Troens Meeninger er saa meget nødvendigere, som vi C) ere bundne til den ved hellige Baand. Indbyder mig nogen til afvigende Meening; Jeg tog mig en Hustrue, og derfor kan jeg ikke komme. Mine Baand ere nok saa hellige, som Ægteskabets. Jeg er døbt paa Christum, ved Daaben forbunden at leve og døe i denne Troe. Jeg blev opdragen, underviist i denne Troe, fandt den god, antog den selv, og gav min Haand og mit Ord for, i denne Troe at ville blive bestandig til mit Lives Ende; Og

ige fuldt holde Skridt med enhver vorende Oplysning. lad kun Verden moere sig med at tænke frit; det er: t tænke viist. Kun at vi, saa siger Paulus, saa vidt vi ere komne, vandre efter den samme Regel, og meene det samme, Phil. 3, bedende tillige: Fornye en stadig Aand inden i mig! Men ette Baand, Forpligtelse, Eed, Løfte, skulle det ogda være velgiørende? Er Religionen det selv, saa er et ikke Spørsmaal; Saa kommer Daabens Pagt ikke or tidlig, som paalægger os at oplæres i denne Troe, om sætter denne Grændse for vort Valg. Dog, man unde spørge endnu: Er vor Religion saa god, hvorfor a ikke bie til vi selv kunde prøve den og andre, og da elv vælge den beste, fordie vi fandt den saadan? Ney, min Ven! fordie Mængden af Mennesker umuelig kan ringes til den Oplysnings Grad, at den kan prøve grundig, men maae bygge sin Troe paa Auctoriteter, Myndigheder og andre Klogeres Udsagn. Den Mand, som skal dyrke Jord, pløye Hav, lære Kunster, faaer kke Tid til at naae det videnskabelige Lys, hvorefter Troens Meeninger skulle sammenholdes, veyes, vælges; Og hvor let er han ikke besnakket, om der ikke ligger Baand paa ham? Hvor let hverves han ikke, om Hververen forstaaer sin Kunst? Men nu giorde Kirken Forbund med ham, og han med den; Og skal dette Baand ikke være helligt, saa bliver intet Selskabs Baand paa Jorden det.

2) Og nu Standhaftighed i Kierligheds Forbindelser, er dog for Selskabet saa saare nyttig og nødvendig. a) I Vore meest frievillige Forbindelser, det er, dem vi kunde binde og løse naar vi ville, er dog allerede Standhaftighed hæderlig. Venskab for Exempel, det voxer i Værd, som det tager til i Ælde. Nye Ven-

 skabe

skabe fortiene neppe at nævnes; De fødes ofte og døe inden et og det samme Aaremaal, og blive aldrig gamle for en ustadig Aand. Du seer blandt Flokken saa mange smaae lætsindige Væsener, der smelte sammen i et Beruselses Øyeblik, som eet Liv og een Siel, og inden faa Uger at stødes fra hverandre, gnistrende af Had og Vrede. Jeg vil ikke tale om, at Venskaber, som Jonathans og Davids, ere Sieldenheder; Men man lægge kun Mærke dertil: Den, som ofte forandrer sine Venne-Kredse, er neppe nogen Mand af Værd; Der er en Aands Ustadighed inden i ham, og neppe bliver han fast og troe i de b) nødvendigere Forbindelser, saadanne for Exempel, som Ægteskab. Her var en stadig Aand saa nødvendig, at det behagede Ægteskabets Stifter at belægge Foreeningen med dette uopløselige Baand: De To skulle være eet. Statsmanden og Sæde-Læreren ere begge eenige om Nytten af denne Uopløselighed. Kloge Lovgivere indrømme saare faa

[redacted]

nogenlunde lykkelige Par see til disse Jammers Boeliger i deres Naboelav, og høre denne Ueenigheds Torden, og græde over den mishandlede Børne-Flok, og den fra Huuset flygtende Velsignelse, og tænke derhos: Begyndelsen til alt dette var dog intet andet, end Aands Ustadighed, og bede for sig selv: Fornye en stadig Aand inden i os! Ja, min Broder! hvo du er, som holder Eed hellig, og ærer dette Baand nok, for ikke at leve i kiendelig Ufred; Betænk dog, din indvortes Fred forstyrres, naar blot din Aand bliver ustadig, du er ikke lykkelig meere, du trives ikke hiemme; Fordie du tog dig en Hustrue, kommer du buden og ubuden allevegne, og helst uden hende. Aands Standhaftighed er derfor Sielen i din huslige Lyksalighed; Vaag over din Aand! Dog det er ikke nok; Bed til Aandernes Fader: Fornye en stadig Aand inden i mig! Men der ere endnu c) mindre frievillige Forbindelser, og der Standhaftighed endnu meere nødvendig, alle borgerlige, hvortil vi fødes, Forbindelse med den Stat, de Love, det Borger-Samfund, hvor vore Forældre leve naar vi fødes, og hvor vi fødes til at leve, som de. Viiselig indprænter man os fra spædeste Aar fortrinlig Kierlighed til vort Fødelands Regiering, Love og Medborgere, om endogsaa ikke alt dette var i sig selv saa gandske fortrinligt. Viiselig lærer man os, at ingen borgerlig Forfatning er fuldkommen, og om man endog skiulede for os visse Mangler, var endog dette en Velgierning, naar vi ikke skulle selv opdrages til at styre Roeret. O! hvor nøysom er Mennesket, hvor roeligt, hvor læt tilfreds med det Nærværende, naar han ikke er giort opmærksom paa noget bedre. Er det Vens Stykke, min Broder! naar du er tilfreds med din Hustrue, og nogen umager sig med

at viise dig en og anden smaae Feyl, en eller anden manglende Orden i hendes Huusholdning, eller naar han umager sig med at roese sin egen og hendes Fortrin, maaskee turde det lykkes ham, i det han oplysede dig, at myrde din Fred, din Lyksalighed for stedse. Saaledes med dine borgerlige Forbindelser. Men ikke Baand kunde stundom blive trykkende nok, saa man behøver ingen Tolk for at føle sig lidende, ingen Anviisning for at see sine Byrder; men da prædiker Christendom Standhaftighed, da heeder Standhaftighed Taalmodighed, ikke Gienstridighed, ikke Oprørs Aand, da beder kun en Christen til den, som styrer det Heele: Fornye en stadig Aand inden i mig! Lær mig at blive mine Eder og Forpligtelser troe, om ogsaa de, som ere over mig, bryde deres! Lær mig, at Hævnen hører dig til, og at din Time kommer, at give dem Trængsel, som trænge os, men os, som træn- [redacted]

kun vore Forlystelse; Men jeg taler om vort evige Saligheds Haab; Men ogsaa dette sættes paa Prøve; Din Aand bliver svag, og da din Fod vaklende, naar Veyen er tung, naar den altid gaaer steylt opad, altid er fuld af Sand, medens den for saa mange andre synes saa let, saa bannet, saa strøed med Roser; Da lærer du nok at bede: Fornye en stadig Aand inden i mig! Den Lykkelige haaber alt, Korsdrageren frygter alt; men beholder du en stadig Aand; det er her en usvækket Troe paa de guddommelige Forjættelser, saa skal Saligheds Haab være dig den usvigelige Hustrue, som følger dig i Medgang og Modgang, i Liv og Død. Omfavn denne din Siels halve Deel, hold fast paa den; naar du mister alt, saa gaaer du ikke til Grunde. O! hvad denne Aands Standhaftighed da er dig Naadens kosteligste Gave, naar du kan tænke under Prøverne: Her har jeg intet at haabe, her er alting tungt og bittert og mørkt; men disse Dage ere ingen Evighed; Lange nok, i Sandhed alt for lange synes de mig, fordie min Plage er hver Morgen nye, fordie den kommende Dag er mig haardere, end den som gik; men det stunder dog til Aften, det faaer Ende, her er ikke min Belønnings Land; Haabet, min troe Ledsagerinde, leeder mig til Gravens Bred, og viiser mig der de evige Belønninger, de uforvisnelige Kroner, den Sabbaths Hvile, som er tilovers for Guds Folk. Dette styrker min Aand, denne Aands Styrke fornyes mig ved en høyere Aands Kraft; Thi bier jeg alle mine Strids Dage, indtil min Omskiftelse kommer. Andægtige Tilhørere! Pauli Ord til Eder, Ebr. 10: Kaster ikke Eders Haabes Friemodighed bort, hvilken haver en god Belønning! Hver blive ogsaa sit Løfte troe i alle sine Kierligheds Forbindelser, og lade ethvert

lovligt Baand være helligt og ubrødeligt, og til den Ende for alting holder fast paa Bekiendelsen; thi Ordet, som er indplantet i Eder, er mægtigt, siger Jacob, til at giøre Eders Siele salige. Bygger Eders Aands Standhaftighed paa denne Klippe, og naar Fristelsen kommer, naar Prøven er der; ja! naar Døden nærmer sig, skal Aandernes Fader høre denne Bøn: Fornye en stadig Aand inden i mig! Amen.

No. 40. – Anden efter Trinit: 1796.

Men jeg siger Eder, at ingen af de Mænd, som vare budne, skal smage min Nadvere. Disse vare Textens sidste Ord, og skulle være min Tales første, og fra først til sidst min Tales Indhold. Vee det Folk, mod hvilket udtordnes denne uigienkaldelige strænge Dom! Jeg vilde heller være een af dem, som aldrig

ste, alle Guddommelige Foranstaltninger, føiede til vor Frelse, for at danne, lede, føre os til det evige Liv. Indbydelsen ved Evangelii Prædiken ved JEsum og Apostlene, at denne først og disse siden indbød Pagtens Folk til Deeltagelse i denne Naade: Men da dette Folk forkastede dette Tilbud, sagde JEsus om dem til sine Disciple: De skulle ikke smage min Nadvere! Ikke nyde Deel i dette Menneske-Slægtens uskatterlige Gode; Naar nu Dørrene aabnedes for Jorderiges Folke-Slag til dette Giestebuds Huus, skulde de lukkes for dem; Gud havde ingen Naade at paatvinge Modvillige; Det skulde skee dem, som de selv have villdet. De maatte nu selv see til, hvorledes de vare holdne med deres kolde Skikke, deres Fastedage, deres Renselser, deres Ofringer. Men dette var afgiort: Ingen af de Mænd, som budne vare, skulle smage Nadveren. Ingen af de Mænd: Jeg paastaaer ikke, at her er søgt nogen Eftertryk i dette Udtryk; Jeg begriber, at Meeningen blev omtrent den samme, om her stod: Ingen af de Budne skulle smage min Nadvere; Men man skal tilstaae mig den Frihed, og mig selv er det hellig Pligt, at meddeele mine Tilhørere det Indtryk, som endog kun en Sprog-mæssig Talebrug af Skriften har giort hos mig selv, naar jeg kun derved tillige biebringer nyttig Sandhed. Ville vi da just ikke ved Mænd, hvor der tales om et heelt Folk, forstaae de vigtigste Mænd i Kirken og Staten, Folkets Bestyrere, Lærere, Repræsentantere, hvilke dog saa tidt blive ansvarlige for et heelt Folkes Skiæbne, hvis Viisdom ofte et heelt Folk skylder sin Lyksalighed, og hvis vrangviise Forhold ofte fører Ulykker over Millioner Uskyldige; Ville vi ikke indskrænke os til dette Begreb; Velan! saa lad os ved Mænd tænke os hver

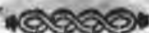

Mand i sit Huus, hver Familie-Fader, enhver, som har Hustrue, Børn, Tienere inden sine Dørre. Disse drager Manden ned i Fordærvelsen med sig. Selv vil han ikke komme, saa kommer heller ikke hans Hustrue, om hun vilde; Børnene, som i saa Fald ingen Villie have, blive ogsaa borte, og Tienerne, hvor lættelig danne de sig ikke efter Herskabets Sind? Det lykkes stundom den retskafne Huusfader, at bringe over til sin gode Meening alt hvad der er af Mennesker inden hans Huuses Dørre. Saa lykkedes det hin Kongelige Mand: Han troede selv og alt hans Huus, Joh. 4; Men det Modsatte lykkes, desverre! endnu bedre; Den fordærvede Natur fænger lættere Last end Dyd, snarere Vildfarelse end Sandhed. I Mænd! tager dette til Hierte! Den forlorne Søn er et sørgeligt Syn; men endnu sørgeligere en fordærvet Fader, en Mand i sit Huus, som forgifter med sine Taler,

[redacted]

d, som [illegible] kan undvære de Budne, som har
i sig selv, og kan desuden faae Giæster nok. Man
den samme Meening i disse Ord, som i det fuld-
nen lignende Sted, Math. 22. Bryllupet er
bered, men de, som budne vare, vare det ikke
d. Vare det ikke værd; Ja det er Ordet. Der
ate jeg Sagen, jeg ønsker at trænge ind i. Det
Eres Sag, jeg har Lyst til at føre mod Vantroe.
veed, at Æren har en kraftigere Bevæggrund til
holde eller forkaste Meeninger, end man i en Hast
er, at man nu giør det til falsk Æres Sag, at
e hart ved gamle Vildfarelser, fordie de ere gam-
og fordie den nye Sandhed er ikke vor egen, nu
at udprange nye Vildfarelser, for at være nye,
at synes dybere tænkende, meere oplyst end Mæng-
af vore Ligemænd. For ikke at slippe Traaden i
Tale, vil jeg atter nævne Israel, og indrømme dem
: Havde JEsu og Apostlenes Lære intet opfalden-
fortrin haft for den mosaiske Huusholdning, saa
es den Stolthed grundet, hvormed de afsloge Ind-
else til Nadveren. Mod Ypperste-Præsten og
r Dragt, mod Templet og dets Helligdom, mod
agerne og deres Høytidelighed, mod Fæsterne og
s Glands, havde Evangelii Tieneste intet andet
at sætte mod alle disse Herligheder, end en Mand,
modig og ydmyg, geleydet af tolv eenfoldige Discip-
en Prædiken paa et Bierg, en Tale fra et Skib,
Sæde-Lære, stemmende med Moses's, skiønt noget
re stemt, en Sæde-Lære, som ikke modsagde
pheternes, men udvidede den; Havde Nadveren
haft andet end dette, saa vilde jeg ikke fortænkt Jø-
, om de heller vilde beholdt deres egen Høytid, end
met til en Nadvere, saa maver, saa tarvelig, saa

een-

eenfoldig, mod deres glimrende Gudsdyrkelse; Men da denne Nadvere havde i Christo allene alt hvad der var forbildet i den levittiske Guds Tieneste, i Christo baade Ypperste-Præst og Naade-Stoel, baade den Ofrende og Offeret, da alt dette beseglede ved Tegn paa de Syge, ved Evangelium for de Fattige, ved JEsu Død og Opstandelse, ved den Hellig Aands Sendelse ved Apostlenes Miracel-Gaver; saa var her ingen Lig-ning, saa kunde Israel ikke dybere nedværdige sig selv end naar de ikke modtoge Indbydelse til Nadveren. De sank just ved at ville hæve sig, og dette misforstaaede Begreb om Ære i Troens Sager, er det jeg har fore-sat mig at udvikkle, ved at vælge til Text Ord, der fore-holde sig til de betragtede Textens Ord, som Opfyldelse til Spaaedom; Det er hvad Paulus og Barnabas sagde til Jøderne, Apostl. G. 13, 26: Det var fornødent, at det Guds Ord først skulde tales til Eder; Men

at GUd havde talet, eller umiddelbar aabenbaret
em, som skulde tale det, saa var der da i det aandeli-
e, i det Overnaturlige, i det Guddommelige, en fast
legel for all Menneske-Forstand, som man med Ære
inde underkaste sin Meening, som til eet kunde samle
lle Meeninger. Det var min Fornuft ingen Ydmy-
else, at antage for Sandhed det GUd havde sagt; Men
aar min Ligemand, ikke klogere end jeg, stundom neppe
saa klog, vil have mig til at antage alt hvad han
gér, til at tænke som han tænker, til at troe hans Sig-
inger i Ting, som ligge lige langt udenfor hans og
in Undersøgelses Kreds; saa sætter han sig for høyt
iet mig, saa var det mig krænkende Ydmygelse, om
g ikke havde Styrke til at modsige ham, om jeg blot
ar nødt til at tie. I alt, hvad som løber ind i vore
Sandser, i alt, hvad som angaaer Legemer og Mate-
ien, der kan Menneske-Forstand grandske, trænge
id, blive klog, meddeele Lys. I Stierne-Kyndig-
ed, i Plante-Læren, i Dyre-Riget, i den gandske
Natur lægger Mennesket Opdagelse til Opdagelse. Den-
e Viisdom voxer, og maae voxe fra Slægt til Slægt,
saalænge den dyrkes; Men i alt det blot Speculative,
m GUd, om Aand, om Siel, om Evighed, der kom
ldrig blot Menneske-Forstand overeens; Hvor længe
har Verden ikke haft Philosopher, og hvor mange og
hvor tænkende? Men kom de nogensinde overeens i no-
get, som man omsider kunde kalde Fornuft-Religion?
Nej! den eene nedbrød den anden; I vore Dage skal
være opstanden een, som nedbryder dem alle, og efter
vore Dage, om ikke før, vil vist een opstaae, som atter
nedbryder ham. Derimod, naar vi troe Guds Ord,
g det er Guds Ord vi troe, saa troe vi nu netop det
amme i Guds Kirke, som Guds Kirke troede for Syv-
ten

tyn Hundrede Aar siden. Alle vi, som troe, at Skriften er Guds Ord, og indeholder Lærdomme, overstigende Fornuften, ere til alle Tider eenige i denne Hoved-Sag: At JEsus er Christus, den Guds Søn, og at de, som troe, skulle have Livet i hans Navn, Joh. 20; Men at Fornuftens Skaber er klogere end Fornuften, at han eene kan aabenbare det, som er langt udenfor, høyt oven over Fornuftens Undersøgelses-Kreds, det maae den kunde begribe, som ikke er all Fornuft berøvet; Men at underkaste vor Meening denne høyere Meening i alle over os ophøyede Sager, det er den stolteste Forstand ingen Ydmygelse. Guds Ord er saa meget meere ærefuldt desuden, som dets Indhold er Naade, den store Knude opløst, som Menneske-Forstand aldrig blev færdig med: Hvorledes det skrøbelige, feylende, ufuldkomne Menneske skal finde Naade hos GUd. Guds Ord nedsætter ikke Menneske-

kalde sin Religion en Nadvere; Den troende
som har faaet Smag paa Retterne, styrkes kraf-
vederqvæges daglig, tager af JEsu Fylde og
naade for Naade; Men der er og b) noget
ldt i selve Tilbudet. GUds Ord tales. Stod
skrevet i en Bog, saa kunde den døde Bog ikke
Kom og læs mine Blade! Hvo veed, at der er
re bered i et Huus, uden der indbydes? At den
ig bered, uden du indbydes? Men GUd ned-
g til at indbyde; Menneske! regn det for din
Ære! Den gaaer med tunge Fied, som gaaer
efter Brødet, som ikke veed hvor hans Brød er
, hans Bord dækket, eller hvor man vil vær-
m Indladelse til dækket Bord; Men glad gaaer
frimodig, som veed, han er buden. Det er
k vor Religions Sandhed i Guds Kirke; Du
ikke at søge den, den søger dig, den tales til
m foreholdes dig af levende Lærere. Det var
nt, at det Guds Ord skulde tales; Saa vigtig
r Guds Øyne, saa kier tillige, at talende Mænd
ndbyde dig med klare Ord, skulle være til, leve,
lene til dit Beste, allene for at indbyde dig, for
de dig Naaden. Hvorledes skulle de troe
en, om hvilken de ikke have hørt? Men
des skulle de høre, dersom ingen prædi-
Rom. 10. Hvilken hadefuld og vrangviis Dom
Evangelii Tienere, og hvilken Utaknemmelig-
d ham, som udsendte dem, at ansee dem, som
e opkaste sig til Behersfkere over andres Meenin-
ker! For det første paabyrde vi ingen vor Mee-
vor Tale er kun Indbydelse, vi sige kun: Kom-
Alting er reede! Og naar vi nøde nogen at kom-
, bestaaer denne Nøden kun i Overtalelser,
ligien-

igientagne Opmuntringer, ikke i Samvittigheds Tvang. Den, som ikke vil komme ind paa vor Indbydelse, faaer da staae udenfor, den, som ikke vil høre os, paanøde vi ikke vor Tale. Desuden er det, vi tale ikke vore Meeninger, vore Gisninger, noget, vor Fornuft har opspundet, udgrandsket, men det er Guds Ord; derfor have vi annammet, derfor overantvorde vi det igien. Foragt heller den, om du vil, som træder ubuden og uden Kald frem af Flokken, for med sin Forstand at hofmesterere dine Meeninger, som udskriger dig for en Daare, fordie du ikke tænker, som han; Ham har du Ret til at spørge: Hvo har sat dig til at herske og dømme over dine Brødre? 2 Mose B. 2. Han taler til dig og du til ham, det kommer ud paa eet; I ere Mennesker begge, og hvo skal skille Trætten, naar Eders Meeninger ere ulige? Men vi tale GUds Ord, og forlange ikke vor Tale agtet, uden for Guds Skyld,

Guds Ord om Naaden i Christo, som var en Fortsættelse af, en Forklaring over, en Besegling paa Moses og Propheterne, først prædikes for dem. De fik den første Indbydelse, og tænkte nu Mennesket om Æren i Religions Sager, som i andre, saa maatte dette smigret Israels National-Stolthed, at de skulde blive de første Oplyste, de best Oplyste, at Lyset skulle gaae ud fra dem over all Jorden. De burde brystet sig af, at de først vare budne. Indbydes vi til en Nadvere, saa er det jo større Ære, at indbydes blandt de første, end siden, for at fylde Rummet, naar de første undskylde sig. Ikke gielder dette om os, uden for saavidt, at vi, som fødes i Kirkens Skiød, indbydes dog først til Nadveren, førend Verden, førend nogen anden Fornuft- eller Religions-Lære indbyder os. Den, som er opdragen i en anden Religion, eller uden Religion, er meere at undskylde, om han undskylder sig, end vi, som først, som saa betimelig ere budne, saa aarle om Morgenen lejede til at arbeyde i Viingaarden; vi, som allerede giennem Daabens Dør vare indladte i Giæstebuds-Huuset, vi, som man drog Omsorg for, saa snart mueligt, at give os Smag paa Retterne; Ja! vi sade allerede ved Bordet, og nu adspørg, om du vil, den blotte Ære, om det er stemmende med dens Love, at gaae fra Faders Huus og Bord, som den forlorne Søn, for at trælle blandt Slaver, for tilsidst at æde Mask med de ureeneste blandt firføddde Dyr? Men ach! kun i Religions Sag

a) Miskiender Mennesket den sande Ære. Derom Texten: Men efter at I forskyde det, og agte Eder selv uværdige til det evige Liv. Her beskrives Mennesket, som en reen Modsigelse paa Ærens Vey. Paulus bebreyder Jøderne den formastelige

Ord, naar han dog ikke heller
overbeviist om, at det ikke er Gu
han da? Og han vover slet intet,
taber derved intet af sin Enendo
hed, intet af sin Ære; Men e
han støder det fra sig, da stamper
da formaster han sig mod den E
Saa giorde Jøderne; thi saa
gaaende 45 v: Men der Jøder
lig som flokkede sig omkring de ta
de fulde af Avind, og imodsa
sagt af Paulus; ja! de imodsa
At modsige, det lader sig endnu
hver i Stilhed tilladt, som ha
Men at Modsigelsen her har v
Grunde, som stærk i Dumdristig
ben den bruger, altid den slette S
telse. Det brugte aldrig Sandhed
end ikke mod den foragteligste Daar
uværdige for en Mand af Værd;
ste Spidse, [redacted] e

eds Aand, at man vil pege sige frem, vore nye,
or? De leede efter Sandhed, sige de; Ney!
e efter Ære, efter Glands, efter et Navn.
ns hverdags Ting ydmyge deres Fornuft-Stolt-
Den klogeste Naturkyndig veed ligesaa lidt, som
mus, hvoraf Vinden kommer, og naar vi mod-
rimeligste han kan sige os derom, er vores Ney
godt beviist, som hans Ja; Nu! saa vil man
q mod Aandernes Rige, mod det usynlige, mod
Ord, og da det Ubegribelige deri for os er det
or dem, ville de modsige det vi troe; Men just
Gaaben, just den fortvivlede Yderlighed, hvor-
s Stolthed stiger, bør være dig, min Christen!
for deres slætte Sag, at de modsige spottende.
g engang Mærke til, at dette er den Svages
n: Den ilde opdragne Dreng, som frygter, at
ke Arm vilde tage en tung Hævn over hans Van-
d, staaer langt borte og vrænger Munden, og
ingre ad dig, og triumpherer blandt sine vanar-
emænd, som over en afgiørende Seyer. Saa
Jøderne Guds Ord fra sig med Modsigelser og
og det er denne formastelige Stolthed Paulus
er dem; Men han mangler heller ikke at bebrey-
b) den laveste Nedrighed: I agtede Eder
v værdige til det evige Liv. Et besynder-
ryk! Thi hvad agter den Stolte sig ikke værd?
igt gaae ikke hans Fordringer? naar blev han mæt
e? Æren er som Helvede, den raaber immer:
id; bær hid! Men just dette Menneskets saa vig-
illiggende berører Paulus her: I troe, at tænke
I ere stolte, men I fornedre Eder dybt, E-
ordringer gaae langt fra ikke høyt nok. Abra-
Børn ville I være; Det er for lidet; I kunde

blive Guds. Et Rige paa Jorden ville I have befæstet, udvidet; Det er ikke nok; I kunde blive indlemmede i en Stat, som har ingen Grændser, som rystes ikke af nogen Forandring; I kunne komme ind i Himmeriges Rige. I begiere Frihed fra Romernes Aag; Smaa Ting; I kunde blive løste af Syndens meere trykkende Lænker. I ville glattes og renses udvortes, for at see ud som ærbare Verdens Borgere; Tom Glands, blot Farve! I kunne blive helliggiorde indvortes, skikkede til Samfund med GUd, dannede til at blive engang Engle-liige. I foragte Eder selv, naar I ikke tragte efter den høyeste Ære, naar I agte Eder selv uværdige til det evige Liv. Modsigere, Spottere, Stolte, hvo I ere, som foragte os, der troe GUds Ord i Oprigtighed. I tænke ikke saa høyt, som vi, I fordre ikke saa meget. Vi troe, at den Hiertets Forædling, Fornuft kan frembringe, berører kun [redacted]

Ere=Minde paa Graven, et Haab, som ogsaa kun-
m skuffes af uskiønsom Efterslægt, saa agte vi os
ærdige til det evige Liv for hans Skyld, som fortiente
det; Saa haabe vi, at vor forløste og frelste Siel
al see ned paa denne Verden, som fra det høye Bierg
a den moesbegroede Tue, som er nedsænket i Mo-
dset, vi troe, at vi da skulle see GUd, være hos
lUd, nyde GUd, og i ham evig ubeskrivelig Salig-
d. Usle Menneske=Forstand, uden Guds Ord, du
der, som Muld=Varpen i Støvet, du løber paa
anen, men efter en forgiængelig Krone; Du figter,
en kun i Veyret; du mætter dig, men kun med Vind;
griber et Klenodie, men det er Skygge, det er For-
ngelighed, det er Aands Fortærelse! Men, An-
ægtige! kunne vi da ikke opvække Følelse af sand Ære
os de Modsigende, hvad skulle vi da? Ligge til Felts
ed dem? modsige Modsigelser, og giengielde Spot
ed Spot? Ney! men vende dem Ryggen, som Pau-
s og Barnabas: See! saa vende vi os til Hed-
ingene. Her see vi

3) Den Vanære, som begegner Israel. Neppe
nogen Vanære meere ydmygende, end naar vor Un-
ermand sættes over os. Israel tilkom Fortrinnet;
det var ikke smukt, sagde JEsus selv, at tage
Brødet fra Børnene og kaste det for Hunde; Men
aar Børnene forsmaae Brødet, naar de slet ikke ville
aae til deres Faders Bord; saa maae Bordet ikke være
rgiæves dækket, saa maae de indlades, som kun be-
ære at mættes af de Smuler, som falde af de-
s Herrers Bord. Det er med Religions=Lære-
s høytidelige Værdighed Paulus hæver sig over
anhedens Fiender, naar han siger: See! saa vende
os til Hedningene. Dette, See! synes mig an-

melde her et virkeligt nyt Optrin, og at Paulus me
det sámme virkelig har vendt sig fra Jøderne til de nær
værende Hedninger; men det var et evigt Farvel till
ge. Vi vende os til Hedningene, dem I foragte, v
gaae ud paa alfare Veye, at indbyde, og man skal ikk
forsmaae Indbydelsen. Fra Øster og Vester skull
komme engang Hedninge, at sidde til Bords med Abra
ham, Isach og Jakob i Himmeriges Rige, naar Ri
gets Børn skulde kastes hen udenfor i det yderste Mør
ke. Vi staae ikke forlægne for Giester; Vi ere ikk
med os selv forlægne. Vi skulle finde dem, som an
namme Ordet med Glæde. Saa vidt kan dog Modsi
gelse og Spot bringe det med Sandheds Vidner, a
disse maae vende Ryggen. Men Sandhed er endog
sin Flugt høytidelig; I det den hæver sig, kaster den e
Par Øyne ned paa den biæffende Spotter, og de blink
som Lynet; Men saa forsvinder den, skiult i en Skye

fældes for disse Dom-Stole, det er Hoved-Sagen. Løv-fælder det, saa er jeg dybt siunken i det Lave; Der oprenst, der friekiendt, der retfærdiggiort, hvor stor er da min Hæder! Hvor høyt hæver jeg mig da over mine uværdige forblindede Medbrødre! Hvor kloge de og troe sig at være, om dem heedet det: De Mænd, som vare budne, skulle ikke smage min Nadvere; men om os, som annamme Naadens Tilbud i Naadens Tid: Salige ere de, som ere kaldede til Lammets Bryllups Nadvere. Hold dig derfor, min Christen! meget for god til at antage, hvad somhelst der skrives og snakkes for dig om Fornuft-Religion; Fornuft kan det nok være, men Religion er det ikke. Man vil af en Christen giøre dig til Hedning. Paulus giorde Hedninge til Christne. Ney! fornuftig er vor Religion; men det er ikke Fornuftens Religion, det er Guds Ord, Guds aabenbarede Ord, som indbyder os, som giør os værdige til det evige Liv. Vi troe Guds Ord, og om vi tage feyl i denne Troe, saa have vi intet tabt; tvertimod Tanken om vort Kald og høye Bestemmelse underholdt i vor Siel den ædle Stolthed, som hæver os over Laster, som driver os op til Dyd. Indbild et Barn af ringe Byrd, at han er af høy Fødsel, og opdrag ham værdelig til store Handlinger, saa har han dog denne Opdragelse vundet; Men dølg høy Byrd for en anden, og opdrag ham som de nedrigste; hvor er han ikke skuffet, naar han skal tiltræde det med hans Byrd stemmende Kald? Vi holde os værdige til det evige Liv, og troe paa den, som dertil har giort os værdige. Evig velsignet være saa vist vor Troes dyrebare Lærdomme, de ere, de skulle altid være os Indbydelser til en Nadvere, og for os, som antage Indbydelsen, vor Roes og vor Ære, vore Siele-styrkende

Vederqvægelser paa vor Vandring, Himmel-falden Manna i vor Ørk, Trøstens Olie baade i Livet og i Døden. Amen.

No. 41. – Tredie efter Trinit: 1779.

Bøn for Prædiken:

Evige forbarmende GUd og Fader! Du bygger din Ære paa Velgierninger, og Miskundhed er din Thrones Styrke! Vi, dine forlorne Sønner og Døttre, vende om til vor Faders Huus. Om Naade bede vi, men ey om Retten; thi hvo kan svare dig eet til Tusinde? Forlad os, milde Fader! alle vore Synder! Antag os i din Søn, den Elskelige, og forskyd os ikke fra dit Ansigt evindelig! O! du, som annammer Syndere og æder med dennem, her knæle vi for din Naades Throne; Lad der endnu være Tilflugt for os under dine

ge: See! der have I en Velsignelse af
s Fienders Rov, 1 Sam. 30, 26. Den-
ske Omstændighed lærer os, at HErrens Fi-
der de ville berøve GUd sin Ære, eller hans
Jode, blotte sig kun selv, og at de dødelige
omslider vendes mod deres egen Barm. En
Gang lykkes det dem, som Amalechiterne her,
ad i Ziklag, de brændte Staden med Ild, de
dtil Qvinder og Børn. Men lad os see de-
uph, med hvad Glæde de nyde disse fremmede
om det bliver dem til Velsignelse, eller ikke.
Seyervinderen glad? Er der ikke Giestebuds-
kabs Dage hos ham? Jo! der staaer i det 16de
Og see! de vare adspredde over den gand-
; De aade og drak, og holdte Høytid
: det store Rov, som de havde taget af
rnes Land, og af Judæ Land. Men dette
) endtes ikke som det begyndtes; David staaer
Øyeblik over dem med Fire Hundrede Bevæb-
; David og hans Mænd fiktede under guddom-
Skiærmelse. Nu faldt Vellyst i Afmagt, og
ende Frækhed bævede, de glade Giester bleve
f Dødens Frygt, de fleeste døde, Resten flye-
hvad dem tilhørte, alt hvad de havde røvet,
Valpladsen; Og da David kom til Ziklag,
ndte han til de Ældste i Juda, til sine
, af Rovet, og lod sige: See! der have
lsignelse af HErrens Fienders Rov! I
: det er, man har røvet af Fienden, sættes
synderlig Priis derpaa; Det kommer vel til
Menneskets Havngierrighed og hans Lyst til
hvorom han erindres hver Gang han seer paa
te; Men det burde være os kostbart i en an-

den Henseende: Vi burde see det som et Erindrings-Tegn om hvad vi skylde GUd, som beskiærmede og gav Seyeren; saa skulle HErrens Fienders Rov være os til Velsignelse. Det er ellers mærkeligt, at David sender til de Ældste i Juda og til sine Venner, og den Fornøyelse maatte dog ingen ville berøre ham; Han havde selv været Anfører, saa maatte han og være raadig over Byttet. Det er farligt, at være HErrens og hans Folkes Fiender; thi Hævnen venter dem seent eller tidlig. Det er godt at være blandt Davids Venner, de faae af Byttet, skiønt de ikke vare med i Striden; Ja! endog de Mænd, som bleve trætte, og ikke kunde gaa over Besors Bæk, fik, efter en nye Krigs-Lov, Deel i Byttet. Hvad David giør i det Mindre, i Henseende til Israel, det giør JEsus, min Frelser, med sin Kirke. Paa Strids-Banen ere vi, undertiden synes det, som Fienden har vundet, han giør

ville med denne Sandhed A) Berøve JEsum
ere, B) Og berøve Syndere JEsum. A) De
erøve JEsum Syndere; Ikke fordie Pharisæer-
ttede om dem, men fordie de mærkede, hvormeg-
t behagede JEsum, at der kom en Mængde til
Dette Anhang og Tilløb kunde de ikke taale; De
e at giøre ham stinkende, om det var mueligt, og
Mængden. Udvortes Hellighed var Pharisæernes
. Hiertets Forbedring var Texten til JEsu Præ-
Almisser paa Hiørner lange Bønner, smaae
Jagttagelser var det, hvorved Pharisæerne hid-
de underholdt Folkets Opmærksomhed. Nu var
æsten færdig at glemme Pharisæerne, og see paa
m; Alles Øyne vogtede paa ham, hans Munds
var Livet, og hans Bedrifter Naade og Barm-
hed. Nu gik de og luurede, disse Skinhellige,
unde faae Sag imod JEsum. Her aabner sig
kelig Leylighed; Det træffer sig saa, at Mæng-
dem, som denne Gang havde holdt sig til ham,
stod af Toldere og Syndere. Nu er det Tid at
ke ham. Denne, denne Gode, denne Hellige,
som J saa meget roese, saa gierne høre, see nu
Mand han er, kiend ham af hans Selskab, om
kan kiende ham af ham selv. See her med hvil-
k han omgaaes, Toldere og Syndere; Flye fra
hvo som vil redde sin Ære! Man vil snart her-
nsee een for en grov Synder, allene fordie
older sig til JEsum. Skyer det, som har
t Skin! JEsus annammer Syndere, den-
mme JEsus, som prædiker mod Synd. Dette
n stor Uefterretlighed. Der seer J den Mand,
l tilsidesætte Mose Lov, tage Dæmmingen op, at
og Ryggesløshed kan oversvømme alle Ting, den
Mand,

Mand, som elsker Skummet af Menneske-Slægten, som ikke holder Selskab med skikkelige Folk, saasomme, som Pharisæerne og de ypperste Præster. Stor Ære, at være forgabet i ham! See, dette var Meeningen af deres Ord. Og dersom deres Tale havde faaet Fremgang, da havde de sandelig berøvet JEsum et kostbart Klenodie. Bodfærdige Hierters Kierlighed, træstede Hierters Glæde, var just hvad JEsus søgte. Havde disse Toldere og Syndere taget Flugten i det samme, saa havde JEsus giort et smerteligt Tab, han som var Mand for at gaae hen i Ørken efter et eeneste fortabt Faar, han ville vel nødig see, at en gandske samlet Hiord skulle adspredes. Det, som satte David i Fyr og Flamme, da han kom til Ziklag, var fornemmelig, at Fienden blandt Rovet havde bortført hans Hustruer. Men om Pharisæerne havde kundet besnakke disse Toldere og Syndere til at forlade ham, saa havde de for-

merſke Øvrighed at ſee op; Her er maaſkee
, ſom ſkal rive ſit Folk ud af Trældom; Man
oragte ſmaae Bevægelſer. Og ſandelig, hvor
d Magt herſker over erobrede Lande, der re-
d med Frygt, der er man opmærkſom, mis-
Et Selſkab ſamlet, ſtrax troer man der er
end ſige her, hvor alle Toldere og Syndere
ær til JEſum. Og juſt ſaadanne Folk, ſom
dte, foragtede. Den ſom er bragt til det
over gierne det yderſte; Enten Død eller Sey-
s Valg-Sprog. En riig, æret og lykkelig
ſielden den, der ſkal begynde et farligt Skridt;
nnammer Syndere, det var en farlig Sag.
ikke Saul at befrygte af David, naar Da-
fører for ſaadan Krigs-Hær, ſom denne:
and, ſom var i Trang, og hver Mand,
de nogen Aagerkarl, ſom trængte ham,
Mand, ſom var beſkeligen bedrøvet i
holdt ſig til ham, og han var deres An-
Sam. 22. Det er ikke nyt i Religions-
at Sandhedens Fiender, naar Argumenter
ge Tilflugt til Stats-Aarſager. Philiſterne
rt i Lærdom; Nu var der ingen anden Raad,
e JEſum mistænkelig, at opgive ham ſom den,
Stemplinger, og ifald de havde faaet Frem-
ld han nu, han ſtod og talede Rigets Evan-
Toldere og Syndere, var revet bort fra deres
or meget var dem da ikke berøvet? Tag JE-
fra et bodfærdigt Hierte, ſaa nytter det ikke,
d ham igien den gandſke Verden. Toldere og
havde ingen anden at gaae hen til, end til
gen ſtørre Lykſalighed, end at annammes af
et alt for koſtbart Bytte at miſte; Om JE-

ſus

sus berøves dem, hvad blive de da? Fortabte Fanger, som trædes under Fødder, vildfarende Faar, som vanke uden Hyrde. Gruesomme Fiender! I maatte heller røve Livet, I maatte heller afskiære Baandet mellem Legem og Siel, end mellem Sielen og JEsum. Men, GUd skee Lov! det lykkes ikke. See her, mine Venner! en Velsignelse af HErrens Fienders Rov.

2) JEsus annammer Syndere, og æder med dennem. Lad os see, A) hvad JEsus vinder, B) hvad Toldere og Syndere vinde. Pharisæerne udrette ikke allene ikke hvad de vil, men det som er tvert imod; De maatte have ønsket, at de aldrig havde sagt disse Ord. A) JEsus vandt ved dem; Hans Ære vorte i hans Fienders Mund; De kunde aldrig sige noget større om ham. Syndere, saadanne, som her tales om, var dem, som Verden vragede, som vare nedbøyede under deres Synds Byrder; Hvorfor nærme disse sig til JEsum? Er det Spørsmaal? Hvorfor nærmer den

e Retfærdighed; Men JEsus er den eeneste,
nnamme dig. Dog, ærefulde Sandhed for dig,
ser! Det er HErrens Fiender, som have talet.
iise tilbade dig ved Krybben: da de Helbredede
e dig: da Folket huggede Greene af Træerne,
u vel stor; Men større nu, naar dine Fiender
n Ære-Krands. Ja vist annammer JEsus
e; hvem skulle han ellers annamme? Pharisæ-
askee, Dyenskalke, Folk, som tyktes, de havde
behov? JEsus annammer Syndere; Ja!
ulle ellers giøre det? Pharisæerne maaskee?
odt har de at byde dem? Forøge Byrderne,
eyen trang, lukke Dørren til, rive Saaret op,
eres Mesterstykke; Men læge, trøste, veylee-
er JEsu Ære. Arme Spotter, som vil for-
JEsu Ære! du forøger den, mod din Villie:
formindske Synderes Tillid til ham, og just
du den: Du vil røve, men dit Rov bliver en
else, JEsus uddeeler til sine Venner; B) thi
nde Toldere og Syndere? Den kraftigste Text,
ligste Indbydelse til Naade, den sikreste Frie-
gives dem i disse Ord: JEsus annammer
re, og æder med dem. JEsus annammer
e, som en Anfører, som den, der vil gaae frem
, som den, der ikke vil sætte sine trætte Strids-
lside. David gav dem ogsaa af Byttet, som
ætte, og kunde ikke gaae over Besors Bæk. Vi
e ventede aldrig, JEsus ville tage os i sin Tie-
Vor Kraft til at stride, var borte, vore Vaaben
vi flyede for Fienden; Men nu fik vi nyt Liv:
s annammer Syndere. Vi vare de meest
ende, alting fattedes; men JEsus annam-
yndere og æder med dem; Han annammer

os,

os, som Giester ved sit Bord; Og var der end intet i den gandske Verden, som kunde lædske vor Tørst, stille vor Hunger, styrke vor Svaghed; Nu aabnes Kilderne; Nu regner Manna fra Himmelen; Nu styrkes de bævende Hænder og skielvende Knæe; thi JEsus annammer Syndere, og æder med dennem: Ja! han giver dem sit Legem og Blod at æde og drikke, til Syndernes Forladelse. JEsus annammer Syndere, som en Eyermand sin forlorne og igien opfundne Eyendom, som en Hyrde sit Faar, som Qvinden sin Penge. Jeg var paa vilfarende Vey, tænker Synderen, derom er ingen Tvivl, i Ørken var jeg, som den, der kom ingen Mand til, som den, der var tilfals for den første som mødte, enten det var en Ulv eller en Hyrde, som en fortabt Penge var jeg, forloren for min rette Eyermand, nedtraad i Støvet. Begraven i Mørket, kunde ingen skiælne, hvis Bil-

en skal du synke selv, medens du tager mig under
rmene, skal dit Hierte intet føle af den Trøst din
Tunb frembringer, ulyksalige Blinde! der alt for læt
lger de smukkeste Mahlerier! Farer ikke vild, GUd
der sig ikke spotte! HErrens Fiender ere HErrens
ralle; De vil røve, men de frembære Velsignelse for
Errens Folk. O! deeler dette Bytte, elskelige Til-
rere! Og I Sørgende! I, som ere blevne trætte ved
esors Bak, tager I ogsaa Eders Deel! Her er in-
n Undtagelse, JEsus annammer Syndere, og
der med dem. Her er Vaaben, her er Lægedom,
r er Kraft, her er min Trøst i Nød, i Døden min
Seyer, min Salighed i Himmelen; thi JEsus an-
ammer Syndere. Amen.

No. 42. — Fierde efter Trinit: 1796.

Bøn for Prædiken:

Alle Naaders GUd og alle Barmhiertigheders kiere
ader! med all vor Nød og Trang, med alle vore Syn-
r og Overtrædelser fremkomme vi for din Naades
hrone; Forlad os, milde Fader! forlad os for din
øns Skyld! HErre! gak ikke til Doms med dine
ienere! Lad Naade gaae for Retten, og lad hans Blod
ielde, som betalte for os alle! Du er Løseren, mæg-
ge Frelser JEsu Christe, Mægleren mellem den for-
rnede Retfærdighed og den syndige Verden! Vær
u vor Talsmand hos Faderen, og naar du prædiker
r os din Kierligheds Lov, da giv Styrkes Røst med
in Røst! Lær os at kiende, at vi have syndet mod GUd,
a ville vi lættelig lære at tilgive, hvad somhelst andre
ave syndet imod os og for ilde giort give Velgierni-

ger igien! Værdigste Hellig Aand! giør os [illegible]ige for at vedligeholde Aandens Eenighed i Fre[illegible]aand! Giv os den dyrebare Gave, at vi udaf Hiert[illegible] hverandre elske med eet Sind udi Christo! Sæt os i Stand til, ved din Naades Kraft at forlade, paa det vi [illegible] faae Forladelse! Amen.

Da see vel til, at du uddrager Skiæven, som er i din Broders Øye! Denne menneskekierlige Skaansel i at rette Næstens Feyl, anpriser JEsus i Slutningen af vor Text; Men man skulde ved første Oyekast troe, at det var en Erindring, overflødig i vore Dage, da Sæde-Læren er i fuld Aande med at nedrive alle Fængsler, at løse alle Misdæderes Baand, at røre Mennesket til Medlidenhed mod Laster, som hidtil vare Menneske-Slægtens Afskye, mod Lastværdige, hvilke [redacted]

de. Den krøb før i Mørket i Byernes smaae Gader fra Huus til Huus, men nu træder den høyrøstet frem paa offentlig Torv, nu trykkes den i Bøger og læses af Millioner, nu træder enhver frem, som har sunde Fingre, ligemeget om Fornuften er sund eller ikke, og sætter offentlig i Rette mod dem, som ere meget klogere. Nu giør man Skiæv i Øyet til Bielke, og vil med Vold uddrage den, om man ogsaa skulle uddrage baade Bielke og Øye. Nu farer den diærve Ungdom graaehærdet Olding lige i Øynene, enten med forhaanende Drenge-Latter, eller med giftige Skiælds-Ord, og alt heeder nyttige Reformer, gavnlig Oplysning, patriotisk Friheds-Aand. Nu, om nogensinde, var det Tid til at tale om den

Tilbørlige broderlige Skaansel i at rette Brødres Feyl.

1) Hvad Kald den skal have, som vil rette en andens Feyl.
2) Hvilke Feyl hos ham han især skal rette med Skaansel.
3) Hvilken Skaansel han da skal bruge.

1) Til at rette Næstens Feyl, bør vi have et dobbelt Kald, et fra hans Side og et fra vor egen. a) Fra hans Side: Han maae være vor Broder, vor Ligemand. Til Øvrighed, Lærere, Forældre, kan Talen ikke være; Det er deres Pligt, deres Embede, og det tyngste af deres Embede og Pligt, at rette Feyl, ja endog stundom at straffe dem, som ere deres Undersaattere, Disciple, Børn, at disse ogsaa bør bruge mueligste Skaansel, tilsiger den blotte Menneskelighed, om de ikke ville hades, som Tyranner, frygtes, som Bødler, og tabe Gienkierlighed hos dem, de meest elske. Men deres Kald er nu engang afgiort, og om jeg er nøye re-

nende med mit eget Barn, om jeg seer Bielke, hvor andre kun see en Skiæv, saa er det Barnet tienligere, end om jeg, forblindet i mine Egne, kun saae en Skiæv der, hvor alle andre saae en Bielke. Endnu mindre kan Talen her være om min Overmand; Det vender op og ned paa all god Orden, naar Børn ville rette Forældre, Disciple underviise Læreren, og Undersaat skrive Love for sin Øvrighed. Paulus tilraader Timotheum, der dog ogsaa selv var en Lærer, at giøre Forskiel paa Alder; Skiæld ikke paa en Gammel, forman ham som en Fader, de Unge som Brødre! 1 Tim. 5. Ney! for at have Kald til at rette Feyl, maae min Næste være min Ligemand, men han maae være meere: Min Broder; Omendskiønt nu herved ikke forstaaes min kiødelige Broder, saa forstaaes her dog altid en mig vedkommende, med mig i Samfund staaende Ligemand. Vigtige Anmærkning! Hvad

aldrig saae, aldrig talte med; Han søger ikke at rense sin egen dumpige Luft-Kreds, men lader sin Aand flagre hen over langt fraværende Athmosværer, og derskriger han om Pest og andre smitsomme Syger. Ney! det maae være min Broder, den jeg vil rette, det maae være en Ligemand, bundet til mig med et eller andet Samfunds Baand, en Person, med hvilken jeg skal leve, omgaaes, have Fælledsskab. Men et Kald endnu behøve vi b) fra vor Side. Det udtrykkes i Texten med dette lille men her vigtige Ord Da: Da see vel til, da naar du nemlig først har uddraget Bielken, som er i dit eget Øye; Det er: Rettet den endnu grovere Feyl, hvormed du var selv belæsset. Store GUD! hvad Egen-Kierlighed dog er et tæt Skiul, en tyk Taage for de menneskelige Øyne! Intet kan splitte, adsprede den, uden Guds Ord, intet give os opladte Øyne, uden en ved Guds Naade vaagnende Samvittighed; Da saae jeg Mennesket tilfreds med all Verden, undtagen med sig selv; Da opdager han Feyl hos sig selv ved hvert Skrit han gaaer, hvert Ord han taler, hver Tanke han tænker; Han seer det samme Syn i sin egen Barm, som GUd saae paa Jorden i Noah Dage: Og HErren saae, at Menneskets Ondskab var stor paa Jorden, og alt hans Hiertes Tankers Paafund var ikkun ondt hver Dag, 1 Mose B. 6, 5. O! hvad vi da blive blide Dommere, hvor vi da lade vor Broder gaae med Fred, hvor vi da ere færdige at undskylde alle andre, undtagen os selv; Men saalænge Skiulet er der, og den tykke Skall over vore Øyne, saa see vi ikke Bielken i vort eget Øye, men Skiæven i en andens; ikke vore egne grove Feyl, men ethver Svaghed, ethvert ubetydeligt Feyltrin hos vor snublende Broder; Da reformere vi Stater og Riger, uden

uden at kunde styre skikkelig vore egne Huuse; De snakke, da skrive vi om Menneske-Kierlighed, for at udøse vort eget Menneske-Had. O! at vi dog ville blive bekiendte med vore egne Hierter, forend vi ville begynde at læse høyt i andres Hierters beseglede Bog! O! at vi ville komme JEsu Ord ihu: Hvo som er reen, kaste den første Steen, Joh. 8. Men paa denne Maade skulde vi da aldrig eller aldrig nogen have Kald til at rette sin Broder; thi naar bleve vi fuldkomne? Hvo er Engle-reen? Eller hvo er dog blind nok, for at troe, at han er det? Ney! her er dog i Ordene et virkeligt Kald, et Bud: Da skal du, staaer her; ikke, da kan du; da maae det være dig tilladt; Ney! det er din Pligt, naar du ved Guds Naade veed dig frie fra grovere Feyl, end dem, du vil rette hos din Broder, naar du har draget Bielken ud af dit eget Øye. Der staaer ikke: Naar du har draget Skiæven ud af

Engle-reen, du har nu vel og dine Feyl, din Skiæv i Øyet; hvad bekymrer du dig da om mine? hvi skiøtter du dig ikke selv? Ney! dette var at støde fra os en Velgierning, det var at afvende med Vold den helbredende Haand, det var at ikke ville frelses. Saadan var Anledningen til dette rørende Spørsmaal: **Kaster fra Eder alle Eders Overtrædelser, hvormed I have overtraad, og giører Eder et nyt Hierte og en nye Aand; thi hvorfor ville I døe, I af Israels Huus?** Ezech. 18, 31. Men naar du har Kald til at rette din Broders Feyl, saa er det dog ikke

2) Enhver Feyl, som bør rettes med Skaansel, og dette var det andet vi skulle undersøge. Disse Feyl ville vi ordne i Tænkemaadens og i Handlingers, og altsaa

a) Tænkemaadens Feyl. Vrange Meeninger, Vildfarelser; men skulle disse fortiene en skaanende Behandling, saa maae det dog være Skiæv, og ikke Bielke, Vildfarelse og ikke Bespottelse. Du bær dig anderledes ad med din Broder, naar han falder i Vandet, end naar du seer et Haar i hans Øye. I første Tilfælde griber du ham med vældig Arm, enten du træffer hans Haar eller hans Hals. I sidste Tilfælde siger du kun: Staat stille Broder! Men hører man ikke i vore Dage netop det Modsatte? Mod uskyldige Meeninger, mod en og anden Fordom, der skader saare lidet, hører man en Bulder og en Støyen og en Skiælden, som om det var den evige Saligheds Sag, eller som om den, der tog feyl i disse smaae Ting, ikke skulle eye menneskelig Forstand, som om den, der vedste det bedre, var Verdens Lys, og derimod, naar nogen nægter Guds Ord, eller Grund-Sandhederne i dette Ord, kaldes han en beskeden Tvivler, en dybsindig Sandheds Grandsker, eller om man ikke er enig med ham, saa skal han dog

begegnes med saa megen Skaansel, saa skal der blæses paa hans Pest-Bylde, som en Moder kunde giøre med Barnet, som faldt mod Steenen. Ney! Paulus, den samme som anprisede Sagtmodigheds Aand mod dem, som overiiles, siger: Dersom nogen ikke elsker JEsum Christum, han være en forbandet Ting, 1 Cor. 16; Den samme JEsus, som annammede Syndere og aad med dem, som lignede sig ved Hyrden, der gik hen i Ørken efter det fortabte Faar, blev vred i Jerusalems Tempel, og uddrev med Svøber dem, som solgte og kiøbte. Den Vildfarelse altsaa, som vi skylde Skaansel, maae være en Skiæv, der i Tidens Længde kan skade Synet; men ikke en Bielke, ikke en Splint, som snart virker Døden, om den ikke uddrives. Dernæst maae vi mærke, om det er en Skiæv i Øyet, paa et saa emfindeligt Sted, som med saa megen Vaersomhed maae behandles. Jeg forklarer Billedet til Virkelighed, naar jeg siger: Vi maae give Agt paa, om det er Vildfarelse, som Mennesket har Grund til at elske og ære, E: gr: National-Fordomme; Arvegods fra Oldtidens Fædre, Skikke for Exempel, [redacted]

Øyet tillige. Men det verste er endnu i Religions, i Christendommens Sag. Vist kan der indløbe smaae Vildfarelser, vist kan en og anden ubetydelig Skrift-Fortolknink være urigtig; men den er bleven gammel, Lærere have lært den saa, Tilhørere hørt den saa; hvor megen Skaansel skylder man da ikke saadanne Meeninger, omendskiønt man klarligen indseer det Modsatte? Det er at røre ved en Øye-Steen, og det var bedre at lade Skiæven sidde, end at beskadige Øyet, og dog undsee sig ikke unge Mænd i vore Dage, ja ikke Mænd, men Drenge, at slaae sig til Riddere paa Alderdommens værdige Fædre, hvis Skoe-Tvinge de ikke vare værdige at opløse, naar de have fundet et eller andet mindre bestemt Udtryk i Oversættelser eller Læresætninger, men som dog i sig selv er uden vigtig Følge, og mangen Gang ere disse fremfusende Øyen-Læger saa ubehændige i deres Kunst, at om de uddrage Skiæven, efterlader deres Haand noget, som, meere end Skiæven, skader Øyet. Jeg taler nu ikke om Spottere, om dem, som nægte alt, men om dem, der i alle Hoved-Sager troe det samme som vi, men brutalisere med deres Opklaring, og rive dog ned meere end de bygge op. Men frygt kun ikke, elskelige Meenighed! vil ikke heller! Værer kun forsikrede paa, at det er det Sande og Rette, hvad I og Eders Fædre have troet, hvad vi og vore Formænd have lært. Tilstaae vi endskiønt, at man kan vise os en eller anden Skiæv i dette Øye, saa paastaae vi dog, at den laae kun paa det Hvide, at siden Lutheri Dage har det Sorte af Øyet været frit, Synet ubehindret, Grund-Sandhederne retteliq forstaaet og forklarede; Og vi tør altid sige om vore Dages Oplysnings-Mænd med Paulo: De, som syntes at være noget, lagde intet til vor Lærdom,

dom, Gal. 2. Men ogsaa ere der, foruden Feyl i Tænkemaaden, som fortiene at rettes med Skaansel, b) Feyl i Handlinger, i Gierninger, som fortiene det samme. Feyl maae det nu kun være, som sagt er, ikke Laster, ikke Misgierninger; at handle disse læmpeligen, det er at ernære dem, at tale vel om dem blot, er at sige om det Onde godt. Men nu til disse Feyl: Da maae vi give Agt paa, om det er Feyl, som bevirkes af Blodet, af Alderen, af Menneskets medfødde Temperament. Jeg vil nævne Ungdommens Letsindighed, førend jeg endnu kan kalde den Vellyst. Visselig kan denne Letsindighed snart udarte paa alle alvorlige Tings Bekostning, og omsider paa Dydens; Men det er ikke Viisdom, at udskrige den for Last, din unge Broder troer dig ikke, han staaer da ikke stille, medens du drager Skiæven ud. Glæde er Ungdommens Øye-Steen; Giør du all hans Adspredelse til Misgierning, saa flyer

ed hans Øye-Steen. At skrive Love for hans
[illegible]hed, det er Indgreb i hans Eyendoms Ret,
er du da saa nøye hans heele Forfatning? Kan
ne hans Gield og Tilgodehavende, hans Ind-
ldgift? Og lad være du kan, lad være du klar-
din Broder glidende, saa skylder du den Feyl
l, som du endnu ikke kan kalde Last. Det for-
, naar den leede Gierrighed er der allerede, saa
st at foragte og skye det Rov-Dyr, som endnu
alle opsluge din egen ringe Beholdning; Det
virvel i Havet, som drager dig og din svage
d i sin Afgrund, og der har broderlig Rettelse
; thi GUd selv kan ikke raade med disse Steen-
Johannes siger: Den, som haver denne
s Gods, og seer sin Broder have behov,
er sit Hierte til for ham, hvorledes bliver
Kierlighed i ham? Men der ere og modsatte
m ligeledes bestaae i Graden: Ilde beregnet
dning for Exempel, ofte de beste Hierters Feyl;
gsaa denne udartet til Ødselhed og Pragt, til
le og Drukkenskab, til at leve hver Dag her-
i Glæde, og alt paa den skuffede Creditors
ng, saa er det hvad Skriften kalder Skiørlev-
da fortiener det ingen Skaansel; Men saa
t endnu kun er en Smule Uforsynlighed, en
Godædighed, som Hiertet og ikke Formuen har
, saa er det vel en Feyl, og som kan føde me-
g og Kummer af sig, ja vel og stundom skiæn-
er; Men endnu maatte vi dog ikke udskrige
n Misgierning, ikke med en formynderlig
ae ind i vor fromme Broders Bøe, ikke med
s-Forvarers Strenghed lukke en Jern-Port for
ne Hierte; Og hvor vi burde man ikke meget

det-

deslige i Verden? Hvilke Øyen-Brynne der kan sættes
op over en saadan Skiæv i Broderens Øye! Hvilke u
kierlige Domme af disse indknebne og iiskolde Hierter
om det endnu ikke gik af deres, om Vedkommende end
nu kunde svare hver Mand Ret og Lige! Den Ubarm
hiertige gaaer med sine haarde Forelæsninger lige ned
Arbeydsmandens Hytte, og beviiser, hvorledes han
smaae Vederqvægelser der er for meget. Der lever
til enhver Tid og paa ethvert Sted en myndig Slægt
som af Menneske-Kierlighed vilde, at de fleeste Men
nesker kun skulle leve af Vand og Brød, for ikke a
blive trængende. Endelig ere der og Feyl, som ere Føl
ger af Stand, eller hvortil Stand og Embede saa læt
telig forleeder; ogsaa disse fortiene Skaansel, naar end
og Ligemand vil rette sin Broder; thi Undermand har
som sagt er, intet Kald, ingen Ret dertil. Bland
disse Feyl vil jeg for Exempel regne for megen Myndig

Orden, er deres Øye-Steen, og man maae
dette Øye ud; thi da kan der nok siges om den
, som pleyer Retten, som det heeder om
Dersom Saltet mister sin Kraft, hvor-
der da saltes? Kort sagt: Vi feyle alle i
ykker. Hvert Menneske har sin Svaghed,
e sin Skiæv. Det er en broderlig Velgier-
udbrage den; men
Den Skaansel, hvormed dette bør skee, er
s störste Deel. Du maae vel see til; Efter
Sproget: See dig omkring; Eller endnu
Deele Synet, saa du seer paa meer end
paa eengang. Du maae see a) paa ham
Tilstand, b) paa dig selv og dit Forhold, c)
den og dens Opmærksomhed. Du maae see
m og hans Tilstand; Først og fornemmelig,
: din Broder, om han anseer dig for at være
i han har Tillid til dit Venskab, dit broder-
elav, ellers staaer han ikke stille, ellers aab-
ke Øyet for dig, og du kan ingen Skiæv trække
m Øyen-Laaget; Han maae have god Mee-
din Hensigt, han maae være forberedet til at
din Overbeviisning, du maae have sat din
Agtelse hos ham, ellers anseer han dig for en
, eller for en uduelig Qvaksalver, og du faaer
t røre, hverken ved Skiæv eller Øye, du
je den for ham beleylige Tid, baade naar han
frie fra Forretninger, saa du ikke kalder ham
hans Kalds Sydsler, saavel som og den Tid,
er i godt Lune, naar hans Sind synes stemt
belige Underhandlinger. Lærere maae tale i
Utide, enten det er Vedkommende beleyligt
ler ikke, behageligt eller ikke. Det er nu des

ses

res Kald; men den broderlige Advarsel forbittre
naar ikke Tiden saaledes passes. Dernæst maae d
Agt paa b) dig selv og dit Forhold; Første og frem
din broderlige Hensigt, at den styrer din Haan
du ikke giør det for at vise dig klogere, bedre en
men for at redde ham, hielpe ham, og dog m
i dette Stykke vide vist med dig selv, at du seer d
ikke seer, at du kan det han ikke kan, du maae sel
lighed til Handlingen; thi det turde være en S
dit Øye, at du ikke kiendte din Ubeqvemhed, d
de altsaa, mod din beste Villie, meere skade en
ne; Der gives visselig gode og oprigtige Menn
men som mangle saa gandske all Overbeviisnings
all Behændighed til at rette andre, at de for
hvor de ville forbedre. Blot et truende Ansi
buldrende og skiældende Stemme giør mindre
Den Form, hvori Sandhed fremsættes, giør de

e, endog hvor de en sielden Gang have Ret;
es Stemme er broderlig, overeenstemmende med
elli stille Aand; om de tiltale os som Brødre, eller
res vankundige Lærlinge, som Kiættere, som Van-
e, og om disse Vaaben er Sandheds Rustning.
ed hvad Attributer David tillægger den første af
andheds Lærere: Faer frem for Sandheds
med Sagtmodighed og Retfærdighed!
ndelig maae vi see til os selv, at ikke den Skiæv,
je af en andens Øye, farer ind i vort eget.
este menneskelige Feyl og Skrøbeligheder have
ildrende for Kiød og Blod, og altsaa ere de smit-
. Det kan træffe, det har vel truffet, at den,
lle rette en andens Feyl, netop derved forfalder
Feyl, han ville rette; Derfor lægger Paulus til:
er saadan en til Rette med Sagtmodigheds
, I, som ere aandelige, saa du seer til dig
at du og ikke forføres! Men endelig bør vi og
paa Verden og dens Opmærksomhed, den bør
undgaae, det bør være mellem os og vor Bro-
lers føre vi hans Feyl i Triumph, ellers hæve vi
hans Bekostning, han vanæres, forternes, og
res ikke. Anbefaler Christus denne Omgangs-
, endog i de Tilfælde, hvor din Broders Feyl
me dig, skade dig, hvor du kunde fristes strax
e Hævn igiennem den offentlige Rettens Vey;
meget meere er det din Pligt, naar du vil rette
som allene skade ham selv eller andre, men ere
dkommende, uden for saavidt du af Kierlighed
ns Vel. JEsu Ord vide vi: Om din Broder
t mod dig, gak hen og straf ham imellem
g ham allene, men hører han din ikke, da
dnu een eller to med dig, at all Sagen kan
blive

blive fast i to eller tre Vidners Mund
hører han dem ikke, da siig det for Me
den, Math. 18; Saa er da den strængeste
lighed, den ubrødeligste Taushed din Pligt,
vil rette Broder-Feyl, du bør see vel til end
ikke Verden belurer dig, og søge at undgaae a
ner. Hvo føler ikke den mærkelige Forskiæl a
rettesættelse i stort Selskab, og en under fire
Den første er en giennemborende Dolk, den sid
velgiørende Lægedom, og enda kan man anpris
kommendes offentlige Angreb paa enkelt benævnt
enda kan saadant Niddings-Værk mod Næsten
finde Medhold, enda vil man giøre Bagvaskels
haanelse, aabenbare Paskiller til justeret M
Vægt, hvorefter Mænds Værd og Fortieneste
dømmes! Saa vilde Christus ikke det skuld
saa lød aldrig Kierligheds Lov; Saa forbedrer i

Og broderlig hinanden vil
All velmeent Venskab sige til,
Med saadant Hierte og Attraae,
Som Gud stod hos og saae derpaa.

o. 43. — Femte efter Trinit: 1793.

Bøn for Prædiken:

vige og allene saliggiørende Gud! Du, som kaldte med et helligt Kald, ikke efter vore Fortienester, n efter dit evige Forsæt og Naade; Lad din Naade de kraftig over os, at vi kunde følge Kaldet! Lær os tiene, ja endog paa denne vor Dag, det som tiener vor Fred! O! du, som raader i Dybet og hersker a Jorden, du, som fremkalder Velsignelser fra Af-undens Huuler, og nedstyrter i en bundløs Afgrund Navns og din Naades Foragtere! Lad dine Naade-ver og dine Straffe-Domme begge vække os af Sik-heds Søvn! Giv os Medgang eller Modgang, angel eller Overflødighed, alt efter din evige Viis-m; Men lad begge Deele blive os et Guds Kald til alighed! Ja, Fader! du har lovet, og vor Troe ler i dette Løfte: At alle Ting skulle tiene dem til de, som elske dig. Amen.

ed Søen Asphaltites eller Salt-Havet, paa en gtbar Slætte, laae, foruden andre mindre Stæder, aa Sodoma og Gomorra, hvis Sted ikke meere fin-s paa Jord-Kloden, men hvis Navne bevares til ig Erindring om den fortørnede Retfærdigheds stræn-Domme. Et jordisk Paradiis var denne heele Egn,

som en Guds Have, ligesom Ægypten, 1 Mose B. 13, 10; At jeg skal bruge Moses's eget Udtryk: Loth, Abrahams Broder, valgte sig denne Egn til Boelig, og fandt Naturen skiøn, men Lasterne vorende, men Synder mod Naturen. Hidtil ubekiendte og altsaa navnløse Synder, fik Navn af Sodoma, og bære dette Skiændsels Mærke indtil denne Dag. Den Retskafne boer ikke vel midt imellem Jordens Paradiser, naar himmelraabende Laster besmitte hans gandske Naboelav, og omskabe Stedet til et Helvede paa Jorden. Han martrer sin retfærdige Siel iblandt det uretfærdige Folk, 2 Petri 2; Men de fylde snart deres Ondskabs Maal; Dommen er falden og Straffen er rede; Da, o! da er det godt at staae i Naade hos GUd. Loth skal frelses med alle Sine, saa mange af dem i det ringeste, som ville frelses. Guds eenbaarne Søn og een af Englene med ham,

:ke, flge vore almindelige Oversættelser: Ordly-
efter Grund-Sproget: Hun blev til en Grav
alt; Og nyere Fortolkere: Hende er en Salt-
ge oprettet til Mindes-Mærke, v. 26. For-
en i Meeninger her, er ikke vigtig; Det er os li-
digt, enten Loths Hustrue ved en Forandring, lig-
: den med Petrefacta, blev i Legems Størrelse til en
-Støtte, eller hun begav sig Ødelæggelsen for
og blev henrevet af den, og at Moabitterne der
: oprettet, som et Varsels-Tegn, et Mindes-Mær-
Salt paa det Sted, hvor hun blev den gudfrom-
e Advarsel ulydig, og lod sig drage af de Baand,
ngflede til Sodoma. Kun dette maatte mærkes til
sning for den Ukyndige: At omkring det døde Hav
virkelig et Slags mineralsk Salt, der ikke smel-
Vand, men hærdes i den frie Luft. Denne ned-
ge Skrift-Fortolkning afbrød imidlertid min For-
ig. Loth med Sine vare allerede i tilbørlig Af-
fra Sodoma, allerede paa Veyen til det lille Zo-
jan havde udbedet sig til Varetægt; Allerede hav-
res Frelses GUD givet dem forommeldte Advarsel
vende Hue og Sind fra det afskyelige Lasternes
e, da Himmelens Kræfter røres, da der af den
re Torden-Skye ligesom regner Lynild-Straaler
Sodoma og Gomora, da Jord-Rystelse adskiller
stere Deele, og Ild og Vand blandes, og haabe-
Dødelige, den eene Stalbrodet i den andens Ar-
og Mødrene med diende Glutter fortæres, eller
s eller synke, og den heele Egn er inden faae Ti-
forvandlet til et Hav, og Havet heeder indtil den
me det døde. Men du, som var næsten reddet;
lige Ægtefælle af den gudfrygtige Mand; du, som
den mægtige Frelse paa Nødens den frygtelige Dag!

kan du endnu sende et længselfuldt Suk tilbage til det Sted, som forlængst burde været dig en stinkende Huule? Ach ja! hun kan, hun giør det; Hun straffes og døer! Bedrøvelige Beviis paa Menneskets Seendrægtighed til at forlade sandselige Lyster! Beviis paa, at den, som længe indlod sig i fortroelig Omgang med Syndens ufrugtsommelige Væsen, hans Hue og Sind staaer til Sodoma, endog naar han seer den overhængende Forbandelse, han vil atter derind, alt stod den og brændte. Ingen Under, at vor Frelser, naar han advarer sin lille Flok mod Jerusalems forestaaende Ødelæggelse, peeger paa Salt-Stytten, henviiser til dette den fremturende Lætsindigheds talende Mindes-Mærke, og siger: **Kommer Loths Hustrue ihu!** Luc. 17. Ja! gid vi ville, gid vi kunde, gid det arme fængslede Hierte maatte betimelig rives løs fra alt hvad som holder tilbage, paa det, naar vi skulle gaae ud af denne

[redacted]

angfoldige [illegible] Jordens nødtørftige Grænner.
er regner ikke Ild og Svovel af Himmelen, men snare Manna, GUds Ord af JEsu Mund, som lærde Skibet, og hans Tale faldt, som frugtbargiørende ung, paa mange trængende Hierter. Her vare og et ar Mennesker, som skulle leedes ud af Flokken, fal et høyere Kald, og fraskilles til en vigtigere Bestemelse. Men disse havde at forlade en Kreds, bestraa t nu meere end nogensinde af synlig Velsignelse. Gezareths Søe og dens Strandbred var nu som en uds Have, der blomstrede Kundskabens Træe, og n var ikke at fortænke, som vilde sagt paa denne Dag: er er godt at være, her ville vi giøre os Boeliger; len dog er det disse Ord, som i Dag skulle især giøre opmærksomme: Men de forlode alle Ting, og lgte JEsum efter, og min Hoved-Materie:

Lydighed mod Kaldet; Men min Tales Orden:

1) Det Tab, som giør os Kaldet vanskeligt.

2) De Fordeele, som giør det let.

Vi betragte 1) Det Tab, som giør os Kaldet nskeligt. Dette kan være større eller mindre, det mmer an paa, a) om det er Ting, som skulle forla s, der have noget Tiltrækkende; b) Om alle disse ng ere mange og store, og endelig c) om Tabet er ndske om disse Ting aldeeles og for evig skulle forla. Det kommer an paa, a) om de Ting, som skulle lades, have noget Tiltrækkende. Loths Hustrue lle forlade Sodoma, som burde være et martren Piinested for hver ærbar Matrone. Som Fuglen, slap ud af Buurets Fængsel, saa glad maatte hun re, naar hun satte Foden udenfor Stadens Porte; Huus og Hiem og Gods og Eyendom maatte hun

 gierne

gierne give til Priis mod den nye Frihed, mod at aande en Luft, som ikke var anstukket af Lasternes Pestilenße; Og var nu Straffen der allerede, brændte Byen som Straae i Guds Vredes Ild, hvo vilde da ønske sig tilbage til denne Lue? Men Peder kaldes ogsaa til pludselig at forlade sin Kreds. Og mon de Ting, som skulle forlades, havde noget Tiltrækkende? Du troer det ikke, du, som udklækkes i Rigdoms Skiød, og kiendte ikke Trang fra Vuggen til Graven, du troer det ikke, at den fattige arbeydende Mand kan finde sin Kreds smilende, sit Torve-Tag trygt, sin Fiske-Ræt velsmagende, sin Søvn sød; Men jo! den gode Gud blander Glæder og Byrder, og strøer dem ud med velgiørende Haand paa de menneskelige Vilkaar. Naar den Gierrige er glad i sine Skattes Forøgelse, saa turde der falde en Smule Gift ned paa denne Glæde, der turde sidde en fornærmet Medborger og sukke over de Indgreb, man havde giort i hans Nærings-Vey, eller

som ikke Havet giver; Nu er han riig, og glad i sin Rigdom, og uforstyrret i sin Glæde; Han seer paa sin lille Skat, og spørger: Fra hvem har jeg taget dette? Hvem bedrog jeg, medens jeg samlede denne Velsignelse? Hvem faldt jeg besværlig? Mod hvem var jeg nærgaaende? Min Naboe laae ved min Side, og der var nok for os begge; Det moderlige Hav, eller rettere, den faderlige GUd skiænkede os disse Gaver. Om min Hustrue med mig skulle forlade denne Fiske-riige Hav-Bugt, hun var ikke at fortænke, om hun saae sig tilbage, om hun sukkende sagde: Jeg faaer aldrig meere saa megen reen og uskyldig Glæde, saa mange fornyede Anledninger til at prise det blide Forsyn med sorgfrie Siel; Farvel, min Hytte, min tarvelige Boelig, mine ringe Vilkaars Vidne, men min Nøysomheds tillige! Farvel, du tækkelige Strand-Bred! Hvor ofte sad jeg der med mine Smaae, fortroelig med de snaksomme Bølger, og med Glæde-blandet Længsel ventede den Mand tilbage, som skulde bringe os Føden? Hvor ofte saae jeg ham kommende, og hvor kronede hans Fiske-Dræt min Glæde! Hvor glade velsignede vi ikke alle den, som oplader sin runde og milde Haand, og mætter alt med Velsignelse! Siig derfor ikke, min Ven! at de Ting, Peder skulle forlade, havde intet Tiltrækkende! Ney! Ting gielde ikke altid efter deres indvortes Værd, men efter den Grad af Behagelighed, de have for Eyermanden. Havde Peder intet Kald haft, men valgt selv efter et Indfald denne Forandring i sin Stilling, jeg vilde kaldet ham en Daare; Den som forlader, omendskiønt kun ringe Kaar, en Nærings-Vey, der føder sin Mand, omendskiønt Føden hentes i Ansigtets Sveed, han frister Guds Forsyn, naar han en andensteds tænker at gribe Guld, at opstige til

Værdighed, at virke i en større Kreds. Jeg, maatte Peder tænkt, jeg forlade den Baad og det Garn, som ernærede mig hidindtil? Jeg gaae ud fra et Arbeyde, allerede læt for den vante Haand? Jeg begive mig paa Verdens store Hav, ulige meere brusende, end Genezareths Søe? Jeg fange Mennesker, jeg, som ingen Kunster har lært, ingen sleben Opdragelse har haft, og ikke føler mig begavet med nogen fortrinlig Færdighed af Naturen. Min Baad kan jeg styre, mit Garn kan jeg udsætte, og naar GUd giver Lykke, ernærer jeg mig rundelig, og redelig tillige. Tilstaaer mig, Andægtige! Det Peder skulle forlade, hvor lidet det end synes, kunde dog giøre ham Kaldet besværligt; Men besværligere maatte det dog blive, b) om alle disse Ting vare mange og store. Vi begribe nok, det var lættere for Peder, hvis alle Ting kun vare smaae Ting, og ikke mange Ting, end for hin unge Mand, om hvilken vi læse: At han gik bedrøvet bort; thi han havde

Guds Naades Kald. I alle Tilfælde er den Fattige
indre bunden end den Rige, meere løs fra Verden,
mindre fængslet til det Jordiske; Derfor prædikede
JEsus sit Evangelium helst for de Fattige; Derfor
naaer det disse forskiællige Tilhørere ofte, som Maria i
n Lov-Sang bemærker: De Fattige haver han
opfyldt med Godt, men de Rige haver han af-
viist tomme, Luc. 1; Men naar Kaldet træffer os i
n lykkeligere udvortes Forfatning, naar Næringen
velig slog til, naar vi har fleere og større Ting at forla-
e, end ellers, saa turde det holde haardere at følge
Kaldet. Jeg er vis paa, Peder nu var saa riig, som
en rigeste Mand i Verden. Den fattige Fisker, ikke
ant til større Velstand, end af Haanden i Munden;
hvordan meener du han er til Mode, naar han har
faget en stor Dræt? naar han kommer til lands, syn-
færdig af sin rige Fangst? O! han er heel tilfreds med
ne Kaar, meere indtagen i sin Lykke, end Salomon
all sin Herlighed; Han synes han har fundet en Gulds
Grube, som aldrig kan tømmes; Saa langt fra,
et da skulde falde ham ind at flytte, at han heller
tænkte paa, at bygge Forraads-Huuse paa den nøgne
Klippe, hvor ingen Dødelig før boede. Saa var det
med disse Disciple, de havde giort en Fangst, hvis Lige
ke deres Livs Tid; Skibene vare meer end fulde, og
er vare Mennesker nok paa Strand-Bredden, som
unde kiøbe. Nu staaer det optegnet, dem til Ære:
De forlode alle Ting. Stort Under, at ikke Gier-
ghed nu fængslede deres Hierter, at de ikke giorde
agt med Genezareths Søe, og bleve staaende paa den
lykkelige Strandbred, som Salt-Støtter, naar JE-
us befoel dem at følge! Pludselig Lykke! o! dine Fri-
elser ere store, de have en Trylle-Kraft over Menne-

 skers

skets Hierte, som neppe lader sig beskrive; Man saae mangen Helt hærdet i Modgang, og kiek under Livets Byrder; men Lykken smilede, og han lod sig forføre; Velstand kom, og han gleed ud fra den rette Vey. Fremdeeles turde der vel og blandt disse alle Ting Disciplene forlode, være Slægt og Venner, Familie-Forbindelser, hvor fattig man er, naar man ikke betler, har dog enhver sit Bekiendtskab, sin lille Venne-Kreds, og det smager ikke altid saa godt, at forlade den, allerhelst, om man just er kommen i Forfatning til at deele med dem nogen Glæde. Lever man dem til Byrde, trænger man til dem alle, ja, saa takke vi GUD, om en Fremmed vil tage sig af os, eller om den velgiørende Død vil komme og skiule os; Men gaaer det os vel, eye vi aabne Hietter, saa ville vi gierne boe blandt vore Egne; Hvor ofte hørde vi ikke denne fængslende Tanke i den Døendes Mund: Jeg ønskede nok endnu, om det [redacted]

n Side sin kiæreste Mand, sine ubeskiæmmede Døttre, og maatte hun da ikke nok overlade Resten af hvad hende tilhørte til den alting fortærende Lue? Men eet er der endnu, som gior Kaldet meere eller mindre besværligt, c) om disse Ting aldeeles og for evig skulle forlades. De forlode: Immer Spørsmaal hvad dette vil sige; Var det kun at kaste hvad Gierning man havde i Haanden, for at komme og see et stort Syn; Var det kun, som Maria, at forlade Huusholdningen en Dags Tid, for at høre paa JEsu Tale; saa var der intet Offer at tale om; Men Disciplene saae formodentlig hverken Fisk eller Skibe, hverken Garn eller Søe-Redskab meere; Det var dog deres Eyendom, den tabte de saa gandske, som Loth tabte sin Huusgeraad i Ilden; Og der hører dog noget til, saaledes at forlade alt. Det Guds Kald til Salighed hos dig, min Broder! fordrer sielden, at du skal forlade Ting, forandre dit Kald, opgive din Nærings-Vey, naar den er anstændig, lovlig; Men noget maae Kaldet koste, et Tab maae her giøres, stundom smerteligere end det vi have betragtet: Vor Selv-Tillid maae gaae forlorn. Den verste Knude var løst, hvad Peder angik, da denne Tanke blev levende hos ham: Jeg er et syndigt Menneske: Eller, efter Grund-Sproget meere eftertrykkelig: Jeg er et Menneske, som er en Synder. Prøv det, min Ven! hvor nødig gaaer du paa at vækkes af din søde Drøm? Hvor længe smigrer du for dig selv, og naar du veed dig frie for grove Laster, vil du saa gierne beregne dig for meget til Indtægt, saa gierne passere i dine egne Øyne for en holden Mand, der ere saa mange Dyder, saa megen Fromhed, som du vil have anseet for fast Eyendom; Men skal du følge Kaldet, du maae give Slip paa alt dette,

du

du maae blive blot og bar, arm og fattig, det maae gaae dig, som Paulo: For JEsu Christi min HErres Kundskabs Ypperligheds Skyld, har jeg lidt Skade paa dem alle, Philip. 3. Og det er ikke frit, at jo denne nye Sinds Forfatning koster dig noget Tab, ogsaa af virkelige Ting. Har du stiaalet Gods, det brænder hos dig, har du bedraget nogen noget fra, du giver det firefold igien, du kan ikke meere tillade dig de smaae Rænker og Kunst-Greb, hvorved din Formue saa ønskelig voxte. Var du Embedsmand, og havde andre under dig, du kunde ikke længere see igiennem Fingre med Laster, med lovstridigt Forhold, du kunde endnu mindre tage Gaver i Skiødet, til at bøye Rettens Stier; Og denne Forandring vilde ingenlunde formeere dit Boe. Eller var du adlydende, saa bliver du vel dine Foresatte meere troe, meere bereds villig til all lovlig Lydighed, men dog ogsaa tillige mindre krybende, mindre smigrende, du kan ikke meere bes

at forlade alle Ting; Lykkelig den, som ikke seer sig tilbage til det Sodoma, han gaaer ud af! Lykkelig den, som da har mindst at forlade! Menneskets forskiællige Tilstand efter Døden have vi ikke seet, uden for saavidt GUds Ord siger os det, for saavidt Christus i Lignelsen beskriver os den rige Mand og Lazarus; Men Menneskets forskiællige Tilstand i Døden see vi ofte, og vist nok da lykkeligst den, som har mindst at forlade; Han gaaer bort, og siger, i det han gaaer: Alt mit er med mig, mit Saligheds Haab, min Troes Kraft, min Kierligheds Længsel efter Foreening med GUd. Jeg kaster ikke et Blik tilbage til Sodoma, det var mig længe forsmædeligt. Armod lukte mig der alle Dørre; Jeg var ingensteds velkommen, allevegne tilovers; GUd skee Lov! der er et Zoar, hvorhen at ile. Graven er det trygge Herberge for den huusvilde Vandrer, der skal jeg hvile min trætte Fod, og efterlade Verden min Armods Krykke, mine Lidelsers Erindring, imedens jeg forglemmer de Ting, som ere bag til, og strækker mig efter dem, som ere foran, der, hvor JEsus er siddende hos Faderens høyre Haand, Colos. 3, naar derimod den, som var indgravet i Verden, fængslet af Lykkens Gaver, og afgudisk dyrkende sin Rigdoms Fangst, bæver ved Dødens Forbud, og naar Haab om Liv er borte, er alt Haab forloret. Døe, det er just ikke altid Sagen; Men forlade alle Ting, det er den haarde Knude; Hvor hans Liggendefæe var, der var hans Hierte, og dette Hierte sønderrives, ved at tænke paa Skilsmissen. Man saae da stundom det forfærdelige Syn, den Døende, endnu førend han døede, ligesom forsteenet, uskikket til at modtage Ordets Trøst, iiskold af Frygt for at see fremad, for at tænke paa de Ting, som forestaae,

og

og i Sandhed dette kan med Rette kaldes at forlade alt, naar man har intet godt i Vente; Da indlyser, men for silde, denne store Sandhed: Hvad hialp det et Menneske, om han vandt den gandske Verden, naar han skulde lide Skade paa sin Siel, Math. 16. Men for at giøre denne Tilegnelse, har jeg forladt mit Selskab ved Genezareths Søe, kiempende mod de Besværligheder, som giorde det tungt at følge Kaldet. Jeg iiler til den lykkelige Strand-Bred tilbage, for at see de -

2) Fordeele, som giør det læt. Disse bestaae a) i Kaldets Kraft, b) i Forsynets Forelse, c) i det store Gode, hvortil man kaldes. a) Kaldets Kraft er det første som virker, naar Guds Ord første Gang giør os det vigtigt at følge JEsum. Førend JEsus udtrykkelig indbyder Peder til at være hans Discipel, har allerede hans Ord og Tale opvakt hos Peder Hen-

[redacted]

)e Forsyns Forelser, som meget biedrage til Maa-
som giøre Kaldet vigtigere, som aabne Hierterne
e for kraftige Indtryk af Livsens Ord. Det er un-
den Nød og Fare, som med Loth; For ham var,
; to! Enten omkomme med Sodoma, eller følge
judsdommelige Anviisning, og frelses. Naar det
r dig tungt, naar du taber nu et og nu et andet,
var dig dyrebart, som du endog havde Ret til at
, da kan det heede om denne Guds Omgangs-
ide med dig, som JEsus sagde til Peder om Fode-
ten: Hvad jeg giør, veed du endnu ikke;
du skal vide det herefter, Joh. 13, 7. Just
ser han Baand, just da giør han dig det lettere at
Kaldet; Han drager dig ud ved Korset, som ved
ligheds Seeler. Her er det Modsatte med Peder.
drages ved Velgierninger, overvældes af Naade,
es, om jeg saa maae tale, i Overflødigheds Garn.
neere han forstod sit Haandværk, jo meere gik dette
hans Forstand. Ingen, uden den duelige Fisker,
)e ret skiønne paa det Store i denne Velsignelse.
ten var gemeenlig beqvemmere til Fangst, end den
)r klare Dag; Men nu maae Dagen ogsaa blive
)lig, nu maae Afgrundens Herskare vrimle hen til
og Sted, naar og hvor Naturens HErre befaler.
m er det jeg fører i mit Skib, tænker Peder? Nok
od jeg, han talede som den, der havde Myndig-
nok følede jeg, at der fulgte hans Person noget
og stort, noget godt og tiltrækkende; men nu seer
det er meere end et Menneske; Saadan Fiske-
et, som aldrig før var giort paa Genezareths Søe
saadan Tid, da de kloge Fiske skye den synlige Sna-
aa saadant Sted paa Dybet, hvor neppe den erfar-
isker agtede det værd at giøre Forsøg, der og da at

veyse

renſe hen og tage Overflødighed, ſom man kunde gaae til den Huule, hvor man havde bevaret en Skat! Her er den ſynlige Almagt, her ſeer jeg for mine Øyne den, ſom herſker over det Heele. Og jeg, hvorledes tør jeg nærme mig denne Majeſtæt? eller hvorfor er jeg kommen ham alt for nær? Han, ſom ſeer ned i Dybet, ſeer ogſaa ind i mit Hiertes Inderſte, der blive mine Synder levende, der vrimle de frem fra en Afgrund, nu føler jeg, at jeg ſynker under den nedtrykkende Naade, ſom Skibet under Ladningen. Nu er det mig klart, at jeg er ſaa megen Godhed uværdig: HErre! gak ud fra mig, thi jeg er et ſyndigt Menneſke. Kommer, I Lykkens Sønner! og giver Agt paa diſſe Naadens Virkninger! Lærer at forſtaae de guddommelige Velgierningers Sprog! Naar GUd velſigner Eders Flid, naar I giøre de ſtore Fangſter, naar I faae mangen Gang meere end I kunde overtage; ſaa er dette et Guds

ge det, naar jeg maae have Tilladelse at følge ham
ter, være hos ham, see ham, høre ham, tage alt af
ans Haand. Forlade Genezareths Søe, ja det var
t en stor Sag, den skuffede ofte min trætte Arm, naar
g maae følge ham, som lader Velsignelsen komme,
vorhen han vil. Jeg følede mine Synder, han tog
ig til Naade: Jeg vilde skiule mig, han drog mig
em. Gak ud fra mig, sagde jeg; Bliv hos mig,
agde han! Og veed jeg endskiønt ikke, hvorledes det
al gaae med dette nye Kald, at fange Mennesker,
mes end jeg dertil saa lidet oplagt, som nogen; Den-
e Dag har lært mig at troe alting mueligt; Naar jeg
n maae følge ham, saa maae Udfaldet blive godt;
vor mørkt det seer ud, byder han mig at fange Men-
esker; Jeg svarer end, som før: Paa dit Ord vil
g udkaste Garnet. Lad dem nu deele Byttet, de
ndre paa Strandbredden; Lad, hvo som vil, arve mit
Skib og mine Garn; Og gid de tillige maatte arve
enne Dags Lykke, jeg skal ikke misunde dem! Jeg
ar et høyere Kald, mit glade Hierte følger det. Jeg
ar allerede fundet blind Lydighed belønnet. Han be-
ierede mit Skib til Tale-Stoel, jeg adlød, og fik min
ydighed vel betalt. Jeg hørde af hans Mund Guds
aad til Salighed. Han befalede mig at forsøge mit
Sey, tvert imod Kunstens Regler. Jeg var lydig,
g det lykkedes uden Maal og Maade. Nu begierer
an mig selv i sin Tieneste, for at fange Mennesker,
et maae lykkes, jeg vil følge; Lovet være hans Navn,
t jeg maae følge! Dette eene er Naade saa stor, at jeg
lod den gierne maatte tabe den gandske Verden, og
aaledes er det ikke Disciplenes Dyd, men deres Lykke;
Vi læse i Textens Ord: De forlode alle Ting, og
ulgte JEsum efter. Følger ham, Andægtige! og

I skulle see større Ting end disse! Følger ham igiennem Verden, i Kierlighed, Hellighed, Taalmodighed, saa skal det gives Eder at følge ham tilsidst, han skal være den Engel, som leeder os ved Haanden, naar vi skulle gaae ud af Sodoma, og vise os et Zoar, som han har bered for os, og hvad er det da vel vi forlise? Ikke meere end Loth, hans rørlige Boeskab, hans Huus og Hiem; Men der er et Huus for os, uden Hænder bereed, evigt hos GUd i Himlene. Der er den HErrens Have, som evig blomstrer, der er ingen Synd og ingen Sorg; Men hvad der er eller ikke er, JEsus er der, det er nok, og den, som her har begyndt at elske, begyndt at følge ham, begierer ingen bedre Beskrivelse paa Himmel og Salighed, end denne Apostelens: Da skulle vi stedse være med HErren, 1 Thes. 4. Syndere river Baandene, som fængsle til Jorden, vender Lasternes Sodoma Ryggen, hvis Ende bliver med For-

at boe i vore Hierter! Qvæl den Usamdrægtigheds
inte, som Fienden saaede! Forlad os vores Skyld,
s vi forlade vore Skyldnere! Aandens Frugt er Kier-
hed; Værdigste Hellig Aand! lad denne Frugt moed-
i vore Hierter! Naar Vredens onde Aand oprører
Siels Inderste, almægtig Lue fald du ned og tænd
an i Kierlighed! Giv os at have et Sind i JEsu
risto, indtil vi maatte samles til de Helliges ubrøde-
Samfund i Herlighedens Himle! Amen.

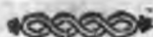
---

i vare af Naturen Vredens Børn, ligesom
andre. Disse Ord læse vi Eph. 2, 3, og vi læse
samme Ord paa mange Steder, af skarpsindige
rift-Fortolkere vanskabte og fordreyede. Med dem
kke min Strid. Jeg troer hvad jeg læser i Skrif-
om Adams Fald. Jeg troer, at Mennesker af
turen bleve Arvinger, ikke til Naade, men Vrede:
Mennesket, overladt til sig selv, uden Tvang og Op-
gelse, og siden uden Religion og borgerlige Selskabs
e, blev et Dyr, temmelig vildt og temmelig onds
ge. Det er sig selv og Jøderne Paulus indbefatter
tte Vi; Det er Hedningene han forstaaer ved disse
)re. Vi og de, siger han, vare alle af Naturen
gode, eller rettere, lige onde. Vi vare tilhobe
edens Børn; det er: Skyldige til Guds Vrede.
ds Vrede. Jeg nævnte der et forfærdeligt Ord,
Ordet staaer der til den Ende, at det skal indjage
ræk. En vred Mand er ikke god at møde, og man
er en Omvey, om man kan. Men Guds Vrede:
med er meere sagt, end om du nævner paa eengang
rden og Lynild, Orcaner og Jordskiælv, og dog ta-
det lætsindige Menneske saa lidet i Betænkning, at

fortørne GUd. Han kaldes en fortærende Ild, Ebr. 12, og dog synde vi, uden at frygte for denne Ild. Men Guds Vrede! Er den Ting til, som fortiener dette Navn? Vist nok ikke uden Menneskeligviis at tale, vist nok et Udtryk, hvorfra maae drages alt det Ufuldkomne, alt det Smertelige, alt det Hadefulde, som har Sted i Menneskets Vrede. Hos GUd kan Vrede ikke være andet, end at finde Mishag i det Onde, og derfor at fatte alvorligt Forsæt, at straffe det samme. Vi vare af Naturen Vredens Børn; Det heeder da: Vi førde med os ind i Verden et Arvegods, Gud mishageligt, og hvorved vi skulle paadrage os velfortient guddommelig Straf. Men denne Titel paa vor fælles Herkomst: Vredens Børn, ligesom den i Almindelighed bør minde os, om alt det Onde vi ved Naaden have at bestride, saa vil jeg i Dag især, at den skal minde os om en Øgle i vor Barm, hvormed vi fødes alle, en Fiende af vor Roeligbed, mod hvilken vi flittig burde vaage. Jeg

te Billeder, vilde vi høre en bestemt Beskrivelse
vor Brede. Den er det smertelige Sindets Opror,
ri vi fatte Tanker og Beslutninger, skadelige for
re. Og nu bør jeg giøre Rede for ethvert Ord i
ne Sætning: Jeg kaldte Breden a) et Opror i Sin-
Det er enhver overhaand tagende Lidenskab, og
eden er det meere end nogen anden. Mennesket
), da tænker og handler han ikke som sædvanlig, da
Sindet kommen af sin Ligevægt; Fornuften fører ikke
re sit fredsommelige Regimente, den laaner kun sin
aeste, som en Haandlanger. Som oftest røbes
virrelsen udvortes, Seener anspændes, Blods Aa-
svolme, Ansigtets Farve forandres: Nogle blive
: som Blod, andre hvide som Snee, Brystet gaaer,
sten bæver, Øynene gnistre, som det gloende Jern
lem Hammer og Ambolt: Mennesket gaaer raske-
taler høyere, griber med større Styrke, end sæd-
lig, til enhver forekommende Ting; Det seer ud,
en ond Aand havde bemestret sig det heele Menne-
Andre Lidenskaber forandre ogsaa Mennesket:
ede giør drukken, Sorgen mat, Frygten skiælven-
Kierlighed blind; Men Breden har de meest vold-
me Virkninger; Den udretter allene alt hvad de andre
gbe; Det forstaaer sig, ikke hos alle Mennesker lige
et, men hos alle et Sindets Opror, en indvortes
elighed. Det er en Undersaat, som ikke adlyder sine
esatte; Medens den støyer omkring endnu kun i
nneskets Bryst, ligner den en Simai, der gik
ner fort og bandte David og sloeg med Stee-
og sparkede Støvet, 2 Sam. 16. Men jeg
te den b) et smerteligt Opror. Mennesket føler
elig Smerte, medens Breden raser, den er en Fe-
baade for Siel og Legem, den jager Galden ud i

Blodet; Dette er strax en Sygdom, denne Sygdom kan snart blive Døden. Raseriet, medens det varer, opsluger vel Smerten; men Efterveerne ere haarde: Slaphed i Seenerne, en Byrde over Hiertet, langvarige Nagg over begangne Feyltrin; Mennesket gaaer ligesom og beskuer sørgende Ruiner af et Torden-Veyr; Forgiæves ønsker han, at den Hytte stod igien, som nu ligger nedbrudt, at det Træe var heelt og grønt, som Lynild-Straalen havde splittet; Kort sagt: Hvor virksom end den vrede Mand synes at være, saa er han dog meere lidende end virksom, og midt i det smertelige Sindets Oprør virker ingen Lægedom. Fredsommelige Venne Raad annammes ikke; Hvad godt Guds Aand og Naade havde begyndt, kuldkastes, og nu er det man fatter c) Tanker, fornærmelige for andre. Den du seer paa med et vredt Øye, er dig som offest heel og holden sort; Har han giort dig godt, du glemmer det;

[redacted]

m da, Aden: Hvor bittert du skal tiltale ham, anlig du skal afvise ham, hvor eftertrykkelig du e din strænge Hævn? Dit vilde Nykast leeder første Vaaben, de beste, efter den svageste Sil- or du best kan tilbringe Modstanderen det døde- od. O! hvor mange fleere Mord ere ikke be- i Hiertet, end de, som udføres i Verden! Hvor Phariseernes Retfærdighed, naar de kun kalde nd mod det Femte Bud, at have berøvet en an- Liv! Hvor løsligen berører den de guddommeli- illingers Overflade, naar den kun hænger i den- tavelige Forstand: Du skal ikke slaae ihiel! ængte Tiderne til en Lærer, som kunde forklare Aand, og sige os, at hvo som var lætsindi- ed paa sin Broder, var skyldig for Raa- og efter det Femte Bud den lovfaldte Mand. Jesu Forklarings-Maade bliver Budet ikke blot de om andres Liv, men ogsaa om min egen ind- Roe; Det lærer mig at dræbe Ogle-Ungen i min arm, at erindre, at jeg er af Naturen et Vre- arn, og, blandt megen anden Vanart, ogsaa fø- mig Vreden, der forstyrrer, naar den ikke dæm- it Sinds ædle Fred, der spruder sin sorte Gift le glade Dage, der lukker mit Hierte mod alle lle milde Følelser. Medlidenhed er borte, Kier- old, Naaden virker ikke; Og randt end min jordi- alighed op, som Jonæ Kikajon, Vredens Orme- al ikke tillade det at blive meere end een Dags

Menneske! du var skabt efter Guds Bille- n naar du er vred, hvem ligner du da? Hvad a for en Aand, som besiæler dig, som sønderri- e Indvolde, som mishandler dit eget Hierte, ter din egen Død, og giør dig saa uselskabelig e? Det var min Tales anden Deel. 2)

2) Vreden i Selskabet, eller hvad den er for andre. Jeg vil ikke tale om den store Verden, som et Selskab, ikke om et Folk, opreyst imod et andet, ikke om Krigens blodige Skueplads; thi det er ikke altid af Vrede der føres Krig, og all Krig føres ikke engang med Vrede. Der hender det ofte, at Tusinde gaae mod Tusinde med Sverd og Skud, og ikke to af dem ere i Hiertet Fiender, den eene af den anden. De slaae paa hverandre, fordie det er befalet, og det Blod, som saaledes udøses ved Soldatens Haand, kommer ikke paa hans Hoved; Folkenes Bestyrere skulle engang svare derfor, og deres Ansvar blive des tyngre, jo mindre de vare opæggede til Vrede, med jo meere koldt Blod de have kundet anrette de grueligste Menneske-Slagtninger. Krigens Skueplads og Vredens er kun sielden den samme. Men naar jeg taler om Vreden i Selskabet, taler jeg om Selskabet, blomstrende under Fredens Skygge. Der seer og hører man Vreden, som

viger Velsignelsen bort; Den eene Fiende stopper Kilden for den anden, og de vansmægte begge. Ja! Vreden er stærk nok til at sønderrive de helligste Baand; Den væbner den eene Broder mod den anden; De, som have lagt under een Moders Hierte, kunde ikke trives sammen paa een Vey, og Abel falder for Cains Haand. Ja! mellem Forældre og Børn, kommer Vreden der, den Vrede jeg har beskrevet, som fatter fornærmelige Beslutninger, som har Lyst til at skade, det er meer end forfærdeligt. Jeg taler ikke om den Forældres Vrede, der er en øyeblikkig Skrøbelighed, som ofte erstattes ved Tusinde Kier-Tegn; Endnu mindre om den, som er en Frugt af Kierlighed, som ikke heller bør kaldes Vrede, men Mishag i Børnenes Feyltrin. Men om Vrede taler jeg, som lævner Had. O! hvilken Ild er antændt i saadan Families Skiød! Hvilket Udyr den Fader eller Moder, som hader sit Barn, den Søn eller Datter, som hader Forældre; Intet Mord er større Synd, end dette Had; Eller naar endog Vreden løser Baand mellem de to, som burde være eet, mellem den eene Ægtefælle og den anden, der sidder Forbandelsen og luurer i hvert Hiørne af Huuset, der fortæres de ved hverandres Aasyn, som burde glædes hver Gang de saae hverandre. De trives ikke af deres Brød, de styrkes ikke ved deres Søvn, de ere fattige midt i Velstands Skiød, deres Børn lære at synde, deres Tienere at foragte dem, og Naboelavet skyer deres Huus, som om Pesten herskede derinde. O! hvor vigtigt at vaage over den Gnist, som ligger under Asken i ethvert Hierte, førend den bryder ud, og antænder saa stor en Ild, Eph. 4, 31. Men især, I Fædre og Mødre! tillader mig dette Erindrings-Ord, Opdragelsen vedkommende: Straffer betimelig hos de

Smaae de første Udbrud af Arrighed og Forbittrelse, og Tugtens Riis skal velsignes i Eders Haand! I sætte dem da i Stand til selv i de modnere Aar at kunde dæmpe deres Vrede; I frelse dem fra Tusinde Ulykker, og danne dem til elskværdige Medlemmer af det menneskelige Selskab. Men vi ere Christne, kommer lader os see

3) Vreden i Kirken, eller hvad den er for Gud, og da bliver den først en græsselig Vanskabning. Vi ere Vredens Børn af Naturen, vor heele Guds-Dyrkelse, vor Religions-Aand har til Øyemærke, at vi maatte blive Naadens Med-Arvinger, at ikke Guds Vrede skal hvile over os, at den Fader, vi havde fortørnet, maatte blive os forsonet, tage os til Naade, udkaare os til Sønner og Døttre; At komme frem til denne Fader med Vrede mod vore Brødre, det vilde bekomme os ilde. JEsus har i Texten, om jeg saa maae sige, a) lukt Kirken til for den, som er vred paa sin

tage med dig, nedlægge der, afbede der, fortryde den der; thi JEsus annammer Syndere; Men med Vreden maae du gaae bort; thi GUd er Kierlighed, GUd er meget rund til at forlade; Men skal du bede ham derom, saa maae du forlade hvad somhelst andre kan have syndet imod dig; Saa først kan du bede: **Forlad os vor Skyld, som vi forlade vore Skyldnere!** Men er ikke dette haardt for os, der fødes Vredens Børn, der bære Sæden i vor Barm, der ere skrøbelige, og kunne overrumples af Vrede? Ney! Udelukkelsen er vilkaarlig; Det heeder: **Gak bort!** Men det heeder og: **Kom igien.** Indgangen staaer imidlertid aaben og venter dig; Forsonet med din Modstander, forliigt med din Broder, fredelig i dit Hierte, o! saa skal du være velkommen, saa vil GUd giøre dig glad i sit Bede-Huus, saa skal hans Kierlighed udøses i dit Hierte formedelst den Hellig Aand, Rom. 5. Men tag dig vaere, Tiden er knap, Vilkaaret ikke evigt. Han, som lukker Kirkens Dør til en Tiid, lukker omsider b) Himlens Dør til evig Tid. **Forliig dig snart med din Modstander, medens du er med ham paa Veyen;** Han kan bortrykkes, du ogsaa! Vee dig, om ikke din Sag er afgiort! Vee dig, om du gaaer denne Dom i Møde, naar du gaaer her fra; **Du skal ikke komme der ud, førend du betaler den sidste Skiærv;** Det er: Du kommer aldrig der ud. Forfærdelige Tanke! Gruesomme Vrede, naar du saaledes lukker mig alle Dørre til! O! kunde jeg tillukke mit Hiertes Dør for dig, at du aldrig fik Indgang, eller om du indsneeg dig, at jeg da strax kunde vise dig bort, som en uvelkommen Giest, at jeg kunde falde min Uven i Armen, omfavne ham, tilgive ham, og at vi alle, efter Guds Villie, kunde elske hverandre,

dre, ligesom han gav os et Bud! Vi fødes Fredens Børn, det kunne vi ikke hindre; Maatte vi kun ikke døe som saadanne! Føre vi Vrede mod Næsten med os ud af Verden, saa vil Guds Vrede eller hans Straf møde os i Evigheden. Dette er Fredens Evangelium. Dette er det Samfunds Baand, hvormed Faderen vil binde alle sine Børns Hierter til eet. O! du Naadernes Aand fra det Høye, hvis Frugt er Kierlighed, giv os at kunde vedligeholde Aandens Eenighed i Fredens Baand!

Du yndig Dugg, fald til os ned,
Velsigne os med Frugtbarhed,
    Lad Kierlighed tiltage,
At hver en Siel foreenet maae
I Pagten med sin Næste staae
    I alle Livets Dage;
Men Strid

[redacted]

ger, og gier os opmærksomme paa din frugtbargiørende Naade! Leed os giennem denne Verdens kummerfulde Ørk, opsøg os, om vi der fare vild, styrk os, om vi blive svage, lær os, at vort sande Hiem er i Himmelen, vort Borgerskab herovenfil, og derfra at forvente Frelseren den HErre JEsum Christum! Amen.

Boeliger i Ørken dryppe, Ps. 65, 13. Saa besiunger David de aandelige Velsignelsers Fylde: Naaden mahler han med Naturens Billeder, og dette var allevegne hans Sanges eyendommelige Mærke. Jo meere nødtørftigt et Sted af Naturen, og med jo meere uventet Overflødighed velsignet, jo kiendeligere viser sig Guds velgiørende Haand. Vi nævne Ørken, og forene med Ordet især tvende Hoved-Begreber: At det er et ubeboet og et udtørket Sted. I første Bemærkelse finde vi Ordet hos Propheten; Den faste Stad skal blive eenlig, den deylige Boelig skal være bortkastet og forladt, som Ørken, Es. 27. Mennesket i en Ørk, paa et Sted uden Huuse, finder sig dybt ydmyget. Blottet staaer han der og berøvet alle selskabelige og borgerlige Rettigheder, desto meere frie vist nok, fuldkommen frie, men ængstet, men nedbøyet tillige under denne Frihed. Der vel ingen bydende Stemme over ham; men heller ingen under ham, som adlyder hans Røst. Der vel intet Fængsel, som indspærrer ham, men heller intet Huus, som beskiermer, ingen Tilflugts Hytte mod Luftens Skarphed, ingen Ordens Lov mod Rovdyrs Overlast. Disse boe der trygelig, naar Mennesket er huusvild. Der er hans Borger-Ret ubemærkelig liden i Naturens store Rige, der tør han neppe dristig tilegne sig og forsvare den Plæt

Jord

Jord han staaer paa. Paa vilde Heder øyner han in-gen Grændse; Denne Umaaelighed synes at opsluge hans lille Væsen, medens han kun har Himlen til Tag over sig og Jorden til Seng, og Tigre og Løver til Sel-skab. Skiønt Eyer af Palladser i Staden, vilde du der blive hierteglad, om du øynede en snæver Hytte, som den tarvelige Hyrde af en Hendelse havde opført; Desto meere opfaldende, naar David synger om Boe-liger i Ørken. Men dette er endnu lidet; Dine Nødtørftigheder ere fleere, de er mange. Lad der være Boeliger i Ørken, den er dog ikke dyrket; Ufrugtbar-hed skulde være din dræbende Fiende, om der var ingen anden. Israel indføres paa et andet Sted spørgende, og, som det synes, ikke uden Grund: Mon Gud kan berede Bord i Ørken? Ps. 78. Og det var Ørkens Ufrugtbarhed, Fristeren nyttede for at angribe den der hungrende Forløser med saadan Anmodning:

a siger kun) at endog Ørken maae, naar Naturens
HErre vil, forstrække, ikke allene med det Nødtørftige,
men endog med det Overflødige til sin Yndlings Beste.
Saa fandt Agar en Kilde i Ørken for sig og sin ellers
døende Søn. Saa faldt Manna i Ørken ned som
Dugg, der drypper af Luften for det vansmægtende
Israel. Men med alt dette see vi dog af denne heele
Psalmes Aand, at det er Naturens Billeder David
bruger, for at mahle Naadens Overflødighed. Man
tage nu Ordet Ørken i hvad Bemærkelse man vil, en-
ten i den meest vidtløftige eller meest indskrænkede.
Man forstaae derved Verden, saa ere Boeliger i Ør-
ken Guds Kirke i Verden, og Boeliger, som dryppe,
Guds Kirke der, hvor Guds Ord boer rigeligen, Evan-
gelium prædikes retteligen, Sacramenterne værdeligen
bruges, og den i Christo forsonede Fader tilbedes i Aand
og Sandhed. For mig, siger en Christen der, for mig
er Verden en Ørk, et tørt Land, der har jeg ingen fast
Boelig, intet blivende Steed, der finder jeg ingen Fø-
de for min Siel, intet som underholder mig det aande-
lige Liv; Men ethvert Huus, hvor GUd har sat sit
Navns Ihukommelse, er mig en Boelig i Ørken, et
Tilflugt-Sted, en tryg Befæstning; For mig drypper
enhver saadan Boelig, naar jeg faaer Trøst af Ordet,
Lys paa Veyen, Kraft til Striden. Jeg og mine
lige sige med David i den samme Psalme, hvoraf vore
Indgangs-Ord: Vi skulle mættes af dit Huuses
Gode, V. 5. Men i Ordets meest indskrænkede Be-
mærkelse: Er det uomvendte Menneskes Hierte en Ør-
ken, vilde Dyrs Boelig, herskende Lysters Tumle-
Plads, et tørt Sted, hvor ingen Sæd er rodfæstet,
og ingen Frugt bæres; Men saa stor er Naadens Kraft,
vil kun ogsaa denne give efter, modtage Dannelse;

saa

saa kan endnu den Tid komme, at der skal vorde Boelig i denne Ørk, at Faderen skal elske ham, og komme til ham, og giøre Boelig hos ham, Joh. 14; Endnu kan den Tid komme, at denne Boelig skal dryppe, at det Hierte, som var saa uskikket til Andagt, saa tilluкt for alle milde Indtryk af Religionens Sandheder, skal føle en vederqvægende Balsom at nedflyde, kraftig Trøst at trænge ind og opfylde det Tomme; Da skal Munden tale af Hiertets Fylde, Naade være udøst paa Læberne; Da skal der være i Bønnen Ild, i Haabet Liv, i Troen Kraft; Da skal den Salige udbryde til JEsu Naades Priis: Boeliger i Ørken dryppe! I Dagens Text seer jeg disse Ord i Gierning, eller om vi ville kalde vor Indgang Prophetien, og vort Evangelium Opfyldelsen. Vi ville betragte

JEsu fruգtbargiørende Naade

dige Loves Straff drev ham ud af det menneskelige Selskab, hvis Rov-Dyr han ellers skulde været; Er det Eremitten, som stolt og egensindig ikke kunde trives i Selskabet, vi savne ham ikke, han valgte sine Kaar med velberaad Hue. Men her er en Skare, begierlig at høre Guds Ord; At gaae fra sine Boeliger hen i Ørken, fra dækket Bord did, hvor der var intet at æde, at glemme der Huus og Hiem, at tøve der i samfulde tre Dage, dette udmærker en Folke-Klasse, som fortiente Læserens Opmærksomhed. Endog den Lastværdiges Nød burde gaae os til Hierte, endog Guds Ords Foragtere burde vi ikke lade omkomme, om det stod i vor Magt at redde dem, end sige saadanne, som høre Guds Ord gierne; At see dem i Ørken i Nød, dette bør røre meere. JEsus seer dem og siger: *Mig ynkes inderlig*; Og nu, hvad forestod? At gaae hiem, dette var omsider bleven nødvendigt; Her var ikke Boeliger i Ørken, og ikke rimeligt, om det havde været muligt, at giøre sig Boelig for dem, som havde sit faste Hiem. Og nu intet Telt og intet Skiul, og allerede i tre Dage i denne Tilstand, da begynder den friske Luft at blive vor Sundheds Fiende, som før var dens Ven. De kiølige Vinde, som oplive den mødige Vandrings-Mand, overgyde da hans Ledemod med en kold Gysen; Den blide varmende Soel bliver da brændende, og den Regn, eller om det var blot den faldende Dugg, som vi see saa gierne, naar vi selv sidde under draabefrit Tag, bliver os besværende saa længe under aaben Himmel. Nu var det Tid at tage hiem, Tid at tænke hver paa sit Kald, og have de end glemt det alle, JEsus ikke, han troede, han burde nu afskeedige dem. Os efterlod han tillige et Exempel, at aldrig giøre Andagt byrdefuld, aldrig ved Guds-Dyrkel-

sens Forlængelse afdrage Mennesket fra hans lovlige Kald. Den Evige kaldte selv sin Dyrkelses-Dag Sabbath, Hvile-Dag; Ilde betænkt, om Kirkens Tilsynsmænd vilde giøre den til en Trældoms Dag. JEsus holdt op at tale, medens Folket endnu havde Lyst til at høre; Men det som smerter ham, er: At han skulde afskeedige dem hver til sit fastende; Tre Dage uden Føde, og nu tage bort uden Reyse-Kost, dette var for haardt; Her vilde den virkelige Hunger indfundet sig, og det er een af de Plager, som ikke lade sig med Ord bortviise, som ikke lindres med tom Trøst, som ikke trodses med nogen Tænkemaadens Oplysning. Tusinde Ting i Verden indbilde vi os saa længe nødvendige, indtil vi troe, vi slet ikke kunde undvære dem, indtil vi over deres Savn udstøde Vee-Klager, som over dødelige Smerter, og vi skulle kun behøve at indskrænke vore Begierligheder, kun trænge til en Smule Nøysomhed, for ingen Trang at føle. Men med Hunger

[redacted]

kommer han, denne Forskrækkelsernes Konge! Men denne Skiæbne forestod her omtrent 4000: Her iførde sig Ørken alt fra Skræk, dens kolde Taushed var meere truende, end brølende Orcaner paa det oprørde Hav. Eensomhed var sædvanlig Menneskets Skræk i Ørken; Nu var Folke-Mængden det, jo fleere jo værre, jo større Nød, jo mangfoldigere Jammer. Jeg vil neppe nævne den ringe Omstændighed, at vansmægte paa Veyen, hvor ingen Beqvemmelighed husvaler, ingen Seng modtager den smertefulde Krop, ingen venskabelig Haand begraver det afsielede Legeme, det skal altsaa vorde Andeel for Dyrene i Ørken og Himmelens Fugle. Det er dog noget gandske andet, end at fare i Fred, døe paa sin Seng i sit Huus mellem sine grædende Venner. Over en ugudelig Prophet blev fældet den Dom, at han ikke skulde samles med Fred til sine Fædre; Man fandt Dommen udført siden, da man fandt hans Legeme kastet paa Veyen, 1 Kong. 13. Men var der nu og mellem saa mange, som her, en og anden stærkere bygd, meere haardfør, eller som boede saa nær paa Grændserne af denne Ørk, at de lettelig kunde komme hiem, saa var det dog ikke alle; Nogle af dem vare komne langt fra, og altsaa havde langt hiem, dem ventede den visse Død paa den lange Vey, og det som var endnu værre end Døden: Deres Tanker om Christo stode Fare, at forandres underveys, dersom dette mødte dem; "Er det disse Frugter vi skulle "sanke paa vor Andagts Vey? Saa kunde de fristes "til at tænke; I vor uskyldigste og reeneste Hensigt "fulgte vi JEsum, og langt fulgte vi ham, lige hen i "Ørken. Vi ledte efter Livet, og skulde vi finde Døden? efter Lys, og skulde vi gaae ind i et evigt Mørke? Sandt nok, disse tre Dage vare korte som Timer;

 "Han

»Han talede, og vor heele Siel var idel Opmærksom-
»hed. Mig, siger den eene, opvakte han af Søvne;
»Jeg saae mig selv og min dybe Fordærvelse. Mine
»Tvivl, siger en anden, forsvandt ved hans Tale, som
»Skygger for rindende Soel. Til mit Hierte, siger
»den tredie, talede han kraftig Trøst, og Sorg og Frygt
»sank ned, som i en Afgrund; og vi alle, som hørde
»ham i Ørken, vare færdige at sige: Her er godt at
»være, her ville vi giøre os Boeliger; Men skulle
»vi paa denne Vey vansmægte, vi, som satte alle Ting
»tilside, for at høre ham? Hvorledes opfylder han da
»hvad han selv sagde: Adspørger først Guds Rige
»og hans Retfærdighed, saa skal alt andet til-
»falde Eder?" Og just disse, som vare komne længst
fra, havde meest elsket JEsum. De, som boede i Nær-
heden, kunde maaskee været komne af Nysgierrighed;
Men disse beviiste, det var deres Alvor; De kunde sige

n og paa legemlig Nød, som det lader, forend nogen
aagieldende tænkte derpaa. Nu skal hans almagti-
Velsignelse ogsaa falde paa de syv Brød og de
naae Fiske. Hvo som troer Guds Ord, troer ogsaa
liraclerne, og hvo som nægter dem, nægter Ordet;
vo som troer om Miraclerne, hvad Guds Ord vil
ve troet om dem, spørger aldrig om deres Muelig-
d, og spilde er all den Kunst, som forfængelig Men-
ske-Forstand anvender paa at forklare dem. Mi-
cler kalde vi Virkninger, som Naturen ikke selv, ef-
sin engang forelagde Ordens Lov, kan frembringe;
len en Brug af Naturens Kræfter, som Naturens
Erre selv giør, for at udbrede sit Navns Ære, for
beviise Propheters Fuldmagt, eller, som her, at
ite var Guds Søn. Uden Miracler, og uden at
liraclerne havde været saadanne, som jeg her beskriver
m, kunde Verden intet aabenbaret Guds Ord have
let. Jeg troer ikke den, som siger mig, at GUd
r sagt eller aabenbaret ham noget, som ikke af blot
rnuft kunde optænkes, med mindre han besegler sit
idnesbyrd med et Miracel; Saa JEsus her: Han
g de faae Brød og smaae Fiske, i sig selv neppe
for ham og hans Disciple; men han tog dem, velsig-
de dem, lod dem meddeele, mættede 4000, og de
mlede Levninger vare større end den første Be-
ldning. Nu tilbede alle, og alle elske den guddom-
elige Velgiører, og alle troe hans Ord, som Guds
rd, alle kiende ham mægtig i Ord og Gierninger, og
oeliger i Ørken dryppe. Tilhørere kommer at
; Kilden er ikke udtørret, ikke tilstoppet.

2) Boeliger ogsaa i vor Ørken dryppe; JEsu
aade er frugtbargiørende ogsaa for os i Verden.
et gielder i aandelig Forstand om os, hvad JEsus

i legemlig Forstand siger til Folket: Dersom jeg lader dem gaae fastende hiem, da maatte de vansmægte paa Veyen. Gierne vilde ogsaa jeg giøre Mennesker opmærksomme paa Verden og Livet, hvorledes det er en Ørken for os, hvor igiennem vi have at vandre, en Vey, lang eller kort, som det GUd behager at føre Sine; Men her have vi intet blivende Sted; Falder en Deel af Livets Behageligheder i vor Lod, vi tage dem med som Beværtninger i et Herberge paa en Reyse; Men hiem ville vi, og alt hvad som befordrer vor Hoved-Hensigt, er os dog det vigtigste. Holder mig ikke op, bør enhver af os sige, thi HErren har givet Lykke paa min Reyse! Vi tøve her, og her er i sandselig Glæde, i Rigdoms Overflødighed ingen Føde for vor Siel, ingen Underholdning for det Liv, som er i GUd, som her maae være begyndt, om det hisset skal fortsættes. Lykkens Sønner! I ville

»den med alle dine Herligheder! nu blev du mig øde og »tom, din Glæde blev Drøm, din Ære Skygge, din »Rigdom Støv, din Viisdom Daarlighed.« Dog taler jeg forgiæves til Lykkens forblindede Sønner; Jeg vender mig til den, der føler alle Ørkens Besværligheder; den, som sukker under Sygdom, Sorg eller Armod. »Jeg er paa Veyen, siger »den Syge, men min Kraft svækkes; Ingen Urt »voxer meere i denne Ørk, tienlig til min Helbredelse! »Hvo bær mig hen over det store Dødens Svælg, saa »svag som jeg er? Mine faa Venners Arme trættes »ved den langvarige Pleye; Mit Brød smager som »Malurt, og min Lædske-Drik som Galde, og den »Kraft inden i mig, som skulde bære mine Byrder, den »store Taalmodighed, slides daglig og trættes, som den »vansmægtende Vandringsmand. Jeg, siger den »Sørgende, synes ingensteds at finde Hvile; Jeg »hører Glædens Skogger-Latter rundt omkring mig, »og den er mig som Ørkens Ugle-Skrig, som dens »Ohim og Zihim; Mig kan ingen Rigdom giøre lykke»lig, ingen Ære ophøye, og ingen talende Fornuft »kan udmane Plagen af min Barm; Mig er Verden »en Ørk, fuld af vrimlende Rov-Dyr; Jeg vansmæg»ter paa Veyen. Og jeg, siger den Fattige, gaaer »imellem himmel-høye Palladser, og savner en lav Hyt»te for mig selv, hvorunder at finde draabefrit Tag; »Jeg seer paa min Børne-Flok, og spørger sukkende: »Hvo kan mætte disse med Brød? Jeg er midt i »Selskabet den Eenlige, af alle hielperige Venner for»ladt; Hvor opvælder for mig en Vederqvægelsens Kil»de? Hvor voxer den Føde, som i Morgen skal under»holde mit usle Liv? Hvor staaer det Træe, som kan »udbrede over min skaldede Isse sine skyggefulde Gree-

»ne? For mig er Verden øde, og [illegible] »Kummer, under Forhaanelsens trykkende Byrder »vansmægter jeg paa Veyen.» Men ney! kommer, Brødre! jeg viser Eder Boeliger i Ørken, som dryppe. Vore Guds Huuse ere disse Boeliger: Hos os ere de endnu ikke øde, de aabne sig endnu for alle dem, som ere fattige i Aanden, hungrende og tørstende efter Retfærdighed, Halte, Blinde og Krøblinge. Vi lyde endnu Befalingen: Nøed dem at komme ind, at mit Huus maae blive fuldt! JEsus prædikes der i sit Ord, Guds Ord prædike vi, Sacramenterne forrette vi efter JEsu Indstiftelse, og saa ere disse Boeliger ikke tørre, ikke ufrugtbare; Livets Kilder opvælde der, der beredes os Bord mod vore Fiender, der kan du tage den mangfoldige Saligheds Kalk, og paakalde i HErrens Navn. Hvor er den Syge? Kan han ikke møde her, saa kan ham dog tilbringes Salve fra Gilead, den Trøst, som siger: Bie efter HEr-

som rodfæstede sig her i Lykkens Skiød, naar I tænke paa disse omvexlede Vilkaar hisset: Men nu trøstes han, og du pines. Vær mig længe nok, o Verden! en Ørk, saa kan du sige, naar JEsus er hos mig i Ørken, saa ere der Boeliger, som dryppe, saa gaaer jeg dog i min Guds Huus og holder mit vansmægtende Hoved under den faldende Dugg; Skulde jeg gaae fastende hiem, da maatte jeg vansmægte paa Veyen; Skulde jeg kun underholde mit Salighheds Haab med Fornuftens Torheder, saa maatte jeg forbittres over mine nærværende Kaar, og fortvivle om det Tilkommende. Men nu tager jeg mine Brød-Smuler, og velsigner dem i JEsu Navn; Jeg skal dog ikke være evig her; Lovet være GUd, jeg har et bedre i Vente, og i all min Nødtørftighed er dette min Trøst:

Jeg faaer nok mine Smuler,
Og skal jeg savne dem,
Snart Graven Støvet skiuler,
Og Sielen vandrer hiem.
Styrk mig imidlertid,
Naar Nærings-Sorger friste,
Lad mig ey Haabet miste,
Med Seyer kron min Strid! Amen.

No. 46. — Ottende efter Trin: 1795.

Da der skulde tales for Kiøbenhavns Brandlidte.

Bøn for Prædiken:

Evige troefaste GUd og Fader! du som vil tilbedes i Aand og Sandhed, see! for dine Øyne ere vore Hierter, du randsager dem, og du veed vor Siels Inderste; Nu kaste vi os ned for din Naade-Stoel og Thro-

ne, vi bede dig om Syndernes Forladelse for din Søns Skyld, og at du vil give os, saa mange som bekiende JEsu Navn, Kraft til at afstaae fra all Uretfærdighed! O JEsu Christe! vi viide, det er ikke nok at sige til dig: HErre! HErre! Saa giv os da ogsaa din Naade, at vi kunde giøre vor Faders Villie, som er i Himmelen! Hielp os dog i all vor Skrøbelighed at elske og lægge Vind paa et retskaffent Væsen! Hielp os, at vi, indpodede i dig, som det sande Livsens Træe, maatte bære Troens og Retfærdigheds Frugter, at vi ikke, som raadne Træer, skulde afhugges og kastes i Ilden! Lad os aldrig tage Faare-Klæder paa, uden virkelig at være blandt dine Faar, som høre din Røst, og som følge dig! Værdigste Hellig Aand, du Sandheds Aand! leed du os i all Sandhed! Hielp os at tænke, som vi bør, tale, som vi tænke, og handle, som vi tale, at vi kunde vandre som for Guds Ansigt, og være troe, hver med eet Mund! Udryd all Svig, alle Rænker af Hier-

frugt-Billede: En Kurv med Sommer-Frugt. Den kiønneste Frugt altsaa, især i de Lande, hvor visse Træe-Frugter høstedes hvert Aar to Gange; Moeden Frugt altsaa, og et Forraad deraf, da her var en heel Kurv af Sommer-Frugt. Men er ikke dette Syn indbydende? Ere ikke de moedne Frugters Farve fortryllende? Mahl de fire Aarets Tider, og den med Frugt-Kurven, er det ikke Sommeren? Er det ikke den frugtbareste blandt de fire? Men nei, du Amos Prophete! troe ikke Farven! Mistænk Æbler, og Frugt for Syner af den Magt, jo meere de mahle sig for dit Øye med Naturens udsøgte Skiønheder! Bemærkelsen er, siger HErren: Enden kommer til mit Folk Israel; Jeg vil ikke ydermeere blive ved at gaae det forbie. Jord-Kloden betragtes her som en Have, og hvert særskilt Folk som et Træe i Haven. Træernes Frugter moednes, Urtegaards-Manden afplukker nu et nu et andet Træe; Nogne staae disse tilbage med faldne Blade, med tomme Greene, og du skulle knap kunde sige hvad Frugt de have baaret. Midt i denne Skov staaer et Træe, hvis Frugter enten moednes meere langsom, eller af Træegaards-Manden bevares omhyggelig til en vigtig Bestemmelse. Nok er det, du mærker han gaaer det ofte forbie, som om han ikke blev det vaer; Men en Dag skal du komme og overskue den store Træe-Gaard, og da skal du see en Kurv fuld af Sommer-Frugt, det er da endelig Frugterne af dette yndede, dette længe sparede Træe. Nu vilde Træe-Gaardens HErre ikke meere gaae det forbie; Men denne HErre var Himmelens og Jordens; Men dette Træe var Israels Folk; Men disse Frugter moedne Laster; Men alle disse Frugters Afplukning og Indhøstning i en eeneste Kurv, er en almindelig Straffe-Dom, paa eengang udført over

alle moedne Laster. Enden kommer til mit Folk; Jeg vil ikke ydermeere blive ved at gaae dem forbie. Jeg har nu saa længe seet, som om jeg ikke sage, og hørt, som om jeg ikke forstod; Jeg har gaaet forbie, hiemsøgt andre, men nu er Enden kommen. Alvorlige advarende Trudsel! hvad skal den lære os? Hvad, uden at frygte? O ja! dette lærer sig selv, ville man indvende, og hvad den egentlige Straf angaaer, da er det meer end sandt: Et lidet Forspil til misligt Aar, et feylslaget Haab af Havets Skiød. En Sott, som noget meer end sædvanlig bortrykker savnende Mænd, Fødevarers voxende Priiser, en Smule Forvikling i vore politiske Forbindelser, strax see vi Hungeren der, og Pesten og Krigen, og frygte, som om Enden var kommen allerede. Men det er ikke disse Ting du skal see paa, ikke deraf du skal udleede din grundede Frygt: Men beskue det Træe, hvoraf du selv er en Green, og see paa Frugterne: Mærker du at disse voxe, og det

der vare Huuſe fulde med brændbare Materier; Jeg meener: Himmelraabende Synder; Saae du diſſe at modnes, ſaa kunde du frygte. Du frygter for Krig, naar en mægtig Naboe giør Vaaben-Brag, eller en ſvag Naboe miſter i ſit Forbund; Du frygter, og Krigen er viſt et Onde; Men der er det ſom er værre: Frygt meere, ifald du ſeer, at Frækhed voxer, Øvrighed og Love agtes ringe, Ungdom bliver tøilesløs, graae Haar foragtes, frygt da meere, end for Krig med enhver ſvag eller mægtig Naboe! Kort ſagt: Voxende modnende Laſter, det er Høſtens Forbud, det er forfærdelig Høvns truende Mærke; Og ſynes dig Billedet hos Propheten for ſvagt, JEſus har et ſtærkere i Texten: Hvert Træe, ſom ikke bær god Frugt, afhugges og kaſtes i Ilden. Vi ville ſee

Hvad ufrugtbare Naboe-Træers Skiæbne bør virke paa HErrens Plantelſe.

1) Den Ufrugtbarhed, ſom altid er frygtelig.
2) Den Skiæbne, ſom derpaa følger.
3) De Indtryk ſaadant bør giørs paa den, ſom endnu ſpares.

1) Den Ufrugtbarhed, ſom er frygtelig. Hvert Træe, ſom ikke bær god Frugt. Alle ſaadanne Lignelſer have deres Ufuldkommenhed, det forſtaaer ſig, og her er nu den, at et Træe er en uſkyldig Natur-Product; Aaret, Jorden, Dyrkningen er Skyld i, at det bær ond eller god Frugt, og var det ſaa med Menneſker, ſaa vare deres Laſter ligeſaa ufrievillige, ſom deres Dyder. Men naar det Træe, her tales om, er Iſrael, ſaa heeder det med Rette: Din Fordærvelſe, o Iſrael! er af dig ſelv. Jeg nævnte Ufrugtbarhed, og Texten kalder det, at ikke bære god Frugt;

Altsaa ikke en simpel Uvirksomhed, Mangel af ædle, store, gode Handlinger, men det Modsatte; Thi ellers stod her blot: At ikke bære Frugt; Men da her staaer: Hvert Træe, som ikke bær god Frugt, saa er det Modsatte: Det bær ond Frugt. Jeg anmærker, at her tales om et Træe, ikke om en Green. En Green kan være raaden, den kan afskiæres, og Træet spares; Men et Træe er et heelt Folkes Billede, og naar hver Green eller de fleeste bære onde Frugter, saa er Tilfældet der, som beskrives i Texten: Hvert Træe, som ikke bær god Frugt. Med Israel vil jeg ikke indlade mig, skiønt Talen var til dem, om dem, skiønt GUd vilde nu snart ikke blive meere ved at gaae dem forbie; Enden var kommen til hans Folk: Men vi ville forsøge at blive bekiendte med Frugter, som falde nu omstunder og her til Lands, at giøre Forskiæl paa A) Faare-Klæder og B) Frugter. Ubeslæg-

Johannes paa Christus: Han er den, som oplyser hvert Menneske, som kommer til Verden. Her kommer en anden og hvidsker dig saa kierlig i Øret: Min Ven! b) Du bær Lænke, du sukker under Aag, du er Slave, du fortiente at være frie, jeg vil løse dig. Og nu atter en anden: c) Vi ville landlyse den nedrige Egennytte, vi ville ofre paa Fædrenelandets Alter, om det og skulde koste Livet. See! disse ere Faare-Klæderne i vore Dage; Men paa deres Frugter skulle vi kiende dem. Lys; Hvad Lys har man givet os i de sidste Tider? Har man viist dig, min arbeydende Broder! nogen Gienvey til dagligt Brød? Har man lært dig noget Raad mod Armod, Sygdom, Sorg? Eller har ikke Vellyst skabt fleere Nødvendigheder, og fleere Elændigheder tillige? Eller i vor Saligheds Sag, tænder man Lys, eller slukker man det? Er Troen stærkere nu, end den har været? Er JEsu Kierlighed meere brændende? Eller Frihed; Turde den ikke være Gienstridigheds Skalkheds Skiul? Turde ikke Ryggesløshed skiule sig under denne Maske? Og endelig det kiære Fødeland, hvis dyrebare Navn skal være deres Skalkheds Skiul og Gavn? Høre vi ikke, læse vi ikke de meest forlægne Project-Magere, de vindigste Ordgydere, hvorledes de fremstaae, for at afhielpe det arme Lands Nødtørftigheder, og saa er det deres egen Trang, som ligger dem paa Hierte? Eller naar de meene det paa det ærligste, en Smule Navnkundighed, som de selv ville indlægge sig. Saaledes har hver Tids Alder sine Faare-Klæder; B) Men Frugten, den sidste Virkning af de menneskelige Handlinger, er ikke den god? Er den ikke mindre Nød og Trang, mindre Sorg og Møye, meere broderlig Kierlighed, meere sand Redelighed, større selskabelig Lyksalighed, meere Ærefrygt

for

for GUd, og mod hans Bud meere Lydighed? Men skulle du finde det Modsatte, skulle du gaae omkring i Huusene, og i hvert andet finde Grund til at sige: Saa var det ikke i min Ungdom; Sielden fandt man da Børn saa gienstridige, saa vilde, saa til dem selv overladte; Sielden i Byerne hørde man Vankundighed saa høyrøstet om den Ting den ikke forstod, saa tilbøyelig at tage sig selv til Rette. Mord; Ja det skeer ikke saa tidt, vil man sige; men det er ikke sandt. Den bløde Vellyst har vel giort mange Mænd til Qvinder. Men Kunsten erstatter det; Gift-Blanderie er kommen i Steden for Øvelse i Vaaben. Nu Ægteskabet; Er det hæderligere end før? Vellystens Synder, fremelskes de ikke snarere som i et Drive-Huus, og taler man ikke om saadanne Ting endog iblandt os, endog i denne vor Bye, som fra dette Sted ikke bør nævnes? Tyverier, ere de i Voxende? Jo vist stiger Kunsten, vist anaver Slibningen ind paa Redeligbe-

ikende Øxe; Han hugger, men den uerfarne Til-
er skulle troe, at han evig ville hugge omsonst: Det
n Kiempe, som spotter den angribende Dverg; In-
Løv paa yderste Green bæver ved igientagne Hugg,
en Time-Glasset udrundet, saa have disse smaae ie-
ntagne Angreb trængt ind til Marven, og nu seer du
overste Top vayende som et Rør, der drives hid og
af Vehret, og endelig kommer den og trykker Luf-
, og i sit tunge Fald nedbryder de svagere Skud, halv-
ne haandefulde Træer, som stode under Strøget af
faldende Stamme. Et høytideligt og mægtigt Bil-
paa nogen almindelig Straffe-Dom over et heelt
k, eller en vigtig Deel af et Folk. Jeg vil ikke tale
den Knagen, hvormed stundom Omstyrtelser an-
de sig, derved at Lasterne stode paa hverandre, at
hovdnes, at de rase, at Baandene slappes, at Dæm-
ger nedrives, at Orden ophører, der maae man
gte for Fald. Den Kloge flyer, om han kan flye,
hans Hoved ikke skal knuses under Ruinerne. Men
skeer dog ogsaa Ting, som ikke ere Lasternes natur-
Virkning: Fleere smaae Vanheld samle sig til eet
ed, mindre Ulykker synes at sammenrotte sig; Kort
t: Man mærker en Folke-Forsamling voxende, som
syntes rodfæstet, og det kan hende, man kommer
see det tunge Fald; Og jo fleere Greene paa Træet,
høyere Stamme, jo forfærdeligere Fald. Der stod
Træe, det skiønneste i sin Tid paa Jordens Overfla-
Stammen Jacob med de tolv Greene, men nu i
ste Dage, da maatte Jagttageren allerede mærke,
Døberen sagde det, at Øxen laae ved Roden af Træ-
Religionens forfaldne Sag, Templen giort til en
ver-Kule, Kulde og Søvn, og Vaklen i Lærernes
rog, dette var Forbud; JEsus korsfæstet, den-

I ne

ne Blodskyld over Folket, saa maatte du synes at see Oxen blinkende, og Timen at nærme sig, naar Træet skal afhugges; Men afhugges, det var endnu kun en Nedbrydelse. B) Kastes i Ilden, det var dobbelt frygteligt, det anmelder Straf, Vrede. Hvad Ilden fortærer, bliver ingen til Nytte; Det afhugne Træe kunde jo været brugt til gavnlige Redskabe, til Stytter i et eller andet Tempel, eller til at kneyse som en Dronning paa de stolte Skibe; men nu kastes i Ilden, det var sørgeligt. Lignelsen forklaret, og paa store Menneske-Selskaber anvendt, da har Verden nu og da seet deslige. Sodoma var et Træe, som bar ond Frugt, det blev afhugget og kastet i Ilden: Jerusalem blev udrydde af Jorden, med samt Tempel og Helligdom, og de fortærende Luer talede til Jordens Indbyggere dette frygtelige Sprog: **Det er forfærdeligt at falde i den levende Guds Hænder.** Jeg veed vel, at Ild her er kun, som heele Resten i Lignelsen, Bil-

Forlegenhed lærer jeg en frygtelig Egenskab hos de Vanhæld, som paa eengang ramme saa mange, denne nemlig: Hver enkelt Lidendes Lidelse bliver større, jo større det Selskab er, som paa eengang lider. Den eene Nød trykker den anden; De Kilder udtømmes, hvoraf at øse; Selv den almindelige Medlidenhed forbauses, den ville virksom omfavne een eller faa nødlidende Familier, men den seer nu paa sin usle Beholdning, og spørger: Hvad er dette iblandt saa mange? Nogle skrøbelige Greene paa et Træe kunde vi understøtte, men naar en heel Stamme falder med Top og Greene ind i Luen, saa løbe vi kun tilbage forskrækkede over Faldet. Vi bævede her for vort Guds Huus; Det blev et ældgammelt og herligt lagt i Aske. Vi saae her, hvad Luen kunde i stille Vejr; Der saae man Stormen at føre den paa sine vældige Vinger tvert igiennem den stolte Stad. Der saae man i det Store, men her i det Smaae, og, som sagt, vi Mennesker mahle bedre det Smaae end det Store, hielpe bedre i Smaat end i Stort, føle meere ved at igiennemskue en enkelt Familiers Nød, end ved at see paa eengang mange Tusinde Nødlidende. Men hvad bør da saadant

3) Virke paa os? A) Ikke ængstelig lede efter første Grund til en stor Ulykke, for at udelukke Guds Haand deraf, for at udøse Bitterheder over den Mistænkte. Jeg vilde fortænke meget de Lidende, om ikke de fleeste af dem tænkte og sagde: Vee os nu, thi vi have syndet! Og til os maae det være nok engang sagt: Hører Riset, og den, som det haver udsendt! Jeg troer, Guds Arm styrer endog Naturen; Jeg seer der en Kurv med Sommer-Frugt, og maaskee vare mange Frugter modne nok. Jeg seer et Folk, som GUD ikke ydermeere vil blive ved at gaae forbie, og

hævende beskuer jeg HErrens Domme; Men bevare os GUd fra, at nogen falsk Midkierheds Ild skulde fra vor Side, om jeg saa maae tale, giøre Luen rødere! Ikke ville vi med onde Sieles Skade-Fryd sige: Ja! saa maatte det gaae, der var saa megen Ugudelighed, der herskede saa mange Laster; Ney! tvertimod kunde vi troe, at mange Fromme og Oprigtige bleve her lidende, og vi maae overalt ved enhver saadan mægtig Tildragelse tænke: Hvo som staaer, see vel til, at han ikke falder! Vi maae see til Greenene af vort eget Træe, til Frugten paa Greenene, den turde ikke være for god. Denne Doms Termin turde snart være udrunden, ogsaa over os: Hvert Træe, som ikke bær god Frugt, afhugges og kastes i Ilden. Eller beskue vi Asken paa de øde Tomter, da lad vore Hierter smelte, blive bløde som Vox i vor Barm; thi det var dog vor Næste, som leed. Den Lidende, ond eller god, dydig eller lastværdig, den Lidende er altid min

at Hielpens Kilder skulle udtømmes! Synder modnes hos os, men afskiær heller de raadne Greene, eller før dem paa den rette Vey, som ere forførte, at vi ikke maatte ligne Jerusalem, dette Træe med den onde Frugt, som blev afhugget og kastet i Ilden, fornemmelig fordie den ikke kiendte sin Besøgelses Tid, ikke agtede Guds Ord.

Skiælv, frække Jord! for HErrens strænge Domme,
Til dig kan Bægeret og engang komme,
Og Raden til at drikke Bærmen ud.
Foragt GUd Ord, og see Guds Hævn sig nærmer,
Og ingen Afgrunds Huule dig beskiermer,
Som spotter GUd.

No. 47.— Niende efter Trin: 1788.

Bøn for Prædiken:

Store Lysenes Fader! fra hvilken nedstige alle gode og fuldkomne Gaver! Du styrer Verdens store Huusholdning med evig Viisdom, og med uendelig Kierlighed hersker du over Menneskens Børn; Tak før alt hvad du har betroet enhver iblandt os! Hielp os at findes troe, paa det vi ikke maae beskiæmmes, naar du kalder med dette Anskrig: Giør Regnskab for din Huusholdning! O JEsu Christe! for hvis Domstoel det bør os alle at aabenbares; Lad dit Blod være fuldkommen Betaling for all vor Gield, saa at vi paa den store Doms og Regnskabs Dag kunde vide, at der er ingen Fordømmelse for dem, som ere i JEsu Christo! Lær os imidlertid at aagre hver med sit Pund, at ansee denne Verdens Gods og Herlighed som et Laan, aldrig binde vore Hierter til dem, men altid have vore Liggendefæe i Himmelen!

melen! Værdigste Hellig Aand! lær vor Aand den Viisdom, som sømmer gode Huusholdere! Lær os fornemmelig at benytte os af de himmelske gode Ting i JEsu Christo, saa at høre Guds Ord, saa at troe paa JEsum, at vi, naar vi skal sættes af med Huusholdningen, maae have vort Regnskab besluttet med dette Livsens Ord: Gak ind i din HErres Glæde! Amen.

Blandt alle de Fortrin, det eene Menneske kan have for det andet, er intet meere væsentligt, end Viisdom. En vel dannet Legems Skikkelse er vist nok et Fortrin; Man mærker kiendelig, hvilken ubehindret Adgang den har til Menneskers Gunst, som fik af Naturen et Ansigt, lyst og indtagende. Men alt dette er dog kun i det høyeste et indbydende Huus, hvis glimrende Zirater standse den Reysendes Opmærksomhed. Dersom den,

[redacted]

hans Fortrin for dem, og erkiende deres Trang til
tte Fortrin. Det er i Dag om Viisdom jeg vil tale;
len da som oftest den største Deel i en talrig Meenig-
d bestaaer af Eenfoldige, saa er det jo ikke en Tale
r dem, eller det maatte være en Tale, som har deres
lestkiændelse til Hensigt; og hvorledes giorde jeg da
Evangelistes Gierning? Jeg skulde da selv, i det
g talte om Viisdom, handle som en Daare; Ney,
ine Venner! jeg vil forsøge at udvikle og bestemme
egrebene om den Sag, jeg afhandler, paa en Maa-
, som jeg haaber, næst Guds Bistand, skal vorde
ttelig og nyttig for den Eenfoldigste af mine Tilhøre-
. Og hvo er du midt iblandt denne Forsamling? Til
g vender jeg min Tale. Er det ikke sandt: Naar du
rer nævne, naar du selv tænker paa det, som vi kal-
Viisdom, saa forestiller du dig noget sieldent, no-
t forfærdelig stort og ypperligt, du betragter den
ing, som et Vidunder; Ligesom naar man blandt
tridsmænd nævner det Ord Kiempe; Ja! tænker du,
liisdom er nu den Ting, jeg aldrig kan opnaae; Jeg
r ikke de Siele-Evner, som strække saa langt; Jeg
r ikke haft den Opdragelse, som kunde giøre mig be-
em dertil; Jeg vil blive i det Lave, og lade dem læg-
Vind paa Viisdom, som dertil ere udrustede; I
andhed, min Ven! der er nogen Viisdom endog i disse
ne Tanker; men der indløber en Feyl, og den vil
i Dag forsøge at rette. Vi tumle saaledes med Ord
aglig Tale, uden at foreene med dem faste og be-
mte Begreber, at Feylen i vor Tænkemaade bliver
ndom alt for vigtig i alt for vigtige Ting. Saale-
s, naar den Eenfoldige nævner den Viise, troer han
have nævnt en Mand, som har all Verdens Indsig-
r, som forstaaer alskens Tungemaal, og har udgrand-

skiet alle Naturens dybe Ting; Men med alt dette kunde denne endnu være en stor Daare. Jeg vil nævne Ord, som vi bruge vexelviis, det eene om det andet, til een og den samme Sag, og hvormed vi dog burde foreene gandske forskiellige Begreber; Saadanne ere disse: Kundskab, Videnskab, Lærdom, Klogskab, Viisdom. Heraf tage vi det første det beste, ligesom det falder os i Munden, og ofte kan det være ligegyldigt; Men naar vi tænke og tale i vor Saliqheds Sag, bør alting være nøye bestemt. Kundskab er en indhentet Underretning om Ting og Tildragelser. Videnskab er en Færdighed til at bringe sine Kundskaber i Orden, forklare og beviise dem i deres Sammenhæng, med Grunde, som altid og allevegne gielde. Saaledes kan en Christen have god og rigtig Kundskab i sin Christendom, uden dog at have den Videnskab inde, som vi kalde Theologie, eller Lærdom om GUd. Lærdom er,

da jeg nu aldrig kan nyde sand Lyksalighed, uden
tillige bestaaer med mine Medbrødres Vel, saa er
te den virkelige Forskiel imellem Klogskab og Viis-
n. Den Kloge kan bygge sin Lykke paa andres Ska-
, men ikke den sande Viise: Denne sidste vil intet
aal naae, uden det kan forskaffe ham indvortes Fred
Fryd, og udvortes Agtelse og Kierlighed af det Sel-
ab, i hvilket han lever. Kom nu tilbage, min kiere
ifoldige Christen! og lær, at Viisdom ogsaa bør og
n være din Sag, at du, som vandrer ved et svagt
s, ogsaa kan være den viise Mand, naar du nytter
e smaae Fordeele til muligste Befordring af din egen
andres sande Lyksalighed; Kun dette maae vi alle,
vor Ydmygelse, erindre os: at Viisdom er den Fær-
ghed, som altid maae voxe, aldrig her bliver fuldmoe-
n, at den Viiseste kan og bør altid lære, at han end-
kan lære af dem, som ikke selv ere viise. Dette er
t min Textes indhold, hvoraf jeg især vil betragte
de Ord: Denne Verdens Børn ere klogere end
ysens Børn i deres Slag. Min Hoved-Materie
il være, at beskrive

Viisdom i Klogskabs Skole.

1) Viisdom, lærvillig til at underviises af Klog-
skab.

2) Viisdom forsigtig, for ikke at besmittes af
Klogskab.

Hvad det 1) angaaer, da maae vi først A) høre
Klogskabs Forelæsninger, dernæst see B) hvad Viis-
dom i sin Vey deraf kan og bør anvende. A) Vi have
her en virkelig Lignelse, hvis Hoved-Ôyemerke maae
re vor Rette-Snoer. Vi begynde altsaa med den
uretfærdige Huus-Foged, hvor JEsus begynder, og

 bekym-

bekymre os ikke om det foregaaende, hvorved han var kommen i Vilderede med sine Sager, i Unaade hos sin Herre, o. s. v.; Sligt var nu mindre end Klogskab; Men han er jo en i Lignelsen digtet Person, og hans Forhold kommer ikke i Betragtning, førend fra den Tid han kommer i Forlægenhed, og i Sandhed da sættes Klogskab paa Prøve. Ikke vil Christus her just have fremsat et Exempel paa et meget spidsfindigt Hoved; thi den dummeste Karl af Verden kunde faldt paa det samme, naar det ellers ville lykkes; Men desto bedre Virkning giorde JEsu Lignelse, naar man kan sige derom: Ja! det er sandt, saa kloge ere de fleeste Verdens Børn, saa kloge ere næsten alle Mennesker i det Timelige. Enhver seer, dette falder bedre ud til JEsu Hensigt, end om han havde fremsat een af de fineste Rænker, som nogensinde var fremavlet i det meest politiske Hoved; thi da ville Lysets Børn indvende med

i sin Herres Gunst. Huusholderen sagde ved sig selv, altsaa bruger han Overlæg, han taber ikke Modet: Hvad skal jeg giøre, efterdi min Herre tager Huusholdningen fra mig? Godt sagt; Bedre, end om han havde hyklet for sig selv, om han havde smigret sig med et løst og ugrundet Haab, om han havde tænkt: Skulde vel min Herre ogsaa tage Huusholdningen fra mig? Skulde og mit Regnskab være saa daarligt? Har jeg dog ingen Contra-Regning, jeg kunde giøre ham? Ney! om sin Afsættelse fra Huusholdningen taler han, som om en afgiort Sag; Men nu seer han sig om andre Veye, hvad han skal fange an: Han saae ned til det groveste Arbeyde, han holdt sig ikke dertil for god; Men, siger han: Jeg formaaer ikke at grave. En troe Oversættelse; Det var urigtigt oversat, hvor man læste: Jeg gider ikke; Ney! han gad nok, Nød lærer os Arbeydsomhed; Men han formaaede ikke. Til grovt Arbeyde var han ikke vant, og havde ikke Kræfter; Nu, hvad da? Betle? Ney! det holder han sig for god til; Jeg skammer mig ved at betle, og vi maae aldrig kalde denne Tænkemaade Stolthed; Det er Følelse af sand Ære; Det er en af de Riges Gruesomheder, at de ikke ville forstaae den Trængendes Klagemaale, førend de ere stemte i den udtrykkelige Betler-Tone; Det er den afgudiske Dyrkelse de fordre, at deres Broder i Nød maae krybe som en Orm for deres Fødder, førend de ville hielpe. Den Ædelmodige ærer hos den Trængende den Omsorg, med hvilken han skiuler sin Trang, og med lige Omsorg skiuler han sin Gave, at den ikke skal bære det tunge Præg af forsmædelig Almisse. Gandske ret derfor, at Huusholderen skammer sig ved at trygle. Endelig fatter han sig; Medens han endnu har noget om Haanden, giør han sig

Venner; Medens han bestyrer Tingene, over han Barmhiertighed mod dem, som er nedenfor ham, og det er især denne Klogskab JEsus berømmer, ikke som noget, der var ret, men som noget, der var klogt; thi Huusholderen greb den eeneste og sidste Leylighed, der nu var tilovers, for at have en Tilflugt, naar han var afsat. Men hvad er det nu Lysets Børn heraf skulle lære? B) Hvad kan Viisdom heraf anvende i sin Vey? Jo! gandske meget; Huusbonden sage til Tieneren: **Giør Regnskab for din Huusholdning!** Tieneren sættes i Forlægenhed; thi han afsættes fra Huusholdningen; Og denne a) Forlægenhed, tænker den Viise, skal jeg engang sættes i, det kan komme snarere end jeg tænker; Jeg skal døe, men da gielder det at kunde med stille Overlæg oversee det sande i vor heele Forfatning: hvad vi have, hvad vi ikke have, hvad vi kunde og ikke kunde, hvad vi bør haabe eller frygte. O! jeg vil lære af den Uretfærdige i Texten, at ikke

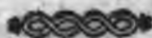
lade sig overtale, tilbagekalde sin Dom, sætte mig igien til Huusholdningen? Man nøler med denne Tanke, indtil man er alting qvit, og er kommen der, hvor man skal være. Ney! siger den Viise, jeg vil lære Klogskab i min Vey af den uretfærdige Huusholder; Det er afgiort, vil jeg tænke: Jeg gaaer ud fra den heele Huusholdning. Det er besluttet for alle Mennesker, engang at døe; O Frygt! bemestre dig ikke min Siel, at den ikke skal forvildes i Mørket, og tage en Beslutning, som jeg evig skulle angre! Hvad er mig nu tilovers? Der ere Handlinger, b) som overgaae mine Kræfter, paa dem nytter det ikke at begynde. Jeg formaaer ikke at grave, sagde hiin Huusholder, og jeg, naar jeg skal døe, og ellers altid, er jeg afmægtig til at erhverve mig mindste Naadens Smule ved mit eget Arbeyde; Meget meere vil jeg tage til mit Sprog: Den som ikke arbeyder, men troer paa den som retfærdiggiør den Ugudelige, ham tilregnes hans Troe til Retfærdighed, Rom. 4. Der ere Handlinger, min Stand uværdige, skulde jeg fornedre mig til dem? c) Jeg skammer mig ved at betle, sagde Manden i Texten; Og jeg, skulle jeg nu adspørge Verden om den Redning, som ikke er klækkelig? Skulle jeg sukkende hige efter Livets Lyster, jeg, som ønsker at regnes blandt Lysets Børn! Skulde ikke det Lys, jeg vandrer efter, vise mig et herligere Gode heroventtil? Skulde jeg, som Lothes Hustrue, see mig tilbage? Skulde ikke mit Lys vise mig den rette Vey? Jo! gandske vist; men i at anvende det, vil jeg lære Klogskab af Huusholderen. Jeg har og, som han, d) fremmed Gods under mine Hænder; Hvad har jeg, som jeg ikke har annammet? Det være sig Naturens eller Lykkens Gaver, alt hører min Gud til;

Har

Har jeg nogen Sinds Styrke, nogen Siels Kraft, jeg fik det af Skaberen; Er jeg sat i nogen Embeds Vey, hvorved jeg kan være meere virksom end andre, jeg fik det af den skiulte Forsyns Haand, som styrer den heele store Huusholdning, alting er min HErres, og han kan sige, naar han vil: Giør Regnskab for din Huusholdning! Nu veed jeg vel, at jeg kan ikke svare ham eet til Tusinde; men jeg veed en Ting, som behager ham: Jeg vil lære af Texten, medens jeg endnu kan, at giøre mig Venner af denne urette Mamon, af dette, som jeg ikke eyer, og jeg vil lære at giøre det strax. c) Sæt dig hastig ned, sagde Huusholderen, og i Sandhed det kan snart blive for silde. Det er en Jammer med denne evige Opsættelse Dag fra Dag; Man gaaer frugtsommelig med en god Gierning, men det kommer aldrig til sig. Den rige Mand gaaer og seer paa dette kiere Guld, og truer Verden med et Testamente; men han døer, og det er endnu ikke fær-

ogsaa dette vil jeg lære af Huusholderen: Hvem jeg skal giøre mig til Venner? g) Dem, som selv ere Skyldnere, selv gieldbundne. Altsaa ikke med Guld bøye Rettens Stier, kiøbe de Mægtiges Gunst, aabne mig Veye til Lykke paa de værdigeres Bekostning. Ney! de Syge, de Fattige, den Faderløse og Enken, disse ere mine Folk. Deres Venskab siger vel ikke meget i Verden; Men eengang vil det gielde, der, hvor vi alle ere lige rige, lige mægtige; Der kommer den Barmhiertige fremtrædende, en Skare møder ham, ikke for at beføre ham for hans HErre, men for at sige: Denne klædde os, der vi vare nøgne, gav os at drikke, der vi tørstede, og da vi hungrede, mættede os med Brød. De annamme ham endnu med Glæde i de evige Boeliger, de møde ham med Velsignelser, og den Barmhiertige møder selv Dommeren med Friemodighed; thi Barmhiertighed roser sig for Dommen, Jac. 2. Ja! Viisdom er en lærvillig Discipel i Klogskabs Skole; men h) Discipelen gaaer her over sin Mester. Verdens Børns Klogskab gaaer dog i det høyeste kun ud paa at forskandse sig her neden. Jeg tænker, et Lysets Barn, jeg skal ogsaa være klog, men til en høyere Hensigt; Jeg vil og have Venner, men ikke blot for denne Tid; Jeg tænker og paa Boeliger for mig, men paa evige Boeliger; Jeg vil og blive modtaget af dem jeg har giort gode, men jeg venter at see dem i den Stand, hvor intet Gode skal mangle dem; Thi gaaer jeg, for Exempel, til Enken, der har lavet til de sidste Smuler for sig og sin Søn, og siger: Jeg vil æde det og døe. Hun giør ingen Opmærksomhed. Sorg har borttæret Skikkelsen af hendes Kinder; Hendes Dragt er Elændigheds Rustning; Hendes Sprog er bittre Taarer, tunge Sukke,

og hendes Hytte er den eensomme Sorrigs mørke Bolig; Men i det jeg rækker hende Haanden, tænker jeg: Jeg skal engang see dine Øyne tindrende af Glæde, dit Ansigt lyst, som Dagen, dit Hoved kronet med Salighed; Du er nu forladt, som det synes; men den, som dig annammer, boer i de høye Himle. Mig satte han til Huusholder, mig betroede han meere end jeg selv behøver; See! der er noget af hans Gods, vi have lige stor Ret dertil, vi skulle snart eye lige meget; Allene lad din Velsignelse være over mig, din Forbøn med mig! Jeg vil agte dit Venskab dyrebart, jeg vil glædes derved, meere, end om jeg har havt Adgang til Konger og Fyrster; Mød du mig, som en Veninde, i de evige Boeliger, der, hvor en Boas skal omfavne sin Ruth, og see, hvorledes hun ikke meere plukker Ax paa fremmed Ager, men selv bærer Retfærdigheds fuldkomne Frugter, som skee ved JEsum Christum: Gud til Ære og Lov! Hvor Samaritanen

saa skulle vi mødes paa den store Regnskabs Dag; Da skulle min Samvittighed sige mig: Disse vidne imod dig, disse ville ikke annamme dig i sit glade salige Selskab, du gaaer hen at høste hvad du har saaet, og saa lyder den strænge Dom: Med den samme Maade, som I maale med, skal Eder igien maales. Saa samler den tiervillige Viisdom, endog i Klogskabs Skole, megen nyttig Lærdom; Men den

2) Maae være vaersom tillige, for ikke at besmittes. Det har sin Vanskelighed, at plukke Roser af Torne, og endnu vanskeligere er det, at lære Dyd af Lasterne. a) Her er noget hos den uretfærdige Huusfoged, som ikke kan roeses, og hvori vi bør overgaae ham: Da han nu endelig var kommen i Forlægenhed, roeses det, som Klogskab, at han sørgede for sin Sikkerhed, ved at giøre godt mod andre; Men det var ikke klogt, ikke roesværdigt, at han først begyndte dermed, da han var nød dertil; Det er bedre seent end aldrig, men det er bedre betimelig, end silde; Det havde været nok saa fundt, om han kunde sagt ved sig selv: Ach ja! jeg er uhældig med mit Regnskab; Min Herre er fortørnet, jeg bliver afsat; men det er min Trøst: Mine Underhavende skulde velsigne mig, de unde mig godt, blandt dem skal jeg finde Venner. Vi bør overgaae ham; ikke bie til Døds Smerter trænge Hiertet, til den afgiørende og uigienkaldelige Stemme siger: Giør Regnskab for din Huusholdning! Ney! det er best forud, betimelig, stedse lægge Vind paa at giøre os Venner; thi det gaaer ikke altid saa ordentligt med vort Kald og Varsel. Det er ikke sagt, at en langvarig Sygdom skal være Dødens Forbud, eller at denne Sygdom altid skal tillade os Sinds Roe, Styrke til at tænke og beslutte. Der er heller ikke saa stor Herlig-

hed i disse Offere, som Døds-Frygten saa godt som udpanter af den Gierrige; Om han og da slumper til med en anseelig Deel af det han ikke meere kan bruge, og alt skal forlade, det kommer ikke op imod den daglige jævne Barmhiertighed, det altid aabne Hierte. Om Præsten og Levitten, der saae den, som var falden blandt Røvere, og gik afsides forbie, havde paa deres Sotte-Seng skiænket af deres Formue, til at bygge et Hospital for Saarede, tvivler jeg meget om, at deres Roes vilde været saa stor paa hiin Dag, som Samaritanens, der antog sig den, som var uden Redning. Det bliver da nok en Viisdoms Regel for Lysets Børn: **Lader os giøre godt den Stund vi have Tid!** Gal. 6. Men her er og noget b) hos Huusfogeden, som med Rette lastes, og det bør vi skye. JEsus kalder ham, som han fortiener, uretfærdig; Vee os, om vi ville bedrage een for at giøre os en anden til Ven!

det, end at den skulde besvære os paa Reysen! Og den Brug, Huusbonden vil vi skal giøre os, deraf, er jo saa herlig. Huusholderen maatte stiæle sig til det, han giorde, mod sin Herres Skyldnere; thi det var ulovligt; Men vor GUD befaler os, at giøre os Venner, noget vi maatte have Lyst til, om det aldrig var os befalet. Klogskab bruger Rænker, men Viisdom ikke. Kald det Viisdom, hvo som vil, at samle, at spare, at forøge; Den Viisdom, som er herovenfra, siger Jacob, er først reen, dernæst fredsommelig, billig, lader sig gierne sige, fuld af Barmhiertighed og gode Frugter, Jac. 3. Denne Viisdom fordrer ikke store Siele-Evner, dybe Indsigter, kun at hver, ligesom han har annammet en Gave, tiener hverandre dermed, som gode Huusholdere over Guds mangfoldige Naade! Lærer denne Viisdom, mine Venner! og voxer i den! Gaaer frem fra Lys til Lys, indtil vi alle skulle samles, og finde de Venner, vi have erhvervet os i de evige Boeliger, og findes selv blandt dem, og, troe over lidet, sættes over meere, og gaae ind i vor HErres Glæde! Amen.

No. 48. — Tiende efter Trin: 1792.

Bøn for Prædiken:

Velsigne os GUD, vor GUD, og lad dit Ansigtes Lys skinne over os, at vi maae kiende din Vey paa Jorden, din Salighed blandt alle Folk! Giv os, dit Folk, Saliggiørelsens Forstand! Opluk vore Øyne, at vi endog paa denne vor Dag maae kiende hvad som tiener til vor Fred! Lad os høre, naar du taler til os i dit Ord, at ikke din Vrede skal opvækkes over os, og du skulle

tale til os med grumme Plager, og Ødelæggelsens Skaaler, som du udøser! Ja! dit Huus er et Bede-Huus, og dette Huus er dit Huus; Hør da vor Bøn, og lad vort Raab komme for dig! Forlad os vore Synder, og lær os at kiende vor Besøgelses Tid! O JEsu Christe, forbarmende Frelser! vi see i Dag dine Taarer over en utaknemmelig Stad; Vi see dette Syn, og tænke paa os selv. Du besøger ogsaa os, endog i Dag paa dette Sted, i det du lader os forkynde Guds Raad til Salighed. O! forbarme dig over os, at denne Dags Forretning maae være velsignet, og Sandhed til Salighed blive frugtbar paa vore Hierter! Værdigste Hellig Aand! udbred din Virkning paa hver Siel i denne Forsamling! Oplys vor formørkede Forstand, at vi maae kiende vor Synds Byrde og JEsu Blods Kraft! Leed os i all Sandhed, og lær vore Samvittigheder i Dag og hver Dag hvad som tiener til vor Fred, at vi maae kiende det eene Fornødne, kiøbe Tiden, og

se. Men dersom nogen siger, han elsker GUd, og hader sin Broder, han er en Løgner, 1 Joh 4. Der var en Tid, og den turde være endnu paa sine Steder, da man lidet bekymrede sig om Troe og Meeninger, men meest om Pligterne; Naar man kun levede ordentlig, var god Borger i Selskabet, saa ligemeget, hvad man troede og tænkte. Dette maatte endelig være Vildfarelse i en Kirke, bygd paa denne Troens Grundvold: Troe paa den HErre JEsum, og du skal blive salig, Apostl. G. 16. Endelig var der og en Sect, som, hvad de beste iblandt dem angik, baade troede ret og levede Christelig, men tilsidesatte den offentlige Guds Dyrkelse. Disse feylede, af Mangel paa Menneske-Kundskab; De toge ikke den menneskelige Sandselighed i Betragtning, og indsaae ikke de deraf flydende skadelige Uordener i Kirkens udvortes Huusholdning, Uordener, som snart virkede tilbage baade paa Troe og Pligter. De syntes at have Grunde; Vi kunne tilbede, tænkte de, uden Tempel; thi GUd hører os allevegne. Vi kunde finde Saligheds Vey uden Lærere; thi Guds Ord er en Lygte for vor Fod og et Lys paa vor Stie. Vi kunde dyrke GUd i Løndom i vort Hiertes Inderste, uden visse Fester, bestemte Dage, anordnede udvortes Handlinger; thi GUd hænger ikke i Skikke, GUd siger: Min Søn! giv mig dit Hierte! Men dette forudsætter alle Mennesker saa fuldkomne, som kun saare faa monne være; Dette forudsætter Mennesker altid lige fuldkomne, altid fuldkomne nok til, uden Hielp af sandselige Indtrykke, at kunde stemme sin Siel til Andagt, og disse Forudsætninger ere Grund-falske. Jeg behøver ikke at bestride dem; thi de anfægte ikke Kirken nu i vore Dage her i vore Lande. Endnu mindre vil jeg

fra dette Sted stride mod Forandring i Skikke, som engang truede os og kom ikke, eller mod den, som endnu maatte true, og maaskee kan komme; Men jeg troer, den offentlige Guds Dyrkelse, saadan som vi have den, er en Gienstand, saa vigtig baade for vor Troe og vore Pligter, at den vel nu og da var en Tale værdig. Ved Tidens Længde indsniger sig Søvn, ved Tidens Længde indsnige sig Misbruge; Kunde man vække den Sovende, og giøre ham opmærksom paa det han skylder at holde høyt og i Ære, kunde man rense Guds Dyrkelsen fra Uskikke, som fornedre dens Høytidelighed, saa var der meget vundet. Intet Folk havde fleere og meere glimrende Skikke i deres Guds Dyrkelse, end det fordums Israel; Skikkene udgiorde en væsentlig Deel af deres Religion, indtil JEsus kom. Intet Folk hang meere i Skikke, end Israel, alt indtil JEsu Komme, og dog finde vi Skikkene ved Tidens Længde fordærvede,

kes om Skikke, og disse Ting skulle udgiøre Ordenen i min Tale.

1) Steder maae vi først komme overeens om at agte helligt, endskiønt vi tilfulde vide, at GUD er ikke bunden til noget vist Sted; Men vi behøve at paalægge os selv mange Baand, blandt andre ogsaa dette: At bestemme et Sted, et Huus til Forsamlings- til vor Guds Dyrkelses-Huus. Jerusalems Tempel var en Bygning, værdig endog blot ved sin Alderdom. Allerede vare halvsiette Hundrede Aar forløbne, da JEsus i Texten stod i dette Tempel, siden dets Grundvold blev lagt. Om jeg havde fundet det øde staaende i en Ørken, kunde jeg ikke uden hellig Ærefrygt gaaet ind under dets huule Hvelvinger; Jeg vilde æret disse værdige Levninger, som vidnede hvad Forfædre havde tilovers, naar det kom an paa at herliggiøre deres Guds Dyrkelse. Var end ikke dette Tempel saa kostbart, som Salomons; det var heller ikke bygd i saa lykkelige Tider. Josva og Serubabel maatte smaaeligen sanke, da de kom med det overblevne af Folket fra det babyloniske Fængsel, som vilde Fugle, der bære Straae for Straae til deres Reede. De arbeydede under megen Kummer mellem Frygt og Fare, de salvede Steenene med deres Taarer; thi de græde endogsaa, staaer der, de som havde seet det første Tempel, Esræ 3. Ikke desmindre var det dog endnu en herlig Bygning, bygd paa samme Sted efter samme Form, som det første, endnu dog en Datter, oprunden af sin Moders Aske, og som havde ikke allene hendes Lineamenter, men endog en god Deel i Arv af hendes fordums kostbare Ting, Sølv-Karr og Guld-Karr, dem Nebucadnezar havde røvet fra det første, dem Cyrus gav tilbage til det sidste Tempel, og disse vare dog i Tallet Fem

Tusinde og Fire Hundrede, Esræ 1. Vi kunde jo vel dyrke GUd i den lave og skumle Hytte; men vi have Sandser, og disse Indflydelse paa vore Siele. Som en Brude=Sahl, saa bør vore Guds Huuse være prydede, alting der bør anmelde Glæde og Høytid, alting der medføre, saavidt Leyligheden tillader, Majestæt og Ære; Og det er et sørgeligt Tidernes Tegn, naar all Omsorg for Guds Huuses Prydelse, all Gavmildhed mod Guds Huus begynder at ophøre. Men GUd selv kalder det Huus, vi bygde ham, b) sit Huus; saa kalder han det i Texten, og derved voxer Huusets Helligdom. Derved burde vor Ære=Frygt voxe for Huuset; Han har lovet at sætte der sit Navns Ihukommelse, at være der naadig nærværende hos dem, som søge ham. Vi vide ret godt, at det prægtigste Tempel er Børne Værk, og at den, som opførde det, havde Grund til at sige til Naturens Bygmester: Jeg er ikke værd, at du skulle gaae ind under mit Tag. Eller som

de, saa var dog Vand Vand, og var ikke Daab; men nu, da Guds Ord monne være tilhobesøyet med Vandet, saa er det en Daab, det er Naadens og Livsens Vand, og Igienfødelsens Bad, som skeer ved den Hellig Aand. Hvad var hiint Alter der oppe, om det ogsaa lignede Naade-Stolen af det puure Guld, dersom ikke GUD kaldte det sit Bord, og lod udbrede derpaa Vederqvægelser for vansmægtende Siele? Hvad var dette Sted, hvorfra jeg taler, uden en beqvem Forhøyelse, dersom ikke GUD selv har sagt, at vi staae her i Guds Sted, vi forkynde herfra Guds Villie. Nu maae Synderen ofte betragte denne Tale-Stoel, som Guds Domstoel, men den Boedfærdige, som en Naade-Stoel, hvorfra han hører det glade Budskab om Syndernes Forladelse. Men endnu meere bliver dig Huusets Helligdom elskværdig, naar du betænker, at GUD tillige lader dette sit Huus være til din Tieneste, for dig aabent, aabent for alle; thi han kalder det et c) Bede-Huus. Var det kun et Ofrings-Huus, saa var det kun et Huus for dem, som havde noget at ofre; men nu er det et Bede-Huus, og nu er det et Huus for alle; thi hvo haver ikke noget at bede om? Dette Huus er mit, siger den Mægtige, og derfor kan jeg lukke det for hvem jeg vil. Men dette Huus er mit, siger GUD, og derfor vil jeg aabne det for alle, for den Fattige, saavel som for den Rige, for Vildfarende, saavel som for dem, der ere paa den rette Vey; Men dog vel at mærke: Kun for at giøre en Brug deraf, som skikker sig til Bestemmelsen; Ikke at nogen maae bruge det som sit Huus, men som Guds Huus. Det anmeldte Religionens dybe Fald hos Israel, at Guds Huus var giort til en Røver-Kuule: Udtrykket er stærkt, men det er en Virkning af hellig Nid-

kierhed. At kiøbe og sælge, vare Handlinger, udenfor Templet tilladelige, men i Templet saa uvedkommende, saa vanærende, at JEsus sætter dem i Ligning med at røve og plyndre. JEsus renser Templet, uddriver dem som solgte og kiøbte, og brugte en Myndighed der, som vi ikke noksom kunde beundre. Lader os kun, mine Venner! komme overeens om, at agte vore Guds Huuse hellige! Lader os glædes ved at see dem prydede, og holde haardt over, at ingen fremmed Handling giør Huuset alwindeligt! Disse Muure, inden hvilke vi samles, ville vi ansee, som vor Moders Arme, der omfavner os, som sin Børne-Flok. Dette Tag, som hvelver sig over vore Hoveder, ville vi betragte som den Høyestes Vingers Skygge, under hvilken vi boe tryggeligen, og saa lade vi os være sagt, hver Gang vi møde her: **Bevar din Fod, naar du vil gaae i Guds Huus!** Præd. 4, 17. Næst Stedet kommer

de Vildfarelse nærmer sig med stærke Skridt, hvorledes Mænd af vor egen Orden give efter Tid for Tid afderes Embeds Ære, for at vinde verdslig Ære uden om, hvorledes de danne sig efter denne Verden, indtil de blive Vanskabninger i Kirken. Det er paa høy Tid at sige med Paulo: Jeg ærer mit Embede, Rom. 11, 13. Jeg viger ikke der et Haars Bredde, hverken for Høye eller Lave; Jeg tiltroer mig ingen Føyelighed tilladt, som strider imod mit Kald; Man maae længe nok beskylde Læreren for Trodsighed, Myndighed, Stolthed, det er Tusinde Gange bedre, end at han skulde give efter, giøre Undtagelser, og krybe i sit Embeds Pligter, for at klavre sig op igiennem denne Vey til Tindingen af Templen. Evig er denne Sandhed: Det er vigtigt for Guds Riges Sag, at hans Tienere, i det mindste hvor de gaae i hans Ærinde, ere agtede: b) I Evangelio see vi Exempel uden Exempel; Der staaer en Mand i Jerusalems Tempel, og hans blotte Person giver Templet fornyet Glands. Han opfyldte Spaadommen, hvormed en Prophete styrkede dette Tempels trætte og næsten modfaldne Bygmestere: Dette de sidste Huuses Herlighed skal blive større end det første, siger den HErre Zebaoth, og jeg vil give Fred paa dette Sted, Hag. 2, 9. Her var Ypperste-Præsten kommen, den rette, den store, som skulde gaae ind i det Allerhelligste, ikke engang om Aaret, men engang midt i Aarene, og finde en evig Forløsning. JEsus var den sande Tempel-HErre, just den, om hvilken Malachias havde spaaet: See! siger han, jeg sender min Engel, som skal berede Veyen for mit Ansigt. Dette var Døberen; Men han skulde prædike i Ørken; Men nu følger i Prophetien disse mærkelige Ord: Og strax skal den HErre komme

me til sin Tempel, hvilken I opsøge, den Pagtens Engel, hvilken I have Lyst til, Malach. 3. Den Person, som her fremtraadde, kom altsaa ikke uden Kald, han var dertil fød og baaren. For hans Ansigt maatte vige af Templet enhver Uberettiget, og dette hører til god Orden. Jeg veed det nok, og veed det til Skam for vor Stand, at der var en Tid, da Christi Tienere tiltoge sig Myndighed udenfor Kirken, den gik for vidt, den maatte forebygges; Men Verden gik altid fra en Yderlighed til en anden; Man arbeyder indtil nu paa at betage Lærere all Myndighed, endog i Kirken og Kirke-Sager; Uvedkommende og Uberettigede trænge nu ind i Kirkens Bestyrelse, ligesom Kirkens Bestyrere før trængte ind i Statens. Det er, kan jeg troe, hvad vor Stand angaaer, Giengieldelsens Ret; men hvad Guds Riges Sag angaaer, er det Lyse-Stagens Forflyttelse til andre Verdens Ri-

[redacted]

til Samdrægtigheds Aand. Er det desuden høytidelig at dyrke GUd, saa er en talrig Forsamling det herligste Syn ved enhver Fest. Prøv det, min Broder! Adspørg dine Sandser, naar du gaaer ind i et Tempel, var det og saa herligt, som Salomons, naar du seer der den meest udsøgte Orden i alle Handlinger, naar du ogsaa hørde en Tale, aldeeles aanderiig, aldeeles indtrængende og henrivende; Men du seer dig saa godt som allene, dit Øye leeder, og finder maaskee hist i en af Bygningens Fløye siddende en enkelt Anna, og her i en anden en eeneste gammel Simeon; Overfalder dig ikke da en vis Sorg, føler du da ikke ogsaa, som en Slags Tomhed i din Siel, sukker du da ikke og tænker, som du ville tænkt ved et andet Giestebud, hvortil ingen kom: Øxnene og det feede Qvæg er slagtet, men de, som budne vare, vare det ikke værd? Men dette vilde alt for ofte blive Tilfældet, naar ikke Forsamlingens Tid var bestemt. b) Nu, vi, som skulle forrette de hellige Ting, ere ogsaa Mennesker. Det Udvortes virker paa vore Sandser, og Sandserne paa vor Siels Arbeyde. Det vilde være tungt, at tale for tomme Stole; og derimod, naar vi see en talriig Forsamling, et fuldt Huus, optænder det, jeg veed ikke, hvilken Ild, det opliver saa stort et Haab: Blandt saa stor Mængde maatte dog nogle vindes, nogle træffes af det, som ikke passer sig paa alle, nogle opbygges, nogle trøstes; Og overalt er det saa selskabeligt, saa høytideligt, det indgiver saadan festlig Tanke: Store GUd! Alle disse tilbede dig, alle disse ere dine Børn, alle disse Børn ere forsamlede i deres Faders Huus, at høre hans Ord, at tage Naade-Gaver af hans Haand, at forsikres om hans Fader-Hierte for dem alle! Mig synes, naar jeg seer en saadan Forsamling,

ling, at hver Siel i Forsamlingen ved sin tause Opmærksomhed siger mig, hvad Cornelius sagde til Peder: Nu ere vi derfor alle nærværende for GUd, at høre alt det, som dig er befalet af GUd, Ap. G. 10, 23. JEsus i Texten er her atter Exempel uden Exempel. c) Han maatte tale paa det høye Bierg, eller paa det flydende Skib, i den øde Ørk, eller i Jerusalems Tempel, paa Festens Dage eller Arbeyds Dage; alt Folket hængte ved ham, og hørde ham. Her staaer: Han lærde daglig i Templet, nemlig alle de tre Dage, Mandag, Tirsdag og Onsdag i Dimmel-Ugen. Han plantede en nye Kirke, og dette var en nye Fest, det var tre store Høytids-Dage i Jerusalems Tempel. Paa hver af disse Dage kunde man siunget denne Sang: O Tempel! hvad din Lykke paa denne Dag er stor, da JEsus selv vil smykke din Helligdom og Chor! Ja! enhver Sabbath, naar JEsus prædikes i St. Ord, naar hans Raad til Salighed

i Templen, og, det forstaaer sig, ingen som hans; Han tog af sit eget, han lærde det, for ingen vedste. JEsus prædikede Texter, og vi over dem; Vi forklare dem, vi tage af hans Ollie og Viin, at læge Hierte-Saar. Vi prædike ikke vor Viisdom, men den Sandhed til Salighed, som er os aabenbaret i Ordet; Vi skulle lære, men ikke andet, end JEsu og hans Apostles Lærdom; Alle det øvrige er fremmed. Om vi fra dette Sted ville og kunde lære Folk at dyrke Jord, at bruge Søen, at indrette Livets Beqvemmeligheder, saa vare vi ikke stort bedre end de, som i Texten havde giort Jerusalems Tempel til en Børs, og just derfor til en Røver-Kuule. I Henseende til b) Tilhørere nævnes en Handling, som ofte forglemmes: Mit Huus er et Bede-Huus, altsaa hver Sabbath en Bede-Dag, altsaa at tilbede, en Handling, som passer til Tid og Sted, men især til vor Trang, men og til enhver Handling i Guds Huus. Du bør endog høre bedende, det er den sande Opmærksomhed. Om du spænder Tankerne, for at erindre Talen i sin Sammenhæng, det er ikke saa gavnligt for din Siel, som at du hører bedende; Naar Laster, naar Vildfarelser mahles og straffes, saa sukker du hos dig selv: O GUd! leed os ikke i Fristelse, men frels os fra det Onde! Naar den seyerrige Troe anprises, saa beder du: HErre! forøg os Troen! Naar JEsu Død og Opstandelse beskrives, saa er din Siels Begiering til GUd: Lad hans Død være mit Liv, hans Opstandelse min Retfærdighed! Naar denne Tids Piinagtighed nævnes, som ikke værd at ligne, mod den Herlighed, som skal aabenbares paa os, saa tænker du: O! Taalmodighedens og Trøstens GUd! ophold os i Ordet og i Troen indtil vi døe! Fører os her, som

du

du vil, allene giv os Arv og Lod med alle dine Hellige! Saa seer du denne Guds Dyrkelse her neden, og tænker paa den der oppe, og siger med David: O! naar skal jeg komme der hen, og sees for dit Ansigt? Amen.

No. 49. — Ellevte efter Trinit: 1797.

Bøn for Prædiken:

Velsigne os, GUd, vor GUd, og lad dit Ansigtes Lys skinne over os! Vi ere alle opgangne til Zion at bede; Vi bede alle, hver for sig, denne Bøn: GUd vær mig Synder naadig! Ja, Fader! hos dig er Forladelse, paa det du maae frygtes; For dit Ansigt bekiende vi vore Hierters Trang, under din Haand bøye vi vore Hoveder, og begiere din faderlige Velsignelse; [redacted]

er, og derfra udbrede aandelige Velsignelser over det Folk, som dyrkede ham. David indvier Zion til et Forraads-Kammer for den Nødlidende, den Fortrængte, en Fremmede, som ellers syntes at have faaet saa knapt en skaaren Deel i de legemlige Velsignelser; Her skulde han dog annamme Trøsten af Guds Ord, Kraften af hans Naade, Bønhørelse, naar han bad, og Glæde, naar han istemmede sin Lov-Sang. Jeg anmærker ellers, at disse vore Indgangs-Ord ere de sidste Ord i den sidste af de 15 Psalmer, som kaldes Sange paa Trapperne. Nogle meene, at syv Levitter have staaet, hver paa sin Side, hver paa sit Trin af de dobbelte Trapper til Kongens Huus, og Sange-Mesteren paa den øverste Platting, hvor disse Trapper løbe sammen, og af disse 15 have haft hver sin af disse Psalmer, som et Recitativ, at fremføre; Men denne Gisning turde være meere kunstig og glimrende, end understøttet med Grunde, og de redeligste Oldtidens Grandskere bekiende heller deres fuldkomne Uvidenhed om denne Tids-Alders Tone-Kunst, Redskabe og Skikke. Men en anden Gisning har meere for sig af Skriften, og sætter, synes mig, i sær vore Indgangs-Ord, i det herligste Lys; Denne nemlig: At alle disse 15 Sange vare forfattede til den eene høytidelige Procession, da David lod føre Pagtens Ark op fra Obed-Edoms Huus til Zion; Da staaer der, 2 Sam. 6: At de gik visse Trin imellem hver Gang de hvilede, og i 1 Krønik. 15: At hver Gang de hvilede, blev der ofret og musiceret. Sandsynligt, at til 15 saadanne Hoved-Stationer disse 15 Sange bleve indbragte, saa meget meere, som de alle handle om den udvortes Guds Dyrkelse, og at denne sidste skiønne Final blev af David selv istemmet, just da Arken stan-

sede paa Zions Bierg, at han nu, inderlig rørt over Guds mangfoldige Naade, opløfter sine Øyne, udbreder sine Hænder, og siger: HErren velsigne dig af Zion, som giorde Himmel og Jord! Lykkelige Zion! fra nu af skulle du være Guds hellige Bierg, det Sted i Landet, hvor alle Folk skulle samles, alle Fester holdes, hvorfra alle aandelige Velsignelser skulle udflyde, og hvor Himmelens og Jordens Skaber skulde sætte sit Navns Ihukommelse! Ja! saa vidt skulde Zion vorde navnkundig ved guddommelig Velsignelse, at naar man hereffter vilde beskrive et Sted, helliget den Eviges Dyrkelse, skulde man kalde det Zion. Det er bleven Guds Huuses, det er bleven hans Meenigheds elskelige Navn indtil paa denne Dag. Dette Huus, hvori vi nu ere forsamlede, kalde vi saa tit og med all Rette Zion; Denne Forsamling, og hver Siel i Forsamlingen annammer saa tit saa megen Naades Tilsagn,

Vi ville betragte nærmere, og altsaa

1) Hvorledes vi bør møde, for at faae den.

2) Hvad vi da faae, naar vi saaledes møde.

1) Hvad det første angaaer, da lærer Texten os, A) At det er godt for alle, at møde i Zion. Der gik to Mennesker op til Templen at bede, i Verdens og deres egne Øyne saa ulige, som Nat og Dag; men nu dog begge paa een Vey, begge paa en god Vey; Foragt den eene eller den anden af dem, du skal dog ikke foragte dette hos dem, at de begge møde til Zion. Denne udvortes Overeensstemmelse er og bør være yndig for os, da GUd allene kiender Hierterne. Menneske-Kundskab skulde ellers være en uefterretlig Dør-Vogter for Guds Huus. Menneske-Kundskab i JEsu Dage kiendte Pharisæeren, som den Mand, der var stræng i Sæder, førde Orden i sit Skiold, og indsvøbede sig i Hellighed, som et Klædebon; Men Tolderen, som den, hvis Kald i det mindste var forhadt, hvis Sæder maaskee ogsaa ofte vare udsvævende, og altsaa, uden at vide andet om tvende Personer, end at den eene var en Pharisæer, og den anden en Tolder, skulde Menneske-Kundskab i JEsu Dage indlukket Pharisæeren i Zion, og udelukket Tolderen, og handlet uretfærdelig mod begge, om de havde været, som JEsus mahler dem her: Pharisæeren en stolt Skinhellig, Tolderen en bodfærdig Trængende; Men naar vi og kiendte Forskiællen saa nøye, som JEsus her beskriver den, saa burde vi dog med Glæde see dem begge paa denne deres Kirke-Vey; Saa længe, burde vi tænke, see vi dem her forsamlede, til vi ogsaa skulle see dem i det Gode eenige, begge deelagtige i Velsignelsen, som udgaaer fra Zion; Saa længe høre dem bedende begge til een GUd, indtil de ogsaa bede i een Aand om

een Sag, om det eene Fornødne: Syndernes naadige Forladelse. Vi overiile vor Dom, naar vi sige: Hvad nytter hans Besøg i Guds Huus? Vi kiende hans Veye; Han giorde bedre, om han blev borte. Ney! da miskiende vi Zions Herligheder. Vedste vi end, at nogle komme med Steen-haarde Hierter, vi vedste tillige, at GUD kan opvække Abraham Børn endog af disse Steene, at Guds Ord er som en Ild, som en Hammer, der sønderslaaer Klippen. Vedste vi end, at Pharisæere mødte til Zion at bede, og at de kun bade, som denne Textes Pharisæer, saa vedste vi dog, at en Pharisæers Bøn ogsaa kunde forvandles. Det var vel Miracel, altsaa Exempel uden Exempel, hvad vi læse om Pharisæeren Saulus: Engelen sagde til Ananias: Gak hen i den Gade, som kaldes Ret, og spørg i Judæ Huus efter en ved Navn Saulus af Tharsen; thi see! han beder! Ap. G. 9, [redacted]

hos en Mand, som ogsaa ellers har udmærket sig nok, for at blive mahlet nær hos. Jeg oplyser Styrken af dette mit Mod-Beviis ved et Exempel. Sæt: Du vedste en Gade, som kun havde 30 Huuse, i din Beskrivelse over Byen kaldte du den den berygtede, fordi der var trende af disse skamløse Verksteder, hvor haabefuld Ungdom fordærves, hvor Mænd, som giøre Paastand paa borgerlig Hæder, tabe den tilfulde, og blive alle Retskafnes Foragt og Vammelse, og dette, siger du, er midt i Christenheden; Men du kiendte ikke de øvrige 27 Huuse, hvor der boede hist den flittige og troe Arbeyder, som opdrog i Gudsfrygt og Tarvelighed en rask Børne-Flok, og der saqde i sit Hierte, naar Sabbathen kom, med David: Jeg glæder mig over dem, som sige til mig: Vi ville gaae i HErrens Huus! Ps. 122. Hist boe et Par gamle ærbare børnløse Folk, ubekiendte for den store Verden; De eye en Smule Formue, efter deres Stand, de give ikke til Stiftelser; Men de komme fra Guds Huus, og have hørt om Barmhiertighed; De besøge en Sengeliggende i en Afkrog, eller sende ham en Vederqvægelse, eller de give et fattigt Barn et Klædebon; Kort: De giøre godt i Stilhed, og der kunde være Tusinde saadanne i en maadelig Bye, uden at man vedste der var en eeneste; Hist igien, og det er Tilfældet i mange af de lavere Huuse, ligge, sidde, gaae, den ilde plagede Syge, den høyst ynkværdige Enke, den mod Fattigdom ængstelig kiempende Huus-Fader; Alle disse sige med David: Havde dit Ord ikke været min Trøst, da havde jeg omkommet i min Elændighed. Jeg skulde enten forkortet mine Lidelsers Dage, eller søgt Udveye, som min egen Vedligeholdelse vilde giøre lovlige, naar ikke Guds Ord forbød dem, naar jeg ikke

haabede, ved Taalmodighed i Lidelser, at stride den gode Strid og fatte det evige Liv, hvortil jeg er kaldet. Men see, min Ven! der gaaer intet Roe og Rygte af saadanne Bedrifter, de læses ikke i nogen Krønike, og kun den, som kiender sin Kreds meget nøye, han beder til GUd for Zion, han seer Frugten af den Velsignelse derfra udgaaer, og han ønsker ikke Guds Huus lukt, fordie der indgaae, ligesom i Arken, reene og ureene Dyr, pralende Pharisæere og bodfærdige Toldere; Han veed vist, at det er godt, at de komme der begge; Men det forstaaer sig, B) ikke for alle lige godt. Dette gielder i sær, naar vi skulle dømme os selv; Derfor har JEsus viist os Pharisæeren fra den Side, som ikke vender ud til Verden, af hans Bøn, og naar faae vi den at høre, uden hvor vi bede alle den samme Bøn? Ney! det er Pharisæerens Hierte-Sprog, JEsus her fortolker os i klare Ord; Disse Ord forklare den meest forborgne af alle Hiertets Feyl, Hovmod. Den, som

vinger af poleret Marmor? Ilde møder du, o Menneske! til Zion, opfyldt af dig selv, hvor Guds Herlighed opfylder Huuset, hvor denne Tanke maatte opfylde din heele Siel: Hvor forfærdeligt er mig dette Sted! Her er intet andet end HErrens Huus, her er Himmelens Port. Men det som er endnu værre: Han møder, hvor Velsignelser uddeeles, og han har intet at bede om, intet han trænger til, eller, om jeg maae tale Billed-Sprog, intet tomt Karr med sig, hvori at øse af den springende Kilde; Men maaskee har han Ret? Den Rige møder paa en Uddeelings-Dag; Skam var det, om han ogsaa udrakte en graadig Haand, for at modtage Gaver. Den, som er vel mæt før, sætter sig ved Giestebuds-Bord; En Fraadser var han, om han vilde nyde af alle Retter. Men Ney! det haver sig ikke saa med de aandelige Velsignelser, de fylde intet Rum, de mætte ikke indtil Væmmelse; De lædske, men opvække nye Tørst; Hvo som fik meest, vil have meere; Hvo som fandt det godt, at holde sig nær til GUd, ønsker altid at komme nærmere; Hvo som er retfærdiggiort, vil retfærdiggiøres endnu, Aabenb. 21. Hid henhører JEsu Ord: Salige ere de, som hungre og tørste efter Retfærdighed. Dog, jeg vil ikke misforstaaes, som skulde det være den sande Guds Dyrkers ubedragelige Mærke, at han aldrig fik Fester mange nok, aldrig Taler for lange, aldrig forsømte en Uge-Prædiken, altid kom først i Guds-Huus, og gik sidst derfra; Ney! dette kunde endnu være, om ikke forsætligt Hyklerie, for at unddrage fra Selskabets Opmærksomhed en og anden Levnets Uorden, dog en selv paalagt pharisæisk Tvang, en udvortes Jagttagelse, hvoraf man vilde giøre sig en Fortieneste hos GUd; visselig ikke af større

Værd, end de Tiender, Faster og Almisser, hvorpaa Manden i Lignelsen beraaber sig; Ney! alt dette var kun udvortes; Vor Andagts Værd beregnes ikke efter Timers Mængde, men efter vor Trangs Følelse, vor Aands Oprigtighed for GUd. Vi maatte aldrig ansee vort Besøg i Zion, som den Opvartning, vi aflægge for de Store, hvorved vi blot troe at have giort dem til Velbehag, og opfyldt vor Pligt; Ney! men altid komme til Guds Huus for at bede, for at annamme, for at nyde, fordie vi altid ere virkelig trængende, altid som hungrende til Bordet, som tørstende til Kilden, som fattige til den rige Godædiges Huus. Komme vi, som Pharisæeren i Texten; Hvad Under, om vi derefter i vore egne Huuse maae sige med Naomi i en aandelig Forstand: **Jeg gik fuld bort, men HErren haver ført mig tom tilbage?** Men det som er endnu allerverst: At møde til Zion, for at frakiende andre Deel i den **Velsignelse**, der er tilstrækkelig

andre, det, hvor vi alle staae blottede for
Dommer? Og maaskee, just den vi fordømte,
vi saae haanligen ned paa, var i Hiertet bedre
meere skikket til Samfund med Gud, alvore
omvandrende paa Omvendelsens Vey, og altsaa
nere til at faae Velsignelsen af Zion: Alt
orgemaal: C) For hvem det er allerbest at
sian? Visst nok for de Ydmyge, de Bodfærdige
saadanne, som Tolderen. a) Hans Udvortes
e, hans Tale gaaer fra Hiertets Inderste,
ns Stilling vidner om hvad Sted han tiltroer
t Mennesker; Han stod langt borte, trængte
frem, og endnu mindre fortrængte andre, og
klare vi os atter efter det gamle Tempels og
tiske Guds Tienestes Costume, eller Skik og
Templen var, meere end vore Kirker, et Be-
, mindre end vore Kirker, en Høre-Sahl.
et godt Mærke, naar vi læse: Folket træng-
l JEsum for at høre Guds Ord; men det
r aaben Himmel. Det var heller intet ondt
vore Guds Huuse, hvor Talen fra dette Sted
n vigtig Deel for vor Opmærksomhed, og hvor
kan fortænke nogen, som ønsker at staae nær
ore nøye. Men Lignelsen nævner os kun et
, hvor fleere mødte i Jerusalems Tempel, blot
tte, hvor den forfængelige Phariseer endog
høyeste Steder, og hvor han kunde staae for
for at bemærkes; men hvor Tolderen stod langt
en talende Stilling, som sagde: Jeg er neppe
t til en Dør-Vogters Plads i dette Huus,
ærværende er formodentlig bedre end jeg; Var
straffelig, som Phariseeren der, saa kunde jeg
bedre frem; men nu var jeg tilfreds, at ingen

 blev

blev mig vaer, ingen saae mig her; Mig synes, det Blik, hiin hellige Mand kaster hen paa mig, er bestraffende; Han kiender mig altsaa, han veed mine Feyltrin; Jeg har god Grund til at staae langt borte. Saa maaler sig den Bodfærdige med alle Mennesker, og troer sig lavere end alle. Øyne ere ofte talende, her vare Tolderens det, just fordie han b) nedslog dem. Det siger os: Jeg møder her, og denne Stemme møder mig: Drag dine Skoe af dig; thi den Sted du staaer paa, er hellig! Her har han sat sit Navns Ihukommelse, som giorde Himmelen og Jorden. Jeg tør ikke see op til Himmelen, jeg bær det, som nedbøyer mit Hoved til Jorden; O! I lyksalige, som tør gaae frem med Friemodighed, som tør skue blidelig mod den kiere Himmel! Jeg kommer som en Anklaget for min Dommer, som en Skyldig, som den forlorne Søn; Men eet endnu: Han slaaer sig for sit Bryst; ikke for at giøre nogen opmerksom paa hans Gebræder, det havde været Skuespiller-Verk, endnu mindre for at

l sammensatte Vee-Klager ere snarere at mistan-
Stod en saadan Tolder i Templets Forgaarde, og
hørt denne Bøn, jeg vilde sagt: Kom ind, du
rens Velsignede! hvi staaer du der ude? Du
irkelig Ærinde i Guds Huus, du kommer der
or et Syns Skyld, fordie det er Skik og Brug;
fordie du har Ting at afgiøre med Huusets HEr-
igtige Ting, det vigtigste af alle Ting. Du er
ommen at bede om Jordens Grøde, om legemlig
lighed, men om det, som er meere: Om Synds
adelse. Ikke at vi ogsaa maatte komme her med
r Trang; Jo visselig maae vi og komme tillids-
, bedende, ligesom vi see Børn bede noget med
illid af deres Forældre; Men altid maatte dog
være vor første Bøn, vort vigtigste Anliggende:
vær mig Synder naadig! Her ere de tvende
, hvorimellem vor heele Religion velter sig;
skab om vor Synd, Kundskab om Guds Naa-
den første levende, saa er den anden det ogsaa.
født er ikke dette Ord i vor Religions-Bog:
r Synden er bleven overflødig, der er
s Naade endnu overflødigere. Gaaer hen
ede Eders Afgud, Fornuften, I, som ville, den
Eder falsk Selv-Tillid, som en Sæbe-Blæ-
illende for Øyet med prismatiske Farver; men
I skulle indgaae til det Ziön herovenfra, om ikke
rister den, og I skulle ikke øyne et eeneste tilfor-
t Glimt af Naade. I takke GUd, at I
e som andre Folk; I møde frække der, hvor vi
os for vort Bryst; I see høyt hen over os, hvor
slaae vore Øyne; Men hvad gielder det, en
Dommer skal skifte mellem os; Og dette viide
vist, allerede her: Vare vi bedragne, saa havde

det,

[redacted]

se er Velsignelse af Zion; Ved Daaben lader J
s smaae Børn komme til sig, tager dem i
og velsigner dem; Bægeret paa hans Alter
jo Velsignelsens Kalk, som vi velsigne;
t væsentligste, som vi egentlig føre hiem med os,
ærdighed, inderlig Forsikring om Synds For-
, fuld Deel i JEsu Retfærdighed, og den derved
te nye Ild og Drift til Levnets Retfærdighed,
ed mod GUd, Retskaffenhed mod Brødre; Den
dighed vi da udøve, er ikke denne strænge og
, men den blide broderlige, den, som besieles af
Kierligheds Aand. Og nu, Brødre! mit Ord
r er dette Apostelens: J ere ogsaa dertil kal-
at J skulle arve Velsignelsen, 1 Petri 3;
altid her med bodfærdige Hierter; Brønden er
a det er med saadanne Kar J skulle øse, og af
Fylde tage Naade for Naade! Kommer
er bedende: GUd vær mig Synder naadig!
er med Kraft, som Jacobs: Jeg slipper dig
førend du velsigner mig! Da skal Eders Bøn
af ham, som er meget rund til at forlade, og J
ikke Zion frem for alle Jerusalems Boesiger, og
e den: Giør vel imod Zion, efter din Naa-
; lad det komme over din Arv, naar HErrens
e staae der, og sige: HErren velsigne dig
n, som giorde Himmel og Jord! Amen.

---

50. — Tolvte efter Trinit: 1792.

Bøn for Prædiken:

ielens og Jordens Skaber! Evige og uendelige
Tak være dig, som satte os blandt dine skiønsomme

Skab-

det, vi holde for Guds Ord, bedraget os, og saa var der heller intet Ord, hvorefter vi kunde dømmes; Men ere I bedragne, da have I bedraget Eder selv, og da er denne JEsu Sentenße mod Eder i fuld Kraft: **Det Ord, som jeg haver talet, skal dømme dem paa hin Dag, Joh. 12.** Vi møde til Zion, som Tolderen, og

2) Hvilken Velsignelse af Zion faae vi, naar vi faae hvad Tolderen fik? Dette Vidnesbyrd: **Denne gik retfærdig ned i sit Huus for den anden;** Han bar sin Synd op, han bar Synds Forladelse ned igien; Han mødte, som en anklaget Skyldig, han gik bort retfærdig og friekiendt, og **salig er den, hvis Overtrædelse er forladt, hvis Synd er skiult, saligt er det Menneske, som HErren ikke tilregner Misgierninger.** Det var juft denne Velsignelse, Salomon bad om i den herlige Bøn, hvormed han ind-

[redacted]

rkelse er Velsignelse af Zion; Ved Daaben lader JE-
Esus sinaae Børn komme til sig, tager dem i
vn og velsigner dem; Bægeret paa hans Alter
des jo Velsignelsens Kalk, som vi velsigne;
n det væsentligste, som vi egentlig føre hiem med os,
Retfærdighed, inderlig Forsikring om Synds For-
else, fuld Deel i JEsu Retfærdighed, og den derved
ændre nye Ild og Drift til Levnets Retfærdighed,
nghed mod GUd, Retskaffenhed mod Brødre; Den
tfærdighed vi da udøve, et ikke denne strænge og
rde, men den blide broderlige, den, som besieles af
:su Kierligheds Aand. Og nu, Brødre! mit Ord
Eder er dette Apostelens: I ere ogsaa dertil kal-
e, at I skulle arve Velsignelsen, 1 Petri 3;
øger altid her med bodfærdige Hierter; Brønden er
, og det er med saadanne Kar I skulle øse, og af
Esu Fylde tage Naade for Naade! Kommer
d her bedende: GUd vær mig Synder naadig!
beder med Kraft, som Jacobs: Jeg slipper dig
e, førend du velsigner mig! Da skal Eders Bøn
rs af ham, som er meget rund til at forlade, og I
lle elske Zion frem for alle Jerusalems Boeliger, og
e for den: Giør vel imod Zion, efter din Naa-
, og lad det komme over din Arv, naar HErrens
:nere staae der, og sige: HErren velsigne dig
Zion, som giorde Himmel og Jord! Amen.

---

o.50. — Tolvte efter Trinit: 1792.

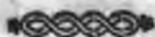
Bøn for Prædiken:

immelens og Jordens Skaber! Evige og uendelige
ud! Tak være dig, som satte os blandt dine skiønsomme
Skab-

Skabninger! Tak, at du gav os Fornuft og disse Sandser! Borttag ikke i Vrede disse dine store Gaver! Du, som gav Øret, giv og at kunne høre, og for alting, ikke at være døv, naar du taler til os i dit Ord; du maatte ellers tillukke dit Øre, naar vi tale til dig i vor Bøn! Løs vore Tungers Baand, at vor Lov-Sang maae være dig behagelig, og at vi maatte lære at tilbede i Aand og i Sandhed! O JEsu Christe! du, som giorde det vel altsammen, du har giort det saa vel for os, at vi daglig kunde høre Guds Raad til Salighed, at vi kunde tale hverandre til med Psalmer og Lovsange! Du har ikke forbudet os at kundgiøre dine Gierninger, men meget meere har du lagt denne store Text i alles vores Munde: At du er JEsus den Christus, den Guds Søn, og at hver den som troer paa dig, skal have Livet i dit Navn; Lad da dit almægtige Ephata lyde igiennem! Lad det aabne vore Øren, at Tro-

n, som kan giøre langt overflødigere over ing vi bede, eller forstaae, formedelst den t, som rører sig virksom iblandt os, ham Ære i Meenigheden, formedelst JEsum stum, igiennem alle Slægter i all Evighed, n! Med denne Aande-riige Lov-Sang beslutter us den første Deel af sit Brev til de Epheser, Cap. ſ. 20, 21. Maatte denne Lov-Sang blive Frug- enhver Betragtning, vi anstille over de guddom- Velgierninger; Maatte glad Erfarenhed engang lægge den Bedrøvede disse Sangens Ord i Mun- Maatte denne Sang dog i det mindste, efter vel undne Livets Trængsler, beslutte vort Levnets ligesom den beslutter Betragtningen i Apostelens ; Saa skulle vi i den glade Evighed begynde hvor , og synge denne samme Sang, og da skal San- ige sig bedre ud, klinge lifligere, synges oftere flere, end her i denne Græde-Dahl. Stor og naar den Velgiører være, som kan giøre langt flødigere over de Ting vi bede; thi vore Bøn- e dog mangfoldige, vore Ønsker i det mindste, Begieringer; Naar sagde Mennesket: Det er Naar blev han saa tilfreds med sin Forfatning, t intet meere skulle attraae, intet have at betle af llerhøyeste? Og dog kan den Allerhøyeste giøre over det vi bede. Men Tanken gaaer endnu vi- nd Bønnen; Naar du ikke veed meere hvem du kraabe om Hielp, eller hvad Hielp du skulle kun- ifere; saa tænker du, i Tanken forestiller dig Tu- Muelighheder: Giorde jeg saa, brugte jeg dette, til ham, saa blev jeg hiulpen; Men der gives de, hvor din Forstand tænker sig unsunde Udveye,

og tænker forgiæves, og finder alle tillukte, og forkaster alt; Ney! tænker du, dette gaaer heller ikke an, dette er heller ikke at vente, dette er ogsaa umueligt; Men endog da kan GUd giøre langt over det du forstod, give det du aldrig drømte om, det, som ikke engang kunde opkomme i dit Hierte at tænke paa. At GUd nu virkelig kan dette, derom tvivler ingen, som troer Guds Almagt; Men Paulus priser ham ikke allene for hvad han kan giøre, men for hvad han virkelig giør: Ved den Kraft, som teer sig virksom i os, eller iblandt os. Begge Oversættelser lade sig foreene med Grund-Sproget, begge Meeninger med Sandhed; Jeg tør ikke bestemme mig her mellem Fortolkerne. Lade vi det første Udtryk gielde: Virksom i os, da sigter det til den Guds Naades Gierning, som danner vore Hierter til Helliggiørelse, saa have vi Ret; thi hvo kunde bede om en Forløser, saadan, som vi fik

algode GUd være Ære! Paulus ønsker denne Ære udbredet i Meenigheden, forplantet til sildigere Slægter, foreviget til Uendelighed: **Hannem være Ære i Meenigheden ved Christum JEsum igiennem alle Slægter i all Evighed, Amen!** Det nytter dig lidet, min Christen! at eftersige Sangens høye Ord, dersom du ikke føler Sangens fulde Indhold; Men tag den med dig, prøv den, anvend den paa dig selv, og hvad gielder, du turde finde i Guds Førelse med dig mange saadanne Glædens rige Texter? Det gives vel i saa stor Forsamling mange Guds Børn, som, naar de endog tænke paa den Kraft, som er virksom i dem, have Aarsag til at sige: Jeg fik meget at igiennemgaae, mangen bitter Kalk at uddrikke; men jeg blev styrket over Formodning, jeg blev paa underlig Maade opholdt i den haardeste Nød, en skiult Haand bedækkede min nøgne Isse midt i Striden. Jeg bad om Frelse fra Lidelsen, jeg fik meere end jeg bad om, jeg fik Kraft til at lide taalmodig. Jeg frygtede for Ilden, jeg bævede for Vandet, men jeg blev ført **giennem Ilden og Vandet, og dog udført til at vederqvæges.** Tænke vi paa den **Kraft, der teer sig virksom iblandt os,** enten i det Heele, eller i enkelte Menneskers legemlige Forfatning, da turde vi vel opdage de guddommelige Forsyns Fodspor, som overbeviise os om, at GUd er **mægtig til at giøre langt overflødigere over de Ting vi enten bede eller forstaae.** Dagens Text har et Miracel, og vi vente intet saadant. Det er os dog alligevel et trøstefuldt Beviis for Sandheden, og medens jeg betragter Beviiset, vil jeg ikke glemme at anvende paa os den Trøst, som anvendes kan. Min Hoved-Materie skal være, at viise;

gieringens Skridt mod fremmede Magter, som synes usædvanligt, han tænker, han prøver, han giætter; men naar han endelig intet fyldestgiørende kan finde, giør han denne Slutning: Jeg veed, at Fyrsten elsker, og maae elske sit Land og sit Folk, jeg veed, han tager viise Mænd i Raad, der maae skiule sig visse Omstændigheder, som en sildigere Dag skal forklare. Saaledes vi over JEsu Handling. Dette er vor Grundsætning. Vi give ingen Tanke Rum, som forringer hans Viisdom og Magt. Vi tilstaae før: Vi forstaae det ikke: Vi sige heller med Paulo; Hvor urandsagelige ere dine Domme, og dine Veye usporlige! Rom. 11. Vi befæste altid i vore Hierter, hvad vi ikke bør tænke: Ex. gr.: JEsus er almægtig; Det kan altsaa ikke være Tilfældets Besværlighed, ikke Sygdommens Farlighed, som foraarsager ham her meere Møye, den som engang talede til den Døde: Du unge Dreng, jeg siger dig, stat op! giorde jo der med et Ord den

saa nyttig i det daglige Liv, i Guds Forsyns Betragtning, naar det usædvanlige skeer. GUd maae have seet, at denne rimelige, denne lovlige Lykke ikke var mig tienlig, eller dette uventede, og, som det synes, uforskyldte Kors skulde tiene til min Fred; Thi dette veed jeg, mod denne Sætning maae intet stride: Han giorde alle Ting vel. Men med alt dette er det, som jeg før har sagt, tænkende Christne værdigt, midt i deres Forundring at spørge: Hvorfor dog denne Gang saa? Ja meere: Det er dem værdigt at giette, og de blive rettelig glade, naar de opdage en Slutning, som lader sig foreene med JEsu Almagt og Alvidenhed, de ere ikke paastaaelige, paatvinge ikke andre deres Meening, men beholde den dog, indtil nogen giver en bedre, en rimeligere. Saaledes her. Jeg har vel før fremsat min Meening, jeg er endnu af den samme, og fremsætter den atter. Det var JEsum værdigt, foruden den legemlige Velgierning, ogsaa under Handlingen at leede den Lidendes Siel til Andagt og Bøn. Her var en Døv; Med den Døve kan man ikke tale, uden i Gebærders Sprog; Derfor, meener jeg, giorde JEsus her disse mange Omsvøb. Hos den Døve er Sielens heele Nærværelse i Øyet, ingen Miine, ingen Bevægelse undgaaer hans Opmærksomhed; Hans Øye seer visselig dybere, skarpere, klarere end deres, som høre. Øyet er hans Øre, vant til derigiennem at samle alle sine Kundskaber, veed han mesterlig at lægge Syn til Syn, og deraf at giette det han ikke seer. Han forstaaer gierne at læse den Skrift i Menneskers Aasyn, som vi Hørende ikke give Agt paa; Og nu vil jeg sætte mig et Øyeblik i hans Sted, og forklare hans Tankers rimelige Gang ved dette heele Optrin. I Dag, saa formoder jeg han havde tænkt; i Dag have

mine Venner saadan Omsorg for at bringe mig ud, jeg, som ellers er saa uskikket til Selskab, deres Ansigter ere saa fulde af Forventelse, her maae være noget i Giære, noget Haab for mig Arme; Man slæber mig frem mellem den tiltrykkende Folke-Mængde, og nu, see der, der staaer en Mand, paa hvilken alles Øyne vogte, alting strømmer hen til ham, han maae være den store Taler; men ach! saa er jeg den Døve! Eller den rige Mand, som deeler Almisser, men Fattigdom er ikke mit Anliggende; Men nu seer ogsaa jeg hans Ansigt; Min GUd! hvilket Syn! Intet udmærket, skiønt og herligt, ingen Glands, som af Moses's Ansigt, da han kom fra Sinai; Men dog, hvilket Aasyn! Hvor tiltrækkende, hvor livsaligt! Hvorfor bliver jeg saa glad ved at see det? Hvad er det for en Varme jeg føler om mit Hierte, hvilken god Ahnelse, som opstiger i mit Bryst? Et Ansigt, som siger, at han elsker alt

ger han med den eene Haand sine Fingre i mit Øre, ja! dette gielder min Hørelse; Nu spytter han og rører ved min Tunge, dette gielder min Tale; Han vil nok sætte det Heele i brugbar Stand; Nu sukker han og seer op til Himmelen, nu gielder det at bede; Han sukker, thi min Nød gaaer ham til Hierte; Han seer op til Himmelen, men ikke som den, der tvivler om Hielp, snarere som den, der vinker til lydige Haandtlangere, der skulle række ham den lægende Balsam; Han seer op, og dette Syn løfter min glade, haabefulde, bedende Siel op med til Barmhiertighedernes Fader. Og nu taler han et Ord, det første Ord jeg i mange Aar har hørt: Ephata! Forstod jeg end ikke Hebræernes Sprog, maatte jeg forstaae Ordets Bemærkelse af Virkningen; Det maae være: Lad dig op! thi nu sank som en Steen fra mine Ørne, nu hører jeg alt, nu løsnedes min Tunge, nu taler jeg frit. Saaledes, Andægtige! tænker jeg mig den Døves Tanker, og saaledes Virkningen af denne JEsu Fremgangs-Maade, og saaledes Grunden til det usædvanlige denne Gang i JEsu Forhold. Men Forundring har fleere Grunde; Den har B) det Herlige og Store. Hvo kan tænke sig denne Overgang i et Øyeblik, fra Steen-døv til at høre alt, fra næsten stum, til at tale med Færdighed? Ikke Tone-Kunstens udvalgteste Mester-Stykker kunne være saa fortryllende for dit Øre, som dette eene Almagts Ord for den Døve: Ephata! Han maatte vel tænke: Dette var Guds Røst og ikke et Menneskes. Og nu, alle som saae det, alle som hørde derom; Hvad kunde de, uden falde i hellig Forundring, og blande Glæde i Forundringen, og Lov-Sang i Glæden? Og vi, hvad skulle vi tænke? hvad skulle vi sige? Hvad ere mægtige Fyrsters Gave mod denne? De kunne

ne skiænke Fyrstinder Juveler, at hænge i deres Orne; men døve Orne kunne de ikke aabne. De kunne behænge fortiente Mænd med Ærens Baand, de kunne ogsaa løse Slavens tunge Lænke; men Tungens Baand kan igen løse, har ingen løst, uden Løseren den HErre JEsus Christus. Men er dette Frugten af, at have været under JEsu Naades Haand, saa vil jeg ogsaa did, siger du, min Christen! did vil jeg med min aandelige Døvhed; Han, som kunde dette, kan meere, kan alt, han tør kunde aabne mit Hierte, at jeg kan høre og annamme, annamme og bevare, bevare og bære Frugt i Taalmodighed; Han, som løsde Tungens Baand, turde ogsaa kunde røre min Tunge, at den ikke hænger ved min Gumme, hver Gang jeg skal bede noget af GUd, tale noget om GUd, opsende nogen Lov-Sang til GUd. O! lyksalige Døve! nu fik ogsaa du høre Ord af JEsu Mund, nu kan ogsaa du nævne hans Navn, siunge hans Priis. O! hvor for-

tet tillukt Øre, du løser ikke Tungens Baand; Kun i JEsu Mund har det Kraft, kun der er Ordet Gierning; Skulle du bruge det med Nytte, da var det som en Bøn til at aabne dig Himlen, Adgangen til Guds Naades Throne; Naar saa dit Ephata var oprigtigt, skulde Forjættelsen opfyldes: Hvo som banker, for ham skal oplades. Men i JEsu Mund er det et Befalings-Ord, hvorved han gaaer ind ad lukte Døre, et Helbredelsens Ord for den Døve, en Text til Forundring og Lov-Sang for os alle; Vi opfordres til at sige; Hannem være Ære i Meenigheden igiennem alle Slægter i all Evighed! Amen. Men endnu en Aarsag til Forundring: C) Naar Tingen er mørk og urandsaaelig. Jeg taler ikke her om Mørkheden i dette og ethvert Miracel, men om en Mørkhed her, som besværer os, denne: At JEsus forbød, at man skulde ingen kundgiøre det; Var det ikke at løse en Tunges Baand, og binde Tusinde Tunger, beredvillige til Guds Lov og Priis? Var det ikke at aabne den Døves Ørne, og nægte Tusinde Ørne at høre, hvad de saa gierne vilde? I Sandhed, denne Sag er mørk; Taus Beundring er vor Pligt, knurre maae vi ikke mod den, som giør godt, om han ikke giør det paa den Maade, vi ville. Lydighed er bedre end Offer. Taushed havde her været bedre end Lov-Sang; dog er jeg vis paa, at ingen JEsu Lovs-Overtrædelse var meere at undskylde, end denne: Jo meere han forbød dem, jo meere kundgiorde de det; Glæden vil have Vidner, og det er i saa Fald høyst vanskeligt at tie. De Lovsiungende have formodentlig ogsaa tænkt, at dette JEsu Forbud var kun en Beskedenhed, at han ville unddrage sig fra den Ære, ham virkelig tilkom, at det dog var deres Taknemmeligheds Pligt, at fortælle

tælle til heele Verden, hvor stor han var, og hvor god tillige. Saa tænkte de; men hvad bør vi tænke, vi, som med meere Kulde kunde prøve Sagen? Saae ikke JEsus forud, hvad der vilde skee, hans Forbud til Trods? Gandske vist giorde han; Men forbød han da just derfor, paa det Sagen skulde blive desto meere bekiendt? Dette kan jeg ikke foreene med hans øvrige Forhold; Det er kun den forfængelige Mand blandt Mennesker, som, naar han veed det øverste Sted tilkommer ham, vælger det nederste, at han med Bulder og Bragen skal bringes derfra op over alle andre. Det er kun et af smaae Sieles smaae Kunstgreb, at fraskrive sig de virkelige Fortrin de have fremfor en og anden, paa det andre skulle lade dem gielde des meere. Sligt stemmer ikke med hans Sindelav, som var sagtmodig og ydmyg af Hiertet. Vi troe altsaa, at JEsus, i Mangel af dette Forbud, denne Gang har indseet Følger af Handlingen, som vi ikke indsee: Vi troe, at

derom. Men har nu da det første Forbud intet ... let? Jo! dette i det mindste, at ingen dog endnu ... mer ham med det nye Navn, ingen offentlig lykønsker ham, ingen begegner ham i Selskab efter den nye ... rdighed, førend han anlægger sin Ordens-Dragt, ... end han selv kiendes ved Navnet. Saaledes JEsus her; Han fremviiste stundom et Glimt, om jeg saa ... ae tale, af sine guddommelige Diademer, men indhyllede sig igien strax i den Forbeholdenheds Kappe, ... skiulede dem. Hans Time var endnu ikke kommen, og hans Rige var overalt ikke af denne Verden. ... an havde maaskee kommet og vildet krone ham til ... nge, om han havde giort denne Handling for alles ... me, og uden Forbud. Phariseerne havde maaskee ... ix, med de ypperste Præster, begyndt paa Forfølgel... , og den var saaledes kommen meget for tidlig. ... en kunde vi end ingen fyldestgiørende Grund finde ... hans Forhold, saa ville vi ære denne Mørkhed, og ... re et forundringsfuldt Knæefald for den Gud, som ... uler sig, og ikke formaste os mod den uigiennemtrængelige Hemmelighed; men kun sige: Du giør langt overflødigere over de Ting vi forstaae. Nu re... kun, med faa Ord at forklare,

2) Hvorledes JEsus ogsaa giør langt over ... vi bede. Man vil tilstaae mig det meget rimeligt, ... ikke aandske uimodsigeligt, at baade den Døve, ... de, som bade JEsum lægge sin Haand paa ham, ... nemmelig tænkte paa og bade om den Døves Hørel... at de neppe erindrede den besværlige Tale. Det ... re Kors opsluger det mindre: Var jeg kun Smerte... , tænker den plagede Mand, saa vilde jeg endnu ... de mig i, at være fængslet til Sengen. Var jeg kun ... mine Fødder, havde jeg Helbred, tænker den Sengeliggende,

e og sige, den eene til den anden: Han giorde langt
ver de Ting vi enten bede eller forstaae. Hvil-
et Naadens Aar i Naturen har ikke dette været for
ort Fødeland! Hvilken Sommer for Ager-Dyrkeren,
g for Fiskeren hvilken Velsignelse af Havet! Det synes,
om Naturens HErre har sagt til den frugtbare Jord
g det svangre Dyb: Ephata! Det er: Lad dig op!
gre og Enge, naar saae en Landmand dem herligere,
nd i Aar? GUD, vor GUD har velsignet os, og
Landet gav sin Grøde. GUD har bønhørt Him-
ene, og Himlene bønhørt Jorden, og Jorden
ønhørde Kornet. Afgrunden udgav sin Røst.
eviathan og dens Slægt opsteg derfra, og blev Men-
eskets Bytte, og ved sin Fedme satte den mange stør-
e og mindre Handelens Hiul i Bevægelse. Elve og
Strømme, de større og de mindre, der løbe ligesom
larer langs ned ad Jordens Legeme, syntes at sige til
lle Lare-Fiskeriets kunstige Indretninger: Oplader
Eder og fyldes med Rigdom! Men dette alt er lidet
endnu, mod hvad vi i disse Dage see lige for vore Øyne,
midt i vor Bye, her paa vor Rehde. Hvo bød disse
Millioner Havets Indbyggere strømme sammen til vore
Strande, og der samles, som til en Herre-Dag? Hvo
holdt sin Haand over disse flydende Casteller, som bare
de mange Tusinde Fangne, at de ikke atter sank ned i
det Dyb, hvorfra de vare komne, og trak baade deres
Fængsler og deres Erobrere med sig? Er det ikke den
Guds Forsyns Kraft, som teer sig virksom iblandt os?
Og alle disse Velsignelser nyde vi, alle disse frugtbrin-
gende Idrætter fortsættes under Fredens milde Skyg-
ge. Vi see meere end Tusinde fremmede Landsmænd
komme til vor Bye fra Rigets nordligste Grændser, en
National-Forsamling, som frygter GUd og ærer Kon-

gen,

gen, og elsker Broderskabet. Man tænker paa Tvedragt og Oprør og Mord og Nederlag; Den heele støyende Tummel er det skiønneste Skuespil for den Tænkendes Øye; Han seer midt i denne Vrimmel ligesaa mange arbeydsomme Myrer i sin Tue, som alle, hver paa sin Maade, sanke Forraad mod kommende Vinter. Men hvad som besieler det Heele, er Gavet fra Naturens HErre; Vi arbeydede ellers baade Nat og Dag, og fik intet. Men nu, lover HErren: thi han er god, han giorde det vel altsammen; Baade aabnede han Havet, og han velsignede Jorden, baade gav han os Fred og et lyksaligt Regimente; Hannem derfor, som kan giøre langt overflødigere over de Ting vi enten bede eller forstaae, formedelst den Kraft, som teer sig virksom iblandt os, hannem

dsses Naadighed; Saa nuder Lys for ... t, saa opvækker et Naadens Glimt vore Sorgers Nat, saa flyder Olie og Viin ned i vore saarede ... rter! Før os, Skrøbelige, som vi ere, til Her... thi her befinde vi os dog altid i en Ørken, altid ... Fiender, altid for svage ved vor egen Kraft! Lær alle Ting at vide, ja endog paa denne vor Dag, som tiener til vor Fred! Du værdige Lys! giv os ... ! Lær os at kiende JEsum Christum allene! ... være vort Lys i Livet og i Døden, saa skulle vi til de Helliges Arvedeel i Lyset. Amen.

... er den Vey, hvor Lyset deeles? Saa ind... ... nes Fader spørgende i en Straffe-Tale mod Jobs 38, 24. Saa indføres han spørgende, ... ke svarende, og mangfoldige saadanne ubesvare... ...rgsmaale om Naturens Hemmeligheder, findes ... nne hyne Bog; Ja! thi den hellige Skrift skul... ... blive en Natur-Lære for Mennesket; Menne... ... nde Naturen der, og skulde selv stave sig frem i ... store Bog. Mange skiønne Meeninger skulde ... dfinde, men meget skulde staae tilbage mørkt og ... ; Kun i Naadens Huusholdning, hvor den ... Fornuft intet kan udfinde; Kun der skulle Skrif... ... se for os. Dog, alle disse ubesvarede Spørgs... ... om Mørkheder i Naturen, have i Skriften til... ... gt denne beroeligende Oplysning: Forstaaer du ... forklare dig meget af det du daglig seer nær hos ... rens Rige, hvorledes vil du da udgrandske Guds ... Raad, hans Forsyns Veye med dig og andre ... som vil udfinde, hvorledes GUd deeler Lykken ... Menneskens Børn, du, som formastelig knur... rer,

rer, naar du ikke udfinder det, kan du sige mig: Hvo
er den Vey, der Lyset deeles? Du oplevede sa
mangen Dag=Brækning; men har du lært at drag
den fiine Linie der, hvor Mørket først begynder at vig
og Dag at komme? Eller kan du sige: Nu i dette Øy
blik begynder Dagen? Eller kan du sige: Hvad er Lys
Et Væsen maae det dog være, et ætherisk Legeme, me
Luft er det ikke, og hvor snart gaaer det igiennem Luf
ten, og enda, hvor langsom voxer Dagen? Lad e
Skud løses eller et Lys tændes i en Frastand fra dig
den mørke Nat, hvor hastig falder Glimtet paa di
Øye, og dog behøver det Tid til at komme, og dog
kommer Dagen saa Grad=viis, og dog gaaer dens Ly
ligesaa snart; Hvor lang Vey maae det da ikke have a
gaae? Eller fører Spørgsmaalet dig endnu høyere: For
staaer du det man saa tit forstaaer ved Vey; Ikke det
Strækning, hvorigiennem noget passerer, ikke de

Lyset, skulde mine Tilhørere ikke fatte, uden dette, at Fornuftens Lys var for svagt til at beskrive blot Dagens Lys. O! vi arme Kortsynede! hvad skulle vi da kunne dømme om Forsynets Mørkheder, om Lykkens Gavers ulige Skifte, om de mange lyse Glædens Dage, nogle synes at opleve, og om dem, som fra Vuggen til Graven gik under den bestandige Nat: Om den Lastværdige, til hvilken Lykken smilede saa blidelig, og den Retskafne, som ikke med all sin Anstrængelse kunde giøre Dag i sin tunge Skiæbnes trykkende Mørke? Eller see din Ven vandrende i Angesters belmørke Nat; Hvad kan du da? Kan du med alle Glædens Redskabe sende et eeneste oplysende Glimt ind i hans Hierte? Ney! du kan ikke, du veed ingen Vey, hvorigiennem at deele Lys til ham. Eller Fornuftens Lys, det medfødde meener jeg. Hvor er den Vey, hvor dette Lys deeles? Vedste du det, du vilde, som Fader for fleere Børn, deele lige til alle, eller dog nok til enhver; efter sit Kald; Men kan du det? Opdager du ikke, hvorledes den eene har et Hoved saa lyst og klart, fatter strax alt hvad han skal lære, alt hvad Lærere kunde giøre ham begribeligt, og en anden, med beste Villie, med muligste Flid, arbeyder sig tungt frem, og kommer ikke langt, og seer kun Tusmørke, der, hvor den første overskuer alt, som ved Morgen-Rødens klare Lys? Men allerdybest vilde dette Spørgsmaal være i Naadens Huusholdning: Hvor er den Vey, hvor Lyset deeles? Hvilke de Love, Aabenbaringens Lys følger? Hvorfor Nat i Europa, medens Dagen skinnede saa klar allerede i Østen? Og hvorfor nu der saa mørk Nat, medens Lyset saa længe opklarede Europas Lande og Riger? Dog, dette bliver vel-Spørgsmaal, som Evigheden først skal kunde besvare. Men

rer, naar du ikke udfinder det, kan du sige mig: Hvo
er den Vey, der Lyset deeles? Du oplevede sa
mangen Dag=Brækning; men har du lært at drag
den fiine Linie der, hvor Mørket først begynder at vi
og Dag at komme? Eller kan du sige: Nu i dette Øy
blik begynder Dagen? Eller kan du sige: Hvad er Lys
Et Væsen maae det dog være, et ætherisk Legeme, me
Luft er det ikke, og hvor snart gaaer det igiennem Lu
ten, og enda, hvor langsom voxer Dagen? Lad e
Skud løses eller et Lys tændes i en Frastand fra dig
den mørke Nat, hvor hastig falder Glimtet paa di
Øye, og dog behøver det Tid til at komme, og do
kommer Dagen saa Grad=viis, og dog gaaer dens Ly
ligesaa snart; Hvor lang Vey maae det da ikke have a
gaae? Eller fører Spørgsmaalet dig endnu høyere: For
staaer du det man saa tit forstaaer ved Vey; Ikke de
Strækning, hvorigiennem noget passerer, ikke de

Lyset, skulde mine Tilhørere ikke fatte, uden dette, at Fornuftens Lys var for svagt til at beskrive blot Dagens Lys. O! vi arme Kortsynede! hvad skulle vi da kunne dømme om Forsynets Mørkheder, om Lykkens Gavers ulige Skifte, om de mange lyse Glædens Dage, nogle synes at opleve, og om dem, som fra Buggen til Graven gik under den bestandige Nat: Om den Lastværdige, til hvilken Lykken smilede saa blidelig, og den Retskafne, som ikke med all sin Anstrængelse kunde giøre Dag i sin tunge Skiæbnes trykkende Mørke? Eller see din Ven vandrende i Angesters belmørke Nat; Hvad kan du da? Kan du med alle Glædens Redskabe sende et eeneste oplysende Glimt ind i hans Hierte? Ney! du kan ikke, du veed ingen Vey, hvorigiennem at deele Lys til ham. Eller Fornuftens Lys, det medfødde meener jeg. Hvor er den Vey, hvor dette Lys deeles? Vedste du det, du vilde, som Fader for fleere Børn, deele lige til alle, eller dog nok til enhver; efter sit Kald; Men kan du det? Opdager du ikke, hvorledes den eene har et Hoved saa lyst og klart, fatter strax alt hvad han skal lære, alt hvad Lærere kunde giøre ham begribeligt, og en anden, med beste Villie, med mueligste Flid, arbeyder sig tungt frem, og kommer ikke langt, og seer kun Tusmørke, der, hvor den første overskuer alt, som ved Morgen-Rødens klare Lys? Men allerdybest vilde dette Spørgsmaal være i Naadens Huusholdning: Hvor er den Vey, hvor Lyset deeles? Hvilke de Love, Aabenbaringens Lys følger? Hvorfor Nat i Europa, medens Dagen skinnede saa klar allerede i Østen? Og hvorfor nu der saa mørk Nat, medens Lyset saa længe opklarede Europas Lande og Riger? Dog, dette bliver vel Spørgsmaal, som Evigheden først skal kunde besvare. Men

jeg indskrænker mig blot til Guds Kirke, til den synlige Deel af Naadens Huusholdning, til de hellige Menneskers Samfund, som troe Guds Ord, og bruge Sacramenterne, og endog der sporger jeg med ydmyg Lærvillighed: Hvor er den Vey, der Lyset deeles? Disse JEsu Ord i Textens Begyndelse berettiger mig til Sporgsmaalet: Mange Konger og Propheter ville see det I see, og have det ikke seet. Vi træde nærmere, at beskue

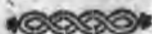
Lysets ulige Deeling.

1) At den folger ikke de almindelige Oplysnings Love.
2) At den folger Love, men for os urandsagelige.
3) At vi bor folge Grund-Loven hver med sin Deel af Lys.

1) Det Lys, jeg her taler om, er Religionen, og derved forstaaer jeg alt det om Gud, om Siel, om

[redacted]

En og anden [illegible] Prinds er intet Mod-Beviis. Texten nævner mange Konger, og Historien vil bevise, at de fleeste Konge-Sønner ere blevne omhyggeligen underviiste; Man veed, at deres Virke-Kreds skal blive stor; og man forsyner dem, saavidt mueligt, bekvemelig med en Mangfoldighed af Kundskaber. Ja! vi see jo blot hos os i det daglige Liv, hvor meget den rige Mands Børn have forud for den Fattiges. De faae all den Oplysning, her kan faaes; Er dette ikke nok, sendes de der hen, hvor de kunde faae meere. Vi misunde ikke den rige Mand, at han kan give sine Børn kostbare Dragter, smagfulde Glæder; men vi sukke, naar vi tænke paa den tilstrækkelige Formue til at faae dem oplyste, underviiste. Fattig Mands Søn maae tidlig arbeyde for Brødet; Han maae i de bequemmeste Lære-Aar stiæle faa Timer til Oplysning fra de tunge Trældoms Dage; Og hvor meget skal han da lære? Denne almindelige Oplysning er altsaa kun philosophisk Drøm. Almindelig Velstand maatte komme først. Ageren maatte først lære at bære Grøde uden Dyrkning. Fiskene maatte af sig selv gaae op paa Stranden, om Agerdyrkeren og Fiskeren skulle kunde levne deres Børn den fornødne Tid til ønskelig Oplysning, og enda maatte der være en almindelig Oplysnings Foranstaltning, som skrivende Philosopher saa tit blive færdige med i deres Bog, men som Folke-Bestyrere aldrig kunne frembringe i deres Stater til ønskelig Fuldkommenhed; Derfor maae saa mange, derfor de fleeste sige, som Kammer-Tieneren af Moreland: Hvorledes skulde jeg kunde, uden nogen veyleder mig? Apostl. G. 8. Men Oplysning hænger og af b) Aands Kraft. Ingen Opdragelse er almægtig. Enhver Ysling lader sig ikke danne til

Kundskabs-Mand, om all Verdens beste Lærere toge ham i Skole. Naturens milde Haand skiænker sine Yndlinge en Medgift stundom, som den rigeste paa Jorden ikke kan skiænke sin Søn. Texten nævner Propheter, Folke-Lærere, Mænd af Aand, skikkede til at undervise baade Folket og dets Fyrster. Atter en Umuelighed mod den almindelige Oplysning, man vil brutalisere frem giennem kunstig Opdragelse. Skaberen dannede Brødrene alt for ulige, til at faae dem alle lige kloge; Han deeler til enhver, ligesom han vil. Der findes ofte en Joseph mellem 12 Brødre, hvis Aands Kraft formørker de 11, som Solen Stierne. Det bliver altsaa, til Trods for alle Kunster, en Oplysnings Grund-Lov: Nogle Mennesker fødes med fortrinlige Siele-Evner til Oplysning, og disse kunne altsaa faae større Lys end andre. Men endelig kommer og denne Lov: c) Videlyst; Lærvillighed hos den, som skal oplyses, uden den samles ikke meget Lys.

Vide-Lyst; Hvor disse foreenes, maatte Lyset være størst; B) Men Naadens Lys er ikke underkastet disse Love. Om disse Konger, disse Propheter, disse, som saa gierne ville see og høre, heeder det: De have ikke seet, de have ikke hørt? Og hvad var det, de ikke havde seet, og ikke hørt? JEsum personlig? JEsum talende? Vist nok; Men dette endnu var ikke alt, ikke engang det meeste. Denne Lykke oplevede Pharisæerne, dem selv til liden Baade; Men disse Konger og Propheter vilde seet, og saae ikke den Naade, som blev ved JEsum Christum, Joh. 1, ikke det Lys, som randt, da han kom; Dette var forbeholdet en lykkeligere Slægt. Vel sagde JEsus om Abraham: Han ventede med Lyst, at han maatte see min Dag, og han saae den, og blev glad, Joh 8, 56. Men herved bebreydede JEsus Jøderne, at de saae ikke nær hos, saa meget, som Abraham langt borte. Dernæst troer man, at dette Syn var kun prophetisk, en Aabenbarelse, om den kommende Messias, maaskee forundt Abraham paa Moria Bierg, da han havde udholdt den strænge Lydigheds Prøve, at ville ofret sin Søn; Men dette Syn var dog gandske vist ikke saa klart, som de mange virkelige Syner, hvortil Disciplene vare Øyen-Vidner; Denne Dag, ikke som Dagen paa Forklarelsens Bierg, ikke som Timerne i Gethsemane og paa Golgata, ikke som Ugerne efter Opstandelsen, ikke som Himmelfartens Øyeblik, og endnu mindre som Pintzefæsten, der udbredde det fulde Lys over alle disse Dage. Slige Syner havde mange Konger og Propheter vildet see, men have dem ikke seet. Slige Syner saae Disciplene; Og disse, hvilke vare de? Det er sagt saa tit: Mennesker af laveste Fødsel, eenfoldigste Opdragelse, og gandske uden Formue,

Mennesker uden Natur-Gaver, uden medfød Skarpsindighed, uden fortrinlig Hukommelse; Med faa Ord: De sidste man skulde valgt til Oplysnings-Mænd, og dog valgte JEsus dem, dog bleve de saadanne, om hvilke han sagde: Gud haver skiult dette for de Viise og Kloge, og aabenbaret det for de Eenfoldige; Saadanne, til hvilke han sagde: I ere Verdens Lys; Saadanne, om hvilke Konger og Propheter maatte sige til JEsum, som Dronningen af Saba til Salomon: Salige ere disse dine Mænd, og salige disse dine Tienere, som staae for dit Ansigt og høre din Viisdom, 1 Kong. 10. Heraf er det klart nok, at Aabenbaringens Lys følger ikke de almindelige Oplysnings-Love. Gaaer ikke den Vey, hvorigiennem ellers Kundskabs Lys meddeeles, at det altsaa ikke staaer i menneskelig Magt, at fremtvinge de lyse Perioder, allermindst i Guds Kirke, at de Ret-

kom, sendte GUd sin Søn. Dette siger os ikke saa just den bestemte Tid, Aar, Dag, Time, men visse Beskaffenheder i Tiden; Hvilke vare disse: Ikke en høyere Grad af Cultur, som skulde giøre den Tids Mennesker moednere til at modtage det større Lys; Ney! tvertimod en større Maverhed, Kulde, død i all Guds-Dyrkelsen, at Zepteret var veget fra Juda, og Lære-Mestere fra dens Fødder, at der i lang Tid ikke havde været nogen Prophete, nogen overordentlig udrustet Lærer, noget Miracel, noget Liv, nogen Aand i Guds-Dyrkelsen; Da kom Messias, da kom Lyset. Vi troe da, at Naadens Lys omtrent følger en Lov, lignende denne, Regnens Lov i Naturen, som David besiunger: Du besøger Jorden, og naar du haver giort den begierlig, giør du den meget riig, Ps. 65, 10. Naar der længe har hersket i Guds Kirke en fryqtelig Taushed, en uvirksom Kulde, naar dog ikke Bespottelsen heller taler, naar dog ingen Folke-Misgierning heller tager Overhaand, naar den bedre Deel af Folket sidder hver i sin Afkrog og sukker og beder for Zion: Det er Tid, at du est hende naadig! Saa pleyer Lyset ikke være langt borte; En Besøgelses-Tid pleyer da være for Haanden. Nyelig førend JEsus kom, gik dog en Zacharias og Elisabeth, en Anna og en Simeon, og ventede Israels Trøst, og Simeon især havde faaet den Aands Indskydelse, at han skulde ikke døe, førend han fik Messias at see. Denne Tanke havde været stridende mod Lysets Love, dersom Israel paa den Tid havde været forfalden til Afguds-Dyrkelse, eller nedsænketi Vellyst, som Sodoma og Gomora, eller dersom de ypperste Præster, Pharisæer og Skriftkloge havde været Guds Bespottere, foragtet Guds Ord; Ney! de ærede dog endnu Mosen og Pro-

 pheterne

pheterne, skiønt de misforstode dem; De lærde i Synagogerne, skiønt uden Aand; De havde dog endnu Guds-Dyrkelse, skiønt ved Misbruge og Menneske-Bud fordærvet. De vare desuden under Romernes Aag et forkuet, modløst og sukkende Folk; Og da kom Lyset, da ventede de saa Retskafne af Tidernes Tegn, at Lyset snart maatte komme. Vi Lærere synes at have fundet denne Lysets Lov igien hos enkelte Personer, som gik under tunge Tankers byrdefulde Nat; Medens de storme, bruse og opfylde hver Vraae med bittre, fortvivlede Klager, da er Lyset endnu langt borte; Men naar vi see dem meere stille, skiønt endnu kolde, øvende Dyden, skiønt endnu, som en Trældoms Gierning, læsende Guds Ord, men endnu uden Trøst. Vi gaae i Guds Huus, sige de, men med kolde Hierter; Vi see andre bevægede indtil Taarer, men os rører intet; Vi staae tørstende ved Kilden, men kunde ikke af. Naar vi Lærere finde Mennesker i denne Til-

Folke-Miskiending, da lakker det ad Aften med det samme Folk, da viger Lyset hen at opklare en anden Deel af Kloden, og ingen menneskelig Magt, ingen Kirke-Tvang kan holde det tilbage i sin Fart. Saa kom Lyset til Israel ved JEsum og Apostlene, saa foragtede Israel dette store Lys, saa blev Israel dømt til det Mørke, hvori de endnu vanke; Vi vide, hvad Paulus sagde og Barnabas til Jøderne: Det var fornødent, at det Guds Ord først skulde forkyndes Eder; men da I stødte det fra Eder, og agtede Eder ikke selv værdige til det evige Liv, see! saa vende vi os til Hedningene, Apostl. G. 13. Men med alt dette, B) Hvilken Mørkhed følger disse Love? Naar endog Lyset skal komme, da see vi aldrig forud, igiennem hvilken Vey, og de faa, som vente Israels Trøst, begribe ikke, hvorfor den saa længe forhales. De bie efter HErrens Salighed, og spørge tit: HErre! hvor længe? Og dette Giensvar synes at møde deres Bønner, at møde et heelt Folkes Længsel: Min Time er endnu ikke kommen. Vi forstaae det ikke, vi takke GUd, om vi imidlertid kunde bevare i Hierterne denne Jeremiæ Grundsætning: Det er godt at haabe og være stille til HErrens Frelse. Hvor Lyset er, og naar det viger, forstaae vi ikke Guds Huusholdnings-Maade. Vi Kortsynede tænke saa: Guds Forsyn styrer jo alt, det maatte være ham en let Sag, hvor hans Kirke engang var plantet, at lade den evig rodfæstes. Han behøvede jo kun, saa tænke vi, at lade Fyrster fødes, nidkiere for hans Navns Ære, at udruste Sandheds Vidner med Aand, med Tale-Gaver, med Friemodighed, at disse kunde nedtordne i sin Afgrund hver Vildfarelse, som stak Hovedet op; Han kunde jo kun tilintetgiøre ethvert Raad

mod Sandhed, som Achitophels Raad mod David; Han behøvede ikke, som paa Pintze Dag, at udgyde Aandens overordentlige Gaver over Eenfoldige, men kun at opvække Skarpsindige til Oplysnings-Mænd, og dog saadanne, som ville holde fast paa Bekiendelsen; Hvad skulle vi da sige, naar vi see just det Modsatte: At han overgiver heele Folke-Forsamlinger til kraftige Vildfarelser, at de troe Løgn, at udvalgte unge Redskabe tidlig smittes af vrang Lærdoms Gift, at de lykkeligste Hoveder, de heldigste Penne, de beste Talere staae i Sold hos Løgnens Fader; At de, som skulle staae i Gabet, enten sove, eller sukke, eller ere uhældige i at tale Sandheds Sag, eller om de tale med nok saa megen Grund og Kraft dog forgiæves, arbeyde mod Strømmen, og mishandles, forhaanes, blive modløse; O! vi forstaae det ikke, vi forstaae kun, at Solen der er i sin Vende-Kreds, eller Dagen i sin Nedgang. Den Retskafne svøber om sit Ho-

ersom de sige til Eder: Han er i Ørken, da
aaer ikke ud! See, han er i Kammerne, da
oer ikke! Math. 24. O ney! vi, som have Guds
rd, gaae over Bækken efter Vand, naar vi søge JE-
m andensteds end i Ordet; Igiennem denne Vey kom-
er Lyset til os, paa denne Vey bør vi gaae Lyset i
Møde. Peder sagde rettelig i JEsu Kiøds Dage:
Hvor skulle vi gaae hen, uden til dig; Du haver
et evige Livs Ord? Vi sige rettelig nu: Hvor skul-
: vi gaae hen, uden til det evige Livs Ord? Thi
'tte Ord har JEsum til Hoved-Indhold: Disse Ting
re skrevne, at I skulle troe, at JEsus er Chri-
us, den Guds Søn, og at de som troe, skulle
ave Livet i hans Navn, Joh. 20. Dernæst er
:t for os en Grund-Lov, b) at skionne paa den Deel
f Lys vi faae paa denne Vey. Dette vilde JEsus
ær bringe Disciplene til Gemytte, at de skulle agte
ent de Fortrin, de havde for saa mange andre, de
'ulle skienne paa, hvad de fik at see og høre. De saae
Forjættelserne nær hos, hvilke mange Konger og Pro-
pheter kun hilsede paa i en lang Frastand, kun længtes
fter at see opfyldte. Moses begierede at see Guds An-
gt; men han kunde ikke, maatte ikke. Disciplene saae
aglig den, som var Guds Herligheds Glands, og
hans Væsens udtrykte Billede. Tre af disse Discip-
: kunde sige: Vi saae hans Herlighed, Herlighed
om en Eenbaarnes af Faderen, fuld af Naade og
Sandhed, Joh. 1. Saadanne Syner see vi ikke
u; men endog den eenfoldigste Christen, som veed af
Guds Ord alt Guds Raad til Salighed, seer dog mee-
e, end hiine mange Konger og Propheter. Og har
ette Lys, min Ven! fundet Indgang til dit Hierte,
ar det antændt nogen Ild, brændte dit Hierte nogen-

sinde

finde i dig, naar JEsus i sit Ord talede med dig paa Veyen; O! saa vandrer du ved et stort Lys, saa bytter du ikke med Konger og Propheter, ikke med all Verdens Viisdom. O! vi, som høre Guds Ord puurt og reent, lader os holde det høyt og i Ære, det gierne baade høre af andre og lære andre! Og hvad ville vi i den Vey vide meere? Lyset, som Guds Ord udbreder paa vor Vey, lærer os, hvorledes vi skulle leve gudeligen i denne Verden, hvorfra vi skulle faae Trøst og Kraft i all Nød og Trængsel, og hvorhen vi skulle komme, naar vi gaae herfra, naar vi døe i JEsu Samfund. Hvor bleegt skinner hvert andet Lys mod dette? Lad Fornuften lære mig Kunster og Videnskaber, lad den forklare mig Naturens Kræfter, lad den fortolke mig Himlens Løb, det er dens Kald; men jeg frabeder mig dens Over-Opsyn over Naadens Lys; Veyen til Salighed skal den være for ringe til at lære mig.

faaer dette Lys virket, saa har det en udvidende Kraft; Det menneskelige Hierte aabnes, alt vort Gode bliver meddeeleligt, udflydende i Kierlighed mod Næsten, som Samaritanens Ollie og Viin i de aabne Saar. Havde jeg Troe, siger Paulus, saa jeg kunde flytte Bierge, og jeg havde ikke Kierlighed, da var jeg en klingende Malm og en lydende Bielde. Og i Sandhed, Barmhiertigheds Vey, er og den Vey, hvor Lyset deeles. Det voxer for dig paa denne Vey; Gior du, som Samaritanen giorde, saa seer du, i det mindste i din egen Handling, et skiønt Billede paa Jesum, som fandt Menneske-Slægten falden blandt Røvere, som øste Ollie og Viin i dens Saar, som, at jeg skal tale i Prophetens Sprog, Esech. 16, fandt dig liggende i dit Blod, og sagde til dig: Lev! ja lev! Kort sagt: Naar du nytter Lyset til at øve Miskundhed, saa forøger Miskundhed Lyset for dig; Det skinner klarere, varmer meere, det gaaer dig; som der loves den, som gior godt mod andre, Es. 58: Da skal dit Lys oprinde som Morgen-Røden, og din Lægedom skal snart grønnes.

Oplys, du Herlighedens Lys!
Mit Hiertes mørke Hytte,
Boe selv i dette ringe Huus,
Og aldrig derfra flytte!
O Gud! jeg beder dig
Styrk du mig kraftelig,
Vær du min Fryd og Fred
I Livets Bitterhed,
I Dødens mørke Time! Amen.

No. 52.

No. 52. — Fiortende eft: Trinit: 1794.

Bøn for Prædiken:

Velsigne os GUd, vor GUd, og lad dit Ansigtes Lys skinne over os! Før os, om du vil, giennem Ilden og Vandet; Men udfør os dog til at vederqvæges! Lad Korset føre os til JEsum med vor Bøn! Lad Frelse af Nød føre os til ham med vor Taksigelse! Giv os Naade til, giennem Ondt og Godt, giennem Sorg og Glæde, at helliges alt meere og meere til en salig Evighed. JEsu, Mester! forbarme dig over os, over all vor Nød, især over den, vi alle have tilfælles, vor syndige Vanart og Fordærvelse! Iføer os din Retfærdighed, og indskriv denne Trøst med stærke Træk i alle bodfærdige Hierter: At JEsu Christi Guds Søns Blod renser os af all Synd. Amen.

e, da ere alle bodfærdige, alle, som een Mand,
ige, enten til at afhielpe det Onde, eller til at anraa-
den Almægtige om Hielp; Men naar GUd helbreder
rael, helbreder det gandske Folk, da blottes Ephra-
s Misgierning, da opdages det, at Kiernen af Fol-
: dyrker sine Afguder, omfavner sin Skiøde-Synd,
nfalder til de gamle alt for indgroede Laster; Og en-
, milde GUd og Fader! bliver du ikke træt af at giøre
l mod Gienstridige, enda værdiges du at høre dem,
m af dybeste Nød paakalde dig! Og du, min Ven!
n aldrig af Skade bliver klog, som aldrig lærer at
e Tingene rette Navne, du kalder Korset et Onde,
:mod Plage, Sygdom en Straf, og betænker ikke,
disse Ting turde være faderlige Opdragelses Foran-
ltninger, hvorved du forædles, hvorved du dannes,
orved du moednes til det evige Liv. Eller du betæn-
r ikke, at Glæden er et Ruus, som bedaarer; at
kken er en Bedragerske, som fortryller, at Medgang,
rt sagt, er en Bane, bestrøed med Roser, men blandt
ilke smaae Slanger vrimle, og hvasse Torne groe.
kal jeg føre din Tanke hen til de store Lazaretter, til
heelt Folk, til Israel, og vise dig Rigets dybe Saar;
m enten Pesten eller Krigen, eller indvortes Uroelig-
d har efterladt sig; Du vilde, om vi saae det, græde
ed mig over udyrkede Agre, ødelagde Steder, fader-
se Børn. Lad mig strax derpaa vise dig den helbre-
nde Haand heroven fra, som er hastig til at læge,
m anbringer denne Salve for Statens Saar, der
staaer af Fred, Sundhed og Frugtbarhed. Nu
der dig Glæden allevegne, og du istemmer denne
v-Sang: HErren har besøgt og forløst sit Folk,
c. 1. Men lad mig strax derpaa vise dig den men-
skelige Fordærvelse, hvorledes den igientager sit Her-
redømme

redsomme over Hierterne: Nu sammles Rigdom, og Gierrighed opsluger alt hvad den kan naae: Nu fødes Avind, og Avind føder Trætte, og Trætte Mord. Nu kommer Stolthed og hemmelig Undertrykkelse. Nu bliver Vellyst i godt Lune, og snart har den ifort sig sin heele afskyelige Skiøge-Dragt. Forfærdelige, sørgelige Syner de mahles i disse faa Ord: Der GUD lægede Israel, blottedes Ephraims Misgierning. Eller siden du bedre overskuer det mindre, da kom og see et lidet sluttet Selskab i Texten, en Flok Lidende, og du skal finde mine Indgangs-Ord igien i disse Textens Ord: Bleve de ikke alle tie rensede, hvor ere da de nie? Her see vi, at

Alles Lægedom blotter manges Misgierning.

1) En almindelig Lægedom.
2) Manges blottede Misgierning.

nmeste Venner, og saa godt som begraver ham leven⸗
. Et Frafkillelses⸗Huus aabner sig for ham, og
r gaaer han ind til den langsom gnavende Fortaad⸗
lse, der finder han fleere sine Liige, og den eeneste
røst i deres Selskab, at ikke den eene skal opholde sig
er den andens Heslighed. Fælles Nød er det store
baand i dette lille Selskab, og det er rimeligt, at Ven⸗
ab er det eeneste Livets Gode, som disse Arme endnu
unde nyde. Sørgelige Liighed! du binder Knuden her;
ovet være GUd, at du ikke findes i det store Selskab
det daglige Liv, uden hvor Landeplager udøve Straffe⸗
omme! Ney! Uligheden er det store stærke Baand,
m i ethvert Selskab forbinder Hierterne, befordrer
samdrægtighed; Den Fattige trænger til den Rige, den
ige til den Kloge, den Svage til den Stærke, alle
hverandre, een besidder denne Færdighed, og en an⸗
n denne, og hver, ligesom han har annammet
n Gave, saa tiener hverandre dermed, 1 Petr. 4.
erfra de forskiællige Stænder, herfra den eene Stands
rang til den anden, og fra denne Trang Broderskabet
ellem dem alle. O Skabet! Himmelens og Jordens!
t var din Almagts Vunderverk, at ikke tvende Løv⸗
blade ere hverandre lige; Det var din faderlige For⸗
n, at aldrig tvende Mennesker lignede fuldkommen
en eene den anden. Ja! selv Plagerne, Livets Byr⸗
er, ere just ved deres Uliighed selskabelige; Den Blin⸗
e og den Halte kunde boe sammen; Den Halte viser
Veyen, den Blinde tager Krøblingen under Armen,
ler vel endog paa sine Skuldre. Det er hvad Paulus
ger: Drager Byrden med hverandre, og op⸗
ylder saa Christi Lov! Gal. 6. Men jeg taber mig
denne vrimlende Mangfoldighed, i denne lykkelige
liighed mellem Mennesker, jeg glemmer mit lille be⸗

grædelige Selskab, just derfor meest ynkværdigt, fordi den samme Nød har giort dem alt for lige; Men just derfor finder jeg dem og til meget godt saa gandske eenige; Kommer Andægtige! og skuer den almindelige Nøds b) almindelige Virkning. De stode langt borte og raabte: JEsu, Mestere, forbarme dig over os! Det var ikke blot Hændelse, at de her traf JEsum; Man seer tydelig, Nøden havde lært dem at samle Kundskab om Christo. Mangen Samtale have de venteli for haft om ham, mangt et Rygte havde de snappet i Flugten, mangt et smigrende Haab havde de opelsket i deres affsondrede Syge-Huus. Han er kommen, den Israels Læge, den tit omtalte, den længe ventede, han vandrer omkring og strøer Velgierninger, og judbyder Glæde, og ogsaa Spedalskhed helbreder han; Kom han paa disse Grændser, vi skulle samle all vor Livs Kraft, for at gaae ham i Møde, vi skulde

[redacted]

untre Vejl og hvad gielder det, Christi Kunds
liver din Yndlings Videnskab, og mangen en
takke Korset ære og føde, at det var ham en
emester til Christum. Saa med disse Lidende;
dnu meere: Lidelsen ydmygger. De ti Spedalske
langt borte, overbeviiste om deres Uværdighed
træde frem, at komme nærmere. Ydmyghed, den
kelige Død, begynder lidt efter Haanden at gaae
den nyemodedens Sæde-Lære; Man hører snart
n andet, læser ikke om andet, end om at føle sig
om at være stolt og fræk, om at gaae dristig frem,
udslætte alle de Grændse-Linier, som god Orden
ukket mellem Mennesker, ja endog mellem Gud
ennesker. Man forgylder den menneskelige Na-
Man mahler Mennesket som en Engel, uden all
ervelse; Man indblæser Ungdommen Selv-Klog-
og giør den qvindagtigste Usling gienstridig, ja
esyg; Man opfylder denne Prophetie: Børn
ge mit Folk, og Qvinder herske over det;
Folk, de, som prise dig salige, de forføre
og skiule dine Stiers Vey, Esai. 3, 12. Ney!
staaer de Hoffærdige imod, og giver de
ydge Naade; Dette er vor Sæde-Lære, og
t indskiærper den. Du lærer nok i denne Skole,
e see saa høyt, at ikke trænge dig saa langt frem, at
dagtig din egen Uværdighed. Saaledes de ti Spe-
e, de stode langt borte. Fremdeeles seer jeg
n herlig Virkning af Korset; Man lærer at bede,
ver eenige i at bede til een og den samme om eet og
nime. Bønnen forsømmes af den Glade og Lyk-
, og beder han, saa er der dog ikke Ild og Aand
s Bøn. Om disse heeder det: De raabte; De-
Bøn røber Tillid, de kalde JEsum Mester! Du,

 som

som forstaaer det, du, som kan, du, som er over til at helbrede. Deres Bøn røber Hengivenhed: Forbarme dig over os! Her foreskrives intet, hverken Tid, eller Grad, eller Maade; Kun lad vor Nød gaae dig til Hierte! Vi indflye til din blotte Naade og Barmhiertighed. Saa mange, saa eenstemmige Bønner ere Vaaben, seyerrige i Striden med GUd. Deres Tanker, deres Forhold, deres Bønner vare saa liige, som deres Ansigter vare blevne det ved Spedalskhedens Plage. Saaledes er almindelig Nød den mægtige Tyran, som foreener mange Tusinde til eet Maal. Forsøg at angribe et klamrende Broderskab, de skulle klynge sig sammen i samme Øyeblik, og stride mod dig, alle som een Mand; Men lad den almindelige Nød ophøre, saa ville vi see, hvor længe Samdrægtighed varer, om der er ingen Magt for Haanden, som kan

dette dette himmelske, end denne almindelige Lægedom, saa pludselig fuldkommet paa dette jammerlige Selskab. Men, min Ven! hvad tænker du nu om dette glade Broderskab? Hvordan tænker du dig deres Tanker, deres Løfters Ord, deres Taknemmeligheds Offer? Venteligt overlægge de, hvorledes de ville og kunne best behage Velgiøreren. Venteligt er JEsus dem alle Ting i Alle; Venteelig sværge de en Eed, at ville udbrede hans Navns Ære, at lære hans Villies Velbehag, at danne sig efter hans Lærdoms Forskrifter; Men ney! jeg blues over Mennesket, jeg forskrækkes over Medgangs fortryllende Kraft. Jeg seer

a) Manges Misgierning blottet ved den almindelige Lægedom. Hvor ere da de *Nie*? spørger JEsus i Texten. Dette er ikke et Uvidenheds Spørgsmaal, som fordrer oplysende Svar. JEsus vidste nok hvor de vare; men det er et Bebreydelses Spørgsmaal, som fører den Skyldige til Gemytte hans Brøde; Et Spørgsmaal, som indeholder den Spørgendes Forundring over det Udmærkede i denne Brøde. Jeg har derfor Ret til at kalde deres Forhold A) en Misgierning, Ret til at ansee den B) blottet, Ret til at kalde dem C) mange, hvis Misgierning blottes her. A) Utaknemmelighed kalder jeg med Rette en Misgierning, skiønt den som oftest bestaaer i ingen Handling; thi Taknemmelighed er en Natur-Dyd, indprentet alt Levende, og kun modvilligen udslættet i et fordærvet Menneske-Hierte; Den koster ingen Selv-Fornægtelse, den er ikke byrdefuld, den er en Lættelse for et fuldt Hierte. Giør vel imod de umælende Dyr, og de skulle elske dig, følge dig, eller iile dig i Møde med tusinde glade Kier-Tegn, som om de ønskede sig Tale-Gaven, blot for at takke; Og Mennesket, som frem for disse fik Forstand til at skionne, Hierte til at føle, og Tunge

til at tale, Mennesket skulde ikke være taknemmeligt? Vi bedømme en Misgiernings Storhed efter dens skadelige Indflydelse i Selskabet, men GUd bedømmer den efter Fordærvelsens Grad i Hiertet. Overiilelse kan frembringe de dybe Fald, og den Faldne kan strax angre sin Brøde; Men den Utaknemmelige er i Bund og Grund fordærvet, af ham maae man befrygte enhver anden Misgierning, naar Leylighed gives. Jeg veed vel ogsaa, at Utaknemmelighed har sine Grader, den er ikke allevegne lige sort. Langt borte, og længe borte fra Velgiøreren, saa glemme vi velgiort; Saa gik det Skiænkeren ved Pharaos Hof; men aldrig før frembyder sig en Leylighed, som bringer ham det Forbiegangne i Erindring, førend han endog med Bpedfærdighed taler om sin Forglemmelses Brøde: I Dag, siger han, lader jeg ihukomme min Synd, 1 Mose B. 41. Men her er Utaknemmelighed en Misgierning, og B) her blottes den. JEsus blotter den a) ved

ret: b) Hvor ere da de Ni? Det skal dog være vitterligt, at JEsus havde ventet, at JEsus savner dem. Jeg formoder hans Tone klagende, naar han spørger: Bleve de ikke alle Ti rensede; hvor ere da de Ni? Utaknemmelighed gior sielden Velgiøreren vred, men saarer hans Hierte, og da først omtaler, da først paaanker han Velgiort. Bleve de ikke alle Ti rensede? Hvi komme de da ikke? Hvi seer jeg ikke dem lykkelige, glade, som jeg saae bedrøvede, elendige, om Hielp anraabende? Men ach! hvor ere de Ni? Dette Spørgsmaal er noksom beskiæmmende. Ligemeget, hvor de ere, naar de ikke ere, hvor de burde; Vi giøre dem ikke Uret, om vi nu endog troede at finde dem paa moolige Veye, hver paa sit Hiertes Vey, hver paa sine forrige Synders Veye. Man kan intet verre sige eller tænke om dem, end at de savnes her, og dette forklarer JEsus desmeere ved det eene modsatte Exempel: c) Han vendte tilbage, at give GUd Æren, og han var en Fremmed. Han lyser meere ved Siden af de Nedrige, denne, ved sin Taknemmeligheds, end en Renset ved Siden af Spedalske; Hans Bøn var høyrøstet, hans Tak var ligesaa, han lovede GUd med høy Røst, ikke paa det JEsus, men paa det all Verden maatte høre ham, og denne var en Fremmed, en Samaritan, foragtet paa den Tid af de stolte Jøder, mindre oplyst end de. Ja! man maae heller ikke tabe af Erindring den ukiønsomme Flok; Naar JEsus siger til denne: Din Troe haver frelst dig, altsaa de andre faldne tilbage til Vantroen, til ikke at troe, at Renselsen kom fra Christo. Din Troe haver frelst dig fra deres Utaknemmeligheds Brøde, fra Velgiørerens Unaade, fra de mange fleere Laster, hvori de ville synke alt dybere og dybere; Thi man erindre

indre sig kun hvad JEsus sagde til en anden Helbredet: See! du er bleven sund; synd ikke meere, at dig skal intet verre vederfares! Joh. 5. Kort: JEsus har blottet deres Misgierning, og jeg har havt Ret til at sige C) manges, jeg kunde sige de' fleestes. Ni af Ti, det var meget, og JEsus synes det; Er der, siger han, ellers ingen? Ikke en eeneste, uden denne Fremmede, og jeg tænker vist, at denne eene ikke sneg sig fra dem, at han omtrent havde sagt: Kommer, lader os vende om til HErren, vor Læge! Kommer, I min Gienvordigheds oprigtige Deeltagere, kommer og deeler min Glæde, I' som bade med mig, følger mig, at takke med høy Røst, nu, medens Velgierningen er nye, medens Hierterne brænde! Lader os iile, at kaste os, for hans Fødder, som frelste af Nød! Men ney! de vende ham Ryggen; Han gaaer, men maae gaae allene. Ja, ja, det er en Fristelse; At følge Strømmen, det vil enhver, det kan enhver;' Men

ne paa Vekgiort, ikke vende om fra Lysternes Vey, for at give GUd Æren. Ach ja! jeg frygter, naar Frelsens den store Dag kommer, da vil manges Misgierning blottes. GUd gav os sin Søn, at vi skulle troe paa ham, Guds Søn gav sig selv for os, at vi skulle frelses ved ham. Denne Frelse, denne Forløsning angik alle; thi han døde for alle, han, som lever evindelig. Din Vantroe, min Ven! er Utaknemmelighed, din Utaknemmelighed en Misgierning, din Misgierning vil fælde dig, og du vil finde liden Trøst i mange Brødre. O! naar Dagen kommer, den store, den sidste, naar Forløseren, de Levendes Dommer, aabenbares i Skyerne med stor Pragt og Herlighed; Har han da ikke Ret til at spørge: Bleve de ikke alle forløste, disse Adams Sønner og Døttre, og hvorfor kun disse faa Frelste? Der, o! der vil jeg gierne være blandt de faa, blandt de Frelste, de Salige; Men saa maae jeg have Mod til ogsaa at være det her; Jeg maae give GUd Æren; alt skulde jeg vandre allene; Jeg maae tilbede JEsum, om ingen af Folket vil følge mig. Dog, bæver ikke, I faa Retskafne! I JEsu Christi sande Tilbedere! jeg har til Eder et Forjættelses Ord fra JEsu Mund, dermed vil jeg slutte min Tale: Frygt ikke, du lille Hiord; thi det er Eders Fader behageligt at give Eder Riget. Amen.

No. 53. — Femtende eft: Trinit: 1788.

Bøn for Prædiken:

Evige GUd! Fader for alt hvad som lever og røres! Fuglene under Himmelen sjunge din Lov, og Lillierne paa Marken udbrede din Herligheds Ære; men vi,

skabte efter dit Billede, forløste ved din Søn, dannede ved din Aand, vi ville takke dig i din Helligdoms Forgaarde, vi ville tilbede for dit Ansigt; Og dette er i Dag vor Bøn: Lær os at skiønne paa hvad du gav os med Taknemmelighed, at undvære med en stille Aand hvad du nægtede, at elske og dyrke dig med aabne og redelige Hierter, saa skal alt andet tillægges os. O JEsu, vor Frelser! lad din Tale i Dag til vore Hierter udrydde af dem alle ængstende, alle for Christne uværdige Sorger! Vi adspørge dit Rige, dig vælge vi at tiene, du Kongernes Konge, og din Retfærdighed at iføres, er vore Sieles inderlige Begiering! O! du Aandernes Aand, som styrker de Svage, adspred de nedrigere Bekymringer, som ellers skulle adsprede vor Andagt, og altid forstyrre Hierternes Fred! Indgyd den Trøst, som en Ollie i vor Barm, at vor himmel-

Digteren maale Faldet i sine Sange. Ville Kunstleren maae tælle sine Stemmer, afpasse efter Tall Tonen, og saaledes forener han alt til Velklang for Øret. Mahlerens dvede Øye maaler Legemer og Skygger og Størrelsers Forhold til hverandre, og, kort sagt, Mennesket bruger Regne-Kunst, hvor han ikke tænker paa at han bruger den. Alt det, hvori der skal være Orden, dertil behøves Regning. Naar David vil ophøye den Eviges Viisdom, siger han: Han tæller Stjernernes Tall, Ps. 127. Det er ikke min Sag, at anprise det Kunstige i Videnskaben, men alene at viise, at Mennesket aldrig er klog i sine Handler, uden han bestemmer dem efter faste Beregninger, at det var at ønske, at han i sin Salighedts Sag, i sin Christendom ville regne, maale det Større med det Mindre, det Nødvendige med det Nyttige, det Vigtige med det Ligegyldige; I Mangel deraf, vakler alting for os, vi drives, som et Skib uden Roer, vi trave i Mørket, vi omtumles i en evig Vildrede. Det er en saadan bestemt Beregning JEsus anpriser i Evangelio, og hvorom jeg vil i Dag tale med mine Tilhørere. JEsus lærer os i Texten

Nøye at beregne.

1) Vore Pligter og Forbindelser.
2) Vore Fortrin og Herligheder.
3) Vore Sorger og Bekymringer.

1) Bør vi nøye beregne vore Pligter. Derom siger Texten: Ingen kan tiene to Herrer. Naar vi her tale om, at beregne vore Pligter, er det ikke at tage Tall paa deres Mangfoldighed, men at maale Pligt med Pligt, for at see, hvilken er den høyeste. Man kunde mangfoldiggiøre Pligterne, indtil Millio-

ner;

ner; men vor Frelser har lært os at giøre summariske Beregninger. Han henfører Menneskets Forbindelser her til tvende: Mennesket, siger han, kan ikke deele sig lige mellem dem; De, som giøre Fordring paa ham, ere GUd og Mammon. Det er for lidet ved Mammon, blot at forstaae Rigdom, ihvorvel den er en Hoved-Sag i Verden. Den er den Ting, for hvilken næsten alt det øvrige er til fals; Men vi tør dog ikke nægte, at der gives blandt Verdens Børn de, som giøre kun lidet Væsen af Rigdom. Den Vellystige forøder af alle Kræfter, og sandselig Glæde maae han have kiøbt, hvad den og skal koste. Der ere andre, som lode Æren blive deres Afgud, og opofrede til dens Dyrkelse kostbare Klenodier; Og alle disse tilhobe tiene Mammon. Mammon bliver da her alt det Timelige, som Mennesket sætter meest Priis paa, det være sig Rigdom, Vellyst eller Ære. Dette tilsammentaget, nævnes her som en Herre, der giør Fordring paa vor Tieneste. Nu

anden Herre, som fordrer os, og det i Tilfælde, hvor vi ikke kunde tiene dem begge, hvor deres Fordringer ere modsatte. Og disse Tilfælde ere ikke sieldne mellem GUd og Mammon. Jeg bør bevise, hvad jeg siger: Rigdom eller Begierlighed efter Rigdom behersker et Hierte; Hvad er os her Mammons Bud? At samle, at spare, samle, om det og skulle skee med Ret og Uret, og paa Tusinde lidende Med-Brødres Bekostning; At spare, om man og skulde være haard som Klippen, døv til alle Bønner, og have Hiertet lukt for sin Broder. Imidlertid er der dog Pligter imod GUd, man troer sig at kunde iagttage: Man gaaer i HErrens Huus, hører hans Ord, bruger Sacramenterne, som det synes, med Andagt; Men ney! siger vor Frelser, den Regning er urigtig; Ingen kan tiene to Herrer. GUd min HErre siger: Giører Eder Venner af den urette Mammon! Og atter: Værer barmhiertige, ligesom Eders Fader er barmhiertig! Og atter: Naar nogen tillukker sit Hierte for sin Broder, hvorledes bliver Guds Kierlighed i ham? Vellyst, sandselig Glæde, behersker Hiertet, alting opofres til dette Ruus, Helbred og Formue gaae i Løbet, og stundom fortæres endog hvad andre eye. Denne Slægt kunde man ofte see grædende i Guds Huus, rørt af en gudelig Tale; Man kunde desuden see den i Verden at iagttage visse GUd behagelige Pligter, saasom: Fredsommelighed, Eftergivenhed i Trætter, og noget, som Verden behager at kalde Menneske-Kierlighed; Men det gaaer ikke an, siger JEsus, ingen kan tiene to Herrer. GUd vor HErre byder os, at vaage og bede, at være ædrue og maadelige, og saaledes vente paa den store Guds og vor HErres JEsu Christi Aabenbarelse. Verden byder stundom at rydde

af

[redacted]

af Veyen alt det som hindrer vor Ophøyelse; Vi tillade os, lige indtil Grusomheder, for at blive store, og see haanligen ned paa den Broder, der i sig selv er ligesaa god, som vi. Adskillige Pligter, af GUd befalede, lægge vi imidlertid dog ogsaa Vind paa: Agtelse for den udvortes Guds Dyrkelse for Exempel, utrættelig Flid i vort Kald, og Dristighed i vigtige Foretagender; Men Facit af denne Blanding bliver: Jngen kan tiene to Herrer. GUd, HErren, staaer de Hovmodige imod, men giver de Ydmyge Naade; Tegner, alt eller intet, GUd over alle Ting, eller ingen Guds Dyrkelse. Men endnu eet maae vi beregne, og det er Hoved-Sagen i de fleeste Regninger, hvad der bedst lønner Umagen: Tieneren er ikke at fortænke, om han gaaer af en Tieneste i den anden, naar han faaer bedre Sold. Velan! vi prøve; Rigdom: Jeg har all Ære for den; men de beste Livets Kleno-

[redacted]

n, hvorhen jeg kommer? Er ikke den Staader lyk-
jere, som i sin lave Hytte svøber om sit fattige Ho-
, og slutter sine Dages Løb med disse Ord: Dette
vor Roes, vor Samvittigheds Vidnesbyrd,
vi have vandret i Verden i Eenfoldighed og
ids Retsindighed. Men tiener jeg GUd, saa
ger han over min Ære her, og skiænker mig hisset
uforvisnelig Krone. Tiener jeg GUd, saa nægter
mig ikke en maadelig Brug af Livets Glæde, han
ener mig den med en god Samvittighed, og denne
t dagligt Giestebud, og hisset skiænker han mig evig
ede. Tiener jeg GUd, saa kan han give og tage,
e riig og fattig, og han skal lade alle Ting tiene
til Gode, som elske ham. Nu meener jeg, Sum-
af denne Beregning bliver: Da jeg ikke kan tiene
Herrer, saa vil jeg tiene den, som lønner best; GUd
r evige Belønninger, og GUd vil jeg tiene i Tid
Evighed. Men at denne Tieneste kan vorde os de-
behageligere i et møysommeligt Liv, er endnu en
regning nødvendig. Vi bør nøye beregne
2) Vore Fortrin og Herligheder, og det baade for
iilde, hvad vi have, og hvad vi kunde haabe. Kun
tens Orden vil jeg følge. Den første af de menne-
ige Nødtørftigheder er Brød, derom sørge vi, der-
klage vi, og dette tyndt skaaret, er Mennesket i en
Grad trængende. Men nu er det Menneskets U-
emmeligheds Feyl, at vi ikke agte de større Fortrin
haatte have. JEsus spør: Er ikke Livet meere
Maden? Du, der nu smaaeligen leeder efter dine
uler, og just derfor troer dig, daglig at drikke Ber-
af Bitterheds Skaal, betænk: Du har dog Livet,
it Liv er i Sikkerhed. Jeg vil vise dig dine Brødre,
e at beklage end du; Siig mig: Vil du bytte? Jeg
kunde

kunde viise dig det af Naturen lykkeligste Rige i Europa, som hiemsøges nu i disse Tider med indvortes borgerlig Krig; Vil du heller være det, og have Brød nok, og endog tilovers, men svæve hver Dag i Livs Fare, ikke vide, naar du lægger dig, om du skal staae levende op igien, eller om ikke maaskee din Broder skal komme væbnet mod dig, og blive din Banemand? Vil du ikke heller i Fred tage dine Armods Krummer i din Haand, stille din Hunger, og velsigne GUD; thi Livet er meere end Maden? Ja! en saadan Beregning skal lære os at maale den eene Gaves Værd med den anden: Den rige Mand gav dig et Aars Føde, det var meget, du burde erkiende det med Taknemmelighed; Men du var dødelig syg, og Lægen reddede dit Liv, det var meere; Eller dine Landsmænd gik ud at vove Livet mod Fiender, at stride for din Sikkerhed; Hvad vilde du, enten lide nogen Mangel hiemme, eller

med den Værkbrudne, den Svindsottige, om endskiønt han behænger sit Been-Rad med alle Moedens Giøglerier; Ney! siger du, Legemet er meere end Klæderne. - Eller fik du af Naturen et vel dannet Legeme, et aabent Ansigt, og disse Tækkeligheder, som anbefalle dig hos alle, men du kunde neppe klæde dig efter din Stand; vilde du da bytte med den Grimme, hvis fortrædelige Aasyn indblæser Gysen, og jager bort alt det som nærmer sig? Eller vil du hellere kunde utprale dine Børn, som Sommer-Fugle, end see dem trivelige, sunde, raske? Ney! Legemet er meere end Klæderne.

B) Men denne Beregning skal og viise dig, hvad du kan haabe. Slutningen, vor Frelser vil have uddraget deraf, er denne: Den GUD, som gav det Meere, skulle han ikke ogsaa give det Mindre? Den, som gav dig Livet, skulle han ikke give dig Føden? Den, der dannede dit Legeme, skulle han ikke skiænke, hvormed at skiule det? Kun tiene ham troelig, saa er Kost og Klæder kun det ringeste af den Sold han giver; Langt fra at sørge; heller være glad, heller takke for det vi have, saa faae vi det vi savne. Lovet være GUD, hør den Trængende sige, er der end intet Forraad i min Hytte, Fred er der dog og Sikkerhed! Mit Liv er betrygget mod voldsomme Angreb, og Livet er meere end Maden! Røbe end mine Klæder, at jeg hører til den trængende Skare, lovet være GUD, som giver mig en sund Siel i et sundt Legeme; Legemet er dog meere end Klæderne! Ja! mit Haab voxer, og min Taknemmelighed tillige, naar jeg giør en anden Beregning, og sammenholder mig med andre Skabninger, med Lillierne paa Marken, med Fuglene under Himmelen, og hører min Frelsers Ord: Ere I ikke meget meere end de? Hvo klædde dig? spør jeg, du Lillie i Dalerne!

Hvo dreyede dine Klokker saa runde, og giorde dem hvide som Snee? Hvo mahlede det røde Purpur paa den friske Rose, og foraavldte de mange Tusinde af Markens trivelige Slægt? GUD klæder dem, og de have dog kun Liv til at voxe; Skulle han da ikke sørge for en Skabning, dannet efter hans Billede, et frit tænkende Væsen? Gandske vist skal han. I Fugle, som vrimle i Luften, for Eder gav han Kornet og Bær og Orme og Insecter til Føde, I samle ikke i Laden, I giemme ikke fra Aar til andet, og GUD føder Eder dog; Skulle han lade mig mangle mine Smuler, mig, som med Tankerne kan vove en høyere Flugt, end I med Eders Vinger, mig, hvis Siel kan frembringe ham en herligere Lov-Sang, end alle Lærke-Triller og alle Nattergalens muntre Slag? Vist nok vil han lade mig finde det Nødtørstige; Ja! fattig, trængende, ringe agtet, som jeg maatte være, turde jeg dog have

avid: HErren er min Hyrde, mig skal intet
ttes! Skulle vi mistvivle om at faae de nødvendige
Skiul for vore arme Legemer, vi, som kunne istemme
e denne vor Kirkes gudelige Sang: Min Kiortel over
ig JEsus hvid udi sit Blod i Naadens Tid; Han,
m gav det Meere, skulle han ikke give det Mindre?
an, som forløste vor Siel, skulle han ikke beskiær-
e og opholde vort Liv? Han, som iførte os Salig-
ds Klædebon, han, som klædde os med Retfærdig-
ds Kappe, skulle han ikke give fornødne Klæder til
gemet? Og om han ikke gav, hvad var det saa mee-
? Om vore Klæder ogsaa her skulle tildrage os For-
ædelse; Velan! Negne komme vi af Moders Liv,
negne skulle vi indsvøbes i Jordens vor store Moders
arm; Nok, naar vi skulle møde til de Dødes Op-
ndelse, iførte JEsu Retfærdighed. Om vi ogsaa
ulle døe af Hunger, saa er Døden Syndens Sold;
en denne Død skal kun overføre os til Overflødighe-
ns Boeliger, hvor der er Mættelse for Guds Ansigt
evig Glæde. Men vi ere Mennesker med alt dette;
et Nødtørftige kunne vi ikke savne, uden Smerte;
ogen Sorg, nogen Bekymring maae det foraarsage,
ar vi ikke have Klæde og Føde; Derfor nødvendigt,

3) Nøye at beregne vore Sorger og Bekymrin-
r, og dette var den sidste Deel af min Tale. Ikke
ller forstaaer jeg ved Beregning her en kiedsommelig
ortegnelse over tusinde Ulykker: men Beregningen skal
ae ud paa A) at maale vore Sorger, at de ikke gaae
t vidt, B) og at ordne vore Sorger, at hver maae
mme i sin Rad. Vi bør maale vore Sorger, at de
e gaae for langt, og til den Ende komme ihu, hvad
fleere Gange ved denne Text har erindret: At der er
rskiæl mellem Omsorg og Sorg. Omsorg kan og bør

hver fornuftig Skabning have, endog for den Dag i Morgen. Ethvert klogt Anlæg er en Frugt af saadan Omsorg; Men Sorg er noget andet. Jeg har Omsorg for Vinteren, naar jeg høster i min Lade, men jeg er glad i min Høst, og sørger ikke. Men nu kan jeg og have virkelige Sorger; Savne, for Exempel, det Nødtørftige i den Grad, at det med Rette besværer Sindet. Allene dette minder vor Frelser om: **Sørger ikke for den Dag i Morgen!** Enhver seer vel, at her ved Morgendagen forstaaes ikke saa netop den Dag, som strax følger paa den, i hvilken vi *nu leve*; men i Almindelighed, Fremtiden: Sørger ikke for den tilkommende Tid! Den er mørk, og hvor det er skiult for os, hvad skee skal, der bør vi ikke sørge, ikke see det Verste, og begræde det førend det kommer. Nu er der vel noget i Fremtiden, som synes være en nødvendig Følge af det Nærværende, der er Sorg ikke at løste, den er at undskylde, naar disse Følger ere rime-

ger ikke for den Dag i Morgen! Eller lad mig tage Exempel af nærværende Ting af Dagens Historie: Vore Landsmænd opbydes til at gaae væbnede, Gud veed hvor hen, og hvor langt. Sorgen over de deraf nødvendige Følger, er Mennesker, er Krigsmænd, er Christne anstændig; Jeg rives dog ud af mine Venners Arme, siger een, jeg savnes af udlevede Forældre, min Fliid savnes for dem, og Landet savner Kiernen af arbeydsomme Hænders Frugt. Jeg forlader Huus og Hiem, siger en anden, og en grædende Hustrue, og en Børne Flok, saa meget meere ynkværdig, som den ikke har Forstand til at sørge for den Dag i Morgen; Men hvo vilde laste denne Sorg? Det er at undskylde, om man tænker sig de rimelige Følger af saadanne Optrin, og om Tanken frembringer nogen Sorg for den Dag i Morgen. Det er rimeligt, at Fare truer, at Forsvar er nødvendigt, naar Regieringer, saa milde og faderlige som vores, opbyder alle vore raskeste Folk til at møde i Vaaben. Krig er unægtelig et Rove-Spil, en Forfærdelsers Skue-Plads; Om Mødre, Søstre, Hustruer, Troelovede, om alle Landets Døttre frygte hver for den hun elsker, saa er denne Sorg Naturens Røst, og vi undskylde disse ømme, skiønt ubeleylige Taarer. Men om man nu blot af disse Bevægelser strax tænker sig alle den blodigste Krigs meest ødelæggende Følger, og forud sørger derover; O! det er at sørge for den Dag i Morgen. Jeg vilde laste den feyge Mand, der, naar han nu bød Sine sit ømme Farvel, ville sige dem: J omarme mig for sidste Gang, jeg gaaer hen at døe, hen at blive et Offer for Menneske-Æderen, den gruesomme Krig. Elendige Prophetier, falske Beregninger over det Tilkommende, spildte, i det mindste alt for tidlige Sorger; Ney! sør-

ons Bierg. Lader os søge Guds Rige, mine Ven-
:! og fornye ham vor Troeskabs Eed, saa have vi
i mægtigste Bunds-Forvandte. Hvad Maria sag-
om ham i sin Lov-Sang, det er sandt endnu: Han
uger Magt med sin Arm, han adspreder de
ovmodige i deres Hiertes Tanker, han drager
Mægtige af Stolene, og ophøyer de Ringe;
ider os søge hans Retfærdighed, den Retfær-
ghed som kan bestaae for ham! altid have en
d Sag, altid vandre paa Pligternes og vort lovlige
alds den trygge Vey, saa skal alt andet tilfalde os,
mme af sig selv, gives som for intet. Stor Sag,
i nogle Livets Byrder giøre os Ulæmpe paa vor Vey,
ar vi dog viide, hvad Vey vi gaae paa, hvorhen den
er, og at Klenodiet ved Veyens Ende er værdt at
ide for. O! du, vor himmelske Fader! som seer til
: os alle, du veed, at vi have alle disse Ting behov,
kiærm vore Lande, saa ere de trygge! Velsign vor
ernaadigste Konge og hans Huus, saa bliver hans
egiering lykkelig! Giv hans Raad aabne Øyne og
ristelige Hierter, saa foretages intet formasteligt!
old din Haand over Kongens Søn og Thronens Ar-
ig, at ikke vort Lys maae slukkes! Siig til Sverdet,
det ikke fortærer, og til Krigens Lue: Hidtil skal
i komme, og ikke længer! Eller skal det saa være,
styrk med din Kraft hver Arm, som skal stride for
re Lande! All vor Sorg veed du, og vor Trang kien-
r du, og intet Suk er skiult for dig, HErre, hielp!
Erre, lad alting vel lykkes! Amen.

No. 54. – Hosangers Kirkes Indvielse 1796.

Vor Helligheds og vor Herligheds Huus, i hvilket vore Fædre lovede dig, er opbrændt ved Ild, og alle vore ønskelige Ting ere ødelagde. Saa beskriver Propheten Esaias 64 Cap., 10 v. det sørgeligste, der kunde begegne et Folk, som dyrkede den sande Gud. At Klagemaalet i Folkets Navn er en Prophetie, som skulde opfyldes, derom er ikke to Meeninger; Men om her beklages det første eller det andet Tempels Ødelæggelse, er et Spørgsmaal blandt Lærde, som Tiden er for kostbar til i Dag at afgiøre. Kun Tildragelsen, saadan, som Ordene mahle den, vil jeg beskue nær hos, og jeg nærmer mig da til frygtelige Syner: Jeg seer et Tempel, som Folket, eller Propheten

derfra, som den Syge Lægedom fra en Sund-
rand; Derfor siger GUd til Mosen om Sab-
Det er et Tegn imellem mig og imellem
dos Eders Efterkommere, at J skulle vii-
jeg er HErren, som helliger Eder, 2 Mose
Forgiæves, det veed jeg nok. at stole paa
og udvortes Dyrkelse, naar vi ikke alvorlig
vore Veye og vore Idrætter; Men det er
mere, hvor Hellighed, om jeg saa maae tale,
t Huus, hvor alt er lige godt, sige almindeligt,
et Sted og ingen Dag og ingen Handling hol-
g. Et Helligdoms Huus hos et Folk er dog end-
drændse for Lasterne. Det staaer dog der som
ydende Vidne mod den frække Misgiernings-
som om Bygningen stiltiende sagde: Vanhellige!
ke værd at gaae ind under mit Tag. Det staaer
, indbydende for de faa Retskafne. Det er dog
bne, ktere, trygge Tilflugtsted, om hvilket de sige
vid: Ogsaa en Spurre finder sit Huus og
i Reede. hos dine Altere, HErre Zebaoth!
onge og min GUd! Ps. 84, 4. Vigtige
altsaa i det klagende Folkes Mund: Vor Hel-
t, og endnu meere: Vor Herligheds Huus.
det saa: Et Sted, som er os helligt, er os her-
je. alt var det kun en fattig og eenfoldig Fiæle-
Men om Jerusalems Tempel siger Udtrykket
Var det endog kun det andet Tempel, saa sagde
ciplene derom: See! hvilke Steene og hvil-
gninger! Marc. 13, end sige Salomons det
hvis Guld og Sølv og Kobber, hvis Portaler
dinger og Omgange, hvis Løve-Kar og Lyse-
ig Blomster-Verk jeg ikke tør opholde Eders
med at beskrive, hvis Herlighed var den stør-

 ste

ske man den Tid i en Bygning kunde see paa Jordens Overflade, hvortil endnu kom den Herlighed GUd selv aabenbarede i dette Huus, Herlighed saa stor, at vi læse: **Præsterne kunde ikke gaae der ind, thi HErrens Herlighed fyldte Huuset**, 2 Krøn. 7. Hvilken Ære, hvilken Eyendom maatte da ikke dette Folk sætte i disse Udtrykke: **Vor Helligheds og vor Herligheds Huus.** End kommer her til det som forøger Huusets Værd, i hvilket heedet det: **Vore Fædre lovede dig.** Man elsker fortrinlig hvad Fædrene have elsket; Hvor de vare glade, ville vi og være det; Hvert Sted, som gienlyder af deres Lov-Sange, og minder os om nogen hæderlig Daad af dem, er et Sted, hvor vi havde Lyst til at bygge et Tempel, om der intet havde staaet før; Hvor smerteligt da, naar vi maatte finde dette Sted vanæret, forstyrret, lagt øde, naar vi maatte klage, hvor de holdte Fryde-Fest, suk-

end deres Sabbath, det Guds Ord de høre, de Sacramenter de bruge, og altsaa det kiere Huus, der samler disse Herligheder inden sine Vegge. Overalt troer jeg, den heele Meenighed med Rette kunde kalde det deres Helligheds Huus, fordie ingen af dem vilde forsætlig vanhellige Huuset, saasom et Huus, hvor GUD havde sat sit Navns Ihukommelse; Men hvordan var det Eder om Hierte, Andægtige! den forfærdelige Juule-Morgen sidstafvigte? I saae nok Høiene og Dalene, ligesom Hyrderne, pludselig oplyste midt i Mørket med Ild her ovenfra, men I saae vel tillige, at det ikke var den blide HErrens Herlighed, som overskinnede Hyrderne paa Bethlehems lykkelige Sletter. I hørde nok en Stemme fra Skyen, som talede høit, men I hørde vel, det var ikke den himmelske Herskare, som lovede GUD, og sagde: Ære være GUD i det Høyeste, og Fred paa Jorden, og I Menneskene en Velbehagelighed. Tvert imod maatte Eders Juule-Sang været: Frygt for GUD, som tordner i det Høyeste! Vee over Jorden! Himlen ruster sig til Strid, den Evige har spændt sin Bue og lagt dødelige Skud der paa, men over os vore Ansigters Bludsel! Vi maae have syndet, Faderen her oppe maae ingen Velbehag finde i vor Dyrkelse, da han paa vor Høytids Dag opbrænder vort Helligheds og Herligheds Huus med Ild, og ødelægger vore ønskelige Ting. Om I havde tænkt saa alle, jeg vilde ikke fortænkt nogen; Jeg vilde snarere ladet min Tale været en Torden-Leeder til Eders Hierter, nyttet Anledningen, for at vække til Bøn og Bod, ført Mennesket ind paa sig selv, paa disse Tanker: Der brænder min Guds Huus; Har jeg ikke maaskee forsømt at komme der, naar jeg kunde? Der brænder Huuset; Har jeg ikke stundom

været

været der med Kulde, med Lætsindighed? Der ødelægges vore ønskelige Ting; Har jeg altid sat Priis nok paa Guds Huuses gode Ting? Eller har jeg maaskee stundom med mæt Siel traad paa Honning-Kage? Saa vilde jeg nyttet Anledningen, andægtige Tilhørere! medens jeg dog følede mig giennemtrængt af Medlidenhed paa Eders Hiemsøgelses Dag. Jeg foragter vore Natur-Apostles Sprog, naar de ville giøre os saa fortroelige med Elementerne, at vi skulle glemme den Haand, som styrede dem. Jeg veed ogsaa, at Torden og Lynild er en gandske almindelig Natur-Begivenhed. Jeg veed ogsaa, at naar Lynild skulde udføre Straf efter vor Meening om Retfærdighed, saa skulde den slaae ned i de Kipper, hvor Sabbathen vanhelliges ved Ruus og Sverm, eller i de Huuse, som kun have Tag og Vegge, for at skiule de Laster, som ikke taale Dagen; Men mig synes dog, det er en u-[illegible]

ver-Kuuler, eller uværdige Lærere til øde Huuse. Vi sætte vor Mund i Støv, og sige: Det er skeet af HErren, det er underligt i vore Øyne, Ps. 118. Ikke desmindre, kiere Meenighed! glemmer aldrig det Frygtelige i Tildragelsen, og naar Læreren erindrer Eder derom, sigende med Elias: Den GUd, som svarer ved Ilden, det er GUd, da siger I med Folket: Det Ord er godt, 1 Kong. 18. Men jeg seer her i Dag et nyt Huus i Steden for det gamle. I 9 Maaneder, saa lang Tid som Mennesket behøver fra Undfangelse til Fødsel, i 9 Maaneder er dette Huus opvoxet af Ruinerne. At lyksønske Eder med dette, samtlige Hosangers agtbare Mænd! at hellige og velsigne det til sin Bestemmelse, er i Dag, paa vor Oldings og Bispops Vegne, mit anbetroede Kald. Dertil vælger jeg Ord, hvormed en Guds Prophete styrkede de modfaldne Bygmestere af det andet Jerusalems Tempel, Ord, som læses Hag. 2, 9: Dette, det sidste Huuses Herlighed skal blive større end det førstes, siger den HErre Zebaoth, og jeg vil give Fred paa dette Sted. Vi ville her see

Hvorledes GUd, fremfor alle Bygmestere, kan herliggiøre sit Huus.

1) At Bygmesterne kun kunde give det andet Huus ringere Herlighed end det første.

2) At GUd kan give det ringere Huus en Herlighed, større end det førstes.

1) Hvad det første angaaer, kan man ikke nægte, A) at det andet Tempel ogsaa var herligt; men maae tilstaae derhos, B) at Bygningens Herlighed kom ikke op mod den første. A) Længe havde Israel vansmægtet i det babyloniske Fængsel, indtil Cyrus blev Konge i Persien, en Mand, som følede det Fortrinlige i Jøder-

nes

nes sande Guds Dyrkelse, frem for Hedningenes afgudiske Fabel-Lære. Han hædrede sin Regierings Begyndelse ved at løslade Jsrael, tillade dem at søge deres Fødeland, opbygge deres Hoved-Stad, og oprense af Asken det afbrændte Tempel. Han lod ikke allene udlevere de fra det første Tempel røvede Guld-Kar og Sølv-Kar, 5400 i Tallet, men paabød tillige i alle sine Lande, deels en Skat og deels en frievillig Gave til de bortreysende Giester, og dette maae have beløbet sig til anseelige Summer; thi det er ubeskriveligt, hvor meget en Konge af ophøyede Egenskaber besiæler sit Folk, naar de vide hans ædle Ønsker. Josva og Serubabel, Jsraels Mænd, vare Mænd af Aand og Standhaftighed. Heele Folkets Øye stod til, at faae opbygd deres Helligheds og Herligheds Huus; Og hvad kunne ikke foreenede Kræfter, naar de begunstiges heroven fra? Med hvilken Glæde saae de ikke det under

jo] bygd et Tempel gandske anderledes end Salomons, saa ingen skulde sagt, de havde lært af ham, men de giorde just det Modsatte. Elskelige Embeds-Brødre! Lader os kun beholde denne samme gammeldags Troe; thi hvo kan og lægge en anden Grundvold, end den, som er lagt, som er JEsus Christus, siger Apostelen; Og fremdeeles siger han: Men dersom nogen bygger paa denne Grundvold Guld, Sølv, dyrebare Steene, Træe, Høe, Straae, da skal hvers Gierning blive aabenbar; thi Dagen skal giøre det klart; thi det aabenbares formedelst Ild, og Ilden skal prøve, hvordan hvers Gierning er, 1 Cor. 3. Bygmesterne gave da denne Bygning all den Herlighed de kunde; men dog B) kom den ikke op mod den første Om jeg her kunde, saa vilde jeg ikke veye Guld mod Guld og Sølv mod Sølv, eller maale Arbeyde mod Arbeyde, eller sammenholde Prydelser mod Prydelser; Kun disse Ting vil jeg nævne, hvoraf Forskiællen fremlyser: David lykkelig, viis og GUd hengiven Konge, havde længe samlet og forberedet Materialier til det første Tempel; Salomons større Rigdom, ophøyede Viisdom og gyldne fredelige Tider fuldførde Bygningen med all optænkelig Pragt. Her kom et efter lang Udlændighed modløst Folk og begyndte at bygge; ikke uden Modstand, ikke uden Fare. Avindsyge Samaritaner lagde dem Hindringer i Veyen, og tvang dem omsider at giøre Gierningen med den eene Haand, og holde Sverdet i den anden, Nehem. 4. Et Allerhelligste bygde man vel ogsaa her, men dets beste Prydelse var borte: Pagtens Ark, Naade-Stolen var gaaen forlorn i det første Tempels Ødelæggelse. Og overalt kan det være nok til Beviis for min Sætning, hvad

Esra

Esræ Bog melder os, at de Mænd, som endnu levede, og havde seet det første Tempel, og nu saae dette, de græde med høy Røst, Esr. 3, 12. De gienkiendte vel de samme Ansigts Træk, de samme Lineamenter, men de saae dog kun en vantreven Datter af den skiønneste Moder, kun et Armods og Gienvordigheds Foster mod et Rigdoms og Lyksaligheds prunkende Monument. Men ligemeget; Gierningen behagede den GUD, som randsager Hierterne. Lovet være hans Navn! han forsmaaer ikke vor Andagt, om den og kun i vore Øyne er Fattigdom i Aanden. Enkens Skierv i Helligdommens Kiste er meer end de rigeste Gaver. Bygninger, hvor herlige, kunne ikke fortiene hans Opmærksomhed, der bygde Himlene og Jorden; Og Mindesmærker, hvor ukunstlede, skulle behage ham, naar redelig Andagt har opført dem. Saa salvede Jacob den Steen han sov paa, og kaldte Stedet Bethel, og saade: Hvor frygteligt er dette Sted, her er in-

fortærede Slagt-Offeret, og HErrens Herlighed opfyldte Huuset, læse vi, at enhver glemte alt hvad han ellers ansaae herligt i Huuset, og de bøyede sig med Ansigterne mod Jorden, mod Gulvet, og tilbade, og takkede HErren, at han er god, og hans Miskundhed varer evindelig, 2 Kron. 7. Men skulde der sees saadant Tegn i dette Tempel? Ney! noget endnu større, noget, som en sildigere Prophete endnu klarere spaaede: See! jeg sender min Engel, at han skal berede Vey for mit Ansigt, og strax skal den HErre komme til sit Tempel, hvilken I opsøge, og Pagtens Engel, hvilken I have Lyst til, see! han kommer, siger den HErre Zebaoth, Malac. 3, 1. Messias, Christus, GUD aabenbaret i Kiød, skulle komme selv, personlig synlig, nærværende til dette Tempel, han, i hvilken boede all Guddommens Fylde legemlig. Templet, baade det første og det andet, vare kun Skygge-Billeder; Christus var Legemet de skulde afbilde. Tabernaklet med dets Redskabe, og Arken, var ikke i det sidste Tempel; men JEsus kom der, om hvilken Røsten i Aabenbaringen: Guds Tabernakkel er blandt Menneskene, Aabenb. 21, 3. Aldrig havde nogen Guds Tilbeder i det første Tempel saaledes omfavnet GUD, som Simeon i det sidste, da han tog Barnet JEsum paa sine Arme: Aldrig nogen der, saaledes, som Simeon, seet Guds Salighed: Aldrig nogen saa fundet det han søgte i det første, som Maria i det sidste fandt JEsum midt iblandt Lærerne, at han baade hørde dem og tilspurgte dem: Aldrig nogen i det første Tempel hørt Guddommens Røst saa klar, saa nær, saa velgiørende, som enhver kunde i det sidste, naar JEsus lærde dagligen i Templen, da blev denne Tempel

en levende, synlig, tilgiængelig Guddoms Huus. Her var saadan en ypperste Præst, som sømmede os, hellig, ubesmittet, adskilt fra Syndere, høyere end Himlene, som selv oprettede en Naade-Stoel formedelst Troen i hans Blod., JEsus i dette Tempel, da synker det første dybt, da glemme vi alle dets Kostbarheder, da begiere vi heller en Dør-Vogters Plads i det sidste, end at gaae indenfor Forhænget i det første, heller at røre ved Sømmen af JEsu Klædebon, end ved Ypperste-Præstens Urim og Thummim; Kort: Aldrig var i noget Tempel meere af Guld, end i dette sidste; Aldrig nogen Spaadom saa lange over all Forventelse opfyldt, som denne; Dette sidste Huuses Herlighed skal blive større end det første, siger den HErre Zebaoth, og altsaa heller ikke i noget Tempel B) meere for Mennesket, end i dette sidste. Ikke meere, ikke engang saa meget for Menneskets

ge, den store, dette udvidede Forbund mellem GUd og alle Jorderiges Slægter og mellem disse indbyrdes. Lader os høre Pauli Ord om Christo: Han er vor Fred, som giorde eet af dem begge, og nedrev Skillerummets Mellem-Væg, i det han afskaffede, formedelst sit Kiød, Fiendskabet, Eph. 2, 14; Og atter: Han er kommen og haver forkyndet Eder Fred i Evangelio for dem, som vare nær hos, og dem, som vare langt borte, v. 17. Naar jeg foreener dette med Prophetien i Texten, opkommer for mig dette høye Billede: Templet var før indskrænket til et eeneste Folkes Bede-Huus; men JEsus, der nærværende, blev dette Tempel for stor, sprængte Templet, saa det maatte udvide sig, for at imodtage Folk af alle Tungemaal, gudfrygtige Mænd, som boede paa den gandske Jordens Kreds. Ved JEsu Død revnede Forhænget i Templet. Et Tegn, som sagde: at fra nu af skulde Jøde og Græker, Tiener og Frie være alle eet i JEsu Christo. Saa var GUd i Christo, og forligte Verden med sig selv. Saa var Christus i Templen, for at samle all Verden til GUd, for at give Fred paa dette Sted, for ved denne Fred at herliggiøre Bygningen over alle Bygninger paa Jorden. Hvad Herodes havde giort til Bygningens Forherligelse, kan være os ligegyldigt. Han var en ond Mand, og giorde intet til Guds Ære, alt til sin egen; Men dette veed jeg: at dette Tempel trængte høyt til JEsu Komme, at han gav det den beste Glands, ikke ved at feye Støvet af Lister og Blomster-Værk, ikke ved at glatte Muurene, men ved at give det sin hellige Bestemmelse, sigende: Mit Huus er et Bede-Huus; Kort sagt: JEsus der, Pagtens Engel i sit Tempel, og see! det var en Himmel paa Jorden.

Andægtige Tilhørere! I saae Eders Helligheds og Herligheds Huus, hvor I og Eders Fædre lovede HErren, lagt i Aske. Jeg seer i Dag med Glæde et nyt Huus, og uden at være Prophet, kan enhver see, at dette sidste Huuses Herlighed er større end det første, Huuset større i sig selv, skikket til at rømme en talrigere Meenighed; Vee de Meenigheder, hvis Kirker snart ere store nok, og næsten altid for store! Dette Huus af Steen, det forrige af Træe, Mandoms Værk at tragte efter Styrke og Bestandighed i vort Anlæg, langt herligere, end at opføre glimrende Spilleværk, som lættelig brydes af sin egen Kunstighed, og som ingen Sønne-Søn lever at beskue. I have hastet med Gierningen, den lykkedes, den er færdig. Her stod et Guds Huus før, her staaer et andet og bedre nu, dette er mig et kiert Billede paa andre Medbrydelser. Vi see dem og bæve, men de høre med til den store Huusholdning. Menneske! dit Legem er Sielens Huus, og

sfu, naar du seer den, at den er en Sæd, eller en lagt Grundvold til en nye Bygning til et herligere Tempel. Saaledes, siger Paulus, er og de Dødes Opstandelse: Det saaes i Forkrænkelighed, det staaer op i Uforkrænkelighed: Det saaes i Vanære, det staaer op i Herlighed: Det saaes i Skrøbelighed, det staaer op i Kraft, 1 Cor. 15. Vi glemme da lettelig det Sørgelige i Nedbrydelsen, ved at see den derpaa følgende herligere Opreysning; Saa glemme vi her Huuset af Træe, som brændte, og glæde os i det af Steen, som ikke skal brænde, førend i den store, den sidste Brand, og tænke vi ogsaa paa den, glemme vi ikke, at der skal blive en nye Himmel og en nye Jord, hvori Retfærdighed boer, 2 Petr. 3, 13. Meere Fred i dette nye Huus, end i det forrige, større aandelig Herlighed tør jeg ikke love Eder, Andægtige! uden I selv ville giøre Fremgang i Helliggiørelse, uden I selv, advarede ved HErrens Lue, og ligesom smeltede ved den, ville bygges som levende Steene, til at blive et aandeligt Huus, et helligt Præstedom, at ofre aandelige Offere, som ere velbehagelige for GUd ved JEsum Christum, 1 Petr. 2, 5. Men Fred skal GUd fra i Dag af ogsaa give paa dette Sted. Naar I, forfulgte af Verdens Tummel, nedbøyede af Livets Sorger, komme her og sætte Eder hver i sin Stoel, skulle I kunde sige: Min Siel! kom igien til din Roelighed; thi HErren giør vel imod dig! Alle Talers Hoved-Indhold i dette Huus skal dog være denne: Vi have Fred med GUd formedelst JEsum Christum, Rom. 5. Ja! kommer nogen her fredløs, om jeg saa maae kalde det, og bær et oprørt brusende Hav i sit Hierte, og klager i Sindom for sin GUd: Der er in-

gen Fred i mine Been for mine Synder, Ps. 38, det skal da lykkes Læreren at betyde ham her, at Mennes-skens Søn har Magt paa Jorden til at forlade Synder, eller at vidne af Guds Ord: Saa har og HErren forladt dig din Synd, du skal ikke døe; Da skal Freden komme tilbage, da skal de Been blive gla-de, som vare sønderslagne, og den Guds Fred, som overgaaer all Forstand, skal forvare Eders Hier-ter og Eders Tanker i JEsu Christo, Philip. 4. Jeg er da ogsaa i Dag kommen her paa dette Sted med Fred: J Navnet Faderens og Sønnens og den Hel-lig Aands fredlyser jeg da Huuset til min HErres Tie-neste. Fred udbrede sig over denne Funt, som Duen udbredde sine Vinger over Jordans Flod! Ingen for-virret Lære giøre Vandet grumset, men bliv, saa læn-ge Kirken staaer, et Igienfødelses Bad i den Hellig

Huus, og afleede hver truende Torden-Skye, saavel som og hvert Lærdoms Veyr, som kunde forvirre os Evangelii stille Lyd! O JEsu! forsamle dine Børn her, som en Høne forsamler sine Kyllinger under sine Vinger! Fred omringe disse Muure, og hvile over dem som sove i Gravene her trint omkring, at aldrig meere dette Huuses ønskelige Ting maatte faldende knuse de døde Been, førend de skulle vækkes til de Retfærdiges Opstandelse. — Elskelige Hr. Broder! denne Meenigheds Lærer! Jeg veed, De fører Fred i Deres Skiold, og lever i saadan Fred med Deres Tilhørere, hvorover GUd og Mennesker glædes; Jeg veed, De i Stilhed og Troeskab giør HErrens Deres Guds Gierning; Fred være med Dem! Bliv lykkelig i dette Huus, som i det forrige, til at forkynde Fred i Evangelio! Jeg talede en Gang i det forrige Huus, den Tale angik Dem frem for alle, det var en Sorrigs, en Skilsmisses Tale. I Dag glæder jeg mig med Dem, i det jeg ligesom ægtevier Dem til dette Huus. Kirken er JEsu Brud; Men hvor kier bør den da ikke være os, hvor kier vil denne ikke blive Dem; Den, som haver Bruden, er Brudgommen, men Brudgommens Ven, som staaer og hører ham, og glæder sig meget over Brudgommens Røst, Joh. 3. Vi annamme dog Guds Kirke, som Elieser annammede Rebecca af Bethuels Huus, for at bringe Hende til vor Huusbonde, at vi kunde fremstille Christo en reen Jomfrue, 2 Cor. 11. Saaledes være dette Huus Dem fra i Dag af anbefalet, og Deres Indgang og Udgang her velsignet, at De maae staae i Deres Deel indtil Dagenes Ende! — Samtlige elskelige Embeds Brødre! Styrker de bævende Hænder og skiælvende Knæe til eet Maal, hver i sin Guds Huus! Lader os

foreenes om at jage efter de Ting, som høre til Fred! I viide, hvorlunde det seer ud med Guds Kirkes Opbyggelse i vore Dage i den store Verden, som med Babels Taarn, den truer med Fald, fordie den eene forstaaer ikke, eller vil ikke forstaae den andens Sprog! O! lader da os her i vort kiere fredelige Norden være omhyggelige for at bevare Aandens Eenighed i Fredens Baand, have eet Sind i JEsu Christo, meene det samme! Broderlig række vi hverandre Samfunds Hænder til at bygge paa Klippen, som er Christus; Men i Dag opløfte vi Samfunds Hænder, for at bede om Kirkens Fred, at den maae befæstes hos os, at dog vi maatte samles i Fred, og indgaae til den Sabbats Hvile, som er tilovers for Guds Folk! O JEsu Christe! vor Sieles Hyrde og Biskop, du er den, som døber med den Hellig Aand og Ild: Du døbte det forrige Huus med Ild, døb dette med din Aand, at det maae kaldes efter dit Navn, i det du her

No. 55. — Fields Kirkes Indvielse Syttende efter Trinit: 1797.

Er det tilladt, at helbrede om Sabbaten? Dette
Jesu Spørgsmaal i Dagens hellige Evangelio var
a bebreydende, at ingen turde besvare det, og at in-
t Svar blev her et stiltiende Biefald. Helbrede; Er
et ikke en Velgierning, en af de meest forbindende, og
r det nogensinde forbuden den, som kunde, at være
d, at giøre godt? Er det tilladt om Sabbaten? eller
ulde denne Dag blandt Dagene bedre kunde anven-
s? Den er blandt Ugens syv Dage fraskilt, og hen-
gt til den evige Guds Dyrkelse; Men denne GUd er
ierlighed, men ved Broder-Kierlighed dyrkes han
st, men den beste Kierligheds Gierning var dog
l, om vi kunde helbrede? Hvo føler ikke Helbred,
m det ypperste legemlige Gode? Uden Helbred sma-
er ikke Brødet, og Rigdom gavner ikke, og ingen Li-
es Glæde nydes med Velbehag. Skam for den over-
e Pharisæer, i hvis Huus JEsus var giestbuden,
Skam for Giesterne, der vare budne med ham, Skam
r den kirkelige Indretning i JEsu Daage, at dette
Spørgsmaal skulde være fornødent: Er det tilladt,
t helbrede om Sabbaten? Nogen guddommelig
v kunde ikke være derimod given, og var der nogen
enneskelig, saa burde den ikke adlydes. Nød bry-
r alle Love; Var endog kun, siger JEsus, nogens
xe eller Asen falden i en Brønd, man tog det ret-
lig op, endog om det var Sabbat; Men den Nød
r større, om din Broder var syg, og om du kunde

helbrede ham, brød du endnu derved ingen Lov; Om du blot kunde husvale ham, blot lætte under for ham, blot tage nogen øm Deel i hans Lidelser, saa opfyldte du den helligste af alle Love: Drager Byrden med hverandre, og opfylder saa Christi Lov! Gal. 6. Men var det ikke altsaa et unyttigt Spørgsmaal JEsus her giorde? Eller hvi giorde han ikke Gierningen først og spurgte siden? Giort Gierning er dog halv forsvart, naar den er god, om og nogen Lov skulde synes at forbyde dem. At nævne vrange Sætninger, om ogsaa kun for at igiendrive dem, er ofte at saae en Sæd, som man siden ikke altid saa gandske kan oprykke med Rod. Maaskee nu først fødes den Tanke i mangt et Hierte: "Ja! ja! det turde vel ikke være saa ret at hel-"brede om Sabbaten? At helbrede, er jo ikke at ofre, "ikke at siunge Lov-Sang, ikke at bede, ikke at høre

ikke disse længselsfulde Øyekast, som leede efter aterie til Beundring hos den store Mand, men sna- e den skeelende Avind, hvis Øyesyns Gnister syn- antændte af Helvede. Nu var der en Vatersot- for ham, han havde ikke Grund at tænke, at dette tilfældigviis, eller at denne Arme havde faaet Til- delse at trænge ind i en fornemme Mands Giestebuds- uus, en heller var Pharisæernes Huus som Adul- ms Huule, hvor alle de samlede sig, som vare i od. Han var, den Vatersottige, for ham, sat aeligviis liige over for ham, med Forsæt, just for at de JEsum i Øynene. See alle disse Forberedelser e talende, alle disse Omstændigheder maatte synes esom i Gierningen spørgende: Tør du nu ogsaa i ine Forsamling, i dette Huus paa denne Sabbats ng helbrede denne Syge? Derpaa svarer JEsus d dette forbløffende Spørgsmaal: Er det tilladt, helbrede om Sabbaten? Alle tie. JEsus hel- eder, og da Menneskens Søn er en HErre, og- saa over Sabbaten, saa bliver det indlysende for os, Sabbaten fornemmelig er en Helbredelses-Dag, at de Ting, som Dagen egentlig tilhøre, ere ligesaa mange Helbredelses-Foranstaltninger: Kirken et Hel- bredelses-Hospital, Præsterne Læger, Guds Ord Sal- i af Gilead, Sacramenterne Sundheds-Brønde, ... ligheds Kildevæld. At indvie dette Guds Huus til ... Brug, at hellige en saadan Helbredelses Foran- staltning paa dette Sted, dertil er jeg i den HErres ... Navn kommen. Mine Tilhørere begribe dog ... lig, at jeg kommer at tale om aandelige Sygdom- og aandelig Helbredelse, og at jeg kun ved dette Bil- ... ønsker at befæste et frugtbart Begreb om vor Guds- ... rkelse. Derfor vælger jeg en Text, hvoraf jeg kun

vil

vil laane Billeder til at herliggiøre, om det lykkes mig, Stedet og Dagen og Handlingen. Texten læses Joh. 5. 2, 3 og 4 v.: Men der er en Dam i Jerusalem hos Faare-Porten, den kaldes paa Hebraisk Betesta, som haver fem Skuur; I dem laae en stor Mængde af Syge, blinde, halte, visne, som forventede at Vandet skulde røres; thi en Engel foer ned paa visse Tider udi Dammen og bevægede Vandet; Hvo som nedstigede da først, efter at Vandet var bevæget, blev sund, hvadsomhelst Syge han var behæftet med. I Anledning heraf, vil jeg beskrive

Guds Huus, som et Betesta.

1) Hvad Mennesker have tilfælles med de Syge i Betesta.

2) Hvad et Huus, som dette, med Betesta har

n; den du ſkiøde foragter det Lys, du kunde faae, o det din Død, at nærmest i det yderſte Mørke, er er Graad og Tænders Gnidſel. Kiendte du din Sygdom, du vilde forſkrækkes, fik du blot ok til at ſee det Mørke du gik i; O! da vilde du in Trang, da vilde du blive videbegiærlig, da i: HErre! oplad mine Øyne, at jeg maae e underlige Ting i din Lov! Eller: Udſend s og din Sandhed, som kan lyſe og leede mig og ig til dit hellige Bierg! Naar vi tale til Eder, te af den hæderlige Bondeſtand! om Vankun- l, ſaa tænker ikke, vi bebreyde Eder, at I ikke riftkloge, tænker ikke, at vi fordre af Eder alſkens Oplysning, ſom vore ſiantede Skri- e i de ſeenere Tider ſvadſede om; Ney! vi be- Eder intet, men vi biebringe Eder kun E- Trang til at vilde hvad ſom tiener til Eders Fred, Budene, GUd gav os, til at leve Chriſte- lende den GUd, ſom gav os dem, og troe paa for at døe ſalig, og at grunde denne Kundſkab, Troe, dette Saligheds Haab paa Guds aaben- Ord; Hvo ſom veed dette, har Viisdom nok, ok, han gaaer ikke i Mørket, han er ikke blind, iger ikke feyl af Veyen, og han naaer gandſke viſt let ved Veyens Ende; Hvo ſom ſavner dette Lys, nd, denne Blindhed er en dødelig Sygdom, og m føler den, ham raader jeg at begiere Øyen- e, eller om der er en Sundheds Brønd, hvori e ſine Øyne, at han lader ſig leede derhen. Men Lys have dog vel mange endog i en Meenighed, ſom , jeg tør ikke ſige de fleeſte; Men diſſe da, ſom Guds Raad til Salighed, turde endnu befinde en anden Sygdoms Tilſtand. Texten nævner

b)

b) Halte. I den Halte seer jeg et Billede paa det vaklende, ubestemte Menneske, som endnu ikke har lært at giøre visse Trin med Fødderne, som nu har Følelse for det Gode, nu igien henrives af det Onde: Nu gaaer med Glæde op til HErrens Huus for at bede og love, nu igien med ligesaa stor Glæde til Drukkenboltes Forsamlings-Huus, for at bande og kives: Folk, som ville tiene baade Gud og Mamon, nu hensmeltende i Andagt, og nu igien frugtsommelige med allehaande Kunstgreb til at fornærme deres Næste; Sandelig, af alle aandelige Sygdomme, er nok ingen almindeligere, end denne; Men, hvo som ikke er med mig, siger JEsus, han er mod mig; Hvo som ikke sanker med mig, han adspreder. Derfor, enten alt eller intet, vil du frelses, og er der en helbredende Kilde, stig ned i den! Men Texten nævner endnu c) de Visne. Disse heede i Lægernes Kunst-Sprog Hectiquer, i vort Hverdaags-Sprog Svindsottige.

Mangfoldighed af Syge, lignende den ved Betesta Dam. I de fem Skuur, staaer der i Texten, laae en stor Mængde af Syge. Et ynkværdigt Syn! Det er i saa Fald Folke-Mængde besværer; Jo fleere samlede, jo større ogsaa hver enkelts Nød; Kun en og anden hist og her mellem fleere Sunde, lod sig bedre pleye; Ikke at tale om, at den eenes Uddunstning anstikker den anden, og at Syge-Huuse altsaa ere Skuepladse for den menneskelige Elendighed, som dybt maae ydmyge Tilskueren. Men det turde være endnu meere ydmygende, om man, ved at see en Mangfoldighed af Mennesker, kunde kiende tillige alle deres aandelige Sygdomme, hvor faa Karske vilde man finde, som ikke havde Lægedom behov! Man vilde da see, hvad Paulus saae: Derfor ere mange skrøbelige blandt Eder, og en heel Hob sove, 1 Cor. 11. Det er Hyklere, mine Børn! som sige Eder, at Mængden er god, er sund, er ufordærvet: Det er Folke-Forførere, som smigre for Fleertallet: Det er frygtagtige Løgnere, som rose enhver Folke-Forsamling, naar den er stor, og vise falsk Kiekhed i at angribe, udmærke, forhaane nogle enkelte Faa. Om saadanne Talere vilde jeg sige med Propheten: Mit Folk! de, som prise dig salig, de forføre dig, Es. 3. Folke-Mængde har man giort til et frygteligt Ord; Ja! naar man gaaer i Krig, er det frygteligt; Naar Vold skal øves, vinder Mængden, for mange maae faa vige; Men ellers er Mængden et sørgeligt Ord; Jo større Folke-Masse, jo meere Synd, jo meere Nød, jo større Trang. Mængden selv, naar den ikke var ført bag Lyset, følede det omsider, endog i det borgerlige Liv. Et lidet Broderskab kan til Nød boe sammen i Fred ved Pagt og Forbund; men bleve de mange, indsaae

de

de deres Trang til een, eller i det mindste faa, som kunde anføre dem, dømme mellem dem, herske over dem, om ikke den eene Broders Sverd skulde vendes mod den anden, om den sande borgerlige Frihed, som bestaaer i Eyendoms, Æres og Livs Sikkerhed, skulde haandhæves. I det Aandelige var det ligesaa; Jo større Folke-Mængde, jo fleere Synder; Og mærkeligt: Jo meere denne Mængde, om jeg saa maae tale, var sammenpakket, jo nærmere de boede hos hverandre, jo meere voxte Lasterne, jo meere grebe de aandelige Sygdomme om sig; Derfor hos et lige stort *Antal* af Mennesker, fandt man altid fleere og større Laster hos Folket i Byerne, end hos Folk paa Landet, altid fleere og større Laster i de store Byer, end i de smaae. Vi derfor, Brødre! som skulle tale for Mængden, lader os ikke sye Puder under Folkets Arme! Lader os angribe med Friemodighed Folke-Synder, Folke-Fordomme, den almindelige Mod! Dersom enkelt Mand

ygeleder mig til at betragte Nødvendigheden af gode
lbredelses Foranstaltninger, eller

2) Hvorledes Guds Huus ligner Betesta, og
te atter i Hensigt til A) det væsentlig Helbredende,
til Pleye=Anstalterne, C) til den, som opliver dem.
et væsentlig Helbredende ved Betesta, var egentlig
Dammen eller Kilden, hvad man nu vil kalde den.
ig forøder ikke kostbar Tid paa lærde Anmærkninger
er Sundheds=Brønde og varme Bad, over det mi=
ralske eller jernagtige i Jorden, som giør de første
lbredende, og den Ild under Jorden, som giør de
ste kogende. Jeg undersøger ikke, om denne Dam
hørde til de første eller de sidste, eller til et endnu
e bekiendt tredde Slag. Dette er vist: Dammen
r strax udenfor Faare=Porten. Denne Port kald=
saa, fordi der paa en Plan bleve samlede alle Offer=
yr, især de Vædre og Lam, som af Præsterne skulle
vælges. Dette er vist: At Blodet af de Dyr, som ved
mplen til Offere bleve slagtede, blev ledet ved Rænder
der Jorden ned i denne Dam, og Natur=Kyndige
le vide, at frisk Blod af Dyr kan blandes med Vand
a saadan Grund, at dette tilsammen blev opbrusen=
; og ikke usandsynligt, at dette da blev helbredende.
en ligemeget, Kilden var helbredende; Og hvad er
entlig Lægedom i et Huus, som dette? Fornemmelig
uds Ord; Der lægte hverken Urter eller Pla=
r dem, men dit Ord, HErre! som læger alle
ing, Viisd. 16. Gaaer nogen i Mørket, føler han
blind, og føler sin Trang til Lys, han komme her,
r tales Guds Ord, her vidne Ordets Tienere med
der: Vi have et saare fast prophetisk Ord,
J giøre vel, om J give Agt derpaa, som paa
Lys, der skinner i et mørkt Sted, indtil Da=

 gen

gen fremskinner, og Morgen-Stiernen oprinder i Eders Hierter, 2 Petr. 1. Er nogen vaklende, ubestemt, Guds Ord er Lægedom, det vidner saa kraftig: Ingen kan tiene to Herrer; Det gior meere: Det har en tiltrækkende, indbydende, overtalende Kraft, forelægger os Velsignelsen og Forbandelsen, beskriver os Syndens Sold, som er Døden, og det evige Liv som en Guds Naades Gave i JEsu Christo vor HErre; Endog i Dag tilraaber ogsaa jeg Meenigheden af dette Ord disse Josvæ Ord: Saa udvælger Eder da i Dag, hvem J ville tiene! Josvæ 24. Er nogen svag, nedslagen, lignende de Visne i Texten, o! her tales Guds Ord, og see! han giver Styrkes Røst med sin Røst. Kan all Verden ikke trøste, ikke glæde dig, Evangelium er et glad Budskab. JEsu Tienere raabe jo saa tit i JEsu Navn: Kommer hid til mig alle J som arbeyde og ere besværede, jeg vil vederqvæge Eder. Ligger nogen virkelig Synd

disse Flodens Bække, som glæde Guds Stad; thi og-
saa der er Ordet det væsentlige. Om Daaben, denne
gode Samvittigheds Pagt med GUd, dette Igienfødel-
sens Bad for vore Smaae, siger Lutherus; Vandet
kan uden Tvivl aldrig udrette det, men Guds Ord,
som er i og med Vandet; Det Ord, at du døbes i Nav-
net Faderens og Sønnens og den Hellig Aands, at
den tre-eenige GUd derved indlemmer dig i sine Børns
Tal, sætter sit Navn og Mærke paa dig, at Guds
Rige skal høre saadanne til. Om Alterens Sacramente
siger Lutherus, at disse Ord: Det gives for Eder,
item: det udøses til Syndernes Forladelse, ere
den synderligste Part og Hoved-Sagen i dette Sacra-
mente. Ord: Hvilke, hvo som troer, annammer alle
de Ting, som de tilsige, som ere Syndernes Forladel-
se. See! der er det væsentlig Helbredende, som ud-
deeles paa et Sted, som dette; Men det ligner og
Betesta, i Henseende til B) Pleye-Anstalterne; De
ere Menneskens Gierninger. En Kirke, et Huus,
bygd af Træe eller Steen, helbreder ingen; En Splint
af en Kirke-Dør, eller en Sygs Navn indskaaret deri,
ere, kiere Børn! elendige Giøglerier, jammerlig O-
vertroe, vel ikke saa Sæder-fordærvende, som man
udskriger det; men det er tænkende Mennesker uvær-
digt, den Kloge forhaaner Eder med Rette derfor;
Edle Bondestand! du er alt for agtværdig til at drives
Giæk med; Men giv da heller ikke nogen Anledning til
at spotte dig; thi for saadanne Ting lastes Guds
Navn blandt Hedningene. Betesta bemærker:
Barmhiertigheds Huus, med Hensigt, kan jeg troe,
til de fem Skuur, eller Caserner, hvor ligesaa mange
Samlinger af Syge kunde ligge og see Tiden an.
Disse Skuur vare ventelig bygde, enten paa Statens

Bekostning, eller af nogen barmhiertig Formuende, og skiænkede til dette Brug, og saadan maae vi ansee et Huus, som dette, for et Barmhiertigheds Huus, hvor vi komme for at høre om Guds Barmhiertighed, for at faae Barmhiertighed, ikke som et Huus, hvor vi aflægge Æres-Beviisninger for det høyeste Væsen, endnu mindre som for at opfylde trælbaarne Pligter, men som den Fattige gaaer til et Uddeelings-Huus, den Syge til et Pleye-Huus. Huuset er nødvendigt, just fordie de Syge ere mange; Lægerne kunne ikke vandre om til dem alle, de maae være paa een Tid paa eet Sted. Dette nye Huus blev fornødent, fordie Meenigheden blev for talriig til at rømmes i det forrige gamle; Erkiender dette med Taknemmelighed! Hunger og Pest og Krig kan lættelig saa medtage Meenigheder, at Kirken snart er stor nok; I have ikke kiendt disse Plager; I bleve mange, og Eders Kirke blev for

for at styrke det aandelige Liv; Dernæst et Chor omkring dette Alter, en Indhægning, for at afbilde det Allerhelligste i Kirken, for at være et talende Billede, som siger: Menneske! naar du træder her op, at knæle for denne Alter-Fod, da træder du i allernærmeste Samfund og Foreening med GUD, efterdie JEsus Christus er der selv tilstæde med sit Legem og Blod; For det Fierde maae der være en Tale-Stoel ophøyet, at Taleren kan høres af alle og sees, helliget og indviet, at Taleren derfra skal tale Guds Ord, at Meenigheden maae glemme det talende Menneske, og allene tænke: Det er HErrens Røst, det er den Fader-Stemme fra Himlene, som raaber ned til sine Børn paa Jorden; Endelig for det femte, maae der være Stole for Tilhørerne, hvor de kunde sidde og vente Lægedom, og aabne deres Hierte-Saar for GUd, at Salven af Gilead kan indflyde deri. Saadanne Indretninger seer jeg for mine Øyne, alle nye, i dette Huus, og endog blot derved er det allerede et Betesta: Et Barmhiertigheds Huus. Men disse Ting ere dog endnu kun døde Indretninger; C) De skulle oplives. En Engel steeg ned paa visse Tider, og oprørde Vandet. Evangelisten fortæller dette saadan, som Jøderne troede det; At JEsus, som kom derhen til den, som havde lagt der saa længe, og ikke havt en Ven, som kunde kaste ham i Vandet, at JEsus da ikke retter denne Troe, var ventelig fordie, JEsus var ikke kommen at lære Naturens Hemmeligheder, men Naadens; dernæst og fordie denne Folke-Meening om en Engel var uskadelig for Sæderne. Det var nu engang alle mindre oplyste naturligt, at tilskrive Engel eller Aand enhver Natur-Virkning, hvis Aarsag ikke kunde opdages, og jeg seer intet ondt deri, at Folket troede, det

maatte være en god Engel fra Himmelen, som satte Vandet i Bevægelse, og giorde det brusende Vand saa helbredende. At det ikke var saa i sig selv, er let at begribe; thi først, gior GUd ikke Miracel, uden der, hvor enten Naturens almindelige Virkning ikke udfører hans Villie, eller og der, hvor han ved Miracel besegler sit Ord. Naar JEsus helbreder en Syg, saa kunde GUd vel skiænket ham Helbred, uden at den Syge mærkede, hvorfra Virkningen kom. Det skeer jo vel uden Miracel, endog i vore Dage, at en farlig Sygdom, uden Brug af Læge Midler, nu og da af sig selv ophører; men naar JEsus saade: Bliv reen! og han blev reen, var det, foruden Velgierningen mod den Rensede, ogsaa, paa det meenige Mand skulle lære at sige: Mester! du er en Lærer, kommen af GUd; thi ingen kan giøre de Tegn, du gior, uden GUd er med ham. Dernæst var det ikke stemmende med GUds Godhed, ikke en Engel uvdiat ...

Med, at vi skulle love ham, eller at flye fra vor Strand, at vi skulle bedre vore Veye, og søge ham med Bøn og Bod. Men jeg valgte min Text kun til eet Billede. Dette Huus, her staaer, er endnu kun et almindeligt Huus; Det bør indvies, afsondres, helliges til een eeneste Bestemmelse. Jeg er det Sende-Bud i Christi Sted, som i hans Navn siger fra i Dag af: Mit Huus er et Bede-Huus; Og vee den eller dem, som fra nu af vove at giøre det til en Røver-Kuule! Jeg er kommen med Ordet og Bønnen, at giøre disse Indretninger til ligesaa mange Helbredelses Anstalter; Som sagt er: Ikke i sig selv helbredende; Væggene, Stolene, Chor og Funde, blive i sig selv ikke kraftigere efter Indvielsen, end de før vare; men de indvies, fredlyses, som Indretninger, blot dertil bestemte, at GUd selv derfra ved sine Tienere giennem Ordet og Sacramenterne kan uddeele Helbredelse for alle Syge. GUd sætter her fra nuaf sit Navns Ihukommelse. Jeg døber da ligesom denne Bygning i Dag i den tre-eenige Guds Navn med disse Ord: Her er intet andet end HErrens Huus, her er Himmelens Port; Eller jeg kalder det fra nu af et Betesda, et Barmhiertigheds Huus; O! all Barmhiertigheders Fader! forbarme dig over hver, som møder i denne Helligdom! Lad enhver gaae bort med denne Lovsang: Mig er Barmhiertighed vederfaret! Denne Fundt være og blive altid et Igienfødelsens Bad i den Hellig Aand, og Pagten, som der giøres, en evig Pagt! O JEsu! du, som gav dig selv for os, forsmaae ikke dette Alter! Lad det fra nu af være dit Bord, hvorfra du rigeligen bespiiser og vederqvæger dem, som hungre og tørste efter Retfærdighed! Det være fra nu af en Naade-Stool formedelst Troen i dit

 Blod,

Blod, hvortil Syndere fremtræde med Frimodighed, at faae Barmhiertighed og Hielp i all beleylig Tid. Denne Tale-Stoel der oppe være helliget, o JEsu! til dit Navns Ære, at derfra altid maae høres sande og sunde Ord! Den staae heller tom og øde, end at nogen nogensinde skulde betræde den, som skammede sig ved vor HErres JEsu Christi Evangelium! Brødre! elskelige Brødre! I, som nu ere kaldede til at tale fra dette Sted, I vide intet andet til Salighed, end JEsum Christum og ham korsfæstet, glæder Eder, naar I skulle træde derop; thi I bære jo den kostelige Salve, hvis gode Lugt skal opfylde det heele Huus, værer de Engle, som røre Vandet, taler saa, at I kunde røre, opvække Sovende, oplyse de Blinde, trøste, styrke de Svage, saa behøver jeg kun at sige til Meenigheden: Hører, saa skal Eders Siele leve. Mænd, Brødre

Jeg giør tilsidst Prophetens Esaiæ 58, 8 til en Bøn over dette Hiertesuk: Lad vort Lys frembryde som Morgen-Røden, og vor Lægedom snart grønnes, og vor Retfærdighed gaae frem for vort Ansigt, og HErrens Herlighed slutte til efter os! Amen.

No. 56. — Attende eft: Trinit: 1794.

Bøn for Prædiken:

Store og uendelige GUd! Himlene fatte dig ikke, og Jorden er fuld af din Ære! I Zion værdiges du dog at boe med din Naade, i hvert Hierte, som elsker dig, med din kraftige Velsignelse; O! maatte vore Hierter bøyes til din Kierlighed, og vor Siel med all sin Kraft opløfte sig til dig, du Aandernes Fader! at det store Bud i Loven maatte være en ubrødelig Lov for vore Hierter! Lad din Kierlighed være udøst i dem formedelst din Hellig Aand! O JEsu Christe! i dig er Faderens Kierlighed forklaret, og i dig ere vi blevne Guds elskelige Børn; Du elskede indtil Døden, og betalte for det Ufuldkomne i vor Kierlighed; O! lad din Werdskyld tale for os hos vor himmelske Fader, at vi ikke, som Verdens Børn, maatte forkastes; men som dine Forløste frelses til dit evige Herligheds Rige! Du søde Aand, skienk os forvist, at vi maae drikke af dit Kierligheds Bryst! Udryd af Hierterne alt det, som hindrer dem fra at elske GUd! Hellige vore Siele til at forenes med Aandernes Fader! Rens vort Sind og vore Tanker til himmelske Betragtninger, og lad det blive vort Ønske, vort Forsæt! Hør det, og giv os Naade til at fuldkomme det! Lad ingen Ting være mig saa kier, som

Blod, hvortil Syndere fremtræde med Friemodighed, at faae Barmhiertighed og Hielp i all beleylig Tid. Denne Tale-Stoel der oppe være helliget, o JEsu! til dit Navns Ære, at derfra altid maae høres sande og sunde Ord! Den staae heller tom og øde, end at nogen nogensinde skulde betræde den, som skammede sig ved vor HErres JEsu Christi Evangelium! Brødre! elskelige Brødre! I, som nu ere kaldede til at tale fra dette Sted, I vilde intet andet til Saligged, end JEsum Christum og ham korsfæstet, glæder Eder, naar I skulle træde derop; thi I bære jo den kostelige Salve, hvis gode Lugt skal opfylde det heele Huus, værer de Engle, som røre Vandet, taler saa, at I kunde røre, opvække Sovende, oplyse de Blinde, trøste, styrke de Svage, saa behøver ieg kun at sige til Meenigheden: Hører, saa skal Eders Siele leve. Mænd, Brødre af Fields Meenighed! disse Eders Stole blive Eder som de fem Skuur ved Betesda Dam: Sidder der og

[redacted]

Jeg giør tilsidst Prophetens Esaiæ 58, 8 til en Bøn over dette Hæfte: Lad vort Lys frembryde som Morgen-Røden, og vor Lægedom snart grønnes, og vor Retfærdighed gaae frem for vort Ansigt, og HErrens Herlighed slutte til efter os! Amen.

No. 56. — Attende eft: Trinit: 1794.

Bøn for Prædiken:

Store og uendelige GUd! Himlene fatte dig ikke, og Jorden er fuld af din Ære! I Zion værdiges du dog at boe med din Naade, i hvert Hierte, som elsker dig, med din kraftige Velsignelse; O! maatte vore Hierter løves til din Kierlighed, og vor Siel med all sin Kraft opløfte sig til dig, du Aandernes Fader! at det store Bud i Loven maatte være en ubrødelig Lov for vore Hierter! Lad din Kierlighed være udøst i dem formedelst din Hellig Aand! O JEsu Christe! i dig er Faderens Kierlighed forklaret, og i dig ere vi blevne Guds elskelige Børn; Du elskede indtil Døden, og betalte for det Ufuldkomne i vor Kierlighed; O! lad din Verdskyld tale for os hos vor himmelske Fader, at vi ikke, som Verdens Børn, maatte forkastes; men som dine Forløste frelses til dit evige Herligheds Rige! Du søde Aand, skienk os forvist, at vi maae drikke af dit Kierligheds Bryst! Udrydd af Hierterne alt det, som hindrer dem fra at elske GUd! Hellige vore Siele til at forenes med Aandernes Fader! Rens vort Sind og vore Tanker til himmelske Betragtninger, og lad det blive vort Ønske, vort Forsæt! Hør det, og giv os Naade til at fuldkomme det! Lad ingen Ting være mig saa kier, som

Blod, hvortil Syndere fremtræde med Friemodighed, at faae Barmhiertighed og Hielp i all beleylig Tid. Denne Tale-Stoel der oppe være helliget, o JEsu! til dit Navns Ære, at derfra altid maae høres sande og sunde Ord! Den staae heller tom og øde, end at nogen nogensinde skulde betræde den, som skammede sig ved vor HErres JEsu Christi Evangelium! Brødre! elskelige Brødre! J, som nu ere kaldede til at tale fra dette Sted, J vilde intet andet til Saligged, end JEsum Christum og ham korsfæstet, glæder Eder, naar J skulle træde derop; thi J bære jo den kostelige Salve, hvis gode Lugt skal opfylde det heele Huus, værer de Engle, som røre Vandet, taler saa, at J kunde røre, opvække Sovende, oplyse de Blinde, trøste, styrke de Svage, saa behøver jeg kun at sige til Meenigheden: Hører, saa skal Eders Siele leve. Mænd, Brødre af Fields Meenighed! disse Eders Stole blive Eder som de fem Skuur ved Retsten Dom: Sidder der og

Jeg gier tilsidst Prophetens Esaia 58, 8 til en Bøn over dette Huus: Lad vort Lys frembryde som Morgen-Røden, og vor Lægedom snart grønnes, og vor Retfærdighed gaae frem for vort Ansigt, og HErrens Herlighed slutte til efter os! Amen.

No. 56. Attende eft: Trinit: 1794.

Bøn for Prædiken:

Store og uendelige GUd! Himlene fatte dig ikke, og Jorden er fuld af din Ære! I Zion værdiges du dog at boe med din Naade, i hvert Hierte, som elsker dig, med din kraftige Velsignelse; O! maatte vore Hierter høyes til din Kierlighed, og vor Siel med all sin Kraft opløfte sig til dig, du Aandernes Fader! at det store Bud i Loven maatte være en ubrødelig Lov for vore Hierter! Lad din Kierlighed være udøst i dem formedelst din Hellig Aand! O JEsu Christe! i dig er Faderens Kierlighed forklaret, og i dig ere vi blevne Guds elskelige Børn; Du elskede indtil Døden, og betalte for det Ufuldkomne i vor Kierlighed; O! lad din Verdskyld tale for os hos vor himmelske Fader, at vi ikke, som Verdens Børn, maatte forkastes; men som dine Forløste frelses til dit evige Herligheds Rige! Du søde Aand, skænk os forvist, at vi maae drikke af dit Kierligheds Bryst! Udrend af Hierterne alt det, som hindrer dem fra at elske GUd! Hellige vore Siele til at foreenes med Aandernes Fader! Rens vort Sind og vore Tanker til himmelske Betragtninger, og lad det blive vort Ønske, vort Forsæt! Hør det, og giv os Naade til at fuldkomme det! Lad ingen Ting være mig saa kier, som

mig kan fra dig drage, alle Dage, af alt det i Verden er, du skal mig eene behage. Amen.

Undslaae dig for daarlige Spørgsmaal, og som du ikke er oplærdt udi, efterdie du veed, at de føde adskillig Strid. Saaledes anbefaler Paulus Sandheds Lærere i Sandheds Sag Sagtmodighed og Vaersomhed, 2 Tim. 2, 23. Saaledes finde vi den i verdslige Videnskaber meest oplyste Apostel at fraraade Religions-Strid, hvori Kirkens Lærere siden alt for ofte satte forfængelig Ære. Saaledes troer han tvertimod vore Tiders Smag, at Strid gavner ikke Sandheden, og til den Ende byder han: Undslaae dig for daarlige Spørgsmaal, saavel for selv at giøre dem, som for at besvare dem, der giøres af andre! Det sidste er vanskeligere end det første. Det er tungt at tie til daarlige Spørgsmaale, og dog er det som oftest Viist. Man

lers Mand at høre, end med disse lærde Raadmundede, der satte Seyeren i det sidste Ord og den høyeste Rest, der selv ingen Lære-Bygning have inde, og altsaa ikke vilde, naar de ere igiendrevne, eller ikke. Men endnu troer jeg, man kommer Grund-Texten nærmest, ved at kalde disse daarlige Spørgsmaal, Spørgsmaal, som ikke henhøre til nogen Videnskab, som altsaa ere unyttige Producter af falsk Vittighed. Disse skulle vi undslaae os for, altsaa ikke forhaane de Spørgende, ikke afviise dem med Bitterhed, med ydmygende Stolthed; men kun lempeligen snoe os ud derfra, som vi best kunde, undviige dem, skye dem, paa en Maade, som ikke opvækker Strid. Herfra maatte dog undtages alle de Spørgsmaale, som den Eenfoldige giør, for at oplyses; Vee den Lærer, som undslaaer sig for disse! Alle de Spørgsmaale, som den bedragne Tvivler giør, for at faae sine Tvivl oplyste! Om saadanne siger Paulus i det strax paafølgende 25de V; **En HErrens Tiener underviser dem med Sagtmodighed, som sætte sig imod, om GUd vilde engang give dem Omvendelse til Sandheds Kierlighed.** Endnu mindre bør vi undslaae os for Spørgsmaale fra det bekymrede Hierte, fra den, som søger hos os Raad og Trøst; Der gielder det om, som Propheten siger: **At viide at tale et Ord i Tide med en Træt, Es. 50.** Ja! der er et stort Spørgsmaal, som aldrig for tit kan bringes paa Bane, et Spørgsmaal, som maae være afgiort, og besvaret for enhver i Kirkens Skiød, som vil arve Salighed. JEsus fremsætter det i Texten, og jeg laaner det af ham i Dag, for at fremsætte det for Meenigheden: **Hvad tykkes Eder om Christo?** Og dette skal i Dag være: Et Spørgsmaal, 1) baade til Forstand 2) og Hierte.

1) Ordet tykkes Eder, indbefatter ikke
hvad Tanke vi giøre os om en Ting, men ogsaa
Kierlighed vi have til denne Ting, hvordan den
ger os. Altsaa 1) Til Fornuften, og da er Sp
maalet saa vigtigt, at a) det bør besvares, b) saa
skeligt, at det aldrig tilfulde besvares; c) men al
fyldestgiørende, naar det besvares saa godt, som
ligt. Spørgsmaalet om Christo er saa vigtigt,
det bør besvares, hans Person saa dyrebar, vor
greb om hans Person saa væsentligt i vor Troe
kiendelse, at alting vakler, naar det ikke er be
Det er sørgeligt, at der gives Tanke-løse Chri
som bekiende Christi Navn, uden at giøre sig
Tanke om ham, som istemme deres Børne-Lær
Sætninger, som Melodier uden Ord. Jeg tale
om vore Børn; Jeg elsker deres uskyldige Bekie
ser om Verdens Forløser. Jeg er overbeviist af
renhed, og af klar Kundskab om Menneskets

fordre en fuldstændig Afhandling. Det er ikke om Børn, men om Voxne jeg taler, og til deres Fornuft er det et vigtigt Spørgsmaal: Hvad tykkes Eder om Christo? Ulige vigtigere, end dette den Lov-Kyndiges: Hvilket er det store Bud i Loven? Ogsaa denne Pharisæernes Suurdey har anstukket Christendommens Lære i vore Dage: Om Budene, om Pligterne, om Sæde-Læren skal der spørges, skal der tales, skal der læres; men om Christo, om Troen paa Christum, hvorfra Dyderne have deres Liv og Udspring; Dette maae kun nævnes i Forbiegaaende, det er ligesom Taleren skulde brænde sig, naar hans Læber skulle berøre denne Christendommens Grund-Sandhed. Ney! hvad tykkes din Fornuft om Christo? See! det er derfra du, som Christen, bør begynde at tænke. Svar mig ikke: Det er ligegyldigt, hvad min Fornuft meener om ham, naar kun mit Hierte elsker ham. Ney! en mørk Kundskab giør svage Beslutninger og vaklende Kierlighed. Den, som kun elsker Christum, fordi han hører andre elske ham, fordie alle sige: man bør elske ham, den har ingen fast Grund for sin Kierlighed. Jeg veed vel og, man elsker meget og mangt, uden at vide hvorfor, uden at kunde udvikle for os selv, hvorfor vi foretrække denne Person for enhver anden, hvorfor vi drages til Foreening med ham ved et uimodstaaeligt Træk; Men saadan en Kierlighed er blot sandselig: Fornuften bør dømme, førend Hiertet vælger. Derfor indskiærpe vi seent og tidlig vor HErres JEsu Christi Kundskab. Vi formane Unge og Gamle at voxe i den, at samle, foreene og fornye alle de klare Begreb, Guds Ord har givet os om ham, og at tænke os ind i det Mørke saa langt som vi kunde, at spørge Fornuften: Hvad tykkes dig om Christo? Finder du nok i ham

at

at tilbede, Egenskaber, store nok for at elske, Handlinger, tilstrækkelige for ved dem at trøstes i Liv og Død? See! dette er Spørgsmaal, saa vigtigt, at det bør besvares, paa det du ikke allene blindt hen med Hoben kan istemme: Vi troe ogsaa paa JEsum Christum; men at du kan sige for din egen Deel med klar Overbeviisning og efter prøvede Grunde, som Paulus: Jeg veed, paa hvem jeg troer, 2 Tim. 1; Saa begynder dette store Sprog at lyse for dig i sin fulde Glands: Dette er det evige Liv, at de kiende dig den eeneste sande Gud, og den du udsendte JEsum Christum, Joh. 17. Kun begier ikke meere Lys, end dine Øyne kunde taale! Betænk: at dette Spørgsmaal b) er saa vanskeligt, at det aldrig tilfulde kan besvares. Du kan vel giøre Rede for hvad du tykkes om Christo; men i Fald du ellers tænker, saa finder du i dine Tanker om ham Ting, som Fornuften ikke kan forklare sig. Hans Undfangelse og Fødsels

at man vil forklare alt, giøre alt begribeligt, at man ikke vil see den Grændse, paa hvilken staaer skrevet til all Menneske-Forstand: Hid til skal du komme, og ikke længere. Den, som vil begribe alle Ting, og den, som giør sig Tanker om ingen Ting, ere begge Daarer af samme Rang. Endog vi, som af det nye Testamentes Skrifter, forenede med det gamle, see: At saa burde det Christum at lide, og derpaa indgaae til sin Herlighed. Naar endog vi sporge os: Hvad tykkes vi om Christo? Saa vilde vi vel, hvad vi kunne og skulle svare; men det vi svare, bliver dog ingen fuldstændig Forklaring, men idel Texter til Forundring. Alting saa høyt og saa dybt, saa langt og saa bredt, at ingen Engle-Forstand kan maale det. Skriften kalder ham GUD, høylovet i Evighed, og den samme kalder ham den Smerters Mand, som bar vor Sygdom, og tog vor Pine paa sig. En Røst hørdes nedstigende over ham: Denne er min Søn, den Elskelige, i hvilken jeg haver min Velbehagelighed. En Røst hørdes opstigende fra ham: Min GUD! min GUD! hvi haver du forladt mig? Han havde Magt over Liv og Død, og selv døede han paa Korset. Afmægtige Fornuft! du drugner i denne Afgrund, du spørger og kan ikke svare, og ingen kan svare dig tilfulde, og Evigheden skal maaskee behøves, for fuldkommen at besvare alt. Men hvorfor ikke da lade det beroe saa længe? Er ikke altsaa ogsaa dette blandt de unyttige Spørgsmaale? Ja! saa vil Verden nu have det, saadan prædikes Christus i nyere Skrifter, spørger Moedens Lærere: Hvad tykkes Eder om Christo? O! ret godt, svare de; Han var den store Mand, den ædle Menneske-Ven, den sande Dyde-Lærer, dette begribe vi,

og

og bekymre os ikke om Resten. Men, Andægtige! saa bekymre disse sig heller ikke om vor Religions Hoved-Sag; Thi besvare vi kun Spørgsmaalet c) saa godt som vi kunde, saa skulle vi finde det aldeeles fyldestgiørende. Vi spørge da: Hvis Søn er Christus? Skriften siger: Han er Davids Søn og han er Guds Søn. Vi spørge da: Hvortil er han kommen? Skriften siger: Til at opsøge det Fortabte, til at forlige os med GUD, til at gaae i Synderes Sted. Vi spørge da: Hvad giorde han, for at fuldkomme denne Hensigt? Skriften siger: Han er død for vore Synder, og opstanden til vor Retfærdighed. Om disse Ting spørger Fornuften fornemmelig: Er dette Skriftens sande Meening? Er dette Indholden af Skriftens Steder ret forklarede, ret begrebne? Og naar ingen spitsfindig Skrift-Fordreyelse skal kunde nægte os dette, saa bliver Spørgsmaalet, saaledes besvaret, høyst fyldestgiørende; Det forklarer os Markheder, som vi ellers ikke begreb.

gen for Synd, maatte den være, som skulde giøres til Synd for os, paa det Vi maatte vorde Guds Retfærdighed i ham, 2 Cor. 5. See! dette fyldestgiør Fornuften; Hvad er alt andet Lys, mod dette? Tusinde Lamper mod en Middags-Soel? JEsu Sæde-Lære er herlig; men Sæde-Læren kan dog oplyst Fornuft tænke sig ind i; Socrates, Cicero, Seneca have givet os den meget brugbar; Men ikke de, ikke nogen Menneske-Forstand har kundet besvare dette Spørgsmaal: Da vi alle ere Syndere, hvo forliger os med GUd? Kun rigtige Begreb om Forløsningen ved Christum løser os denne Knude, derfor Paulus: Jeg agter mig at viide intet, uden JEsum Christum og hannem korsfæstet, 1 Cor. 2. Men dette er endnu ikke nok; Det er, min Ven! et Spørgsmaal

2) Til dit Hierte: Hvad tykkes dig om Christo? hvorledes behager han dig? hvor høyt elsker du ham? For at besvare dette, da prøv dine a) Følelser, b) dine Ord, c) dine Gierninger. a) Den første Prøve er den vanskeligste. Kun GUd og du selv kan see, om den er oprigtig. Jeg bør spørge: Hvad føler jeg for den, som elskte mig indtil at døe for mig? Kun Høyagtelse? kun Beundring? Det er for lidt. Dette føler jeg og for berømmelige Helte i Verdens Historie; Ney! her gielder om Tilegnelse, at han er din, at alt hvad han fortiente os, er dit, at du seer din Salighed i ham, og uden ham Straf og Dom: at du føler Græmmelse, naar du hører hans Navn spottet, og Glæde, naar han prædikes i Ordet, som Synderes Forsoner: at Ordet, som handler om ham, behager dig, ikke fordie det fremsættes i et skiønt Fordrag, men fordie det indeholder din timelige og evige Velfærd. Du holder den Deel af Guds Ord, der fornemmelig hand-

ler om Christo, det nye Testamente, og saadant hører du og annammer det. Det er, siger du, et Testamente, mig til Beste; Der er jeg indsat til Arving, der er min Arv det evige Liv. Lidet bekymrer jeg mig om Stiilen, om Sproget. Jeg finder mit Navn i denne Livsens Bog, hver anden Linie aander Kierlighed, at GUd saa elskede Verden, at han gav sin eenbaarne Søn, at Guds Søn saa elskede mig og alle, at han gav sig selv. Jeg maae elske ham, om jeg ellers elsker mig selv; Jeg elsker ikke altid lige høyt, jeg føler det, desverre! aldrig saa høyt, som jeg vilde og burde; Men min gode Villie, min levende Taknemmelighed, denne vil han ikke forsmaae, han, som er mægtig i de Svage. Det hender mig dog, naar Christus prædikes for mig i Ordet, at jeg faaer Aarsag at sige med hiine: Brænde ikke vore Hierter i os, der han talede med os paa Veyen? Men du prøver ogsaa, hvad du tykkes om Christo, hvad Hierte du

skieldende for Gud og Mennesker, for os selv og an-
dre; Det er c) Gierninger. Elsker ikke med Ord,
ey heller med Tungen allene, men med Gierning
og i Sandhed, 1 Joh. 3. Hvad du tykkes om Chri-
sto, hvorved din Kierlighed er alvorlig, det beviser du
best ved at adlyde, ved at ville behage ham; Dersom
nogen elsker mig, siger han, da skal han holde
mit Ord, Joh. 14. I denne Orden kommer du ret-
telig til hans Sæde-Lære; Fornuft betragter ham, ind-
til du troer paa ham. Troe omfavner ham, indtil du
elsker ham, Kierlighed bliver en Kraft over dit Hier-
te, indtil du adlyder ham, indtil du kan ikke andet,
end adlyde ham. Det er dig en Lov, helligere end alle
Forpligtelser, du siger med Paulo: Christi Kierlig-
hed tvinger os. Tre Gange spørger JEsus: Pe-
der! elsker du mig? Tre Gange svarer Peder: Ja!
Men nu fordrer JEsus Beviiset: Da fød mine Lam!
Joh. 21. Saa være da dette Spørgsmaal, kiereste
Tilhørere! det vigtigste, baade for Fornuft og Hierte:
Hvad tykkes Eder om Christo? Det skal paa hiin
Dag gielde vor evige Salighed, hvad han synes om
os, om han da kiender os ved Navn, og vi have fun-
det Naade for hans Øyne, da, naar vi skulle see den-
ne vor HErre siddende hos Jehovæ høyre Haand,
og alle hans Fiender lagde til hans Fødders Fod-
skammel. Spørg da Spottere, spørg da hans Navns
Foragtere, spørg da de Gienstridige: Hvad tykkes
Eder om Christo? og Skræk og Angest og Evigheds
Qvaler skulle besvare Spørgsmaalet i fortvivlede Hier-
ter. Men du, som her tyktes saa vel om Christo,
som tyktes, han var dig alle Ting i alle, du skal sige,
som skrevet staaer: Jeg har fundet den, som min
Siel elsker, Høys. 3. Texten til dine evige Lov-

Sange, skal være din Troes Bekiendelse her: Der er ikke Salighed i nogen anden, og der er intet andet Navn under Himmelen, som er givet iblandt Mennesker, udi hvilket det bør os at blive saliggiørde. Amen.

No. 57. – Nittende eft: Trinit: 1797.

Bøn for Prædiken:

Evige almægtige GUD! Vi fryde os for dit Ansigt med Bævelse, vi sætte vor Fod indenfor dine Forgaarde, og denne Tanke overvælder vor heele Siel: Hvor forfærdeligt er dette Sted! Her er intet andet end HErrens Huus, her er Himmelens Port. Lær os, at hos dig er Forladelse, paa det du maae frygtes! Mildeste JEsu! du forklarede os Faderens Kierlighed, men ogsaa ved at døe for os den frygtelige Dom, efter

til at mahle den Lidende; men kun om dem, som fornærme ham, vil jeg tale. Her var en Text, som indbød den ærværdige Medlidenhed til at fælde Taarer; men jeg valgte den i Dag, for at afbilde den kaade Latter med Farver, efter Fortieneste sorte. Om de Yngre taler den plagede Mand, og om en Feyl, Ungdommen meere egentlig, end den høyere Alder; Om den vil jeg altsaa tale, om Letsindighed. Ikke forstaaer jeg derved et let Sind; Ney! det er Ungdommens Klenodie, det er de saa lykkelige Menneskers Arv, det er en Natur-Gave, ypperligere end enhver anden; Men ach, den er et Foraars-Blomst, som afflorerer om Sommeren; Om Høsten seer man ikke Stedet, hvor den stod og voxte. Knarvurne Alderdom! misund ikke den tilvoxende Slægt deres snart forsvindende Hyotids-Dage; Kom dig selv ihu, og er ikke deres Glæde syndig, saa vredes ikke engang over deres Latter, fordie du ikke selv har Lyst til at lee med dem. Men medens vi indrømme Eder, I kiere Unge! Eders Alders Munterhed, medens vi lykønske Eder med et let Sind, saa hører os dog, naar vi, som Eders Leedere paa Banen, advare tillige. Den misbruges saa lettelig denne Gave. Et let Sind udarter saa snart til Letsindighed, og denne igien kan voxe til den groveste af alle Forbrydelser. Den er i Begyndelsen den Feyl, at dømme uden Grund og Overlæg kun efter Tingenes yderste Overflade, og at søge Materie til Latter allevegne. Efter denne Beskrivelse, synes mig, jeg mahler ikke vor Ungdom blot, men vor heele saa kaldte oplyste Tids Alder bliver til Ungdom, de fleeste af Dagens pyndede Skrifter stemplede med en vis Mindreaarighed. Det Flagrende, det Løse og Ubestemte, det Latterlige og Spottende, synes at være herskende Smag, endog

men nu Lægedom, nu heele Lemmer, nu smertefrit Legeme, derom var det man anholdte. Ja, min Ven! hvo du er, som nogensinde har prøvet Smerte og Pine, blev det ikke en nye Ild i dine Been, en utaalelig Lidelse, naar du hentede Lægen, og denne gav sig til at tale med dig om dine Synder og deres Forladelse, eller han loed, som han ikke forstod dig: han forelæste dig smukke trøsterige Sandheder, men spurgte intet om dit Tilfælde, rørde ikke ved dit Legeme, gav ingen Anviisning til Lægedom; I Sandhed, dette er at spotte dig, og at skiæmte med de menneskelige Elendigheder er grusomt, er umenneskeligt. Dernæst var det b) formastelig mod GUD, at sige: Dine Synder ere dig forladne. Hvad Brev har du derpaa, maatte man tænke? Veed du, hvad han har syndet, eller hvorvidt han kan vente Forladelse? Og desuden, at forlade Synd mod GUD, hvo kan det, uden GUD? Hvo giver bort af den Eviges Ret? hvo tør tale i hans

Vi glemme alt ofte denne gyldne Regel: Dømmer ikke noget før Tiden! De fleste af os dømme ogsaa kun ilde om halvgiort Gierning. Vi see en fremmed Mand, eller en Handling første Gang; Snar, som Lynild, er Tanken; Uindbuden kommer den og dømmer i et Øyeblik efter det første sandselige Indtryk, og ofte lærer os nærmere Grandskning, at vi tage feyl. Saae disse Skriftkloge JEsum første Gang, var han fremmed der paa Stedet, og havde man kun om hans Handlinger et løst Rygte, saa vilde jeg kun kalde deres Tanke en overiilet Dom, en Letsindighed, hvori gandske Veltænkende kunde blive skyldige. Men vor Evangelist siger, at han kom til sin egen Stad; Marcus siger, at det var Capernaum, at JEsus der var hiemme, at saasnart det spurgtes: at han var kommen hiem, forsamledes mange, saa de havde ikke Rum, ikke engang ved Døren, Marc. 2. Altsaa kiendte man der, bedre end nogen andensteds, JEsu Wandel, hans Hiertelav og hans Magt; Man maatte vide, at JEsus var alvorlig; Han straffede vel, men spottede aldrig. Man læser om ham, at han græd, men aldrig at han loe; Han tillod sig ikke engang den Letsindighed, som er uskyldig hos os, at skiemte med ligegyldige Ting, og han skulle spotte med alvorlige, med vigtige, med ynkværdige? Denne, som meer end Job, fortiente at kaldes den Haltes Fod og den Blindes Øye, han skulle forhaane en ussel Verkbruden, hvis blotte Syn opfordrede andre til Medynk, var dette ham liigt? Eller skyldte man ikke meget meere at tænke saa: Vi forstaae ikke dette Ord om Syndernes Forladelse, saa var han ikke vant til at tale; men vi ville see meere, høre meere, vente Udfaldet, han giør det nok vel altsammen; thi han er

beviiser dermed sin Guddom, og [illegible] for lidet, lader han sin Almagt tale. Med Skaber-Raast siger han den Verkbrudne: Staae op, tag din Seng og gak hiem til dit Huus! og, som han sagde, saa skeede det. De Mægtigste paa Jorden maatte bøye sig dybt i Støv for denne Magt. De kunne med et Vink bevæge Millioner Mennesker, men ikke bortvise en eeneste Sygdom; JEsus kom, og denne Prøve aflagt, kan man da tvivle om, at JEsus jo har Magt til at forlade Synd? Var ikke dette hans Creditiv til Mennesker, den beste Fuldmagt nogen kunde fremvise? Ja! hvad den Verkbrudne angik, saa var han nu ikke spottet, da han blev helbredet. Kun spørge vi: Siden JEsus dog vilde helbrede ham, hvorfor ikke strax? Hvorfor først dette Uventede om Synds Forladelse? Dette besvarer JEsus selv best: Hvilket er lættere at sige, dine Synder ere dig forladne, end at sige, staae op og vandre? Gud er Ordenens Gud, han letter først den tungeste Byrde, han, som saae de Skriftkloges onde Tanker saa vel, og hvad der gik for sig i den Verkbrudnes Barm. Han sagde aldrig: Vær frimodig, uden hvor der fattedes Mod; Aldrig: Dine Synder ere dig forladne, uden hvor der var Synds Erkiendelse. Verden saae kun den verkbrudne Krop; JEsus saae den angstede Siel. Af JEsu Ord kan jeg tænke mig til den Verkbrudnes Tanker: "JEsus kan helbrede, men han er hellig, han veed alle "Ting, han kiender mine Veye. Jeg har syndet; "Maatte nu ikke min Synd giøre mig uværdig til hans "Naade! Nu bar jeg gierne min Sygdom; Maatte "jeg kun lettes fra min Synds trykkende Byrde! Denne min usle Hytte skal dog faldes men min Siel, hvor "gaaer den hen? Hvor kommer jeg efter Døden? hvad

"Skueplads skal Evigheden aabne mig?" Disse stumme Bekymringer besvarer, opløser, helbreder JEsus med dette Evangelium: Vær friemodig, min Søn! dine Synder ere dig forladne. Glæde er Balsam for den Syge, og jeg meener, han var halv helbredet, førend JEsus sagde det Ord: Stat op, tag din Seng, og gak hiem! "Ney! dette var ikke at spotte, tænkte han vist nok, det var det beste Ord jeg høre kunde, et Livsens Ord, en Naadens Straale, som "opglødede min Barm. Jeg glemte all min Smerte "for Siele-Fryd. Jeg følede, og jeg vilde til at synge denne Davids Sang: Salig er den, hvis Over-"trædelse er forladt, hvis Synd er skiult; Sa-"ligt er det Menneske, som HErren ikke tilreg-"ner Misgierninger." Saa maae den Syge have tænkt, førend han endnu var helbredet, eller rettere, da hans bedre halve Deel, hans Syge Siel, kun var helbredet. Ja! JEsus spotter ikke, han taler ikke en-

dem bedre, end Drengene, som kaste Stænk op imod Solen, for at formørke den, det falder ned i deres egne Øyne, og giør dem blinde. Lader os see

2) Hvor sørgeligt, naar nogen med Rette beskyldes for saadan Lætsindighed. Jeg vil nævne trende Hoved-Classer, eller trende Slags Ting, som det er sørgeligt, naar man lætsindigen spotter dem: a) Det Gamle, b) det Ynkværdige, c) og det Hellige. Med det Gamle, det være sig Ting, Meeninger eller Personer, bør vi ikke drive Spot, omendskiønt Erfarenhed opdager en eller anden Brystfældighed. Vore Indretninger skulle og blive gamle, kunne og blive skrøbelige. Vore Yndlings Meeninger skulle andre, anderledes oplyste, finde vaklende. Og Personers Alderdom, deres Alderdoms Skrøbelighed, hvilken Skiændsel for Sønnerne, at spotte med den! Job drømte mindst om i sin Velmagt, at Ungdommen skulde have ham til Beste. Jeg seer ind i hans Hiertes Vunde, naar han siger disse Ord: **Men nu belee saadanne mig, som ere yngre end jeg.** Hvo kiender vore Tiders Aand, hvo læser Dagens Skrifter, og seer ikke denne Skiændsel voxende, hvor skrivende Drenge ville styre Riger, hvor kaad Ungdom farer Oldingen i Øynene, hvor halvlærde Daarer overskrige Viisdom? Hvor endog i vor egen Stand unge skrivende Lærere, for at behage Tiderne, angribe deres Foresatte, tvertimod Pauli Bud: **Oldinge, som vel forestaae, skulle holdes dobbelt Ære værd, 1 Tim. 5.** Hvad skal der fødes af denne Frækheds Periode? Hvad er det for et Uveir, som trækker sig sammen over Kirken og Staten? Sandhed, ærværdige Sandhed! du maae slippe Liinklæder og flye nogen, og lade straalende Giekke beholde det sidste Ord. Orden og Fred, I elskelige Tvillinger

i enhver lykkelig Stat, I maae sidde, og sidde, som Emigranter, paa den fierne Klippe, og see og begræde Statens Fald. Jeremias, hvis Lod det blev, at begræde Jerusalems Ødelæggelse, anfører dette som et ubedrageligt Mærke paa Sædernes dybe Fordærvelse: De gamle Personer blive ikke ærede, Begræd. 3. Og hvad hoverer man dog saa meget over? Med hvilke nye Opdagelser er den nye Viisdom berettiget til at forhaane den gamle? Ikke har man fundet nogen Guld-Miine; thi all Verdens Finantser ere synkende, og det bliver besværligere at leve den Dag som kommer, end den som gik. Laster har man kun raffineret, ikke udryddet. Man har lært at føre Krig, ikke af Had, ikke af Vrede, men efter den kolde Stats-Klogskab, og regelmæssigen at dræbe sin Næste. Ukydskhed er bragt i System. Misgierninger undskyldes. Medlidenhed, denne grædende, men troefaste Menneske-Slægtens Pleie-Moder, bortvendte sin Omhed fra

kan vi kunde vel læse noget afskyeligere fra det barbariske Aarhundrede, da Venderne førde Krig mod Nordmænd. Ney! i vore Dage blev det, synes mig, meer og meere fornødent, at synge vor gamle Psalme: Falder noget ondt mig ind, strax jeg tænker i mit Sind paa din Pine, som forbyder mig at drive Skiemt med Lyder. Men det sørgeligste endnu, er at spotte med det, som burde være c) helligt. At bespotte GUD, derom vil jeg nu ikke tale, det er en Formastelse, jeg ikke formoder hos nogen, som hører mig. Men det turde være almindeligere, at behandle Guds Ord med Lætsindighed, og alt det, som hører til Guds-Dyrkelsen; Man begynde kun dermed, saa følger snart Resten; Man har begyndt, og hvad Ende det vil tage, veed ingen Dødelig. Udværkerne nedbrydes daglig, og snart tørde Grundvoldene komme til at rystes. Under Paaskud, at skaffe Kirken en blidere Anseelse, berøver man den all Ærværdighed; Det fehler kun, at ogsaa unge Lærere skulle komme fra Lætsindigheds Skole, og udkramme lette Sager, som finde god Aftræk, men ere ikke at lide paa: Leege-Tøy, men ikke Huusgeraad: Skue-Brød, men ikke Siele-Føde. Ja! vor tilvoxende Ungdom, vor Almue er undskyldt, om den bliver lætsindig, om den begynder at vakle; men disse Folke-Fordærvere, som give sig ud for at være skriftkloge, de ville dog vel komme at betale Lavet. GUD skee Lov! Pesten har ikke trængt saa dybt ind endnu til os. Endnu møder dog Folket med Ærefrygt i vore Guds Huuse, endnu er det dog frydefuldt, at see en Forsamling, saa talrig, som denne, saa andægtig, naar Guds Ord tales, og vi, som ere komne over vor Alders Middags-Linie, haabe dog, at opholdes i Ordet og i Troen indtil vi døe. Men vor Ungdom, vore Børn, som med

uskyl-

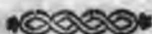

uskyldige Siele betræde Banen, hvis Blod leber dem saa let om Hierte, og paa hvilke Lætsindighed i Guds-Dyrkelse smitter saa snart, for dem maae vi bæve, for dem maae vi bede, dem maae vi ret hiertelig indslutte i vor himmelske Faders Arme med JEsu Bøn for sine Disciple: Bevar dem, som du haver givet mig! Hører mig, I elskelige Unge! Værer glade, leeget indbyrdes, under Eders Alders Medgift, den sorgfrie Munterhed; men ærer de Gamle, ynker de Elendige, og for alle Ting holder Guds Ord høyt og i Ære! I kunde falde, og der turde være Oprensning: *Men bliver I Guds Navns Bespottere, saa kommer det, det kommer med Forfærdelse over Eders Hoveder, naar vore Hoveder hvile i Graven.* Hør mig, du glade Ungdom! hør dette Ord til sidst, og bevar det: Du skal ikke tage HErrens din Guds Navn forfængeligt; thi HErren vil ikke holde den uskyldig, som tager hans Navn forfængeligt. Amen.

...rest, de [illegible] Viisdom, og alle dine sande Tilbede...
...bestandighed! Giør alle dem glade i dit Bede-Huus,
...m tilbede dig i Aand og Sandhed, og samle os til alle
...elgenes evige fuldkomne Glæde, hvor vore Lov-San-
...es store Text skal være: Hellig, hellig, hellig er du,
...or GUd! Amen.

De glædde sig for dit Ansigt, som Glæden er
...m Høsten, saa som man fryder sig, naar man
...eeler Bytte. Saa forud siges Guds Folkes Lyksa-
...ghed ved Messiæ Komme i Esaiæ 9de Cap. 3 V. Med
...ette kunde disse Prophetens lykkeligere Efterkommere
...ges at Glæde sig for Guds Ansigt, eller i Guds
...ærværelse, efterdi GUd var i Christo, og for-
...ligte Verden med sig selv, 2 Cor. 5. Efterdi
...hristus kaldes Guds Ansigtes Engel, ja endog Guds
...nsigt, da han i Skye- og Ild-Stytten gik for det
...dvandrende Israel. Mit Ansigt, siger HErren der,
...kal gaae med, og jeg vil skaffe dig Hvile, og Mo-
...es paa samme Sted: Dersom du ikke lader dit An-
...igt gaae frem for os, saa lad os ikke fare op!
... Mose B. 33. Det var da, i egentligste Forstand,
...t glæde sig for Guds Ansigt, naar man glædde sig over
...JEsu Komme og hans synlige Nærværelse paa Jorden.
...Denne Glæde var, siger Propheten, som Glæden
...r om Høsten. Hvo kiendte et Billede, skiønnere
...end dette? Men I kiende det ikke tilfulde, I! som ere
...ndklækkede i Byerne, allermindst I Lykkens Børn, I!
...om aldrig vedste, hvad det var, i Eders Ansigtes
...Sved at fremarbeyde noget Haab. Landmanden veed
...det; Med modefuld Arm begrov han sit Haab i Jor-
...den; Svagt saae han det igien i de braadhende Agres

 Mange

Mangt et Hagel=Veyr truede hans haabefulde Poder; Mangen langvarig Heede brændte deres grønne Kroner; Eller mangt et langvarigt Regn giorde dem alt for meget, alt for længe grønne. Men naar det nu ogsaa lykkes, naar Agerdyrkeren bær de fuldmodne Neeger ind i den tomme Lade, og Laden fyldes; da bytter han ikke sin Glæde bort mod de større Rigdomme, som Mageligbed mangen Gang blot ved et lykkeligt Indfald samlede. Høsten er af alle Aarets Tider den meest belønnende; Vinteren forøder, Foraaret begierer til laans, Sommeren lover at betale; *Høsten betaler* virkelig baade Gield og Renter. Ja! selv Naturen paa en skiøn Høst=Dag har saa fine egne Miiner; Den seer ud, saa roelig, saa tilfreds, som om den nu intet havde meere at fremvirke, liig den velgiørende Huus=Moder, i hvis blide Ansigt du ved Dagens Ende synes at læse denne Tanke: Nu har jeg bespiset *alle* mine Børn, forsynet min heele Familie, fuldendet

ger: HErre! nu lader du din Tiener fare i Fred, thi mine Øyne have seet din Salighed, Luc. 2. Men høyt steeg Propheternes Geist, naar han sang om denne Glæde, og høyt maatte hans Sang stige, og altsaa nok et Billede: Som man fryder sig, naar man uddeeler Bytte. Her mahles Glæden meere opløftet, meere hæftig; Her sammenstøde fleere Glædens vældige Aarsager; Her Erindringen af Krigens Grumhed og Fare; Her Følelse af Seyerens Ære; Her Besiddelsen af riigt Bytte; Her Freden, som tilbagesiænkes engstede Riger. Ogsaa dette Billede, hvor høyt, og hvor vel drevet til at mahle Glæden ved JEsu Komme, JEsu Seyer over Fienden, Aandens Gavers Uddeelelse, Freden paa Jorden, og J Menneskene Guds Velbehagelighed? Glæde, værdig at besynges af Engle, Glæde, som fortiente denne Sang: Død! hvor er din Braad? Grav! hvor er din Seyer? GUd være Lovet, som har givet os Seyer formedelst JEsum Christum! 1 Cor. 15. Men med alt dette er dog saadan Glæde kun forholdsmæssig afmahlet, passende paa det nye Testamentes Tider, i Ligning mod det Gamles. Her er dog ikke Glædens Fædreneland, her kun Foraars-Glæde, hisset Høstens; Her Striden, hisset Bytte; Her blandes Glæde med Sorg, der ikke; Her er Glæden ubestandig, der skal den være evig. Dagen kalder os til Glæde, og jeg er opstegen, om det maatte lykkes mig, for at indgyde noget af den Glæde, jeg skal beskrive. Men beskrev jeg kun Dagens Glæde, frygtede jeg at forfeyle mit Maal. Visselig en Glæde, at erindre den saa kaldte Reformation, vor Kirke løst fra uværdige Lærer, og det Lys, som var sat under en Skieppe, fremtaget, sat paa sin Lyse-Stage, og lysende for alle, som

ere i Huuset. Men om jeg nu saae Tyv i Lyset, eller om jeg saae Luen bævende ved de mange Lærdommes Veyr, som trænge ind fra alle Hiørner, saa vilde jeg kun selv bævende mahle Glæden, jeg maatte kun skynde mig at sige: **Lyset er endnu en liden Tid hos Eder; Vandrer den Stund I have Lyset,** Joh. 12. Ney! jeg vil sende min Tanke der op, hvor Lys og Glæde egentlig boer. Jeg vil glemme Suk og Sorg, og skimte, saa langt jeg kan, ind igiennem Forhænget ind til alle Helgenes Fryd. Af JEsu Mund, som af Glædens Kildevæld, flyder all vor Trøst; Saa taler han: **Glæder og fryder Eder; thi Eders Løn skal være stor i Himlene.** Herudi betragte vi

Alle Helgenes Glæde.

1) Deres Glædes Natur.

2) Deres Glædes Grund.

1) Betragte vi for det første: Deres Glædes Na-

see, om nogen i Forsamlingen kan maale sig med dem, om de maaskee ere de Troens Helte, som ydmyge alle os andre, at vi ingen Deel turde vente os i den dem forjættede Glæde; O Ney! Disciple vare de, det var alt, men endnu meget raae og udannede, med mange Fordommer befængte, og intet mindre end frie for Vildfarelser; Men Disciple vare de dog, udkaarne af den store Hob, lærvillige og følgagtige, og dette var en god Begyndelse; Det var Glædens Morgen-Røde i det mindste; endnu vist nok kun Foraars-Glæde, men dog Glæde; kun Gry af Dag, men dog Dag, dog Lys. Der er saaet et Lys for de Retfærdige, Glæde for de Oprigtige af Hiertet, Ps. 97. Har du dog, min Ven! kun disse to Ting: Du hører Ordet gierne, du har Lyst til at adlyde Ordet, saa er du og een af JEsu Disciple, saa gaaer og du frem fra Lys til Lys, saa skal og du bevare Ordet, og bære Frugt deraf i Taalmodighed. Ja! jeg nævnte Taalmodighed, og erindrer den anden Adkomst til Glæde, som anføres hos disse Personer: b) At bære Korset, det Kors nemlig, som paalægges, som tilfalder os; Ikke giøre os selv Kors, ikke skabe os Plager, ikke modvillig lægge os ud med Verden, for at blive forfulgte, for at faae Navn af Martyrer; O ney! vi behøve ikke at leede, Livets Byrder ere ikke saa tyndt saaede; Elsker du Sandhed til Salighed, og følger den, og bekiender den, du vil let finde Modstand; Fienden vil tage til Vedermæle: Forfølgelse skulde blive Disciplenes Lod, den er smertelig, den er et tungt Kors; Vor Deel er den endnu ikke blevet, ey heller endnu saa lættelig at befrygte; Men bespottes for JEsu Navns Skyld, det er dog vor Tids Aand, at sanke, giette, digte Belastelser mod dem, som troe Guds Ord, og især mod

dem, som lære det, er hverdags Daad. Men i Stilhed at forsmerte saadant, er dog allerede et Kors, og det turde enda kun være Smerternes Begyndelse. Ligegyldig dertil kan dog ingen være; Den, som foragter Samtidiges Foragt, er den meest foragtelige af alle; Ney! føle det maae vi, det gnaver indtil Marv og Been, jo meere vi ønske at høre vel hos alle. Godt nok, om vi kan sætte derimod vor ubesmittede Retskaffenhed, om alt det Onde man paadigter os, er Usandhed, det er da vor Samvittigheds Roes, men denne gielder dog kun mellem GUd og os. Den Broder-Samfunds Aand, hvorved vi saa gierne ville trives i Selskabet, er dog forsvunden. Visselig et Kors, men det maae bæres; Visselig en langvarig udmattende Strid, men den maae kiempes, Kampen maae føres efter JEsu Strids-Love, ikke med at trodse, ikke med at opblæse sig, ikke sætte Foragt mod Foragt, Bitterhed mod Bitterhed, men fare frem for Sandheds Skyld med

staaer for GUd. JEsus befaler og giver den til.
Den bliver glad, til hvilken JEsus siger: Vær
! Det var GUd allene forbeholden, at give denne
e, derfor er den hellig. Tag du en virkelig Be-
et, forsøg at glæde ham, sæt ham ved dit dækkede
d, skiænk ham af din beste Viin, lad ham høre
efuld Strænge-Leeg, byd ham med den meest smi-
e Giestmildhed at være glad, og lær, at du er ikke
d, ikke Glædens Giver, og at denne Gave er ned-
nde fra Lysenes Fader; Hans dybt roedfæstede
g ligger dog og gnaver, som en Orm, under Hier-
og du kan ikke sønderknuse denne Slanges Hoved.
derfor sagt, at jo det eene Menneske ogsaa kan
e det andet; Gandske vist, naar han kan hæve
sagen til en andens Sorg, da ophører ogsaa Virk-
en. Din Næste sørger for Brød, du mætter ham,
an bliver glad; Men giøre nogen glad, førend Sor-
Grund er hævet, det kan GUd allene, det kan
us, han indgyder Glæde i sine Disciples Hierter, me-
de endnu bespottes, forfølges, beryges, og den-
Glæde: See! det er Guds Finger. Heraf fly-
da og gandske naturlig, at den Glæde, som kom-
fra GUd, maae kunde bestaae for GUd. De
dde sig for dit Ansigt, stod der i vor Indgang;
den, hvis Glæde er hellig, kan glæde sig i Guds
rværelse, behøver ikke at krybe i Skiul med sin
de, tør ikke frygte, at fordres til Regnskab for sin
de, kan føre sin Glæde med sig ind i det Allerhel-
e, hvor Andagt boer, hvor GUd dyrkes, og ven-
r endog at blive meere glad. Jeg vil, siger HEr-
giøre dem glade i mit Bede-Huus, Es. 56.
af følger dog ikke, at enhver Glæde, som ikke er
g, skulle være syndig; Ney! der er saa megen Ung-

doms Leeg, saa megen selskabelig Fryd uskyldig, end ogsaa nyttig til Sinds Opmuntring, til at skaffe en Siel, udmattet af Anstrængelser, tilbage sin Springe-Kraft; Saadan Glæde er vel ikke hellig, men syndig er den heller ikke; Den kan vel ikke føres frem for Guds Ansigt, bør vel ikke blandes ind i vor Guds-Dyrkelse; men til Tid og Sted, og med Maade kan den nydes, uden Frygt for, dermed at mishage GUd. Men jeg taler i Dag om Helgenes Glæde, om hellig Glæde, om Glæde, som JEsus befaller, som JEsus giver, om Glæde, som underholder os i de *Øyeblikke*, under de Omstændigheder, hvor heele Verden ikke kan glæde os, og Texten lærer, a) at ogsaa denne Glæde er hæftig. Her bruges, ikke uden Aarsag, tvende Ord: **Glæder og fryder Eder**, det sidste stærkere end det første. Det sidste betegnende saadan Grad af Glæde, som endog ytrer sig udvortes, at den ikke *lader* sig skiule i Hiertets Løn-Kammer, omtrent som

mer ham ilde. Eftersmagen er Bitterhed, Virkningen stundom den for tidlige Død. Ja! hverken Siel eller Legem taaler for meget af sandselig Glæde. Naturens Fordærvelse trives alt for vel i alt for mange paa hinanden følgende Glædskabs Dage. Dette Spelskin udklækker mange Orme-Æg: Stolthed, Forfængelighed, Vellyst; Men hellig Glæde for Guds Ansigt styrker meget meere, og befæster det vaklende Menneske til alt godt. Denne Glæde er jo en Overbeviisning om, en Følelse af Himlens Velbehag, af Guds Naade, og det er godt, siger Apostelen, at Hiertet befæstes ved Naaden, Ebr. 13. Endelig er verdslig Glæde kun alt for ofte en Drøm; Man glæder sig alt for meget, hvor Glædens Grund er alt for liden: Man glæder sig storlig i et Haab, man seer Haabet opfyldt, sig selv skuffet, sin Glæde forsvunden. Man vaagner af Drømmen, og siger med Salomon: Det er altsammen Forfængelighed og Aands Fortærelse. Men den Glæde, JEsus lover og giver, kan aldrig blive for hæftig; thi den kan aldrig skuffe. Jo nærmere vi komme det Gode vi glæde os til, jo større finde vi det. Vor Glæde voxer meere, jo nøyere vi kiende

2) Glædens Grund, og dette var det andet vi skulle mærke. Forfølgelsen, Bespottelsen og det vanærende Rygte vare ikke Glædens egentlige Aarsager; Men dette: Eders Løn skal være stor i Himlene. Her seer vi det Gode, hvorover vi glæde os, a) tilkommende, b) virkeligt, c) ubeskriveligt. Det Gode, hvorover vi glæde os, a) er tilkommende, er i Vente; Men denne Omstændighed, svækker eller forøger den Glæden? Salomon kiendte Glæde saa godt som nogen, og han sagde dog: Haab, som længe forhales, krænker Hiertet, Ordspr. 13. Jeg veed den Patriarch,

dom falde tungt, du veed dog, du slaaes ikke uafsonnet; Udholder du her Dagens Byrde og Heede, du glæder dig den Aften i Møde, naar Viingaardens Herre skal sige: Kald Arbeyderne frem, og giv dem deres Løn! Arme Menneske! hvor ofte arbeyder du ikke i Verden for liden Løn, stundom for slet ingen, stundom betales du med alt for lætte Penge. Du fortærer din Kraft forgiæves, og naaer ikke Maalet, eller du naaer det, og tænker: Ja! hvad er det nu saa meere? Hvad har jeg nu? Maaskee en Haand fuld af Ærens Røg, eller af Rigdoms Støv? Eller, naar det gaaer høyt, en Samling af alt det, som Verden kalder Lykke? Men den glimrede langt borte med Regn-Buens Farver. Jeg kom der, hvor Buen syntes at støtte sig paa Fieldet, og den heele Herlighed var forsvunden. Verden, kort sagt, belønner som Laban: Du tiener i syv Aar for Rachel, og see! man giver dig Lea. Og overalt, naar det sidste Optrin nu er der, naar Knuden skal opløses, naar Masken falder; Kunde da vor døende Broder med de brustende Øyne tale med os det forunderlige Hierte-Sprog, han vilde sige: Hvad hialp det et Menneske, om han vandt den gandske Verden, naar han skulde lide Skade paa sin Siel? Salig den, som har et virkeligt Gode i Vente, og tør haabe tillige: c) at dette skal blive over all Beskrivelse. Eders Løn skal blive stor i Himlene. Saa høyt, som den synlige Himmel, den udstrakte Befæstning er over Synets Grændser, saa høyt vil denne Løn komme at overstige alt Begreb. Kun at den skal være stor, siger JEsus, men ikke hvor stor, det kunde han vel heller ikke sige; Der var intet Ord fatteligt for os, hvormed at udmaale det i all sin Storhed; Kun, at den uddeeles i Himlene, siger JEsus, og vi troe

der

der er Belønningens, der er Glædens Fædreneland, der er Glæden, som om Høsten, da har Høstens Herre adskilt Klinten fra Hveden, der har du indhøstet, der nyder du de riige Frugter af hvad JEsu Død og Opstandelse indbragte dig. Har du end her saaet med Graad, der skal du høste med Fryde-Sang, der skal du glæde dig for Guds Ansigt, i hans Ansigtes Beskuelse, der deeler du med alle Hellige Seyerens Bytte, der seer du ham, som stred og vandt, og all din Strid kronet med Seyer, all din Seyer med Salighed. O! min Christen! min lidende Broder! hvad var Verden dig, uden dette Haab? Ikke en Græde-Dal blot, men et Helvede. Hvad var Huusholdningen her neden, uden dette Haab? En Røver-Kuule, hvor den blinde Lykke opdynger sine Gaver paa saa mangt et Drog. Hvad var Dyd? hvad var Retskaffenhed? En tosset Opofrelse af Egennytte, dersom der ikke var Løn deroppe, ikke Glæde i Vente, ikke Him-

os dette glade Budskab! Vi troe dit Ord, vi bygge paa dit Løfte, vi lide taalmodelig, og vor Deel maae nu blive her neden, saa knap beskaaret, som den immer vil; Kun at vor Løn maae blive stor i Himlene! Amen.

No. 59. — Een og Tyvende Trin: 1796.

Bøn for Prædiken:

Evige og allene saliggiørende GUd! for din Herligheds Throne bøye sig Majestæter i Støvet, og de, som ere Guder paa Jorden, skulle kaldes til Regnskab, naar du dømmer Levende og Døde; Giv os alle Naade til at erindre Dagen, den store, den yderste, og saaledes at handle, Herrer mod Tienere, og Tienere mod Herrer, som dit Ord byder os; thi det Ord, som du haver talet, skal dømme os paa hin Dag. O JEsu Christe! dig tilhører Magten og Riget og Æren, til dig kommer den Usle og Ringe, til dig den kongelige Mand, og for dig nedlægger enhver sin Nød og Trang. Lær os at give dig Æren! Giv os at kunde troe dine Ord, og giør vor Troe virksom til Opbyggelse paa alle dem, som omringe os! Værdigste Hellig Aand! velsigne vor Andagt i Dag, og det Ord, som skal tales, baade paa Store og Smaae! Giør os ethvert broderligt Samfunds Baand helligt! Qvæl i Fødselen enhver Tvedragts Gnist! Uddriv Gienstridigheds Aand hos dem, som skulle adlyde, og Tyranniets Aand af deres Bryst, som byde og raade; Men for alting at det maatte heede om enhver første Mand i sin Kreds: Han troede selv og alt hans Huus. Amen.

HErren veed at frie de Gudfrygtige fra Fristelse, men at bevare de Uretfærdige til Dommens Dag at straffes; Men meest dem, som vandre efter Kiødet i ureene Begieringer, og foragte Herredømme, som ere dristige, biefalde sig selv, og ikke bæve, naar de bespotte Majestæter, 2 Petr. 2, 9. 10. Saa beskriver Peder Guds belønnende og straffende Retfærdighed; Saaledes kundgiør han os det Skiulte i den guddommelige Bestyrelse, som først den store Dag skal fuldende. Medens vi kun see den gudfrygtige Lidende, og ingen Udgang paa hans Lidelser, saa veed GUd at frie dem fra Fristelse, vel ikke saa, at de jo fristes, men saa, at de ikke forføres, saa, at de over Fristelsen Seyer beholde. Medens vi kun see Laster frække, voxende, seyerrige, forbereder den Evige Straffen, og bevarer den til Dommens Dag, og da skal ingen misunde dem deres Sey-

gierlighed. Med eet Ord: Ryggesløse; Om disse heder det fremdeeles: De foragte Herredømme. Herredømme, som den Sædelige aldrig kan undvære, hvorunder Uskyldighed saa vel trives; thi den strængeste Dyd kan dog ikke altid beskierme sig selv mod Vold; Den trænger til Love, og Lovene, for at haandthæves, til Herredømme; Men skal Ryggesløshed giøre Fremgang, maae den sønderrive disse Selskabets hellige Baand, den maae kalde de Lydige Slaver, og foragte Herredømme. Fremdeeles siges der om dem, at de ere dristige. Dristighed er priselig hos Helten, som strider for sit Fødeland, og hos den Menneske-Ven, som iiler at staae sin Næste bie udi all Livs Fare; men hvor den blotte Dristighed er en Dyd, der er Dyden fredløs; og hvor Dristighed foreener sig med Lasterne, blive disse moedne: Med all Naturens dybe Fordærvelse, er der dog en vis naturlig Frygtagtighed, som værner om Dyden; Denne overvundet, saa er hvert Gierde nedbrudt. Haanden bæver ved første Mord, den hærdes siden, og giør det, som en Hverdags Gierning. Og eet endnu: Om saadanne heder det: De biefalde sig selv. Deres Samvittighed, Guds Dommer endog i Hedningers Hierte, er bragt saa gandske til at tie, at disse Forbrydere endog ere tilfreds med dem selv. Saalænge den Lastværdige endnu begaaer Laster med en Slags Angest under en Slags indvortes Bebreydelse og Misnøyelse med sig selv, er der Haab om, at han kan vende tilbage; Men naar han biefalder sig selv, da gaaer det, som i Lignelsen om den stærke Bevæbnede: Da bliver det, han haver, med Fred, Luk. 11, og da er der ingen Frækhed, han jo kan tillade sig, da bæver han ikke, naar han bespotter Majestæter. Dette var endnu det sidste Træk,

hvor-

hvormed Apostelen fuldender sit mørke Mahlerie. Ved Majestæter forstaae vi høyeste Værdigheder, og i strængeste Forstand kun Keysere og Konger; Men efter Grund Sproget udtrykke vi Ordet, og jeg troer, Meeningen bedre med Herligheder: Altsaa ikke allene de Allerhøystbydende, men enhver Mand i Ære og Værdighed. De Lastværdige beskrives da, som saadanne, der ikke allene foragte alt Herredømme, men end ikke taale noget Fortrin, men forarges over enhver Glands, som ikke er deres egen. Jeg overlader min Tids Alders Mennesker at betænke, om vor Apostel her *har mahlet* den Ting, som ikke var til, ikke er til, om han kun paa Digter-viis indbilder sig Vanskabninger med hundrede Arme, som Naturen ikke har; Eller om vi meget meere finde i Dagens Historie saa meget lignende, at vi kunde fristes til at troe, at Peder i Ordene ikke er Sæde-Lærer blot, men endog Prophet, og at vi *oplevve*, om ikke hos os, dog ikke langt fra os, just en saadan La-

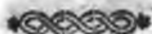
gynde at blive nogle fortroelige Circlers Vellyst, og letsindige Skribenteres Haand; Men aandske ustraffet gaaer det endnu ikke, om Sagen vorder anhængiggiort; Men medens dog endnu den løse Børne-Snak om Liighed hvisler os om Ørnene, var det ogsaa engang Spørgsmaal værd, hvad Indflydelse Uliighed af Stand haver paa Guds Kirke? Jeg vil ikke tale om, at den Christelige Religion forudsætter den allevegne, og foreskriver flittig Christnes tilbørlige Pligter mod Herredømme, mod Majestæter; thi maaskee, kunde man tænke, anseer GUd det som et nødvendigt Onde, og da det engang er, saa have kun Christne at skikke sig i Tiden; Maaskee dog skulde Religionen virke meere, dersom alle vare, eller kunde være liige? Det er det Modsatte, den Kongelige Mand i Texten skal sætte mig i Stand til at beviise. Just fordie han er en Kongelig Mand, og agtes som saadan, opbygger det meere, hvad enten 1) Korset besværer ham, 2) eller Sandhed ydmyger ham, 3) eller Troen ophøyer ham.

1) Jeg er vis paa, det nævnes ikke uden Aarsag, at han var en Kongelig Mand, en af Herodes's Hofmænd; Hans Herredømme havde da vel ikke saa meget Indflydelse, som en Fierding-Fyrstes, eller Lands-Dommers, men han var dog i Ære-Stand, og hos alle sædelige Folk er der foruden Lydighed mod dem, som haandthæve Love, ogsaa altid en vis udvortes Agtelse og Ærefrygt, man kommer overeens om, at beviise dem, som beklæde Æres-Poster, ere satte i Værdigheder, have noget Herligheds Fortrin. Og jeg paastaaer, ikke som Politikker, men som christelig Sæde-Lærer, at dette har sin gode Nytte. Man giør ikke den tækkelige Dyd og den fredelige Selskabelighed nogen Tieneste, ved at ville jævne alt, ved at prædike mod

Stand, ved at spotte med disse Herligheder; thi hvor de tverimod holdes i Ære, hvor, for Ex., en Kongelig Mand agtes for sin Stand, der bliver alt det vigtigere, som begegner ham, end om det samme begegnede en anden. Korset hiemsøger den Kongelige Mands Huus: Han har en Søn, maaskee den eeneste, denne laae for Døden, i Dødens sidste Strid, uden Haab om Bedring, uden Haab om Liv. Et hverdags Tilfælde vist nok, og som giør liden Opsigt, om det træffer en Mand af Almuen. Ikke fordie, jo enhver elsker sine, og en Mand i Hytten kan være ligesaa om Fader, som Manden i Palladset; Men fordie denne sidste virker i en større Kreds, er meere bekiendt, og derfor bliver hans Vanhæld meere omtalt, meere beskuet, og, om han elskes, meere beklaget. Det giør altsaa meere Opmærksomhed, men det er og som oftest meere merkværdigt. Fattig Mands Søn bliver syg, og døer, og det heder kun: Hans Time var kommen; Eller saa løst

sig hos den Kongelige Mand, at hans Boelig var Glædens, og hans Glæde ubeblandet af Sorg; Men nu ville jeg ikke bytte; Nu gaaer min raske Søn arbeydende ved min Side, medens hans krymper sig, som en Orm, under dødelige Smerter. Store Fader i Himlene! Du veed at giøre Jævnet mellem uliige Brødre, du lader stundom din Haand blive trykkende over Palladset, og aabner den med Miskundhed over Hytten: Du skiænker mig den Glæde for intet, som den Kongelige Mand vilde kiøbe for all sin Rigdom. Gierne omvexlede han nu sin Herlighed med mine ringe Kaar, om han maatte beholde sin Søn. Endelig om Korset virker det gode paa Manden, da opbygger denne Virkning saa meget meere, som han er meere agtet og æret. Korset fører ham til JEsum, ydmyger ham for JEsum: Denne, der han hørde, at JEsus var kommen af Judæa til Galilæam, gik han til ham og bad ham. Selv kom han, han havde havt Tienere at sende, han forlod vel nødig den døende Søn; men her paatog han sig en Tieners Skikkelse, her holdt han det for Pligt, her blev det Dyd hos ham, som kun havde været Nødvendighed hos en ringere. Nu tænker Almuen, som seer Manden kommende, tilbedende: Her ydmyges vi alle ligemeget, her samler Nøden os til eet Sted i eet Ærinde, her foreener den os til sande Brødre; Her taler den Kongelige Mand og en Arbeydsmand det samme Sprog, den Befalende og Adlydende, den Purpur-klædde, og den, som neppe kan skiule sig med sine Pialter, ere her begge aabenhiertige, begge bedende, begge til Naade og Hielp trængende. Ophøyede Forløser! jeg gav ikke Agt paa, naar min Ligemand kom hen til dig, naar den bøyede sig i Støv for dit Ansigt, hvis Lod det ogsaa ellers var, at

bøye sig for mange; Men her faldt det paa min Siel, da jeg saae en Mand, vant til at æres i sin Kreds, vant til Opvartning af mange tienstagtige Betiente, da jeg saae og hørde ham ydmygeligen bede, en Kongelig Mand, som havde Adgang til Hoffet, til Herodes's forfængelige Hof, hvor Vellyst kunde øse daglig Glæde af aabne Kilder! O! min JEsu, tænkte jeg, du har dog Dine allevegne, endog der, hvor man mindst skulde vente det. Jeg vil herefter udrydde af mit Bryst enhver Fordom mod Stand. Jeg vil lære, at JEsus kan danne Hierter, og fremkalde Tilhængere af alle Stænder; Men jeg da, som har mindre af Verden, ingen Stands Værdighed at opofre, ingen udvortes Glands at affere mig, var jeg at undskylde, om jeg ikke kom, om jeg ikke bad, om jeg ikke ydmygede mig for min Frelser? Er den Kongelige Mand saa ydmyg, hvorledes skulde da Stolthed klæde mig? Og paalægger ikke et saa stort Exempel mig større Ansvar, om jeg endnu vilde dvæle.

thi jeg haaber paa hans Ord, Ps. 119. Men jo meere de Store æres, jo meere opbygger det ogsaa,

2) Naar Sandhed ydmyger dem. Kun først Spørgsmaal: Hvo er berettiget at sige dem denne Sandhed? Vist nok ikke enhver, allermindst deres Undermænd. Det er ikke Opbyggelse, det er Sæder-fordærvende Forargelse, at høre og læse all den Skvalder i vore Dage af Uvedkommende om de Stores Feyl. Hvilken god Mand opbygges dog ved at høre Majestæts-Spotteren Simai, naar han gaaer og bander David? Men det opbygger saare meget, dersom nogen hører Propheten Nathan sigende til sin Konge: Du er Manden. Jeg vil ikke tale om den største af alle Propheter, JEsus, at han havde Ret og Myndighed til at bestraffe, hvis Feyl det skulde være, derom tvivler ingen; Men siden i Selskabet, hvo kan, hvo bør giøre det? Ingen, uden Religions-Lærere, og disse ogsaa kun deres Sædeligheds Feyl, ikke deres Stats-Feyl, ikke deres Politik, den kommer ikke Guds Ords Tienere ved; uden den er aabenbar stridende imod Guds Ord; Men alt det som angaaer Dyd og Last, Troe og Vantroe, Sandhed og Vildfarelse, bør de tale, og sætte all Persons Anseelse til Side. Vi prædike, paa Grund af Guds Ord, Lydighed mod Herredømme, Ærefrygt for Majestæter; Men ogsaa staae for os Rige og Fattige, Store og Ringe, som arme Syndere, som Ligemænd alle, og jo meere Agtelse for Mænd i Ære-Stand er helliget i Selskabet, jo meere opbygges Selskabet, naar deres Feyl ikke skaanes, naar guddommelig Sandhed siges dem uden Smiger, naar i Guds Huus ingen Forskiel giøres. Hertil kommer, at de Stores Feyl ere ofte meere skiulte, meere usigtbare igiennem Levemaadens Sminke-Floer. Religions-

 Lære-

Læreren løfter Floret op, og viser Ansigtet frem, ikke for at beskiæmme, men for at helbrede, om det maatte have Bylder. Hos den Kongelige Mand var intet forstilt; Men hans Feyl skulde Mængden ikke opdaget, om ikke Hierte-Grandskeren havde sagt ham: Uden I see Tegn og underlige Gierninger, da ville I ikke troe. Det er: Uden jeg nu kommer ned i dit Huus, seer din Søn, lægger min Haand paa ham, saa troer du ikke, at jeg kan helbrede. Manden, indtagen af sin Sorrigs Vælde, igientager sin Bøn, sigende: HErre! kom ned før mit Barn døer! Og nu JEsus: Gak bort! din Søn lever. Hvilket Sprog! tænkte Mængden, taler denne almægtige Læge; Han begegner den Kongelige, som een af os! Hvilket Øye! hvor seer det dybt, hvor opdager det Hiertets lønlige Feyl! Saa dybt kunde Ordets Tienere ikke grandske; Men ligesaa høyt kunne de tale mod de Feyl, som de opdage, og naar dette skeer med tækkelig Frie-

bare Huusgeraad med vore Lovtaler; men for at føre dem til Gemytte, hvor mange Livets Beqvemmeligheder de nyde forud for andre, at naar deres Borde dækkes med udsøgte Retter, de da ville erindre dem, som have intet at æde, at naar de besørge deres Portaler ziirede, deres Vegge beblomstrede, deres Plafonner prydede, de ville komme ham ihu, som anstrænger all sin Kraft, for at sætte Støtter under hans brøstfældige Hytte, og at boe under draabefrit Tag, at naar deres Duun-fulde Seng opsluger deres velmættede Legemer, de da vilde komme ham ihu, som nedkaster sine udarbeydede Knogler paa bare Straae. Gaae vi ned med vore Betragtninger i den fattige Hytte, det er ikke for at beskiæmme Eyermanden; men enten for at giøre hans Nød indtrængende til de Mægtige, eller for at trænge ind med Ordets Trøst til hans Nød. Ogsaa vi ønske, at der maae kunde siges om vore Taler! *Evangelium prædikes for de Fattige*, Math. 11. Mod Vold, mod Stolthed, mod Forfængelighed, de Stores Feyl, oftere end de Ringeres, tale vi med all den Kraft GUd forunder os, og fik de Store ellers aldrig Sandhed at høre, og deres Feyl bestraffede, de skulle i det mindste høre det, hvor somhelst Guds Ord læres puurt og reent; Og jo meere Herredømme agtes, jo meere Værdigheder æres, jo meere opbygger det meenige Mand, naar guddommelig Sandhed ydmyger alle lige meget; Var det derimod Skik, at foragte Herredømme og spotte Majestæter, der maatte Ordets Tienere ligesaa gierne tie, eller om de talte, maatte de kun synes at giøre eet med Spottere, og i Grunden skulde vi kun bringe den Daarskab til at voxe, som vi burde qvæle i Fødselen. Nu derimod ere vi, udenfor Ordets Prædiken, all verdslig Øvrighed underdanige, og give

 dem

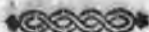

dem Ære, som bør Ære; Men talende Guds Ord, bekymre vi os hverken om Stand eller Rang eller Magt. Vi byde de Rige i denne Verden, at de ikke hovmode sig, 1 Tim. 6. Vi sige til de Største, de Herligste, ja! om det var til Majestæter: Ydmyger Eder under Guds vældige Haand, at han kan ophøye Eder i sin Tid! 1 Petr. 5. Vi betyde enhver, at i det Aandelige, i Guds Huus, og især i Himlene, gielder hverken Herre eller Tiener; men der ere alle eet i JEsu Christo. Og lykkes det nu endelig, at rette de Stores Feyl; Hvilken Opbyggelse da, naar

3) Troen ophøyer dem. Vel er Troen den Ting vi ikke altid kunde see; men den har dog sine ubedragelige Mærker. Mennesket, staaer her, troede det Ord, som JEsus sagde, og gik. Nærværende ved dette Optrin, turde vi dog have læst denne Troe i hans glade Ansigt. Overalt er Lydighed Troens Frugt; At han gik, at han gik strax, at han gik formodentlig ilen-

næsten døede. Og her udkommer atter et nyt Beviis for min Sætning. Ingen Troe er saa stærk, som den, der er bygd paa muerligste Grandskning. Ingen grandsker bedre, end den Oplyste, og i Almindelighed have de Store meere Oplysning, meere dyrket Forstand, meere Grandsknings-Aand, end de Ringe, ikke fordi de fødes klogere, men de opdrages bedre. Deres Ungdoms Tid medtages ikke strax til brødvindende Haandgierninger. Meenige Mand bygger sin Troe, ikke paa egen, men andres Grandskning, paa troeværdige Vidnesbyrd, og meenige Mand giør ret; Skulde ingen troe Religionens Sandhed, uden de, som vare i Stand til at undersøge den, saa bleve der ikke mange Troende. Vi tænke jo og handle saa i tusinde Livets Begivender. Skulde vi ikke giøre en nødvendig Reyse over Havet, uden at forstaae Seylads? Du reyser, og stoler med Rette paa den, som styrer Skibet. Vi seyle til Havnen, siger han, du troer ham, og er glad i den Tanke, at han forstaaer det bedre end du. Saaledes opbygger det dobbelt, naar den grandskende Mand har prøvet Sandhed, og kundgiør den Troe, han derpaa har bygget; Denne Troe er som prøvet Guld. Det vilde været en Fordom mod JEsu Lære, ikke saa let at udrydde, om kun Toldere og Syndere, kun Fiskere og Qvinder, kun Fattige og Krøblinge havde holdt sig til ham og troet paa ham; Men at jeg finder blandt hans Folk Pharisæeren Nicodemus, at en Paulus, oplært ved Gamaliels Fødder, vidner for mig: Jeg veed paa hvem jeg troer; At en Øverste for Synagogen og her en Kongelig Mand omfavner den samme Troe, og giøre sig en Ære af, at bekiende den, dette virker paa den Ringeste; Naar saadanne Mænd, tænker han, som have meere Lys end jeg, troe paa Christum, saa

 følger

følger jeg desto tryggere i deres Fodspor, min Lyst at ogsaa troe paa ham og elske ham. Og endelig kommer dette her til: At de Store virke umiddelbar paa saa mange fleere; Han troede selv, og alt hans Huus; Alle Folk i hans Huus, og der vare rimelig fleere Folk, fleere Tienere, fleere Opvartere, end i den Ringeres Boelig, og hvor let for ham at meddeele dem sin Tænkemaade, at bringe dem over til sin Troe; tusinde Gange lettere, end om han havde været deres Ligemand, deres Medtiener. Mandens Huus bliver nu ligesom illumineret af Mandens Troe; Det kaster Skin paa Naboer og Gienboer, det bliver et Bethel, et Guds Huus, hvis største Glands endnu er Troen paa JEsu Christi Guds Søns Navn. Hvad der siges om JEsu Disciple, kan der da ogsaa siges om de Store i Verden: De ere som en Stad, der ligger paa et Bierg, Math. 5. Kommer det ihu, alle I, som ere i Værdigheder! I virke paa mange; Almuens Forhold

:enes i dette Store: At have eet Sind i JEsu Chri-
. alle bevare Aandens Eenighed i Fredens Baand;
a skulle vi eengang samles til den fuldkomne Frie-
s Stad herovenfil, hvor enda Fortrin skulle gielde,
r nogle skulle skinne som Solen, andre som Stier-
i Faderens Rige, men alle dog være deelagtige i de
lliges Arvedeel i Lyset. Amen.

---

o.60.—To og Tyvende Trin: 1786.

Bøn for Prædiken:

)ige forbarmende GUd og Fader! Dine Barmhiertig-
er have ingen Ende, og dine Miskundheder vare fra
ægt til Slægt; Naar du kalder os, dine Tienere,
Regnskab, da kunde vi ikke svare dig eet til Tusinde,
dersom du vilde gaae i Rette med os, hvo kunde
e bestandig? Vi giøre derfor, endog i Dag, et
æfald for din Throne, vi bekiende, enhver for sig,
være dig meere end Tusinde Pund skyldige, og vi
e intet at betale med; Hav Taalmodighed med os,
forlad os all Gielden! Lad vore Synders Mangfol-
hed være udslettet i din Søns Blod; thi hos dig er
ladelse, paa det du maae frygtes! O JEsu Christe!
t, som gav dig selv til en Løse-Penge for alle vore
nder, du, som i vor Sted blev overantvordet til
i som piine, og kom ikke derud, før du betalte den
le Skiærv, lad din Verdskyld være vor Fortieneste,
os din Retfærdighed, vær vor Talsmand hos Fade-
, at vi maae faae Barmhiertighed og Hielp i all belej-
Tid! Du bad for dine Fiender; Lær os at elske vore!
lp os at tilgive hver sin Broder hans Brøst, paa
vi maae vorde vor Faders Børn, som er i Himme-
len!

len! Værdige Hellig Aand! Adspred hver ukierlig Tanke, alt Had og Bitterhed af vore Hierter! Almægtig Lue! fald du ned, og tænd os an i Kierlighed! Lær os at betænke, at Hævnen hører GUD til, og at de Miskundelige skulle faae Miskundhed! Lad Kierlighed, som er Fuldkommenheds Baand, foreene vore Hierter, at vi maae have eet Sind i JEsu Christo! Velsigne til den Ende det Fredens Evangelium, som i Dag skal prædikes! Lad det lykkes ved din Tiener, og lad vor HErres JEsu Christi Fred, som overgaaer all Forstand, styre og regiere os alle nu og altid! Og *nu vi* bede, enhver for sig, om Syndernes Forladelse i JEsu Navn, da besegle denne Trøst i hvert Hierte: All Gielden forlod jeg dig, fordie du bad mig. Amen.

Lægerne paastaae, at Sygdomme smitte ikke *letteligt*, medens de endnu voxe; men naar de ere komne til Moe-

Unge, og tænkte: Her er godt at være, her ville vi gjøre os Boeliger. Men kan man viise ham Lasten i den ynkeligste Hæslighed: Kan man viise ham den Mand, han før har kiendt, smuk, stærk, skikket til sit Kald, kier Mand for sin Hustrue, og for sine Børn en omhyggelig Fader, og han nu seer ham baaret ud af de liderligste Kipper, hans Kraft fortæret, hans Ansigt bærende Lastens Mærke, og hans forrevne Klæder vidnende om Armod: kan han see ham bragt til sit Huus, modtaget af sin Hustrue, hvis Hiertes Græmmelse mahler Døden paa hendes Kinder: kan han see ham omringet af en hungrende Børne-Flok, og de ældste blandt dem skamfulde sukkende over en fordærvet Fader: kan han see Huusets Leylighed, hvorledes alting er udfeyet, intet Meel i Karret, ingen Ollie i Krukken, og om der endog var en Dags Fødevahre tilovers, var der hverken Karr eller Krukke, hvori at tilberede det, det fandtes altsammen for Drik pantsat til den alting opslugende Kroe-Mand; Kunde man viise det unge letsindige Menneske dette Syn, og sige ham: Disse ere Drukkenskabs Frugter, saa skulde han neppe den Dag faae Lyst at drikke sig et Ruus, og var han ikke halv fordærvet allerede, skulle han sukke til Gud: Leed os ikke i Fristelse! og han skulle fatte for Lasten en evig Afskye. Det hører med til Guds Naades Huusholdning, at han lader Klinten og Hveden voxe tilsammen indtil Høsten, og moedne Laster giøre Dyden stærkere, meere varsom; Det er derfor ikke allene nyttigt i den Christelige Sæde-Lære, at afdrage falske Dyder deres Skalkheds Skiul, at fange de smaae Ræve, som fordærve Viingaarden; men det er og gavnligt, stundom at beskrive de groveste Laster, for at viise Mennesket, hvor dybt han kan falde, om han ikke giver Agt paa sig selv. JEsus, Lærernes

rernes Lærer, har giort det, og han giør det i Da
Text. Den samme, som har beskrevet os den b
hiertige Samaritan, og mahlet ham saa elskv
hans Handlingers Træk saa ædle, at han kunde
Mahleriet med disse Ord: Gak du hen og giør
saa! Han har i Texten just viist os det Modsatte,
let den Ubarmhiertige, og mahlet ham saa gruese
vi blandt Tigre og Løver, blandt Ulve og Biern
finde, som ligner ham. Vi ville da og i Dag be
denne sorte Siel, og min Hoved-Sag skal være at

Hvorledes vi, ved at see Lasten i sin f Hæslighed, bør opmuntres til den m satte Dyd.

1) Lasten i all sin Hæslighed.
2) Hvorledes den bør opmuntre os til den mo Dyd.

1) Jeg antager da, i Følge min Plan, fo

..m at være tillige i nogen Grad ubarmhiertig: Men ..orøderen kan gierne være, og er som oftest godhiertig, ..edlidende, og er han ubarmhiertig, saa er det allere.. .e en høy Grad af Ondskab. Men er der saadan Ting ..l? Gid der var ikke! det var desbedre: Men jeg frygt.. ..er, der gives Folk, som opofre hvad det skal være, for ..t fyldestgiøre deres Forfængelighed, deres Lyster, og ..re kun sparsomme i een Ting: Naar der skal gives til ..e Trængende, der ere de Huusholdere, ellers ikke. ..Denne Ubarmhiertighed udpresser tunge Sukke af den ..Trængende. Dag-Lønneren, som knap har af Haan.. ..en i Munden, gaaer og sveder, og sanker smaaelig til ..n trængende Flok, han anmoder den Rige om Bie.. ..and, det nægtes: Men han seer, hvorledes denne ..Rige sveder ligesaa meget som han, og lever saa tarve.. ..g, som om han kun havde Forraad for een Dag. ..Store GUd! tænker han, denne Mand er jo ligesaa ..ffel som jeg: Han er ikke glad i det han eyer: Han er ..ig og jeg er fattig, men Slaver ere vi begge, og mine ..Baand trykke mig neppe saa meget, som hans. Men ..denne samme finder Forøderen, begierer Biestand, og ..et nægtes, og han seer, hvorledes denne sløser ud ..Guds gode Gaver: Her sukker han endnu tyngre. Han ..klæder sig i Purpur og kosteligt Liin-Klæde, og jeg kan ..med Nød sanke, for at skiule min Nøgenhed med Pial.. ..er. De umælende Dyr, hans Forfængelighed under.. ..holder, leve bedre end min Børne-Flok. Han er ikke ..paholden, naar han skal betale Lækkerheder paa sit ..Bord: Han forøder i eet Giestebud meere, end hvad ..eg og Mine i et heelt Aar kunde leve af. I Sandhed, ..n ubarmhiertig Forøder er et haardt Syn for den ..Trængende, og saadan burde vi formode denne i Tex.. ..en at have været, naar Tildragelsen var virkelig.

Nu

Nu ville vi see ham i en Forfatning, hvor enhver anden burde lært Barmhiertighed. Han fordres til Regnskab, hans Gield er stor, og hans Herre er stræng. Han har ikke at betale med, og nu skal han sælges, og hans Hustrue, og hans Børn, og altsaa aabner sig for hans Øyne de allerhaardeste Kaar, Mennesket kan døye. At være en kiøbt Slave, er af alt det meest nedbøyende; All Frihed borte, hvad er da Mennesket? Døden er tusinde Gange bedre, end et saadant Liv. De meest mishandlede Trældyr ere mindre lidende, og Lidelsen er saa meget større for den, *som har* smaget alle Livets meest fortryllende Vellyster. At sidde i Overflødigheds Skiød, og lade sig oppvarte af tusinde tienstagtige Aander, er noget gandske andet, end at see Svøben over sit Hoved, drives, *som et Umælende*, til haardeste Arbeyde, og nyde til *Underholdning* den groveste Føde, og saa lidt deraf, som netop er nok til at vedligeholde det usle Liv. En saadan Forandring

[illegible] saadanne Tanker, naar man seer en ubarmhiertig Forvder i saadan Forfatning; men disse Tanker ere ikke smukke, ikke christelige; de ere formastelige hos Medtienere, der dog alle have hver sit Regnskab at aflægge, og som dog aldrig er gandske afgiort her i Tiden. Vi ville derfor lære af den forbarmende Herre i Lignelsen, at ynkes over Skyldneren; Vi ville tænke: O! ja nu er han ydmyget nok, nu er den Skiæbne, som truer, ham skrækkelig; Kunde vi nu rædde ham, kunde vi være hans Talsmænd, kunde vor Forbøn, tilligemed hans egen, udvirke Opsættelse i Straffen, Langmodighed hos hans Herre! Saa burde vi tænke; Thi vel er Straf fornøden for den almindelige Sikkerhed; men den, som elsker, at see haard Straf udført over den skyldige Misdæder, og indbilder sig, det er bare Retfærdighed, er med all sin Indbildning en ond Mand, en farlig Medborger i Selskabet. Nu! hvor gaaer det da den Ulykkelige, som beder om Langmodighed, og lover at betale? O! han har truffet paa en Herre, som er meget rund til at forlade, som giør langt over det vi bede, som ikke allene gaaer nødig paa at straffe, ikke allene er langmodig, ikke allene eftergiver meget, men all Gielden; Saadan uventet, saadan aldeeles uforskyldt Godhed maatte knuse et Hierte, om det var forhærdet, og det saa meget meere, som vi ikke med Gield her maae forstaae et simpelt Penge-Krav; Thi vel bliver ogsaa Barmhiertighed mod Skyldnere en Lærdom at uddrage af Lignelsen, men ikke Hoved-Lærdommen. Anledningen viiser dette Peders foregaaende Spørgsmaal; Hvor ofte skal jeg forlade min Broder? Ved denne uhyre Penge-Sum, maae da, efter Lignelsens Hensigt, forstaaes begangne Fornærmelser, hvorfor den Skyldige er dømt til at bøde. Lad nu disse være man-

 ge,

ge, lad dem være grove; hvor kan da Skyldneren vente Gielden udslættet? Og hvor inderlig forbarmende maae den Herre være, som vil udslætte den? Og den, som nu gaaer forliigt og skyldfrie fra hans Ansigt, hvor maae han være giennemtrængt af Naadens Virkning! Jeg kiender intet Middel saa kraftigt til at smelte Hierter, som den Guds inderlige Barmhiertighed. Naar jeg skulde med Guds Ord giøre et Forsøg paa den Halstarrige, saa vilde jeg ikke føre ham til Sinai Bierg, ikke true ham med Torden og Lynild, ikke aabne ham Helvedes Afgrund, for at viise ham de evig fortærende Flammer; I det mindste vilde jeg troe, at jeg med alt dette endnu ikke havde bragt ham ind i den stærkeste Ild; men jeg vilde føre ham til Gethsemane, eller paa Golgata; Jeg vilde viise ham den Smerters Mand, som gik i Borgen, som af Kierlighed gav sig selv for at rædde os; Jeg vilde, saa godt jeg kunde, afmahle den evige Forbarmers faderlige Hierrelav; Jeg vilde sige

Diævlene stride med Beelzebub om Fortrinnet i Ondskab. Men kom og see! Han gaaer ud, og finder sin Medtiener, som var ham hundrede Penge skyldig. Hundrede Penge mod ti tusinde Pund, hvilket Forhold, hvilken Ligning! Efter vor Mynt at regne, see vi her een, som var skyldig 75 Tønder Guld, og fik Gielden udslættet, og som havde at fordre 12 Rigsdaler, og vilde ikke eftergive Fordringen, men straffe Skyldneren ligesaa haardt, som han selv burde have været straffet. Ogsaa her var Skyldneren bodfærdig, og meere bodfærdig end den første; thi denne sidste faldt ned for sin Medtiener, og det koster dog altid meere, end at falde ned for sin Herre. Hans Løfte om Betaling var meere antageligt; thi det var dog rimeligt, at han med Tiden kunde afklareret en saa ringe Ting, da derimod den førstes Gield var saa uhyre stor, at Løftet om Betaling kun maatte ansees som en Virkning af Beængstelse, i hvilken Mennesket lover meer end han kan holde. Og nu veed jeg intet Ord, intet Billede, ingen mørk Farve, hvormed at forhøye det Græsselige i denne Ubarmhiertiges Afbildning, naar jeg kun anfører Texten: **Han greb ham om hans Hals, kastede ham i Fængsel, indtil han betalte det han var ham skyldig.** Men skulle vi nu ynke denne Ubarmhiertige, som vi ynkede ham, da han laae for sin Herre? Ney! her var Barmhiertighed Synd. Vi ville bedrøve os over den Fængslede med hine Medtienere i Texten, og agte det for en hellig Pligt, at beføre denne onde Tiener for sin Herre; Den Ubarmhiertige fortiener ingen Medlidenhed. Barmhiertighed, især hos Øvrigheds Personer, kan udarte til Svaghed, ja kan endog i visse Maader blive Uretfærdighed; Men Medynk fortiener dog altid en saadan strøbelig Mand,

X 2 naar

naar den Gruesomme fortiener at hades af inderste Hierte. Saa nyelig selv bested i Nød, og nu strax følesløs mod den samme Nød hos andre, nyelig selv benaadet, og nu strax saa unaadig mod sin bodfærdige Ligemand; Ja saadan er den Nederdrægtige, svag, modløs, raadvild, bævende for sin Overmand; mod sin Undermand haard, stolt, gruesom. Han slikker Støvet for sin Herres Throne, som en krybende Orm, og sin Medtiener nedtramper han i Støv, og raser imod ham, verre end den blodtørstige Tiger. Det er retfærdigt, at overlevere et saadant Uhyre til dem, som piine, og det er en Dom, som anstaaer den mildeste Herre: Du onde Tiener! all Gielden forlod jeg dig, fordie du bad mig; Skulde du da ikke ogsaa forbarmet dig over din Medtiener? Nu ville vi forsøge at uddrage Sødhed af Bitterhed, Honning af denne Løve. Vi ville see, hvorledes

2) Denne i all sin Hæslighed mahlede Last bør

ikke af Vrede mod Fornærmelser, og gaaer et Skridt videre end jeg burde? Er ikke dette farlige Begyndelser? Kunde jeg ikke ogsaa blive saadan en Vanskabning, som denne i Texten? Og da var jeg jo ikke værd at gaae paa Guds Jord. Best derfor, at qvæle Fosteret i Fødselen; thi naar Begierligheden haver undfanget, føder den Synd; men naar Synd er fuldkommet, føder den Død, Jac. 1. Ney! jeg seer det fæle Billede, og disse Fodspor skrække. Jeg vil gaae langt fra den farlige Vey; Jeg vil stræbe at handle efter gandske andre Grunde; Havde jeg end en Herre, som giorde mig Uret, behandlede mig haardeligen, straffede uden Skaansel de Feyl, mig syntes han kunde eftergive; saa skulde denne min smertelige Ydmygelse lære mig at skaane mine Skyldnere. Mødte jeg min Undermand, som havde fortørnet mig, jeg vilde ikke gribe ham i Struben; men falde ham om Halsen, omarme ham, som min Broder, og af inderste Hierte tilgive hans Brøde. Og havde jeg en naadig Herre; Var jeg selv anklaget, fundet skyldig, og blev benaadet, og fik Barmhiertighed; O! saa skulde denne Medfart indpræente et uudslettteligt Billede i min Siel; Jeg skulde sige til min Skyldner: O! hvad er din Gield imod min? Hvad er den Eftergivelse, jeg skylder dig, mod den, jeg selv fik? Og kunde jeg nu glæde dit Hierte, saadan, som jeg selv er glædet? kunde jeg blive dig en Velgiører, ligesaa behagelig, som min Herre blev mig, for hvis strænge Dom jeg bævede! Saadan burde det skrækkelige Exempel lære os at tænke. Vi kan ikke, i egentlig Forstand, eller i alle Tilfælde tilegne dette paa virkelig Gield; Thi naar en Skyldner selv strængeligen forfølges, nødes han til, just derfor, med Strænghed at inddrive det Liden, han maatte have tilgode;

 Dog

Dog kommer ogsaa denne Lærdom ud af Exemplet: At det er uchristeligt i blotte Gields Sager, hvor der ikke er forsætlig Bedrag under, at forfølge den arme Skyldner til det yderste, for at faae sit. Men forklare vi nu Lignelsen, hvad er det da for en Herre, som vil holde Regnskab med sine Svenne? Det er ham, for hvilken vi alle skulle giøre Regnskab? Hvo er den gieldbundne Svend? Det er Mennesket, ethvert Menneske. Jeg spørger den Beste iblandt os: Hvad er du min Herre skyldig? Kan du tælle Gielden, Velgierningerne, du har annammet, og dine Forbrydelser, dine Feyltrin, dine Svagheder? Kan du tælle Himmelens Stierner, eller Havets Sand? Kommer du bodfærdig for Naadens Throne, saa veed du, hvor det gaaer dig. Du kiender den, som gik i Borgen for os alle, som betalte til den sidste Skiærv, som igienløste, hverken med Guld eller Sølv, men med sit hellige og dyrebare Blod; Kort: Da du intet havde at betale med, saa udslettedes

men i og endog her for Under-Retten fortiener den sin Roes. Jeg nævner atter i Dag med Glæde en Barmhiertigheds Gierning mod Trængende: 20 Rdlr., som jeg fra en mig ubekiendt har annammet og uddeelt. Den, som kan give saaledes, maae være ulige gladere i sit Hierte, end den, som med en lige Sum har forøget sit Boe, ved at udpiine, efter Lovenes Strænghed, den sidste Skiærv af en synkende Skyldner. Velsignet være Giveren af GUD, i hvo han og er! Og velsignet være i HErrens Navn hver den, som forbarmer sig over sin trængende Broder! Hans Lys, siger Propheten, skal frembryde, som Morgen-Røden, og hans Lægedom skal snart grønnes. Kommer! mine Venner! og besegler denne Tales Indhold i Hierterne med denne Bøn: Forlad os vores Skyld, som vi og forlade vore Skyldnere! Amen.

No. 61. — Tre og Tyvende Trin: 1796.

Bøn for Prædiken:

Evige og allene saliggiørende GUD! Du, som skabte Himmelen og Jorden, og bærer alle Ting ved dit Kraftes Ord! Lær os at kiende din Vey paa Jorden, og den Salighed, hvortil du indbyder alle Folk! Lad dit Ord boe rigeligen iblandt os, og virke til Velsignelse paa vore Hierter! Leed os ved dit Raad, og annam os omsider til Ære! O JEsu Christe! Du, som er Guds Herligheds Glands og hans Væsens udtrykte Billede! Forklar dig selv i os, ligesom Faderen er forklaret i dig, at vi maatte i din Død have Livet, og have det overflødigt! Boe selv formedelst Troen i vore Hierter, at vi maatte leve dig, du, som døde for os, og elske dig

over alle Ting, du, som elskede os, og gav dig selv hen for os! Værdigste Hellig Aand! Du Skaber i all god Gierning! Viis os Faderen, og det er os nok! Drag os ind i JEsu Samfund, og vi ville følge ham i Liv og Død! Leed os i all Sandhed, og vi skulle giøre visse Trin med Fødderne! Styrk os i all Nød, og vi skulle ikke forsage! Ophold os i Ordet og i Troen, indtil vi døe, og vi skulle opstaae til at leve evindelig. Amen.

Du lærer Guds Vey rettelig. Saaledes vidnede Sandheds Fiender om Christo i Texten. Vi troe, at dette Vidnesbyrd var sandt, og jeg har Lyst til, saa vidt det er mueligt, i et kort Begreb ogsaa i Dag at lære Guds Vey rettelig, at fremsætte ogsaa engang vor allerhelligste Religion i en eeneste Tale. Ved at nævne

Guds Vey, har jeg nævnt min Hoved-Materie;

Men ved at nævne

siger Job, er hans Veys Begyndelse. For ham er steyleste Klippe og blødeste Morads saa banet Vey, som for os det broelagde Stræde. Af Billedet: Vey, beholde vi da kun, hvad som kan anvendes paa det Afbildede. Ved Vey forstaae vi en, enten af Naturen eller ved Kunst og Flid dannet Land-Strimmel, hvorpaa man kommer fra Sted til andet, hvorpaa den eene fraværende kan foreenes med den anden. Grund-Begrebet, som vi af Billedet beholde, er da Foreenings Mulighed. Guds Vey til os, eller det, at GUD kommer til os, heeder da egentlig: GUD giør det mueligt for sig selv, at meddeele os sin mangfoldige Naade. Her vare mange Hindringer i Veyen; De maatte ryddes af Veyen, ellers ingen Vey. Jeg nævner disse Hindringer med et eeneste Udtryk: Vore Synder. Disse giorde Foreeningen umuelig; Eders Misgierninger, siger Propheten, giøre Skilsmisse mellem Eder og mellem Eders GUD, Esaiæ 59. Synden giorde os baade uværdige og uskikkede til Foreening med GUD; Det er: Til at imodtage den Naade, GUD kunde og vilde meddeele. For Syndefaldet behøvedes ingen Vey; Mennesket, uskyldig, hellig, skabt efter Guds Billede, behagede GUD, stod i Samfund med GUD, og kunde ubehindret, om jeg maae bruge dette Ord, nyde GUD. Mennesket faldt, Synden kom, og med den Døden og Fordømmelsen. Nu faldt der Klipper ned paa Veyen, nu blev der mellem GUD og os et svælgende Dyb befæstet. Vi saae vel en Ende paa vor Vey, men den førde ikke til GUD, den tabte sig i en Afgrund; Hvo raader Bod? Hvo flytter Bierge? Hvo skaber Vey? Det var mørkt for alles Øyne, Engle kunde ikke giætte Muelighedens; Naar nu Guds Almagt, Godhed og Viisdom gior

dette mueligt, saa er det dette vi kalde Guds Vey. Tidlig blev Løfte givet om denne Vey: Qvindens Sæd skal sønderknuse Slangens Hoved, 1 Mose B. 3. I herlige Billeder af Lænkers Sønderbrydelse, Fængsels Aabning, Slavers Frihed, blev denne Vey af Fædrene besunget: HErren saae af Himmelen til Jorden, at høre Fangernes Jamren, og at løse Dødsens Børn, Ps. 102. Veyen var nu vel allerede lagt i Guds Raads Beslutning, og aabenbaret i Spaaedomme og Forjættelser. Fædrene gik vel og paa denne Vey, og de, som troede, naaede Maalet; Men de gik dog endnu i Taage, eller kun som ved en Dagbrækning. De hilsede, siger Paulus, Forjættelserne langt borte, Ebr. 11. Tydelig saae de vel, at GUd havde besluttet et Middel til Frelse, at det var i Vente, at det skulde være tilstrækkeligt. Man troede paa dette Middel, og kom til GUd paa denne Vey; Men den lyse Dag var endnu ikke kommen; Den kom,

die ingen kan vise os en anden saa god: fordie det er vor Salighed, naar det er sandt, hvad der siges om denne Vey: fordie det er Menneske-Forstand værdigt, at troe Vidnesbyrd, hvor den ikke selv kan prøve Sandhed: fordie lavere Sandheder, som ligge os nærmere, lige for os, rundt omkring os, inden i os, ikke kunne tilfulde prøves af os. Vi begribe, at den voxende Blomst har Liv; men ikke hvad dette Liv er: at Vinden er en Bevægelse; men ikke hvorfra den kommer: at der er i os et tænkende Væsen; men kunde ikke beskrive vor egen Aand; Men om vi ogsaa kunde, saa var det dog Ufornuft, at ville nægte Sandheder, som laae udenfor vor Undersøgelses-Kreds. Var det Fornuft, fordie du kunde trætte med andre om de Steenes Tyngde, som du kunde løfte eller veye, at du derfor vilde nægte et Bierg all virkelig Tyngde, fordie du hverken kunde veye eller løfte det? Det beskiæmmer Menneske-Forstand, at ikke ville troe Guds Vey i Christo til os; fordie vi ikke forstaae den. Skriften selv siger: Det er den store Gudfrygtigheds Hemmelighed, at GUd er aabenbaret i Kiød, 1 Tim. 3. Vi glæde os da over, at GUd i Christo kom til os, blev beskuelig for os, og vi udtrykke vor Glæde over denne Vey med dette Lov-Sangens Ord: GUd haver besøgt og forløst sit Folk! Men Veyen var endnu ikke færdig. Endnu vare der svare Bierge, som skulde bæres paa stærke Skuldre, bundløse Afgrunde, som skulde giennemvades, og adskilles, som det røde Hav, at Guds Folk skulde gaae derigiennem med tørre Fødder, og Guds Folkes Fiender begraves under de tilbagefaldende Vand-Bierge. Hvo baner denne Vey? Hvo stiger saa dybt ned? Hvo er stærk nok til at bortvelte disse Steene? Døberen maaskee, Johannes, denne

Guds

Guds Røst, som raabte i Ørken: Bereder HErrens Vey? Ney! vist nok ikke. Stor var denne Mand, og store Ting udrettede han ved Sandheds Ord; Men, for at blive i Lignelsen, han planerede kun Fortoget for hver Mands Huus, som hørde ham; Eller han veltede Steene fra Dørrene, at man kunde gaae ud; Eller at den GUd, som kom, kunde ubehindret gaae ind. Det er udlagt: Han udryddede Fordomme, han nedbrød Phariseernes Bulværke, og giennemskar Saduceernes smutsige Moradser: han vakte Folket af Søvne, giorde det opmærksomt paa sin Trang: var ikke Lyset, men vidnede om Lyset: lagde ikke Veyen, men gav Anviisning paa den GUd, som skulde giøre Vey, hvor ingen var, hvor ingen stor og ædel Mand paa Jorden kunde bane en trang Fodstie, sigende: See det Guds Lam, som bar all Verdens Synder! Nu traadde Christus frem, c) at fuldende Veyen. Liig Samson ved Timnat, oprykkede han Hel-

ogsaa været hellig og uden Synd; men ikke høy nok til at sige saa dybt, dog kun en skabt Aand, et indskrænket Væsen. JEsus maatte være en sand GUD, og han var det; Skriften vidner: GUD var i Christo, og forliigte Verden med sig selv, 2 Cor. 5, 19. Her taber sig atter Veyen for mit Øye i det Uendelige; Men jeg var vel en Daare, om jeg derfor vilde vige ud af den, uden at viide nogen anden; Jeg havde da fortient at trave vildfarende, og tabe mig for stedse. Jeg har ikke opdaget Veyen, jeg veed intet meere om den, end hvad Skriften vidner; men at den vidner det, det veed jeg saa vist, som min egen Tilværelse: saa tydelig af Grund-Sproget, som om det var skrevet i mit Moders Maal. Foruden de anførte Steder, kiende vi Joh. 1: Ordet var GUD, og Ordet blev Kiød og boede iblandt os. Dette bekiendte Prophetens: Et Barn er os fød, en Søn er os given, og Fyrstendømmet skal være paa hans Skuldre, og hans Navn kaldes underlig, Raadgiver, vældig GUD, Evigheds Fader, Freds Fyrste, Es. 9. Dette Davids: HErren sagde til min HErre: Sid hos min høyre Haand, indtil jeg lægger dine Fiender til dine Fødders Fod-Skammel! Ps. 110. Og endelig dette Christi eget Vidnesbyrd: Førend Abraham blev, er jeg, Joh. 8. Jeg nævner disse Vidnesbyrd; ikke mod dem, som nægte Skriften, men mod dem, som i disse Dage nægte, at der staaer i Skriften noget om Christi Guddom. Ney! man vælge denne Vey eller ikke, saa er det den Guds Vey JEsus lærde rettelig, den Apostlerne og Propheterne lærde, og den vi lære efter dem. Andre Slags Beviiser høre ikke i Dag til min Plan at føre; Kun ogsaa min egen Overbeviisning føyer jeg til; Den kunde ingen afttvinge

ge mig, jeg giør den frievillig, og her paa dette hellige Sted for Guds Ansigt, i det jeg giør Pauli Ord til mine: Dette bekiender jeg, at jeg, efter den Vey, hvilken de kalde en Sect, tiener saaledes den Fædrene GUD, at jeg troer alle de Ting, som ere skrevne i Loven og Propheterne, Apostl. G. 24. Denne JEsus da, denne Guds og Mariæ Søn, maatte just være saa høy og hellig, ikke for at lære Guds Vey rettelig; det kunde og guddommeligen udrustede Propheter og Apostle; men for at gaae, for at bane, for at fuldende denne Guds Vey; thi Veyen var saa blodig, saa forsmædelig, saa brændende: Legemlige Smerter, aandelige Qvaler, dybt nedbøyende Forhaanelser mødte ham, tilsperrede Veyen, der saaes ingen Udgang. Vort Sprog har intet Udtryk, Naturen har intet Billede, vor Siel har ingen Tanke til at afbilde hvad han leed, til at maale dette Lange og Brede og Dybe og Høye. Blodig Sved og Baand, Torne-Krone og

Selvbevidsthed? Ney! tvertimod, han var med og Legem idel Følelse; Hans Menneske-Natur, ft af personlig Foreening med den guddommelige, tærk nok til at føle Smerter, Straffe, Qvaler i endelige. Der er jo Forskiel mellem Mennesker Naturs Styrke, og den Natur-Kyndige veed paa Grunde, at under de samme Smerter lider den ste Natur meest. En svag Siel i et svagt Lege- der stiger Sorgen ikke høyt, der gaaer ikke Lidel- ugt, førend alt er overvunden, alt nedbrudt, alt Liv og Følelse. Efter denne Grundsætning tæn- os JEsum, som Menneske, da hans menneskelige r blev styrket af den guddommelige til at føle rter, i deres Grad uendelige. Derefter tænke vi sse Skriftens Udtrykke om JEsu forsonende Død, han siges at være knuset for vore Misgier- er, plaget af GUd, og giort elendig, Es. 53. hans Lidelse kaldes en Kalk, han skulle drik- om ingen anden kunde: en Daab, hvormed skulle døbes, som ingen anden kunde udstaae: ey, han skulde vandre, hvor ingen kunde føl- Derfor hører du ham bedende: Fader! tag den- alk fra mig! men seer ham dog at uddrikke den Værmen; Derfor hører du ham ligesom van- tende paa Veyen: Min GUd! min GUd! hvi r du forladt mig? men dog som den, der fuld- Løbet: Det er fuldbragt! Og hvorhen han ler tilsidst, hører du: Fader! i din Haand be- jeg min Aand. Saa fuldendte JEsus Vey. Men maaskee var hans Vey som Skibets, der mistet sit Roer, der driver for Stormen, giver ef- r Bølgerne, og drives ufrievillig, men dog til den ste Havn? Ney! det store og største ved denne

Vey,

Vey, var dette: Han gav sig selv for os, han leed frievillig; Han var ikke, som Mennesket, fangslet til sine Smerter ved en uimodstaaelig Nødvendighed; Ikke allene gik han frievillig til den Lidelse, fra hvilke han saa let kunde taget Flugten; men endog da han var midt i Lidelsen, kunde han trukket sig ud af den. Da man spottende sagde: Stig ned af Korset! kunde han steget ned, da han sagde: Jeg befaler min Aand i din Haand, og døede, kunde han have beholdt sin Aand og levet. Dog, der var en eeneste Tvang paa hans Hierte, en eeneste Nødvendighed, hvorfra han ikke kunde løsrive sig: Det var, Andægtige! Kierlighed til os, Lyst til at frelse Fortabte. Det var fordi vore Sieles Forløsning kostede saa meget, at den ellers maatte ophørt evindelig, Ps. 49. Gud er Kierlighed, siger Johannes, det sige ogsaa vore Dages Oplysnings-Mænd; men de beviise det kun af Naturen; De tælle der Guds Kierligheds Fodspor paa den

hed, ikke indseer jeg et høyere muligt; Men overalt er nu dette den Guds Vey til os i Ordet aabenbaret, og som deraf læres saaledes rettelig, og for at samle det alt, og udtrykke det med JEsu Ord, da siger han selv om sig selv: Jeg er Veyen og Sandheden og Livet, Joh. 6. Jeg har da lært den Vey, GUd eengang for alle beredde. Jeg maae endnu lære den, B) som han daglig bereder til enhver, og det atter baade a) i hans Naades og b) hans Forsyns Huusholdning. a) I Naadens Huusholdning bereder GUd sig daglig Vey. GUd gav sin Søn, GUds Søn gav sig selv for os. Nu var Veyen aabnet, eller nu var det bleven GUd muligt og værdigt at tage Syndere til Naade; men det var endnu ikke nok. Med alt dette, at denne Vey er aabnet, kommer dog ikke Mennesket til GUd paa denne Vey, saaledes, som det tunge Læs ved sin egen Tyngde glider ned ad den steyle og glatte Bakke. GUd lægger endnu dette til: Han giver Mennesket sit Ord; Det er den tilforladelige klare, kraftige, indbydende Beskrivelse over denne Vey. Han skiænker det Folk, han vil besøge, Mænd, som forstaae Guds Ord, og lære Guds Vey rettelig, som ikke omdrives af hvert Lærdoms Veyr, men besiæles af den samme Sandheds Aand, der kom David til at sige: Jeg vil lære Overtrædere dine Veye, at Syndere maatte omvende sig til dig; Saa bliver Ordet en Lygte for vor Fod og et Lys paa vor Stie. Fremdeeles har GUd indstiftet Sacramenterne: Daabens, som kalder, antager og forpligter os til at vandre paa denne Guds Vey: Og Nadverens, som fornyer vor Kraft, naar vi blive trætte, at vi ikke skulle gaae fastende hiem, og vansmægte paa Veyen. Og endelig til at oplive alt dette, sender GUd

sin Aand. Det var en Virkning, men og en Forsættelse af JEsu Vey, naar han sagde: **Gaaer jeg ikke bort, da kommer ikke Trøsteren til Eder.** Ved denne Aand bliver Ordet levende, JEsus forklaret i Hierterne, Hierterne dannede til at behage GUd. Ved denne Aand talede Apostlene Guds store og underlige Ting; Ved den samme, skiønt middelbar, leedes vi, som endnu tale, i all Sandhed, naar vi ville lade os leede. Ved denne Aand bliver Daaben et Igienfødelsens Bad, ved den Nadveren et Saligheds Maaltid. Igiennem alle disse Midler bereder GUd sig Vey til Hierterne, trænger ind til dem, søger at komme dem nær, og jeg veed ikke bedre at beskrive alle disse guddommelige Foranstaltninger, end ved at anføre Guds egne Ord i Aabenbaringen: **See! jeg haver staaet ved Dørren og banket, dersom nogen hører min Røst og oplader Dørren, til ham vil jeg gaae ind,** Aabenb. 3. Endelig henhører endnu noget, til denne

tilbede Mamon, som en Afgud, men at vi skulle standse, give Agt paa Guds Vey, ydmyges, og sige med Jacob: HErre! jeg er ringere end alle dine Miskundheder, og end all den Troefasthed, du har beviist mod din Tiener; Med denne min Stav gik jeg over denne Flod, og see! du haver giort mig til to Hære, 1 Mose B. 32. Saa lærer en Peder af en overflødig Fiske-Dræt at kiende Guds Vey, at GUd var kommen ham nær, og, som han nu i sin Uværdigheds Følelse troer, alt for nær, hvorfor han udbryder: HErre! gak ud fra mig; thi jeg er et syndigt Menneske. Med Modgang har GUd altid den Hensigt, at giøre os udvalgte i Elendigheds Ovn, Es. 48. Saaledes troede David, at de Bitterheder han maatte døye, vare Midler til hans Hiertes Forædling: Naar du ydmyger mig, da giør du mig stor. Saa lukker GUd ofte for os alle Lykkens Veye i Verden, at vi skulle faae Lyst til at kiende Guds Vey, høre hans Ord, søge hans Hielp, dannes ved hans Naade. En tung Veyvisning vist nok for Kiød og Blod; men tryg, men førende til Maalet, naar vi kun ville lade os leede. Ikke at tale om de Førelser, som hverken kunde kaldes Medgang eller Modgang; Ogsaa erfare vi stundom, at GUd har sin Haand i dem, for derved at føre os paa Veyen. Jeg meener Menneskets Forfatning, Stilling, Kald, Forretninger, at han kommer paa dette Sted at være, fik denne Gierning at giøre, blev bekiendt med disse Mennesker; Dette bruger GUd ofte til at virke paa hans Sædelighed, eller, hvilket er det samme, at føre ham paa den rette Vey. Men, som sagt, dette bliver ikke altid klart her; Først hisset skulle vi erfare, at alle HErrens Veye ere Miskundhed og Sandhed for

dem, som holde hans Pagt, Ps. 25. Og om vi intet aabenbaret Ord havde, saa maatte vi af disse Veyens Mørkheder dog formode, at Døden er ikke Veyens Ende; At naar der er en GUd, maae der og være et Liv efter dette, i dette Liv Straf og Løn, siden Bestyrelsen her er ofte saa buntet, saa mørk; Men nu siger desuden Guds Ord, at GUd er i alle Veye, og at alle Ting skal tiene dem til Gode, som elske GUd, og saa siger dig dit Hierte: Lad ham mig føre op og ned, hans Vey er dog Barmhiertighed. Og nu, Andægtige! denne er Guds Vey til os, lader os vandre paa den til GUd! Dette var det andet vi skulle mærke.

2) Den Vey, vi skulle gaae til ham. Det er, kan enhver tænke, den samme Vey; Men den er fra vor Side a) Troens og Pligternes Vey. a) Troens Vey er det: Vi saae GUd i Christo, Christum i Lidelsen komme os saa nær, at dette var Guds Vey; Saa elskede GUd Verden, at han gav sin een-

som troer paa mig, vil jeg ikke kaste hen udenfor, Joh. 6. I ville ikke komme til mig, klager Christus over Jøderne, at I kunde have Livet; Det er: I ville ikke troe paa mig. De komme jo til JEsum, i bogstavelig Forstand, disse Ondskabsfulde i Texten; men ikke for at troe paa hans Ord, kun, om muligt, at fange ham i hans Ord. Vi bekiende jo i vor Børne-Lærdom, at vi ikke af vor Styrke eller Fornuft kunne troe paa Christum eller komme til Christum, vor HErre. At troe da, det er at komme, og Troen er vor Vey, Foreenings-Midlet mellem GUD og os, et Træk, et Baand paa vort Hierte, som fører os GUD i Møde, drager os ind i hans Samfund. Denne Magt, dette Liv, denne Ild kunde vi vel ikke skabe, ikke opvække, naar vi ville; Men denne Hindring er hævet; Vi have hørt om den Hellig Aands Gierninger, og dette er hans Naades Gierning; Men vi maae alle ville, ville alvorlig, ville ikke allene Maalet, men Midlerne, bruge flittig og med Ærefrygt de Midler, igiennem hvilke den Hellig Aand virker, Bønnen, Ordet, Sacramenterne, saa skal han, som formaaer alle Ting, føde os efter sin Villie, formedelst Sandheds Ord, Jac. 1. En levendegiørende Kraft skal virke med Ordet, virke det første, store Skridt, denne, om jeg maae bruge dette hverdags Udtryk: Denne Dørtærskelens lange Miil lagt tilbage, som Skriften kalder Igienfødelse, og vore Lære-Bøger rettelig en levende Troes Meddeelelse; Hver den, som troer, at JEsus er Christus, han er fød af GUD, 1 Joh. 5. Derfra begynder den sande Hiertets Forædling, derfra begynde vi, som lære Guds Vey rettelig, all vor Sæde-Lære inden ifra, fra dette Liv, ikke bagvendt, som vore nyere Skribentere, disse stinkende Graves Kalkslagere, som begynde udenfra med borgerlig Ærbarhed, at glatte,

re, at giøre Karret skinnende udvortes, medens det endnu er fuldt indvortes af Ureenhed; Ney! vor Begyndelse er denne: Troe paa den HErre JEsum, og du skal blive salig! Om stærkere eller svagere Troe spørge vi ikke; Maale indvortes Kræfter, det forstaae vi ikke; Vi lære kun, at en svag Troe dog er Troe, vi paastaae, at han var paa den gode Vey, som sagde: Jeg troer, HErre! hielp min Vantroe! Marc. 9: At der er Liv i Hiertet, naar denne Bøn er alvorlig: HErre! forøg os Troen! En Gnist er ogsaa Ild. Det Liv du fik under din Moders Hierte, var ogsaa Liv, skiønt saare svagt sig selv bevægende, mod det Liv du skuer hos den sex-aarige Dreng; Thi prædike vi da den levende Troe paa JEsum, som det første sande Skridt paa den rette Vey. Dette Skridt giort, saa giøre vi læt Fremgang paa Lydigheds, B) paa Pligternes Vey. Vi prædike det af Guds Ord; Vi troe det, vi erfare det, at en levende Troe kan ikke

med alt dette fandt ham, i Selskabet at være enten haard og gierrig, eller vellystig og udsvævende, eller rænkefuld og lumsk, eller hadefuld og avindsyg; Ney! den levende Troe virker Kierlighed. Den er en Magt, over Hierterne, en Aand, en Ild, som driver frem paa Pligternes Vey, som kommer dig til at sige med Paulus: **Christi Kierlighed tvinger mig**, 2 Cor. 5. Da er hvert Menneske din Broder, hver Mand i Nød din Næste, hver Lov er dig en Helligdom, og saa længe du har at give, giver du endog med Glæde Keyseren det Keyserens er. Du vedbliver dog at være Menneske, at føle dig skrøbelig, og din Natur fordærvet. Dit Hiertes Forædling stemmer aldrig med dit Ønske; Med Paulo jager du derefter, om du kan gribe det. Du bliver aldrig her Engle-reen, og troer dig aldrig at være det. Du anseer denne Modens Selv-Tillid og Selv-Følelse for dit Hiertes sande Pest. Indsniger sig denne Tanke: Nu er du god, da troer du, det er en ond Aand, som tilhvidsker dig den, den samme Aand, som førde JEsum paa Tindingen af Templen, og sagde: **Lad dig falde ned!** Du trækker dig tilbage, du indsvøber dig i Ydmyghed, i din Elendigheds Erkiendelse; du veed, dette er Veyen til GUD; **thi han staaer de Hoffærdige imod, og giver de Ydmyge Naade.** Du gaaer saaledes din Død i Møde, ikke trodsig, men friemodig; Der, tænker du, der er mit dybeste, men ogsaa mit sidste Ydmygelses Skridt; Der skal all Kraft undfalde baade Legem og Siel, der skal jeg meest overbeviises om, hvor lidet jeg formaaer, og hvorledes Guds Kraft fuldkommes i min Skrøbelighed; Men derfra gaaer Veyen opad, der levner min Aand hver Byrde, hver Synd all Naturens Fordærvelse, som besværede mig her paa Veyen; derfra iiler

den let og froe, og iført JEsu Retfærdighed, sin GUd, sin Himmel, sin Salighed i Møde. Saa lærde JEsus Guds Vey, saa har jeg lært den i Dag; Saadan troer jeg den, og paa denne Troe vil jeg leve og døe. Brødre! som vandre med mig paa Veyen, lader os vandre paa den samme Vey! Ved Enden staaer Klenodiet, det evige Liv, som er Guds Naades Gave i JEsu Christo. Hvo som vil naae Maalet, han gaae denne Vey; Enhver anden fører til Fordærvelse. Hvo som ikke troer, han er allerede dømt, fordie han ikke troede paa JEsu Christi Guds Søns Navn. Brødre! lader os styrke hverandre, som vi best kunde, paa Reysen; men alle bede GUd om Styrke, alle sukke, hver for sig:

Viis mig, o HErre! din Vey at gaae,
At jeg din Stie maae lære,
I Sandhed hielp mig fast at staae,
Thi du est GUd min HErre! Amen.

høyværdige Sacramenter, som endnu bevares i din Kirkes Skiød, for disse Flodens Bække, som glæde Guds Stad, være dit Navn velsignet i Evighed! Tak for Dødsens bittre Vee! Tak for din Opstandelse, for din Død, som er vort Liv, for din Opstandelse, som er os Borgen for et evigt Liv! Tak for Himlen, du har inde, lad os der dig see og finde, der, naar vort Livs Aar endes, som dette Kirke-Aar, da lad os samles, for at sige Gud og Faderen Tak for alle Ting i den HErres JEsu Navn! Amen.

Faa og onde have mit Livs Aars Dage været. Disse Patriarkens Jacobs Ord til Pharao kiende de fleeste iblandt os; Vi kunne læse dem alle 1 Mose B. 47, 9. Vi høre her den udlevede Mands Betænkning paa Gravens Bred over de hensvundne Dage. Ungdommen hører den, og troer kun at høre den knarvurne Alderdoms fortrædelige Sprog. Vist nok mahler ogsaa Oldingen ofte Livet og Glæden og Lykken med alt for stærke Skygger, helst om han føler sig tilovers i Selskabet, og fornemmelig om hans Livs Aften truer med mørke tordensvangre Skyer. Men hos Jacob ærer jeg dette summariske Udtog af Dag-Bogen over hans besværlige Vandring: Faa kalder han sine Dage, skiønt allerede i en Alder af et Hundrede og Tredive Aar; men faa mod hans Faders, som var et Hundrede og Firsindstyve, og hans Farfaders, som var et Hundrede fem og Halvfirsindstyve Aar gammel. Men naar Jacob, som endnu levede, som ikke vedste hvor længe han endnu skulde leve, kalder sine Dage faa, føler han gandske vist, at Time-Glasset var nær ved at udrinde, at han havde ikke mange Dage tilovers, og nu siger

han faa og onde; Eller: Tunge, besværlige have mine Leve-Dage været. Vist nok havde og den evige Fader streed Malurt ned med flittig Haand paa alle hans kiereste Glæder. Det var lidet at nævne Esaus hans fortørnede Broders Vrede, Labans Uretfærdighed, og hans elskede Rachels Død; Men Sorger, dybt nedbøyende Børne-Sorger, ey allene Rubens, hans Første-Føddes, Udsvævelser, ey allene hans Datters Dinas Beskiæmmelse af Sichem; Men hans Sønners Simeons og Levis nedrige Grusomhed mod alle Sichemitter, 1 Mose B. 34, og saa Joseph, det som overgik alt, Joseph hans elskelige Søn forlorn; Slige Stød fremskynder den graaehærdede Faders Nedgang i Graven; saa jeg ikke fortænker ham, om han er meer end mæt af Livet, og siger: Faa og onde have mine Levedage været. Dog jeg ikke allene ikke fortænker ham; Jeg beundrer ham end ogsaa. Just nu lod Livet til at ville forsone sig med Patriar-

faa og onde have mit Livs Aars Dage været. Han staaer saa nær Evigheden, at et langt Livs Dage dog synes ham faa, saa nær evig Salighed, at Livets beste Glæde dog synes som tung og byrdefuld; Med eet Ord: Han indseer Livets Korthed, og det korte Livs Møye. Andægtige! vi staae paa Tids-Skiftet i Dag, og utaknemmelige vare vi, om vi klagede over dette Kirke-Aars Dage. Mangen god Dag have dog vel mange blandt os haft, endog i dette Guds Huus, og alle have vi vel Aarsag at takke den GUd, som ikke forkortede os dette Aars Dage, som ikke oprykkede os midt i vore Dage, som lod os opleve endnu denne Beseglelses Dag. Mange iblandt os kunne have fundet Dagene onde, tunge, og Taalmodighedens og Trøstens GUd har lættet under saa kierligen. Her i dette Huus i dette Aar har han ofte fornyet den Trættes Kraft, ofte vederqvæget os med sit Huuses Gode, da vi maaskee ellers skulle gaaet fastende hiem, og vansmægtet paa Veyen. Overalt lader os alle erkiende, og, om det først var i Dag, lære, at alle vore Dage ere i HErrens Haand! Dette skal være min Tales Indhold, og dens Orden, i Følge Texten:

1) Hvorledes JEsus forlænger den korte,
2) Hvorledes han forkorter den onde Dag.

Jeg vil finde disse Sandheder i Miraclerne i Texten, og finde den uden Miracler i Verden; Hvad det første angaaer, nemlig: Hvorledes 1) JEsus forlænger den korte Dag; Saa spørge vi først, og hvo kan ikke besvare det: a) Hvilken Dag vi ansee for kort? Den, som er os skiøn og behagelig. Om Jairi Datter i Texten læser jeg, at hun var tolv Aar gammel, Luc. 8, og hastige, som de lætte leegende Drømme, vare disse Aar for Pigen selv hensvundne: Da krænker ingen

Sorg,

Sorg, da besværer ingen Byrde, da smiiler all Verden til os, og vi til dem. Men ogsaa for Faderen selv, hvor bleve ikke disse tolv Aar forkortede. Hun var hans eenbaarne Datter, siger os Evangelisten Lucas, altsaa Forældre vigtigere, altsaa med dem fortroeligere, altsaa ideligere omkring dem, end om hun havde havt en Flok Sødskende, med hvilke at underholde sig. Nu denne Alder af tolv Aar, da de menneskelige, og især de qvindelige Fuldkommenheder begynde at udvikle sig, ligesom den hidtil lukte Rosens Knop, der nu først begynder at briste, for at lade dit nysgierrige Øye skimte frem til den Skiønhed af Farve, som den snart vil udbrede, da vi love os saa meget af haabefulde Børn, og stundom for meget, da vi fortrylles af deres Yndigheder, og blive, ligesom mod vor Villie, forfængelige, da vi sværme længere frem end Børnene selv med vore vidt udstrakte Planer; Men kommer da pludselig Sygdom, og falder ned, som en Hagel, paa en saadan

sanke de moedne Druer, eller leegende bære de guule Neger ind i den tomme Lade; Nu til Vinteren tænker man sig de fortroelige Venne-Lav, hvor hun skal være Sielen i selskabelig Glæde. Der sidde Fader og Moder og opynges i Datterens Ungdom. Øyet følger hendes lette Trin, Øret lytter til hendes Tale og Sang, og Sielen sender et prophetisk Blik frem i Tiden; End naar hun nu moednes, naar engang Kierlighed til en værdig Beyler skal give alle disse Yndigheder nyt Liv, naar vi skulle see hende Brud, og krone hendes Hiertes Glædskabs-Dag med vore hulde Velsignelser. Men nu er Sygdom der, nu strider hun med Døden; O! Livets og Dødens HErre! kald din Dom tilbage, skiænk os den Dyrebare endnu nogle Aar! Lad hendes ømme datterlige Haand lukke vore Øyne! Men ney! Umag ikke Mesteren! siger Budene fra Sørge-Huuset, Jairi Datter er død! JEsus kommer; Hylen og Klage, og all den Sorg, Tone-Kunst den Gang kunde udtrykke, omringer den Døde. JEsus paabyder Taushed; Viger, siger han, Pigen er ikke død, men hun sover! Jeg opvækker en Død saa læt, som I kunde opvække en Sovende. Viger I, som haanligen lee! Latter hører ikke til dette Optrin; Men kommer, I Bedrøvede! at glædes; JEsus bliver, og Pigens Forældre og Peder, Jacob og Johannes, og ellers ingen. Disse skulle være Øyen-Vidner til, hvad Døden ved JEsu Almagt skulde blive for de Fromme: En Søvn, en Hvile-Stund, og Graven kun et Sove-Kammer. Denne Gang, ved et Miracel, skulle Døden kun være en Blund, kun nogle Timers Afkortning fra Livets Dage; men dog ved JEsu Naade, ved hans Opstandelses Seyer herefter altid kun en Søvn. Dybt sørgende Forældre! Om nogen af Eder have mistet i dette

Sorg, da besværer ingen Byrde, da smiiler all Verden til os, og vi til dem. Men ogsaa for Faderen selv, hvor bleve ikke disse tolv Aar forkortede. Hun var hans eenbaarne Datter, siger os Evangelisten Lucas, altsaa Forældre vigtigere, altsaa med dem fortroeligere, altsaa ideligere omkring dem, end om hun havde haft en Flok Sødskende, med hvilke at underholde sig. Nu denne Alder af tolv Aar, da de menneskelige, og især de qvindelige Fuldkommenheder begynde at udvikle sig, ligesom den hidtil lukte Rosens Knop, der nu først begynder at briste, for at lade dit nysgierrige Øye skimte frem til den Skiønhed af Farve, som den snart vil udbrede, da vi love os saa meget af haabefulde Børn, og stundom for meget, da vi fortrylles af deres Yndigheder, og blive, ligesom mod vor Villie, forfængelige, da vi sværme længere frem end Børnene selv med vore vidt udstrakte Planer; Men kommer da pludselig Sygdom, og falder ned, som en Hagel, paa en saadan

sanke de moedne Druer, eller leegende bære de guule Neger ind i den tomme Lade; Nu til Vinteren tænker man sig de fortroelige Venne-Lav, hvor hun skal være Sielen i selskabelig Glæde. Der sidde Fader og Moder og opynges i Datterens Ungdom. Øyet følger hendes lætte Trin, Øret lytter til hendes Tale og Sang, og Sielen sender et prophetisk Blik frem i Tiden; End naar hun nu moednes, naar engang Kierlighed til en værdig Beyler skal give alle disse Yndigheder nyt Liv, naar vi skulle see hende Brud, og krone hendes Hiertes Glædskabs-Dag med vore hulde Velsignelser. Men nu er Sygdom der, nu strider hun med Døden; O! Livets og Dødens HErre! kald din Dom tilbage, skiænk os den Dyrebare endnu nogle Aar! Lad hendes ømme datterlige Haand lukke vore Øyne! Men ney! Umag ikke Mesteren! siger Budene fra Sørge-Huuset, Jairi Datter er død! JEsus kommer; Hylen og Klage, og all den Sorg, Tone-Kunst den Gang kunde udtrykke, omringer den Døde. JEsus paabyder Taushed; Viger, siger han, Pigen er ikke død, men hun sover! Jeg opvækker en Død saa læt, som I kunde opvække en Sovende. Viger I, som haanligen lee! Latter hører ikke til dette Optrin; Men kommer, I Bedrøvede! at glædes; JEsus bliver, og Pigens Forældre og Peder, Jacob og Johannes, og ellers ingen. Disse skulle være Øyen-Vidner til, hvad Døden ved JEsu Almagt skulde blive for de Fromme: En Søvn, en Hvile-Stund, og Graven kun et Sove-Kammer. Denne Gang, ved et Miracel, skulle Døden kun være en Blund, kun nogle Timers Afkortning fra Livets Dage; men dog ved JEsu Naade, ved hans Opstandelses Seyer herefter altid kun en Søvn. Dybt sørgende Forældre! Om nogen af Eder have mistet i dette

[redacted]

Aar, eller skulle miste i det tilkommende en haabefuld Søn eller Datter; Tager denne Trøst af JEsu Mund og bærer den med Eder frem til det kiere Liig, eller hen til den tause Grav, fælder Taarer, men Taarer, som det er en Vellyst at græde, og siger: Pigen er ikke død, men hun sover. For kort var du vor Glæde, du Salige! men der skal lægges Aar til dine Dage, Evighed til dine Aar, du skal opvaagne engang blandt Fryd og Engle-Sang i evig Glæde. End engang skal jeg see disse dybt tiltrykte Øyen-Laage at aabnes, naar Evighedens Morgen-Røde overskinner dig; Der skal jeg omfavne dig levende, see dig skiønnere, aldrig meere savne dig. Sov, Pige! du sover sødt, du hører ikke Verdens Sorge-Piber og Bulder; Og naar Morgenen kommer, naar JEsu Time er der, skal han vække dig ved et Almagts Ord. Saa giorde han her, saa forlængede han de tolv Aars korte Dag. Saa skienkede han Datteren Liv og Helbred, og Faderen sin eenbaar-

[redacted]

spørge: Er ikke dette den Brand, som var rykket ud af Ilden? Men det er Kirke-Aaret vi slutte, og det er i Naadens Huusholdning fornemmelig GUd giør for os, har giort for os alle den korte Dag længere. Han lægger Aar til vor Alder, og enhver Dag vi opleve, da vi samles i Guds Huus, høre Guds Ord, og der i Naadens Tilbud, maae vi ansee, som en nye Velgierning. Atter et Kirke-Aar fuldendt, atter et nyt Naadsens Aar oplevet, atter forundt saa meget længere Tid til Omvendelse, til Hiertets Forædling, til Fremgang i Helliggiørelse. Saa tænke sig enhver om i sin Kreds: Mon ikke den Sygdom, som bortrev min Fader eller Moder, Mand eller Hustrue, Søn eller Datter, Ven eller Beslægtet, ogsaa kunde bortrevet mig selv? Sorgløse Ungdom, og især du, o dristige Søefarende, som saae din Stalbroder bortskyllet af Bølgerne! Mon der ikke var et Vanhæld tilovers ogsaa for dig? Og hvordan havde du saa været skikket til at gaae din Død, din GUd, din Evighed i Møde? Havde du altid saaledes hørt det Livsens Ord, saaledes brugt Salighedens Midler, saaledes grundfæstet din Troe paa JEsum, at du kunde sige: Lever jeg, saa lever jeg i HErren; døer jeg, saa døer jeg i HErren, og hvad enten jeg lever eller døer, saa skal jeg høre HErren til? Eller er du, tilstaae det redelig for dig selv! Er du endnu ikke saa gandske reysefærdig; saa tak den GUd, som ikke bortrykkede dig midt i dine Dage, midt i dine Synder, som ogsaa endnu lader dig opleve denne Aarets sidste Dag, denne din sande Besøgelses Dag, da du atter hører Guds Raad til Salighed. Ach ja! vor GUd er langmodig og meget miskundelig; Allene misbrug ikke hans Langmodigheds og Taalmodigheds Rigdom! Eller du, om her er nogen saadan

nær-

nærværende, som ret stormer, for at forkorte dine
ge, hvorfor spares du indtil paa denne Dag, naa
mangen Gang, tumlende i dit skiændige Ruus, r
de paa vore Gader? Hvorfor faldt du ikke og kn
din Tinding mod den hvasse Steen? Eller naar du
som et Rør, der drives hid og did af Veyret paa
grundens Bredde; hvi gleed ikke din Fod? hvi sa
ikke som Steenen? hvi blev ikke din Ende med
skrækkelse? Men hvad siger det dig, at du endnu l
at GUd endnu forlænger den Dag, du selv vilde
korte? O! jeg vil, i Steden for Svar, henviise
til Lignelsen om det ufrugtbare Træ; Hug det af,
de Eyermanden; Hvi giør det og Jorden unyttig?
Urtegaardsmanden bad: Lad det blive ogsaa d
Aar, indtil jeg faaer gravet derom, og gi
det, om det da vil bære Frugt; men om ikke,
hug det om, Luc. 13. Og nu kalder min Text
til at betragte

sig frem med Snegle=Gang. JEsu Rygte havde ven=
telig først fremkaldet hende fra hendes ubemærkede og
eensomme Boelig, og nu, naar hun seer ham, seer
hun enda ikke med all hendes Troe saa gandske vist En=
den paa hendes Gienvordigheds Aar. Det Suk: Kun=
de jeg kun! røber meer end een Forlægenhed. Mæng=
den strømmede til, og den Stærkeste trængte den Sva=
gere til Side, for at staae nærmest; En Qvinde, saa
svag, hvorledes skulde hun bane sig Vey? Men hvor=
for ikke bede? hvorfor ikke raabe? saa giorde hin Ca=
nanæiske; men hun var selv karsk og sund; denne der=
imod ved sin Sygdom ureen, i Følge 3 Mose B. 15 C.
25 V., og, i Følge samme Lov, skulde alt det være u=
reent, som hun rørde ved; Opløftede hun Røsten,
nævnte hun sin Plage, hun maatte befrygte, at steenes
af Folket; Hun ønskede derfor kun, at kunde røre ved
Sømmen af JEsu Klædebon, det troede hun, vilde
være nok; Han har, denne Livsalige, saadant Hierte
for Trængende, kan jeg kun anmelde min Nærværelse,
hvor uformærkt endogsaa, hans Menneske=kierlige
Hierte skal sige ham: at en Elendig er ham nær, og
han skal frelse. Vi understaae os ikke, at kalde det
Overtroe, som JEsus kalder Troe, ikke at kaste Skyg=
ge paa den Troe, som JEsus selv satte i herligste Lys,
og kronede med den ønskeligste Seyer. Qvinden rør=
de ved hans Klædebon, og hendes Legeme iførdes Hel=
bred, som et nyt Klædebon. Saa var det tolvte Aar,
tænker hun, min Lidelses sidste Aar. Dette Tids Rum
var mig som en Evighed, men JEsu Almagt og God=
hed giorde derpaa en Ende, og nu vilde jeg ikke undvæ=
ret, ikke end det sidste af disse Lidelses Aar; thi det
lærde mig at kiende den, som er meere end Læge, som
helbreder meere end Legemet, den, som er Israels

Trost, Guds Herligheds Glands og hans Væsens udtrykte Billede. Jeg velsigner den sidste Dag af disse tolv Aar; thi den begyndte mig et nyt Aar, aabnede mig en nye Udsigt til glade Dage her, og evig Glæde hisset. Saa formoder jeg den Frelstes Tanker; Men jeg tænker mig ogsaa noget, lignende dette, b) uden Mirakel i Verden. Jeg kiender en lidende Skare, som sukker: HErre! hvor længe? Der er den Fattige, som daglig bæver for den Mægtiges Gields-Fordringer, som ængstelig leder om de arme Smuler til Livets Ophold. Jeg kiender den Syge, som krymper sig paa sit smertefulde Leye, som Ormen paa gloende Aske, og siunger han, da er dette hans Sang med David: Skynd dig, HErre! at rædde min Siel! Jeg kiender dem, som ere baade fattige og syge, og jeg trister mig ikke til at beskrive Dages og Nætters Langsomhed for dem. Jeg kiender dem, som hverken ere syge eller fattige, men sørgende, men et Hierte-Nag [redacted]

ikke var kommen her i Guds Huus, jeg, som har intet at bygge mig til i Verden, om jeg ikke her har fundet røre ved Sømmen af JEsu Klædebon, her har erfaret, at det var mig godt, at jeg holdt mig nær til GUd; Havde dit Ord ikke været min Trøst, da havde jeg omkommet i min Elendighed; Men nu gjennemstrider jeg en Dag efter en anden, og ved hvert Tids Skifte tænker jeg paa min sidste Dag. End naar mit Liv skal endes, som dette Kirke-Aar, den kommer dog omsider, den kiære Død, da skal jeg optages i en større Kirke, begynde et Kirke-Aar, som aldrig endes, smage Fryd, som aldrig beskrives, øse af Saligheders Kildevæld, som aldrig udtømmes; Men imidlertid Tak og evig Tak for hver Opbyggelses Dag i dette Aar i dette Huus, for hver Naade-Smule, som faldt, o JEsu! af dit Bord! Tak for hver Gang du tillod os her at røre ved Sømmen af dit Klædebon, men ogsaa for hvert et Opvækkelses Ord til den sikkre Sovende! Jeg slutter med Taksigelse Aaret; thi du, o! min GUd! beslutter det for alle med Naade:

Tak for all din Fødsels Glæde,
Tak for dit det Guddoms Ord,
Tak for Daabens hellig Væde,
Tak for Naaden paa dit Bord,
Tak for Dødsens bittre Vee,
Tak for din Opstandelse,
Tak for Himlen, du har inde,
Lad mig der dig see og finde! Amen.

No. 63. — Fem og Tyvende Trin: 1792.

Bøn for Prædiken:

HErre! straf os ikke i din Vrede, og tugt os ikke i din

Grumhed! Bortryk ikke Overtrædere midt i deres Synder! Giv Naade til Omvendelse, og de Omvendte Naade til Bestandighed! O JEsu, vor Frelser! vær du vor Talsmand hos Faderen, og din Verdskrld vor Tilflugt paa enhver Nødens Dag! Tag aldrig din gode Aand bort fra os, men lad den leede os ved dit Raad, indtil vi annammes til Ære! Amen.

See! Dagen kommer, der brænder som en Ovn, Malach. 4, 1. Saa beskriver GUd ved Propheten sine Dommes Udførelse over et gienstridigt Folk. Dage komme og Dage gaae, og sovende Sikkerhed giør falsk Beregning, at som det har været, saa skal det blive. Imidlertid dette forhandles, kommer uformodentlig Dagen, HErrens Dag, og da faaer enhver opladte Øyne; thi denne Dag er, som en brændende Ovn. Billedet er baade skiønt og rigtigt i meer end

[redacted]

de. Derfor hedder det strax efter vore Indgangs-Ord hos Propheten: Da skal alle Hovmodige, og hver, som giør Ugudelighed, være Halm, og den Dag, den, som kommer, skal optænde dem, 1 V. I den brændende Ovn smeltes det, som ikke fortæres. Den Classe Mennesker, som ikke just var forfalden til grove Laster, men gik saa hen i den jævne Søvn, og havde samlet en vis Haardhed om sit Hierte, saa at Sandhed giorde intet Indtryk, Guds Raad til Salighed fik ingen Indgang. Disse smeltes da, disse blive bløde og bøyelige, de ydmyges under Guds vældige Haand, de lære at bede og udøse deres gandske Siel i Bøn til GUd. Og endelig er Miraclet af saadan en Dag Guds Beskiærmelse over Sine; De komme ud af den almindelige Ødelæggelse, som det prøvede Guld af den brændende Ovn; Derfor siger Propheten: Men for Eder, som frygte mit Navn, skal opgaae Retfærdigheds Soel, og der skal være Lægedom under dens Vinger, 2 V. Omendskiønt Verden just ikke seer dem altid vandrende, som de tre Mænd i den gloende Ovn uskadte af Luen, omendskiønt de ofte maae følge Strømmen, liide med, og tumles ind i den almindelige Ødelæggelses Hvirvel, saa udføres de dog tilsidst til at vederqvæges; Eller om og et og andet Hoved knuses, saa var det kun snarere at oversættes i en herligere Tilstand, altid lykkeligt, men meest naar almindelige og strænge Domme udføres, at kunde sige: Lever jeg, saa lever jeg i HErren, og døer jeg, saa døer jeg i HErren, og hvad enten jeg lever eller døer, saa skal jeg høre HErren til, Rom. 14, 8. Guld er altid Guld; men i den brændende Ovn udmærker det sig besynderlig fra all den Ting, som fortæres eller forandres. Guldet forbedres kun og renses,

 om

om det maatte have et eller andet fremmed hos sig. Adskillige saadanne udmærkede Dage har Jorden seet, Dage, brændende som en Ovn. Syndfloden, den første og betydeligste. Vellyst og Foragt mod det Guds Ord, Noah prædikede, samledes som Kull til Ilden. Den forfærdelige Dag kom, den brændte som en Ovn; men Noah med Sine blev ræddet. En saadan Dag var Israels Udførelse af Ægypten. Pharao, forhærdet mod guddommelige Advarsler, fandt sin Grav, hvor Israel fandt en aaben Vey til mægtig Frelse. Alle det forjættede Lands hedenske Nationer, der maatte viige for Israel, ligesom efter en Udkastelses-Dom, see, dette var en Dag for dem, der brændte som en Ovn. Israels Bortførelse til dit babyloniske Fangsel, og det første Tempels Fald, var en saadan Dag for dem, og enhver saadan Dag indtaler med Eftertryk den Eviges Rettigheder. Man maatte blive klog engang, blot ved at igiennemlæse Menneske-Slægtens

1) Det er min Sag fornemmelig, at tale om saa-
ne Folke-Slag, til hvilke den sande Guds Kund-
) er kommen, og der har altid Forberedelserne til
nge Domme, eller de i Ovnen samlede brændbare
iterier, bestaaet af disse tvende Hoved-Ingredien-
: A) Guds Ords almindelige Foragt, og B) moed-
Laster. Det sidste er en umiddelbar Følge af det
te. A) Guds Ords Foragt. Dette er det første
undlag til Smeltningen, naar der enten a) er Lys
, og det dog foragtes, b) eller naar Irreblus for-
e Lyset. En lysere Dag har Jorden ikke oplevet,
JEsu Dag. Da Døberen begyndte at prædike,
andt Morgen-Røden for et vildfarende Folk. Vild-
lsen blev stum, og Secterne turde i det høyeste kun
iske i Løndom, Pharisæeren kunde kun drive en Sort
ig-Handel med sin Suurdey, og Saducæeren tur-
kke falbyde sin velsmagende Gift paa offentlig Mar-
; Hvor JEsus selv kom, der maatte Natten vige.
n gik op paa Bierget, som for at tale til heele Ver-
, hen til Synagogen, som for at angribe Vildfarelsen
e mørke Verkstæder: Ind i Templen, som for at
e sig paa Sandheds Throne; Han turde sige om sig
, og ingen turde modsige ham: Jeg, Lyset, er
nmen til Verden, at hver den som troer paa
, skal ikke blive i Mørket, Joh. 12. Men nu
yndte Israel at samle i Ovnen. Brugen af dette
blev deres store Brøde, Grundlaget til de øvrige
ndbare Materier, som siden samledes; Derfor
sus: Denne er Dommen: Lyset er kommen
Verden, men Menneskene elskede meere Mør-
end Lyset, Joh. 3. Paa denne Lysets Misbrug
er gierne b) Irreblus, som fordrive det. Som
jelige Forspil til Jerusalems Ødeleggelse, anfører

Christus i Evangeliet: At der skal komme falske Christi og falske Propheter, og det er de umiskiendelige Varsels-Tegn for alle strenge Dommens Dage: Troe vi, at GUd er Verdens Regent, og at Guds Ord er Guds Villie, bekiendtgiort for Mennesker, saa er dette Slags Synder Forbrydelser mod Guds Majestæt, farligere, meere dumdristige end enhver anden Synd; Ikke at tale om Indflydelsen paa Selskabet; Religion borte, saa gielder ingen Eed; Eed borte, saa er der intet Baand, intet, uden Magten; Og desuden den, som gier min Kundskabs Visshed vaklende, han river Støtterne ned under mit Huus, eller han forandrer min Boepæl fra en rolig Hytte, bygd paa en Klippe, til et Vrag, som drives om paa brusende Hav. Derfor bruger Paulus just dette Udtryk om retskafne Læreres grundige Kundskab: At vi skulle ikke meere være unge Børn, som skulde lade os røres, som Bølger, og omdrives af hvert Lærdoms Veyr, [redacted]

Trældoms og Mørkheds og Daarskabs Aand. At den mod Guds Ord voxende Frækhed er ethvert borgerligt Selskab høyst skadelig, det er Kull, som samles øyensynlig i Ovnen, og den nærmeste Følge deraf, er Sædernes Fordærvelse B) moedne Laster. Ikke altid og allevegne de samme Laster, ey heller kalder jeg Lasterne moedne i et Land og Rige, fordi man finder een og anden Lastværdig; Saalænge denne straffes, foragtes, afskyes, saa er Lasten i et Land endnu ikke moeden, saa hænder intet usædvanligt. Hoer, Mord og Tyverie gives altid i et stort Selskab. Klinte og Hvede voxer altid tilsammen. Der findes altid nogle Børn, ulydige mod Forældre; Men naar all Lydighed og Orden ophører, naar Ære for Alderdom og Øvrighed findes kun hos faa, naar Opsætsighed prædikes, som en naturlig Ret, saa er Lasten moeden. Et og andet Mord vil man til alle Tider have Exempel paa; Men naar det gaaer ustraffet, naar fleere og mange følge paa hverandre, naar Morderen fører sin Misgierning i Triumph, naar Israel myrder sin største Velgiører, Herlighedens HErre JEsum Christum, saa er Blod-Skyld en vigtig Deel af det brændbare i Ovnen. Løsagtighed gives til enhver Tid i nogen Grad; Men den var just ikke hos Israel den herskende eller moedne Last. En Qvinde, greben i Hoer, fremleedet for JEsu Domstoel, Joh. 8, beviiser det, saavel som JEsu Forhold i den Anledning. Men naar denne Last modnes, indtil at ophæve Selskabers hellige Baand, naar den voxer indtil Sodomittens unaturlige Synder, saa bliver den en brændbar Materie i Ovnen, og Sodomæ og Gomorræ Undergang kiende vi alle. Gierrighed er altid og allevegne Selskabets Blod-Igle, og føder altid i meere og mindre Grad, Rænker, Underfundighed,

 Tyve-

Tyverie; Men hos Israel blev den moeden; Den solgte og kiøbte i Templen, og kronede Værket, ved at sælge JEsum for 30 Sølv-Penge. Hid henhører og Magtens Misbrug, at Enkers Huuse udsues, at de Svage undertrykkes, at den Elendiges Suk opstiger til Almagtens Throne. Alt dette fylder Ovnen, og disse brændbare Materier nedlokke Ilden fra Himmelen.

2) Og den Ild, som antænder, er det andet, vi skulle lægge Mærke til, og derom, at den kommer meget a) hastig; *Ligesom Lynet udgaaer fra Østen, og skinner indtil Vesten, saa skal og Menneskens Søns Tilkommelse være.* Intet er meere øyeblikkeligt, end Lynet, og næsten saadan er den Ilds Komme, som skal fortære. Dette heeder, udenfor alt Billed-Sprog: Naar Gud vil udføre sin Dom over et Folk, da kommer den hastigere, end man, efter menneskelig Beregning, skulle formode. Aarsager støde sammen, som ikke synes beslægtede, forskiællige og vidt

[redacted]

gen maatte Sikkerhed blive til Tidernes Tegn, og ilne ind til Guds Barmhiertighed, forend det var for silde. Den Ild, som antænder, b) gior Dag, udbreder Lys, forklarer Guds Hensigter. Mange Aars Tildragelser kan være bestemte til een Dags Afgiørelse, Tusinde Spørgsmaal opkastes Tid efter anden, for paa engang at besvares. Hvad GUd tillod at skee mod sin Søn, var en uopleselig Knude; Jerusalems Ødelæggelse op- løste den, forklarede Guds hævnende Retfærdighed. Du spør ofte: Hvi skal Wellyst stige saa høyt, og hvor høyt skal den stige? Hvi skal Ondskab rase saa frit, og hvor langt skal den rase? Hvi skal Sandhed an- fægtes saa haardt, og Løgnens Propheter have frit Sprog? Hvi skal vor HErres JEsu Christi Evange- lium prædikes i all sin Kraft, og dog være uden Kraft? Jo, min Ven! naar Dagen kommer, der brænder som en Ovn, da bliver det lyst, da seer du Ilds Lu- er, til Hævn over dem, som ikke vare vor HEr- res JEsu Christi Evangelio lydige, 2 Thess. 1. Jeg vil nu ikke tale om den yderste Dag, som skal for- klare alt; Men enhver Doms Dag over et Land og Rige, er tillige en Forklarelses Dag. Adoni Besek, en barbarisk Tyran, seyrer længe, og er mod overvund- ne Fiender gruesom. Halvfiresindstyve Konger over- vindes af ham, og mishandles tillige; Men endelig kommer Dagen og Hævnen, og han maae selv see det, han ikke før tænkte paa: Saa, som jeg haver giort, saa haver GUd betalet mig, Dom. B. 1, 7. Men den Ild jeg taler om, den c) fortærer tillige. Jeg vil ikke tale om, at da Romerne indtoge Jerusalem, var virkelig Ild det, som fuldendte Ødelæggelsen, at man kunde see Stad og Tempel antændt, som brændbare Materier i en Ovn, og at mangen Jøde omkom i den-

ne

ne Brand. Men alle Plager syntes udsendte og samlede til een Ild, for at giøre Ovnen ret varm, at alle Hierter skulle vansmægte. Ildebrand, Krig, Hunger og Pest, ere de sidste Prædikantere, som forkynde Guds Vrede over et Folk; O! hvor disse tale et andet Sprog, end Naadens Herolder! Men hvor sørgeligt, at Mennesket forsmaaer disse, og kan ikke undgaae hine! Naar Krigs-Basunen lyder i et Land, da blegner Vellyst, og Gierrighed bæver; Bliver Riget ueens med sig selv, og det var Jerusalems Tilfælde, da væbnes Brødre mod Brødre, og tusindfold Død raser i Statens Indvolde, og nedbryder alt. Kommer den gustne Hunger, da høres Tusinde Sukke eenstemmigen at raabe mod den tillukte Himmel: Du skiuler dig med en Skye, at der ikke kan trænge Bøn igiennem. Da sælges Forfængeligheds kostbare Prydelser for Brød, og tilsidst seer man Millioner Elendige, om hvilke man maae spørge: Hvor kiøbe vi Brød, at

hvad du ikke vilde lære af Døberen, af JEsum, af Apostlene? Din Besøgelses Dag vil du ikke kiende; Velan da! saa skal du kiende den Dag, der brænder som en Ovn. Og paa dig skal det kiendes, indtil den Dag i Dag er, at du har været i Ovnen. Du synes at leve som en rygende Brand, for at sige Verden, hvordan det skal gaae et Folk, som misbruger Guds Langmodigheds og Taalmodigheds Rigdom. Men saa forfærdelig end den Dag er, der brænder som en Ovn, saa maae der dog altid

3) Komme Guld ud af Ilden. Derom Texten: **Men for de Udvalgtes Skyld, skal disse Dage forkortes.** Neppe har Verden seet nogen Ødelæggelses Dag, uden det var en Frelses Dag tillige. I Syndfloden drugner ikke Noah, i Sodoma brænder ikke Loth, i den jødiske Kirkes Fald begraves ikke Christi Kirke. GUd kommer sine Udvalgte ihu, han giør for deres Skyld, hvad han ellers ikke giorde: **Forkorter Dagene,** Trængselens Dage, og denne samme Korthed, som var saa forfærdelig for Guds Fiender, blev velgiørende for hans Venner. De lede med, det forstaaer sig, og om aldrig andet, saa bæver, saa græder det lydige Barn, naar Faderen haardelig revser gienstridige. Men desuden fik Guds Børn da en Kraft og Besegling paa denne JEsu Spaaedom, og derved deres Troe paa JEsum nye Styrke, saa det siden efter kunde hede om dem: **See! jeg haver giort dig udvalgt i Elendigheds Ovn,** Es. 48. Ja! de kunne nu fremtræde som levende Vidner om Guds Almagt til at beskierme, og Verden maatte giøres opmærksom paa dette Underværk med dette Spørgsmaal: **Er ikke dette den Brand, som er rykket ud af Ilden?** Sach. 3. Ja meere: En saadan Doms Dag giver Guds

Kirke

KirkeLuft, ikke allene her i dette enkelte Tilfælde, da Christi Navns Bekiendere bleve adspredde over den viide Verden, og førde med sig allevegne og forplantede Evangelium, saa at den stolte Vastis Fald aabnede Vey til Thronen for den fattige Ester; Men altid har det saa gaaet: Guds Kirke har faaet nyt Liv strax efter en udført Straffe-Dom. Den stod i Klippens Rev som en bævende Due, indtil Uveyret havde lagt sig, da svinger den sig glad i den klare Luft, og saaledes med enkelte Mennesker. Naar Korsdrageren har været i nogen Prøvelses Ovn, naar Lidelsen har Ende, naar Stormen lægger sig, da kommer Mennesket altid derfra bedre, end før, meere luttret og renset, med fleere aandelige Kræfter, øvet i Bøn, forsøgt i Taalmodighed, opvakt til Guds Lov og Priis; All Refselse, i det den er nærværende, synes ikke at høre til Glæde, men til Bedrøvelse; Men derefter skal den igien give dem Retfærdigheds fredsommelige

vore Dage af falske Oplysnings-Mænd, ligesaa vist Mørkhedens Børn, som Guds Ord er og bliver det sande Lys. Vi holde det høyt og i Ære; Lader os blive troe til Enden, foragte hver Bog, skye hvert Menneske, som røber modsatte Tanker. Guds Ord lærer os at leve broderlig, at adlyde Foresatte, at være taalmodige i Trængsler, at elske Fred, at skye Laster, bereeder os til, og giver os Haab om et evigt Liv efter dette. Dette Ord ville vi elske, og takke GUd paa denne Dag for hvert Ord af dette Ord vi have hørt i hans Huus, takke GUd, at de, som forstyrre Jorderige, endnu ikke ere komne til os. Der kommer tilsidst en Dag, større end alle Dage, den skal brænde som en Ovn, da vil der blive lyst overalt, og jeg troer stadelig, og vil døe paa denne Troe, at det da vil gaae i Opfyldelse, hvad JEsus har sagt: Det Ord, som jeg haver talet, skal dømme dem paa den Dag. Brug Lys og Dag, o Siel! mens Soel er oppe, og vogt dig for, modvillig at tilstoppe det Kildevæld, som i din Ørk brød frem; Foragtet Naade strængelig sig hævner, kom det ihu hver Gang din Tunge nævner Jerusalem! Amen.

No. 64. – Sex og Tyvende Trin: 1796.

Bøn for Prædiken:

Tre-eenige GUd, Fader, Søn og Hellig Aand! vi nedlægge for din Naades Throne vore Hierters inderlige Lov-Sang. Tak for Kirkens Fred, du gav os, for hver Sabbats Hvile, du forundte os her i dit Huus! Tak for hvert Livsens Ord, du lod tale til os ved dine Tienere, for hver Naade-Virkning af din Aand, hvorved du gav vor svage Aand Styrke! Tak for alt dit Gode baade til Siel og Legem! Tak for hver uforskyldt

Gave

Gave fra din Fader=Aand, og at du forundede os endnu denne Beseglelses Dag! Lær os at tælle vore Dage, at vi maae bekomme Viisdom i Hiertet! Lær os at skiønne paa din Naade, og aldrig tage den forgiæves! Hidtil haver du, HErre! hiulpet, du hielpe fremdeeles! Jeg priser dig, Fader! HErre over Himmelen og Jorden, at du haver aabenbaret dit Raad til Salighed for de Eenfoldige! Jeg priser dig, JEsu! min Frelser, at du forløste os Fortabte, at du lærde os Guds Vey retteligen, og at du selv er Veyen og Sandheden og Livet! Tak for Himlen du har inde, lad os der dig see og finde! Amen.

Blandt de merkværdige Forandringer i Guds Kirke, blandt de store Tids=Skifter under den gamle Huusholdning, er det ikke den ringeste, den vi læse om 1 Sam. 6, 7. Pagtens Ark var, som enhver veed, Helligdommens

og Engbunden paa de udyrkede Marke. Philisterne, forfærdede ved disse Plager, sammenkaldede deres Afguds-Præster og meest agtede Spaaemænd, at spørge dem om Raad. Disse foresloge: at man maatte sende Arken tilbage; men ikke tom; nedlægge i den Gaver af Guld; men udarbeydede til Efterlignelse af Plagerne, som et Slags Bodfærdigheds Tegn, eller som et Forsonings-Offer, til at formilde den fortørnede Guddom. I Sandhed bedre giort, end tankt. I Sandhed, en Hensigt, saare klog og herlig, dersom de havde meent det i deres Hierter, som de udsagde det i Ord; Thi dette skulle skee, sagde de, for at give Israels GUD Ære, 1 Sam. 6, 4. De turde nemlig ikke ytre Tanker, stridende mod almindelig Folke Meening, og denne var nu, at Plagerne kom fra Israels GUD for Arkens Skyld; Men ved en List, som Løgnens Aand indskyder sine Sende Bud, foreslaae de fremdeeles, at Arken skulle sendes tilbage paa en Maade, som uimodsigeligen kunde lægge for Dagen, enten Plagerne vare tilfældige Natur-Virkninger, eller vunderbare Straffe fra det usynlige Væsen. Fordømmelige Tvivl, som da først fødes i den Eenfoldiges Hierte, naar den fremsættes af de meere Oplyste. Den opkastes allene, for at hæves, heeder det; men det Modsatte er netop Hensigten. Vi ville see det her af Dagons Præsters Forslag: Man skulde, sagde de, forfærdige en nye Vogn, hente to nyebære Kiør med deres Kalve, spænde Kiørene for, bringe Kalvene tilbage til deres Hiem, overlade Kiørene til dem selv, at gaae hvad Vey de vilde, uden Styrer, uden nogen, som drev dem; Og dersom, lægger man til, de tage den lige Vey over Grændsen til Beth-Semes, saa ere Plagerne fra

Israels Guld, men iile de hiem, saa ere Plagerne Hændelser, som ikke staae i Forbindelse med Arkens Skiæbne. Her vare alle Ting kun alt for vel beregnede. Kiør svedes ikke til at drage i Aag. Byrden var tung. Øvede Øxne skulle, uden Driver, overladte til dem selv, staaet ved Vognen, som vare de tøyrede, hvor meget meere Kiør, meente Præsterne, mindre stærke, ingenlunde tæmmede, skulle de enten vanke hid og did, for at græsse, og maaskee velte, og maaskee knuse Vognen; Eller de skulle tage den lige Vey hiem til deres Krybber, hvor de vare vante at foeres; Eller, om alt andet slog feyl, saa vare de nyebære, og vilde, som alle Foster-fødende Dyr, igiennembrudt alle Hindringer, for at opsøge deres nyefødde Fostere. Man giør i slige Tilfælde sikkrere Beregning paa Dyrenes Handlinger, end paa Menneskets; Mennesket i Fortvivlelse bryder de Lænker, hvorved man troede det sikkert bundet; Mennesket under Sidens

til høyre eller venstre, og bøgede. En Røst, som her, hvis den kunde oversættes i Menneske-Sprog, vilde sige: Vi gaae, mod vor Villie, fra vore nyefødde Fostere, frem paa en Vey, vi ikke kiende; men vi drives af en Kraft, som vi ikke kunde imodstaae. Forunderlige Syn! Jeg undres ikke paa, at Philisternes Fyrster ginge bag efter Vognen, indtil den kom til Abels Steen, til Israels Lande-Mærke. I deres Sted ville vi ikke, som de, gaaet strax tilbage til Eccron, men med Arken, over Grændsen, lige til Israel: Vi ville slutte Broder-Pagt med dette Folk, og saat derhos: **Ederes GUD skal være vor GUD; thi han er den eene Mægtige, den eeneste sande, levende;** Eller vi kunde ønsket os i Selskab med Bethscemitterne, som høstede Hvede-Høst i Dalen, og om hvilke det heeder: **Og de løftede deres Øyne op, og saae Arken, og de bleve glade, da de saae den, 1 Sam. 6, 13.** Vi kunde ønsket os i deres Selskab, for at herliggiøre den Eviges Ære, for at siunge vor egen Sang: Guds Ark er kommen i vor Leyr; thi siunge vi om Fryd og Sey'r, mens Hiertet sig kan røre; Vi vilde sluttet et sørgeligt Kirke-Aar, og seet et nyt glade i Møde. Andægtige Tilhørere! Vi opleve et Tids-Skifte i Dag, da ligesom den Vogn standser, der bragte Guds Ark hidindtil. Vi glæde os over, at see den i Behold endnu, og at det dog hidindtil ikke lykkedes Sandheds Fiender, at berøve os dette Klenodie. Dog, det er endnu kun en meget mindre Deel af den beskrevne Tildragelse med Arken, jeg i Dag vil laane. Jeg kaster et Øye tilbage, for at beskue nærmere; ikke Guldet, man lagde i Arken, ikke Arken, man satte paa Vognen, ikke Vognen, trukket af Kiørene, ikke Kiørene, som vare spændte i Aaget; men Aaget, hvori de vare spændte. Jeg

beundrer denne eenfoldige Opfindelse, som en ædel Frugt af Menneske-Forstand. Den, som først lagde Bidsel i Hestens Mund, og spændte de stærke Øxne for den tunge Plov, lættede tusinde Byrder for Mennesket, hvis Lod det nu eengang var, i Ansigtets Sved at æde sit Brød. Hvad nytter ellers Hestens Styrke? Han kan, uden Aag, uden Seeler, ikke røre end den maadeligste Byrde. Mennesket, som lagde Aag paa Dyrene, opfandt ogsaa for sig selv Indretninger, hvormed at fordobble sin egen Kraft, og alt hvad som tiener dertil, kan samles under den eene Benævnelse: Aag. Jeg anfører dette, fordie jeg i Dag har Lyst til at beskue et Aag, som intet Menneske har opfundet, intet Menneske kunde opfinde: Vor allerhelligste Religion. Jeg fremsatte den heel og holden, skiønt i Korthed, i min sidste Tale fra dette Sted. Jeg vil i Dag beskue dens Nytte, eller velgiørende Virkninger, og nu viide I allerede, Andægtige! at disse JEsu Ord skulle blive

overskiære Aaget, og skiænke Lastdrageren Frihed.
:dle Menneskers Følelser oprørdes til Vrede mod
:ennesket og Medynk over Dyret, længe førend man
:ev om overdrevne Pligter mod Dyrene, og saa godt
n trak dem op i Menneske-Klassen. End sørgelige-
, naar det eene Menneske handler saaledes mod det
det, naar Tyrannens Aag er tungt paa Trælles Hal-
Vi fortænke dem ikke; vi hialp dem endog gierne,
ı de vilde og kunde sønderbryde Aaget. Men jeg kal-
r JEsu Aag tvingende, kun for at viise, at det er
onligt. Bort med all Tanke om Trældom! Vi træn-
til denne Tvang, om vore Hierter skulle dannes til
behage GUd; Vor fordærvede Natur er ellers som
utæmt Føle. Vi føres af vore Lyster, som Dyret
sine Natur-Drifter, og uden Tømme og Bidsel
ıe vi endnu meere Avedom end Dyret, fordie vi ha-
Fornuft forud. Vi ere sindrige da i at kunstle paa
re Kiøds Lyster, og blande dem derved med en Gift,
n er Naturen fremmed, naar Dyret kun ligefrem
)ielper Naturens Tvang. Vor Vrede er meere grue-
n, meere kunstig martrende, end Tigerens, der kun
ıderriver sit Bytte, for at mætte sin Hunger. Men-
sket behøver Tvang, trænger til Aag, og JEsu Aag
det gavnligste. Nok veed jeg, at enhver fornuftig
)drágelse, enhver vel indrettet Stat er en gavnlig
ıang, som danner til Sædelighed; men denne bliver
n borgerlig, kun udvortes, kun for Mennesker giel-
ıde, ikke for GUd. Nok veed jeg, at Mennesket,
en JEsu Aag, kan faae, ved Anstrængelse, Herre-
ıme over en og anden Lyst; men saa er det kun for
give den modsatte Lyst desto større Svinge-Rum,
denne hersker da med tyrannisk Vold. Du kan see,
Exempel, Statsmanden saa øvet i Forstillings-

 Kunst,

Kunst, at du skulde troe, han havde ikke Galde;
imidlertid sniger hans skiulte Ærgierrighed sig
giennem denne Sagtmodigheds Plan til den A
Post, som var hans Ønskers Maal. Du kan see
dom en eller anden Gierrig kydsk og tugtig, ma
og ædrne, som om han havde ikke Kiød og Blod
han undertvinger disse Lyster, for at mætte desto
hans umættelige Lyst til at samle. Men JEsu
lægger Tvang paa alle Lyster; Du føler dem,
ste, men de løbe ikke af med dig. JEsu Aag ind
dig den Aand, som begierer mod Kiødet,
Kiødet begierer mod Aanden, Gal. 5. Og
delig! dette er ikke Trældoms, det er Friheds A
den sande Friheds, naar Synden ikke meere h
i vore dødelige Legemer, naar Christi Kierli
tvinger os, 2 Cor. 5; Det er nyttig Tvang,
ligt Aag; Det er Kierlighed, og Kierlighed er
kommenheds Baand, som binder dig til den B

sine Kræfter til at drage Byrden, eller at man veed, hvor hvert Dyr har sin største Styrke, og der anbringer Aaget; Saaledes anbringer man Aag paa Oxens Hoved, men paa Hestens Bryst, men paa Kameelens Ryg. Vilde man lægge den eenes Aag paa den anden, saa skulde ingen af dem drage det halve. Saaledes er JEsu Aag; Det foreener alle vore Kræfter, eller rettere, tager dem alle i Tieneste. Vi nedbryde all Høyhed, siger Paulus, som ophøyer sig mod Guds Kundskab, og tage all Tanke fangen under Christi Lydighed, 2 Cor. 10; Men just denne ydmyngede, denne ved Guds Ord og Aand helligede Fornuft bliver meere skikket til at trænge dybere ind i aandelige, i guddommelige Ting, end den Diærve og Selvkloge. Derfor JEsus i Texten: Jeg priser dig, Fader! HErre over Himmel og Jord, at du haver skiult dette for de Viise og Kloge, og aabenbaret det for de Umyndige; Det er: For dem, som i barnlig Eenfoldighed troe, hvor deres Forstand ikke kan grandske. Dersom ikke vor Fornuft bringes under JEsu Aag, gaaer det den, som de 70 Bethscemitter, der ville, tvert imod Loven, kige ind i Arken, og de døede alle paa Stedet. Det skal derimod til evig Tid blive ubeviisligt, at JEsu Religions Aand giør Fornuften slavisk i nogen Ting, hvor Fornuften kan og maae grandske. Dersom vi vare Tosser, alle vi, som lære og troe JEsu Ord, dersom vi ikke, eller ingen af os kunde maale os med andre, dersom ingen af os kunde blive ligesaa stærk i Regne-Kunst, i Stierne-Kyndighed, i verdslig Wiisdom, i Naturens Kundskab, i enhver Sag; Kort sagt: Hvor Fornuft kan tænke sig frem; saa kunde man sige, at JEsu Aag fængslede vor Forstand; Men Guds Kirke skal

dog vel til enhver Tid kunde med nogle Exempler bevijse det Modsatte. Vor Villie, denne vor Fornufts Tyran, taber sit Herredømme under Christi Aag. Den føres i Triumph under Christi Lydighed, den dannes til at ville kun det, som tiener til vor Fred. Ja! selv vore Sinds Lidelser, vore Gemytter, forskiellige Grund-Anlæg af Naturen nyttes under JEsu Aag. Den Sangviniske og til Vellyst meere fristede end en anden, helliget og renset ved JEsu Lære, bliver den milde, blide, velgiørende Broder, redebon med sin Ollie og Viin, hvor somhelst nogen var falden iblandt Røvere. Den Vredagtige, Heftige, bragt under JEsu Aag, bliver den virksomme, uforfærdede, nidkiere Christen, eller, om han er Lærer, meere Skikket end andre til at staae i Gabet mod mægtige indbrydende Vildfarelser. Saaledes foreener JEsu Aag alle Kræfter til at drage Byrden. Men det er og befordrende, fordie b) det foroger enhver Kraft; Ikke, som Aaget, ved Kunst, men med virkelig Kraft, med

Mennesket taaligt og hengiven under Guds Willie, in-
tet kun opholde os fra at forsage, uden den usynlige
Kraft, JEsus skiænker dem, som bære hans Kors,
og efterfølge ham; Derfor Paulus: Naar jeg er
skrøbelig, da er jeg stærk, 2 Cor. 12. Men end-
og i det jævne daglige Liv er Aaget befordrende; thi
c) det fremmer all gavnlig Daad. Giorde det os u-
usikkede til nogen lovlig Haandtering, nogen ærbar
borgerlig Handling, saa var det et byrdefuldt Aag, og
med all sin Gavnlighed for Himmelen, var det da min-
dre end gavnligt for dette Liv; Affondrede det os fra
Samfund med vore Medmennesker, som Aaget affondrer
Øxnene fra den øvrige Qvægets Hiord; skulle vi kun læg-
ge Hænderne i Skiødet, kun læse og bede, kun tænke og
gruble, saa bleve vi selv Selskabets unyttige Byrder;
Men ney! dette Aag tvinger os til Flid og Arbeydsom-
hed, det taaler ikke Leediggang; I vor Religions-Bog
læser jeg: At hvo som ikke vil arbeyde, skal heller
ikke æde. Der læser jeg: Hvo som haver et Em-
bede, han blive i Embedet! Og af den samme Apo-
stel: Værer ikke lade, hvor Flittighed udkræves!
Rom. 12. Ja meere: Dette Aag holder os inden vore
Grændser, at vi ikke blande os i uvedkommende Ting;
Thi til dem, som arbeyde ikke, men drive ufor-
nøden Handel, siger Paulus: Saadanne byde vi
og formane formedelst vor HErre JEsum Chri-
stum, at de arbeyde i Stilhed, og æde deres eget
Brød, 2 Thes. 3, 12. Altsaa er da dette Aag gavnligt,
fordi det er befordrende; men ogsaa fordi C) det er sel-
skabeligt. Det forbinder os med andre til at drage i
eet Aag fælles Byrde; Drager Byrden med hver-
andre, siger Paulus, og opfylder saa Christi Lov!
Gal. 6. Hvo veed ikke, at Christi Læres Aand er

Broder=Kierlighed, at giøre os fredelige, fordragelige, eftergivende; Kun Laster, kun Vantroe skulle vi skye; Derfor bruger Paulus just dette Udtryk: Drager ikke i et andet Aag med de Vantroe; thi hvad Samfund haver Retfærdighed med Uret? 2 Cor. 6. Vante til at gaae i JEsu Aag, skulle vi lettelig finde os i ethvert andet lovligt og ærbart, lettelig være lydige under enhver retmæssig Øvrighed, lettelig være roelige Medborgere i enhver ordentlig Stat, lettelig fredelige Naboer i ethvert sædeligt Grandelav. Aldrig var da noget Aag gavnligere, end dette; Men hvorfor vil man da kaste det af sig? Hvormed drager man ellers Livets Byrder? Eller hvad har man i Steden for dette Aag at give os? Blot Fornuft-Lære? Et meere vanærende Aag; thi naar jeg da ikke er, eller ikke kan blive saa klog, som en anden, saa skal jeg forsmerte den Ydmygelse, at lade mig leede og føre i blinde af Mennesket, min Ligemand. Her lader jeg mig dog leede af

ikke de Ting, som høre Guds Aand til: thi de ere ham en Daarlighed, og han kan ikke kiende dem; thi de dømmes aandelig, 1 Cor. 2. Og hvad Under, naar Aaget er saa gavnligt, at og

2) Byrden er læt? Baade a) Pligternes og b) Korsets Byrde. a) Pligternes Byrde, sætter JEsu Aag os i Stand til at drage. Den ceremonialske Lov var et stort opbrusende Læs; JEsus indpakkede alt, og indsluttede det i denne Sum: Kierlighed til GUD og Næsten. Denne er Guds Kierlighed, siger Johannes; i: e: Vor Kierlighed til GUD, at vi holde hans Bud, og hans Bud ere ikke svare, 1 Joh. 5. Det er ogsaa derfor, kan jeg troe, at Pligterne, JEsus paalægger os, kaldes Frihedens fuldkomne Lov, Jac. 1. Det er JEsu Læres Aand, at giøre os Pligterne lætte, deres Opfyldelse til et Lyst-Arbeyde. Vi dannes efter hans Exempel, som tog os i Tieneste, spændte os i Aag; Det er, saade han, min Mad, at giøre hans Villie, som mig udsendte, Joh. 4. Ved at drage Byrden i JEsu Aag, har du kun tabt en eeneste Frihed: Frihed at synde, Frihed til at belæsse din Samvittighed med Byrder, tunge som Fielde; Afvelter du Byrden, bryder du Aaget, da bliver du først ret Slave, ret Syndens nedrige Træl; Ney! hvor Guds Aand er, der er Friehed, 2 Cor. 3. Med sønlig Frieheds Aand giør jeg da mine Pligter, og føler dem ikke, som Byrde; Jeg elsker dem; Vare de endog tunge, saa drog jeg ikke anderledes, end jeg vilde drage det Guld, hvoraf jeg var Eyer, og som jeg ikke ville miste. Jeg siger nok engang med Johannes: Hans Bud ere ikke svare; Men kan man og sige det samme om b) Korsets Byrde? Skulle ikke den være dybt nedtrykkende? Vi bør ikke

nægte

der, saa skal dog ikke
sens Stund. Jeg raad
med ydmyg Bøn, at f
der, at tilbede os forn
forøges, at slukke: Na
Men dog bliver Korsets
som drager med JEsu A
at JEsus kalder det sin A
fordie det kommer fra han
det, indviet det, som e
Forsmædelse, og ligesom
dens-Tegn for hans Efter
som en Straf i Vrede, n
hvormed han drager os til
lende, som toge med Vog
hverken vigede til høyre el
at det var Vognen, som
sit Korses Byrde. Den
den befordrer, den driver
rette Lands Grændser.
bryder den rigtig nok vort
det er jo det samme, som a

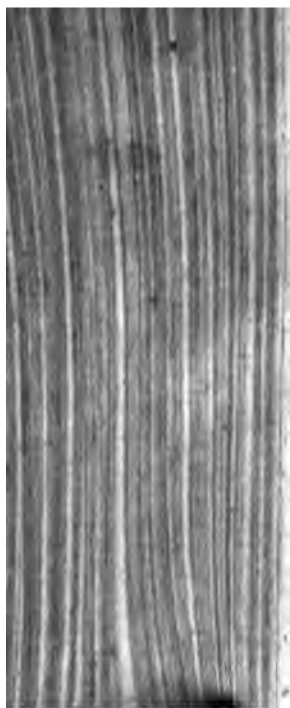
om den truer ædle Gemytter med Verdens Skam; Og bære vi ikke denne Byrde i JEsu Aag, turde den vel friste til at spænde fra Vognen midt paa Veyen, førend vi have naaet Maalet; Men ved JEsu Aag lettes denne Byrde. Verden bliver os, som Philisternes Land; Vi vantrives der; Vi tragte, vi iile, vi strække os frem til det Bedre. Vi see paa Byrden, beskue vore Pialter, og sige: Det var, o JEsu! dit Kors. Du var ogsaa fattig; Nu gaaer jeg din Vey, i dine Fodspor. Det Aag, hvormed jeg drages, er det Evangelium, du prædikede for de Fattige. Eller er Korset Sorg, er Sorgen over et eller andet dyrebart Pant, er det en Rachel, som græder over sine Børn, og ikke vilde ellers lade sig trøste; Var hun kun vant til JEsu Aag, Byrden skal blive let. Det skeede ved guddommeligt Miracel, at hine umælende Mødre i vor Indgang iilede bort fra, og ikke hen til det Sted, hvorhen man førde deres nyefødde Fostere; Men uden Miracel skal det skee, at den christelige Menneske-Moder skal tænke: Dette var tungt, det var som rev man mig Hiertet af min Barm, da jeg mistede den Glut, som havde laat under mit Hierte; Men nu mærker jeg, det var en Afgud, nu fængsler den mig ikke til Verden eller Livet, ; Nu iiler jeg, som lættet fra en Byrde; Jeg veed hvor Børnene ere, Guds Rige hører saadanne til. Did attraaer jeg at komme, did kommer jeg, did gaaer jeg Skridt for Skridt, og medens jeg drager Byrden, o JEsu! i dit Aag, beder jeg: Lad ingen Ting være mig saa kier, som mig skal fra dig drage, alle Dage, af alt hvad i Verden er, du skal mig eene behage. Men det er Tid at slutte; Her standser Vognen, Andægtige! her ere vi ved Tid-Skiftet, her ende vi vort Kirke-Aar. Vi see paa den tilbagelagde

Vey,

en Fader! Lad en synlig Udkaarelses Aand hellige vor Andagt, røre vore Læbers Offer, og denne vort Kirke-Aars Beslutning maatte blive dit Navn til Ære, og paa vore Hierter velsignet! Ja, Fader! Timen er kommen, forklar din Søn! Send dit Lys og din Sandhed, at de maae ledsage os og føre os til dit hellige Bierg, og til dine Boeliger! Forklarede Frelser! lad dit Ansigtes Lys skinne over os! Lad dit skinnende Klædebon skiule os! Lad en Straale af dit Lys trænge til den Bedrøvede med Trøst, til den Vildfarende med Raad, til den Svage med Kraft! Hos dig er godt at være, endog her i dit Huus, her i Troens Foreening med dig. Hvor stort er det Gode, du har ladet os smage i dette Aar i dette Huus! End naar vi da skal komme at boe hos dig, at skue den din Herlighed, som du havde hos Faderen, førend Verdens Grundvolde bleve lagde! Og du, o Sandheds Aand! som forklarer JEsum, din Guddom velsigne vi for Kraften af Ordet, og at du her har kaldet og forsamlet en Meenighed! At troe, er din Gierning, og at røre Samvittigheden, din Naades Kraft; Tak for all den Biestand du har giort, all den Trøst du har deelt! Bliv ved at opholde os i Ordet og i Troen indtil vi døe! Lad os slutte dette Kirke-Aar og denne Dags Forretning saa, at vi alle kunde give det eenstemmige Vidnesbyrd om JEsu vor Frelsers Forklarelse i vore Hierter: **Vi saae hans Herlighed, Herlighed, som en Eenbaarnes af Faderen, fuld af Naade og Sandhed.** Amen.

Send dit Lys og din Sandhed, at de maae ledsage mig, at de maae føre mig til dit hellige Bierg, og til dine Boeliger! Denne Davids aan-

deriige

Lys; Han behøver
hed, for at være vis
Tryghed. Fra Gl
endog det Lys og de
og ved den blotte F
ikke disse. Psalmist
ikke at bede; Disse
paa Jorden; Men
hed til Salighed ha
stige disse Veyleder
Komme. Lys og G
næsten uadskillelige;
ner dem begge, saa
Glædelige, som fo
Men Sandhed, de
ker, lærer den rene
tillægges disse 2de ua
dobbelt Virkning:
mig; i: e: Ey allen
de for min Fod og et
saa maatte føre mig
forfremme mig paa
Vey, et andet at

ſte nu vel David Veyen, han, ſom ſelv havde la-
)s Ark bringe derhen. Jo! derſom det kun var
ied at komme derhen, og gaae derfra, derſom
ſatte en blind Tillid til den udvortes Beſøgelſe,
)ar ham ligegyldigt, hvordan han aabenbaredes
ds Anſigt; Men David vedſte, at det, at kom-
uden Sielens Opløftelſe, uden ſtadig Troe til
)rd og Forjættelſer, det var det ſamme, ſom om
)rig havde været der; Men for at komme der
ındelig Længſel, for at gaae derfra med Frugt
:te, behøver han Lys og Sandhed fra GUd.
ænge vi alle, hver Gang vi ville betragte Guds
q møde i hans Huus, og Davids Bøn bør være
ldſend dit Lys og din Sandhed, ſom maae
e os, at de maae føre os til dit hellige Bierg,
dine Boeliger! Ja! hvo er du, ſom kommer
i Hiertet med denne Bøn! Dig ſkal Lys og
)ed møde paa din Kirke-Vey; Jo nærmere du
r, jo klarere ſkal Lyſet blive, og Sandheden
ſtyrkende; Naar du gaaer Lyſet i Møde, ſaa
Straalerne; for hvert Skridt du gaaer, gaaer
n fra Lys til Lys; thi Lys og Sandhed, ſom fø-
Guds hellige Bierg, ſtraaler ud derfra, og der
om Lyſets Middel-Punct og Sandheds Sæde;
e lader os i Dag bruge Davids Bøn, førend vi
os til det hellige Bierg, hvor JEſus forklares!
bruge den, ſom Grund til vore Betragtnin-
ıg ſom en Bøn om Lykke til ſamme! Alting er
eligt, alting er merkværdigt i Texten. Den træf-
aa ſielden ind, at jeg, ſom i Dag taler over den
ıne Forſamling, ikke kan vide, om det oftere fal-
nin Lod; thi beder jeg Lyſenes Fader med David:
ıd dit Lys og din Sandhed, at de maae led-

 ſage

Ikke agter je
Herlighed aabenba
drer, at det jo kan
ket, omendskiønt d
lippi, hvor JEsus
te sex Dage, saa v
fra i den Tid til Ta
et høytideligt Optri
løfter det sig over S
ter igien selv en Sl
sine tre Udvalgte. S
ses Dragt; men det
af sine Regalier. D
Herlighed, han var
men meget meer for
reenere Luft, lættere
set, som skulle aabe
dybe Dahle. Her
op for at bede, sig
paa det hellige Bier
oplyse vor formørke
Sinai Bierg; thi
get bæver ikke; alti
tordes — o Guld!

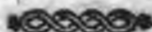
der som Stiernerne; saa var her ikke allene Lys tændt, her tindrede ikke allene en Stierne, men her var en Constellation, en Samling af de største Lys, som nogensinde har opklaret Guds hellige Bierg. JEsus forekommer mig her, som Solen med sine fem Planeter. Endog i sædvanlig Skikkelse, havde denne Samling været det herligste Kirke-Møde. Her var Moses med Loven, og Elias, som Propheternes Formand, begge Vidner fra den gamle Huusholdning, og her var tre, som skulle vidne om den nye. Her var en Petrus, hvis Fremfusenhed skulle omdannes og helliges til kraftig Nidkierhed, en Lærer, som skulle blive merkværdig, baade ved sit Fald og sin Opreysning. Her var Jacob, der først med sit Blod skulle besegle Vidnesbyrdet. Her var den kiere Johannes, oprigtig, from og eenfoldig, at Lyset skulle trænge ind til hans Siel, som naar Solen skinner i den klare Kilde; Ham skulle en hellig Lue antænde, og han skulle blive den beste Prædikant over denne Text: GUd er Kierlighed. Men JEsus, han er Lyset, blot ved sine Ord er han det; Men her lyser han og paa en anden Maade, han forvandles; Ikke bliver han ukiendelig; Han beholder sit Ansigtes Træk. Godt at see, at han er den samme; Men han viiser af sin guddommelige Majestæt et Glimt, saameget, som endnu Disciplene kunde taale. Hans Ansigt skinnede som Solen, og hans Klæder bleve hvide, som Lyset. Lad os ikke fordriste os til at mahle dette Syn med vore grove Farver! Her ere kun vore Billeder Skygger, som fordunkle, og ingen Lignelse er tilstrækkelig. Det er for lidet at sige: At JEsu guddommelige Natur igiennemtrængte og oplyste alt det Menneskelige, ligesom Ilden igiennemtrænger Jernet; Naar du tager det ud af Ovnen, er det som et Stykke Ild. Det er for lidet, siger jeg; Ney!

vi maae blive staaende ved Textens Ord, og forestille os, saa godt som vi kan, det skinnende Ansigt og Klæderne, som ligne Dagen, eller Lyset; Og hvad Under da, om det Ønske opkom hos os, som hos den blodsottige Qvinde: Kunne jeg ikkun røre ved Sømmen af hans Klædebon! I saadan Herlighed sees han, da tvende troe Tienere aabenbaredes for ham, begge i Herlighed, begge med forklarede Legemer. Til den Ende, kan jeg tænke, heeder det om Moses: At GUD selv begrov ham; Det er: Forbeholdte sig denne Bestemmelse, at han skulle faae see paa Tabor, det, han ikke kunde faae see paa Sinai. Til den Ende blev Elias optagen til Himmelen, at han her igien med et forklaret Legeme skulle møde. Disse, Moses og Elias, bleve seete af Disciplene. Nu kunde Disciplene sande det, som skrevet staaer: En anden er Solens Klarhed, og en anden er Maanens Klarhed. Nu see, hvad Forskiel der er paa JEsum og hans Tie-

rædike mod Mosen; Venteligt see de og, at de ikke
nødes; som Eiermænd; men de fremstille sig som Tie-
nere, der skulle giøre Regnskab for deres Herre, der
skulle overlevere den gamle Huusholdnings Regnskab
il deres Efterfølgere, Peder, Jacob og Johannes.
Disse tre vare vel endnu Stierner af mindste Størrel-
e; men de skulle komme til at blive store, skinnende,
a brændende Lys i Kirken. Moses og Elias havde i
eres Dage begiert at see det, som disse fik see; Derfor
iger JEsus til dem: I ere Verdens Lys; og atter:
Salige ere de Øyne, som see det, I see. Ikke
an vi undres over, at de optændes af Begierlighed at
orblive paa dette Sted, at Peder paa alles Vegne siger:
Her er godt at være. Hvo ville ikke sagt det samme?
Han saae jo Himlen aaben over sig, en Forsmag paa
Himmelens Glæde følede inden i sig, JEsum forklaret
om GUd og Mand, og tvende forklarede Sandheds
Billeder havde de hos sig. Alting er lyst, alting skinnende,
lting himmelsk omkring dem. Her maatte vist være godt;
hi hvad havde Verden mod dette? Ondskab, Synd og
lgudelighed, Løgn og Mørkhed, Angest og Smerte.
Peder har Ret: Her er godt at være. Hans Hier-
e er varmt af de Straaler, som trænge ind til hans
Siel; men svagt brænder endnu denne Ild, og gand-
ske reen er den heller ikke; der blander sig en Taage i
lucn. Det er det sørgelige Menneskes Sprog: Vi
vil giøre Boeliger. Marcus og Lucas sige: At Pe-
der vedste ikke hvad han sagde; Fortumlet af Sy-
nen, uvant til himmelske Aabenbarelser, blev han,
om udenfor sig selv. Vi taale ikke at see lige mod So-
len, endnu mindre, naar JEsus viser en Glimt af den
ubdømmelige Herlighed; Men paa Guds hellige Bierg
erfaare de Lys og Sandhed. Tager Peder feyl deri, at

 han

han meente, Elias og Moses skulle behøves der
nærværende, og at Løv-Sahlernes Høytid var
mod de lystige Værelser hos Guds høyre Haand
skal Sandhed rette hans Vildfarelse; thi da ko
en klar Skye og skiuler dem. Moses og Elia
svinde, og en Røst høres af Skyen: Denne er
Søn, den Elskelige, i hvilken jeg haver
Velbehagelighed, hører ham! See! dette er
2) Sandheden, vi ville føre med os ned af B
Af det foregaaende have vi vel seet, at Disciplene
hvis Skyld Forklarelsen egentlig skeede, havde saml
re Sandheder, end denne eene. De lærte der den
Sandhed om de Dødes Opstandelse, hvorledes det
krænkelige skal iføres Uforkrænkelighed; Derpaa
de Prøve i Mose og Elia; Af Skinnet og Klar
fik de et Begreb om det evige Liv. Af Samtalen m
JEsum og de trende forklarede Vidner, kunde de
hvorledes Lov og Evangelium forenes, og den

‹ende Steen-Tavler. Den guddommelige Røst an-
'faler os den saliggiørende Sandhed, og Sandhedens
lige Anvendelse. Saa lyder Sandheden: A) Den-
e er min Søn, den Elskelige, i hvilken jeg ha-
er min Velbehagelighed. De samme Ord om den
mme Søn bleve hørte over JEsu Daab; men enda
vde Peder, Jacob og Hans ikke hørt dem, de vare
ke kaldede endnu; Men vist nok havde de hørt om
)aaben ved Jordan, om Røsten, om Ordene; Og
i her at høre just de samme Ord om den samme Per-
n fra det samme Sted, hvilken Styrke for Troen!
r nogen Sandhed kommen herovea fra, saa er det
nne: De hellige Guds Mænd talede, i det de
eve drevne af den Hellig Aand; Altsaa vare de-
s Ord Guds Ord. JEsus var det selvstændige Ord,
n Person, i hvilken GUd blev forklaret; Men her
r Ord directe fra Faderen, Ord, som forklarede
iønnen denne Sandhed; Og Lyset af hans Ansigt og
ns Klæders Skin, dette forklarede Sønnen. Ja!
nne Sandhed hørdtes, da Moses og Elias vare bor-
. Denne altsaa ikke disse, ikke tvetydigt, hvilken af
sse; Ney! Denne er min Søn, elskelig over
le. Moses og Elias, store Mænd, og nu klædde
ed Herlighed, beseglede til det evige Liv; Men ikke
skelige, som denne; Begge Guds Børn i den høye-
: Grad blotte Mennesker kunde være det; men
gen af dem Søn paa den Maade, som denne.
enne er min Søn, den Elskelige. Høytidelige
andhed! du ligner den Skye, som skiulede over Di-
plene, du forklarer JEsum, og du er dog som en
kye. Giennemtrænge dig kan ingen Forstand;
aa var Skyen skinnende, og Lysets Straaler brudte
Skyen. Men hvilken Himmel paa Jorden! Min

 Søn

med Moses og Elias, ligne dem dog i Dag, i den Hen-
skende, at ogsaa vi mede her paa Guds hellige Bierg
for vor HErres JEsu Christi Ansigt, for at slutte vort
Kirke-Aars Regnskab, for at bøye os i Støvet for
ham, for at give ham Æren for det Lys han har op-
tændt, for hvert Hierte, som er rørt, for hver Sand-
hed til Salighed, som er talt fra dette Sted; Kort:
For all den Velsignelse og Fremgang, han har givet
os i vort Kald. Vi slutte Kirke-Aaret, og vort
Liv skal engang sluttes. Vi tile alle til det hellige
Bierg, hvorpaa Kirken kun er et Forbillede, til de lyse
Boeliger hos Guds høyre Haand; Der er Guds Søn
at see forklaret, herligere, end paa Tabor; Der er den
Eenbaarne i Faderens Skiød, og alle Hellige bøye sig
for hans Throne. Did tile vi alle, og for at komme
der, bede vi: Send dit Lys og din Sandhed, at
de maae ledsage os, at de maae føre os til dit
hellige Bierg! Du vardige Lys, giv os dit Skin,
lær os at kiende JEsum Christum allene! Lad os tage
denne Sandhed med os! Skriv den i vore Hierter,
stride med den mod vore Fiender, vinde ved den i Dø-
den: Denne er min Søn, den Elskelige, i hvilken
jeg haver Velbehagelighed, hører ham! Lad os
ved denne Sandhed beredes til de Helliges Arvedeel i
Lyset, til engang at komme og giøre Boelig paa Guds
hellige Bierg! Lad os glæde os i den Tanke, at vi skal
finde denne Sandhed uforandret i den evige Herlighed!
Alt dette i Guds Ord, som handler om Kors og Elen-
dighed, om Troe og Haab, om Nød og Død, det er
Sandheder, som høre vor Reyse til; Men naar vi ere
komne did, som vi ønske os, skal vi glemme alt det,
som kan opvække hos os en tung Tanke. Men denne
Sandhed, den skal høres og sees, smages og føles i

hver Lærer, so
bekiende: Mi
Men der ere L
heden, og det ti
En Folke=riig
Tilløb, naar A
samlede en stor
delig Andagt.
net, stor fordie
die Ordet virked
GUd til Ære,
han: Ikke jeg
men den er mig
var det stærkeste
hed afmægtig;
den raabte omso
fandt den eenfol
gik derfor Apost
Engel i Philade
haver givet for
lukke den, Aab
til at blive ved.
hvor hans Giern

ne kunne lætteligt lukkes; En Nat kan komme, da ingen kan arbeyde, Joh. 9. Lykkelig den, som ikke fortrylles med alt dette af de glimrende Udsigter, som paa samme Tid ogsaa er i Stand til at see enhver Torne mellem Roserne, Klinten mellem Hveden, Anstøds-Steenene paa den banede Vey; Derfor lægger Paulus til: Og der ere mange Modstandere. Her staaer: Og; ikke: Men; Altsaa er han uforsagt. De svække ikke hans Mod, de mange Modstandere; tvertimod han regner ligesom denne Omstændighed med blandt de Ting, som overtale ham til at gaae frem. Der er en Dør aabnet, som man sielden finder dem, og der ere mange Modstandere, og desto hellere maae man nu søge at bestride dem, overbeviise dem, og, om mueligt, fange endog de Gienstridige, Ps. 68. Vi begynde, Andægtige! i Dag et nyt Kirke-Aar. Denne Dag er den første; Saa har Oldtidens Fædre i Kirken engang villet have Beregningen. Men der aabnes ingen nye Skueplads med Dagen; De samme Texter, de samme Festdage skulle følge den eene efter den anden; De samme Guds-Dyrkelsens Handlinger skulle foretages i dette Guds Huus i det tilkommende, som i det forbiegangne Aar. Dette er all den Udsigt, Dagen tilbyder os, det er alt hvad vi kunne skimte igiennem denne Tidens aabnede Dør til det heele forestaaende Aar. Men mon dette være lidet? Mon det ikke være stort? Mon det Modsatte skulle være bedre? Jeg meener Ney. Hvad om denne Dag aabnede for os rimelige Formodninger, om nogen stor Kirke-Forandring, eller nogen Statens Omveltning, som altid virker paa Kirken? Ja! da turde vel den Forfængelige, den Uroelige, den Letsindige tænke: Nu aabnes mig en stor og kraftig Dør; Men den retsindige, den fromme, den sande Christen, den troefaste Lærer, vilde bæve, vilde

see

ne kunne lætteliq lukkes; En Nat kan komme, da ingen kan arbeyde, Joh. 9. Lykkelig den, som ikke fortrylles med alt dette af de glimrende Udsigter, som paa samme Tid ogsaa er i Stand til at see enhver Torne mellem Roserne, Klinten mellem Hveden, Anstøds-Steenene paa den banede Vey; Derfor lægger Paulus til: Og der ere mange Modstandere. Her staaer: Og; ikke: Men; Altsaa er han uforsagt. De svække ikke hans Mod, de mange Modstandere; tvertimod han regner ligesom denne Omstændighed med blandt de Ting, som overtale ham til at gaae frem. Der er en Dør aabnet, som man sielden finder dem, og der ere mange Modstandere, og desto hellere maae man nu søge at bestride dem, overbeviise dem, og, om mueligt, fange endog de Gienstridige, Ps. 68. Vi begynde, Andægtige! i Dag et nyt Kirke-Aar. Denne Dag er den første; Saa har Oldtidens Fædre i Kirken engang villet have Beregningen. Men der aabnes ingen nye Skueplads med Dagen; De samme Texter, de samme Festdage skulle følge den eene efter den anden; De samme Guds-Dyrkelsens Handlinger skulle foretages i dette Guds Huus i det tilkommende, som i det forbiegangne Aar. Dette er all den Udsigt, Dagen tilbyder os, det er alt hvad vi kunne skimte igiennem denne Tidens aabnede Dør til det heele forestaaende Aar. Men mon dette være lidet? Mon det ikke være stort? Mon det Modsatte skulle være bedre? Jeg meener Ney. Hvad om denne Dag aabnede for os rimelige Formodninger, om nogen stor Kirke-Forandring, eller nogen Statens Omveltning, som altid virker paa Kirken? Ja! da turde vel den Forfængelige, den Uroelige, den Lætsindige tænke: Nu aabnes mig en stor og kraftig Dør; Men den retsindige, den fromme, den sande Christen, den troefaste Lærer, vilde hæve, vilde

see

see med Skræk Fremtiden i Møde. Guds Navn til Ære, haaber jeg derimod i Dag at kunde sige: Mig er en stor og kraftig Dør aabnet, og, til min egen Advarsel, vil jeg dog heller ikke glemme, at der ere mange Modstandere, mange Hindringer altid for Guds Riges Udbredelse paa Jorden, mange Hindringer for det Godes Fremvext i hvert Hierte, og dette veyleder mig til Øyemærket af min Tale. Dette leedet mig til min Text. Der indrager JEsus til Jerusalem, og alle Dørre synes aabne for ham; Der gaaer han sin Lidelse i Møde, og seer fleere Modstandere, end nogen anden nogen Tid saae. Thi vil jeg i JEsu Navn kortelig betragte

Guds Riges Fremgang og Hindringer.

1) For JEsum paa hans Konge-Vey.

2) For Synderen paa hans Himmel-Vey.

kaldes den, som oplyser hvert Menneske, som kommer til Verden, Joh. 1. Og atter: Han talede, som den, der havde Myndighed, Math. 7. Og atter om hans Fiender, som vilde friste ham: De kunde ikke svare ham et Ord, der turde og ingen ydermeere spørge ham om noget efter den Dag, Math. 22. Men alt dette uagtet, fandt JEsus dog saa ofte Derrene lukte. Ved hans Vugge mødte det ham, at der var ikke Rum i Herberget, og hos den største Deel af Israel var dette hans Skiæbne: Han kom til sine Egne, og hans Egne annammede ham ikke; Men i Dag skulde just træffe ham det Besynderlige, som vi have hørt i Dagens Text. Just i Dag kunde han sige: c) Mig er en stor og kraftig Dør aaben. JEsus vedste det, og derefter indrettede han sine Handlinger. Just derfor sendte han to af sine Disciple hen i nærmeste Bye, i et Ærinde, som maatte synes merkt for deres Øyne; men de tage Fornuften fangen under Troens Lydighed, og paa Lydigheds Vey bestyrkes deres Troe. De finde ikke allene Aseninden og Føllet, hvor JEsus havde sagt, men de finde den bunden, men de løse den, men Eyermanden taler dem til; men de melde deres Ordre: HErren haver dem behov, og strax er Eyermanden tilfreds. Hvilken Dag er denne, maatte Disciplene tænke? Hvorfra denne Beredvillighed? Hvorfor i Dag alle Hierter aabne til vor HErres Ære og Tieneste? Skal nu Guds Rige komme? Er dette den store Dag, naar Kongen skal hyldes? Nu komme disse tilbage med velforrettet Ærinde. Nu er der en stor Folke-Forsamling, den, som havde fulgt ham fra Bethanien, en liden Bye paa hiin Side Ollie-Bierget, hvor han havde hvilet den Nat hos Simon, og haft til Selskab,

Sød-

Hierter meere aab
der han Aseninden
han fremviise sig
tes prophetiske M
Jeg er vis paa, d
end Bileams. D
dog nu den, som
Konge kommer
paa en Aseninde
Asenindes Fole.
har Propheterne m
men der; Nu aab
anna, hver med s
Offer, som han be
paa hans Konge-
ne, Palme-Greer
Fredens Sind-Bi
den indtogende Ko
Herold fra de høy
ten, og forbereder
Opløfter Eders
Konge kan gaae d
sige: Mig er en sto
være, der blanded

deres Fryd, ey heller kan den mishage JEsum. Jeg maatte spørge: Er den beste Christens beste Begreb om det evige Liv meget bedre end Folkets her om Guds Naades Rige? Tænke vi os ikke ogsaa denne Sag igiennem sandselige Billeder? Og hersker der ikke Børne-Sprog i alt hvad vi tale derom? Man nægte mig derfor ikke, at Dagen var stor og fæstlig, at Fæsten var den store Konge behagelig, at Hierter brændte af Velvillighed imod ham, og vi, nærværende ved dette Indtog, vilde tænkt: Fra nu af kommer Guds Rige, fra nu af er Israel frelst af sine Fienders Haand, fra nu af skulle de tiene HErren i Hellighed og Retfærdighed alle deres Lives Dage. Men JEsus seer længere frem paa sin Konge-Vey, end vi Kortsynede kunde øyne. Der aabner sig en Mangfoldighed af Dørre for ham, og lange Rader af væbnede B) Modstandere. Mørkhedens heele Magt, alle vore Synder i all deres Hæslighed, Døden med alle sine Rædseler, Fordømmelsen og dens evige Qvaler. En dyb Fordærvelsers Skueplads stod aaben mahlet og beskuelig for ham, som her lovsiunges af mange Tusinde. Jeg vil ikke indlede mine Tilhøreres Tanker i denne heele rædsomme Nat; Men jeg vil kun viise, at JEsus nu, da alle syntes ham hengivne, havde god Grund til at udtrykke sig, som Paulus: Og der ere mange Modstandere; ja gandske vist, endog blandt denne lovsiungende Skare, endog paa denne Dag, og endnu fleere, og de allerfleeste skulde blive hans Modstandere faa Dage derefter; Den Folke-Stemme, som var for ham nu, skulle være imod ham da; Nu sang man: Osianna, du Davids Søn! lovet være den, som kommer i HErrens Navn! Da skulle man raabe: Korsfæst! korsfæste! Nu saae han dem, som hugge Grene af Træerne, for

giættet. Saa pluo
reren i Guds Kirke
vore Tanker denne S
tig Lærdom derfra.
Væsen af Folke-Me
mindelige Villie, ell
Her er et stort Bevii
meget den vakler.
se, at der skeer Tin
af Tingenes sædvanli
ligheders almindelige
til at antage en Ond
kraftelig, en ond Ae
Menneskets Aand;
det dog ikke. Den or
ber, sine Betiente, si
Mennesker, og disse
skab forud, nogen
Mængde af Medmen
er det alleveqne.
Dag, sine hemmelige
ster, i Pharisæerne, i
de man ikke deres Resi

røve JEsum den Yndest, der i alle Hierter syntes i Dag saa befæstet; Men Modstanderne behøve mindre Tid, end en Uge, for at nedbryde alt, for at døve alle Røster, for at faae frembragt af disse samme mange tusinde Munde dette afskyelige: Korsfæste! Korsfæste! Eller det, som var endnu meere opsaldende: Bort med denne, og giv os Barrabam løs! O! vilde vore Dages Folke-Forførere og Folke-Emigrere betænke dette! Mange Skuldre give megen Styrke, og mange Rester give høyt Skraal; men mange Hoveder give ikke megen Viisdom; Et halvt Hundrede træske Forrædere ere stærkere end Millioner af den eenfoldige Mængde. Hør mig da i Dag, du kiere, du for GUd saa dyrebare Mængde: Stoel ikke paa dine Grundsætninger, paa dine Meeninger, fordie de ere mange, og i et Øyeblik kunde være eenstemmige; men beed flittigere til GUd, at han med sin Aand vil styre dem, som styre dig, at dine Folke-Lærere ikke maatte blive Folke-Forførere, at de, som skulle leede, ikke maatte forleede dig! Beed for Konger, og alle dem, som ere ypperlige, at I maae leve et roeligt og stille Levnet! Adlyd dem, og troe ikke, at hvad mange paa eengang ville, er ret, fordie mange ville det! Beeder for Kirken og dens Lærere, at de maae holde fast ved den sunde Lærdom, at de aldrig maatte blande Vildfarelses Gift i Sandheds reene Melk! Lærer af Dagens Evangelium og Lidelsens Historie, hvor let den arme Folke-Mængde overføres fra en Yderlighed til en anden! Lærer af vore egne Dages Historie, hvorledes Millioner Mennesker i et eeneste Aar forvandles fra JEsu Navns andægtige Tilbedere til saadanne, som træde alt Helligt under Fødder. Men hører mig ogsaa, I! som virke paa Mængden, som kunde stemme deres Rø-

bentere, [illegible]ende Gif
og verre end Morder
ikke for dem, som
ikke ihielslaae Sie
dem, som kan for
i Helvede, Math.
Forfærdelige Dom fo
de ypperste Præster,
Skyld det var, at de
glade Eenfoldighed i
som kommer i HE
raabte: Korsfæste!
ne Betragtning, for
2) Guds Riges F
deren paa hans Himm
den nærværende Tids
Konge kommer til
jeg i Dag til denne M
jeg dette Kirke-Aar,
Der aabnet for hver
siger om sig selv: Jeg
ind ved mig han sk
ud, og finde Føde.

den anden. Dørren er, som Huuset, hvor mange der komme, saa er der endnu Rum: Det er: Naaden er tilstrækkelig for alle; thi det Guds Lam bar all Verdens Synder. Denne Dør er kraftig, eller, uden Billed-Sprog: Naaden i Christo er ikke allene tilstrækkelig stor nok for alle, men kraftig virkende paa enhver; Den fører med sig en tiltrækkende Kraft, den arbeyder paa det menneskelige Hierte, og giøre vi ikke Modstand, skal dette Arbeyde ikke blive uden salig Virkning. Hver aabne knuset Hierte til at modtage den kommende Konge med denne Velkomst: Lovet være den, som kommer i HErrens Navn' Han kommer til os i sit Ord, der skal han i dette Aar beskrives kommende i forskiellige Skikkelser, snart som Barnet i Krybben svøbt i Klude, snart som en Lærer i Templen, snart som en Kiempe i Striden, snart som en Seyervinder i Opstandelsen; og enhver af disse Beskrivelser over hans mangfoldige Naade ere ligesaa mange tilbudne Beleyligheder for os, som vi maae gribe. Alt hvad i dette Aar i dette Huus skal foretages, er kun at viise en aaben Vey for Syndere til JEsum, ved JEsum en aaben Vey til Guds Naade, og for den Benaadede en aaben Vey til Himmel og Salighed. Hertil komme de Tidens Beleyligheder, som ikke altid og for alle ere de samme. Vi have Landefred, og Kirkefred; Hvo skatterer høyt nok disse Beleyligheders sande Værd? Vi kunne samles her, og tilbede og dyrke vor GUd i det Stille i Sion, vi kunne høre Guds Ord, som læres puurt og reent; O! lader os, GUd til Ære, enhver for sig, sige paa denne Dag: Mig er en stor og kraftig Dør aabnet! Men ogsaa er der mange Modstandere; Hvert Hiertes egen Fordærvelse er os den nærmeste; Verdens Fristelser, vore Saligheds Fiender ere altid virk-

 somme.

komme til Eder i S
tes ere de glubende
re, Sæde-Lærere, D
re os Sandhed til Sa
der. Skrifter af sa
Sprog i meenige Man
heds Modstandere; V
Strid. Vi ville, efte
forundes, aldrig lade
modsige, nedrive, kul
vilder Guds Folk; Vi
sto, som den eeneste a
Denne Vey forkynder
prædike nogen anden all
store og kraftige Ord
Syndere, og om den
banker, for ham skal

Velsignet være m
Jeg dette Aa
I Sion frem me
Guds hellige
Mit aabne Hierte

Saa jeg at møde færdig staaer
Til Seyer-Kirkens Jubel-Aar,
Naar Naadens Aar har Ende. Amen.

No. 67. – Anden Advent 1797.

Bøn for Prædiken:

Evige og almægtige Himmelens og Jordens Skaber! Retfærdighed og Dom er din Thrones Befæstelse; Du talede et Ord, og saa stod det der; Du skal atter igien engang tale, og Himlene skulle falde tilsammen, som en Bog, og Jorden styrte ind, som et Huus, fortæret af Luer; O! maatte vi da findes færdige, hver med sit Regnskab, alle med Ollie i vore Lamper, alle beredde at indgaae til Lammets Bryllups Nadvere. O JEsu Christe! naar du skal sees i Skyerne med stor Kraft og Herlighed, maatte da vi see op og oplefte vore Hoveder, som de, hvis fuldkomne Forløsning stunder til! Giv os til den Ende din Aand og Naade, at vi, som dog alle gaae dette store Optrin i Møde, maatte giøre visse Trin med Fødderne paa den slibrige Bane, vaage og bede, at vi ikke skulde falde i Fristelse, tælle vore Dage, at vi kunde faae Viisdom i Hiertet, bruge hver Naadens Dag, os forundes, til Helliggiørelse, og saa agtes værdige til at undflye alt det, som skee skal, og at staae for Menneskens Søn! Amen.

Om Dommedag vil jeg i Dag tale, ikke for at opstille tomme Skræk-Billeder til Skue, ikke for at samle Tidernes Tegn, og deraf beregne Dagen som nær for

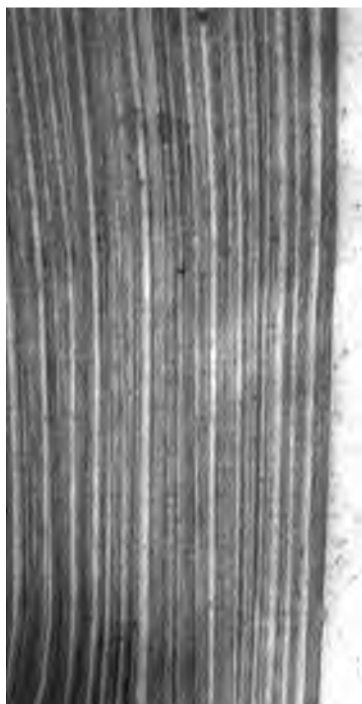
dag, dette var en S
i vort Sprog, læser
klaringer, der ville
kun skulle være en
Spaaedom om Jeri
telig er Indholden a
forstaaer da ved So
cher, Konger og R
Omveltninger, ved
vigtige Forandringe
nødsaget til denne
s. 8. Ordene hos Ma
Strax efter denne
Og der skal skee
har dette mod denne
maade værdigt, forst
egentlige Udtrykke, c
og mørke Billeder;
gen siden, saa var de
Lignelsen om de fire S
Jorden skulle blive

(a) Ingen Sprog-Kyn
mærker et enkelt

undgaae Forlægenhed med disse Ord, siger man Fol-
ne i Landet; men ingen, som forstaaer Grund-
sproget, skal nægte, at Folkene, bemærker fleere og
rskiellige Landes Folk, og at dette: i Landet, er en
versættelse, aldeeles paabyrdet, for at understøtte den
ndlings Meening, man ønsker. Forbindelses-Or-
ne nævnte jeg; men især dette Mathæi: Strax efter
enne Trængsel skal Solen og Maanen formørk-
es. Uden Tvang taaler Texten her denne Oversæt-
lse: Solen og Maanen skal hastig formørkes;
g skulde Formørkelse være et Tegn, maatte den ikke
istig, (Eutheos, directe) uden nogen mellemkommen-
Aarsag, Solen ikke ved Maanens mellemkommen-
Skygge, og ikke Maanen ved Jordens, ikke heller
d den langsom fremglidende Skygge, som Tilfældet
med de Naturlige, men med eet: Pludselig. Dette
emmer godt med Udtrykket i Evangelio: Denne Dag
al komme hastelig over Eder; Og endnu lettere
tte vi da det Og, hvormed vor Text begynder; Thi
a heeder det næst foregaaende: Og Jerusalem skal
ndertrædes af Folkene, indtil Hedningenes Fyl-
e kommer, og der skal skee Tegn; Altsaa skal
edningenes Fylde komme mellem Jerusalems Øde-
ggelse og Verdens. Alle Hedninge skulle først væ-
besøgte med Evangelii Lys; Og at derpaa fejler
ndnu saare meget, derom kan ingen tvivle, som for-
aaer at kaste et Blik over de vide Folke-riige Ver-
ens Deele. Nu forstaaer det sig: JEsus kunde vel
sat disse tvende Spaaedomme tydeligere fra hver-
ndre; men han svarer just paa dette Disciplenes dob-
lte og indviklede Spørgsmaal: Siig os: Naar
al dette skee? Og hvad Tegn skal der være
aa din Tilkommelse og Verdens Ende, Math.

1) Naar jeg kalder Dommedag Naturens Red-
ydelses Dag, faaer min Sætning Biefald af den
turgrandskende Fornuft, af den sværmende Indbild-
ngs-Kraft, af det guddommelige prophetiske Ord;
len hvem af disse tre Ledsagere skal jeg række Haan-
n, for at lade mig føre hen over disse umaalelige Rui-
r? Neppe til Natur-Grandskeren. Jeg ærer ham,
ılænge han kun arbeyder i Smaat; Han viser mig
mange store Ting, som jeg ellers oversaae. Jeg
ier alt hvad han opdager mig af Ordenens Love, og
lder mig til hans rimelige Meeninger, indtil en kla-
:e Dag lærer baade ham og mig den fuldkomne Sand-
d; Men naar han paa sine Rimeligheder opbygger
ætninger, stridende mod Skriften, forlader jeg ham,
følger det høyere Lys. Han maae gierne sige mig, at
r ere Vulkaner under Jorden, og at disse, naar de
ge Luft, frembringe Jordskiælv, og jeg finder det
neligt. Ildsprudende Bierge bevidne det; Men
ıar han af denne Ildebrand beregner Jord-Skorpens
ırtærelse og Verdens Undergang, som Lægen bereg-
r Patientens Døds Time af Betændelses-Feberens
oxende, da troer jeg ham ikke. Jeg troer ikke, at
r Jord-Klode skal, om jeg saa maae tale, døe
ıtraae-Død, eller falde, fordie den ey kan staae.
en Natur-Kyndige har ikke sagt mig, kunde ikke
ie mig Verdens Fødsel, og hvad han siger mig om
ns Død, troer jeg ligesaa lidet, som jeg troer gamle
vinder, der see Folk i Hænder; Men naar han troer,
Soel-Formørkelse uden Maanens Skygge, og Maa-
-Formørkelse uden Jordens, blot maae blive merke
lkyer, og faldende Stierner kun Stierne-Skud; saa
ragter jeg hans Forelæsninger; Saa byder jeg ham
ıpørgsmaalet af Jobs Bog: Hvor var du, da

Morgen-

om det ere en
nende den S
menneskelige
ikke af med at
torre Gisning
Kraften, hv
kun tager Gr
heds Ord. J
hvad skader de
for lidt, end fo
skulle disse vær
sets Moder,
Dronning, sk
taale at see paa
styggelighed.
udregnet disse J
de paa alle han
turen skal slukt
og da skal Jord
Land. Skrift
og Maane.
frygtelige Come
efter en høyere

mahlet i hvert Menneskes bleege Ansigt. Med deres lange Haler skulle de suuse omkring vor Athmosphær, og illuminere disse Prophetens Ord: Hører Riiset, og den som det haver udsendt, Mich. 6. Dette er hvad vi tænke os om Udtrykket: Stierner skulle falde af Himmelen, Math. 24. Nu i vor egen Luft-Kreds skulde Oceaner tude, og Tordener fra alle Verdens Kanter bryde ind, brumle frem, og dræbende Lyn-Straaler nedslaae, giennemtrænge, antænde; Eller, med Skriften: Himmelens Kræfter skulle røres, Math. 24. Nu Jordens indvortes Ild skal brøle ud midt under Afgrunden, og Oceaner skulde kaage over, og kaste Vand-Bierge mod Stranden, og true med en Syndflod, som i Noæ Dage. Men Biergene skulle ryste deres Hoveder, som en udlevet Mand, og vor store Moder, Jorden, skal bævende udstønne sine Fødsels Veer; Eller med Skriften: Der skal være Jordskiælv, og Havet og Vand-Bølgerne skulle bruse, Math. 24. Naturens sidste Aandedræt skal nu begynde at anmelde sig ved de meest krampagtige Bevægelser, alting i Strid, og alting blandet, og alting oprørt: Fast Jord, som gaaer i Bølger, Steen, flydende som Vand, Vand, brændende som Ild. Nu fremviser sig et Syn, som kalder paa eengang Himmelens og Jordens Opmærksomhed bort fra den heele Skræk; Men her tør jeg ikke mahle, ikke tillægge et Ord; Sagen er for hellig. JEsu Ord vil jeg bruge: Da skal Menneskens Søns Tegn aabenbares i Himmelen, Math. 24. Korset, men uden Forsmædelse, men uden at være meere et Tegn, sat til at modsiges, men nu herligt, skinnende som et Seyers og Saligheds Tegn, da skal Menneskens Søn selv aabenbares, som de Levendes og Dødes Dommer, og Engle

med

Og endelig e
nings-Kraft
ke, er den do
denne store T
Nedbrydelses
denne Dag,
2) En
alle Lastværdig
Aasyn med de
res Handlinge
forstaae: De
end de døde,
døede i Troen
nes ikke. D
paa Jorden, e
die du kun saae
del var dig en
den en Viisdom
kelse endogsaa
Fred, og over
Mærker. Nu
var de Gierrige
for trange til Br
Betleren, og

skrevet staaer: Der skal gaae en ubarmhiertig Dom over den, som ikke giorde Barmhiertighed, og den bliver at nedstyrtes i Dragers Boelig. Hist seer du en anden Slægt; Du kiendte mange af dem i Verden, de forekom dig langt borte, som fredelige Mennesker, aabne Hierter; men du kiendte ikke deres mørke Side; Nu staae de der, tilfulde klædde med Skiændsel: Det var de Vellystige, som foragtede, eller dog gandske forsømte at følge Guds Raad til Salighed, som levede hver Dag herligen og i Glæde, og fyldestgiorde alle Kiødets Begierligheder; Nu leede deres fortvivlede Øyne efter deres forlorne Paradiis; Det var i Verden, og Verden er forsvunden, og til enhver af dem høres det: Søn! betænk, du haver annammet det Gode. Hist staaer den Mægtige, som var Verdens Riis, og de Svagere, som han undertrykte, staae rundt omkring ham, og trodse hans Afmagt. Tusinde Sukke, optegnede i Evighedens Dag-Bog, brøle ham i Møde, og nu staaer han der, elendigere end Misdæderen, som føres til Pine-Bænk; Nu rinder ham i Sinde det Sandheds Ord, han her haanede: Det er retfærdigt hos GUd, at give dem Trængsel, som trænge Eder, 2 Thes. 1. De Stolte, som her foragtede andre, og higede efter Vind, og fangede Skygge, og løb paa Banen efter en forvisnelig Krone, ville paa den Dag tænke ved dem selv: O! hvor lidet kiendte vi den sande Ære! O! havde vi stredet for den Retfærdigheds Krone, som er henlagt for Guds Folk; Men nu ere alle vore Laurbær-Blade forbrændte paa Nedbrydelsens Dag, nu maae vi bekiende i Dommerens Aasyn, at os vederfares Ret, vi maae fremhyle disse Ord for silde: Dig allene, o GUd! hører Retfærdighed til, men os vore Ansigters

sigters

sigters Bludsel, Dan. 9 Hist henne klynge s
hobe et foragteligt Orme-Reede, en Yngel af
nesker, som man ogsaa allerede mistænkte i Ve
de Uredelige, Listige, Rænkefulde, slebne nok, t
ikke at kunde paagribes eller opdages; Men nu e
deres Kneb synbare, og alle de Snarer brustne,
de indhildede den troeskyldige Eenfoldighed; N
man dem sammenkobblede, for at henkastes til den
piine; thi nu er Dagen, naar GUD bringer
for Lyset det, som var skiult i Mørket, og a
barer Hierternes Raad, og da vederfares en
Ret af GUD, 1 Cor. 4. Blandt denne Skar
mærker sig især Hykleren med sin dobbelte Bro
allene den, at have bedraget, men ogsaa den, at
ranet Guds Helligdom, for at bedrage Menneske
have misbrugt Guds allerhelligste Navn til at
skuffe, Gudfrygtigheds Skin til at udøve Grueso

Torden! naar Dommeren skal sige dem: Og J ville ikke komme til mig, at J kunne have Livet. Men endelig vil du opdage en Forsamling, som overgaaer alle de her opregnede; Ingen Gierrighed og ingen Utugt, intet Tyrannie og ingen Stolthed, ingen Svig og intet Hyklerie, intet Mord, ikke engang det, Moderen udøvede paa sit Barn, kan tilsammen udgiøre saa stor Brøde, som den, for hvilken disse med Rette anklages, som jeg nu vil nævne; det er Siele-Mordere. Disse Dumdristige, der vel endog vovede her i Verden at kalde sig Oplysnings-Mænd, som med Bøger eller Taler forvildede den Eenfoldige fra Sandheds Vey, som indblandede Guds Ords Foragt som Gift i en udpyntet Dyde-Lære, at den skulde nedsvælges des bedre, som altsaa ikke allene selv slukkede Lyset, men slukte det endog for andre, og lagde Grund til ufødde Slægters evige Ulyksalighed. Er der en GUd til, og denne GUd retfærdig, og en Dom i Vente, da ville disse Siele-Bødlers Evighed foreene alle de Qvaler for dem, som den straffende Retfærdighed kan udføre. De skulle see den, de have giennemstunget, og det Ord, som han haver talet, skal dømme dem paa den Dag. Ere der Grader i Belønning, der maae ogsaa være Grader i Straf; Guds Ord lover dem, som have underviist andre til Saliggiørelse: At nogle skulle skinne som Solen, andre som Stierner i Faderens Rige, Dan. 12. Altsaa maae de, som have slukt Lyset for andre, ligesaa vist komme i det yderste Mørke, hvor der skal være Graad og Tænders Gnidsel. At forarge de Smaa med Laster, er en mindre Virkning og i en mindre Kreds, og dog siger JEsus: Det var saadan en bedre, at der var hængt en Mølle-Steen om hans Hals, og at han var

gode GUd vil op
indtil vi døe, at
alt det, som ske
Søn! Saa skal
sterne ogsaa være
3) En Frel
ler jeg en Christen
lig eller ligegyldig
Tvertimod jeg tro
føle alle menneskel
relses Øyeblik;
formaaer at ophol
deres Forløsning f
vor fuldkomne Sal
end her bære Korse
Søns Tegn skal f
Kors, og velsigne
ogsaa JEsu Tegn,
ers Fahne. Maat
da begynder den ue
til den Hvile, som
Verden utaknemme
all din uegennyttige

skal blive stor i Himlene. Din Troe og dit Haab, disse Krykker, paa hvilke du dog her humpede frem over Bierg og Dahl, takker du ære og gode; men nu behøver du dem ikke meere. Du haaber ikke; men eyer: Du behøver ikke at troe; thi du seer. Døer du i Troen paa Christum, saa skal din Dom være denne: Kommer, min Faders Velsignede! og arver det Rige, som Eder er bereed før Verdens Begyndelse. Amen.

No. 68. – Tredie Advent 1788.

Bøn for Prædiken:

Til dig opløfte vi vore Øyne, du, som hersker over Himmelen og Jorden, evige forbarmende GUd og Fader! Paa dig er alt vort Haab, du er eene all vor Tilflugt og Styrke; Vor Nød seer du, vore Bønner hører du, og vor Suk er ikke skiult for dig; Velsigne os da, vor GUd! og lad dit Ansigtes Lys skinne over os, at vi maae kiende din Vey paa Jorden, din Salighed blandt alle Folk! O JEsu Christe! ved dig have vi Adgang til Faderen, du betalte vor Gield, du saae af Himmelen til Jorden, at høre Fangernes Suk, og løse Dødsens Børn. Du gav de Blinde Synet; giv os Forstands oplyste Øyne, at vi maae see den Salighed, du fortiente os! Lad endnu de Døve høre, at vi, naar dit Ord tales, maae høre og fatte, fatte og bevare, bevare og bære Frugt i Taalmodighed! Ved dig gaae de Halte; lær os at giøre visse Trin paa den slibrige Bane, og befæst vore Trin i dit Ord! Du rensede Spedalske; o! lad dit Blod rense os af all Synd, din Lidelse og Død giøre os tækkelige for GUd og Menne-

være os alle

Lader os gi
til Kierlighe
Salve anprise
rede Tider, da
Syner, da ma
skende Forstan
Spørgsmaal,
der du efter?
foldighed, som
Skrifterne! E
ler er det før at
ker dig saa dybt
virkelig Sandh
færelser i andres
den Eenfoldiger
Kundskab om
ger! Hvortil ag
Ovdagelser, elle
heder, eller til

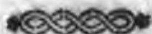
Lader os give Agt paa hverandre til Tilskyndelse til Kierlighed og gode Gierninger! Vi leve i et Selskab, den eene kan ikke, bør ikke være den anden ligegyldig; Paa os selv bør vi give Agt fornemmelig, men ogsaa paa andre, og da, hvor kommer det an paa hvad vi søge, hvad vi have sat til Maal for vor Undersøgelse. Den, der reyser med bestemt Hensigt giennem fremmede Lande, seer vel mange Ting, men giver kun Agt paa det, som er hans Hoved Sag. Kiøbmanden seer kun Handel og Nørelse og Nærings-Veye, og bekymrer sig lidet om Fæstningers kunstige Anlæg, og endnu mindre om de Lærdes Trætter paa de høye Skoler; Han seer, men som han ikke saae alt det, der er ham lidet magtpaaliggende. Natur-Forskeren har behageligere Syner paa øde Fielde, end i Folke-rige Byer. De Himmel-høye Taarne ere mindre i hans Øyne, end det lille lave Straae, som voxer i Dahlene, og hidtil var gandske ubekiendt. Saa gaaer det og, naar vi see paa hverandre. Den Hovmodige leeder kun efter nye Grunde til at foragte andre. Den Misundelige opdager altid et Gode hos sin Ligemand, som skiær ham i Hiertet. Den, der tænker, som Apostelen i vor Indgang, seer paa sine Brødre, og opmuntres til Kierlighed og gode Gierninger; Hvor vigtigt er altsaa ikke vor Frelsers Spørgsmaal i Texten: Hvad ere I udgangne at see? Og dette Spørgsmaal skal i Dag være min Hoved-Materie. Jeg vil betragte:

1) Hvad de fleeste see.
2) Hvad alle burde see.
3) Hvad Frugten skulle være af at see det, vi burde.

1) Jeg har allerede sagt, at det kommer fornemmelig an paa, hvad vi see efter, og dette er og Textens Meening; Christus siger ikke: Hvad er det I see? Men: Hvad ere I udgangne at see? Øyet annammer Skygger af alt det Forekommende, og meddeeler Sielen Kundskab om Tingenes Skikkelse. Vi see baade Ondt og Godt, og vi kunde ikke kalde hvidt sort, og sort hvidt; Men det kommer an paa, hvad vort Øye søger, enten A) Skrøbeligheder, for at laste, eller B) Lykke, for at misunde, eller C) Usædvanligheder, for at falde i Forundring. JEsus, som aldrig giorde unyttige Spørgsmaale, saae venteligt den Skares Hensigt, som var kommen ud i Ørken at see Døberen Johannes; Derfor spørger han først: Hvad ere I udgangne at see? Hvad meene I at finde i denne Johannes? Ere I komne, for at opdage A) Ufuldkommenheder hos ham? For at see et Rør, som røres hid

Modsatte, fast ubevægelig; I Henseende til hans Lærdom, brister han heller, end bogner; Johannes ved Hoffet, og Johannes i Fængsel, talet det samme Sprog. Hans Hoved blev et Offer for Tyrannen, men ikke hans Samvittighed for Menneske-Frygt. Men just derfor komme alle disse tvetydige Folk, Pharisæer og Saducæer, ud, for at see, om de ikke skulle blive vaer noget, til deres Trøst. Den Lastværdige vil have Selskab; Han glæder sig ved at opdage de Feyl hos andre, som han selv har Lyst at øve. Verden er hierteglad, naar den kan finde noget usammenhængende hos Sandheds Vidner. Men man skiæler og undertiden til B) andres Lykke; Derfor spør Christus: Ville I see et Menneske i bløde Klæder? Ere I komne for at see en i saa lykkelig Forfatning, at I skulle misunde ham, ønske Eder i hans Sted, dømme ham uværdig til det Sted han har? Nu tilstaaer jeg vel, at de ikke vare udgangne for at see dette hos Johannes; men JEsus giør Spørgsmaalet, for at giøre dem opmærksomme paa det Modsatte; Han vil, de skulle give Agt paa Døberens haardføre Levemaade, og saa bebreyder han dem den Feyl, som han dog vedste de ellers almindeligen vare skyldige i, nemlig: Deels at de ansee det for Lykke, som ikke var det, ikke just de blotte Klæder, skiønt Mennesket ogsaa ofte forgaber sig i det Glimrende; Men Klæder betegne Stand og Vilkaar, og de her nævnte bløde Klæder betegne Ære og Vellyst, det er den Ting, vi ikke bør misunde nogen. Et større Navn, en høyere Æres-Post, o! det er ingen væsentlig Lyksalighed; Ofte er den kun som en smuk Klædning, der skiuler en værkbruden Krop, det er Forfængelighed og Aands Fortærelse. Saae man efter noget saadant hos Johannes, meente man, at han derfor havde unddra-

get sig fra Verden, for at finde et mageligt
tog man feyl; Ney! de, som bære bløde Kla
i Kongers Huuse. Der havde ogsaa Johann
men just fordie, han der ikke kunde skabe sig
de andre Vellystens bløde Slaver, just fordie
kunde tie, hvor han burde tale, just fordie
talte den nøgne Sandhed, derfor blev han i
Hof-Prædikant. Der feylede ham ikke Tal
til at giøre Opsigt; Der staaer endog, at
hørte ham gierne, Marc. 6. Men han
stor Mand til at ville vedligeholde Konge-G
sin Samvittigheds, paa Sandheds Bekostnin
vilde før i Ørken æde Græshopper og vild H
end være et vaklende Sandheds Vidne ved H
Hof. Nu! hvad vare de da udgangne at see
skee C) noget usædvanligt, hvorover at foru
Ville I see en Prophete? Det vil her sige:
son, som spaaer og giør Miracler? Der var i
i, at ville see dette; men der var heller inter

yne og din Siel Forstand; Brug derfor din Opmærksomhed! Gak ud for at see; men ikke for at bespeyde dres Laster! Gak ud for at see; men ikke for at vræmmisundelige Øyne til andres Lykke! Gak ud for at ; men ikke for at gabe, ikke for at forbauses af en yttig Forandring; Ney! lader os give Agt paa erandre, for at tilskyndes til Kierlighed og de Gierninger! Og her er min Tales anden Deel:

2) See, hvad alle burde see. Vi burde see paa erandre, om vi hos nogen kunde opdage A) noget uddommeligt, eller, i Mangel deraf, B) noget forkeffeligt, eller, i Mangel deraf, C) noget ynkværdigt. A) Hvad det første angaaer, da er ingen meere mærksom, end Johannes. Hans Bryst var opfyldt JEsu Guddoms Erkiendelse. Han saae deraf meere i sit Fængsel, end det Folk, som omringede JEsum. Det kunde i den Henseende heede om Johannes: alige ere de, som ikke see, men dog troe, oh. 20. Hvert Rygte om JEsu Gierninger, som ragte ind i Fængselet, var ham en opgaaende Morn-Røde. JEsu Guddom var hans Prædiken i Ørn, hans Samtale med sine Disciple, hans Tanker i enrum. Selv saae han intet herligere, og intet herligevedste han, end at vise Verden, end hvad han saae. et var for hans Disciples Skyld, han lod spørge: r du den, som skal komme? Dette var ikke af de pørgsmaale, Nysgierrighed bringer paa Bane, eller antroe, eller Vankundighed; Det var den Lyst, at lle unde andre de Syner, han selv havde, som om n havde sagt: Gaaer hen, mætter Eders Øyne med ins Ansigtes Beskuelse, indprænter til evig Tid i ders Hierter de Beviiser, han giver paa sin Gudms Kraft! Jeg kan her i mit Fængsel beskrive ham,

men ikke anderledes, end man beskriver Farver for den Blinde. Men I kunde gaae ud at see; Gaaer da og seer, og hver af Eder komme tilbage med Simeons Triumph: Mine Øyne have seet din Salighed! Saa kunde Johannes veylede Eenfoldiges Øyne til store Syner. Noget saa guddommeligt maae vi ikke vente at see; Men JEsus er endnu med sin Naade nærværende hos sine Forløste, endnu skal du blandt Mennesker kunde see, om du vil see, Guds Kraft fuldkommet i Skrøbelighed. Man seer endnu ree delige Christne, som ingenlunde besidde nogen fortrinlig Siels Styrke frem for andre; men du seer dem kiempende mod Fristelser, nedbøyede under Korset, med Plager og Lidelser haardeligen hiemsøgte; Du seer dem, som de tre Mænd, der ginge uskadde i den gloende Ovn; Du hører dette Seyers-Sprog af deres Mund: I alle disse Ting meere end overvinde vi formedelst

dens Gaver; thi hvad har nogen, som han ikke haver annammet? Selv Johannes havde sit store Pund fra Lysenes Fader. Det er just Christi Hensigt, at giøre Mennesker opmærksomme paa det Fortrin, Johannes, som blot Menneske, havde for andre, denne Friemodighed, med hvilken han talede, denne midt i Fængselet smilende Taalmodighed, denne Sandheds Kierlighed, der ønskede sine Disciple retteligen oplyste. Her var meer for Folk at lære, ved at see paa Døberen, end om han havde været en Prophet, thi dem kan man dog ikke lære at ligne; Man kan ikke lære at spaae, om man vilde nok saa gierne; thi der er ikke nogensinde en Prophetie fremkommen af menneskelig Villie, 2 Petri 1, og Miracler at giøre, læres ikke ved Øvelse. Men kunde man end ikke naae op til den Fuldkommenhed, som Johannes, saa vilde dog hans store Exempel opmuntre til Efterlignelse i nogen Grad; At elske Sandhed, at føres selv, eller føre andre nærmere til vor HErre JEsu Christi Kundskab, det kunde vi dog lægge Vind paa. Vi Lærere især kunde dog danne os efter Døberen, om vi ikke naae hans Maal; Vi kunne dog, efter den os tildeelte Naade, tordne ind i Verdens Nat, og tale høyt mod Tidernes elskede Laster: Vi kunde veylede den Eenfoldiges Øye til at beskue Salighedens Fyrste. Os blev det ogsaa givet at sige til den Bodfærdige: See det Guds Lam, som bar all Verdens Synder! Vor Tid har ogsaa Pharisæere og Saducæere, mod dem kan vi tale mod Gierningens-Helgene, der prædike saa længe Dyd og hedensk Sæde-Lære, at de glemme, at vi blive salige af Naade, uden Fortieneste. Mod Saducæere kunne vi tale; De troede ikke Aand, og nægtede Legemets Opstandelse, og overgave dem til Vellyst; Mod saadanne kunde vi

vidne:

rufter si
hvorhen
vandre
ikke, som
og her se
burde du
vger C)
at see saa
Døve, d
rete, de
see saada
fordie ma
var falder
der de sa
tiden ford
der ikke
fornemme
saae af H
Suk og a
JEsus, h
vi see til d
vi og see
vi have fo
Gode vi m

for ham. I hans Øyne glimre ikke de tindrende
ierner. For ham er ikke Rosen rød, og ikke Liljen
d, og ikke Marken yndig. See du derfor til
a, han kan ikke see til dig, og vil du selv have Nyt-
f dette Syn, saa see til GUd, som gav dig Øyet,
see Naturens Skiønhed, og priis Skaberen! See
den Blinde, og vil du dette Syn skal nytte ham,
laan ham dit Øye, leed ham paa Veyen, advar
n mod den Steen, over hvilken han skulde snuble!
er udgangen for at see, du kan altsaa gaae; det
den Halte og Vanføre ikke, i det mindste kun be-
rlig; Gaae du da til den, som ikke kan gaae til dig,
vær, om du kan, hvad Job var i sin Velmagt:
n Haltes Fod og den Blindes Øye! See til
Døve; Det er og den beste Tieneste du kan giøre
n; At tale til ham, er forgiæves; Men mærk, hvor
i læser i dine Øyne! Viid! disse kunne ogsaa tale; Lad
for dit Hiertes Medlidenhed være mahlet i dem, og
id dem ikke engang bort fra den Spedalske; Han veed
, at hans Skikkelse virker Gysen, og naar nogen
rdiges at see paa ham, troer han, det maae være en
mhiertig Samaritan. At see til den Døde, nytter
n ikke, men det nytter os selv. Vi faae der alle
endigheders sidste Virkning: Den Døde er blind,
han er lam, og han er døv, og han stinker, og saa-
i skal du blive. Du seer der din egen Bestemmelse,
lærer at komme de sidste Ting ihu, at du skal ikke
ide. Men endnu en talrigere Skare seer du i de Fat-
e, og den er endnu ynkværdig nok. Naar du vil
are, hvor riig du selv er, saa see til den Fattige, see
or meget du har forud for ham. Huusfaderen, der
d sin Børne-Flok, netop slaaer sig igiennem, ikke
en mange Bekymringer for Udkomme, han er fattig,
saa

ieg er anmodet at tale for dem; Giver Agt paa hverandre, og kappes om, den eene at overgaae den anden i Kierlighed og gode Gierninger! Jeg veed ingen bedre Maade til at forberede sig til Høytid, end denne: Enhver tænker nok paa sig selv og sit eget Huus, at det kan være forsynet; Men lader os ogsaa give Agt paa hverandre, især paa de Trængende iblandt os! Jeg faaer nok mange saadanne Syner at see i denne Uge, og det vil blive mig smerteligt, at bortvise heele Flokke trøsteløse, som jeg før af skiulte Velgiøreres Godægighed har husvalet. Men det er endnu kun den første Dag i Ugen; Jeg vil oplive mit Haab, jeg vil opmuntre dem, som kunne give, jeg vil trøste dem, som behøve Haver, med det vi synge: O GUd! du est endnu saa rig, som du haver været evindelig! Maaskee skal jeg endnu før Høytiden kunde bringe de Fattige et gladt Budskab! Kiereste Tilhørere! skulle vi kun elske de Rige, de Glade, eller Lykkens blide Sønner? Snart skulle vi jo høre om vor Saligheds Fyrste, hvorledes han aabenbaredes, svøbt i Klude, og liggende i en Krybbe, hvorledes han betimeligen ville bære Fattigdoms Forsmædelse, og lære os, at ikke agte vor Broder ringe, fordie hans Pialter vidne om hans Armod. Jeg vil slutte, som jeg begyndte: Lader os give Agt paa hverandre, for at tilskyndes til Kierlighed og gode Gierninger. Amen.

No. 69. — Fierde Advent 1785.

Bøn for Prædiken:

Almægtige GUd og Fader! alle dine Veye ere Miskundhed og Sandhed for dem, som holde din Pagt; Forny med

O! du, so
Orken efter
og bered dig
saa tung e
os Vey til
des paa Fre
banet Vey
Hellig Aand
sum! nedbr
det Vildfar
drer os fra a
Bered os til
tideligheder
Fest i Ære

Vore Tilbe
til den, som
rense vore H
vort Legeme,
det Forraad
Siel og Lege
kan holde Hs
sentlige i vor

ige i vor fornuftige Guds-Dyrkelse; men denne Føde skal dog tilbringes Sielen igiennem Legemet. Engle re vi ikke; Sandser have vi; vor Siel kan ikke holde Høytid, uden der og er nogen Høytid for Legemet; Og Julen er en Høytid desuden, paa hvilken vi kan ekin-ïre vore Legemer med Glæde: Vort Kiød og Blod op-teg til en nye Værdighed, da Guds Søn aabenbare-des paa Jorden; ikke som en Aand, men i synlig Skik-kelse; ikke, som en Engel, i overordentlig Herlighed, men Ordet blev Kiød og boede iblandt os. Det ille Noer, som laae i Krybben, er en Skabning, ikke nderledes dannet, ikke forsynet med andre eller herli-gere Sandser, end vore smaae Børn, naar de fødes, og vi, da vi vare spæde Børn; Et Menneske Legeme blev en Guds Boelig: I ham boer all Guddoms Fylde legemlig. Før vedste jeg, at mit Legem var en brystfældig Hytte, mit Kiød og Blod et Sæde-Land, hvori Klinten trivedes bedre end Hveden. Uden at be-tragte Juledags Indhold, maatte jeg kalde mit Legem Sielens Fængsel, en Bygning af liden Værd, af kort Varighed, som ikke skulde allene inden stakket Tid ned-rives, men forraadne, blive Ormene til Føde, og op-løses til Jord, som det er tagen af; Men naar jeg læ-rer at kiende den, som klædde sig i vor skrøbelige Na-tur, saa giør jeg en nye Fred med mig selv; saa siger Sielen til sit Legeme: Du er ikke ringe agtet; GUD selv værdiges at boe i en saadan Hytte; Jeg er ikke blot, i Henseende til Sielen, skikket til at have Samfund med GUD, som er en Aand, og vil tilbedes i Aand og Sandhed; Men efter Legemet er Guds Søn bleven min Broder, og i dette mit Legem skal jeg see GUD. Denne min Krop er ogsaa bestemt til at tage Deel i evig Glæde; Ingen Under da, at vi, især til denne

maae bruge Forbud. Det gaaer med Kirken, som David synger om Ageren: Naar du har giort den begierlig, giør du den meget riig! Nu forstaaer det sig selv, Forbudet maae handle efter den HErres Sind, som skal komme. En Konge lader sin Ankomst melde i sine Provinser, at man med tilbørlig Høytidelighed kan modtage ham; Nu gik der ikke Forbud for vor Frelser til Bethlehem, at man skulle berede Sted for ham. Det vises nok deraf, at her var ikke Rum i Herberget; Men JEsus ville behage Hierterne med sin Naade, og i saadant Ærinde var Johannes Forbud: At udrydde Fordomme, giøre opmærksom, opvække Længsel; Dette var Forbudets Ærinde, og i Sandhed saadant Naadens Forbud er en stor Naade. Det er meget, naar GUd advarer mod forestaaende Domme, naar han lader sige: Vaager og beder, at I kunne være værdige til at undflye alt det, som skee skal! paa det, du kan tage dig vare, at du kan pakke ind, naar Flytnings-Dagen er nær; Men det er ligesaa stor Naade, at du varsles, naar GUd agter at aabenbare dig sin Herlighed, at den skal ikke overrumple dig ubered, og gaae bort ubenyttet. En Besøgelses-Dag, ilde anvendt, er ligesaa farlig, som en Ødelæggelsens Dag, der efterlader dybe Spor af den Almægtiges Vrede. Dette kommer over dig, heeder det om Jerusalem; Hvorfor? Ikke fordie du lod den romerske Krigs-Hær overrumple dig, fordie dine Vægtere da sov paa Muurene; men fordie du ikke kiendte din Besøgelses Tid. Det har altsaa sin salige Nytte, at GUd lader sin Ankomst melde, ende og naar han vil komme med Naade. Dernæst kommer det an paa, hvordan disse Forbud opføre sig. Det er vigtigt, B) at de erkiende, at de ere beredde dertil af GUd.

men ikke anderledes, end man beskriver F
Blinde. Men I kunde gaae ud at see;
seer, og hver af Eder komme tilbage med S
umph: Mine Øyne have seet din
Saa kunde Johannes veylede Eenfoldig
store Syner. Noget saa guddommeligt
vente at see; Men JEsus er endnu me
nærværende hos sine Forløste, endnu ska
Mennesker kunde see, om du vil see, G
fuldkommet i Skrøbelighed. Man see
delige Christne, som ingenlunde besidde n
lig Siels Styrke frem for andre; men du se
pende mod Fristelser, nedbøyede under
Plager og Lidelser haardeligen hiemsøgte; D
som de tre Mænd, der ginge uskadde i den g
Du hører dette Seyers-Sprog af deres
alle disse Ting meere end overvinde vi
ham, som os elskte. Siig ikke: Dette
Styrke, siig ikke, det er nogen Philosophie

dens Gaver; thi hvad har nogen, som han ikke haver annammet? Selv Johannes havde sit store Pund fra Lysenes Fader. Det er just Christi Hensigt, at giøre Mennesker opmærksomme paa det Fortrin, Johannes, som blot Menneske, havde for andre, denne Friemodighed, med hvilken han talede, denne midt i Fængselet smilende Taalmodighed, denne Sandheds Kierlighed, der ønskede sine Disciple retteligen oplyste. Her var meer for Folk at lære, ved at see paa Døberen, end om han havde været en Prophet, thi dem kan man dog ikke lære at ligne; Man kan ikke lære at spaae, om man vilde nok saa gierne; thi der er ikke nogensinde en Prophetie fremkommen af menneskelig Villie, 2 Petri 1, og Miracler at giøre, læres ikke ved Øvelse. Men kunde man end ikke naae op til den Fuldkommenhed, som Johannes, saa vilde dog hans store Exempel opmuntre til Efterlignelse i nogen Grad; At elske Sandhed, at føres selv, eller føre andre nærmere til vor HErre JEsu Christi Kundskab, det kunde vi dog lægge Vind paa. Vi Lærere især kunde dog danne os efter Døberen, om vi ikke naae hans Maal; Vi kunne dog, efter den os tildeelte Naade, tordne ind i Verdens Nat, og tale høyt mod Tidernes elskede Laster: Vi kunde veylede den Eenfoldiges Øye til at beskue Salighedens Fyrste. Os blev det ogsaa givet at sige til den Bodfærdige: See det Guds Lam, som bar all Verdens Synder! Vor Tid har ogsaa Pharisæere og Saducæere, mod dem kan vi tale mod Giernings-Helgene, der prædike saa længe Dyd og hedensk Sæde-Lære, at de glemme, at vi blive salige af Naade, uden Fortieneste. Mod Saducæere kunne vi tale; De troede ikke Aand, og nægtede Legemets Opstandelse, og overgave dem til Wellyst; Mod saadanne kunde vi

vidne:

hvorhen h
vandre;
ikke, som J
og her seer
havde du d
vaer C) nog
at see saada
Døve, diss
rete, de døe
see saadant
fordie man i
var falden ti
der de saae
tiden fordie n
der ikke see
fornemmelig
saae af Him
Suk og at l
JEsus, helbr
vi see til dem,
vi og see til d
vi have for h

ves for ham. I hans Øyne glimre ikke de tindrende Stierner. For ham er ikke Rosen rød, og ikke Lillien hvid, og ikke Marken yndig. See du derfor til ham, han kan ikke see til dig, og vil du selv have Nytte af dette Syn, saa see til GUd, som gav dig Øyet, og see Naturens Skiønhed, og priis Skaberen! See til den Blinde, og vil du dette Syn skal nytte ham, saa laan ham dit Øye, leed ham paa Veyen, advar ham mod den Steen, over hvilken han skulde snuble! Du er udgangen for at see, du kan altsaa gaae; det kan den Halte og Vanføre ikke, i det mindste kun besværlig; Gaae du da til den, som ikke kan gaae til dig, og vær, om du kan, hvad Job var i sin Velmagt: Den Haltes Fod og den Blindes Øye! See til den Døve; Det er og den beste Tieneste du kan giøre ham; At tale til ham, er forgiæves; Men mærk, hvor han læser i dine Øyne! Vlid! disse kunne ogsaa tale; Lad derfor dit Hiertes Medlidenhed være mahlet i dem, og vend dem ikke engang bort fra den Spedalske; Han veed selv, at hans Skikkelse virker Gysen, og naar nogen værdiges at see paa ham, troer han, det maae være en barmhiertig Samaritan. At see til den Døde, nytter ham ikke, men det nytter os selv. Vi saae der alle Elendigheders sidste Virkning: Den Døde er blind, og han er lam, og han er døv, og han stinker, og saadan skal du blive. Du seer der din egen Bestemmelse, og lærer at komme de sidste Ting ihu, at du skal ikke synde. Men endnu en talrigere Skare seer du i de Fattige, og den er endnu ynkværdig nok. Naar du vil erfare, hvor riig du selv er, saa see til den Fattige, see hvor meget du har forud for ham. Huusfaderen, der, med sin Børne-Flok, neppe slaaer sig igiennem, ikke uden mange Bekymringer for Udkomme, han er fattig,

saa

ves for ham. I hans Øyne glimre ikke de tindrende Stierner. For ham er ikke Rosen rød, og ikke Lillien hvid, og ikke Marken yndig. See du derfor til ham, han kan ikke see til dig, og vil du selv have Nytte af dette Syn, saa see til GUd, som gav dig Øyet, og see Naturens Skiønhed, og priis Skaberen! See til den Blinde, og vil du dette Syn skal nytte ham, saa laan ham dit Øye, leed ham paa Veyen, advar ham mod den Steen, over hvilken han skulde snuble! Du er udgangen for at see, du kan altsaa gaae; det kan den Halte og Vanføre ikke, i det mindste kun besværlig; Gaae du da til den, som ikke kan gaae til dig, og vær, om du kan, hvad Job var i sin Velmagt: Den Haltes Fod og den Blindes Øye! See til den Døve; Det er og den beste Tieneste du kan giøre ham; At tale til ham, er forgiæves; Men mærk, hvor han læser i dine Øyne! Blid! disse kunne ogsaa tale; Lad derfor dit Hiertes Medlidenhed være mahlet i dem, og vend dem ikke engang bort fra den Spedalske; Han veed selv, at hans Skikkelse virker Gysen, og naar nogen værdiges at see paa ham, troer han, det maae være en barmhiertig Samaritan. At see til den Døde, nytter ham ikke, men det nytter os selv. Vi faae der alle Elendigheders sidste Virkning: Den Døde er blind, og han er lam, og han er døv, og han stinker, og saadan skal du blive. Du seer der din egen Bestemmelse, og lærer at komme de sidste Ting ihu, at du skal ikke synde; Men endnu en talrigere Skare seer du i de Fattige, og den er endnu ynkværdig nok. Naar du vil erfare, hvor riig du selv er, saa see til den Fattige, see hvor meget du har forud for ham. Huusfaderen, der, med sin Børne-Flok, netop slaaer sig igiennem, ikke uden mange Bekymringer for Udkomme, han er fattig,

saa

ikke
Kort
Og if

tring
gen af
og B) u
ikke vid
tigt, en
Forsyns
hvad Lær
saa elsk
See vi u
dres For
meere en
vort Øy
noget ynk
Legeme;
vi da slet i
dog ikke n
skynde os.
ver lidende
til dette een
Kierlighed

eg er anmodet at tale for dem; Giver Agt paa hver=
andre, og kappes om, den eene at overgaae den an=
den i Kierlighed og gode Gierninger! Jeg veed in=
gen bedre Maade til at forberede sig til Høytid, end den=
ne: Enhver tænker nok paa sig selv og sit eget Huus, at
det kan være forsynet; Men lader os ogsaa give Agt paa
hverandre, især paa de Trængende iblandt os! Jeg
faaer nok mange saadanne Syner at see i denne Uge,
og det vil blive mig smerteligt, at bortvise heele Flokke
trøstesløse, som jeg før af skiulte Velgiøreres Godægig=
hed har husvalet. Men det er endnu kun den første Dag
i Ugen; Jeg vil oplive mit Haab, jeg vil opmuntre
dem, som kunne give, jeg vil trøste dem, som behøve
Gaver, med det vi synge: O GUd! du est endnu saa
riig, som du haver været evindelig! Maaskee skal jeg
endnu før Høytiden kunde bringe de Fattige et gladt
Budskab! Kiereste Tilhørere! skulle vi kun elske de
Rige, de Glade, eller Lykkens blide Sønner? Snart
skulle vi jo høre om vor Saligheds Fyrste, hvorledes
han aabenbaredes, svøbt i Klude, og liggende i en
Krybbe, hvorledes han betimeligen ville bære Fattig=
doms Forsmædelse, og lære os, at ikke agte vor Bro=
der ringe, fordie hans Pialter vidne om hans Armod.
Jeg vil slutte, som jeg begyndte: Lader os give Agt
paa hverandre, for at tilskyndes til Kierlighed
og gode Gierninger. Amen.

No. 69. — Fierde Advent 1785.

Bøn for Prædiken:

Almægtige GUd og Fader! alle dine Veye ere Miskund=
hed og Sandhed for dem, som holde din Pagt; Forny=
med

ki
O
D
og
ſa
os
des
han
Hel
ſum
det L
drer
Bere
tideli
Feſt i

Vore
til den
renſe v
vort Le
det For
Siel og
kan hold

ige i vor fornuftige Guds-Dyrkelse; men denne Føde skal dog tilbringes Sielen igiennem Legemet. Engle re vi ikke; Sandser have vi; vor Siel kan ikke holde Høytid, uden der og er nogen Høytid for Legemet; Og Julen er en Høytid desuden, paa hvilken vi kan ekin- re vore Legemer med Glæde: Vort Kiød og Blod op- teg til en nye Værdighed, da Guds Søn aabenbare- des paa Jorden; ikke som en Aand, men i synlig Skik- kelse; ikke, som en Engel, i overordentlig Herlighed, men **Ordet blev Kiød og boede iblandt os.** Det lille Noer, som laae i Krybben, er en Skabning, ikke anderledes dannet, ikke forsynet med andre eller herli- gere Sandser, end vore smaae Børn, naar de fødes, og vi, da vi vare spæde Børn; Et Menneske-Legeme blev en Guds Boelig: **I ham boer all Guddoms Fylde legemlig.** Før vedste jeg, at mit Legem var en brystfældig Hytte, mit Kiød og Blod et Sæde-Land, hvori Klinten trivedes bedre end Hveden. Uden at be- tragte Juledags Indhold, maatte jeg kalde mit Legem Sielens Fængsel, en Bygning af liden Værd, af kort Varighed, som ikke skulde allene inden stakket Tid ned- rives, men forraadne, blive Ormene til Føde, og op- løses til Jord, som det er tagen af; Men naar jeg læ- rer at kiende den, som klædde sig i vor skrøbelige Na- tur, saa giør jeg en nye Fred med mig selv; saa siger Sielen til sit Legeme: Du er ikke ringe agtet; GUD selv værdiges at boe i en saadan Hytte; Jeg er ikke blot, i Henseende til Sielen, skikket til at have Samfund med GUD, som er en Aand, og vil tilbedes i Aand og Sandhed; Men efter Legemet er Guds Søn bleven min Broder, og i dette mit Legem skal jeg see GUD. Denne min Krop er ogsaa bestemt til at tage Deel i evig Glæde; Ingen Under da, at vi, især til denne

udre
noge
Leger
Ach!
maae
hanne
her i
Proph
Till
1)

2)
He
A) at E
han selv
kede, at
A) Deri
Rigdom,
Land og F
ligesom G
varsles det
var JEsu
strax efter
den, som

maae bruge Forbud. Det gaaer med Kirken, som David synger om Ageren: Naar du har giort den begierlig, giør du den meget riig! Nu forstaaer det sig selv, Forbudet maae handle efter den HErres Sind, som skal komme. En Konge lader sin Ankomst melde i sine Provinser, at man med tilbørlig Høytidelighed kan modtage ham; Nu gik der ikke Forbud for vor Frelser til Bethlehem, at man skulle berede Sted for ham. Det vises nok deraf, at her var ikke Rum i Herberget; Men JEsus ville behage Hierterne med sin Naade, og i saadant Ærinde var Johannes Forbud: At udrydde Fordomme, giøre opmærksom, opvække Længsel; Dette var Forbudets Ærinde, og i Sandhed saadant Naadens Forbud er en stor Naade. Det er meget, naar GUd advarer mod forestaaende Domme, naar han lader sige: Vaager og beder, at I kunne være værdige til at undflye alt det, som skee skal! paa det, du kan tage dig vare, at du kan pakke ind, naar Flytnings-Dagen er nær; Men det er ligesaa stor Naade, at du varsles, naar GUd agter at aabenbare dig sin Herlighed, at den skal ikke overrumple dig ubered, og gaae bort ubenyttet. En Besøgelses-Dag, ilde anvendt, er ligesaa farlig, som en Ødelæggelsens Dag, der efterlader dybe Spor af den Almægtiges Vrede. Dette kommer over dig, heeder det om Jerusalem; Hvorfor? Ikke fordie du lod den romerske Krigs-Hær overrumple dig, fordie dine Vægtere da sov paa Muurene; men fordie du ikke kiendte din Besøgelses Tid. Det har altsaa sin salige Nytte, at GUd lader sin Ankomst melde, end og naar han vil komme med Naade. Dernæst kommer det an paa, hvordan disse Forbud opføre sig. Det er vigtigt, B) at de erkiende, at de ere beredde dertil af

Jeg er dens Røst, som raabe
GUd benytter sig af. Han tog ik
sagde; det var ham givet, anbefa
at det han sagde, var vigtigt, nyt
ligt, for alle nødvendigt; men m
ham Æren; han var kun en Røs
sune, som giver en velklingende L
meest dens Færdighed, som blæs
endog Instrumentet, saa tænker
Haand, som har dannet det. De
enhver Røst, ved hvilken GUd k
Der var, om jeg saa maae sige,
egennyttige Semitoner i de fleeste
ernes Lærdom var gandske forstemt
eeneste reen Tone; Men Johannes
ders Liv, dertil dannet, dertil s
være Guds Røst til Mennesker.
re vor HErres Vey, om de ville a
Opmærksomhed fra GUd til dem se
de fornedre Sandheden, de stiæle
giver intet Hierte sand Fortrøstning
ke: Saa har den Mand sagt, og
er at bygge paa: Saa har GUd sa

erkiende dem før det de ere. Dette maae ingen tænke, at jeg forstaaer om vor Tids Lærere; Thi vel uddeeler GUd endnu Gaver, som han vil; Lærere maae have Videnskaber, for at forstaae selv det, de skal forklare; men der behøves ingen overordentlig Gave nu til at forkynde Guds Raad til Salighed. Jeg siger nu intet, som jeg begierer mine Tilhørere skal troe, fordi jeg har sagt det; Der skal heller ikke skee noget overordentligt tre Dage herefter. Vi skal da helligholde JEsu Fødsels-Fest, og naar jeg forkynder dette, tvivler ingen om hvad jeg siger; Men de, som skulle være Forbud om en overordentlig Naade, maatte være saaledes udrustede, at man kunde kiende dem. At Johannes var det, derom kan Miraclet med hans Fødsel tydelig vidne, derom vidner Prophetens Spaaedom, der eene og allene passer paa ham; Men jeg vil kun bruge Texten til Beviis: I Ørken prædikede Johannes, og derved falder han i Øynene; just som den Person, om hvilken Esaias har talet. Vee den Lærer, som vil udmærke sig mod GUds Ord! Jo meer hans Levnet og Lærdom kommer overeens dermed, jo meer bær han det rette Stempel; Saa mange, som gaae frem efter denne Regel, over dem være Fred og Barmhiertighed! Johannes prædikede i Ørken; Et Symbolum, at JEsu Rige ikke skulle være af denne Verden. Ørken desuden har intet, som lokker Mennesker did; Der er ikke noget af de Ting, som giør Mennesket stolt, ikke stærke Muure, ikke glimrende Palladser, ikke Vellyst og Forfængelighed. At Johannes har Tilhørere naar han prædiker for Herodes, det er ikke saa underligt; men den, som gaaer i Ørken, for at høre ham, kan ikke have anden Bevæggrund, end den, at han vil høre ham. Tilsidst heeder det, at han var den Raabendes Røst

og C
ser,
Tom
at de
deels
ne,
Klar
domm
Tveryi
hvilken
at de t
digt,
dette,
vendigt
Frygtag
hørte til
hageligh
langt bo
de: Sik
Johanne
af Træe
den; Na
der raabe
Guds R

eeneste Rednings-Middel: See det Guds Lam, som bar all Verdens Synder! Johannes maatte altsaa erkiendes, og blev erkiendt for den store HErres Forbud. Nu rester at betragte

2) Hvorledes GUd fordrer udmærkede Tilberedelser. Bereder HErrens Vey! Dette er Guds Befaling ved Johannes til Folket. Her tales i denne Lignelse, som om en Konge ville besøge et Sted; Men figurlig er Talemaaden, og altsaa maae vi mærke, A) hvad det er for en Herre, her tales om, B) hvad for en Vey, C) hvad for Tilberedelser paa Veyen. A) Den Herre, her tales om, er Messias; det behøver jeg ikke at beviise eller forklare; altsaa en Herre, som tilkommer den høyeste Ære. Intet maatte være for godt og dyrebart, naar vi dermed kunde betegne, hvor høyt vi agte ham; Det var den Herre, der saa meget var spaaet om, som saa længe var ventet, den, som skulle forløse Israel, forløse os alle, som skulle oprette et evigt Rige; Det var denne Herre, hvis Ankomst vi forkynde. Siig Verden: At alle Fyrster skal samles paa eet Sted! Siig dem: At alle menneskelige Ypperligheder skal sees der i mueligste Glands! Det er intet mod denne Herre. Til de fattige Disciple, som omringede ham, kunde han sige: Salige ere de Øyne, som see det, I see; thi jeg siger Eder, at mange Propheter og Konger ville see det, I see, og have det ikke seet, og høre det, I høre, og have det ikke hørt. Mig synes, den Slægt maatte sættes i Forlægenhed, for hvilken saadan Herres Ankomst blev anmeldet. Den gandske Verden med alle sine Kostbarheder maatte sige: Jeg er ikke værd, at du skulle gaae ind under mit Tag. Men ligesom det er en Herre, som fortiener den aller-

høyeste Ære, saa er det en Herre, der fordrer Æ
Beviisninger af en anden Natur, end Verdens H
rer; Derfor hører jeg heller aldrig Johannes tal
Ord om kostbare Ære-Porte, som skulle bygges,
at Gaderne skulle bedækkes med Purpur, eller at
udvortes skulle sætte sig i Bekostning. Selv Jo
nes var den tarveligste Prædikant, der havde v
paa Guds Jord. Hans Kiortel var af Cameel-H
og der var et Læder-Belte om hans Lender. Ney
Herlige i Guds Dyrkelsen hidindtil skulle nu rea
res: J Steden for Naade-Stolen af puurt G
skulle nu komme JEsu Blod, som renser af all Sy
J Steden for Paaske Lammet: JEsus, vor Paa
som er ofret for os; J Steden for Ollie og Salv
Aand og Kraft; J Steden for Steen Tavler: N
de og Sandhed. Da det er saadan Herre, hvis
komst forkyndes, saa spørges: B) Hvad er HEr
Vey? Dette Ord tages i mange Slags Bemærkel
hvilke jeg her ikke vil opholde mig med at anføre.

gede Greene af Træerne, da Qvinden overøsede hans Fødder med vellugtende Salve? Judas sagde: At Salven var spildt; Men Guds Aand siger, at Judas var en Tyv. Ney! som sagt er: Et Menneske bestaaer af Siel og Legeme; JEsus vil æres af begge Deele, af det heele Menneske, og det kan vi ikke, uden i vores fornuftige Guds-Dyrkelse. 2) Naar jeg anmærker, at her ikke tales om nye Vey, som skulle anlægges, hvor ingen Vey var; men om en anlagt Vey, som var fordærvet, og som skulle rettes. GUd har allerede i Skabelsen dannet Mennesket saa, at det kunde imodtage Indtryk af hans Naade. Ved Faldet blev denne Vey gandske utilgiængelig; Men dog har GUd ved sit Ord, ved Spaaedomme og Forjættelser immer holdt an hos os. Israel især var det Folk, for hvilket GUd i Naade aabenbarede sig; Men nu var Tidens Fylde kommen; Nu lader HErren sige: See! jeg staaer ved Dørren og banker! Og nu heeder det: C) Retter HErrens Vey! Hvad Forandringer og Forbedringer der skulle giøres, bliver hos Propheten Es. 40, 4, og hos Luc. 3, 5 henført til fire Hoved-Classer: a) Hvert Bierg og Høy skal fornedres: Hovmod er en af de fornemste Hindringer. Phariseærne, som stolede paa sig selv, at de vare retfærdige, og foragtede andre, maatte lære, at de vare arme Syndere, om JEsus skulle komme til dem. b) Hver Dahl skal ophøyes: Alle nedslagne Gemytter skulle opmuntres. Frygt og Tvivl maatte ryddes af Veyen; Frygt ikke, skulle det nu heede; thi du har fundet Naade hos GUd! c) Det krogedede skulle rettes: Phariseærnes Tilsætninger og Omsvøb skulle ikke meere gielde; Vi skulle gaae lige til; Eller, om vi saa vil: Det krogede, det uredelige, det falske, det tvetydige Væsen

For Sangen:

Fødsels-Dage bleve tit blant Mennesker bestemte til Sangens, i det mindste til Glædens Dage. Den første og egentlige Fødselens-Dag er det dog, som oftest i det mindste for Moderen; Hun kommer ikke meere Smerten ihu, siger Christus, for Glæde, fordie et Menneske er fød til Verden, Joh. 16. Hun synger da vel ikke, hendes Glæde er ikke høyrøstet, endnu mindre buldrende; Det forbyder sig selv; Men hendes Aands Tilfredshed, hendes Siels stille Opløftelse med Tak til GUd, de blide, ømme Kierligheds-fulde Blik hun kaster ned paa den nyefødde Glut, dette udgiør en Harmonie, skiønnere end alle Fødsels-Dages festlige Sange. Naar det omløbende Aar tilbagebringer den samme Dag, bringer den vel kun Erindringen om den første med sig; Men da vore sande Glæder i Livet ere snart talte, fortænker jeg ikke den eller dem, som fornye, saa godt de kunde, Erindringen af den glade Dag; Men denne Glæde bliver endnu fornuftigere, endnu almindeligere, om det Menneske, som fødes til Verden, blev et gavnligt Menneske for Verden, ikke blot sin Familiesl Glæde og Opkomst, men virksom Velgiører for en større Kreds, for heele Provintzer, for sit gandske Fødeland. De ere sieldne, saadanne Mennesker; Men Verden har dog havt dem, og turde have dem endnu hist eller her. At være glad paa saadanne Mænds Fødsels-Dage, er taknemmeligt, at synge til saadan Glæde, er høytideligt, og det er fornuftigt tillige; thi det er Glæde, som vederfares alt Folket. Moderen, som fødde saadan en Mand, kunde paa hans første Fødsels-Dag ikke være saa fornuftig glad; thi hun kunde ikke i Skiæbnens Bog læse

til-

Ingen
Dag
han ſt
paa J
for G
Sønne
os denn
ren glor
retfærdig
Lad vor
ne, Ar
Lave opſt

Om Fol
Glæden d
eller mind
faaet et V
forfølge diſ
ingen ſin ſi
ſin Moder
Paa hver
vilde ikke v

hvor forskiellige Betragtninger da vilde der ikke fødes, ligesom Menneskers Skiæbne var forskiællig, og alle ville beviise det meere eller mindre grundede i hver Moders Glæde paa den for alle Mødre glade Dag. Jeg vil hverken nævne den Liighed eller Uliighed, hvormed vi egentlig fødes; At vi alle komme til Verden nøgne, grædende, svage og uskikkede til at giøre os selv ringeste Bistand; Dette er Liigheden. At vi fødes med forskiællige Legems Beqvemmeligheder eller Evner, skiønt alle, eller dog de fleeste, med de samme Sandser og de samme Lemmer: Een med en stærk Bygning til at blive Kiempe, een til at blive en ussel Lazarus; een med Raskhed, som Azael, een med Mod, som Judas Machabæus; een med Skiønhed, som Absalon. At vi fødes med forskiællige Gemyts Beskaffenheder: Een med større Tilbøyelighed til Vrede, een til Vellyst, een til Ligegyldighed, een til Tungsindighed. At vi fødes med forskiællige Siele-Kræfter: Een med troefast Hukommelse, een med spillende Indbildnings-Kraft, een med dybeste Grandsknings-Aand, og andre med en uliige mindre Grad af alle disse Evner; Dette er Uliigheden. Om denne Liighed og Uliighed taler jeg ikke; men jeg tænker mig Mennesker i alle disse Henseender saa nogenlunde liige. Jeg opfordrer disse Liigemænd i Dag, at kaste et Blik hen til deres første Dag. Hist fremstaaer een, fød af fattige Forældre, den sidste, for Exempel, af en talriig Børne-Flok: Jeg giorde min Moder glad, tænker denne, da jeg kom til Verden; thi hun var Moder, men Kummer stod ved hendes Hoved-Giærd; Veemods Taarer trængte sig frem af hendes Øyne, da hun svøbte mig i Klude, og lagde mig ned i Armods ilde forsynede Vugge; Men hvor glad skulde hun været, om hun havde vedst, at hun i mig hav-

de

ældre mil
der, tænk
takkede A
ve; Hun
dobbelt gla
de efterlade
ledes hun
Dannelse,
det var, ud
kom, Gud
eller en usyn
me Moder!
sels-Dag,
Dag, fattig,
under dem, f
hvis Vugge de
Brød af deres
randsageligt
usporlige,
timelig Lykke e
phetens Ord:
baaret Aag i
træder den

for GUd, du skulle sige, i Steden for at hovmode dig over dine Brødre: Hvad er jeg og min Faders Huus, at du haver ført mig hidindtil? 2 Sam. 7. Og nu den Lastværdige, den forlorne Søn, kunde jeg standse ham paa hans mørke Vey, ved at henvise ham til hans første Dag! Kom ihu, vilde jeg sige, din Moders Glæde, din glade Moders ømme Velsignelser, hvormed hun hilsede dig, da du saae Dagens Lys; Den lykkelige i hendes Uvidenhed, hun vedste ikke da, hvad du skulle blive; Den dobbelt ulykkelige nu, om hun lever og seer dig; Hendes tunge Sukke ere dine Anklagere, hendes bittre Taarer falde ned, som en Svovel-Regn, paa dit Hoved. Vend om, medens det er Dag, bliv din første Dag, din Moders Glæde paa den Dag værdig, og troe, Guds Engle skulle glæde sig, alle gode Mennesker skulle prise GUd, om hans Naade maatte virke paa dig, hvad JEsu Almagt paa Enkens Søn af Nain: Og han gav hans Moder ham igien, Luc. 7. Af disse Betragtninger see vi glade Mødres forskiællige Glæde paa deres Børns Fødsels-Dage, og denne Sætning agter jeg, næst Guds Biestand, af vor Frelsers Fødsels-Dag end meere at beviise. Men til den Ende vil jeg sammenligne tvende, de betydeligste og merkværdigste Mødre af det heele Qvinde-Kiøn, vor første Moder og JEsu Moder: Adams Hustrue Eva, og Maria, Josephs Troelovede. Men de Ord, hvormed vor første Moder beskrev sin Glæde, da hun fødde sin første Søn, skulle egentlig forsyne mig med Text til disse Tanker. Saa læse vi om Eva 1 Mose B. 4, 1: Og hun fødde Cain, og sagde: Jeg eyer en Mand, som er Herren! Dette sammenlignet med Dagen og Texten, betragter jeg **tvende glade Mødre**, og deri:

1) Eva glad over den forste fodde Søn paa Jo

2) Maria glad over Guds eenbaarne Søn,
paa Jorden.

1) Eva var A) med rette glad, B) overv
glad, C) glad til megen Sorg. Eva var A) g
og glad med rette. Eva var falden meget dybt;
kun fordie hun stod saa meget høyt, fordie Guds
lede var den Ting, vi ikke ret kunne forklare os,
die Uskyldigheds Stand var en Tilstand, hvorom
ligesaa lidt kunde giøre os klare og bestemte Begre
som om vor tilkommende Salligheds Tilstand i Evig
den. Vi maae ingenlunde tænke os den faldne E
som en af vore Tiders fordærvede Qvinder. Synd
Fordærvelse har grebet om sig, er voxet, og det er
ligesaa stor Forskiæl mellem den faldne Eva og en
dærvet Qvinde blandt os, som der var imellem de
skyldige nye skabte Eva og den faldne. Eva var
den, men benaadet, men havde ogsaa allerede so

1) Eva glad over den forste fødde Søn paa Jo
2) Maria glad over Guds eenbaarne Søn,
paa Jorden.

1) Eva var A) med rette glad, B) overv
glad, C) glad til megen Sorg. Eva var A)
og glad med rette. Eva var falden meget dybt;
kun fordi hun stod saa meget høyt, fordie Guds
lede var den Ting, vi ikke ret kunne forklare os,
die Uskyldigheds Stand var en Tilstand, hvor
ligesaa lidt kunde giøre os klare og bestemte Begre
som om vor tilkommende Saligheds Tilstand i Evi
den. Vi maae ingenlunde tænke os den faldne E
som en af vore Tiders fordærvede Qvinder. Syn
Fordærvelse har grebet om sig, er voxet, og det er
ligesaa stor Forskiæl mellem den faldne Eva og en
dærvet Qvinde blandt os, som der var imellem de
skyldige nye skabte Eva og den faldne. Eva var

[illegible]

vaa Su
og der vi
Herlige i
tes: J
skulle nu
J Steder
som er ofi
Aand og
de og Sa
komst forki
Vey? D
hvilke jeg
bemærker d
for at giøre
ning, i h
JEsu Naa
mærkninger
saa blot aan
strax, at vi
kommer kun
te staaer aab
den udvorte
diken og Sa

gede Greene af Træerne, da Qvinden overøsede hans Fødder med vellugtende Salve? Judas sagde: At Salven var spildt; Men Guds Aand siger, at Judas var en Tyv. Ney! som sagt er: Et Menneske bestaaer af Siel og Legeme: JEsus vil æres af begge Deele, af det heele Menneske, og det kan vi ikke, uden i vores fornuftige Guds-Dyrkelse. 2) Naar jeg anmærker, at her ikke tales om nye Vey, som skulle anlægges, hvor ingen Vey var; men om en anlagt Vey, som var fordærvet, og som skulle rettes. GUD har allerede i Skabelsen dannet Mennesket saa, at det kunde imodtage Indtryk af hans Naade. Ved Faldet blev denne Vey gandske utilgiængelig; Men dog har GUD ved sit Ord, ved Spaaedomme og Forjættelser immer holdt an hos os. Israel især var det Folk, for hvilket GUD i Naade aabenbarede sig; Men nu var Tidens Fylde kommen; Nu lader HErren sige: See! jeg staaer ved Døren og banker! Og nu heeder det: C) Retter HErrens Vey! Hvad Forandringer og Forbedringer der skulle giøres, bliver hos Propheten Es. 40, 4, og hos Luc. 3, 5 henført til fire Hoved-Classer: a) Hvert Bierg og Høy skal fornedres: Hovmod er en af de fornemste Hindringer. Pharisæerne, som stolede paa sig selv, at de vare retfærdige, og foragtede andre, maatte lære, at de vare arme Syndere, om JEsus skulle komme til dem. b) Hver Dahl skal ophøyes: Alle nedslagne Gemytter skulle opmuntres. Frygt og Tvivl maatte ryddes af Veyen; Frygt ikke, skulle det nu heede; thi du har fundet Naade hos GUD! c) Det krogede skulle rettes: Pharisæernes Tilsætninger og Omsvøb skulle ikke meere gielde; Vi skulle gaae lige til; Eller, om vi saa vil: Det krogede, det uredelige, det falske, det tvetydige Væsen

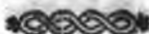
skulde bort, Redelighed blive Hoved=Sag. Ende
skulle d) det ugiævne blive slæt: Alle de Anst
Steene og Hindringer, som vare kastede i Veyen, sk
de bortryddes: Ingen Sorg for timelig Næring,
gen utidig Kierlighed til Verden maatte tillukke Hi
terne; See! der er Indholden af: Retter HErre
Vey! Lader os saaledes berede os til Høytiden! Ko
Hofmod! og bøy dig for Ærens Konge, og see, h
han aabenbares, svøbt i Klude! Kom, nedslagne Si
see op, og opløft dit Hoved; thi din Forløsning st
der til! Kom du, som gik de krogede Veye, lær at i
vige hverken til høyre eller venstre Side, at der er k
een Vey, og at JEsus er Veyen, Livet og San
hed til Salighed for hver den som troer! Ko
mer alle, som synes at have nogen Hindring, river Ed
løs, aabner Hierterne, annammer JEsum; thi s
mange som ham annamme, dem haver han giv
Magt til at vorde Guds Børn, de, som tro

For Sangen:

Fødsels-Dage bleve tit blant Mennesker bestemte til Sangens, i det mindste til Glædens Dage. Den første og egentlige Fødselens Dag er det dog, som oftest i det mindste for Moderen; Hun kommer ikke meere Smerten ihu, siger Christus, for Glæde, fordie et Menneske er fød til Verden, Joh. 16. Hun synger da vel ikke, hendes Glæde er ikke høyrøstet, endnu mindre buldrende; Det forbyder sig selv; Men hendes Aands Tilfredshed, hendes Siels stille Opløftelse med Tak til Gud, de blide, ømme Kierligheds-fulde Blik hun kaster ned paa den nyefødde Glut, dette udgiør en Harmonie, skiønnere end alle Fødsels-Dages festlige Sange. Naar det omløbende Aar tilbagebringer den samme Dag, bringer den vel kun Erindringen om den første med sig; Men da vore sande Glæder i Livet ere snart talte, fortænker jeg ikke den eller dem, som fornye, saa godt de kunde, Erindringen af den glade Dag; Men denne Glæde bliver endnu fornuftigere, endnu almindeligere, om det Menneske, som fødes til Verden, blev et gavnligt Menneske for Verden, ikke blot sin Families Glæde og Opkomst, men virksom Velgiører for en større Kreds, for heele Provintzer, for sit gandske Fødeland. De ere sieldne, saadanne Mennesker; Men Verden har dog havt dem, og turde have dem endnu hist eller her. At være glad paa saadanne Mænds Fødsels-Dage, er taknemmeligt, at synge til saadan Glæde, er høytideligt, og det er fornuftigt tillige; thi det er Glæde, som vederfares alt Folket. Moderen, som fødde saadan en Mand, kunde paa hans første Fødsels-Dag ikke være saa fornuftig glad; thi hun kunde ikke i Skiæbnens Bog læse

til-

tilkommende Ting, ikke viide, om denne Søn skulle bli
hendes Alderdoms Støtte, eller føre hendes graae Ha
med Sorg i Graven: Om han skulde blive en unyt
Jordens Byrde, eller sit Folkes Hæder og Øyens Ly
Aldrig var altsaa Glæden fornuftigere, end paa den
Fødsels-Dag; Paa denne Dag blev os en Frelser fø
Ingen kunde viide tilsulde, ikke engang Maria, d
Dag JEsus blev fød, men vi viide det alle nu, hv
han skulde blive for os alle, hvilken Fred han udbredi
paa Jorden, hvor velbehagelige han giorde Menneske
for GUD, og hvorledes GUD i det Høyeste blev æret
Sønnen. Dette er atter hans Fødsels-Dag, som ga
os denne Naadens Fylde; Det er Dagen, som HEr
ren giorde, lader os glæde og fryde os i den! Fornu
retfærdiggiør vor Glæde; Lad Glæde oplive vor Sang
Lad vor Sang fuld af Aand og Ild opstige til Himle
ne, Ære være GUD i det Høyeste, naar vi fra de
Lave opstaae og istemme: Os er i Dag en Frelser fød

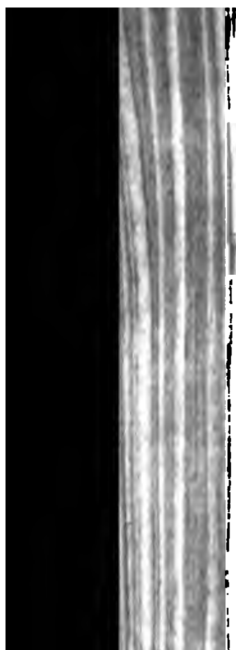
hvor forskiellige Betragtninger da vilde der ikke fødes, ligesom Menneskers Skiæbne var forskiællig, og alle ville beviise det meere eller mindre grundede i hver Moders Glæde paa den for alle Mødre glade Dag. Jeg vil hverken nævne den Liighed eller Uliighed, hvormed vi egentlig fødes; At vi alle komme til Verden nøgne, grædende, svage og uskikkede til at giøre os selv ringeste Bistand; Dette er Liigheden. At vi fødes med forskiællige Legems Beqvemmeligheder eller Evner, skiønt alle, eller dog de fleeste, med de samme Sandser og de samme Lemmer: Een med en stærk Bygning til at blive Kiempe, een til at blive en ussel Lazarus; een med Raskhed, som Azael, een med Mod, som Judas Machabæus; een med Skiønhed, som Absalon. At vi fødes med forskiællige Gemyts Beskaffenheder: Een med større Tilbøyelighed til Vrede, een til Vellyst, een til Liigegyldighed, een til Tungsindighed. At vi fødes med forskiællige Siele-Kræfter: Een med troefast Hukommelse, een med spillende Indbildnings-Kraft, een med dybeste Grandsknings-Aand, og andre med en uliige mindre Grad af alle disse Evner; Dette er Uliigheden. Om denne Liighed og Uliighed taler jeg ikke; men jeg tænker mig Mennesker i alle disse Henseender saa nogenlunde liige. Jeg opfordrer disse Liigemænd i Dag, at kaste et Blik hen til deres første Dag. Hist fremstaaer een, fød af fattige Forældre, den sidste, for Exempel, af en talriig Børne-Flok: Jeg giorde min Moder glad, tænker denne, da jeg kom til Verden; thi hun var Moder, men Kummer stod ved hendes Hoved-Giærd; Veemods Taarer trængte sig frem at hendes Øyne, da hun svøbte mig i Klude, og lagde mig ned i Armods ilde forsynede Vugge; Men hvor glad skulde hun været, om hun havde vedst, at hun i mig hav-

de født den, som skulde blive hendes Families Stø
Tilflugt, at jeg, velsignet med Formue, skulde blive
mine Sødskende, skiønt i mindre Grad, hvad en Jo
blev for sin Fader og Brødre. HErre! jeg er
gere end alle dine Miskundheder, og end all
Troefasthed, du har beviist imod mig, 1 M
V. 32. Her fremstaaer en anden, fød af lykkelige
ældre midt i Velstands Skiød: Glad blev min M
der, tænker denne, den Dag jeg kom til Verden;
takkede Alfaderen, og erkiendte mig for en Guds G
ve; Hun giennemtænkte sine blide Kaar, og følede
dobbelt glad, da hun havde den, til hvilken hun sk
de efterlade det Heele. Hun tænkte sig i Haabet, h
ledes hun vilde anvende sin yderste Formue til
Dannelse, til at fremme min mueligste Lykke.
det var, uden Forældres, uden min Brøde, at
kom, GUd veed hvilken Orm, og undergrov Hu
eller en usynlig Strøm, og bortskyllede Formuen

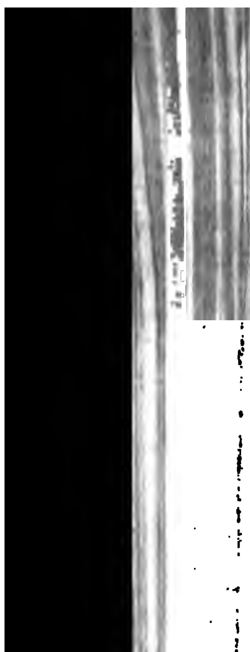
for GUd, du skulle sige, i Steden for at hovmode dig over dine Brødre: Hvad er jeg og min Faders Huus, at du haver ført mig hidindtil? 2 Sam. 7. Og nu den Lastværdige, den forlorne Søn, kunde jeg standse ham paa hans mørke Vey, ved at henvise ham til hans første Dag! Kom ihu, vilde jeg sige, din Moders Glæde, din glade Moders ømme Velsignelser, hvormed hun hilsede dig, da du saae Dagens Lys; Den lykkelige i hendes Uvidenhed, hun vedste ikke da, hvad du skulle blive; Den dobbelt ulykkelige nu, om hun lever og seer dig; Hendes tunge Sukke ere dine Anklagere, hendes bittre Taarer falde ned, som en Svovel-Regn, paa dit Hoved. Vend om, medens det er Dag, bliv din første Dag, din Moders Glæde paa den Dag værdig, og troe, Guds Engle skulle glæde sig, alle gode Mennesker skulle prise GUd, om hans Naade maatte virke paa dig, hvad JEsu Almagt paa Enkens Søn af Nain: Og han gav hans Moder ham igien, Luc. 7. Af disse Betragtninger see vi glade Mødres forskiællige Glæde paa deres Børns Fødsels-Dage, og denne Sætning agter jeg, næst Guds Bistand, af vor Frelsers Fødsels-Dag end meere at beviise. Men til den Ende vil jeg sammenligne tvende, de betydeligste og merkværdigste Mødre af det heele Qvinde-Kiøn, vor første Moder og JEsu Moder: Adams Hustrue Eva, og Maria, Josephs Troelovede. Men de Ord, hvormed vor første Moder beskrev sin Glæde, da hun fødde sin første Søn, skulle egentlig forsyne mig med Text til disse Tanker. Saa læse vi om Eva 1 Mose B. 4, 1: Og hun fødde Cain, og sagde: Jeg eyer en Mand, som er Herren! Dette sammenlignet med Dagen og Texten, betragter jeg tvende glade Mødre, og deri:

og gl
kun fo
lede v
die Us
ligesaa
som om
den.
som en
Fordær
ligesaa s
dærvet L
skyldige
den, m
Forjættel
endnu en
hende en
lidt som n
heder.
var rigere
Rigdom o
men den h
skab, i S
nemmelige
ubekiendt n

[redacted]

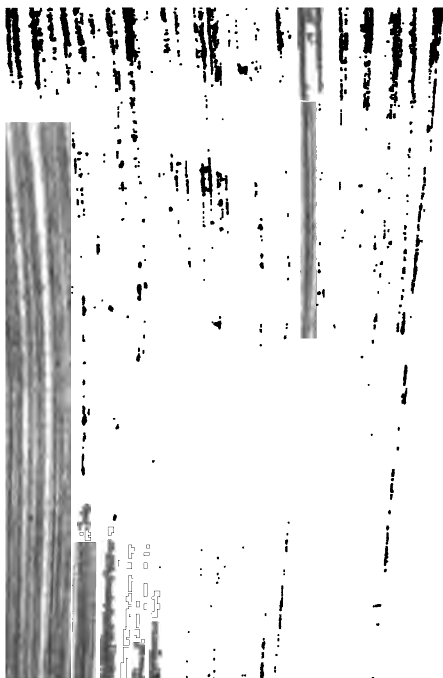

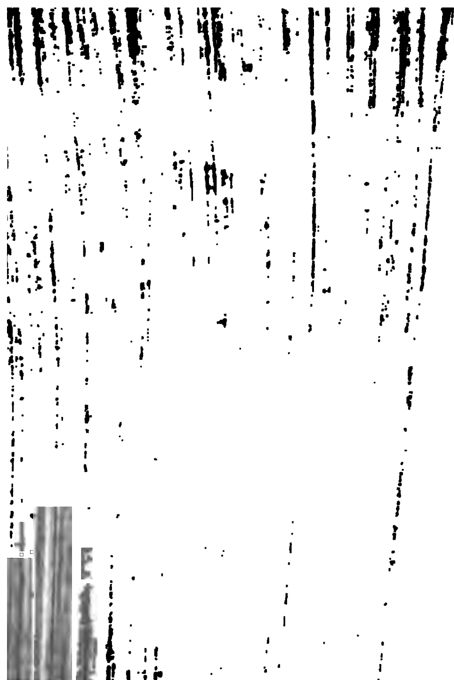

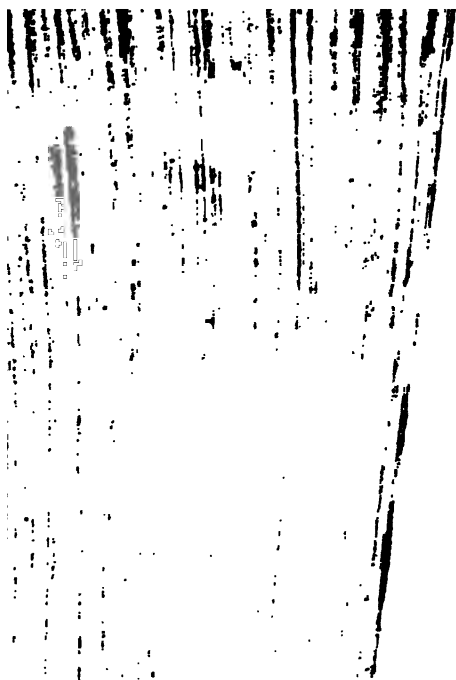

Han havde valgt Templet til Brude-Sahl, han vilde paa dette Sted saa gierne oprettet med dette Folk en nye Pagt, en evig Pagt. Den hulde Brudgom vilde da glæde Folket, og man maatte nok her spørge: Kan Brude-Folket sørge, medens Brudgommen er hos dem? Kunde de faste endnu, endnu hænge i deres tørre Skikke i det kolde Udvortes? Skal Brudgommen omsonst anholde om Gienkierlighed? Velan da! foragtet Naade hævner sig: C) Den fortørnede Brudgom maae forlade Folket. Nu var det sidste Øyeblik: I skulle herefter ikke see mig. Ordene ere talte i Dimmel-Ugen, og rimelig Skjærtorsdags Formiddag. JEsus blev da vel endnu seet af mange af dem han nu talede til, i Gethzemane, af Herodes og Pilatus, for Retten og paa Golgatha; Endog der var han for os Christne den sande Brudgom. Naar Guds Kirke nu tænker sig i Aanden JEsum paa Korset, har den især Grund til at sige, som Zipora til Moses: Sandelig, du er bleven mig en blodig Brudgom. Men I skulle herefter ikke meere see mig, nemlig i Templen, paa dette Sted, i denne Forretning, som offentlig Lærer, som Religions-Stifter, som den bedre Pagtes Borgen. Han rystede Støvet af sine Fødder, og forlod dette Huus, og han lod ikke sin Fred hvile over Huuset, blive efter sig i Huuset; endskiønt Stedet havde denne Forjættelse, og denne Forjættelse ved ham var meer end eengang opfyldt: Jeg vil give Fred paa dette Sted; Men nu var det ude: Ikke meere herefter see JEsum i dette Tempel? ja saa tillukker Templets Dør den Skiønne I Helligdommens Vægtere. Gienlyder af Sorg i huule Hvelvinger! kast dine sidste døende Funker, du Helligdommens Ild! som ellers skulde brændt saa klar, saa bestandig, paa indviet

 Alter!

JEſu Ord
ſee mig,
Præſten ofe
at ofres; C
af Træet,
Hugg, og h
hugges og k
Brylluppet t
Folket tilbage
mørk. Vee
nogen vort H
til os: J ſk
meere ſamles ti
eller om vi kon
JEſum finde,
ſages at ſige, h
Graven: De h
os ſkeer nu vel ik
Dog, hvad kan ik
Folkeſlag i vore
dem: J ſkulle ik
ham: De ville

af sin Haand eller Arm, alt Brudgommens Gaver, giver ham det tilbage, og vil intet beholde, som kan bringe hende hendes Ungdoms første Kierlighed i Erindring. Vi behøver ikke at opslaae i gamle Krøniker, for at læse om en saadan Tildragelse. Hvad som er skeet, kan skee, og om ikke allevegne lige pludselig, lige voldsomt, dog med Læmpe, dog lidt efter Haanden. Oplever nu først den Tid, Verdens forfængelige Oplysnings-Aand synes at fremhaste, da Bryllups-Faklerne skulle slukkes i vore Guds Huuse, og Fornuftens bleege natlige Lampe allene brænde: Da I skulle leede efter JEsum i gudelige Taler, og ikke finde ham, ikke høre hans Navn nævne, hans Ord anførte, ikke see ham bragt i Erindring, uden som en Dyde-Lærer, hvor man i det høyeste skal roese for Eder JEsum i hans Bierg-Prædiken, som man roeser Cicero i hans Bog om Pligterne. Dette er Begyndelse til Smerterne; Da skal Brude-Folket faste, da skal de sørge, om de ellers føle det, at Brudgommen er ikke meere hos dem, eller dog, at JEsus er ikke hos dem, som Brudgom, ikke med sin inderlige Kierlighed hos dem, ikke deres Hierter nær med sin Naade. Din Kierlighed kold, saa seer du ham ikke. Et Ægteskab ulykkeligt, saa seer vel Manden sin Hustrue; men han seer ikke de Elskværdigheder, som opfyldte hans heele Siel i de første lykkelige Dage, omendskiønt hun endnu besidder dem alle. Kun Kulde indbragt i Hierterne mod JEsum, kun Billedet af vor Siels Brudgom udslættet, saa siger han: I skulle herefter ikke meere see mig; Saa slaaer han Haanden af os, som af Israel, og overlader dem, som ikke vilde kiende deres Besøgelses-Tid, til deres egen Fordærvelse, da skal det være ude med vore Høytiders Glands, da skal spottende Lætsindighed

men er ikke h
høre min Tal
og glæder Ed
slutter Eder d
sammen unde
Eder! Trykker
for at indaande
i Ordet, han
Brudgom; F
Dag dette Forsa
hans Sind staa
Og for at indpre
atter see til Isra
2) Bryllupe
herefter ikke m
vet være den,
Unægtelig angaae
Straf i dem, og
Ikke see mig, føre
saa kunde vi ikke d
eller det Straffend
ne, af en Skiæbne

Aand. Folket forekommer mig blandt Folkene, som en Søn, der er uddrevet af sin Faders Huus, berøvet sine arvelige Eiendomme, vankende hist og her, hvor han kan, modløs blandt Fremmede. Hvor er nu deres Stad, deres Land, deres Zion? Ingensteds, eller allevegne. De ere i alle Verdens Riger, og have selv intet Rige, ingen saa kaldet Folke-Hæder, og dog bevares de endnu, og med deres gamle Folke-Navn, Jøder, ublandede blandt Folkene paa Jorden. Samtidige Folkeslag, med samt deres Folke-Navn og Folke-Religion, ere gandske udslættede, uden dog at have haft lige Skiæbne med Sodoma og Gomora; Hvor ere Dagons Dyrkere nu? hvor finder du Philister? hvor boer Ammon? og hvo dyrker Molok meere? Grækenland har beholdt sit Navn; men Grækerne have tabt deres Regierings-Form, deres Religion, deres Oracler, deres Frihed, og ere de gamle Græker saa uliige, som de Sorte under Linien de Hvide i Norden. Kun Jøderne beholde endnu deres Navn, deres Skik, deres Religion; De have beholdt alt, undtagen deres Glands, deres Høytiders Hæder, deres Selvstændighed, som et samlet Folk. De forekomme mig som et Selskab, indbudet og samlet i en Brude-Sahl; men en Lynild-Straale slog ned og brændte Huuset, og adspredde Giesterne, og de samledes ikke meere. Hvo som ikke seer JEsu Ord i Texten forklarede og vor Religions Sandhed opbevaret i Jøden, han er enten blind, eller han vil ikke see. Jo! Brudgommen blev fortørnet, hans Kierlighed forsmaadde de, og alt siden intet Bryllup; Men B) der var Naade i Straffen, baade fordie den kan ophæves, naar de selv ville, saa snart Folket vilde erkiende JEsum, saa snart de ville sige: Lovet være den, som kommer i HErrens

 Navn;

samlinger.
endnu udsa
sus neppe fr
tede den opf
rael denne F
den Sted,
ere ikke Gu
ere den lev
Om Israels
saa skal Lev
er kun udsat,
Folk. Vi fo
ikke, som vo
give Slip paa
ved det, at J
ham, for at syn
Lovet være d
Vi have Høytid
de det hver Ga
ham, som laae i
den, som kom
Høytids Dag!

ikke sige det, ikke synge med os, du gaaer ned i Natten, og du skal ikke see ham meere, førend du vaagner paa den samme Bryllups-Morgen, og da skal du blive nød til at sige, eller om ikke sige, dog erkiende, dog ikke kunde nægte, at han var den velsignede, som kom i HErrens Navn, ○: han til Doms kommer i dette samme Navn; Da skal i dette Navn hvert Knæ bøye sig, deres i Himmelen, paa Jorden og under Jorden, og hver Tunge, endog den, som vansmægter af evig Tørst, skal bekiende, at JEsus Christus er en HErre til GUd Faders Ære. Kiere Christne, JEsu glade Brude-Folk! haver Ollie i Eders Lamper, naar Brudgommen kommer! Det store Bryllup er i Vente og Brude-Sahlen bereed i de høye Himle, og der og da skal du tilfulde sige med Bruden: Jeg har fundet den, som min Siel elsker. Amen.

No. 72. — Ordinations-Tale til Hr. Arentz og Hr. Christi den 15de Decbr. 1797.

Jeg er kommen at kaste Ild paa Jorden, og hvor vilde jeg, at den brændte allerede! Luc. 12, 49. Saa beskriver Forløseren sit høye Kald, velgiørende, som det skulde blive for Mennesker og byrdefuldt for ham selv. Ild betegner ofte i Skriften guddommelige Straffe-Domme, og ofte Guds Berns Trængsler. Men her kan det ikke være Meeningen, da JEsus brænder selv, for at tænde denne Ild, da han ønsker: Og hvor vilde jeg, at den brændte allerede! Dette Ønske trænges frem under Følelsen af den menneskelige Naturs Svaghed, der, til Trods for de

de, h
en Ild
fik kast
O! med
O! hvo
Qvaler,
den, og
er kom
vilde je
Ord er o
opglødede
ham tilfult
de, hvis G
HErren;
ledes deres
os, der ha
Dasaa enhve
han skal kas
Ønske bør væ
te allerede!
Ord; Men ud
dette fryse Ord

Sahl; hvor Peder stod og varmede sig omsonst, medens han fornægtede sin HErre. Ney! Guds Ord maae være den Ild, vi skulle kaste paa Jorden, og lovet være HErrens Navn, han giør endnu sine Tienere til Ilds Luer! Ebr. 1. Endnu brænder den hellige Ild i HErrens vor Guds Huus. Endnu staaer endog jeg paa denne Dag her for Eders Ansigt, unge Brødre! i dette Erindre; Endnu tager jeg i Dag en Gløð af Alteret; O! kunde jeg sige om den, som Engelen i Synen til Propheten: See! denne haver rørt ved dine Læber! Es. 6. Jeg tager Gløden, Guds Ord, disse JEsu Ord, denne oplæste Text: Peder blev bedrøvet, at han sagde tredde Gang til ham: Elsker du mig? Og han svarede: HErre! du veed alle Ting, du veed, at jeg elsker dig. JEsus sagde til ham: Føð mine Faar! Sandelig, sandelig jeg siger dig: Der du var yngre, ombandt du om dig selv, og gik hvor du vilde, men naar du bliver gammel, skal du udstrække dine Hænder, og en anden skal binde op om dig, og føre dig derhen, hvor du ikke vil, Joh. 21, 17. 18. Heraf vil jeg lære selv, medens jeg lærer andre,

JEsu Viisdom, i at omgaaes med hellig Ild.

1) Ved at oppuste,
2) Ved at ernære,
3) Ved at dæmpe den.

1) For oplyste Tilhørere behøver jeg neppe at erindre, at Ild i min Tale er et Billede, valgt til at betegne baade Ordet, som opvækker, og de ved Ordet opvakte Følelser, og altsaa i min Tales første Deel det JEsu Ord, a) som oppuster den antændte Ild, b) den

udeble
de, Dod
ligheds
Peder:
der skul
der, M
mod JE
Lue; Me
dertil var
mig? Of
vare elsker
ligheds Fo
ren sporger
Ikke fordie
Vellyst i de
rage, nye hr
Saaledes J
Saaledes je
Ja, Brødre
Der er den
Heele

JEsum, saa tale vi, saa føle vi selv vor Tale, saa gaaer den fra Hiertet, og trænger ind til Hiertet, saa arbeyde vi os igiennem mange Vanskeligheders Bierge; Saa ere vi i Naadens Huusholdning, som Hiulene i Prophetens Syn: Der var en levende Aand i Hiulene, Ezech. 1. Elske vi JEsum, da have vi tabt vor Frihed, og vundet ved at tabe, vi have da intet Hierte meere at bortskiænke til Verden, vi kunne ikke tillade os Forbindelser, fornærmelige for denne eene, vi have ikke Frihed til at synde. Kun een Lov behersker os gandske, denne: Christi Kierlighed tvinger os, 2 Cor. 4. Saa var Peders Tilfælde og for et Hierte, som hans; Hvilket electrisk Stød, naar JEsus spør: Peder! elsker du mig? og spør nu tredde Gang derom; Hvad Under, om den saaledes b) oppustede Ild nu brændte? Da blev Peder bedrøvet, at JEsus sagde tredde Gang til ham: Elsker du mig? Og han svarede: HErre! du veed alle Ting, du veed, at jeg elsker dig. Gav du, min Ven! nogensinde Agt paa en Ildebrand, du saae Luen klart brændende, men med eet bølger sig frem midt i Luen en mørk og fortladen Hvirvel, og for et Øyeblik bliver selve Luen lavere; Hvad lærer du deraf? At Ilden nu snart slukkes? snart qvæles? snart døer? Ney! tvertimod: Stod du nærmere, du skulde see, at det var et Vind-Stød, som førde Luen hen til en nye, brændbar, Ollie-agtig Materie, at Luen, ved at angribe den, kun fik meere Kraft, og vilde strax derpaa hæve sig langt høyere, end før nogensinde. Saaledes blev Peder bedrøvet; Men ogsaa denne Bedrøvelse var Ild, var Lue, var Kierlighed. Mærkeligt: Første Gang synes Peder ikke opmærksom paa dette Tillæg til Spørgsmaalet: Elsker du mig meere

end

Windre
Myggend
spørger
Dette
som det
ja! jeg
har tre
at bekræf
endnu eft
min Forsi
maatte det
steg Luen
naar han
veed, at j
ingen Enge
seer mig, d
til hin forra
da jeg gik ut
saa nu, du
brændet det,
syntes Luen

mine Faar! a) Faar; Atter et Billed-Sprog, men alt for bekiendt til at behøve vidtløftig Udlæggelse. Faar; Et for Menneske-Slægten ydmygende Udtryk vist nok, men trøstefuldt tillige; Intet Dyr eenfoldigere til at opsøge Græs-rige Marker, til selv at finde Vey tilbage til sin Faare-Stie; Intet Dyr meere værgeløst mod Fiender, end Faaret. Men saa er Mennesket i sin Saligheds Sag, der altid trængende til Veyledelse, hvor klog endogsaa til alle jordiske Bedrifter, der altid trængende til en høyere Biestand mod aandelige Fiender, hvor kiek endog mod Livets Farer, mod Voldsmænds Angreb i det borgerlige Liv. David holdt sig ikke for god til at mahle sig selv med dette Billede: Jeg har faret vild, som et Lam, der omkommer; HErre! opsøg din Tiener! Ps. 119. Ja! det være sagt i forbiegaaende. Lader os ikke, Brødre! bortskrækkes fra Brugen af Skriftens Yndlings-Billeder ved vor flanede Tids Alders Tone! Lad selvklog Lætsindighed længe nok opholde sig over Ordene: Lam, Faar, Hyrde; Vi beholde Udtrykkene; JEsus brugte dem; JEsus elskede dem, og os skulde de minde, at aldrig understytte Selv-Tillid, aldrig opelske Selv-Følelse, aldrig smigre for den menneskelige Stoltheds indbildte Værd; Men tverimod overtyde om Mennes Dyrets dybe Trang til Veyledelse af et høyere Lys, som Faarets til at følge Hyrdens Røst; Og saa er Billedet trøstefuldt tillige. Det er dog den svagere Deel af Menneske-Slægten, som meest trænger til, og alvorligst anholder om vor Religions Biestand; og vel dem, at der ere saadanne Foranstaltninger, til deres Beste! En Faarestie, hvorhen at samles, en Hyrde, som kan og vil antage sig dem, og Siele-Føde, at de ikke skulle gaae fastende hiem, og vansmægte paa Veyen. Men

for-

forudeu at denne Skare opfordrer vor heele
hed, saa bliver den kostbar for hver Lærer,
JEsum, naar han kalder dem sine Faar.
de kiøbt dem allerede, nu han talede disse Or
ikke samlet dem, men kiøbt dem dyre, kiøbt de
Blod, beviist sig at være, hvad han for sin
sig: Den gode Hyrde, som sætter sit Li
Faarene. Og kiendte nu Peder Nathans sk
nelse om Mandens Faar, som laae i hans
aad af hans Brød, og drak af hans Ba
var ham som en Datter; Saa maatte
Tønder til hans Kierligheds Ild, naar JEs
de ham dette dyre Pant: Mine Faar. Men
dog ikke døde Ting; ikke et Klenodie blot til F
ikke en Ring at bære til Afminddelse; men e
Flok, og JEsus opfordrer b) ham til K
Prøve, naar han siger: Fød mine Faar!

ig Viisdoms blotte Skue-Brød, saa elsker du ikke, aa skal Hiorden vantrives ved din Pleye, og den vanrevne Hiord vidne mod din Kierligheds Oprigtighed. Visselig her fik Lærerens Kierlighed Svinge-Rum, er skulde den aldrig savne Materie. Hvor mange ndre, Huuset endnu ikke fuldt, der er endnu Rum; Hvor meget sagt, endnu meere, som siges skal. Nu Hieskebuds-Retter at byde hver Gang man betræder Tale-Stoel: Nu Omsorg for Retters Forskiællighed: Nu Melk for nogle, for andre haard Føde: Nu Lov, nu Evangelium, nu Trøst, nu Advarsel: Nu, som ode Huusholdere, frembære af vort Liggendefæ baade gammelt og nyt; Og dog maae Eenhed herske i alt ette, det Heeles summariske Indhold maae være Guds Raad til Salighed, at Hiorden kan gaae ud og gaae ind, og finde Føde. Og saa langt fra den retkafneste og af Guds Kirke meest fortiente Lærer nogensinde tør sige: Alt dette haver jeg holdet fra min Ungdom; at han meget meere maae spørge: Hvo r dygtig til alle disse Ting? Ikke desmindre slutter jeg af Peders hæftige Sindelav, af hans Uerfarenhed hidindtil, og af JEsu strax paafølgende Ord til ham, at hans Kierligheds Lue nu flammede himmelhøyt; Eller, hvilket er det samme, nu lovede sig selv or meget af sig selv. Den unge Løfte-riige Mand, uld af gode Forsætte, troer, førend han begynder, at an kan flytte Bierge, at faa Ting skulle blive ham umuelige, og enhver Besværlighed læt. Saadan en Tanke-Hvirvel formoder jeg nu at have sværmet om i Peders Bryst: Du veed, du seer hvor høyt jeg elsker ig; Flye mig Anleedning, sæt mig paa Prøve, før mig ind i hvilken Ypperste-Præstes Sahl du vil, og ristig skal jeg bekiende dit Navn; Og nu, dette er kun

din

din Fordring: Fød mine Faar! O! det var d
ste; Betroe mig en Hiord, hvor stor du vil,
nok føde den; Ingen skal mangle, alle f
alle æde og blive mætte, og optage Levninger
nu finder JEsu Viisdom raadeligt,

3) At dæmpe denne Lue med disse Ord
delig, sandelig jeg siger dig: Der du var
bandt du op om dig selv, og gik hvorhen
de; men naar du er bleven gammel, skal
strække dine Hænder, og en anden skal b
om dig, og føre dig hvorhen du ikke vil.
synes nu vel kun at være en almindelig advar
indring om de sædvanlige Alderdommens Bre
heder; Blodet skal ikke altid løbe dig saa frit
te, du skal ikke vandre saa let, og kunde va
som nu, allevegne. Men dette: Sandelig,
lig, lærer mig, at JEsus maae have udtalt d
med en Betydnings-fuld Miine, og en alvo

mpet; og det vilde JEsus, at Peder skulde gaae vaer-
n frem; Det, at føde Faarene, skulle ey altid være
i lige frem, skulde vel omsider blive byrdefuldt nok.
a! saaledes dæmpet, vilde JEsus have Luen, dæm-
t, men ikke slukt. Peder skulde maaskee blevet
ldkommen ubrugbar, om Ordene havde nu været saa
re for ham, som de vare for Johannes, da han skrev
m, da han udlagde dem saa i strax paafølgende Vers:
len dette sagde JEsus, for at give tilkiende,
vad Død han skulde døe, v. 19. Og død var Pe-
r, og korsfæstet to Aar før Jerusalems Ødelæggel-
Men først efter Peders Død og Jerusalems Øde-
ggelse, veed man med temmelig Vished, at Johan-
s skrev sit Evangelium, og havde saaledes godt ved
forklare den Spaaedom, hvis Opfyldelse han havde
erlevet. Men behøvede Peders Lue at neddæmpes
ved disse Ord, de samme Ord skulle desmeere opflam-
den samme Lue, naar Øyeblikket kom, at Peder
stod dem tilfulde. O! de skulle være Kierligheds
rd til Peder i hans sidste Stund; Naar han udstræk-
sine Arme, naar Neros Bødler binde ham, naar
føre ham til Korset, naar Kiød og Blod dog bæver
bage for den øyensynlige forsmædelige Død; da, o!
skulle Peder ihukomme den Korsfæstedes Ord, de
alle falde som oplivende Ild paa hans døende Hierte.
O! der kommer det, skulde han tænke, der kommer
t, han sagde mig. O! den Livsalige, han forud
gde denne min Død; men i saa skiulte, i saa milde
dtrykke, at jeg først nu skulde forstaae dem; Han vil-
kun advare, men ikke skrække. Og nu da i JEsu
avn! Jeg føres vel, hvorhen jeg ikke vil; men dog
den Vey, min JEsus selv gik, ad den Vey, han
iste mig at gaae. Han vilde døe, fordi han elske-

 de.

kommer
jeg min
er jeg h
helst vil
sus at ka
Hierte.
den i Da
Eder, J
leeder S
Over-Hy
sker du n
modtage p
JEsus v
han seer H
jeg vil haa
Forsætte.
rer ikke;
synes ikke v
onde, og U
Kirke. Me
og Bisop,
med Eder

strække mod Eder afkræftede Arme, og begiere Eders Biestand; Elsker enhver sønlig Pligt, hvortil deres Alderdoms Skrøbelighed maatte opfordre; men for alting, fører dem ikke did, hvor de ikke vilde, men iiler did selv, hvor de ikke kunde, og det skal giengieldes Eder, naar I selv blive gamle. Naar Levealanders Ild svækkes i Eders Barm, naar Ollien fortæres i Eders Lamper, naar de onde Dage komme, om hvilke vi sige: De behage os ikke; Saa gaaer da hen i denne Eders Kraft, at føde den HErrens Hiord, som han kiøbte med sit Blod! O! maatte den Ild aldrig slukkes, som jeg tilsidst i JEsu Navn og paa hans Vegne nedlægger i Eders Hierter; Og, o! hvor vilde jeg, at den brændte allerede: Elsker du mig, da føð mine Faar! Amen.

Side.	Linie.	Trykfeyl i første Deel.	Læs.
Fortalen			
2	6	Ap. G. 10 Cap. 24 v.	Ap. G. 10 C
21	24	Verdens	Vredens
51	14	støyede	støyende
83	1	Dette giør	Dette giør
•	10	vidner	vinder
153	31	af	for
154	19	med	i
157	15	Haver	Havet
159	17	tit	til
223	33	som	han
253	32	Kortsynene	kortsynede
256	13	noget	meget
261	32	Godt	Gode
450	1	Beslutninger	Beslutning
463	22	Læder	Læber

Anden Deel.

